Beneca chus de Benim de Rit. Misse.

G
269

27-6- N. N. 186

186 I 234
74

34-2

N.° 21.347

UNIVERSIDAD PROV.
BIBLIOTECA
DE ZARAGOZA

[redacted]

AD euidentiam maiorē eorum que ſequūt̄ pono hic tabulā titulorū queſtionū et expoſitionum omniū que ſequūtur

¶ Hoc enim opꝰ in tres ptes diuidit̄ pncipales. In pma agit̄ de qbꝰdā pcedētibꝰ iſtō ſacr̄m que ſūt quiqꝫ

¶ Prio agit̄ de noībꝰ huiꝰ officii miſſe ubi oſtēdunt̄ nouē per ordinē.

¶ Primo quare dicit̄ ſacramentum
¶ Secundo quare dicitur miſſa
¶ Tercio quare dicitur eucariſtia
¶ Quarto quare dicitur hoſtia
¶ Quinto quare dicit̄ immolatio
¶ Sexto quare dicitur cōmunio
¶ Septimo quare dicitur viaticum
¶ Octauo quare dicitur ſacrificium
¶ Nono quare dicitur actio

¶ Secundo agitur de inſtitutionibus iſtius officii.
¶ Tercio agit̄ de adminiſtratoꝝ conditionibus que ſunt quatuordeciꝫ
¶ Prima eſt ꝙ debet eſſe homo
¶ Secūda ꝙ debet eſſe maſculus. vbi queruntur duo
¶ Primo vtrū femīa poſſit recipere caracterem
¶ Secundo vtrum hermofroditꝰ debeat ordinari
¶ Tercia cōditio eſt ꝙ debꝫ eſſe ſacerdos. ¶ Et ſacerdos vnoº dr̄ quaſi ſacra dās ideſt ſacramenta.
¶ Vtꝝ miniſtrās ſacramenta in peccato peccet mortaliter.
¶ Secūdo vtrū ſacerdos teneat̄ dare corpꝰ xp̄i illi quē ſcit eſſe ī pccato
¶ Itē qr ſacerdos aliomō dr̄ quaſi ſacra dicens ſcꝫ horas et miſſas
¶ Primo queritur vtrum licet ſacerdoti a celebratōe abſtinere
¶ Secundo vtrum qualibet die debeat celebrare

¶ Tercio non dictis matutinis an debeat celebrare uel poſſit
¶ Quarto utrum debeat celebrare pro peccunia:
¶ Quātū ad horas querit̄ pmo. qui ſunt illi qui tenent̄ ad horas
¶ Secūdo vtrum dicēs horas p vicarium ſit liberatus
¶ Terº vtꝝ pbēdatꝰ in duabꝰ eccl'iis debeat dicere offm̄ vtriuſqꝫ eccl'ie.
¶ Quarto vtꝝ monachus pfectus eccleſie debeat dicere offm̄ eccl'ie illiꝰ
¶ Quinto vtrū liceat dicere matutinas ſero precedente
¶ Sexto querit̄ de īfirmis: cecis: pauperibus qui nō habent libros
¶ Septimo quid agēduꝫ ſi aliquid de horis omittatur
¶ Octaº vtꝝ nō attēdēs ad oras peccꝫ
¶ Vltimo nota ꝙ hore tribꝰ modis incipiunt
¶ Itē ſacerdos dr̄ quaſi ſacra docēs
¶ Queritur vtꝝ docens aut pdicans in peccato mortali peccet
¶ Quarta condicio eſt ꝙ debet eſſe intendens et quomodo
¶ Quita eſt cōdiº ꝙ dꝫ eſſe loquens
¶ Sexta cōdiº eſt ꝙ debet hēre rōeꝫ et de hiis agit̄ ſine queſtionibus:
¶ Septīa cōdiº ꝙ dꝫ eſſe ieiunus
¶ Circa que requiruntur iſta
¶ Primo vtꝝ a ieiunis ſumi debeat
¶ Secundo a quibus dꝫ eſſe ieiunus
¶ Tercio queritur quid de ſaliua et de reliquiis ciborum
¶ Quarto vtrum poſt mediam noctem poſſit comedere
¶ Quinto quid fiet in aliis ubi ſūt dies minus breues aut longi
¶ Sexto quar̄ xp̄s pꝰ cenā celebrauit
¶ Septīo vtꝝ nō ieiunꝰ poſſit cōicare
¶ Octaº vtꝝ īmediate liceat comedere
¶ Octaua cōditio eſt ꝙ debꝫ eſſe mūdus. circa qō iſta queruntur
¶ Primo vtrum accedēs in peccato

mortali peccet
¶ Secundo contritus non confeſſus peccet
¶ Tercio utrum tangens corp9 xp̄i cum peccato peccet
¶ Nona conditio ꝙ non debet eſſe viciatus corpore. vbi agitur
¶ Primo de debilitate
¶ Item de mutilitate
¶ Item vtrum ſacerdos leproſis debeat celebrare
¶ Itē de gibboſis monſtruoſis furioſis lunaticis demoniacis quomodo ſe debeat habere
¶ Decima conditio eſt ꝙ debet obſeruare tempus et uices. vbi multa queruntur ſcilicet
¶ Primo de tempore quo miſſa debet dici
¶ Secūdo quid ſi ante diem dicatur
¶ Tercio vtrum in horis poſſit tempus anticipari
¶ Quarto quare ſunt tot hore ſcilicet ſeptem
¶ Quinto quare magis iſte ſunt deputate
¶ Undecima condicio eſt ꝙ non debet eſſe priuatus. vbi querūtur
¶ Primo quot modis dicit̄ hereticꝰ
¶ Scd̄o quid facit proprie hereticū
¶ Item de ſciſmate quid eſt ſciſma et quomodo differt ab hereſi
¶ Item de degradato qualiter eſt tradendus poteſtati ſeculari
¶ Secūdo utruꝫ ſtatim debeat tradi
¶ Item de ſuſpenſo quot modis vr̄
¶ Tercio ab Epiſcopo ſymoniaco ſi debeat quis ordinem recipere
¶ Iteꝫ de excomūicato modicū agit̄
¶ Duodecima conditio eſt ꝙ debet numeꝝ obſuare ubi iſtō querit̄ ſcꝫ
¶ Utrū pluries poſſit quis celebrare in die
¶ Terciadecima condicio eſt ꝙ non debet eſſe pollutus ſcilicꝫ mundus corpore ubi queritur
¶ Utrū pollutio nocturna impediat
¶ Utrum immundicie corporales ſicut lepra fluxus ſeminis aut ſanguinis impediant
¶ Utrum pollutio que terminat in vigilia ſit peccatum
¶ Quartadecima conditio eſt ꝙ debet habere ſocium in celebratione miſſe
¶ Iuxta qd̄ queritur vtrum cum vno poſſit dicere dominꝰ uobiſcuꝫ
¶ Item queritur vtrum cum vno ſolo poſſit celebrare
¶ Quarto agitur de indumentis. primo in generali poſtea i ſpeciali
¶ Primo de ſotularibus
¶ Scd̄o quare tales ueſtes portamus
¶ Tercio quare ſex indumenta et non plura
¶ Quarto vtrum conuenientia hec indumenta ſint ordinata uel conſignata
¶ Quinto vtrum poſſint reffici ſi rumpantur
¶ Sexto quid agendum quando antiquantur
¶ Septimo quid agendum ſi degradati cum ipſius celebrauerint
¶ Quinto agitur de inſtrumentis requiſitis
¶ Primo de domo ubi requiruntur iſta primo ubi debet celebrare
¶ Utrum in mari poſſit celebrare
¶ Quare eccleſia debet conſecrari
¶ Quare dꝫ recōciliari vl̄ decōſecri
¶ Utrū p effuſiōꝫ ſanguis aut ſemis
¶ Utrum ſi ibi martir occidatur debet reconciliari
¶ Quid ſi aliquis in eccleſia vulneretur et alibi moriatur
¶ Quid de cōfeſſiōe ſemis i eccl̄ia ſc̄a
¶ Quid ſi ſacerdos ſciat tm̄ i cōfuſiōe
¶ Scd̄o agitur de altari et de condicionibꝰ eiꝰ que ſunt quatuor
¶ De lignis eccl̄ie ⁊ pānis ātiquatis
¶ Quarto de corpalibꝰ quid agendū

¶ Quarto de corporalibꝰ vbi queri
tur quid agendum
¶ Quinto de lumine

¶ Explicit pͣma pars

In ſcđa parte huiꝰ opis agit̃
primo de materia huiꝰ ſacra
menti que eſt panis et vini ut ꝓ
batur ibi in generali
¶ In ſpeciali autem queritur vtrū
panis debeat eſſe de tritico
¶ Quid ſi fiat de lacte
¶ Quid ſi fiat de ſpelta
¶ Utrum ſacerdos maximam mate
riam poſſit conſecrare
¶ Quid ſi ſacerdos errauerit in nu
mero hoſtiarum
¶ Utrum plures ſacerdotes poſſent
vnā hoſtiā conſecrare
¶ Utrū in fermēto poſſit conſecrari
¶ Utrum conſuetudo grecorum ſit
melior quam noſtra uel noſtra
melior quam grecorum
¶ Utrum plus peccet grecus in
azimo conficiens quaꝫ criſtianꝰ
in fermento
¶ Utrum hoſtia debeat eſſe rotunda
¶ Quantum ad vinum queritur.
¶ Primo vtrum debeat eſſe uitis
¶ Quid de aceto uel de agreſta
¶ Quid fiet in terris ubi non eſt
vinum
¶ Utrum in muſto poeſt confici
¶ Utrum in calido uel in frigido
¶ Quantum ad aquam
¶ Utrū omittentes ponere peccent
¶ Utrum aqua roſacea uel artificia
lis debeat poni
¶ Utrū ſufficiat poni in dolio aquā
¶ In quanta quātitate debeat poni
¶ Utrum calida uel frigida poni
debeat

¶ Poſt agitur de forma huius ſacra
menti vocando formam omnia
verba que dicuntur in toto officio
miſſe ubi agitur
¶ Primo de debita preparatione
ſacerdotis ubi oſtendit
¶ Primo debet eſſe locus
¶ Secundo ꝙ debet eſſe pectinatus
¶ Tercio ꝙ debet dicere pſalmos
¶ Quarto debet aſpergere aquam
ſuper populum et ibi agitur
¶ Primo quomodo debet aſpergere
¶ Secundo quid debet dicere
¶ Quinto ꝙ debet attendere ad al
tare et quomodo miniſtrare debet
ordinarii et ibi multa bona dican
tur et queruntur
¶ Poſtea agitur de pſalmo. Iudi
me deus ꝛc

¶ Poſtea agitur de confeſſione ſcꝫ.
Confiteor et Miſeratur veſtri
¶ Item queritur vtrum ꝑ confeſſio
nem generalem deleantur pecca
ta venialia
¶ Item quot modis deleantur et
ſunt ibi quatuor modi
¶ Item vtrum de peccato veniali
ſit neceſſaria confeſſio
¶ Item vtrum vnum peccatum ſi
ne alio poſſit dimitti
¶ Poſtea agitur de verſibus et quo
modo debet altare oſculari et cru
cem adorare et librum aperire
¶ Poſtea nominātur oēs ſummi
pōtifices quia aliquid addiderunt
in officio miſſe et tempora eorum

¶ Poſtea agitur de officio miſſe vel
de introitu ubi iſta notantur
¶ Primo quid ſignificat
¶ Secundo quare ſic ordinatur
¶ Tercio quare verſus accipitur de
pſalmis
¶ Quarto quare additur gloria pa
tri et filio
¶ Quinto quare non dicitur in
miſſis mortuorum

¶ Sexto quare introitus reſumitur
¶ Septi° i feſtis triplicat̃ ſm aliquos
¶ Poſtea agitur de kyrieleiſon ubi iſta notantur
¶ Quid ſignificat
¶ Quare dicitur in greco
¶ Quare dicitur nonies
¶ Quare ſic i medio põit xp̃eleyſon
¶ Quare alternatim cantatur
¶ Quare poſt officiũ ordinatur

¶ Poſtea agitur de gloria in excelſ ubi iſta notantur
¶ Quare imediate dr̃ poſt kyrieleiſ
¶ Quare ſacerdos ipſum incipit
¶ Quare in medio altaris incipitur
¶ Quare uerſa facie ad orientem
¶ Quare a toto choro cantatur
¶ Quare hymn9 angelic9 nũcupat̃
¶ Quare aliquo tẽpore nõ cantatur
¶ Quare alleluya in aduẽtu cantat̃
¶ Quare non cantatur in feſto innocentium
¶ Quare in ſptuageſima uſq; ad feſtum paſce alleluya nõ cantatur
¶ Quare i miſſis mortuoꝝ nõ cãtat̃
¶ Quare in ſabbato . Et nota ibi multa bona de ſabbato beate Marie uirgini applicando
¶ Poſtea exponitur prolixe
¶ Ultimo agitur de amen
¶ Poſtea mouentur dubia circa ip̃z
¶ Poſtea quid eſt pax et que ſit dr̃a inter pacem et concordiam
¶ Poſtea quot ſunt modi adorandi
¶ Poſtea ut una adoratiõe ſit adorãda diuinitas criſti et humanitas
¶ Utrum ymago ſit adoranda
¶ Utrum cruci xp̃i debeatur latria
¶ Utrum matri dei
¶ Utrũ reliq̃e ſanctoꝝ ſint adorande
¶ Utrum peccatoribus prelatis debeantur dulia
¶ Poſtea quom° dicit̃ de9 om̃ipotẽs q̃ habet potenciã et multa bona et quomodo intelliguntur et quom° per regulas ibi poſitas
¶ Poſtea quare non dicitur deus omniuolens
¶ Item queritur ibi quare aliquando fiunt additiones in gloria in excelſis in ſabbatis
¶ Item queritur quando debet dici gloria in excelſis

¶ Poſtea agitur de collecta ubi iſta notantur
¶ Quare ſacerdos ſalutat populum
¶ Item quotiens ſalutat
¶ Item quotiens uertit ſe
¶ Item quare Epiſcopus dicit pax uobis
¶ Item quare uocatur cõmũio uel collecta.
¶ Item quare dicitur in dextera altaris.
¶ Item quare uerſus orientem oramus
¶ Item quot orationes debent dici
¶ Item quare aliqua oratio nõ dirigitur ſpiritui ſancto
¶ Item quare aliquando dicimus p dominũ aliquando per eundem

¶ Poſtea agitur de epiſtola ubi iſta notantur
¶ Primo quare ſic uocatur . et quid ſignificat
¶ Quare ſic cantatur
¶ Quare populus ſedet
¶ Quare ſacerdos tacet dum epiſtola cantatur
¶ Quare aliquando dicitur fratres aliquando in diebus illis
¶ Quare ſemper accipitur ab ap̃lis et nunq̃ de libris moyſi
¶ Item poſtea quis ſit miniſter epiſtole et dicitur q lector et ſubdiaconus
¶ Item queritur quare lector ſemp legit de ueteri teſtamẽto ⁊ nunq̃ de nouo

¶ Item quare lector non accipit be
nedictionem
¶ Itē aliquando poſt lectiōē quare
ſequit̄ epiſtola immediate
¶ Poſtea quare ſubdiachonus legit
de utroq; teſtamento
¶ Quare ſtat uerſa facie ad altare
¶ Itē quare portat pl9 de indumētis
¶ Itē quare nō recipit bn̄edictionē
¶ Item quare uadit ſine lumine
¶ Item quare cum vno ſolo acolito
¶ Poſtea agit̄ de ḡduali ſiue reſpōſo
¶ Primo quid ſignificat
¶ Quare ſic uocatur
¶ Itē quare tpōre paſcali nō cantat̄
¶ Poſtea agitur de allelupa
¶ Primo quare i mediate ſequitur
reſpōſo. Hec dies.
¶ Quare aliqñ non cantatur.
¶ Poſtea agitur de tractatu.
¶ Poſtea de eius ordine
¶ Secundo quid ſignificat
¶ Tercio quare ſic uocatur
¶ Poſtea agitur de euangelio
¶ Primo quis ſit miniſter
¶ Scđo quid debet portare miniſter
¶ Quom° debet librum recipere
¶ Qualiter debet incedere
¶ Quare tot uadunt cum diachono
¶ Poſtea quid debet facere
¶ Quis debet populū ſalutare
¶ Quis debet turificare euāgeliū
¶ Ubi debet euangelium cantari
¶ Quomodo debeat intitulari
¶ Quid debet reſponderi
¶ Quid debent facere audientes euā
gelium
¶ Et ponunt̄ ibi quinq; que debent
facere audientes
¶ Poſtea agit̄ qñ ſubdiachon9 deb;
librum aperire euangelio dicto
¶ Poſt librum apertum tradere ad
oſculandum ſacerdoti
¶ Poſtea agit̄ de ſimbolo ſiue credo
¶ Primo quare poſt euangelium
¶ Quare ſacerdos ipſum incipit
¶ Quare fides eſt nobis neceſſaria.
et dicitur ꝙ ꝑpter decem rationes
pulcherrimas. et nota ibi multa
¶ Poſtea quid eſt articul9 et quare
ſic vocatur
¶ Quot modis dicitur articulus
¶ Quid eſt ſimbolum
¶ Que fuit neceſſitas inueniendi
ſimbolum
¶ Quare uariis modis dicitur
¶ Qualiter apoſtoli fecerunt ipſum
¶ Poſtea ſufficiencia articulorum
¶ Poſtea ſequitur expoſitio illius
ſigillatim. et ponunt̄ omnes erro
res qui fuerūt contra articulos
¶ Poſtea quodlib; uerbu; trahitur
ad inſtructionem noſtram diffuſe
et nota ibi multa
¶ Quomodo uerbu; gignit̄ a patre
¶ Poſtea que fuit neceſſitas pacien
di criſtum
¶ Item quare criſtus deſcendit ad
inferos ꝑpter quatuor rationes
¶ Item quare nō diſtulit reſurgere
vſq; in finem
¶ Item de iudicio ⁊ qui ſunt iudicā
di et quomodo iudicabunt̄ aliqui
diuerſimode
¶ Item quomodo eccleſia dicitur
ſancta catholica et apoſtolica
¶ Item de baptiſmo ⁊ ei9 miniſtris
et effectu et eius
¶ Item de gloria et uita eterna.
vide ibi mirabilia iuxta ſingulos
articulos
¶ Poſtea circa articulos mouentur
queſtiones vtrū ſit vnus deus
¶ Itē quare iſte ponit̄ iter articlos
¶ Item quare fuerūt inducti hoīes
cum poneret plures deos
¶ Utrum filius fuiſſet incarnatus
ſi adam non peccaſſet
¶ Poſtea quomodo criſtus fuit mor
tuus cum eſſet deus
¶ Circa articulum de aſcenſu
¶ Utrum infernus ſit ſub terra

¶ Utrum infernus et purgatoriuꝫ ſint idem

¶ Utruꝫ infern9 et limb9 ſint ideꝫ

¶ Utrũ limb9 ⁊ ſpn9 abrahe ſint idẽ

¶ Jtẽ ſi limb9 patꝝ ⁊ pueroꝝ ſit idẽ

¶ Jtẽ vtrũ receptacula diſtinguanẽ

¶ Utruꝫ xp̄us deſcẽderit ad infernũ dampnatorum

¶ Utrũ morã contraxerit

¶ Utꝝ oẽs de purgatorio extraxerit

¶ Utrũ ignis inferni ſit corpus

¶ Utrũ ſit eiuſdẽ ſpeciei cũ igni nr̃o

¶ Utrum dampnati poſſint exire

¶ Utrũ xp̄s reſurrexit cũ cicatricib9

¶ Utrũ aſcenderit ſup omnes celos

¶ Utrũ generale iudiciũ ſit futurũ

¶ De iudicio utrum ſit uocale vł mẽtale

¶ De tempore iudicii

¶ De loco

¶ Utrũ oẽs videãt bona ⁊ mala ꝓp̄a

¶ Jtẽ ſi videãt oĩa mala aliorum

¶ Utrum xp̄s iudicet ſub forma humana

¶ Utrũ in forma glorioſa

¶ Utrũ ſolus iudicet

¶ Utruꝫ baptiſmus tollat omnem irregularitatem

¶ Poſtea de reſurrectione

¶ Utrũ idem corpus reſurgat

¶ Circa reſurrectionem

¶ Utruꝫ omnia membra reſurgant

¶ Utꝝ partes recedãt ad locũ eiuſdẽ

¶ Utrũ omnes humores reſurgant

¶ Utrum pili et ungues reſurgant

¶ Jtẽ oĩa que fuerũt de vnitate natẽ

¶ Jn qua etate reſurgent

¶ Jn qua ſtatura

¶ Jn quo ſexu

¶ Utrum dampnati reſurgant cum difformitatibus

¶ Utrũ corp9 coꝝ ſit corruptibile

¶ Utrũ ſint impaſſibilia

¶ Poſtea agitẽ de offertorio ubi iſta notantur

¶ Quare ſequitur poſt cimbolum

¶ Quare ſalutacio permittitur

¶ Quare dicitur oremus

¶ Quare omnino poſtea ideo dicitẽ ⁊ quid ſignificat offertorium

¶ Jtem quare cantatur

¶ Jtẽ ꝙ duꝫ cãtatẽ popul9 dꝫ offerre

¶ Poſtea mouentur quinqꝫ queſtiones in quibus debẽt oblationes

¶ Scd̃a utrũ religioſi poſſint accipe

¶ Tercia qñ epiſcop9 celebrat cuius debet eſſe oblatio

¶ Quarta utrũ oblatio ſit de neceſſitate precepti

¶ Quita quoꝝ oblatio debꝫ refutari

¶ Poſtea agitur de oratione. Suſcipe ſancta trinitas

¶ Ubi primo agitur de ſolemni propria ratione vaſorum

¶ Scd̃o de exhibitõe miniſtrorum

¶ Et primo de ſubdiachono calicem preparante

¶ Scd̃o de diachono calicẽ offerente

¶ Tercio de ſacerdote calicẽ cũ pane accipiẽte et q̃d dꝫ dicere aut facere

¶ Quarto de coopertiõe et diſpoſitione munerum oblatorum

¶ Poſtea agitur de turificatõe. ubi duo ſunt primo: quid ſignificat

¶ Scd̃o quomodo debet fieri

¶ Poſtea de manuũ oblutiõe ⁊ de expoſitõe illi9 ps. Lauabo inter inno.

¶ Poſtea de or̃oe in ſp̄u humilitatis

¶ Poſtea de or̃one ſecreta ibi notantur quinqꝫ

¶ Primo quo° ſe dꝫ ſacerdos uertere alios exortando.

¶ Secundo per aliã ptem v̄tẽdo ſe debẽt reſpondere

¶ Tercio ꝙ ſecrete debet eſſe

¶ Quar° ꝙ illa or̃o alte dꝫ termiare

¶ Quito quo° debet man9 tenere

¶ Poſtea agitur de dñs uobiſcum

¶ Poſtea agitur de ſurſum corda.

¶ Scd̃o nota quatuor rões pulcherrimas quare homo habꝫ inter oĩa

caput erectum in ſurſum
¶ Poſtea exponitur gratias agamꝰ
et mouetur vna queſtio
¶ Vtrū innocens aut penitens tene
atur magis grates deo reddere

¶ Poſtea agitur de prefatione in ge
nerali ubi tria fiunt
¶ Primo agit̄ quid ſignificat
¶ Scd̄o quomodo debet cantari
¶ Tercio quomodo debet exponi et
deus ſit adorandus
¶ Poſtea quot ſūt gerarchie et ordi
nes angelorꝫ et ſufficiētiat eorum
¶ Poſtea de angelis mouentur iſte
queſtiones
¶ Vtrum omnes homines habeant
angelum cuſtodem
¶ Vtrum habeant in principio nati
uitatis ſue
¶ Vtruꝫ angeli doleant de dampna
tione illorum quos cuſtodiunt
¶ Poſtea quot ſūt officia āgelice ge
rarchie exponunt̄ ibi. xii.
¶ Itē quare nobis ſeruiūt angeli
¶ Vltimo quare ſcimꝰ nomina ſolū
triuꝫ angelorum
¶ Poſtea querit̄ utrum hōines aſſu
mantur ad ordines angelorum
¶ Itē poſtea utrum in paradiſo ſit
laus uocalis angelorum
¶ Itē utꝝ hoīm. et quo eſt poſſibile
¶ Poſtea agit̄ de prefacionibus in
ſpeciali ubi duo fiunt
¶ Primo oſtēdit̄ quot ſūt p̄faciones
¶ Scd̄o exponit̄ in ſpeciali quelibꝫ ꝛ
in expoſitōne prime prefatōis que
eſt de natiuitate dn̄i. Nota quin
qꝫ rationes quare filiꝰ fuit magis
incarnatꝰ q̄ꝑ pater nec ſp̄s ſanctus
¶ Poſtea agitur de. ſanctus ſanctus
¶ Circa qd̄ quatuor fiunt
¶ Primo querit̄ unde eſt ſumptum
¶ Scd̄o quare cantant̄
¶ Tercio quomodo exponitur
¶ Quarto quare immediate poſt pre
fationem ſequitur
¶ Et nota ibi. vii. aduentus xp̄i
¶ Poſtea diuiditur in partes totus
canon quo facto
¶ Primo agit̄ de ritu p̄cedentis quo
modo ſacerdos dꝫ crucifixum reſpi
cere et quomodo oſculari.
¶ Quoᵒ iunctis manibus inclinari
¶ Poſtea agitur de nomibꝰ canonis
que ſūt quatuor. ſ. canō ſecreta ac
tio ſacrificiū. et ibi multa dicunt̄
¶ Poſtea queritur quare incipit p li
teram. t.
¶ Poſtea exponit ualde ꝓlixe dubia
mouendo. et quare cruces fiunt ra
tiones aſſignando
¶ Poſtea ſuper illo eccleſiam ſactam
catholicam
¶ Poſtea quoᵒ dicitur catholica
¶ Deinde ſequit̄ memento nr̄i domi
ne ubi iſta notantur
¶ Primo quare dr̄ memento
¶ Scd̄o quare nō dicit ſuorꝫ et ſuarꝫ
¶ Terᵒ quo ordine dꝫ fieri memēto
¶ Quarto q̄ꝑ ibi debet fieri memoria
pro viuis
¶ Quīto q̄ꝑ non dꝫ fieri nimis ꝓlixe
¶ Poſtea exponitur littera ſingilla
tim dubia mouendo
¶ Quedam ad euidentiaꝫ clariorem
¶ Deinde ſequitur communicantes
ubi iſta fiunt
¶ Primo littera exponitur
¶ Scd̄o quare ſit memoria et memē
to ſpeciali nominando de beta vir
gine. ꝛ de apoſtol. et de martiribꝰ
rō redditur quare illi nominantur
¶ Tercio queritur quare auxiliū ſāc
torum inuocamus
¶ Quarto utrū ſācti ſit interpellādi
¶ Quinto utrum meliores ſint ſem
per interpellandi
¶ Sexto utrū videāt ſācti or̄oes nr̄as
¶ Septimo queritur quare in aliqui
bus feſtiuitatibꝰ poteſt addi ad cō
municantis

¶ Poſtea ſequitur hanc igitur oblationem ubi littera exponitur
¶ Poſtea quare ſacdos uocat ſe ſuū
¶ Scđo queritur quare dicit̄ placatꝰ
¶ Poſtea ſequitur quam oblationeʒ ubi littera exponitur
¶ Tercio oſtēdit qđ cruces ſignificēt
¶ Scđo quare nō fiūt cruces ſup̄ illa uerba rationabile acceptabile
¶ Poſtea queritur quare dicitur fiat corpus domini
¶ Poſtea dicitur quare dr̄ dulciſſime et inde expoſitionem canonis
¶ Poſtea accipit panem. ubi primo querit̄ quis et qualis dʒ eſſe panis
¶ Secūº ꝙ hoſtia dʒ eē figure rotūde
¶ Terciº notat̄ de ritu ꝙ debʒ ſeruari. ⁊ vide ibi plurima ſup ſingula vƀa
¶ Poſtea ſequitur hoc eſt enim corpus meum. vbi iſta nominantur
¶ Primo ꝙ enim non eſt de eſſe uel de forma uerborum
¶ Scđo ꝙ in hiis uerbis ſolū hoc eſt corpus meum conſiſtit conſecratō
¶ Tercio ꝙ ſacerdos debet tenere duos digitos coniūctos poſt eleuatiōʒ
¶ Poſtea mouentur queſtiones
¶ Prima quare xp̄s in die cene inſtituit ſacramentum
¶ Scđo utrū ip̄e manducauerit
¶ Tercio utrū Judas ipſum accepit
¶ Quarº utrū ſub bucella ſibi dederit
¶ Poſtea de ſuppleméto uerborum
¶ Poſtea quare nō dr̄ caro ſic̄ corpꝰ
¶ Jté utrum corpus xp̄i ſit ibi realr̄
¶ Jté qđ ſignificat iſtud ꝓnomé hoc
¶ Jtem probatur ꝙ ſacerdos non dicat uerum in illis uerbis
¶ Jtem utrum hec forma ſit bona
¶ Poſtea de forma ſāguinis agit̄ ibi ſimili modo ibi ꝑmo littera expōit̄
¶ Secundo de ritu agitur
¶ Tercio duplex queſtio tangitur
¶ Primo utrū illa uerba noui et ueteris teſtamenti ſint de eſſe forme
¶ Secunda queſtio utruʒ hec uerba ſint conuenientia

¶ Deinde circa totū ſacrificiū querit̄
¶ Primo utrum debeat ſumi ſub utraqʒ ſpecie
¶ Secundo utrum laicis debeat dari ſub utraqʒ ſpecie
¶ Tercio utrum debeat dari hoſtia non conſecrata in aliquo caſu
¶ Utrū pueris ſit dāduʒ corpus xp̄i
¶ Utrum ad ſumendum aliqđ experimentum debeat dari
¶ Utrum ſi in triduo mortuꝰ fuiſſʒ conſecratum ſi fuiſſet ibi anima
¶ Utruʒ corpus xp̄i in pixide ſuatū ibi moriretur
¶ Utrum quando apparet in forma carnis aut pueri an realiter ſit ibi
¶ Utrū ſub ſpecie propria videatur
¶ Utrum angeli videant naturalr̄
¶ Utrum plus peccet cōicans hereticus quam fidelis peccator
¶ Utrum peccator carnalis plus peccet quam alius peccator
¶ Utrū ſola accidētia ibi remaneāt
¶ Utrum corpus xp̄i ſub illis accidētibus cōtineatur
¶ Utruʒ ad formam conſecrationis poſſit aliquid addi
¶ Poſtea ſequit̄ hoc quocienſcumqʒ ubi multa notantur
¶ De eleuatione calicis
¶ De modis adorandi
¶ Jtem de crucibus factis
¶ Poſtea ſequitur vnde ⁊ memores ubi multa notantur
¶ Primo littera exponit̄
¶ Secundo de ritu agitur
¶ Tercio quoddaʒ dubium mouetur
¶ Quarº q̄rit̄ qđ ſignificēt. v. cruces
¶ Poſtea ſequitur. Supra que propiciatio ubi littera primo exponitur
¶ Secūdo queritur quis fuerit Melchiſedech et qđ ſacrificiū obtulerit
¶ Jtem querit̄ quare dr̄ ſereno vultu
¶ Jtem quare illi tres patriarche Abraā Melchiſedech. et Abel nōiant̄
¶ Jté querit̄ quare Abel uocat̄ puer
¶ Poſtea ſequit̄. ſupplices vbi ꝑmo

liuera exponitur
¶ Secundo de ritu agitur
¶ Tercio de deſcenſu xp̄i a celo
¶ Poſtea ſequit̃ memēto ubi notan
tur aliqua
¶ Primo ꝙ ibi debet fieri memoria
pro mortuis
¶ Scđo pro quibus eſt orandum
¶ Itē poſt conſecratōez oīa pro mor
tuis et pro viuis autem poſt
¶ Item que ſunt illa pro quib9 mor
tui poſſint iuuari
¶ Poſtea mouentur queſtiones
¶ Utr̄ mortui poſſit iuuari ꝑ viuos
¶ Utrū ſuffragia ualeāt dampnatis
¶ Utrū hiis qui ſunt in purgatorio
¶ Utrum eque proſint omnibus
¶ Utrum facta pro vno plus ualeāt
quam pro pluribus
¶ Utrū facta per peccatores ualeāt
¶ Utrū ualeant facientibus
¶ Utrū miſſa ſit celebrāda ꝓ paruu
lis qui moriūtur poſt baptiſmum
¶ Utrū quelibȝ miſſa tātū ualeat ꝙ̃
tum miſſa deuooti ſacerdotis
¶ Poſtea ſequitur nobis peccatori
bus quoqȝ ubi notantur
¶ Primo quare dicit miſerationum
¶ Scđo querit̃ quare dicit ptē aliquā
¶ Tercio quare inter ſanctos ponun
tur duo martires ſcȝ Johānes bap
tiſta et Stephanus
¶ Et quare aliqui qui prius ponun
tur nominantur
¶ Poſtea ſacerdos dicendo hec uerba
debet pectus tundere in fine
¶ Poſtea littera exponitur
¶ Item quo° tres cruces debēt fieri
¶ Item quid ſignificent
¶ Itē q̇d diſcoptio calicis ſignificat
¶ Item quomodo calix poſtea debet
cooperire
¶ De inde ſequitur oremus precep
tis ubi notantur hec

¶ Pri° q̇re ſol9 ſacerdos dicit orēs

preceptis ubi notantur hec
¶ Primo quare ſolus ſacerdos dicit
oremus
¶ Secundo quare hec uerba premit
tuntur orationi dominicali
¶ Tercio quare pater noſter uocatur
orat9 dominicalis
¶ Quarto quare ponitur ibi precep
tum et monitio
¶ Quinto quare dicit formati
¶ Sexto quare dicit audemus dicere
¶ Septimo quare oracio illa alta uo
ce cantatur
¶ Poſtea mouentur dubia
¶ Primo q̄r dicit oremus
¶ Quid eſt oracio
¶ Scđo quot ſunt partes oracionis
¶ Et utrū oracio debeat eſſe uocalis
¶ Utrū req̇rat̃ intētio uel attentio
¶ Utrū euagatio mentis tollat fruc
tus orationis
¶ Utr̄ aliq̇d de neceſſitate ſit petēdū
¶ Utrum temporalia ſint petenda
¶ Poſtea declarat̃ quomodo in qua
tuor iſta oratio excedit omēs alias
¶ Item quare xp̄s eam fecit
¶ Item quare iſtā breuē fecit. et po
nunt̃ ibi ſeptem orationes et poni
tur ibi multum ꝓlixe ſufficientia
et ratio iſtarum petitionum
¶ Poſtea iux̄ hoc ꝙ dicitur pater nr̄
¶ Poſtea querit̃ quare xp̄us incipit
orationem a nomine patris
¶ Secūdo quare magis dicit pater ꝙ̃
dn̄s. et ponuntur quatuor ratōes
¶ Poſtea quare non dicit mi ſed nr̄
¶ Item quare dicit noſter
¶ Itē quare nō pōit filiꝰ nr̄ ſic pr̄ nr̄
¶ Sequit̃ qui es in celis vbi iſta que
runtur
¶ Pri° quare hec lucas non poſuit
¶ Secūdo quare Mateus addidit
¶ Tercio quomodo exponitur
¶ Quarto vtrū deus ſit vbiqȝ
¶ Quinto vtrum eſſe vbiqȝ ſit pro
prium dei.

¶ Sequitur ſanctificetur nomen tu
um ubi queritur
¶ Pri° utrū hec petitio ſit cōueniēs
¶ Secundo que ſunt nomina ſancti
ficanda et ſunt ſex
¶ Poſtea quid eſt blaſfemia utrum
ſit peccatum mortale
¶ Utrū ſit maximum peccatorum
¶ Utrū ſit mai⁹ ꝙ periurium
¶ Utrum ſit de⁹ nobilis a nobis
¶ Poſtea quedam moralia
¶ Sequit̄ adueniat regnum tuum
¶ Circa qđ notatur
¶ Pri° utrū hec petitio ſit cōueniēs
¶ Itē quot modis exponit̄ ⁊ itelligit̄
¶ Sequit̄ fiat uoluntas tua ubi que
ritur primo
¶ Que eſt uoluntas dei
¶ Secundo quomodo intelligitur
¶ Tercio utꝛ hec petitio ſit cōueniēs
¶ Quarto quare ab aliquibus tunc
calix eleuatur
¶ Sequitur panem nr̄m ibi querit̄
¶ Primo quot ſunt panes
¶ Secundo quare non dicitur ſuper
ſubſtantialis ſicut Matthei
¶ Tercio quare dicit cotidianum
¶ Quart° quare dicit hodie hoc mo°
intelligitur et nota ibi plura et
moralia
¶ Sequitur dimitte nobis ubi nota
multa de expoſitione iſtius uerbi
¶ Poſtea queritur utrum debeam⁹
offenſas dimittere
¶ Item utrū homo qui eſt in ſtatu
pctōis poſſit petere iuſticiam
¶ Item ſi peccatores debent dicere
hanc orationem
¶ Item utrum benedicatur dimitte
nobis ſicut et nos dimittimus
¶ Poſtea quedam moralia
¶ Sequit̄ ⁊ ne nos īducas ubi querit̄
¶ Primo utrum deus temptet
¶ Item utrum aliquis poſſet petere
licite ꝙ temptetur
¶ Poſtea moralia

¶ Sequit̄ ſed libera nos a malo ubi
¶ Primo littera exponitur
¶ Secundo quare a populo reſpōdet̄
¶ Tercio quare amen non reſpondet̄
notabiliter
¶ Quarto quare amē tacite dicitur
¶ Declarātur poſtea moralia

¶ Poſtea mouentur quedam dubia
circa dictam orationem
¶ Pri° utꝛ hec petitiōes bñ ordinent̄
¶ Secundo quare in primis petitio
nibus non ponitur copla loquitur
perſonaliter
¶ Tercio quare in primis petitioni
bus non ponitur copula
¶ Quarto quare in quibuſdam locis
manus ſuſtentantur dum dicunt
hanc orationē in fine laudis eius
¶ Sequitur libera queſumus ⁊c̄ ubi
primo littera exponitur
¶ Poſtea queritur quare illi ſancti
nominantur in ſpeciali
¶ Quare hec oīno ſub ſcilētio dicunt̄
¶ Item quare ſacerdos tunc patenā
accipit
¶ Item quare ſubdiaconus tenet
patenam coopertam
¶ Item de eccleſia ambroſiana qua
re hec uerba alte dicit in paſceue
¶ Item quare in fine orationis ſa
cerdos debet diſcooperire calicem
¶ Sequit̄ pax domini ubi littera ex
ponitur et rit⁹ aſſignatur
¶ Poſtea querunt̄ multe queſtiones
¶ Prima qđ ſignificat fractio hoſtie
¶ Secunda quid ſignificent partes
¶ Tercia quid una queqꝫ ſignificet
¶ Quarta quid ſignificat cōmixtio
¶ Quinta de diuerſo ritu agitur
¶ Sexta quo° eſt in qualibet pte
¶ Poſtea de pax domini quare a ſa
cerdote inchoatur
¶ Item quare dicit pax
¶ Itē quare fiunt tres cruces
¶ Item quare ſcḋm officium romanū

interponitur aliquod ſcilentium
¶ Poſtea de agnus dei
¶ Primo quare xp̄s agnus dicitur
¶ Scđo quare ter cantatur
¶ Tercio quare in primis duobus dr̄ miſerere nobis
¶ Quarto quare pax datur
¶ Quinto qualr̄ dat̄ ul̄ quo° dꝫ dari
¶ Sexto quare non datur in miſſis defunctorum uel mortuorum
¶ Septi° quid ſacerdos debet dicere
¶ Sequitur domine Jheſu xp̄e. ubi littera exponitur et multa de mo° ſumendi notantur

¶ Sequitur ultima pars de modo ſumēdi que dicitur pro gratiarum actio
¶ Et primo de cōmunione queritur quare ſic dicitur et cantatur
¶ Secundo de collecta de qua multa notantur
¶ Primo quomodo debet dici
¶ Secundo quo° debet ſe uertere
¶ Tercio quomodo aliqui uadunt ad medium altaris
¶ Quarto quot collecte debent dici
¶ Quinto quid ſignificat
¶ Tercio de ite miſſa eſt
¶ Circa qđ notantur hec
¶ Primo ꝙ miſſa tribus modis finitur ite miſſa eſt
¶ Secundo quid ſignificat
¶ Tercio quando debet dici
¶ Quarto agitur de benedicamus domino ubi tria notantur
¶ Primo unde ſumptum eſt
¶ Secundo quando debet dici
¶ Tercio quomodo debet dici
¶ Quinto de requieſcant in pace ibi notantur duo
¶ Primo quando debet dici
¶ Secundo redditur ratio iſtius triplicis terminationis
¶ Sexto agitur de placeat tibi ſancta trinitas ubi primo littera exponit̄
¶ Secūdo quomodo debꝫ dici
[illegible]
¶ Poſtea in fine quid debet fieri
¶ Septimo agit̄ de benedictione q̇d debeat fieri que datur in fine miſſe
¶ Ubi hec notant̄ p̄mo quo° dꝫ dari
¶ Secundo a quo debet dari
¶ Tercio quid ſignificat
¶ Quarto quo° uerbis debet exp̄mi
¶ Quinto ꝙ tota trinitas dꝫ nōiari

¶ In tercia parte et ultima totius operis agitur de periculis cōtingētibus circa hoc ſacramentum que ſcire eſt multum utile. ⁊ ſunt nouem que hic non oportet nominari. qr in fine poteris tu inuenire ubi breuiſſime pertractātur. ¶ Et ſic finitur tabula huius libri ad honorem ſanctiſſimi domini Jheſu xp̄i

¶ A M E N

Benedictus de Peventinis
de ritu Missae.

Benedictus de Peventinis de Ritu Missae

Q Uamq̄ꝫ in alieno opere ordi
ri quibuſdam araneaꝝ mo
ré gerentib9: que oīa que
tangunt: mox veneno inficiunt mi
nus conſultū forſitā videatur: verū
eniuero qui naturā apum: que oīa
que legūt: etiam amara: argumēto
ſo ore dulcificant: bonitati potius
ac caritati aſcribendum fore iudica
bunt. Hac ſpe fretus que auctor hu
ius operis ad firmum forte peritu
re glorie fugandum: ne de ſe opus
titulis cōmendādo iactanter ſcribe
re videret̄ ſubticuit quia nichil voli
tum niſi precognitū ſumandū cen
ſui atqꝫ imprimenduꝫ. Hoc igitur
opus aureuꝫ ex dictis ſancti Thome
de aquino ut plurimū et ſacris etiā
canonibus elicitum prolixitate: illa
moleſta iure ſpeculatoris preciſa de
omnibus fere que in menſa domini
dicuntur tractātur et ferūt ratiōeꝫ
accōmodatiſſimā perutilem: ac qui
buſuis clericis ⁊ ſacerdotibus neceſ
ſariam reddit. Et in prima ſui par
te circa venerationē ſacratiſſimi cor
poris criſti tam deuote q̄ꝫ ſapienter
videtur inſiſtere. Ceterum de pre
paratione ad ipſum ſacramentū ce
lebrandum tam interna q̄ꝫ exterio
ri videlicet in anima habitu geſtu
et ornatu ac rebus ad ipſam conſe
crationeꝫ neceſſariis pulcre per ſin
gula diſcurrēdo pertractat: miraqꝫ
ac ſuauia de mirabilibus virtutib9
effectibus et magnalibus ipſius ſac̄
menti mirabilis: refert enumeratqꝫ
Et circa fidei articulos vtrūqꝫ cre
do exponēdo et orationeꝫ dominicā
et complures alias materias tā ar
gumentando q̄ꝫ docendo queſtiones
arduas ſcrutatur dubia complura:
mouet ſoluit ⁊ lucidat: defectibus ꝓ
uidet omnibus qui contingere poſ
ſūt: ⁊ de ſacramētis eccleſie ignorā
tie puluerem diligētiſſime conatur
excutere. Sed quid in hiis ſplicādis
moror: quia ante me dies deficeret
q̄ꝫ genera miniſterioꝝ que in ſe cō
tinet et que nempe calamus potiꝰ
attenuat q̄ꝫ explicet referre poſſem
ſūmatim. Eya ergo criſti milites
eſurientes ac ſicientes properātes ve
nite ad pabulum languētis anime
ſaginatum emite vobis ac guſtate:
et videbitis q̄ꝫ ſuauis eſt in eo domi
nus Jheſus ad quē et pro ipſo doc
tore qui in vinea domini taꝫ vberē
dulcemqꝫ vitē plantauit et pro me
qui ut ad manus veſtras hoc opus
facilius peruolare poſſet operam de
di veſtras pias fundite preces.

Quoniam clami
tat ſapiens: ꝙ ꝑ
ſcrutator maie
ſtatis opprimet̃
a gl̃a. Jdcirco
nemo eſtimet
hoc officiũ ſuffi
cienter expoſitũ. Ne forte cũ opus
humanũ extulerit: diuinũ eſtimet
ſantiatũ. Sunt enĩ in hᵒ officio tot
et tãta p̃celſa miſteria inuoluta: ut
nullus eorũ ſenſũ noſcat aut ſuffici
at explicare: niſi vnctiõe ſpũs ſancti
fuerit p̃linitꝰ. Quapꝓpter ego reꝰ ⁊
neſcius nõ p̃uales lippiẽtibꝰ ocul' ſo
lẽ ĩ rota cõſpicere: tãti et tã p̃clariſ
ſimi miſterii maieſtatẽ quaſi ꝑ ſpe
culũ: in enigmate michi viſus ſum
intueri: nec penetrãs ad interiora.
Sed pre foribꝰ ſedẽs in veſtibulo pꝰ
meſſores oẽs ſpicas colligẽs: nõ ſuffi
ciẽter ut volui: ſꝫ feci qd̃ potui dili
gẽter: p̃ſerti cũ tc̃ actu ĩ officio lecto
rie qd̃ uires meas extẽdebat: fueriꝫ
occupatus: ⁊ quidẽ minor in ſingu
lari dimiſſus ad ſingula: vix potui
meditãda cõcipere: nec cõcepta dicta
re aut ſcribere ſtilo rudi. Quocirca
imploro nõ ſolũ lectorẽ beniuolũ. ſꝫ
etiã liberꝫ deſidero correctorẽ meũ: ⁊
hec oĩa correctiõi ſcẽ matris eccleſie
Romãe ſubiciẽs: necnõ ordini meo
ſancto: qui ſempꝰ ͮitatẽ docuit et di
lexit. hãc mercedẽ ſolũ huiꝰ opuſcu
li apud hoẽs expectãs: ut ad piiſſimũ
iudicẽ ꝓ me peccatore deuotius fun
dant p̃ces: qui liquide nouit qua cor
dis intẽtiõe tractatũ hũc egerim. et
ſi nõ multis tñ aliquibꝰ: aut michi
ſolũ: uel in modico ꝓfutuꝝ. Jn qᵒ
ꝑ ordinẽ oĩa ꝓſequar mouẽdo dubia
aliqua utilia ac etiã curioſa. Jn qui
bꝰ ut in pluribꝰ ſequar ſentẽtiaꝫ p̃
clariſſimi doctoris ſancti Thome nr̃i
ordinis cuius doctrina lucida ut ſol
et luna: tota eccleſia illuſtrat̃. Jn
quibuſdꝫ aliis: et in caſibus iuris ſe
quar viã tutã: ⁊ doctoꝝ melioꝝ nichil
addẽs de capite ſingulari. Et ut aptiꝰ
totius huiꝰ tractatꝰ ꝓceſſus legẽtibꝰ
appareat ꝑ modũ ꝓlogi hec premitto
ꝙ hoc opꝰ in tres ꝑtes diuidit̃ p̃ncipa
les: in quaꝝ p̃ma agit̃ de quibuſdam
p̃cedẽtibꝰ qui hoc sacr̃m reddũt vene
rabile que ſunt quinqꝫ. ut inferiꝰ ap
parebit. Jn ſecũda agit̃ de hoc ſacr̃o
ꝑficiẽtibꝰ: que ipſũ reddũt ineffabile:
que ſũt duo. ſ. materia et forma. Jn
tercia et ultima agit̃ de diuerſis peri
culis. circa hoc ſacramentũ contin
gentibus que ip̃m reddũt admirabile
que ſunt quatuordecim ut videbitur
deo dãte. hec enĩ ſunt neceſſaria cui
cũqꝫ accedẽti ad tantũ miſteriũ cele
brandũ. Primo ut ſciat ſeip̃m diſpo
nere aptius. Secũdo ut ſciat ip̃m ꝑfi
cere deuotiꝰ. Tercio ut ſciat periculis
ſi cõtingãt obuiare cautius. Et ut hᵒ
clariꝰ ualeã explicare ꝓpter p̃mũ: ſpi
ritꝰ ſancti clemẽtiã qua cũcta bñ diſ
ponunt̃. Propter ꝺm dei patris om
nipotẽtiã qua cũcta ꝑficiunt̃. Prop
ter terciũ dei filii ſapientiã qua ꝑicu
la euitant̃ ⁊ oĩa caute agunt̃. Suppli
citer inuoco ⁊ ĩploro. Nã quis nouit
ordineꝫ celi: ⁊ ponet rõnẽ eiꝰ in ter
ra: puteus enĩ altꝰ eſt: et in quo hau
riã aquã non habeo: niſi ille porrigat
q̇ nõ imꝓperat: ſed dat oĩbꝰ affluẽter
qᵒ ꝓpinãte hauriemꝰ in gaudio aquã
de fontibus ſaluatoris: Amen.

Jncipit tractatus

Domine non ſum
dignus ut intres
ſub tectũ meum:
Mathe. vii. et in
euãgl'io hodierno
ad reliq̃as precio
ſas non debet ho
mo attendere nec

nec accedere: niſi cū reuerētia et ti
more et q̄tum poterit digne· Figu
ram habemus expreſſe. ii. regum:
de illo: Oza qui ad archam domini
vbi erant manna et tabule teſta
menti: preſumptuoſe accedens: et
indigne eam tangens: ſtatim a do
mino eſt percuſſus. Cariſſimi reli
quia p̄cioſiſſima: eſt dei filius qui ē
ſcūs ſcōꝝ: q̄ bn̄ reliquia p̄cioſiſſima
dici pōt. et rō eſt: qꝛ ad ſenſū vidēs
ꝙ reliquia p̄cioſa in vaſe criſtallino
ponit̄: ut ibi ab oīb9 videat̄ ꝛ adoret̄
ſic dei filiꝰ qui in ſeipſo videri non
poterat ab oculo corpali: qꝛ nemo
vidit deū vnq̄. Jo. i. Ut a nobis vi
deri poſſit et adorari: poſitꝰ fuit in
vaſe criſtallino puriſſimo: id eſt hu
mānitate de puriſſimis virginis ſan
guinibꝰ aſſūpta: et ab omni macla
et peccato depurata. quo facto: vide
ri potuit et adorari. iuxta illō Jo.
.i. Verbū caro factū eſt. et ſequit̄:
et vidimꝰ glāꝫ eiꝰ. Uñ Tho. Stati
ipſū vidēs et palpans exclamauit di
cēs. Dn̄s meꝰ ꝛ deꝰ meꝰ. Lu. xxiiii.
Hec gͦ reliquia tā p̄cioſa: nūc nobis
exhibet̄ adorāda necnō ꝛ ſumenda:
ſub velamēto ſpēꝝ panis et vini in
ſacr̄o altaris: de qͦ nūc agere ꝑponi
mus. et hoc in v̄tute illoꝝ v̄boꝝ xp̄i
que ſūt Math. xxvi. Hoc eſt corpus
meū. Ad tā gͦ p̄cioſā reliquiā et tā
venerabilē: ꝓmmo veriꝰ ineffabile
ſacr̄m: nullꝰ dꝫ accedere: nec etiam
de ip̄o loqui aut legere: niſi cū reue
rēcia ꝛ timore: alias nō reciperet ſiue
ſumeret ad vtilitatem. ſꝫ potiꝰ ad
mortē. qꝛ ſm̄ apl̄m. ii. corinth. xi.
Qui indigne manducauerit: iudici
um ſibi mādūcat. Si ergo ille Oza
archam domini: vbi erat manna in
digne tangens ꝛ ad ipſam accedēs:
ita ſubito ulcione diuina fuit percuſ
ſus. Quid fiet de accedente indigne
et intemperante ad tam mirabile ſa
cramentum vbi non ſolum manna:
ſed verum corpus Jheſu criſti ſumi
tur et cōmūicat̄ ꝑ v̄boꝝ efficatiā: tota
etiā diuinitas ꝑ quādā cōcomitātiaꝫ:
angeli etiā ꝑ quādā miſterialē eſſentiā
vel aſſiſtētiā. Ideo caueatis ut digne
ambuletis vocatōe qua vocati eſtis ut
ſcribit̄ ad Epheſios. iiii. Ex dictis ſic
arguit̄. Accedēs ad reliquias p̄cioſas
adorādas ſeu tractādas: nō dꝫ quis ac
cedere niſi cū reuerētia ꝛ timore. ſed
in ſacr̄o altaris et miſſe accedit ſacer
dos ad xp̄m ſaluatorē nr̄m: nō ſolum
adorādū: ꝓmmo ad cōficienduꝫ tractā
dū ꝛ comedendū. gͦ quilibꝫ dꝫ accede
re cū maxīa reuerētia et timore: dicē
do v̄bū aſſumptū. Dn̄e nō ſū dignus:
vbi duo neceſſaria om̄i accedēti oſten
dunt̄. Primū eſt cognitio diuine ma
ieſtatis: cū dr̄ dn̄e. Secūdū eſt cōfeſſio
ꝓprie fragilitatis: cū dr̄ nō ſū dignꝰ.
De prīo nota: ꝙ r̄cognitio dei: cōſiſtit
nō in v̄bo ſolū: ſꝫ in facto. qꝛ ſm̄ Gre.
ꝓbatio dilectōis exhibitio eſt opis. nō
eſt dubiū quin ſacerdos et clerici v̄bo
cotidie recognoſcāt deū ꝛ dn̄m: qui co
tidie dicūt dn̄s vobiſcū. Ad dn̄m cum
tribularer clamaui. Dn̄e dn̄s noſter.
et huiuſmōi. ſꝫ talis recognitio uocal̄
modicū ualeret: niſi etiā hoc facto mō
ſtraret̄ ſibi obediēdo obtēpando p̄cep
tis ꝛ mādatis eiuſdeꝫ. qꝛ ſm̄ ꝙ dicit
ipſe. Math. vii. Nō oīs q̄ dicit dn̄e ꝛc̄
Circa ſm̄ nota ꝙ quilibꝫ dꝫ dicere nō
ſū dignꝰ. Nā ſm̄ Ariſto. Forma nō ſe
facit in quacūqꝫ materia: ſꝫ in diſpoſi
ta ꝛ parata. Forma dās eſſe nō ſolum
corpalē: ꝓmmo etiā ſp̄ūalem eſt filiꝰ
dei in ſacr̄o cōtentꝰ: qui nō ſolū dicit
eſſe: ꝓmmo etiā viuere eternū. Juxta
illō. Jo. vi. Qui māducat hūc panē.
Et ideo qꝛ dr̄ eccleſ. ix. c. Neſcit hō:
vtꝝ hodio uel amore dignꝰ ſit. Ideir
co dꝫ dicere: nō ſū dignꝰ ut intres ꝛc̄
ꝓpter qō ſaltem qō in nobis eſt facia
mus. Juxta cōſiliū apl̄i ad corinth.

ambulate digne deo ꝑ omnia placē
tes. Ideo quilibet debet conari: ut
digne: ſancte: et deuote accedat: ad
celebrationem miſſe. Hoc autem fi
eri poterit: ſi ſciat p̄cedētia: et diſpo
ſitiua ad iſtud ſacramentum: que
ſunt valde notabilia ſi cognoſcat ne
ceſſaria et ꝑficientia hoc ſacramen
tum: que ſunt mirabilia. Si eciā in
telligat̃ ⁊ p̄ſciat ꝑicl'a cōſequētia ⁊
iminentia: circa hoc ſacramentum
et eis obuiare ſi occurerent talia.
Et circa hec tria tota p̄ſens lectura
⁊ tractatꝰ verſabit̃ deo dante. Diui
dit̃ ergo iſte tractatꝰ in tres partes
p̄ncipales. Quoniam p̄mo agemꝰ
de q̇bꝰdā p̄cedētibꝰ. 2o agemꝰ de h°
ſacramentuꝫ ꝑficientibꝰ. 3° agemꝰ
de periculis circa hoc cōtingētibꝰ.
Ex p̄cedētibꝰ reddet̃ h° ſacr̄ꝫ valde
gl'oſū ⁊ laudabile. Ex ꝑficiētibꝰ red
det̃ valde venerandū et ineffabile.
Ex cōtingētibꝰ reddet̃ timoroſū: et
ꝙ debemus aduertere diligēter ⁊ ſo
licite. Precedētia ergo que ipſū red
dūt gl'oſuꝫ ⁊ laudabl'e ſūt quiqꝫ per
ordinē. Primū diuerſoꝝ noīm cele
britas. Secūdū ip̄m inſtituētiū auc
toritas. Terciū miniſtroꝝ ſuientiū
dignitas. Quartū veſtimētorū de
cētiū multiplicitas. Quītū inſtru
mētoꝝ cōcurrētiū multiformitas.
De iſtis aūt nūc primo agēdū. Dico
g° p̄mo ꝙ ad h° ſacr̄m: debēꝰ accede
re cū reuerētia et timore et digne:
qd̄ oſtēdit̃: Prīo ex diuerſoꝝ noīm
celebritate. Vocat̃ enim hoc ſacr̄m
multipliciter. Nam dr̄ ſacr̄m. miſſa
Eucariſtia. hoſtia. Immolatio. Cō
munio. Viaticū. Sacrificiū. Actio.
et ex diuerſis cauſis colligi poteſt.

¶ Sacramentum

PRimo g° dr̄ ſacr̄mētū: circa
declaratiōꝫ hꝰ noīs vidēdū:
Quot modis dr̄ ſacr̄m. Et
dicēdū ſ̄m qd̄ dicit Hugo de ſcō Vic
tore ī li. de ſacr̄is: ꝙ ſacr̄m dr̄ mul
tipliciter. Primo large: et ſic ſunt
illa ꝑ que fideles diſponunt̃: ad bōa
ſpūalia et merito: ut cineres. aqua
benedicta: et huiuſmōi. et ſic miſſa
nō dr̄ ſacr̄m. Secūdo magis ꝓprie
.ſ. ꝓ q̇buſdā diſpoſitiōibꝰ ad vͣ ſac
mēta: ut in cathecīſmo ad babtiſmū
et veſtes ad miſſam. Tercio magis
ꝓprie et vere ꝓ illo: in q° vͦtus diui
na eſt: et opat̃ interiꝰ: et tūc ſumit̃
ſtrictiꝰ et ſic diffinit̃. Sacramētū ē
inuiſibil' grē viſibile ſignū: cū eius
cauſa exiſtat et imaginē eius gerat
Et ſic accipiēdo propriiſſime ſacr̄m
miſſe dr̄ ſacr̄m. Et bene dici poteſt
triplici rōne. Nam ſacr̄m dr̄ vno°
quaſi ſacrās mentē. In miſſa auteꝫ
mēs ſacrat̃. vel ſacr̄m dr̄ quaſi ſacre
rei ſignū. Signa enī exteriora pāis
et vini figurāt veꝝ corpꝰ xp̄i ibi ex
iſtēs: ſic̄t hꝫbet̃. i. q. i. Multi ſecl'a
riū. Tertio etiā qꝛ ſacr̄m dr̄ quaſi ſa
crū ſecretū cuiuſmodi eſt hic. quia
res ſāctiſſima. ſ. corpꝰ xp̄i ibi cōtine
tur de cō. di. ii. h° eſt qd̄ dicitꝰ. et ſic
pꝫ ꝙ recte dr̄ ſacrmentū.

¶ Quare dicitur miſſa

MIſſa vͦo etiā dr̄ quadrupl'r:
Prīo rōe angeloꝝ q̇ ibi mit
tunt̃ de cō. di. ii. ꝙ ſi ſanguis. Secū
do rōne filii dei viui: q̇ hic mittit̃ a
a deo prē. Tercio rōe nr̄i q̇ ꝑ miſte
riū ſacerdotis quo mediāte vita fun
gimur inter deū et hoīeꝫ uota nr̄a
mittimꝰ: ⁊ p̄ces deo fūdimꝰ ibi: ut
ſic deꝰ mittat nobis bn̄dictōꝫ ⁊ glaꝫ
Quarto rōe aſſiſtētiū. ſ. cathecumi
noꝝ aſſiſtētiū qui foras mittebant̃:
ut dicit hugo antiquitꝰ in eccl'ia p̄
mitiua: tūc enī dyaconꝰ ſolebat cla
mare. Exite cathecumini: qꝛ ſacer
dos ſecreta incipit. Ratio aūt expul
ſiōis erat: qꝛ illi erāt ſine ſacr̄o bab
tiſmi qd̄ ē fūdamētū cuiꝰlibꝫ alioꝝ.

¶ Eucariſtia

B.R.L.V.R.Z.

Eucariſtia etiam ꝓprie dici poteſt ab eu qd̄ eſt bonū et caris qd̄ eſt gr̄a: q2 cōtinet illū: in q° eſt plenitudo gr̄e. i. q. i. Multi ſecularīū. et Jo. i. De plenitudie eius oēs accepim9 gr̄az. et ibi dē vidim9 gl'az ei9: quaſi vnigeniti

Hoſtia.

Hoſtia etiā dicit̄ ut habet̄ in pſalmo. Dirupiſti vincula mea: tibi ſacrificabo hoſtiā laudis: ⁊ nomē dn̄i inuocabo. Et no tandū de iſto vſu: ꝙ aliqui ſūt iſti9 opinionis: ut habet̄ in glo. ſup pſalteriū. ꝙ hoīm peccata dimittūtur: ſi in fine vite trina cōfeſſiōe dicat̄. ſed hoc eſt ꝓpoſitū nr̄m. Itez nota ſm yſidoꝝ ethimologiaꝝ. vi. hoſtia dr̄ ab hoſtib9 vincēdis: ſicut victima a victis. Unde antiquit9 antequā irēt ad bellū: faciebāt deo ſacrificiū et vocabat̄ hoſtia. ſz qn̄o vincebāt: iteꝝ faciebāt: ⁊ vocabatur victima. ergo nos hoc ſacr̄m offerim9 deo ad vincendū inimicos. ſ. demōes: ideo merito hoſtia dici poteſt. Dicit̄ hoſtia ꝑ Auguſt. in ſmōe: q2 ibi offertur: qui ſemetipſū obtulit immaculatū deo patri: ſm apoſtl'm ad hebreos. ix. hoſtia eni dr̄ ab offerendo.

Immolatio

Immolatio etiā dicitur. q2 ſm yſidorū ibidez immolatio dr̄ ab in ⁊ moles. quaſi in mola altaris ſacrificabat̄. Et q2 hoc ſacrificiū pōt et dz fieri in altari: ideo immolatio ꝓprie dici dz. vn̄ ps. Immola deo ſacrificiū laudis.

Communio

Communio dr̄: q2 cōmunis ⁊ idē eſt ꝙ cōmunis eſca: a cōmunicare. Et ſm Papiā idē ē: ꝙ ſil' ꝑticipare de vno pane: et q2 oēs de vno pane et de vno calice ꝑticipam9 in hoc ſacro. Idcirco bn̄ cōmunio dr̄ et certe merito: q2 cōmunio pōt dici a cōmunicatōe: q2 nobis ſe cōmunicat a cōmunitate: q2 cōmunis eſt oīb9. Sz circa hoc pōt moueri queſtio ſatis pulc̄ et ad ꝓpoſitū. Utruz xp̄s real'r ſit in ſacro. ⁊ videt̄ ꝙ nō q2 tūc idē corp9 eſſet in diuerſ locis ſiml': h° aūt eſt īpoſſibile g° ⁊c̄: maior pz: q2 ſi corp9 xp̄i eſſz in altari real'r cū ſēp ſit in celo: eſſet ſiml' in altari ⁊ in celo. Itē ſil' eſſet in plurib9 altarib9 qd̄ eſt impoſſibile. Ad hoc dicendū breuiter: ꝙ inferi9 magis aget̄ de hoc: q2 corp9 eſt ibi realiter ⁊ ſacmētal'r: et hoc neceſſariū eſt cōfiteri: verū eſt ꝙ nō eſt local'r nec circūſcriptiue: ſz alio° mirabili et ineffabili: licet a nobis neſciat̄: nec eſt incōueniēs: q2 ad ſenſū videm9 nos clare: ꝙ ſol qui ſemꝑ eſt in celo nec deſinit ibi eſſe: nichilomi9 appet ibi realr̄ in terra in mltis fōtib9 et i mltis ſpecl'is ſil' tot9 in celo tot9 i ſpecul' tot9 in mltis fōtib9 q2 licet ſol nō poſſit eſſe niſi in vno ſolo loco: puta: in celo localiter ⁊ ꝑ modū q̄titatis. eſt tn̄ in pluribus locis ꝑ modū aliū ſimul. ſ. ꝑ modū cauſe in multis effectib9: ⁊ ꝑ modū repſentati in multis ſpeculis ⁊ fontib9. Sic etiā corp9 xp̄i vnū exiſtēs in celo ſemꝑ local'r ⁊ ꝑ modū dimēſiuū: v̄tute diuina pōt eſſe in multis altaribus ſacramētal'r ⁊ veraciter. et ꝑ hoc patet reſpōſio ad argumentū: q2 loquit̄ de modo eſſendi localiter: nō de modo eſſendi ſacramētaliter: et ſic cōmunio cōmunius dici poteſt.

Uiaticum

Viaticū dr̄: quia viaticū eſt
victus in via neceſſarius et
portat9 ſm hugo. Iſte aūt
cib9 datus eſt nobis in via iſta. q2
ipſe xp̄us dicit Jo. x. Caro mea ve
eſt cibus: et eſt nobis neceſſari9 ad
ſalutē: et ad pueñtiōȝ termini nr̄i.
q2 niſi mādu cauerítis carnē meam
aut biberitis ⁊c̄. Jo circo bn̄ et ꝓ
prie viaticū dici pōt. Figurā habē9
3°: Regū. xix. vbi dr̄: ꝙ angel9 por
tauit helie panē ſubcinericiū ⁊ vas
aque. Surge comede grādis eniȝ ti
bi reſtat via. ⁊ ſequit̄ ꝙ deābulauit
in fortitudinē cibi illi9 uſqȝ ad mō
tē dei oreb. Fuit hoc ſacramentū ap
pellatū viaticū in trāſitu beati Am
broſii. Ratio pōt eſſe: q2 cōfortat vi
atorē ſpūalr̄. p̄s. Panis cor hoīs cō
firmet.

Sacrificium

Sacrificiū etiā ꝓprie dr̄. q2
ſm Iſidorū in libro predic
to: ſacrificiū dr̄ quaſi ſacrū
factū: q2 hoſtia miſtice cōſecrat̄. vn̄
in p̄s. Immola deo ſacrificiū laudis

Actio:

Accio dicit̄ ſicut habet̄ de cō.
di. i. c. neceſſe. Leo papa vo
cat ſacrificiū miſſe actiōem
quaſi dicat: ꝙ miſſa eſt quedā actio
que fit ꝑ modū cuiuſdā cauſe. Naȝ
hic habem9 locū. ſ. oratorium: Iu
dex eſt de9. Accuſator: dyabol9. Re
us: populus. Cōſciētia: teſtis. Sacer
dos: defēſor ⁊ aduocat9. ut dicit Au
guſtin9 in orōne: ſūme ſacerdos in
quit. me peccatorē inter te ⁊ eundē
populū eſſe voluiſti ⁊c̄. Et ſic pa3
qūo hic reddit̄ hoc ſacrificiū glo̾ſuȝ
et laudabile ex noīm celebritate: et
poſſum9 dicere illō gen. xxvii. Rec
te uocatum eſt nomen eius.

De inſtituentib9 ſacr̄m

Secūdo redditur mirabile ⁊
laudabile: ex inſtitueutium
auctoritate: qui fuer̄t Xp̄s
Petr9: Jacob9: ⁊ alii apoſtoli ſanc
ti. Xp̄us enim inſtituit hoc ſacr̄m
ꝙtum ad illud: in quo ſubſtātialr̄
et eſſentialr̄ cōſiſtit ſicut habet̄ de
cō. di. ii. c. Panis eſt in altari. vbi
dr̄ ꝙ conſecratio fit v̄bis dn̄i noſtri
Jheſu xp̄i. ꝑ reliqua ſaūt laus deo of
fert̄. Petr9 etiā īſtituit. q2 Petr9
antiochie dr̄ miſſam celebraſſe ſub
trib9 noīb9: ut dicit hugo li. v. de
ſac̄. c. viii. incipiēs. hanc igit̄. ⁊ de
cō. di. iiii. c. Miſſaȝ v̄o beat9 Petr9
Jtē de cō. di. i. Jacob9 in geſtis. ſ.
ſexte ſinodi dr̄: ꝙ Jacob9 frater dn̄i
ſm carnē: cui ꝑmū tradita ē iheroſo
lima eccl̄ia. et Baſili9 ceſarieñ ep̄us
tradider̄t nobis miſſe celebratiōȝ. et
tn̄ notanō: ꝙ ordo miſſe q° ad thuri
ficatōȝ: cōfeſſiōȝ: pſalmoꝝ decātatōȝ
ſcripturaꝝ ſcāꝝ noui ⁊ veteris teſta
mēti lectiōȝ: fidei cimbolo ꝓfectiōȝ:
pacis mutuā ſūptiōȝ: fuit ab apl̄oꝝ
tēꝑib9 cōſuat9 ⁊ introduct9: ut atte
ſtat̄ apl̄oꝝ contēporane9 beat9 Dyo
niſi9. iii. c. eccleſ ierarchie.

De miniſtro eucariſtie

Tercio: debem9 ad ip̄m acce
dere laudabl̄r: ⁊ reddere mi
niſtroꝝ ſuientiū dignitate
q2 nō quilibet indut9: debȝ tractare
⁊ ꝑficere hoc ſacramētū. ſed debit9
et legittim9 miniſter. quia ad hoc
ꝙ ſit legittimus et debit9: requirit
multas et varias conditiones: que
ipſū impedirēt niſi hēret: et ſūt que
ſequūtur. homo: maſcul9: loquens
rōnalis: ieiun9: mundus mente ob
ſeruans temp9: non viciatus: mun
dus corpore: non pollutus quo ad vi
ces determinatus: communicatus
nōpriuatus: Et nota hic: ꝙ prime

cōditōes īpediūt miſteriū h9 ſacri de
neceſſitate ⁊ ſimplr: ita ꝙ ſi aliqua
iſtarū deficiat: nullo° pōt cōficere.
quiqꝫ ſequētes impediūt eū ꝓpter
ꝑceptū eccl'ie. Tres ultīe īpediūt eū
ex cōgruitate. Prio g° ē agendū de
cōditionib9 īpediētib9 ſimplr et ex
neceſſitate que ſūt ſex. Prima eſt
homo nō angelus nec diabolus. De
dyabolo ꝓbat: q2 nō pōt eſſe nec vo
luit eſſe tanti boni miniſter. De
angelo et dyabolo ſil' etiā ꝓbat. q2
oportet ꝙ miniſtri ſint conformes
xpo qui in forma hoīs cōficit. Vñ
hoibus dicit. hoc facite in meaꝫ cō
mēorationēꝫ. Secūda eſt maſculus
q2 mulier nullo mō eſt capax carac
teres ſuſcipe ꝙtūcūqꝫ ſcā: nec bea
ta vgo. Vnde nō beate virgini: ſed
apoſtolis dictū eſt. hoc quociēſcūqꝫ
feceritis. Vñ ſicut xpus fuit homo
maſcul9: ſic et miniſter qlibꝫ dꝫ eē
Et ꝓpter hoc querunt duo. ¶ Prio
vtꝝ mulier vel femia poſſet caracte
ré clericalis ordinis recipe: ul' actū
alicui9 ordis exercere. R° ſm Rap.
in ſūma ſua. li. iii. titl'o de impedi
mēto ſex9: ꝙ femia nō pōt recipere
caracteré alicui9 ordinis clericalis.
Vñ Ambro. ſup illū locuꝫ apoſtoli
Pauli ad Thimo. iii. mulieres eſſe
pudicas. Similr ait occaſiōe iſtorū
vboꝝ cathefrige dicūt mulieré dya
coniſſam ordinari debere: qđ cōtra
riū vitati: q2 mulieres caracterem
nō recipiūt impediéte ſexu: ex cōſti
tutiōe eccleſie. nec pnt pdicare. glo:
.i. publice etiaꝫ abbatiſſa: nec excō
mūicare: nec bñdicere: nec abſolue
re: nec penitētiā dare. ſꝫ nec aliqđ
officiū aliquoꝝ ordinū exercere ꝙtū
cūqꝫ docte ul' religioſe. ut dr. xxiii.
.q. ii. Mulieré. Secūdo queritur
de hermofroditis. i. de illis q̄ habēt
vtrūqꝫ ſexū: vtrū poſſint ordinari.
Rñdeo: ꝙ ſi magis vergat in ſexuꝫ
virilé ꝙ in femineū: pōt recipe ca
racteré. ſi aūt ecōtrario nō pōt reci
pere caracteré: ut pꝫ. iiii. q. iii. Ité
hermofroditꝫ nō dꝫ ordiari ſiue ſic
ſiue nō habeat ꝓpter diffomitatem
⁊ mōſtruoſitaté. Argu. xxviii. Illi
teratos. iiii. di. c. ſi. Si aūt equali
ter in eo vireſcāt ſexus virilis et fe
mineus: caracteré recipe nō pōt: q2
nō pōt dici aliq̄s uel aliqua: Tercia
eſt ſacerdos. ſ. rite ordinat9 ſcōm
claues eccl'ie: quas xps cōceſſit apo
ſtolis et eoꝝ ſucceſſoribus ex. de ſū
ma trinitate et fi. ca. firmiter cre
dimus. vnde nō pōt nec dyaconus
nec ſubdiacon9: nec laic9 ꝙtūcūqꝫ
ſcūs. Et nota ꝙ ſacerdos vno mō
dr quaſi ſacra dans. ſ. ſacramenta
que habet miniſtrare. Ideo dꝫ eſſe
ſcūs et ferués. Alio modo dr quaſi
ſacra docés. Ideo dꝫ eſſe doct9 ⁊ bñ
ſciens. Tercio mō dr quaſi ſacra di
cés. ſ. officia ⁊ horas canōicas. Et
ideo dꝫ eſſe attét9 ⁊ diligens. Dico
g° prio: ꝙ ſacerdos dicit quaſi ſacra
dans: propter quod debet eſſe ſcūs
et feruens: ideo circa hoc querūtur
duo. Primo: Vtꝝ miniſtrās ſacra
menta in peccato peccet. Dicendū
ꝙ ſi peccatū eſt mortale: ⁊ ſi nō cō
fitet: uel ſalté nō cōterit: ſi copiā
nō habet cōfeſſoꝝ: ꝙ miniſtrās eccle
ſiaſtica ſacramēta ſemp peccat: vt
ait Ihero. xlviii. q2 maledict9 q̄ fa
cit opa dei negligēter. Certū ē aūt
ꝙ miniſtratio ſacroꝝ op9 dei ē: qua
re talis peccat. Secūdo querit vtrū
ſacerdos poſſit dare corp9 xpi ei qué
ſcit i peccato mortl'i. Dicēdū ꝙ aut
ſcit peccatū occultū aut māifeſtū:
Si peccatū ē occultū: aut petit in
occulto aut in māifeſto. Si petit in
occulto debꝫ ei denegare et monere
ne in publico petat. Si in manife
ſto petit: dꝫ ei dare: ut pꝫ de Iuda
de. conſe. diſtincti. ii. Non prohibe

at. et hoc propter quatuor rationes Primo quia pro peccato occulto penam publicaꝫ inferens reuelator eſt confeſſionis: aut proditor criminis. Secũdo q̃a quilibet criſtianus habet ius in perceptiõe eucariſtie niſi illud amittat per peccatum mortale. Vnde cũ in facie eccleſie non cõſtat iſtũ amiſiſſe ius ſuũ: nõ debet ei in facie eccleſie denegari. vel daret̃ facultas mali ſacerdotib9 pro libito ſuo punire maxima pena quib9 vellẽt. ¶Tercio ꝓpter incertitudinẽ ſtat9 ſumentis: q2 ſpũs ſcũs vbi vult ſpirat. vñ ſubito poteſt eſſe cõpunctus ⁊ a peccato mũdatus: et ſic diuina aſpiratiõe ad ſacmentũ accedere. ¶Quarto q2 eſſet ſcandalum ſi denegaretur. Si vero eſt peccatũ manifeſtũ: debet ei denegari. ſiue in occulto: ſiue in manifeſto petat. Secundo dico ꝙ ſacerdos dicit̃ quaſi ſacra dicẽs: ideo debꝫ eſſe attẽt9 ⁊ diligẽs: q2 habet dicere miſſam: necnõ ⁊ alias horas canonicas. ¶Et ideo hic prio videbit̃ q̃tum ad miſſam. Primo vtꝝ licet ſacerdoti omnio a celebratõe abſtinere: Dicendũ ſm ſcũꝫ Thomam: ꝙ ut dicit Gre. Cũ creſcũt dona creſcũt et rões donoꝝ. Et ideo cũ ſacerdoti ſit data nobiliſſima poteſtas reus negligẽtie erit niſi illa vtat̃ ad honorẽ dei ⁊ ſalutẽ ſuã et alioꝝ viuorũ et mortuoꝝ ſm illud. ii. Petri. iiii. Vnuſq̃ſqꝫ ſicut accepit grãm in alterutꝝ mini ſtret illaꝫ. niſi forte aliq̃s ex familiari inſtictu ſpũs ſancti dimittat ſicut legit̃ de quodaꝫ ſcõ patre in vitis patꝝ: qui ordinat9 nũq̃ poſtea celebrauit. Quidq̃d ſit de aliis actibus ordinuꝫ celebrare tenet̃ homo: vt deo ſacrificiũ reddat: etiã ſi nulli hoĩm teneatur. Sacerdotib9 eniꝫ p̃ceptũ eſt hoc facite in meã cõmemoratõꝫ. Et ideo celebrare tenet̃: ſaltim in p̃cipuis feſtiuitatib9. Secũdo queritur vtꝝ qualibet die teneatur q̇us celebrare vel debeat: aut cõmunicare. Rñ. ſm Tho. ꝙ ad hoc ſacramẽtũ duo reqrũtur ex pte ſumẽtis ſcilꝫ deſideriũ cõiũctionis ad xp̃m qd̃ facit amor ⁊ reuerẽtia ſacmẽti que ad donũ timoris ptinet. ¶Primũ incitat ad frequẽtationeꝫ huius ſacmenti cotidiani: ſed ſecũduꝫ retrahit. Vnde ſi aliq̃s experimentaliter cognoſcit ex cotidiana ſumptõe feruore amoris augeri ⁊ reuerẽtiã nõ minui: talis debꝫ cotidie celebrare vel cõmunicare: Si aũt ſentiret p cotidianã ſũptiõꝫ reuerẽtiam minui ⁊ feruorẽ nõ multũ augeri: talis debꝫ interduꝫ abſtinere: vt cũ maiori reuerẽtia ac deuotiõe poſtmodũ accederet. Vnde quãtum ad hoc vnuſq̃ſqꝫ relinquẽd9 ẽ ꝓprio iudicio Vnde Aug9. dicit: ꝙ vnuſquiſqꝫ faciat qd̃ pie credit eſſe faciendũ: qd̃ ꝓbat p exemplũ zachei ⁊ Centurionis quoꝝ vn9 recepit dñm gaudẽs. Ali9 dixit: Dñe nõ ſum dignus ut intres ſub tectũ meũ: et vterqꝫ miſericordiã cõſecutus eſt. ¶Tercio querit̃: Vtꝝ celebrans nõ dictis matutinis peccet Dicendũ ſm glo. Guillermi. c. xiii. Itẽ non debet ſup vbo ꝓ defũctis. ꝙ ipſe credit ꝙ peccet mortaliter: cum hoc ſit cõtra generalẽ cõſuetudinem approbatã. Cõcordat etiã cuꝫ hoc hoſtienſ v9. debꝫ aũt. Qui aũt celebrat anteq̃ dicat primã nõ peccat mortaliter: niſi ſit cõtra cõſuetudinẽ loci: aut cõtra ſtatutũ ſinodale: aut cõtra ſtatutũ ꝓuinciale.

¶De celebrantib9 ꝓ pecunia

Quarto querit̃: vtrũ aliquis pro pecunia debeat celebrare uel alia officia exeq̃. Reſpõdeo ſcdm̃ Rap. c. xvii. Itẽ nunquid ſi tenet̃ ex officio ad hanc miſſã vel exeq̃as: aut ſimile propter hoc exigere aliq̃d: eſt ſimoniacũ. i. q. iii.

vendētes. Si vero nō tenetur ⁊ de
ſūt ei ſūpt9 pōt licite recipe. i. q. i.
Judices. Nā etiā opas ſuas pōt lo
care ad diem uel annuȝ ex̄. Ne ꝑla
ti uices ſuas. c. ultio. Si aūt ſūpt9
nō deſunt ei et nō tenet̄ ad hoc aut
debȝ celebrare ḡtis: aut ceſſare: uel
uidet̄ facere ex auaricia. Et licȝ for
te nō eēt ſymōia. qa nemo tenet̄ ꝓ
priis ſtipēdiis celebrare. vii. q. ii.
Caritatē. Tamē turpe lucrū eſt: ut
ad min9 habȝ ſpeciē mali. Glo. dicit
hic: ꝙ turpe lucrū eſt ſi fiat ex aua
ritia: Si aūt inde ſūpt9 recipiat nō
eſt turpe lucrū etiā ſi diues ſit: Con
cordat Jnno. ex̄. Ne ꝑlati uices ſu
as in glo. ſup. c. qm̄ enormis: glo.
tñ dicit ꝙ ḡtis debȝ celebrare ⁊ face
re officiū ⁊ qd̄ dat̄ gratis: ḡtis debet
dari. Et ſatis uidet̄ cōcordare ſanct9
Tho. in ſcd̄a. ii. q. articulo. ii.

De horis dicendis

Secūdo q̄ntū ad horas viden
da ſūt duo. ¶ Primo quedā
queſtiōes mouebunt̄: Secū
do vnū notabile ponet̄. ¶ Quātū ad
primū querit̄ prīo. ¶ Qui ſūt illi q̄
tenent̄ ad horas canōicas: Et pono
hic tres cōcluſiōes. ¶ Pria ē: ꝙ oīs
bñficiat9 tenetur ad horas canōicas
Et rō eſt: q̄a nō dat̄ bñficiū niſi ꝓp
ter officiū. Bñficia eni ſūt ꝓpter of
ficia ſiue ſeruicia. Et ideo recipiēs
ab eccleſia bñficiū: tenet̄ ei ad ſerui
tiū et hoc de iure naturali. Seruici
um aūt eſt dicere officiū illius eccle
ſie ergo ⁊c̄. Jtem q2 ſeculares lay
ci adeo ſedule dediti ſūt ſecularibus
negotiis: ꝙ diuinis offitiis intereſſe
nequeūt. Jdeo ab ipſis dati ſūt red
dit9 miniſtris eccleſie: ut inſeptiuo
officio vices eorū ſuppleāt. Et ideo
ad horas canonicas tenent̄: nō ſolū
ex ſtatuto eccleſie: ſȝ etiā ex obliga
tiōe iuſticie bñficiati. ¶ Secūdā cō
cluſio eſt ꝙ omīs ordinat9 ordinib9
maiorib9: tenet̄ etiā ſi bñficiū nō hȝ
q2 ex quo recipit ordines ⁊ poteſtatē
ſpūalē tenet̄ in ſpeciali deo miniſtra
re hoc aūt facit dicēdo horas: et pec
cat mortaliter omittēdo. Ar. xxxiii.
di. c. ſi. g° ⁊c̄. ¶ Tercia cōcluſio ē
ꝙ oīs religioſ9 tenet̄ etiā: Verūtñ
ad euidētiā iſti9 queſtiōis notandū:
ꝙ religionū triplex eſt differentia:
quedā eniȝ ſūt inſtitute ad opa vite
actiue: ſicut hoſpitalariorū ⁊ tēplari
orū qui modo ſunt deſtructi ⁊ huiuſ
modi. Quedā ſūt ad opa vite contē
platiue ſicut monachi et heremite.
Quedā ad opa vtriuſqȝ ſicut predica
torū ⁊ minoꝝ: q̄ actū ꝑdicādi ⁊ docē
di exercēt ad honorē dei ⁊ ſalutē ꝓxi
moꝝ. Vita aūt ꝯtēplatiua in duob9
cōſiſtit ſpāliter ſcȝ in lcōne ⁊ orōne
Nam in lcōne loquit̄ nobis de9. Jn
orōne vo loqmur cū deo ut dicit Jſi
dor9 in li. de ſūmo bono. Oratio aūt
eſt duplex: vna cōmunis que eſt per
miniſtros eccl'ie in ꝑſona toci9 fide
lis ppl'i ꝓ vtilitate cōmuni fideliū deo
offert̄ ⁊ ad iſtā orōnē ꝑtinēt hore ca
nonice ex eccleſie iſtitutiōe. Altera
eſt ſingl'aris que offert̄ deo a ſingl'a
ri ꝑſona cuiuſcūqȝ ſtat9 ſiue ꝓ ſe ſi
ue ꝓ alio orāte: et ad hāc orōneȝ ꝑti
nēt orōes priuate ⁊ familiares. Re
ligiōes aūt que ſūt inſtitute ad opa
vite cōtēplatiue ſolū uel ad opa vtri
uſqȝ nō ſolū ſūt inſtitute ad orāduȝ
ꝑticulariter ꝓ ſe: ſed etiā orandū ꝓ
vniuerſali fideliū vtilitate. Verūtñ
ut dictū eſt ad hāc orōeȝ ꝑtinēt ſpāli
ter hore caōice. ¶ Dico ꝙ oēs religio
ſi quorū religio ad actus vite cōtem
platiue eſt inſtituta ⁊ per eccleſiaȝ
cōfirmata tenet̄ ad horas canonicas
rōne ſue ꝓfeſſiōis. Si aūt ſint infra
ſacros ordīes cōſtituti tenent̄ dupli
ci iure: vnde religioſus ad ſacros or

dines ꝓmot9 plus peccat omittēdo horas ꝙ nō ꝓmot9. Et ſic patet ſolutio ad queſtionem.

¶ Vtrum per vicariū poſſit dicere horas.

SEcūdo querit̄. Vtrū dicēs ꝑ vicariū ſit liberat9. Rn̄deo q2 talis ſic dicens: aūt eſt bn̄ficiat9 et ordinatus ſimul: aut ſolū eſt bn̄ficiatus et nō ordiat9. Si ē bn̄ficiatus ⁊ ordinatus ſimul: tūc dico ꝙ nō ſolū ꝑ vicariū dicere ſufficit Immo ipſemet debet dicere nec deobligat̄ ꝑ aliū nec quo ad debitū quo tenet̄ eccleſie nec quo tenet̄ deo. Si aūt ſolū bn̄ficiatus cōmuniter dicit̄ ꝙ abſoluit̄ quo ad debitū eccleſie q2 licz recipiēs bn̄ficiū teneat̄ ecclie ad ſeruiciū ut ſupradictū eſt: tn̄ ꝙ ei ꝑ ſe aut ꝑ vicariū ſeruiciū impēdat ſtatuta et cōſuetudīes ſūt. Vnde cōſuetudo in multis hz: ꝙ pōt ponere ſufficiētē vicariū et tūc pricipal' deobligat̄ ⁊ abſoluit̄ a debito quo ecclie tenebat̄. Sz ſi loquimur de debito quo tenet̄ deo rōe bn̄ficii: tūc eſt diuerſ9 mod9 dicēdi. Quidā dicūt ꝙ qa vna obligatōe q̇s deo ⁊ ecclie obligat̄ rōe bn̄ficii: q2 vni ꝓpter alterum: ideo vnica deobligatōe deobligat̄ reſpectu vtriuſqz. Sed alii rōnabili9 dicūt ꝙ deobligat̄ ⁊ abſoluit̄ reſpcū ecclie: ſz nō reſpectu dei. et ſi dicas ꝙ nō: q2 rōne vnius beneficii nō tenet̄ homo ad duplex ſeruiciū. Dico ꝙ verū eſt niſi ex cōditōe ſcilz ſi nō vult facere reſidentiam ꝑſonalem.

¶ De prebendato in duabus eccleſiis

TErcio querit̄ vtrū ꝑ̄bendat9 in duabus eccleſiis debeat dicere officiū vtriuſqz. Dicēdū ſcōm Tho. in quadā queſtiōe de quolibz: ꝙ ſuppoſito ꝙ licite ſit ꝑ̄bendat9 in duabus eccleſiis ſcilz ex diſpēſatōe cōſiderandū eſt ꝙ ille qui in aliqua ecclia prebēdam accipit duobus obligat̄. ſ. deo ut ei debitas laudes exoluat ꝓ ei9 bn̄ficiis ⁊ ecclie de qua accipit ſūptus: Ea vō que ad ecclīā ꝑtinēt: ſubiacēt diſpēſatōi ꝑ̄latorū ecclie: et ideo hoc debituz qō debet ecclie debet ſoluere ſcōm ꝙ ſtatutū eſt ſiue ꝑ ſeipſum ſi ſit ꝑ̄bēda que reſidētiā reqrat: vel ꝑ vicariū ſi hoc ſufficiat ſcōm eccleſie ſtatutū aut cōſuetudinē. Sed debitū qō dz deo ꝑ ſeipm̄ debz ſoluere: nō refert aūt ꝙ̄tuz ad deū q̇b9 pſalmis vel hymnis deū laudet: puta ut dicat in veſpis: dixit dn̄s dn̄o: vel laudate pueri. niſi ꝙ̄tū ad hoc ꝙ homo debet ſequi maiorū traditōes: ⁊ q2 dz laudes deo cātare ꝙ vn9 homo ſufficit ꝙ ſemel officiū dicat ſcōm cōſuetudinez aliquarū eccliarū quarū eſt clericus Sed de electōe officii rōabiliter videt̄ ꝙ dz dicere officiū illi9 ecclie in qua maiorē ḡdū hz puta ꝙ ſi ī vna ecclia ſit decan9 et in alia ſit ſimplex canonic9: dz dicere officiū dignioris eccleſie ꝙ̄uis forte in maiori eccleſia opulētiorē habeat ꝑ̄bendā: q2 tēpalia nulli9 momēti ſūt ſpūalib9 cōpata. ¶ Si vō ambe eccleſie ſint equalis dignitatis pōt ſibi eligere quodcūqz officiuz magis voluerit ſi ſit abſēs ab vtraqz ecclia. Si aūt fuerit in aliqua ecclia preſens debet ſe cōformari illis cum q̇bus cōuerſat̄. Et ex hac queſtiōe ſatis pōt habere ſolutōez ꝑ̄cedentem.

¶ De monacho

QVarto querit̄ vtrū monach9 prefectus alicui ecclie debeat dicere officiuz abbatie vel eccleſie. Dicendū ſcōm hoſtieñ. li. iii. R. vi. dū ſtatu monachorum. c. ii.

Utrū ꝓpter ṓ. ſed nūquid talis in fi
ne: ꝙ nō reget eccleſiam ſm̄ offitiuꝫ
monachoꝝ: ſed ſeruabit officiū eccľie
ad quā trāſit. xii. di. de illa ꝛ. c. vn⁹
quiſqꝫ.

¶ Si quis poſſet dicere matutinas de ſero.

Quinto queritur: Utrū quis
poſſet dicere matutinas ſero
precedenti: vľ in aliis horis
tēpus anticipare. Dicendū ſm̄ Tho.
in quodlibetis ꝙ ſic: cōſiderāda tñ ē
intēcio eius qui ꝑuenit tēpus in ma
tutinis dicēdis: vel in aliis horis ca
nonicis q̇buſcūqꝫ. Si enim hoc facit
ꝓpter laſciuiā: ut ſcilꝫ ſompnolētie
et voluptati vaccet quieſci⁹: non eſt
abſqꝫ peccato. Si v̇o hoc facit ꝓpter
neceſſitatē licitā ꝛ honeſtā occupatōꝫ
puta ſi clericus aut magiſter debeat
uidere lectiōes ſuas de nocte: uel prop
ter aliq̄ō huiuſmōi: licite pōt dicere
matutinas de ſero ꝛ in aliis horis ca
nonicis tēpus ꝑuenire: ſicut etiā de
conſuetudine fit in quibuſdaꝫ eccleſi
is: q² melius eſt deo vtrūqꝫ reddere
laudes ſcꝫ et alia honeſta officia ꝙ̄ ꝑ
vnū aliud impediatur.

¶ De infirmis preſbiteris pauperibus et cecis.

Sexto queritur: Quid de in
firmo ceco et paupe. Dicēdū
de infirmis: ꝙ q² neceſſitas
nō habꝫ legē: nec eccľia onus impor
tabile imponit. ꝙ infirmi etiā impo
tētes ꝑcipue graui infirmitate excu
ſantur: bonū eſt tñ ſi vnus alius ſa
nus ipis audiētib⁹ officiū dicat. Jdē
dicēdū eſt de ceco: qui ꝓpter defectuꝫ
viſus legere nō pōt ꝛ de paupe qui li
bris caret nec habere pōt: recōpenſa
re tamē debent iſti pſalmos equales
ſi ſciant uel orationem dominicam:
uel aliq̄ō diuinū ad cōplemētū officii
q̄ō omittūt: q² nō refert ꝙ̄tū ad deū
quibus pſalmis ꝛ hymnis uel orōib⁹
ipm̄ laudme⁹ niſi ſolū ex traditione
maioꝝ et ſtatuto eccleſie: q̄ō cec⁹ vel
paup ſuare nō pōt: et ideo ſufficit ꝑ
alia que ſciunt ꝛ pn̄t ſuppleri.

¶ De omiſſione horarum.

Septimo queritur: Quid ſi
et ſi aliq̇d omittat̄ de horis.
Dicēdū ꝙ ſi quis diuinū offi
ciū dicēdo cū aliis nō oīa v̇ba dicat:
ſed quedā ipm̄ euadūt nō oportet re
ſumēdo a capite diſturbare officiū di
uinū: ſed cōtentus pōt eſſe ſi ab alio
dictū audiuit: q² talē modū alternā
di cantādi uel dicēdi eccleſia inſtitu
it que de hoc officio ꝑcepit. Jnſuper
ſi quis officiādo in choro cū aliis ex
neceſſitate aliqua intermiſit pſalmū
aliquē uel lectiōeꝫ uel aliud ſimile ꝛ
nō pōt omiſſū ſupplere niſi uocē ſuā
ſubtrahat ab adiutorio chori melius
eſt tantillū trāſire ꝙ̄ diuinū officiū
dimittere uľ diminuere: quia eccľia
determinatū numeꝝ pſalmoꝝ lectio
nū ꝛ ſimiliū nō ꝑcipit: ſꝫ in hiis eſt
varia cōſuetudo. Tamē qui tenetur
ad horas canōicas: ſi ex induſtria ali
quid dimittat ſine neceſſitate infir
mitatis: vľ alicui⁹ taliū: nec aliquid
in recōpenſatiōꝫ facit nec facere pro
ponit: peccat mortaliter: iniuriā fa
ciēs ꝓxio: cui ꝑ tēpalib⁹ nō refūdit
ſpūalia ꝑſerti cū hoc ex ꝑcepto eccľie
facere teneat̄: ꝛ ꝙ̄to pl⁹ ſic dimittit
tāto grauī⁹ peccat. Dixi aūt ſi ex in
duſtria aliquid dimittat: ſi aliq̇d ex
obliuiōe omittat nō peccat mortalr
excuſante eū ignorātia: ſed etiā ſi ig
norātia illa cauſat̄ ex illicita occupa
tiōe credo nullū eſſe peccatū: tñ qñ
reducit ad memoriā hāc negligētiaꝫ

ad memoriam dꝫ ſupplere omiſſum
vł dicēdo ꝙ omiſit illud uel equiua
lēs. ꝙ ſm aliquos melius iudicat̃:
tñ credo ꝙ melius eſt ſupplere illō
idē omiſſū: quia q̃to ꝓpinquiꝰ acce
dit homo ad reſtitutiōꝫ eius qō dep
ditū eſt: tanto melius eſt.

¶ De attentione ad horas

Octauo querit̃: Vtꝝ non at
tendētes ad horas peccent
mortaliter. Dicēdū ꝙ hic
eſſent plura vidēda. ſed ꝓ nūc breui
ter trāſeūdo. Notādū ꝙ licet dicēs
verba et nō attendēs ex ſua deſidia
peccet ꝑ negligētiā: nō tñ mortalr̃
peccat: quia iſte modꝰ orādi: ex pre
cepto eccłie ſolū inſtitutꝰ eſt. Pre
cepta aūt iuris poſitiui: nō referūt̃
niſi ad ea que ſub iudicio humāo ca
dere pñt: et hii ſunt actꝰ exteriores
nō iteriores ꝛ ſic pꝫ q̃tū michi vide
tur.

¶ Quomodo hore incipiunt.

Quātū ad ſecūdū notādū cir
ca horas: ꝙ hore tribꝰ mōis
īcipiūt. Nā alique incipiūt
Dñe labia mea. Aliq̄: Deꝰ in adiu
toriū Aliq̄: Couerte nos deꝰ. Rati
o aūt triplex pōt aſſignari. Vna ē:
qr hore ſic diuerſimode incepte: faci
unt ſolēpnitatē vniꝰ diei: Et ſigni
ficat iſte triplex modꝰ incipiēdi: tri
nitatē pſonarū in vna eſſentia: vt
Dñe labia mea: refert̃ ad patrē. Deꝰ
in adiutoriū: ad filiū. Couerte nos
deus: ad ſpūm ſcūm: cuiꝰ clemētia
cōuertimur ad bonū. Alia ratio pōt
eſſe: qr tripłr peccamꝰ. Ore: Opere
ꝛ corde. Cōtra peccatū oris dicimꝰ
Dñe labia mea. Cōtra peccatū opis
dicimꝰ. Deus in adiutoriū: qr operi
bus: dei auxilio indigemꝰ: Vñ Jo.
.xv. Sine me nichil poteſtis facere

Cōtra peccatū cordis dicimꝰ. Couer
te nos deus: qr peccatū in corde eſt
et hꝫ radicē et in aduerſione cordis
cōſiſtit: ideo debemꝰ dicere ꝛ ſatiſfa
cere ꝑ humilitatē: qr cor cōtritū ꝛ
humiliatū. et Johel. Couertimini
ad me in toto corde vrō. Alia eſt rō
qr tribꝰ indigemꝰ a deo. ſ. directiōꝫ
ſuſtētatiōꝫ et eleuationem.

¶ De tercia interpretati
one ſacerdotis.

Tercio dico: ꝙ ſacerdos dicit̃
quaſi ſacra docēs. Ideo bñ
debꝫ eſſe doctꝰ ꝛ ſciēs: ideo
Jhero. ait. ꝙ ſacerdotis officiū eſt
interrogatū reſpōdere de lege. Jux̃
hoc querit̃: vtꝝ docēs aut pdicās in
peccato mortali peccet mortaliter.
R. ꝙ peccatū aut eſt publicū aut oc
cultū. Si eſt publicū: nō eſt dubiū
quin peccat: ꝛ pōt ſibi dici. medice:
cura te ipm̄. talis enim ſcādaliſat:
Et ve homini ꝑ quē ſcādalū venit.
vñ talibꝰ dr̃ in ps. Quare tu enar
ras iuſticias meas: et aſſumis teſta
mentū meū ꝑ os tuū. Tu vo odiſti
diſciplinā: ꝛ ꝓieciſti ſermōes meos
retrorſū. Si aūt eſt occultū: tūc aut
incūbit ſibi ex officio predicare: aut
nō. ſꝫ ſi nō incūbit ſibi: ꝛ alius pōt
facere: ſi facit peccat mortalr̃. qr po
nit ſe in loco boni ꝛ ſancti viri: qua
lis ipſe nō eſt. Si aūt incūbit ſibi:
aut hꝫ aliū ꝑ quē pōt ita bñ facere:
et tūc nō debꝫ ꝑ ſe ipm̄: aut nō hꝫ:
et tūc dꝫ pdicare: qr tenet̃ ex officio
Vñ Criſoſtomꝰ ſup Math. Abſit:
ut duplici bono careā: ut nec bonū
faciā: nec bonū dicā. Nichilominus
dico: ꝙ peccat. ſꝫ plꝰ peccaret omit
tēdo offm̄ ſuū. Et ſi dicat̃ ꝙ talis ē
ꝑplexus. qr tenēdo vtrūqꝫ viciū pec
cat. Dico ꝙ nō ē ꝑplexꝰ. qr pōt cōte
ri ꝛ pēitere ꝛ tc̄ ſiñ pcc̄o pōt pdicare

De quarta cōditōe ſacerdotis

Quarta conditio eſt Intendens: qꝛ quãuis eſſet homo maſculꝰ ſacerdos: ⁊ ꝓferret uerba: niſi haberet intẽtõez faciẽdi ꝙ facit: eccl'ia nichil eſſet. Unde in collatõe ſacramẽtorũ: intẽtio requiriẽ. Ratio eſt: qꝛ ad actiõez que ꝓcedit ex libero arbitrio: reqriẽ intẽtio agẽtis. ſed adminiſtratio ſacramentoꝝ: eſt actio procedẽs ex libero arbitrio miniſtri. gͦ ad eũ requiriẽ intẽtio miniſtri. Qualis aũt debeat eſſe intẽtio illa. Dicẽdũ ꝙ duplex eſt intẽtio. ſ. actualis ⁊ habitual'. Si aũt loquamur de intẽtione actuali: qua homo aliqd facere intẽdit actu: vtꝝ talis reqrat̃ ꝙ cõtinuet ſemp. Dico ꝙ nõ: ſz ſufficit habere talẽ in principio. Et hoc oportz: ꝙ poſtea totũ pficiat̃ ex vi illiꝰ pme intẽtõis quã bz in pricipio tãꝙ ex radice: vix eni poſſibile eſt: qnĩn in ope ꝙtumcũqz modico: interrũpat̃ intẽtio. ideo intẽtio actualis nõ requiriẽ ſemp: ſed ſufficit in principio actus. Si autẽ loquamur de intẽtiõe habituali: id eſt: ꝙ cõtraria uel oppoſita intẽtio nõ interueniat. Dico ꝙ talis requiritur continue per totum.

De quinta cõditõe ſacerdotis

Quinta cõditio eſt Loquẽs: qꝛ mutꝰ nõ põt. Ratio eſt qꝛ nullũ ſacramẽtũ põt eſſe ſine forma: in hoc eni ſacmẽto ſunt forẽ vboꝝ ꝓlate a xp̄o. et ideo de neceſſitate oportet ꝙ loquat̃ ⁊ ꝓferat vba: al's quãcũqz haberz caracterẽ ⁊ intẽtõz: niſi vba ꝓferent̃ nichil eẽt Unde ſicut ſine pane et vino: que ſũt materia huiꝰ ſacmẽti: nõ põt pfici ſacr'm iſtud: ſic nec ſine verbis ꝓlatis que ſũt forã huiꝰ ſacramẽti

De ſexta cõditione ſacerdotis.

Sexta cõditio eſt que ſequit̃ ex pmiſſis. ſ. habẽs ratiõem qꝛ ſi eſſet amens: aut freneticus aut demoniacus: nichilõmus haberet materiã et ꝓferret vba: qꝛ nõ vteret̃ rõne: nec haberet intẽtõz faciendi quod facit eccleſia quod ibi eſt neceſſarium nichil eſſet.

De conditionibus que impediunt ex pcepto eccleſie

Sunt autẽ alie conditiones quiqz: que impediũt ſolum ex precepto eccleſie: nõ ſimpliciter: quia nõ obſtãtibꝰ iſtis: adhuc poſſet ꝓfici ſacr'm: licet nõ rite et cõueniẽter: quarũ prima eſt ieiuniũ. Sacerdos eni celebrãs debz eſſe ieiunꝰ: ⁊ hoc inſtituit eccl'ia: ꝓpter reuerẽtiã ſacramẽti: ut dicit Augꝰ. de cõ. di. ii. c. Placuit ſpũi ſcõ: ⁊. c. ſacr'm. Iuxta hoc querunt̃ multa. Primo vtꝝ a ieiunis tm̃ ſumi debeat. Dicendũ ꝙ ſic generaliter: cauſaliter autẽ ꝓpter neceſſitatẽ mortis imminente: põt poſt aliquos cibos ſumi. Cauſã aũt quare dz ſumi a ieiunis: eſt vna ex pte cibi. ſ. eiꝰ reuerẽtia: ut ante alios cibos in os xp̄iani hic cibꝰ ingrediat̃. Alia eſt ex pte cibati. ſ. digna pparatio. qꝛ ieiuni magis cõſueuerũt eſſe ſobrii ⁊ deuoti. Secũdo a quibꝰ dz eſſe ieiunꝰ. Dicendũ ꝙ duplex eſt ieiuniũ. ſ. nature ⁊ eccl'ie. Ieiuniũ nature: eſt a priuatione vtriuſqz cibi ſiue alimẽti: quo quis ieiunus dicit̃: quouſqz comedat: etiã ſi poſtea pluries comeſturus eſſet in die. Aliud eſt ieiuniũ eccleſie: quo quis ieiunare dicit̃: etiam poſtꝙ ſemel quis comederit in die. De primo gͦ ieiunio intelligit̃ qñ dicit̃: ꝙ debet ſumi a ieiunis et

non de ſcõo. Debet ergo ſumi ante
omnẽ cibũ ut dicit Aug9. de cõ. di.
.ii. Liq̃do. Jtẽ. vii. q. i. Nichil. Et
dicit ſcũs Tho. ꝙ poſt potũ aque uł
ſumptiõꝫ electuarii ſiue medicine:
que cõſiſtit in cibo et in potu: non
licet eucariſtiã ſumere uel celebra
re: qꝛ ſoluũt ieiuniũ nature. ¶ Ter
cio querit̃ quid de ſaliua ⁊ reliquiis
remanẽtib9 inter dentes: ſi impedi
unt celebratiõꝫ. Et dicendũ cũ ſcõ
Tho. ꝙ licꝫ a pceptione eucariſtie
ĩpediat: quidq̃d p modũ cibi ſumit̃
uel pot9. Reliquie tñ remanẽtes in
ore: ſi caſualiter trãſglutiant̃: non
impediũt ſumptiõem hui9 ſacri· qꝛ
nõ trahunt̃ p modũ cibi: ſꝫ p modũ
ſaliue: nec deglutio ſaliue: non ſu
mit̃ p modũ cibi aut pot9. eadẽ etiã
rõ eſt. de reliquiis aque uł uini q̃b9
os abluit̃: dũmodo non trahãtur in
magna q̃titate: ſꝫ pmixtiõe ſaliue
que uitari nõ põt: Et cũ hoc cõcor
dat hoſtienſ li. iii. Rꝫ. xl. de. cõ. c.
. vii. ỽ. ſi quis ſacerdos. ¶ Quarto
querit̃: utꝝ qui poſt mediã noctem
comederit: uel p totã noctẽ nõ dor
miuit: poſſit celebrare de mane uel
cõmunicare. Dicendũ ꝙ licet pnci
piũ diei ſm diuerſos diuerſimode
ſumatur ab eccłia: tñ dies a media
nocte incipit. Unde ſi quis ſũpſit
aliq̃d poſt mediã noctẽ ad modũ cibi
uł potus nõ põt eadẽ die ſumere h°
ſacramentum: Poteſt uero ſi ante
mediam noctem nec refert utrum
poſt cibum uel potum dormiat: aut
indigeſt9 ſit q̃tũ ad rõneꝫ pcepti.
Refert tñ q̃tum ad pturbatiõꝫ mẽ
tis: quã patiũtur hoĩes ꝓpter inde
geſtiõꝫ. ex quib9 ſi ſumẽs multũ p
turbat̃: reddit̃ inept9 ad pceptiõem
hui9 ſacramẽti. ¶ Quinto uidendũ
quid fiet in illis terris: ubi dies ar
tificiales extẽdunt̃ ultra. xii. horas
uel forte ad mẽſem uel ampli9: uel
etiã nox: qꝛ ſũt aliq̄ terre ubi nõ
appet ſol ad ſeptimanã uł ad mẽſeꝫ
aut plus: uel aliq̃ñ etiam apparet
per menſem uel plus: quomodo ac
cipiet̃ uel mẽſurabitur tẽp9. Dicen
dũ ꝙ in regiõib9 illis diuiſũ eſt tẽ
pus ab incoł: in tẽpus quietis: opis
ſompni: ⁊ uigilie. ideo ſuandũ eſt
ibi tẽpus ſm taxatõꝫ eoꝝ. ¶ Sexto
querit̃ quare nos debẽ9 ſumere ieiu
ni: cũ xp̄us poſt cenã celebrauit: de
hoc inferius uidebit̃: qꝛ tũc melius
hꝫ locũ hec queſtio. ¶ Septimo que
rit̃ utꝝ in aliq° caſu ſacerdos nõ ieiu
n9 poſſit cõmũicare. Et dicẽdũ ꝙ ſic
in duob9. Primo ſi grauiter infir
metur. Secũdo ſi poſt cõſecratõem
repit aquaꝫ in calice poſitã ꝓ uino
neſcienter: q̃uis nõ ſit ieiunus: tñ
ne ſacrm̃ remaneat impfectũ: debꝫ
iterũ ſumere hoſtiã ⁊ uinũ: et cõſe
crare ⁊ ſumere: ut clarius habetur
in fine iſtius tractat9. Et rõ hui9
eſt: qꝛ forti9 eſt pceptũ dei qui uult
ꝙ in utroqꝫ. ſ. pane et uino fiet cõ
ſecratio de cõ. di. ii. ꝙ pceptũ eccle
ſie de ieiuno. ¶ Octauo querit̃: utrũ
poſt ſũptiõeꝫ eucariſtie liceat cõme
dere immediate. Dicendũ eſt ꝙ p9
ſumptõeꝫ eucariſtie: cõuenit quidẽ
aliquãdiu a cibo abſtinere: ſed non
oportet multũ diu: qꝛ cito fit illax
ſpecieꝝ alteratio ⁊ cõſũptio: cũ ſint
debiles et pue: et cum ſtomach9 ſit
uacuus. decretũ aũt q̃d dicit diu ab
ſtinendũ de cõ. di. ii. trib9. loquitur
ſm tẽpa antiqua: uel q̃ñ raro cele
brãtur miſſe. ¶ Secũda eſt mũdus
mente. i. ꝙ ſit ſine peccato morta
li. uñ apoſtol9 ad corin. i. Probet
aũt ſeipm̃ homo et ſic de pane illo
edat ⁊c̃. Jdeo iuxta hoc querit̃ p̄io
Utꝝ accedẽs ad hoc ſacrm̃ cũ pecca
to mortali peccet mortałr. Dicend̃
ꝙ aut hꝫ cõſciẽtiã peccati mortalis
aut nõ. ſi hꝫ: aut inſurgit illa cõſci

entia ex certitudine ſufficienti: ut
q2 ſcit ſe fornicatū fuiſſe: aut ꝓbabi
liter: q2 moroſe delectatꝰ eſt. ⁊ tūc
fuiſſe mortalē conſenſū: aut ex leui
ut homo ſtrupuloſꝰ: qui timet de le
ui delectatiōe ꝙ fuerit mortale pec
catū: in primo caſu peccat: in ſecū
do: diſcrimini ſe exponit. in tercio
vero nō. Si autem nō habet conſci
entiaz peccati mortalis: aut hoc eſt
q2 p̄parauit ſe p̄paratōe ſufficiēti: ⁊
diſcuſſit cōſcientiā diligētiſſime exa
minādo: ⁊ peritos cōſulēdo: inquirē
do inquirēda: diligēter et veraciter
cōfitēdo. In primo caſu nō peccat
ſed remiſſiōez peccatorū etiā ſi qua
latēt accipit ⁊ meritū multuz. In
ſecūdo vero nō peccat quidē: ſed tñ
remiſſiōez peccatorū nō accipit nec
meret̄. In tercio peccat mortal̄r:
et demeretur maxime: ſi negligen
tia ſit magna. Secūdo querit̄ vtrū
peccet qui accedit cōtritꝰ et nō cōfe
ſus. Re. ꝙ talis contritus: qñ vult
cōmunicare: aut habet copiā cōfeſſo
ris: qui eū poteſt abſoluere: et tunc
peccat ſine cōfeſſiōe cōmunicādo. q2
ad ſacramētuz eccleſie requirit̄ etiā
reconſiliatio ſcōm iudiciū eccleſie.
Aut nō habz: ⁊ tūc imminet aliqua
neceſſitas cōmunicādi et celebrādi:
ut q2 timet ſcādalū populi: uel iam
incipit miniſteriū ſacri: aut amiſit
loquelā: et tūc nō peccat cū ꝓpoſito
cōfitēdi qñ poterit. Aut non immi
net neceſſitas. et tūc peccat. Tercio
vtrū tangēs corpꝰ xp̄i cum peccato
peccet. Dicendū: ꝙ ſi tangit cum ti
more ⁊ reuerentia ꝓpter aliquā ne
ceſſitatē: puta: q2 tangit corpus xp̄i
qō cecidit in terram uel huiuſmodi
non peccat: alias ſic: eo ꝙ ſine reue
rētia accedit. vt notat Innocētius
ex̄ de penitē. et remiſſio. in glo. ſr̄
ca°. ꝙ in te. Quarto querit̄: vtrū
peccator videndo corpus xp̄i peccet.
Dicendum ſm Tho. ꝙ ſi peccator
propter humilitatē ⁊ timorē: inter
dū abſtinet a vidēdo: laudādus eſt.
Idē dicit ꝙ infideles ab aſpectu cor
poris xp̄i arcendi ſunt. Albertus tñ
dicit. ꝙ peccator videre pōt et dz ſz
tñ nō mlto aſpectu ꝓpter hūilitatē
ꝑmmo potius viſo corpe xp̄i ꝑcute
re pectus in penitētia: ꝙ nō ſit dig
nus: ut in cōmuniōe et vſu frequē
ti reddat̄ inter ſcōs. ¶ Tercia eſt nō
viciatus. ſ. ꝙ nō dz eſſe corpe vicia
tus: ſed integer in mēbris. Nam
corpe viciati ꝓhibent̄ ꝓmoueri ꝓp
ter difformitatē ex qua timetur pe
riculū inter eos: cuz aliqui poſſunt
ordinari: ⁊ ideo circa hoc facienda
ſunt duo: Primo ponere diffiniti
onē. Secūdo eſt querere multiplicē
queſtionē. Quantū ad primū nota
ꝙ aliqui dicūtur viciati corpe: prop
ter remotionem: et hoc dupliciter.
aut q2 debilitati aut q2 mutilati: a
lii ꝓpter ſupfluitatē: ſicut gibboſi:
alii ꝓpter infectiōem: ſicut leproſi:
alii ꝓpter caſū ⁊ infirmitatē: ſicut
furioſi lunatici. demoniaci ⁊ huiuſ
modi. Hac diſtinctōe p̄miſſa. primo
videbit̄ de corpe viciatis propter re
motiōez: et primo de debilitate. De
bilitati enim dicunt̄: qui habēt mē
brū: ſz eſt inefficax ad op̄andū natu
raliter: ſicut qui hz oculū cecū: ma
nū aridā: crus cōfractū: ⁊ huiuſmōi
quos eccleſia nō admittit. Ex debili
tate tñ claudū admittit cōſuetudo:
niſi ſit tal̄: ꝙ ſine baculo añ altare
ſtare nō poſſit. ar. de cō. di. i. Nullꝰ
et di. xlv. Diſciplina. Cecū autē: uel
habentē in oculo maculā: que gene
ret difformitatē: ſimil̄r non admit
tit ius ul̄ cōſuetudo. ex̄ de cor. vici.
Cū de tua. Idē dico de habente ma
nū aridā. glo. tñ dicit ſup Re. ꝙ cū
abēte maculā in oculo: facilꝰ diſpē
ſatur: et ꝓmouet̄ in religione q̄ꝫ in

ſc͛lo Secū° de mutilatis. nota muti
lati dicunt͛: q̇ carēt aliq° mēbro. De
iſtis g° diſtinguit͛: q₂ aut ſūt muti
lati ſponte: aut inuiti: ut in mem
bro occulto: aut manifeſto: paruo
uel magno: et intelligas magnuꝫ
de decore: ut occulum uel naſum.
aut quantitate: ut manū uel pedē
mutilati g° ſpōte: ſi ſine iuſta cau
ſa uel etiā ex iuſta. uidelꝫ: ex egri
tudine magna: ſed ex indignatōne
puta: ꝓpter impatientiam: uel ſu
ꝑbiam: indiſtincte. ſiue a ſe: ſiue ab
alio: fuerint mutillati: repellunt͛ a
ꝓmotione: et deiciunt͛ iam promo
ti etiam ſi credebant ſe obſequium
p̄ſtare deo: amputando forte ſibi ge
nitalia: ut poſſent uiuere caſte ex͛.
de corp. vi. Significauit nobis. q₂
tales homicide ſui iudicāt͛. di. x. Si
quis abſtraxerit. xxxiii. di. Maritū
Qui v͛o nō ex indignatione. ſed ex
iuſta cauſa. uidelꝫ: ꝓpter ꝑiculum
lepre fecerint ſibi amputari uel ip̄e
met: quia bonus cirurgicus erat:
amputauerit ſibi uirilia: uel aliq̄ͦ
aliud mēbrum putridū: ne reliqua
ſana putrefierent. hii: ſi menbrum
erat occultum uꝉ etiam manifeſtū
ſed paruum. ſ. unus digitus: non
tn̄ ad faciendum crucem neceſſari
us uel ſimile: nō repellūtur nec dei
ciunt͛. Idem etiam ſi taꝉr ſūt nati
Idem ſi inuiti. ſ. a dn̄is uel ab hoſti
bus capti ſic mutilati ſunt. Idem
ſi caſu fortuito: dū dabāt opam rei
licite: adhibita diligētia debita. tale
quid ſibi acciderit: nō repellitur nec
deicit͛. ſec⁹ eſt ſi illicite rei operam
dabāt di. l. Si quis abſciderit: et i
multis locis. Si v͛o ex culpa ſua: in
cidit in modicā deformitatē: ex mi
ſericordia tollerat͛ in ſuſceptis. ſ. ex
diſpēſatōe epiſcopi ſui. de cor. vi. c:
in ſuſceptis: ⁊ hoc dicit Innocen. ꝙ
ad hoc ꝙ ſit irregularis: qui ex in
dignatione ſe ſecat: oportet quod a
miſerit aliquod membrum: licet ꝙ
ſufficiat quātumcūqꝫ uile. xxxiii.
di. maritum. Item etiam ſi non a
miſit membrū totum: ſed partem
ſi tamē eſt talis pars: que deformi
tatem generat: vn̄ ſcandalum ge
neraret͛ ex͛. de cor. vi. c. i. uel etiam
inabilem redderet ad offitium exe
quendum. ex͛. de cor. vi. vnde glo.
dicit ibidē: ꝙ licet indignās ſibi dē
tem extrahat: uꝉ q̄̄tumcūqꝫ graui
ter ſe ſecauerit niſi aptū membruꝫ
amiſit: nō ē irregularis nec corpe
uiciat⁹: dicit͛. de eo v͛o q̇ amputauit
ſibi uirilia: credēs ſe obſequiū p̄ſtare
deo: Bernar. in glo. ex͛ de cor. vi. ꝙ
uis credo: ꝙ pōt epiſcopus diſpenſa
re in aliis a miſſa. Si autem mem
brum erat magnum et maximum
et ſine ſua culpa amiſit. impedit a
ꝓmotione ꝓpter deformitatem et
ſcādalum: et ſi iam ꝓmotus eſt: de
bet ceſſare a miſſa: et aliis ſolemni
bus oficiis: ꝓpter eaſdem cauſas.
A benefitio tamē non remouebit͛:
quia nō debet addi afflictis afflictio
. di. l. Si euangelica. Dabitur ta
men ſibi coadiutor: ſi tale benefici
um eſt ꝙ non poſſit per ſe deſerui
re. ex͛. de clerico egro. c. ii. Secun
do uidebit͛ de corp. vi. ꝓpter infec
tionem utrū ſacerdos leꝓſus debe
at celebrare miſſam. Dicendum ꝙ
populo nō debet celebrare ꝓpter ſcā
dalum. Si autem uelit celebrare
ꝑuatim dummodo non ſit debilis
nec nimis deformis: credit͛ ꝙ non
ſit ꝓhibēdus. Quia ſicut notat hu
go di. xlix. c. leꝓſi cū expellant͛ a co
muni cohabitacione: multo plus a
ſacris ordinibus. Si tamē ſit preſ
biter et fiat leꝓſus: ceſſabit admi
niſtratio quo ad ſanos. ſed aliis leꝓ
ſis poterit miniſtrare diuia: ſed nō
aliis. Tercio querit͛ de illis: qui ꝓp

ter ſupfluitatem repellanť. ſ. de gib
boſis: uł de his: qui habent digitos
coniũctos: uel ſex digitos in manu
quid erit de illis. Dicẽdũ ꝙ propter
talia et ſimilia uicia corporis: niſi
inducant nimiam deformitatem:
uel debilitatem: nõ repellunť ab or
dine nec impedit maxĩe: ſi eſt defor
mitas: que ueſte uł ſotulari: uelari
poſſit uel cooperiri. Quarto de his
q̇ a caſu uel ĩfirmitate ĩcidũt ⁊ que
riť: quid de furioſis: lunaticis: uł de
moniacis. Dicendum. ꝙ nullus
talis debet promoueri: etiam poſtꝙ
ex toto liberat9 fuerit: ſm auté hu
goné ſi ex toto aliquis iſtoꝝ liberat9
fuerit poteſt exequi officium ſuũ:
ſi antea fuit ordinatus etiã ſi fuerit
demoniacus. ſed ſm alios demonia
cus ex toto liberatus: miſſã celebra
re nõ dꝫ. Si aũt huiuſmõi pſone ex
toto liberate nõ ſint diſtinguiť: q2
demoniac9 dꝫ ceſſare a celebratione
miſſe: donec fuerit plene liberatus
.xxxiii. di. c. cõmuniter uſqꝫ adeo.
furioſi vͦo lunatici: epilẽtici: ſiue ca
duci: ſi frequẽter eis acciderint huiꝰ
mõi paſſiões omnĩo debẽt ab officio
miſſe ceſſare. vii. q. ii. in litteris. Si
autem ſine iactatiõe ⁊ vocis cõfuſio
ne et emiſſiõe: nõ ꝓhibẽť ab officio
miſſe: dũ tñ habeãt iuxta ſe aliquẽ
ſacerdoté qui ĩcepta officia ſuppleãt
ſi illi deficiãt ⁊ ad terrã collidãť. vii.
.q. i. Illud. Quãto aũt tẽpe debẽt
ꝓbari huiuſmõi pſone: an ſint ex to
to liberate ⁊ qualiter colligiť ex illo
.c. Cõmuniter: et. vii. q. i. cͦ. vltĩo
põt dici: ꝙ tẽp9 ꝓbatõis arbitrariuꝫ
eſt conſideratis circũſtantiis pſone
dignitatis officii et aliis. ¶ Quinta
cõditio eſt obſuãs tẽp9: ideſt quo ad
tẽp9 determinatũ diei: q2 certis tẽ
porib9 celebrare dꝫ. Ideo nota circa
hoc ꝙ tẽpus nõ ſolũ eſt determiatũ
quo ad miſſas: ſed etiã quo ad alias

horas: Et ideo circa hãc cõdicioneꝫ
tẽpis. Prĩo videbiť de tẽpore miſſe
Secundo videbiť de tempore aliarũ
horarũ. Quantũ ad tempus miſſe
Dicendum: ꝙ comuniter loquendo
miſſa debꝫ dici in die et nõ in nocte
et ratio eſt: q2 ſacramentum hoc ad
tempus ptinet gratie qõ per dié ſig
nificať iuxta illud. Jo. xiii. Nox pre
ceſſit: dies auté appropinquauit. Di
es auté iudicatur non ſolũ ab ortu
ſolis ſed etiam ex quo incipiunt ori
ri ſolis ſignacula et manifeſtari per
aliquam ſolis illuſtrationem. Tñ
in duab9 noctib9 miſſa cantať: prop
ter priuilegium illaꝝ noctium. ſ. in
nocte natiuitatis dñi: ⁊ in nocte re
ſurrectiõis ſic̃ patet in oratione. De
us qui hanc ſacratiſſimam noctem
ꝙuis nõ ſemꝑ oportet hoc obſuari:
ſolempnis aũt obſuatio miſſe: trib9
horis inſtituta eſt fieri. ſ. In tercia
in dieb9 feſtiuis de. cõ. di. i. Nocte.
In ſexta in dieb9 ꝓfeſtis. In nona
dieb9 ieiuniorũ. de. cõ. di. i. ſolet q2
in miſſa recoliť mors xp̃i qui q̇dé ho
ra tercia cruciffixus eſt: linguis iu
deoꝝ. Hora ſexta manibus militum
hora nona exſpirauit. Priuate aũt
miſſe dici pñt a mane uſqꝫ ad terciã
uł nonã. in dieb9 ieiunioꝝ de. cõ. di.
.i. neceſſario é. Sꝫ queriť quid ſi añ
tẽp9 lucis ⁊ diei homo celebrauerit
Dicendũ ꝙ crediť ꝙ qui ante dié ſci
enter celebrat: cum ſit cõtra cõſue
tudiné eccľie generalé: peccat mor
taliter niſi ꝑ epiſcopum uel ſupioré
ſuum diſpenſeť in caſu: ut ſi aliqué
uel aliquos cõtingerit infirmari ad
morté et non poſſet habere eucariſ
tiã: ante dié in tłi caſu põt cõſecrãre.
Quãtũ aũt ad tẽpus aliaꝝ horarũ.
Dicendũ: ꝙ habẽt tempora determi
nata: ut patet ex nominib9 ſuis. et
ſunt ſepté hore: ꝓpter qõ hic vide
buntur tria. Primo vtrum temp9

in horis poſſit anticipari. Scđo qua re ſunt ſeptem hore. Tertio quare magis hore iſte ſũt deputate ꝙ alie. Quãtũ ad primũ. ſ. vtrũ ſi in horis poſſit tempus anticipari: licet ſolu tio iſtius queſtionis poſſit haberi ex queſtione ſupradicta: qua quereba tur vtrum aliquis poſſet dicere ſero precedenti matutinas tñ ad huc vr̃ ꝙ non ex ſignificatione uerboꝝ: q2 in conpletorio dicim9. Te lucis an te terminum. Item inmatutinis nocte ſurgentes et ſic de aliis ergo alio tempore non debent dici. ¶Di cendum breui9 ꝙ non tenetur quis ſingulis horis diei: ſingulas horas dicere. pmo ſacerdoti pmittit̃ ꝙ ma ne dicat omnes horas uſq3 ad ueſpe ras excluſiue: vt patet extra de ce lebracione miſſe. c. Preſ biter. Vn de frequẽter anticipare l3: ex cauſa rationabili: Poſtea ea ſupplere. q2 ante tempus orare: eſt ꝓuidentia In tempore orare eſt hobedientia: Poſt tempus orare eſt negligentia niſi habeat cauſam. Ad argumen tum quando dicit̃ ꝙ ſignificatõ uer boꝝ impꝑtat ꝙ tempore ſuo dicant̃ Dicendum: ꝙ illa uerba referuntur ad ſenſum congruum illi hore: et habent uerificationem ꝓ tempore quo dicunt̃: quamuis non ꝓ tempo re inquo dicunt̃: ⁊ de hoc uiſum eſt ſupi9 clarius. Scđo queritur quare ſunt tot hore deputate: ⁊ in tali nu mero. Et reſpondet̃ ꝙ ꝓpter tria. Primo ꝓpter ſcripturam. ps. dicẽ te. Septies in die laudem dixi tibi Scđo. ꝓpter recognitõnem ſeptifor mis gratie ſancti ſpiritus: per quã educti ſumus de ſeruitute diaboli. Tercio propter ſeptem varietates. Dies eni3 uni9 cuiuſq3 repreſentat etatem: nõ quã om̃is homo habeat ꝟ quam haberet: niſi peccaſſet. Hõ autẽ habet ſeptem etates. ſ. Infan tiam. Pueritiã. Adoleſcẽtiã: Juuẽ tutẽ. Senectutẽ. Seniũ: ⁊ Decrepi tam. Per matutinas et laudes ſig nificã9. infãtiã. Per pmã: Pueriti am. Per tertiã: adoleſcentiã. Per ſextam: Juuentutem. Per nonã: ſenectutem. Per ueſpas ſenium. Per cõpletorium: fine3 vite nr̃e. In hiis omibus etatib9: creatorem noſtrũ laudare debem9. Quod au tem in oĩ tempore homo poſſit lau dare deum. Beatus Nicola9 nobis exẽplum mõſtrauit: qui quartã et ſextam feriam vbera matris ſue ſe mel in die ſugebat. De aliis autẽ ſa tis notum eſt. vñ. ps. benedicã do minũ in omni tẽpore. Tertio queri tur quare magis hee hore ſunt de putate. cum dies naturalis habeat xxiiii. horas: ⁊ dies artificialis. xii. Ita ꝙ ſex horis diei: alie ſex conpre hendunt̃. Sub hora prima: duas cõ prehendimus. ſ. ipſam pmam et ſe cundam. Sub tertia tres. ſ. ipſam terciã3 quartam ⁊ quintã. Sub ſex ta: ſimĩr tres. ſ. ipſa3 ſextam. Sep timã ⁊ octauam. Sub nona duas. ſ. ipſa3 nonam ⁊ decimam. Veſpe repñſentant vndecimam. Completo rium duodecimã. Eſt gº queſtio: quare potius hiis celebramus offici um uel horas. ſ. prima. tercia ⁊ ſex ta ⁊ nõ quarta uel quinta ſeptima uel octaua. Dicendum ꝙ matutĩas dicim9 ꝓpter illud ps media nocte ſurgebam ad confitendum tibi ꝓp ter hoc etiã inſtituit dici de nocte: et hoc certe ſalubriter: ad domãdũ carnes illecebras: pſallendo 2 orãdo Quia dicit̃ eccleſ. xxxii. ꝙ uigilie honeſtatis tabefaciet carnes. ⁊ lau des eni dicim9: ad temptatiões dia boli repellẽdas. vñ Jſa. xxvi. dr̃ Expgiſcimini ⁊ laudate qui habita tis ĩ puluere. q2 ros lucis uenit ⁊c̃ Alie sũt hore diurne ad orãdum de

putate: quibꝰdam p̃uilegiis inſigni
unt̃. Prima hora xp̃s a iudeis pila
to traditꝰ fuit: ⁊ a morte reſurgẽs
hora prima Marie magdalene appa
ruit: ⁊ prima hora viſꝰ eſt in litore
ſeptẽ diſcipulis piſcantibꝰ: dicens.
Nunquid pulmentariũ habetis: ut
ſcribit̃. Jo. xxii. Tercia hora cruci
fixꝰ eſt linguis iudeoꝝ ⁊ flagellatꝰ
Jtem ſpiritum miſit vt in actibus
clarꝰ habetur. Sexta. xp̃s ꝓ nobis
ligno crucis affixꝰ eſt. et eadem ho
ra in die aſcẽſionis: cum diſcipulis
diſcubuit. Nona hora exclamans e
miſit ſp̃m: et eadẽ hora lanceatꝰ de
latere eiꝰ: duo ſac̃mẽta ſalutis nr̃e
. ſ. aquam babtiſmi: ⁊ ſanguinẽ re
demptionis nobis eduxit. Jn veſpa
de cruce depoſitus eſt. Eadem hora
cum diſcipulis ſuis cenauit ĩ die ce
ne: et ſacr̃m corporis ⁊ ſanguinis
illꝰ tradidit: ⁊ tradendum inſtitu
it. Et eadem hora uiſꝰ eſt ip̃o die
reſurectiõis ⁊ duobꝰ diſcipulis eunti
bꝰ in emaus apparuit: et in fractio
ne panis cognitꝰ fuit. Luce. primo
Jtem in completorio etiam ſepultꝰ
fuit. ideo iſte hore ſunt deputate ad
officium dicendum: potius ꝙ̃ alie
hore noctis nec diei: Et ideo vide ſi
militer hoc in legenda dedicationis
eccleſie. ¶ Quinta conditio eſt: nõ
p̃uatꝰ: ſicut eſt hereticꝰ ſciſmaticꝰ
degradatꝰ: ſuſpenſꝰ: ex comunicatꝰ
De quibꝰ uidendum eſt breuiter:
quid importat̃ per nomẽ ſaltim. ⁊
p̃mo de heretico: Circa qõ notanda
ſunt duo. Primo quot modis dicit̃
hereticus. Dicendum ꝙ ſcd̃m Rai
mũduz in ſuma ſua. l: c. i. de hereti
cis ꝙ quatuor modis ꝗ colligunt̃ de
diuerſis capitl̃is decretoꝝ. Nota p̃
mo hereticꝰ dicit̃ errãs a fide. Secũ
do hereticꝰ dicit̃ ille qui aliter intel
ligit ſcripturam quam ſenſꝰ ſpiritꝰ
ſancti flagitat a quo ſcriptura eſt:

Tercio dicit̃ herticꝰ ꝗ a ſacramẽtis
eccleſie comunione fidelium diuiſus
eſt: ut excomunicatus. Quarto di
cit̃ hereticus pueꝛſor ſacramentoꝝ
ut ſimoniacꝰ qui uẽdit et emit eccle
ſiaſtica ſacramẽta. iſtos etiã quatu
or modos ponit hoſtiẽſis. Sed gan
fredꝰ lib. v. eodẽ. ti. addit duos. veꝝ
tñ qꝛ iſti modi multo largiꝰ accipi
unt̃. Jdcirco de ipſis nõ curo ad p̃
ſens. Secũdo quid facit ꝓprie here
ticum. Rꝫ ſcd̃m ſanctum Thomã. in
ſecunda ſecunde hereſis diuiſio ĩter
pretat̃: qꝛ g° prima adunatio fideli
um fit per fidem. Jdeo diuiſio a cõ
mũi fide ſpecialiter appellat̃ hereſ.
ſꝫ qꝛ nullꝰ denominat̃ a diſpoſitio
ne ſimpliciter. ſed a ꝑfecto habitu:
ideo nõ quicumqꝫ deuiãs a fide: ſꝫ
qui pertinaciter deuiat. hereticus
ẽ et talis hereticꝰ ꝓprie uocat̃. vnde
ad racionẽ heretici duo cõcurrunt:
vnuz eſt error in ratione qui eſt in
itium hereſis. Aliud eſt pertinacia
in uoluntate: que eſt hereſis com
plemẽtũ. Tñ notat ſanctꝰ Tomas
ꝙ licet hereticus ſit ille qui errat
in hiis ad quoꝝ cognicionẽ implici
tam vł explicitam tenet̃ omnis ho
mo: niſi aſſit pertinacia. Tñ errãs
in hiis ad que explicite credẽda nõ
tenet̃: nõ eſt hereticus. vt ſi quis
putaret Jacob patrem Habrae fui
ſſe et huiꝰmodi. et dũ cognoſcit hoc
eſſe cõtra ueritatem ſcripture vel fi
dei catolice. ſtatim credit vt xp̃ianꝰ
Jtem dicit de dubiis: de ꝗbꝰ inter
doctores ſunt opiniones quo uſque
ꝑ eccleſiam ſit determinatum quia
tũc debꝫ addere determinatõi eccl̃ie
Secundo videndum eſt de ſciſmate
circa hoc duo uidebunt̃. Primo ꝗd
eſt ſciſma. ⁊ etiã dicendũ ꝙ ſciſma
eſt illicita diſſẽtio illoꝝ: inter quos
vnitas debet eſſe: uł ſic. ſciſma eſt
illicitꝰ ab unitate fidei receſſꝰ ſeu ab

uniueꝛſitate. Dicit̃ aũt ciſma a ſciſuꝛa .xxviii. q. i. ſciſma. Scõo uidẽdũ eſt in quo diffeꝛunt heꝛeſis et ciſma. et dicẽdum: ꝙ poteſt dici: ꝙ talis eſt differẽtia: ſicut iter diſpoſitionẽ ⁊ habitũ. Pꝛimũ eni͂ dicit̃ ſciſma. ſed cũ ꝑ temp9 ꝑtinaciter adheſit ſecte ſue. aſſerẽs nõ eſſe obediendũ romane eccleſie eſt hereſis ⁊ heretic9: qꝛ peccat i͂ illo aꝛticl̃o: unã ſcãm ecclĩam. vel dicit ꝙ differũt: ſicut gen9 ⁊ ſpecies. qꝛ oĩs heꝛeſ ẽ ſciſma: ⁊ oĩs heretic9 ẽ ſciſmatic9 ſ3 nõ ecõuerſo. Ter° de degᷓdato uidenda ſũt duo. Pꝛimũ ꝙ p̃ſẽte poteſtate ſecl̃ari: ei9 degᷓdatio ẽ celebꝛãda. vt cũ fuerit celebꝛata: dicat̃ ſibi ꝙ i͂ ſuũ foꝛũ recipiat degᷓdatũ. Pro eo tñ debet eccleſia efficaciter iteꝛcedere: vt citra mortis ꝑiculũ ſẽtẽcia moderet̃. ex̃. de. veꝛ. ſigni. c. nõia. Secũdo querit̃ vtrũ qui lib3 degradat9 q̃ cito degꝛadat̃: ſit tradẽd9 cuꝛie ſeculari. dico ꝙ nõ. qꝛ duplici pena cõteri nõ d3. In trib9 tñ caſib9 ſtati tradit̃. Pri9 in crimĩe hereſ ex̃ eodẽ. c. Abolẽdã. niſi in cõtinẽti redire uolueꝛit: ad agẽdã pñiam ꝑpetuã in caꝛcere. Secũd9 caſ9 eſt. in falſario liteꝛe dñi Pape. ex̃. de. cꝛi. fal. Ad falſarioꝝ. Tercі9 caſ9 eſt cũ quis ꝑ calũniã quã intulerit ꝓ͂po epõ depõit̃. xii. q. i. Si quis ſacerdotũ. Quarto de ſuſpenſo circa ꝙ duo uidẽda ſũt. Prĩo quot modis. ⁊ dicẽdum ꝙ aliquis põt eſſe ſuſpẽſ9 dupliciteꝛ. vno° quo ad ſe: alio° quo ad alios: quo ad alios dr̃ ſuſpẽſ9 ꝑ ſentẽciã canonis: vl̃ hominis: ⁊ tenet̃ talis abſtinere ab officio: et illi q̇ ſciũt: tenent̃ ip̃m uitare. ſed quo ad ſe: dicit̃ quis ſuſpẽſ9. qñ̃o tenet̃ ab officio abſtineꝛe: nõ ꝑ ſẽtẽciã canonis vl̃ hoĩs. ſed ꝑ ſimplicẽ ꝓhibitionẽ abſq3 ſẽtẽcia: ſicut quilib3 exiſtẽs in peccato moꝛtl̃i: tenet̃ abſtineꝛe a celebꝛatione. ſi tñ celebret: nõ tenet̃ eũ uitare ſubdit9 ei9: etiã ſi ſciret peccatũ. Itẽ vtꝝ ab epiſcopo ſimoniaco ꝑcipiẽti alicui ꝙ recipiat ordĩes ſi ab eodẽ debeat recipe ſi ſciat ip̃m ſimoniacũ eẽ Dicendũ ꝙ aut eſt ſimoniac9 in oꝛdine ſuſcepto et tunc nullo° tenet̃ obedire nec d3. imo debet ſe ꝑmittere excomunicari. ar. ex̃. de. ſen. ex. Inq̇ſitionis. Poci9 ſi aũt eſt ſimoniac9 ex illa cauſa poteſt recipe ordines dũmo° ſit occultũ. qꝛ nõ eſt ſuſpẽſ9 quo ad alios ſed ſolũ quo ad ſeip̃m. ſi tñ poteſt recipe ab alio nõ ſimoniaco facere d3. De excomunicato aũt. qꝛ lõgũ tractatuz hẽret ⁊ qꝛ magis eſt notũ nichil dico

¶De trib9 que i͂pediũt de cõgruitate

Sunt autẽ tꝛia que i͂pediũt de cõgruitate. ſ. pollutio noctᷓna vl̃ i͂mũdicia coꝛpalis. ſicut eſt hẽre ſãguinẽ vl̃ fluxũ ſeminis: et numer9 miſſaꝝ ⁊ comitat9. i. hẽre ſociũ Sed nota etiã ꝙ iſte tꝛes cauſe aliq̇b9 mõis i͂pediũt ex p̃cepto eccl̃e et aliqñ nõ niſi ex cõgꝛuitate. Et ideo ad ſciendũ magis ueritatẽ agem9 de quolib3 ſingillati. Et p̃mo de numero ⁊ de uicib9. qꝛ de coĩ curſu nõ d3 celebrare niſi ſemel in die. Et nota p̃mo utrũ pluries in die ſit celebrãdũ. Dicẽdũ ꝙ nõ niſi ſemel. nã felix ualde eſt q̇ unã digne celebrat. ex̃. de cele. miſſ. te referẽte. et. c. Cõſuluiſti. de. cõ. di. i. ſufficit. ⁊ hoc eſt veꝝ niſi cauſa neceſitatis: Unde ſex caſ9 videt̃ excipi. Un9 in die natiuitatis dñi in quo poteſt p̃ſbiter. tres miſſas celebrare. In aliis aũt duas in caſib9 ſequẽtib9. unã pro defũctis et aliã de die ſi neceſſe fuerit et hoc ꝓpter neceſſitatẽ defũctoꝝ peꝛegrinãtiũ hoſpitũ cõuiuãtiũ. infiꝛmoꝝ et forte ꝓpteꝛ neceſſitatẽ nuptiaꝝ ubi tp̃s laberet̃. Ita tñ ꝙ nũquã celebꝛet niſi duas miſſas. Probat̃ hoc in p̃dictis. c. ii. in. c. ſufficit quid. Qui ꝓ pecuniis aut adulationib9 vna die p̃ſũpſerit dicere plures miſſas peccat moꝛtal̃r nõ eſtimo euadere illã dãpnatõ3 cõcoꝛ. etiã. hoſti. li. iii. de cele. miſ. c. vii. ⁊ qualr̃ et addit aliũ caſũ. ſ. qñ̃o

ꝓpter raritatē uel paupꝑtatē cleꝛicoꝝ.
due eccłie comēdant͂ vni ſaceꝛdoti: qꝛ
tūc tal̄ pōt dicere duas miſſas in die:
⁊ nō plꝰes. Secūdo de pollutōe et imū
dicia coꝛpali. qꝛ nō dꝫ eſſe pollutꝰ aut
imūdꝰ corpore. iux̄ hoc queruntͤ tria.
Primo utꝝ pollutō nocturna ipediat
a celebratōne miſſe. Dicēdū ꝙ ad hoc
ꝙ digne ad ſacr̄m eucariſtie quiſqꝫ ac
cedat tria req̄runtͤ. Primo mūditia
cōſciētie que nō tollitͤ niſi ꝑ peccatū.
Secūdo eleuatō mētis ad deū: ꝑ actua
lē deuotōnē que ꝑuertitͤ ꝑ ebetudinē
vł occupatōnē. aut euagatōnē mētis
que iterdū etiā ſine peccato amittitͤ.
Tercio mūdicia corporis vñ etiā cele
brātes vł tractātes aliquod ſacr̄m ꝓp
ter mūdiciā et reuerētiaꝫ manꝰ ſuas
lauent: Primo g° ⁊ ꝑncipłr peccatū
impedit. Secūdo indeuotō ſeu ebetu
do mētis. Tercio imūdicia coꝛporalis
et circa hec tria qñoqꝫ cōcurrunt in
aliqua pollutione noctuꝛna: qñqꝫ duo
de hiis: qñqꝫ unū tm̄: et ꝑ hoc homo
magis vł minꝰ ipeditͤ. et ideo diſtiguē
dū eſt de pollutione. nā qñoqꝫ cōtigit
ex illuſione diaboli aliquādo ex ſupflu
itate. aliqño ex debilitate natͤe. aliqñ
ex cogitatōnibus p̄cedētibꝰ. aliqñ ex
crapula. Dibꝰ aūt predictis pollutōibꝰ
coīs eſt imūditia corporalis. ſed mē
tis ebetudo nō eſt. niſi in illis pollu
tōibꝰ: que accidūt cū imaginatōe. qꝛ ī
illis que in imaginatōe accidūt aīa ni
chil facere videtur. Nulla aūt p̄dicta
rū pollutōnū eſt peccatū in ſe: qꝛ in
ſompnis cū ſit ligatꝰ vſꝰ rōis: nemo
peccare poteſt. Aliqño pōt tñ eſſe ſig
nū vł effectꝰ peccati. ideo ſēꝑ recurrē
dū eſt ad cām pollutōis. et tūc vł eſt
ceꝛtū: vł eſt dubiū ꝙ ortū hēat ex pec
cato mortali. et ſi certū ſꝫ tūc dꝫ hō
de nc̄ītte abſtīere a coīone vł nō hꝫ oꝛ
tū ex peccato moꝛtali ⁊ tūc abſtinēdū
eſt nō ex neceſſitate: ſꝫ ex hōeſtate nō
tñ peccaret mortaliter qui celebraꝛet
vł coīcaret: Ubi aūt ex nullo peccato

ortū hꝫ in arbitrio hoīs eſt abſtineꝛe
qꝛ ſi neceſſitas imineꝛet poſſꝫ cōicare
Si aūt nō ſit neceſſittas. et ꝓpter re
ueꝛētiā abſtineat laudādꝰ eſt. Quātū
aūt debeat abſtinere dr̄ quātū a docto
ribꝰ ꝙ. xxiiii. horis qꝛ in tali ſpacō na
tura ꝑ corpalē imūditiā: et mētis ebe
tudinē alterata iteꝝ oꝛdinatͤ. Secūdo
vtrū imūditie corꝑis puta ſicut lepra
fluxꝰ ſeminis: vł ſanguinis: aut mēſ
truā. impediant ſuſceptōnē vł celebꝛa
tōnē eucariſtie. Dicēdū ꝙ cū iſte cibꝰ
nō ſit corporalis ſed mētalis: ideo ma
gis in eiꝰ ſuſceptōne ꝯſiderāda eſt diſ
poſitō mētis q̄ꝫ corporis. et ideo diſti
guēdū eſt de imūdicia corporali tm̄:
qꝛ aut eſt ꝑpetua: vł diutͤna: vł tēpo
ralis: et cito puꝛgabilis. Si eſt ꝑpetua
vł diutͤna tūc ullo° dꝫ abſtineꝛe: ne ꝓp
ter imūditiā coꝛpoꝛis: ꝑdatͤ fructꝰ mē
tis: ut accidit in lepꝛoſis et patiētibꝰ
fluxū ſāguinis vł ſeminis. Si aūt eſt
tēporalis et cito purgabilis: tūc ſi ali
quis eſt in mēte bñ diſpoſitꝰ: nō ꝓhi
betͤ ſumr̄e nec celebrare q̄uis etiā de
beat abſtinere ad tp̄s ob reuerētiā ſa
cramēti. Itē Gregoriꝰ. deꝯ. di. v. ad
ea. Tercio vtrū pollutio que incipit
dormiēdo ⁊ terminatur in uigilia ſit
peccatum. Dicendum ꝙ pollutio quā
tū ad rōeꝫ meriti ⁊ demeriti magis
iudicatͤ ſꝫm ꝑncipiū ꝙ eſt in dormien
do q̄ꝫ ſꝫm finē: q̄ ē in uigilādo ex quo
enī excitatꝰ eſt motꝰ carnis in dormi
endo: nō ſubiacet uolūtati vigilātis.
ulteriꝰ motꝰ ille nec reputatͤ vigilāſ
ſe: quo uſqꝫ ꝑfectū uſuꝫ liberi arbitrii
recuꝑauit. poteſt tñ cōtingere: ꝙ in
ip̄a euigilatōe peccatū oriatͤ ꝙ fit qño
pollutō placet: ꝓpter delectatōnē. et
tūc talis cōplacētia: aut eſt ex ſurrep
tōe diaboli: et tūc eſt peccatū veniale
aut ē delibeꝛata ex ſenſu: ⁊ tūc ē moꝛ
tale. iſta aūt placētia nō facit p̄teritā
pollutōeꝫ peccatū qꝛ nō ē ipiꝰ cā ſꝫ ip̄a
ī ſe peccatū ē. Si aūt placeat ut ē natͤe
alleuiatio et exhoneratio: peccatū nō

credit̄. Jtē ſacerdos uel coīicans dꝫ
eſſe mūd9 ī aliis ptib9 corpis ⁊ locis
.ſ. in facie in capite in māib9 ⁊ in a
liis mēbris ⁊ h° triplici rōne. Pria ē
lrālis: vt .ſ. mūde tractet dn̄m Jhe
ſū xp̄m. Secūdo figural̄: qꝛ in ueteri
teſtamēto ad ſacrificādū accedētes la
uabāt man9. Tercio moral̄ ad deſig
nādū ꝙ ſic̄ exteri9 eſt mūd9 in corpe
ita ⁊ interi9 in mente dꝫ eſſe. Jdeo
Jſai. c. i. Lauamini ⁊ mūdi eſtote q̇
fertis uaſa dn̄i. Tercio oꝫ ꝙ ſit comi
tat9 id ē: ꝙ habeat ſocios ⁊ nō ſol9. ſꝫ
ꝙ habeat adiutorē. ⁊ ideo iux̄ h° que
rit̄. Prio vtrū uno ſolo comite poſſit
aut debeat celebrare. R̄ ° . ſm̄ hoſti.
.li. iii. ru. iiii. de. cō. eccle. vl̄ alta. c.
et quo° ubi dicit. ꝙ ad min9 duo dn̄t
eſſe p̄ſētes qui reſpōdeāt ſacerdoti. de
cō. di. i. hoc quoqꝫ. ſꝫ credo ꝙ unus
ſufficit. ar. ex̄. de v. ſigni. querēti. ſꝫ
etiā hoc hꝫ uſ9 eccleſie: qꝛ cū uno cele
brat frequēter ſacerdos. Secūdo que
rit̄ utrū ſacerdos un9 poſſit dicere v́e
⁊ bn̄ dn̄s vobiſcū qn̄o eſt cū uno ſolo
Et dicēdū certe ꝙ ſic. qꝛ ſic̄ celebrās
rep̄ſētat xp̄m: caput eccleſie. Jta ad
iuuās rep̄ſentat eccl̄iaꝫ et oīa mēbra
xp̄i capitis nr̄i. et ideo qꝛ hec oratio
eſt coīs: vel pōt dicere bene ſibi in
plurali. Dn̄s uobiſcū: nō ſicut q̇dā ide
ota ſacerdos qui uertēs ſe ⁊ nō uidēs
niſi unū adiutorē ī tota eccl̄ia. dixit
dn̄s tibiſcū credens optime dicere.

¶ De multiplicitate veſtimētoꝝ

Expeditis trib9 ꝓpter que hoc
ſacr̄m reddit̄ mirabile et glo
rioſū: uidelꝫ nominū celebri
tate īſtituētiū auctoritate ⁊ miniſtro
rū ſeruiētiū dignitate. Nūc agendū
eſt de quar°. ſ. de ueſtimētoꝝ decētiū
mlt̄iplicitate. Jux̄ qō notandū ꝙ in
ter indumēta: que requirunt̄ in cele
bratiōe. Quedā ſūt nō cōſecta: ſicut
ſotulares. quedā cōſecta ſicut reliqua
Vnde de oīb9 hiis aget̄ in generali ⁊
de quolibꝫ in ſpeciali. Prio g° in ge
nerali nota duo. ꝙ ſm̄ ꝙ dicit. Jo.
Bellet ſacerdos tanꝙ aduocat9 et ar
mat9 pugil: cū hoſte antiquo pugna
tur9 ueſtib9 quaſi armis induit̄ ſāda
lia ul̄ ſotulares ꝓ occreis aſſumēs: ne
aliq̇d macule aut pulueris affectiōis
ſibi ī hereat. Amictū ꝓ galea cōtegit
corp9 totū. Alba ꝓ lorica. cooperit ſe
cinglo ꝓ archu ſub cīgulo ꝓ pharetra
Et dr̄ ſubcingulum: illō cū quo ſtola
ligat̄ ꝙ eſt iunctū cū cīgulo. Cū ſtola
collū circūdat quaſi haſta cōtra hoſtē
vibrat. Manipuluꝫ ꝓ claua. Vtit̄ ca
ſula quaſi clipeo ꝓtegit̄. cū libro in
manu. quaſi gladio armat̄: poſt cōfeſ
ſiōꝫ renūciat diabolo ⁊ pōpis ei9. Se
cūdo nota: ꝙ quatuor ſūt colores pri
cipales q̇b9 ſm̄ ꝓp̄etates dieꝝ ſacras
ueſtes: romana diſtinguit eccl̄ia: ad
quos colores oēs reducūt̄. ſ. alb9 rube9
niger uiridis. Nā ⁊ ī legalib9 īdumē
tis: quatuor colores fuiſſe legunt̄. ſ.
biſſus purpura: iacīt9: croc9. eccleſia
ergo nr̄a albis utit̄ ⁊ uti dꝫ. Albis in
feſtis cōfeſſoꝝ ⁊ uirginuꝫ: ꝓpter eoꝝ
mūdiciā. Jtē in feſto angeloꝝ. Jteꝫ
in natiuitate dn̄i ⁊ uirginis matris
ei9. et Johānis babtiſte. ꝓpter eorū
mūdiciā ⁊ puritatē. Jn epiphāia ꝓp
ter ſtellā: Jn purificatōe beate Ma
rie: ⁊ in dedicatōe eccl̄ie ſēp. qꝛ eccle
ſia uirgo eſt. Rubeis utēdū ē in feſto
pēthecoſtes. qꝛ in ſpēcie ignis appa
ruit ſpūs ſcūs. Jn feſto ſcē crucis. in
feſtis apl̄oꝝ ⁊ martiꝝ: qui ſanguinē
fūderūt. Nigris in officio defūctoꝝ ⁊
in dieb9 abſtinētie ⁊ afflictōnis Viri
dib9 autē in ꝓfeſtis dieb9 ferialib9 et
cōib9. qꝛ color uiridis medi9 ē: ſic̄ ſci
tis inter alios colores. Secūdo ī ſpeci
ali magis deſcēdēdo. Pri° aget̄ de nō
ſacris. ſ. ſotularib9 vl̄ ſādalis. Secū°
de ſacris. Quātū ad p̄mū ſciēdū: ꝙ ſa
cerdos celebrās dꝫ eē calciat9: etiā il
li q̇ ex voto ꝓfeſſiōis hn̄t ire diſcalcia
ti. ſic̄ fr̄es minores ⁊ h° ad rep̄ſētādū
hūanitatē xp̄i: c9 calciamēti corrigiā

Johãnes baptiſta ſoluere nõ audebat Luce. iii. Rõ aũt alia reddit̃ ſm Gre. et Jſidoꝝ in glo. ſup exodi: Quia in veteri teſtamẽto illi qui repudiabãt vxorẽ diſcalciabãt ſe. ideo iudei dicũt̃ diſcalciati quia p xp̃m ſinagoga debuit repudiari. ſꝫ nos ad ſacrificãdum incedim9 calciati: in ſignũ deſpõſationis xp̃i ⁊ eccl'ie. Secũdo agẽdũ de indumẽtis ſacris: que ſũt in quolibꝫ ſacerdote: et dñt eſſe ad min9 ſeptẽ: et ſm h° videbũt̃ m̃lta p ordinẽ. Prĩo quare tales veſtes portam9. Et dicẽdũ ꝙ rõ eſt duplex. vna ut xp̃m imitemur. Alia ut ſp̃ualit̃ informemur Et ſm h° ſũt duo mõi aſſignãdi veſtimẽta iſta. Prĩo ut xp̃m imitemur. Nã amict9 ſignificat in xp̄o velamẽ quo fuit velat9 qñ dictũ eſt ſibi. pro phetiſa xp̄e: q̇s eſt qui te ꝑcuſſit. Alba veſtis totũ corp9 tegẽs: ſignificat in xp̄o veſtimẽtũ quo fuit indut9 ab herode et illuſ9: qḋ erat albiſſimũ. Lu. xxii. Cingulũ ſignificat flagellũ q° Pilat9 cedit xp̃m Jo. xix. Manipul9 funẽ q° ligat9 fuit a iudeis Jo. xviii. Cõprehẽdert̃ Jheſũ ⁊ ligauerũt. Stola rep̄ſentat ligaturã: qua ligat9 fuit ad calũpnã. Caſula ſignificat purpureũ veſtimẽtũ q° circũdederũt eũ. Secũda rõ eſt: ut moraliter ⁊ ſp̃ualiter informemur. Nã amict9 ſignificat in nobis ſalutẽ quã accepim9 p fidẽ. iõ dr̃ Ephe. vi. galeã ſalutis aſſumite Alba ſignificat ſp̄ẽ: quã habẽs ex gr̃a ecce ſũmũ et ex meritis nr̃is ecce deorſũ. ideo totuꝫ corp9 tegit alba a ſũmo uſqꝫ deorſũ. iõ dr̃ ad ro. viii. ſpe ſalui facti ſum9. Cinguluꝫ ſignificat iuſticiã quã hẽre debem9: et hẽt duo brachia. ſ. declinare a malo et facere bonũ. iõ dicit Jſa. Erit iuſticia cingulũ lũboꝝ ei9. Manipul9 qui in manu ponit̃: ſignificat in nobis fortitudinẽ cõtra impetũ diaboli. Stola que habet duo brachia pẽdẽtia: ſignificat in nobis prudẽtiã ⁊ tẽpãtiã vñ ad titũ. Sobrie ⁊ iuſte et pie uiuam9 in hoc ſcl'o. Caſula que totũ corp9 tegit ſignificat caritatẽ. qꝛ caritas operit multitudinẽ p̄ccõꝝ ideo. fides. ſpes. caritas. prudẽtia. tẽpãtia. fortitudo. iuſticia indumenta ſunt ſacerdotis. Vel aliter amictus in xp̄o ſignificat ei9 icarnatõnẽ. apo. iiii. Vidi alterũ angelũ deſcẽdentẽ de celo amictũ nube id ẽ huãitate: ⁊ turris in capite ei9 ſignificat tria. qꝛ p amictũ caput tegit̃: ſignificans. ꝙ pars ſupior dꝫ eẽ coopta: ut peccato nõ cõſẽtiat. Secũdo ad humeros ꝓtẽdit̃: ſignificãs ꝙ nõ dꝫ retrahi a laborib9 ⁊ oneribus: que in humeris communiter portãt̃. Tercio corpus hinc inde tegit̃ in circuitu: ſignificãs qḋ nõ dꝫ eſſe negligens. ſed circũſpect9 q° ad oĩa que dꝫ facere: ⁊ dꝫ hr̃e vigilãtiã. Alba ſignificat in xp̄o puritatẽ et innocẽtiã: q̇ albis lineis ueſtit9 dr̃. Ezechi. xxvii. Quoqꝫ unus in medio eoꝝ. erat veſtit9 ueſtib9 lineis. Jn nobis aũt ſignificat mũdiciã. qꝛ p̄ aliis colorib9: albedo mũdiciã ſignificat. vñ de hiis qui nõ coinquinarẽt ueſtimenta ſua dr̃ Appoc. iii. Ambulabũt mecũ in albis qꝛ digni ſũt. Jtẽ ſignificat perſeuerãtiã qꝛ lõga eſt uſqꝫ ad talos. Vñ in figura hui9 legit̃. Geni. Joſep habuiſſe veſtẽ talarẽ. Cĩgulũ in pectore ſignificat in xp̄o fortitudinẽ ⁊ patiẽtiã. Apl'i. i. Vidi ſimilẽ filio hõinis ueſtitũ põdere: ⁊ p̄cict9 ad mamillas zona aurea. Jn ſacerdote aũt ſignificat: qꝛ cĩgulũ ueſtes cõponit ⁊ reſtringit ſigt qḋ dꝫ eẽ cõpoſit9 ⁊ honeſtus morib9: reſtrict9 a deſideriis carnalib9 Stola in collo ſignificat in xp̄o hũilitatẽ ⁊ obediẽtiã. qꝛ fcũs ẽ obediẽs uſqꝫ ad mortẽ. Jn ſacerdote ſigt aũt tria. ſcd̃ꝫ ꝙ ſtola tria facit. nã p ip̄aꝫ collũ cĩgit̃: ut crux ducit̃. ⁊ ſup pect9 ponit̃: p p̄mũ ſignificat̃ vã obediẽtia p ſm xp̄i paſſiõis memoria. per tercium: ꝙ hec vita cõtempnẽda eſt celeſ

tis deſiderãda. Manipul9 in brachio:
ſignificat ĩ xp̃o fruitionẽ ppetuã. q2
ſil̃ fuit viator ⁊ cõprehenſor. p mani
pulũ eni meſſis gl̃ie deſignat̃. vñ in
p̃s. Venites aũt veniẽt cũ exultatio
ne portãtes manipulos ſuos. Sz p h°
ꝙ ĩ ſiniſtra pte portat̃. Deſignat̃ pre
ſẽtis vite calamitas ĩ qua xp̃s exiſtẽs
fuit beat9 ſcõm aĩam. In ſacerdote
autẽ ſignificat. tria. Primo mortis
ingentis cõſiderationẽ. Ideo pẽdet
inferius. Scõo paciẽtiã ĩ tribulatiõe.
ideo ĩ ſiniſtra manu ponit̃. Tercio
boni opis cõtinuationẽ. ideo p mani
pulũ brachiũ cigit̃. Planeta ſeu caſu
la alia veſtimẽta circũdãs: ſignificat
in xp̃o intẽſã caritatẽ. In ſacerdote
aũt ſignificat tria: que cõueniunt ca
ritati. Nã planeta ſiue caſula eſt vl
timũ indumẽtũ omnium veſtium: ſic̃
et caritas eſt cõplemẽtũ om̃iũ virtu
tũ. Itẽ caſula alia opit ĩdumẽta. ſic
caritas opit mltitudinẽ pccõꝝ. vt hẽt̃
ad coritios. xii. Itẽ caſula eſt omiuz
ĩdumẽtoꝝ pulcritudo ⁊ forma. ſicut
caritas: q2 ſine caritate nichil ſũ di
cit apoſtl̃s. Et nota ꝙ ſi ſacerdos ali
quod iſtoꝝ ſex indumẽtoꝝ omittat:
nõ eſt irregularis. peccat tñ morta
liter ſi ſciẽter dimiſerit: ac ſotulares
nullo° dimittere dz. Scõo queritur
quare ſex indumẽta portam9 p̃ter ſo
tulares Dicẽdũ ꝙ hoc eſt rõe officii p
tinẽtis ad ſacerdotẽ. q2 ip̃e ſup alios
miniſtros habet cathecumizare: qd̃
amict9 ſignificat babtizare: qd̃ alba
ſignificat p̃dicare: ꝙ manipul9 deſig
nat. ligare: qd̃ cingulũ ſignificat. ſol
uere: qd̃ ſtola ſignificat cõſecrare: qd̃ ca
ſula notat̃. Tercio querit̃ vtruz hec
indumẽta cõueniẽter aſſignent̃: ⁊ vi
det̃ ꝙ nõ. Primo q̃tũ ad ſacerdotes
q2 in eccl̃ia miniſtri noui teſtmẽti
magis tenet̃ ad caſtitatẽ: q̃ miniſtri
veteris teſtĩ ſz inter alias veſtes mi
niſtroꝝ erãt femoralia in ſignũ caſti

tatis. g° forci9 mlto nũc debent eſſe
inter veſtes ſacerdotũ. Scõo quãtuz
ad ep̃os. q2 ordo ſacerdotalis eſt ppĩ
quior ordinib9 miniſtroruz: q̃ ordo
ep̃alis. ſed ſacerdos nõ vtit̃ dalmati
ca: que eſt veſtis diaconi: nec tunica
que eſt veſtis ſubdyaconi. g° nec ep̃s
debet. Tercio q̃tũ ad archiep̃os. q2 il
la que exteri9 gerũt̃ in miniſtris ec
cleſie ſunt ſigna interioris ptãtis. ſz
archiep̃s nõ hz alteri9 generis ptãtẽ:
q̃ ep̃s. vt dr̃ coĩter. g° nõ dz habere
paliũ qd̃ ep̃i nõ hñt. Quarto q̃tũ ad
papã. q2 plẽitudo ptãtis reſidz penes
p̃mũ. Sz ip̃e nõ portat bacl̃m: q̇ ſig
nificat autoritatẽ: ſicut portant alii
ep̃i g° male. g° debẽt eſſe magis q̃ ſex
indumẽta. Dicendũ ꝙ indumẽta mi
niſtroꝝ deſignãt ydoneitatẽ: que in
eis requirit̃ ad tractãdũ diuina et id̃
quedã ſũt que in omib9 requirunt̃: ⁊
quedã requirũt̃ in ſupiorib9 tm̃. Oĩ
b9 autez miniſtris cõpetit amictus:
quo ſignificat̃ fortitudo: ad diuina of
ficia exequenda. Similiter alba que
ſignificat puritatẽ vite: ⁊ Cigulũ qd̃
ſignificat rep̃henſionẽ carnis. Sed
ſubdiaconus vlteri9 portat manipu
lũ: in ſiniſtra: quo ſignificat̃ extercio
ĩmũdanaꝝ maculaꝝ. id̃ quaſi ſudariũ
portat̃: q2 ip̃e p̃mo admittit̃ ad ſacra
tractãda. Itẽ portat citã ſtrictã qua
ſignificat̃ doctrina Criſti: q2 ipſe ad
mittitur primo ad doctrinam noue
legis anunciandã. Dyaconus autem
amplius habet ſtolam in ſiniſtro hu
mero: in ſignũ: ꝙ applicatur ad mi
niſterium in ipſis ſacramẽtis. Item
dalmaticã largã. q2 ipſe primo diſpẽ
ſator ſacramẽtoꝝ ponit̃: vbi largitas
requirit̃. Sacerdoti aũt in vtroqz hu
mero ſtola ponit̃ ut oſtẽdat plẽa ptãs
diſpẽſandi ſacrñta. ideo ſtola deſcen
dit vſqz ad inferiora. habet caſulam
que ſignificat caritatem quia hoc ſa
cramentum eſt maxime caritatis

Sed epiſcopi hñt ultra nouem orna
menta. ſ. caligas: ſandalia: ſuccincto
riū: dalmaticaꝫ: tunicā: mitrā: ciro
thecas: baculū et annulū. qꝛ nouem
ſunt que ad epiſcopū ptinēt ſupra ſa
cerdotes. ſ. ordinare clericos: v̓gines
bñdicere: baſilicas dedicare: clericos
deponere ſiue diſponere: ſynodos cele
brare: criſma cōficere: veſtes et vaſa
cōſecrare ꝛ cōſumare. Vel p caligas
ſignificat̄ rectitudo greſſuū. p ſanda
lia que veſtes tegūt: cōtēpt9 terreno
rū. p cingulū quo ſola ligatur alba:
amor honeſtatis. per tunicā: pſeuerā
tia. qꝛ Joſep tunicā talareꝫ legit̄ ha
buiſſe. ſ. deſcēdentē uſqꝫ ad talos: per
qō ſignificat̄ extremitas vite. p dal
maticā: largitas in opib9 miſ̄icordie
p cirothecas: cautela in ope. p mitrā
ſciētia vtriuſqꝫ teſtamēti. vñ ꝛ duo
cornua hꝫ. p baculū: cura paſtoralis
qua dꝫ corrigere ſiue colligere vagos
qō ſignificat curuitas baculi. et pun
gere lentos: qō ſignificat ſtimul9 in
pede baculi. ſuſtentare infirmos: qō
ſignificat ſtipes baculi. p annulum:
ſacr̄m fidei: quo eccleſie deſpōſat̄ xp̄s
Epiſcopi eniꝫ ſūt in eccl̄ia: loco xp̄i.
Sed ulteri9 archiep̄i palliū habēt: in
ſignuꝫ p̄uilegiate poteſtatis: ſignat
eni torquē aureā: quā ſolebāt legitti
me certātes accipe. et ſic pꝫ: quomō
quedā indumēta cōueniūt omib9: et
quedā ſolū p̄latis. Ad p̄mū dicendū:
ꝙ nō eſt ſimile. qꝛ miniſtris noui te
ſtamēti ppetua caſtitas inducit̄. ſed
miniſtris veteris teſtamēti: ſoluꝫ tē
pore oblatōis ſacrificiū: et tempe mi
ſterii ſui. Ideo in ſignū tūc ſ̄uande
caſtitatis femoralib9 vtebāt̄. Ad ſ̄m
argu. de ep̄is dicēdū. ꝙ poteſtas mi
niſtrorū eſt in ep̄o: ſicut in origine:
nō aūt in ſacerdote. qꝛ ipſe nō cōfert
illos ordines. ideo magis pōt vti veſ
tib9 illis ep̄s: ꝙ̄ ſacerdos. Ad terciū
dicēdū de archiep̄o ꝙ ꝙ̄uis habeat po
teſtatem eiuſdē generis cū epiſcopo.
tñ hꝫ ampliorē. iō ad hāc pfectiōꝫ de
ſignādā: dat̄ ei palliū: q° vndiqꝫ circū
dat̄. Ad quartū de papa: quar̄ nō por
tat baculū: rō ē dupl̄x: vna ad deſig
nādū: ꝙ papa nō hꝫ ptāteꝫ determia
tā nec limitatā: qō curuitas bacl̄i ſig
nificat. Alia rō ē. qꝛ beat9 Petr9 c9
ſūt vicarii oēs ſūmi pōtifices: miſit
bacl̄m ſuū: ad reſuſcitādū mortuuꝫ:
nec ex tc̄ recupauit. Quar° querit̄ de
veſtib9 cū rūpunt̄: nūquid pñt refici
ita ut denuo non ſit op9 cōſec̄re eas.
R̄x. ſ̄m Bernar. ex̄ de cō. eccl. in glo.
ſup. c. qꝛ in dubiis. vbi dicit. ꝙ filus
ul̄ pān9 nō cōſec̄t9: pōt bñ apponi cō
ſec̄to: nec ē op9 noua recōſec̄tōe. ar.
eiuſō capitl̄i. Sꝫ dñs Alan9 egregi9
doct. ad hāc queſtiōꝫ ſic reſpōdꝫ. ꝙ ꝙ̄
diu remanꝫ fora ſacre veſtis: eā itera
to cōſec̄ri nō oꝫ. l̄ꝫ p ptes pl̄es refici
at̄. ſec9 aūt ſi fora ſoluat̄ uel mutet̄:
ſatis etiā cōcordat hoſti. in glo. ei9ō
. c. qꝛ in dubiis. Quito querit̄ q̇d agē
dū: qñ tl̄es veſtes uetuſtate cōſūpte
ſūt. Itē vtri alios o ſ9 cōuertēde ſūt
et h° videbit̄ i fine: dū aget̄ de corpa
lib9. Sex° querit̄ de indumēt̄is: cū q̇
b9 deḡdati: aut ſciſmatici celebraue
rit ꝛc̄. De altarib9 ubi celebrauerint
vtꝝ ſint recōciliāda· ppter h° dicēdū
ſ̄m Raymū. ꝙ indumēta ex hoc nō
debēt iteꝝ bñdici: nec altaria iteꝝ cō
ſec̄ri. qō habet̄ ex̄ de ſac̄. nō iterādis
·c. a nobis. vbi oīa hec dicunt̄ i textu

¶ De multiformitate inſtru
mentorum miſſe.

Expeditis iſtis quatuor: re
ſtat nūc agēdū de quinto: qō
reddit hoc ſacr̄m laudabile ꝛ
gl̄oſū. ſ. de multiformitate inſtrumē
toꝝ cōcurrētiū: que ſunt plura. ſ. Do
m9: Altare: Calix: Corpale: et lumen
Quantum ad domum videbuntur.
multa. Primo ubi miſſa debet cele
brari. Dicendum ꝙ nō debet cantari

neqʒ dici miſſa: niſi in eccleſia cōſe
c̄ta ſi fieri pōt: uel ſaltē ī altari cōſe
crato: uel ſi hec nō hn̄tur: adminus
habeat̄ tabula cōſecrata ſemipua: ꝙ̄
arā dicꝰ. Jn neceſſitate tn̄ celebra
ri pōt miſſa ſub diuo: uel etiā in tē
toriis: uł in itinere. ſ. in exercitu in
loco hōeſto: dū tn̄ habeat̄ ibi pua ta
bula: ut dictū ē. et etiā ornamenta
neceſſaria de cō. di. i. circ̄ finē et. c.
miſſaꝝ. Predicatoribꝰ tn̄ ⁊ minori
bꝰ ubicūqʒ fuerit: cōceſſū ē: ꝙ ſine p̄
iudicio prochiał eccl'ie: poſſint in al
tari portatili celebrare. ex̄ de p̄uile
giis Jn hiis. Secūdo querit̄ vtꝝ in
mari debeat celebrari. Dicēdū ſcōm
glo. Banfre. ꝙ miſſa dʒ dici ſup ter
rā ſolidā: ⁊ nō in mari. qꝛ in mari
et in flumibꝰ: fluctu ⁊ tēpeſtate im
minēte fieret ſanguinis effuſio: uł
corpis indebita cōmotio. Jntroitꝰ
tn̄ miſſe ep'le ⁊ euāgelia ⁊ alie orōes
bn̄ dici pn̄t ibi: ſʒ nō dʒ fieri cōſecra
tio. Ter° querit̄ vtꝝ eccl'ia uł domꝰ
debeat cōſec̄ri. Dicendū ꝙ ſic ꝓpter
quatuor. Prīo ꝓpter reuerētiā illꝰ
qui reał'r in hoc ſacr̄o cōtinet̄: queʒ
vnxit deꝰ deꝰ ſuus. de cō. di. iii. c.
ꝓ eccl'iaꝝ cōſec̄tōe. Secūdo ꝓpter ip
ſiꝰ loci maiorē efficaciā: qꝛ in tēplo
antique legis: erat aliqua virtꝰ: vt
habet̄. ii. macha. xiii. g° non minꝰ
in eccl'iis. Ter° ꝓpter angeloꝝ fre
quētē hitatōʒ: ⁊ demonū terrorē et
excluſiōʒ. Quar° ꝓpter informatōʒ
deuotoꝝ fideliū: qua ppēdere dn̄t ea
que materiał'r agūt̄: ſpūał'r in ſe cō
pleri. ¶ Quīto querit̄ qn̄o ⁊ in q̇bꝰ
caſibꝰ eccl'ia ē cōſecrāda et recōciliā
da. Dicēdū ꝙ̄tū ad cōſec̄tiōʒ: de quo
antiqui ſex caſꝰ aſſignabāt: in q̇bus
eccl'ia recōſec̄ri dʒ. Dn̄ vſꝰ. Jgnis
adulteriū deſtructio mēſa remota.
Mors dubiū faciūt iterata tēpla ſa
crari. de cō. di. i. c. Solēpnitas. et
.c. eccl'ie. Sʒ dicit glo. ꝙ ſi h° vbū
ſac̄ri accipiat̄ coīter ꝓ recōſec̄tōe ⁊
recōciliatōe: veꝝ eſt ꝙ dn̄tur vꝰ. alſ
nō eſt veꝝ generaliter. ideo tenēdū
ē ſm hoſti. ꝙ ſi tantū° tectū: uel ali
qua ps eiꝰ cōbuſta eſt: ⁊ remanent
parietes integre: nō eſt recōſecrāda
eccl'ia uel altare: ubi nō ſit mota ta
bula altaris ſupior: que appellat̄ mē
ſa. Et dico mota. i. mutata: uel de
ſtructa enormiter. qꝛ ꝓpter modicā
fracturā nō dʒ. Si vo eccl'ia ita ſit
cōbuſta: ꝙ oēs parietes ſint cōbuſti
et dirupti: uel maiores et p̄ncipalio
res: dʒ iterū cōſec̄ri de cō. di. i. Ec
cleſias. Jdē ſi tota eccl'ia uel maior
ps ſit deſtructa eſt uł dirupta. Si vo
parietes ſucceſſiue ſint rupti: uel re
parati: eccl'ia intell'r. ⁊ idō ſufficit
recōciliatio: et aque exorcizatio cuʒ
ſolēnitate miſſe de cō. di. i. de fabri
ca. Dicit etiā Jnno. ꝙ cōſec̄tio eccle
ſie potiſſime cōſiſtit in ſupficie: taʒ
interiori ꝙ̄ exteriori. Nā ibi fit aſp
ſio aque: et pingunt̄ cruces: et fiūt
bn̄dictōes. Deſtructa aūt ſuperficie
enormiter p aduſtiōeʒ: uel alio° for
te recōſecrāda eſt. Si vero ſupficies
tm̄ exuſta fuerit: nec altare fuerit
crematū: uł locꝰ ille in quo ſūt cru
ces et reliq̇e poſite: tūc nō eſt recōci
liāda. Jtē recōſecrāda eſt eccl'ia: qn̄
dubitat̄: an fuerit cōſec̄ta uł nō. idē
de altari. Propter homicidiū aūt uł
adulteriū: nō dʒ recōſec̄ri eccl'ia. ſed
recōciliari p aquā cū vino et cinere
bn̄dicto. ex̄ de cō. eccle. ꝓpoſuiſti. et
ex̄ de adulteriis. Significaſti. Colli
gunt̄ aūt ex hiis caſibꝰ: in quibꝰ re
cōſecrāda eſt eccl'ia. ſ. qn̄o ꝓpter du
biū. Jtē ꝓpter incēdiū: qn̄o in toto
in maiori pte ſit: uł ſucceſſiue p par
tes: aut enormiter deſtructa. Jtē ſi
excoīcatꝰ fuerit ſepultꝰ in eccleſia
Jtē ſm hoſti. extumulādꝰ et parie
tes radendi. de con. di. i. Eccleſiaʒ.
Jtem dicit hoſtienſis. Si eccleſia:

B.R.L.O.T.D.Z.

uel cimiteriū: uel aliqđ aliud ſacꝛa
mētū ab ep̄o publico excōunicato
cōſecꝛatuꝛ aut benedicitur. Quan
tū ad recōciliatōeꝫ dicēdū ꝙ recōci
lianda eſt: etiā ꝓpter effuſionem
ſanguinis uel ſeminis. ¶Quātum
aūt ad effuſiōꝫ ſanguinis nota. qꝛ
aut effuſio ſanguinis eſt grauis ⁊
enoꝛmis: ⁊ tūc dꝫ recōciliari: aut ē
leuis et modica: ut ſi aliquis forte
cōtendat cū aliquo in eccleſia. et ī
petu facto in eo offēdat nares eius
uel cū vngue aliquātulū excoriet
et ſanguis fluat: maxime qn̄o ille
qui hoc facit nō habꝫ ꝓpoſitū effū
dendi ſanguinem: et tūc nō opoꝛꝫ
Sed quid ſi in eccleſia aliquis maꝛ
tir occidat̄: ſicut factuꝫ fuit de ſcō
Thoma epiſcopo cantuarienẜ. Rx°
dicūt quidā ꝙ ꝓpter hoc nō eſt re
cōciliāda eccleſia: qꝛ huius ſangui
nis effuſio eccleſiā nō polluit. Itē
queꝛit̄ qđ ſi ī eccl'ia aliqs vulneret̄
letal'r: et poſtea moriat̄ in domo
ſua uel ecōueꝛſo. Rx. Hugo et dicit
ꝙ ibi iudicat̄ quis mortu9: vbi cau
ſam mortis ſuſcipit. Ideo ſi quis
extra eccleſiā vulneꝛet̄ letaliter: ⁊
fugiēs ad eccleſiā ibi moriat̄: nō re
putabit̄ violata homicidio: ſic̄ ſi ali
quis vulneꝛet̄ ẜuū ſuū: licꝫ tempe
mortis fact9 ſit liber nō punietur
occiſor tanꝙ̄ ꝓ libero occiſo: ſꝫ tā
ꝙ̄ pro ſeruo. Si quis vulneꝛet̄ in
eccleſia et moriat̄ ī domo: eccleſia
eꝛit recōſiliāda. Itē querit̄ qđ ſi ex
lapide uel ligno cadēte: de eccleſia
aliquis occidat̄: aut ꝓprio ictu occi
ſus fueꝛit. Rx. videt̄ Hugo dixiſſe:
notādo capitulū de cō. di. i. Recēs.
ꝙ in hiis caſibus nō ſit recōciliāda
eccleſia. ex quo nō eſt ꝑ effuſioneꝫ
ſanguinis factā contētioſe. tn̄ ibi
loquitur de cōſecratiōe: nō de recō
ciliatōe. nichilomin9. tn̄ noīe cōſe
cꝛatōis intelligas recōciliatiōꝫ. Sꝫ

hoſtienſis. in glo. ſup ca°. etiam
dicit ſimpliciter: ꝙ in huiuſmodi
caſibus fortuitis. vbi nō adeſt ma
la volūtas hominis ad faciendū ali
quā violentiā: nō eſt ibi neceſſaria
recōciliacio. Quantū ad effuſiōꝫ
ſeminis diſtinguitur. quia aut fit
in ſompnis: et tūc nō debet recōci
liari: aut in vigilia: fricādo adulte
rādo. aut peccatū moliciei: ul' ſodo
mite cōmittēdo. et tūc diſtingue:
quia aut occultū aut manifeſtum
Si occultū: tūc ẜm plures doctoꝛ̄s
nō indiget recōciliatōe. ſi aūt pub
licū ſit: ſic. Sed circa hoc queritur
ſi ſacerdos tm̄ ſciat in cōfeſſiōe ec
cleſiā eſſe pollutā. Dicendū ẜm Ho
ſtienẜ: ꝙ tuti9 eſt ꝙ epiſcopo reue
let̄ generaliter ſic dicēdo. Talis ec
cleſia indiget recōciliatiōe: et non
queratis a me ultra. et tn̄ dicit ꝙ
licet ſacerdos nichil dicat qui hoc
ſcit: tamꝙ̄ deus pōt ſalua cōſciētia
celebraꝛe: quāꝙ̄ eccleſia nō ſit recō
ciliata: ex̄ de ſen. excōi. c. Cū nō ab
homine. ſed idē Hoſtienẜ in glo. ſu
ꝑ ca°. ſ. eccleſia ſatis ſuſtinet opini
onē et firmat rōne: ſic ꝑ̄tet qn̄o
eccleſia eſt recōciliāda: et qn̄o nō.

QVantuꝫ ad altare vidēdū eſt
ꝑrio: quot ſūt cōditōes ei9: et
dicūt doctores ꝙ ſūt quatuor. Pri
ma ꝙ ſit lapideū: ⁊ hoc ꝓpter tria
Prio ꝓpter xp̄i ſepulcꝛ: lapidis re
ꝑ̄ſentatōꝫ. ſecūdo ꝓpteꝛ ip̄i9 xp̄i ſig
nificatōꝫ: qꝛ altare ſiguificat xp̄m
Chorint. iiii. Petra aūt erat xp̄s.
Tercio ꝓpter materie cōditōꝫ: qꝛ
coīis ē et vbiqꝫ inuenit̄. Secūda
cōditio eſt ꝙ dꝫ eſſe cōſectū: qꝛ cōſe
cꝛatio ei9 ſignificat cōſectōꝫ xp̄i de
qua ꝑ̄s. Vnxit te de9 tuus oleo ⁊c̄
et adde ſi vis tres cōditōes: quas ī
uenies in legēda dedicatiōis eccl'ie
et nota ibi ſeptē: que ibidē fiunt.

Tercia cōditio eſt coniunctum. ſ. ꝙ ſit cōpoſitū ſiue cōiunctū: ut ſtatera ſiue capſa: et ſignificat unionē diuine nature ⁊ humāe. Quarta cōdicio ꝙ oportet ꝙ ſit integrū et nō motū: ⁊ nota primo de integritate q2 ſi frāgat̄ diſtingue ⁊ aut fractura ē enormis· tūc recōſecrari dꝫ: aut modica ⁊ iuxta extrēitates ⁊ tūc nō oꝫ· Secūdo nota de motōe ꝙ ſi lapis mot9 fuerit de capſa recōſecri dꝫ q2 cōſecra° cōſiſtit in cōiūctiōe lapidis ⁊ capſe ſiue ſtature: ut dicit hugo in glo. ſup Raimun. in ſūma: ⁊ oēs doctores. et ideo dicūt quidā. ꝙ altare portatile: ſi fuerit remotū a lingno recōſecrādū eſt. hoc tn̄ credo: ꝙ intelligitur: quādo lapis eſt ſimul conſecratus cū ligno. Si aūt eſſet cōſecrat9 ꝑ ſe: ut fiebat antiquit9: nō eſſet vis faciendi cōſecratōꝫ ſcōm quoſdā et bene.

Quantū ad calicē notāduꝫ: ꝙ calix debet eſſe aureus: uel argenteus: uel ſaltē ſtagneus: ꝓpter eoꝝ puritatē et ſoliditatē: et etiam materie dēſitatē. Nō enim debet eſſe de cupro aut ferro: q2 hec duo rubiginē trahūt nec de ere: nec auricalco: q2 etiā rubiginant̄: ⁊ vomitū induceūt: nec de vitro aut criſtallo ꝓpter fragilitatē: q2 poroſū eſt: et poſſit in poris aliquid de ſanguine remanere: ⁊ de hac materia habet̄ large de cō. di. i. ꝑ totum.

Quantū ad corpalia. Dicēdū: ꝙ debent eſſe de panno lineo mundo. vnde dr̄ in epl̄a Silueſtri pape: et habet̄ de cōſecratōe diſtinctiōe. i. Conſilio oīm ſtatuim9: ꝙ ſacrificiū altaris: nō in ſerico pāno: aut tincto: quiſꝙ celebrare pſumat ſed in pāno puro lineo: ab epiſcopo cōſecrato. ſic corp9 xp̄i in ſindone mūda linea ſepultuꝫ fuit. Cōpetit etiam huic ſacrificio talis pannus q2 multis trāſmiſſiōibus ſiue trāſmutatiōib9 et pcuſſionibus parat̄: ſicut criſtus multa et plura ſuſtinuit in hac vita: tn̄ non debet eſſe de ſerico: aut colore aliquo alio. Et hoc queritur quid agēdū eſt de lignis eccl'ie cōſecrate et pānis ſacris qn̄o antiquant̄. Dicendū ꝙ ligna eccleſie deſtructe; poſſunt poni in alia eccleſia ul' in alio loco honeſto aut vſu ſimili puta capitl'o: dormitorio: aut refectorio: uel cōſimili: hoc dicit glo. ſup ca° Ligna de cō. di. i. et nō debet poni in coquina: aut in vineis: uel in aliis locis alicuius domus.

De pānis aūt: ſicut ſunt palle altaris: cortine eccleſie: veſtimēta miniſtroꝝ: vaſa ſacra. Dico ꝙ talia nō debēt conuerti in vſus laicoꝝ uel etiam ad malos ⁊ ꝓphanos vſus. ſꝫ in aliqua alia veſtimēta uel panni cōſumpti vetuſtate: ſinautē debent cōburi ⁊ cruces recōdi iuxta eccleſiam: ſub domo uel pariete uel alio tuto loco: ne ab incedētibus pedibus cōculcent̄.

Quantū ad lumē. querit̄ vtꝝ ſine lumine: debeat miſſa celebrari. Re° ſm hoſtieñ ꝙ nō: ex̄ de celebratōe. iiii. c. Cui9 ratio eſt hec quia ille qui ibi ſacramētl'r exiſtit de ſe ipſo dicit Johānes. Ego ſum lux mundi. De quo Simeon dixit. Lumen ad reuelatōeꝫ gentium. ⁊ tantū de prima pte libri huius.

De materia ſacramentis eucariſtie

Expedita prima parte principali ubi agit̃ de quin qꝫ antecedētibꝰ agendū eſt nūc de duobꝰ . ſ. de ipſuꝫ ſacramen tū ꝑficientibus Perficit̃ aūt hoc ſacr̃m ex duobꝰ. ſ. ex matria ꝛ forma. Sed qm̃ in acti onibꝰ ꝛ opatōnibꝰ ꝑmo materia diſ ponit̃: et ſecundo forma inducitur: Ideo ſic ꝓcedemꝰ: qꝛ primo aget̃ de materia huiꝰ ſacramēti. ſcδo de for ma īcipiendo a pꝛīcipio officii miſſe Quantū ad primum pono tres con cluſiones: quas primo ꝓbabo in ge nerali: Poſtea magis in ſpeciali ꝛ deſcendendo ad materiam ſingulorꝝ Prima cōcluſio ergo eſt: ꝙ panis et uinū ſunt materia huiꝰ ſacramē ti Secūda cōcluſio ē ꝙ panis de fru mēto: et uinū de uite. Tercia cōclu ſio eſt ꝙ aqua eſt admiſcēda de con gruitate. Pria concluſio gº eſt. ꝙ panis et uinū ſunt materia huiꝰ ſacramēti: ꝙ patet primo et pricipa liter: ex inſtitutione xp̄i: qui in die cene in pane ꝛ uino hoc ſacramētū īſtituit. ut pꝫ Mathei. xxvi. ꝛ Lu. . xxii. ſed nichilominꝰ poſſunt addi due racōnes vltra hanc congruenti am pſuadentes: prima eſt: qꝛ ſicut baptiſmꝰ eſt quedam ſpūalis ablutō ſic eucariſtia eſt quedam ſpūalis re fectio . Sed in babtiſmo illa eſt cō ueniens materia: que ꝓpius conue nit ablutōi. ſ. aqua. gº. in eucariſtia eſt cōueniens materia . que magis cōuenit refectioni huiꝰmodi: que eſt panis et uinum. Panis ꝑ modū ci bi: vinum per modum potus. gº ꝛc̃ Secunda rō eſt: ꝙ ſacramētū eſt re fectio viatoris. viatoribus autem: quibꝰ nō uaccat ꝑparare mł'ta pre timore diſpendii: eſt reffectio uini et panis. Unde vulgariter dicitur panis ꝛ uinū: cibꝰ peregrinorꝝ. gº ꝛ nobis viatoribꝰ hec materia ꝛ ſic pa tet prima concluſio. Secunda cōclu ſio eſt: ꝙ panis de frumento: uinū de uite: ꝙ ſic pſuaderi poteſt: qꝛ res que aſumunt̃ ad aliquod ſacramen tū: ſunt ille: quibꝰ cōpetit ꝓprie pri ma rō nominis ſicut hoc nomen' a qua competit primo et ꝓprie: aqua elementali: nō aque roſacee uł' alte ri liquore. ideo aqua elemētalis eſt aqua ꝓp̄ie et eſt ꝓpria materia ꝛ cō ueniens baptiſmo . In ſacramēto vnctionis eſt oleum ꝛ ꝓp̄a materia cui primo competit rō nominis. ſ. oleū oliuarꝝ: nō nucum: vł' qōcūqꝫ aliquod aliud pro ratione iſtius dici tur. Cum ergo panis ꝛ uinum ſint materia huiꝰ ſacramenti pꝫ: ꝙ hoc eſt ſolū panis de tritico cui primo competit ratio huiꝰ nominis panis Omnis aūt aliꝰ panis eſt ad ſupplē dum defectum panis frumenti Si militer de uino uitis qꝛ omne aliud dicit̃ uinum: per quendā reſpectum et quendam ſimilitudinē ad uinū uitis ꝛ nō ꝓprie: ꝛ ſic pꝫ ſcδa que ſtio. Tercia queſtio eſt: ꝙ ad miſ cēda eſt aqua cū uino: nō de neceſſi tate. ſꝫ de congruitate. ꝙ aūt ſit de cōgruitate pꝫ: qꝛ effectꝰ ſacr̄i hō ē: ꝛ unio popł'i xp̄iani cū xp̄o vt mēbri cū capite. ſꝫ hoc ſignificat̃ per uinū aque mixtuꝫ. Vt ualeriꝰ dicit ꝛ ha bet̃ de con. di. i. Cum om̄e crimē. vbi dicit̃. Vidimꝰ populū in aqua. ītelligi. In uino v̄o ſanguinēꝫ xp̄i cum quo in calice uinū aque miſcet̃ xp̄s populo adunat̃. Credit̃ etiā pro babiliter ꝙ xpriſtus in vino de quo confecit aquam appoſuit ſecundum morē illiꝰ terre quo tēperati homi nes nō utunt̃ uino puro. Sed ꝙ nō ſit de neceſſitate ſacr̄i: ſꝫ de cōgrui tate pꝫ: qꝛ hº ſacr̃m cōſiſtit in rōe

cõſecrationis materie: et nõ in uſu
ei9.et ideo ſignificatio que pertinet
ad vſum eius ; nõ eſt intrinſeca ſa
cratio: nec ꝑ cõſequens de neceſſita
te: ſed peccaret grauiter: q̊ ſcienter
nõ apponeret ⁊ ſic patet tercia con
cõcluſio: ⁊ ꝑ cõſequens omnes tres
in generali .

NUnc g° reſtat de aliis in ſpeci
ali agendum: circa qõ ſciendũ
ꝙ de pane vino aut aqua: poſſũ9 lo
qui tripliciter: vł quãtum ad quidi
taté: vł ꝙtũ ad quantitaté: uł etiã
ꝙtum ad qualitatem. Idcirco pri
mo queriť circa q̊ditaté materie pa
nis: que debet eſſe de tritico uel fru
mento . qr xp̃s ſe grano frumẽti cõ
parauit . Jo.xii. niſi granũ frumẽ
ti: cadens in terra ⁊c̃: ideo queritur
quid: ſi alia alic9 ſeminis: puta: an
none: milii: : ordei: ſpelte: vel huiuſ
modi admiſceať tritico: Ita ꝙ pa
nis nõ ſit de puro tritico. Dicendũ
ꝙ aut tãta é mixtio: ꝙ trahat mix
turã ad ſpeciem alienã: vt qñ̄o com
poſitũ eſt ꝑdominans materie triti
ci : uel etiam ad ſpeciem mediã: ut
qñ̄o eſt equalis virtus vtriuſq3: et
tunc nõ pt̃ cõfici. qr comutata eſt
forma ſiue ſpecies panis tritici. Aut
nõ eſt tanta : quin maneat ſpecies
⁊ forma panis tritici. qñ̄o. ſ. virtus
tritici preponderat. ⁊ tunc pt̃ cõfi
ci . Quando auté mutata ſit ſpeci
es panis et qñ̄o nõ poteſt cognoſci
ex accidentib9: ut ex colore . ⁊ ſapo
re precipue . qr accidentia magna3
parté cõferũt ad cognoſcendũ: ꝙ q̊d
é vt diciť prĩo de aĩa . Tunc dico ꝙ
nõ pt̃ cõfici. idẽ dico de vino ſimili
ter. Secũdo queriť quid: ſi cũ lacte
fiat panis vł ſanguine vł ſagino vł
aqua roſacea vel huiuſmõi. quod nõ
cõficiť. Dicẽdũ. ꝙ oport3 ꝙ ſit vera
aqua naturalis que admiſceatur fa
rine: cui9 rõ eſt. quia uera aqua que
fluxit de latere criſti dormientis in
cruce ſ̃m quod diciť ex̃. de celebrati
one miſſe in quada3 epiſtola ⁊ non
humor fleumaticus: ut q̊da3 dicere
ꝑſumpſerunt . unde. Jo. xix. conti
nuo exiuit ſanguis ⁊ aqua. Tercio
queriť ſi poteſt confici in pane con
fecto de ſpelta uel farre. Dicendũ ꝙ
aliqui dicunt ꝙ ſic. qr ei9dem ſpeci
ei ſunt cum tritico: l3 differant q̊b9
dam accidentibus . Alii dicunt ꝙ
non ſunt eiuſdem ſpeciei cum triti
co. qr ſeminato tritico : nunquã ge
neratur far: uel ſpelta: uel e9°. Tho
mas aũt in ultima parte dixit ſicut
de plano: ꝙ ex talib9 frumẽtis: que
nullo° poſſint ex ſemine grani triti
ci generari: nõ poteſt effici panis:
qui ſit debita materia neceſſaria hu
ius ſacramẽti . Albert9 auté dicit:
abſq3 dubio frumẽtum genus eſt ⁊
nõ ſpecies grani: ⁊ habet ſub ſe tri
ticu3 ⁊ ſpeltã: unde ſpelta frumẽtũ
eſt. ⁊ de ipſa cõfici poteſt corp9 xp̃i
ſicut de tritico: ⁊ hoc nulli dubium
eſt: cõſideranti granũ cũ grano: ⁊
pane3 cum pane. Secũdo queriť de
quãtitate panis cõſecrandi . Et cir
ca hoc queriť primo . Utrũ ꝙtũcũ
q3 materiam ſacerdos habet coram
ſe poſſet cõſecrare. Et dicẽdũ ꝙ nos
poſſũ9 loq̊ de iſto ſacr̃o: dupľr aut ꝙ
tũ ad neceſſitaté ſacr̃i uł ꝙtũ ad de
cétiã ſi ꝙtũ ad neceſſitaté ſacmẽti.
Dico ꝙ nulla eſt determinata ꝙti
tas. qr tantũ poſſet cõſecrare: quan
tũ poſſet ad ſenſũ demõſtrare. cuius
rõ eſt. quia ꝙtitas materie ⁊ forme
ſacramenti debet accipe ſ̃m relatio
nem ad finé. ſed finis hui9 ſacramẽ
ti eſt ad refectioné et paſtum fideli
um. ſed paſtus ⁊ refectio fideliũ nõ
eſt determinat9. g°. nec materia iſ
ta. Et ſi arguať ſ̃m dictum Inno.
ꝙ talis qui cõficeret ſic in magna

ꝗtitate: nō itēderet facere qḋ facit ecclesia: qꝛ forte cōficeret ad ludibria uł ad utēdū in beneficiis: ideo nō cōsecraret. Dicēdū ꝙ nō ualet argu. qꝛ intendere facere qḋ facit ecclesia: poteſt intelligi duobꝰ modis. Uno° quantum ad ꝑficiendū ſacramētū: et hoc eſt ꝙ intēdit cōſecrare: ⁊ hec intentio eſt neceſſaria ad cōſecrādū Alio° ꝙ intendat debite ⁊ reuerēter et cōuenieter ſumere ⁊ cōſecrare. ⁊ hoc nō eſt de neceſſitate ſacramēti: licet peccet faciens. Et talis intētio nō eſt neceſſaria ad cōſecrādum. Et ideo: ſi ſacerdos vult cōſecrare ꝗtā cūqꝫ materiā: licet nō ad uſū fideliū: ſed ad utendum in beneficiis: uel ad ludibria: dū tñ ſit ordinatus: ⁊ dicat formā: ⁊ habeat intentionē faciēdi qḋ facit eccleſia. ſcꝫ cōſecrādi totū cōſecrat: Si autē loquar in quātum ad decentiā: tūc materia dꝫ eē determiāta. ſꝫ oporꝫ ꝙ ſit inſpecta numeroſitas recipientiū in ꝓua ꝗtitate. Secūdo queritᷣ. ſi ſacerdos habet coram ſe .xii. hoſtias: uel. x. et credit habere. xv. uł. viii. ſolū: utrū talis cōſecratio ualeat. Dicendum ꝙ ille qui habet ante ſe. xii. hoſtias et nō credit habere niſi. x. Aut intendit ſolum conſecrare. x. Aut intēdit cōſecrare totum qḋ eſt ante ſe poſitum licꝫ nō credat eſſe ibi niſi decē Si aūt intēdat cōſecrare ſolūmo° decē aut determinat eas aut nō. Si determinat eas ab aliis duabꝰ tunc dicēdum ꝙ. x. determinate ſunt cōſecrte Si autē nō intendat eas: ſed uoluit et intendit ꝑciſe cōſecrare. x. cū tñ ſint duodecī: tūc dicēdū ꝙ nulla eſt cōſecrta. ꝓbatᷣ: qꝛ aut oēs ſūt cōſecrate qḋ eſſe nō pōt: qꝛ nō intendebat hꝰ: aut aliqua: quod etiā eſſe nō poteſt: qꝛ nullas determinauit. ⁊ qua ratione vna ⁊ alie aut nulle ⁊ ſic ad ꝓpoſitum. Si autē ſunt pauciores ꝙ ipſe credat: puta. qꝛ ſunt decem ⁊ credit eſſe. xii. Idem eſt iudiciuꝫ qꝛ ſi intendit preciſe cōſecrare. xii. et in tali numero ſunt ſolū. x. videtur ꝙ nulla ſit cōſecrata. Si autem intendat cōſecrare quod eſt ante ſe poſitum licet erret in numero cōſecrationis ualet. qꝛ habet determinatam intentionem ad determinataꝫ materiam. ſ. ad omnes hoſtias que ſunt añ ſe poſite licet decipiantᷣ: et erret in numero: qui error nō obeſt cum nō redundet ĩ aliqḋ aliud quod ſit eſſenciale ſacmēto: vt pꝫ ad iſtā queſtionem. Tercio queritᷣ ſi plures ſacerdotes poſſunt cōſecrare vnam hoſtiā ⁊ eandem. et uidetᷣ ꝙ ſic vnꝰ poteſt plures conſecrare: g° forciori racione plures poterunt unam. Reſpōdeo hec queſtio poteſt ĩtelligi dupliciter. vno° ꝙ plures cōſecrarent vnā hoſtiam: ſic ꝙ unus partē unā et alius aliā. Alio° ꝙ quilibet ſacerdos cōſecraret totā hoſtiā. Primo° adhuc dupliciter. vno modo ꝙ quilibet intendat medietatem: uł partem. et nō ſignauit nec determinauit adhāc: vel ad illam: et tunc dico ꝙ nulla eſt conſecrata: qꝛ qua rōne vna: et alia. Si autem ſecundo mo° intelligatur. ſ. ꝙ quilibet aſſignet ꝑtem ſuam: tunc dicunt quidā et apꝑet ſic eſſe verꝫ: ſic quod licet diuiſio nō fiat in materia: aut aliis: accidētibus: niſi ꝑ quantitatē: tamē ad ſēſum videmꝰ vnā partem albedinis corrūpi: alia remanēte: nō diuiſa ꝗtitate: ſed manēte. ſic uirtute diuina poteſt corruptio fieri uł diminutio vnius partis panis: et per cōſequēs cōuerſio eiꝰ ĩ corpus xp̄i abſqꝫ corruptione et diuiſione ꝗtitatis. ꝓpter qḋ dicendū: ꝙ ſi media pars hoſtie: poſſet ſignificari ḣa manēte abſqꝫ diuiſione reali. Tunc media pars poſſet cōſecrari abſqꝫ alia. Ra

tio eſt. quia cõcurrũt omĩa que pertinẽt ad ſacramẽtum. ſ. materia ⁊ forma: miniſter et intẽtõ. Si aũt nõ poteſt aſſignari. cũ tunc nõ ſit difficile videre cõſẽſ9 inter ptes cõtinuas: que habẽt vnũ terminũ cõmunẽ nec poteſt diſtincte ſignare vnaꝫ ptẽ: nichil accipiẽdo de alia. Jdeo dicunt ꝙ nõ põt fieri cõſectio nec eſt temptãdũ ad faciẽdum. Si autem queſtio intelligit̃. ſecũdo° utrũ plures poſſent cõſecrare eãdẽ hoſtiam totã: Dicẽdũ ꝙ ſic cui9 rõ eſt. qꝛ ſacerdos cũ ordinat̃ cõſtituit̃ in gradu eoꝝ: qui in cena xp̃i acceperũt hãc poteſtatẽ a dño cõſecrãdi ſed apoſtoli qui tũc acceperũt hãc poteſtatẽ a xp̃o: ip̃o cenãte cõcenauerũt. Et ideo noui ordinãdi ſm cõſuetudinẽ quarũdã eccleſiaꝝ ep̃o celebrãte: cõcelebrant. et per cõſequens cõſecrant eandẽ materiam. qꝛ licet diuerſis tẽporib9 ꝓferant v̾ba. Vni9 et alterius tñ ſic̃ dicit. Jnnocẽti9. iii. vni9 intentio dꝫ fieri ad illud inſtans cõſacratõnis: in q° cõſacrat ep̃s. Jta dicit ſãct9 Thomas in quarto et in nono licꝫ aliqui iſtũ modũ nõ approbẽt: nec uidetur eis cõueniens. pmo dicit etiam Albertus in tractatu ſuo de miſſa. ꝙ iiuria ſit ſacramento: nec talis cõſecratio fieri debet. et dicit ꝙ illi q̇ celebrant ep̃o. licet faciant ſigna vt informent̃: nõ tñ ꝓferũt uerba cõſecratõnis. ſed prima uia et opinio comunior eſt et uerior. Tercio querit̃ de qualitate panis: quid ſi azim9 nõ eſſet. Dicẽdũ ꝙ ſecũdũ ꝙ dicit beat9 Gregori9 in regiſtro. eccl'ia Romana offert panes azimos: qꝛ Dñs Jeſus ſine vlla commixtione ſuſcepit carnẽ. Cetere autẽ eccleſie offerunt fermẽtatũ: ꝓ eo. qꝛ uerbũ patris inductũ eſt carne ſicut fermẽtũ miſcet̃ farine ex quo patet: ꝙ nõ refert: q̃ntũ ad efficatiã ſacramẽti: ſiue in fermẽto ſiue in azimo fiat. Sꝫ poſt querunt̃ duo circa hoc. pmũ: que conſuetudo eſt cõuenientior et dicẽdum. ꝙ noſtra: qui facim9 in azimo: ⁊ hoc ꝓpter tria. Primo ꝓpter inſtitutionẽ xp̃i qui cõfecit in azimo. ṗdie azimoꝝ. vt patꝫ. Ma. xxi. Secũdo ꝓpter cõditionẽ corporis xp̃i: ꝙ fuit ſine coruptõne. Tercio propter hoc: qꝛ in ſcriptura ſacra vt patet ad. Cori. v. fermẽtum nequicie ⁊ malicie aſſimilat̃. Secũdo queritur vtrũ tãtũ peccet grec9 cõficiens in azimo: q̃ntũ xp̃ian9 latin9 in fermẽto. Reſpõdeo: quo ad unũ ſupponit aliud querit: quis eſt magis. Quãtũ g° ad ſuppoſitũ credo: ꝙ vterqꝫ peccat: peccato omiſſionis: omittẽdo ritũ et obſ̾uãciam ſue eccleſie. Nã quilibet rit9 rationabilis eſt: vt ex ſupradictis patꝫ. et non licet cuilꝫ pſone ṗuate immutare. Sed quãtũ ad queſitũ: quis pl9 ſiue magis peccat. vtꝫ tm̃ latin9 ſicut grecus. Reſpõdeo ꝙ tãtũ poteſt quis peccare dupliciter. uel q̃ntũ ad gen9 peccati: ⁊ ſic ambo tm̃ peccarẽt equaliter id ẽ equali peccato. Quãtũ ad gen9 peccati: qꝛ vterqꝫ peccarent peccato omiſſionis: vt ṗdixi: uel tranſgreſſionis: uel q̃ntuꝫ ad ſpeciem peccati: et ſic dico. ꝙ in eodẽ genere peccati: pl9 peccaret latinus: q̃ grecus qꝛ faceret contra racionabiliorẽ racionẽ ⁊ conſuetudinẽ eccleſie Romane: Jtem vtꝫ hoſtia debet fieri in figura rotũda uel angulari. aut in materia. calida uel frigida: uel huiuſmõi. Re. dicẽdũ ꝙ nõ reffert. licet communiter hoſtia fiat in figura rotunda: qꝛ magis eſt cõueniẽs hec figura ſperica. ꝓpter ſui pfectionem quã hꝫ inter om̃es figuras ſecũdũ philoſo

phos: ut dicet̃ infra. Secũdo queri
tur de uino. et p̃mo q̃tũ ad quidi
taté: vtrũ debeat eẽ uinũ uitis. Di
cẽdũ qd̃ ſic ꝓpter quatuoꝛ ratões
ultra iã dictam ſupius. Primo qꝛ
xp̃s cõſecrauit in uino uitis. Luc
.xxii. Amodo nõ bibã de hoc geni
mine vitis ⁊c̃. Secundo qꝛ xp̃s ſe
cõparauit uiti. Jo. xv. Ego ſũ ui
tis uera. Ter° qꝛ alii liquores ꝓp̃e
nõ ſunt uinũ. Quarto ꝓpter effec
tum letificãdi. qꝛ uinum letificat
cor homis. ſ. xp̃us ſpũaliter. Que
rit̃ utꝝ põt cõfici de agreſta uel de
aceto. Dicẽdũ ꝙ nõ: qꝛ acetũ eſt
uinũ corruptũ. ideo nullo° de ace
to cõficitur ſacramẽtũ. Si aũt eſt
in via coꝛruptõnis: ſꝫ nõdũ eſt coꝛ
ruptũ: poteſt cõfici. ſed peccat faci
ens ꝓpter irreuerẽtiã ſacramenti.
De agreſta etiã: cũ nõ habeat ſpe
ciem uini. ſed adhuc ſit in uia ad
ſpeciem ⁊ formã uini: nullo modo
cõfici poteſt. Querit̃ quid fiet in
terris ubi nõ habent uinũ. tñ cõ
ſecrare debent pané ſolũ ſine uino
Dicẽdum ſecũdũ Albertũ: ꝙ utrũ
debeat ibi cõſecrari coꝛpus xp̃i ſine
ſanguine: cõſultatio ad curiã habe
ri debet: quid ſup̃ hoc ſit agẽdum
Tamé dicit ꝙ ꝓpter in tollerabilẽ
dampnũ animaꝝ ꝙ icurrit ex ſacra
mẽti defectu. videtur ſibi cuꝫ tali
bus diſpenſandũ eſſe: ut corp9 xp̃i
ſine calice habeant ⁊ cõficiant. qꝛ
corp9 xp̃i nõ eſt ſine ſãguine: ⁊ aĩa
ſine diuinitate q̃uis nõ ſit ſãguis
ex uirtute cõſecratõnis ⁊c̃. Secun
do de q̃titate uini: ⁊ dicẽdũ ꝙ oĩa
ſicut de pane nec plus nec minus.
Tercio: de qualitate vini: circa ꝙ
querit̃ vtrũ in muſto cõfici poſſit.
Dicẽdũ ꝙ ſic. qꝛ cõpletã habet qua
litateꝫ vini ſeu ſpeciem. nõ tñ de
bet fieri ꝓpter impuritatẽ ip̃i9 q°
uſqꝫ ſit defecatũ ⁊ puꝝ ⁊ h° ẽ ueꝝ:

niſi ſit aliqua neceſſitas; propter
quã excuſaret̃ ſacerdos. Jté vtrũ
calidũ uel frigidũ: albũ uel rubeũꝫ
debeat eſſe. qꝛ utrũqꝫ veꝛũ uinũ eſt
et habet ſpeciem uini: nõ refert.
tñ ap̃pet michi: ꝙ cõuenĩẽtior eſt
ꝙ materia ſit uinũ rubeum q̃ albũ
qꝛ exp̃ſſi9 xp̃i ſãguiné repreſẽtat.
Et etiã minus poteſt homo decipi
rubeo q̃ in albo: qꝛ albũ ſimile eſt
aque in colore. Jtem et in mixta
aque cũ uino. qꝛ ſi mĩcum de aqua
miſceat̃ uino rubeo: pl9 apparet q̃
ſi miſceat̃ vino albo: ꝓpter qd̃ cõ
ueniẽti9 eſt celebrare cuꝫ rubeo q̃
cũ albo. Tercio queritur de aqua
et primo de quãtitate de qua dico:
qd̃ dꝫ poni vt ꝓbatũ eſt ſup̃i9 ⁊c̃.
Poteſt tñ adduci alia ratõ ꝓpter
repreſẽtatõnẽ: qꝛ repreſẽtat illam
aquã: que exiuit de latere xp̃i. et id̃
circa quiditaté aque. Primo queri
tur vtrũ omittens apponere aquã
peccet. Dicẽdũ ſecũdũ albeꝛtũ qd̃ ſi
dimittatur ex prauitate heretica:
uel ex cõtemptu: eſt peccatũ mor
tale. ſi auté ex negligentia: que
cauſat̃ ex occupatione honeſta: et
circa bona ſpiritualia: tunc nõ pec
cat mortaliter: tñ corripiend9 eſt
grauiter: ne de cetero: negligens
inueniatuꝛ. Si auté cauſet̃ ex occu
patõne illicita: ſic iteꝝ eſt peccatũ
mortale. Aut ex occupatõne circa
tẽporalia vana ⁊ caduca tunc dicit
Albert9 ꝙ ſibi cõuenit facere emẽ
dã: ſicut ꝑ peccato moꝛtali. Aut ex
ſurreptõe diaboli: et tunc orandũꝫ
eſt pro ip̃o qꝛ nõ peccauit mortali
ter ſed uenialiter: ideo indiget ad
iutorio ꝓpter temptationem. Se
cũdo querit̃ vtrũ aqua roſacea. ul̃
aliqua alia aqua artifficialis debe
at poni. Dicẽdũ ꝙ nõ dꝫ talis aqua
apponi. Si tñ ponat̃: cõfectũ erit
ſacramẽtũ et ſi dimittat̃ etiam cõ

uertit̃ in uinũ: ſicut alia aqua na
turalis: que ſola dꝫ ſibi appõi. Ter
cio querit̃ quid: ſi in dolio apponat̃
aqua: nũquid ſufficeret. Dicẽdũ ꝙ
non: qꝛ quo ad hec nõ ſignificaret
aliquid: ſed oportet ꝙ imĩnẽte: ap
ponatur ad ſacramẽtum cõficiẽdũ
Secũdo de quãtitate aque: de qua
dico: ꝙ in modica q̃titate dꝫ poni
.ſ. una guta vł duas vł tres: et nõ
plures vñ modica ſintilla ſufficit.
qꝛ alias corrũperet uinuꝫ: vt in to
to uł in pte. ideo cauẽdũ ꝙ tãta po
nat̃. ꝙ ſtati auertat̃: et uinũ ma
neat in ſua ſpecie: et in uinum cõ
uertat̃ aqua ex̃ de celebratõe. mi.
Pernitioſ9. Tercio de qualitate:
de qua dico. ꝙ nõ refert̃: vtrũ ſit
calida uel frigida: cũ utraqꝫ ſit ue
ra aqua. tm̃ q̃tuꝫ ad colorẽ ſi eſſet
rubea: uel uiridis: mł̃tũ reffert. rõ
eſt. qꝛ accidẽtia magnam pteꝫ cõfe
runt ad cognoſcẽdum qõ quid eſt
ꝓpter que talia accidẽtia: iaꝫ deno
tant corruptõnẽ: et mutationem
aque: unde lixiuiũ nõ eſt aqua ele
mẽtalis: nec ꝑ cõſequens materia
huiꝰ ſacramẽti. qꝛ iã eſt facta trãſ
mutatõ magna

De forma uerborũ ſacramẽti

Viſo de materia huiꝰ ſacra
mẽti. Nunc uidẽdũ eſt de
forma que in v̊bis cõſiſtit
Et qm̃ hec uerba cõſecrationis ſũ
mam habent efficaciam et virtutẽ
et ſunt uerba xp̃i. ideo ꝓpter eorũ
ſolempnitatẽ. multa uerba ea p̃ce
dũt et ſequũtur. ſicut patꝫ in toto
officio miſſe incipiẽdo ab illa hora
qua ſacerdos incipit ſe iduere uſqꝫ
ad ultimaꝫ benedictionem: Vnde
totum iſtud officium miſſe incipi
ẽdo ab illa hora: qua ſacedros inci
pit ſe induere: uſqꝫ ad ultimam be
nedictionẽ. Vnde totũ iſtud officiũ

aliqui diuidunt iuxta numerum
ptiuꝫ oratõnis poſitum ab apoſto
lo. i. ad. Corintheos. ii. in quatuor
partes. Prima eſt ab introitu uſ
qꝫ ad: te igit̃. et hec uocãt̃ obſecra
tiões. Secũdo a te igit̃: uſqꝫ ad pa
ter noſter. et hec uocant̃ oratões.
Tercõ a pater noſter: uſqꝫ ad collec
tas. et hec uocãtur poſtulatõnes.
Quarto a collectis: uſqꝫ ad ite miſ
ſa eſt: et hec uocantur gratiaꝝ ac
tiones. Alii dicunt ꝙ habent diui
di in ſex ptes principales: que ſũt
preparatio. inſtructio. oblatõ. cõſe
cratio. perceptio. gratiaruꝫ actio.
Quaruꝫ prima diuidit̃ in duas p
tes: ſecũdum ꝙ oportet eſſe dupli
cem preparatõnem. ſ. ſacerdotis ⁊
populi. dꝫ enim accedere miniſter
valde digne et reuerenter. et ideo
quedaꝫ expectant faciẽda circa miſ
terium: propter quod primo aget̃
de preparatione miſterii. Secũdo
de p̃paratõne populi in officio miſ
ſe

Circa primum notãdum eſt:
ꝙ ad miſteriũ miniſtri. pti
nẽt quatuor que ſequũt̃. Primũ
eſt debita preparatõ. Secũdum eſt
debita ſuplicatõ. Tercio ſui debita
recognitio. Quarto eſt ſui ipſius
recõciliatio. Primuꝫ eſt ergo debi
ta diſpoſitõ ſeu preparatio: ad quẽ
quinqꝫ cõcurrunt. primũ eſt ma
nuum lotio: propter duo. primo vt
mũdꝰ accedat ad tangẽdum corpꝰ
xp̃i. qꝛ ſi munde debet tangi panis
materialis: multo plus panis celeſ
tis. Secũdo qꝛ ſignificat ablutõnẽ
mentis: per contritionis amaritu
dinẽ. vñ. Iſa. Lauamini mundi
eſtote. Secundo eſt capitis pectina
tio: propter duas rationes. Prima
eſt litteralis. ſ. ut pili decẽter orñẽ
tur: bene et firmati ſtent. vt aliq̃

nō cadāt ſup ſacrificiū. Secundo magis miſtica. qr ſcriptura ſacra p filos intelligit cogitatiōes nr̄as innumerabiles: quaꝝ mala debent tunc eradicari. Juxta illud Jſai. .i. Afferte malū cogitatiouū vrāꝝ de medio ueſtri. Tercio quorūdaꝫ pſalmoꝝ orō quātū ad illos ꝑcipue qui dicūt officiuꝫ romanum quos Blaſius Papa. inſtituit. ſ. quā di lecta. benedixiſti. inclina dn̄e. Cre didi: Deprofundis. dicuntur autē. quiqꝫ ſalmi ſecūdū Jnnoc. Vt ſi aliquid immūdum trāſgreſſione. quinqꝫ ſēſuuꝫ cōmiſit. quiqꝫ pſal morum ordine detegat̄. Sed dicū tur iſti ſingulariter. qr in quolibꝫ iſto fit commemoratio de hiis: que ſpectant ad hoc ſacrificiū. vel ad re miſſioneꝫ peccatorū. Jn primo de altari. Altaria tua domine uirtutū in Secūdo de nominis dei cōdecē tia ibi. Oſtēde nobis domine miſe ricordiā tuam. Jn tercio de orōne ſiue adoratione: ibi Venient et ad orabūt corā te dn̄e. Jn quarto de deuota oblatiōe: ibi. Calicem ſalu taris accipiā. Jn quīto de finali re demptōe ibi apō deū miſericordia Quartū eſt ſui populi cum aqua benedicta aſpſio: precipue die dn̄ico Circa ꝙ uidebunt̄ hec p ordinem. Primū eſt ex qb9 dꝫ cōſtare aque: ⁊ quomo° debꝫ benedici. Et ſciēdū ꝙ dꝫ eſſe ex aqua natali et ſale. ꝓp ter eoꝝ ſignificatōꝫ: Nā ſal ſignifi cat ſacerdotis diſcretōꝫ vn̄ in anti qua lege in omni ſacrificio poneba tur ſal. Jtem in immerſione ſalis fiunt tres cruces ad denotādum ꝙ totum procedit a trinitate beata. Aqua aūt ſignificat populū apoca li. Aque mlte populi multi. Secū do modo debet aſpgi. et ſciendū ꝙ primo debꝫ aſpergi ſupra altare ꝙ ſignificat xp̄m ad fugādum demo

nes ab illo a quo gratia populo diri gat̄. Poſtea ſuper popolū propter tria. prio ꝓpter demonū expulſiōꝫ .de. cō. di. iii. Secūdo ad peccatoꝝ venialiū deletiōꝫ. Tercio ad mētis ſatiſfactionem de. 9. di. iiii. Ne qd ꝙ. Tercio quid debet cantari. Et ſciendū ꝙ a feſto pentecoſtes uſqꝫ ad paſca cātat̄ in aſperſione aque. aſperges me dn̄e. cum v̇. Miſerere mei. Cui9 ſēſus talis eſt. Aſperges me hic petimus grām viuificāteꝫ dicēdo. Aſperges me ideſt aſperges me qr ebrei nō habēt optatiuū ſed pro eo utūt̄ futuro. Et dicitur iſo po et mundabor. loquit̄ de mūdati one ſpūali: per modū emūdationis corporalis qr emundatio leproſi et cōtaminati ex tactu morticinii fie bāt cum iſopo. ut habet̄ in leuitico ⁊ in h° cōfitemur nos incurriſſe lē prā ſpūalē peccati. ſequit̄ lauabis me. i. laues me aqua baptiſmali: uel gracie tue. et ſup niuē de alba bor: hoc dicit: qr de albatio ſpūalis maior eſt corporali et melior. Nā in ſpūalib9 idē eſt maius et meli9 eſſe. Quātū ergo mūdatio ſpūalis eſt melior tāto maior. v̇. miſerere mei deus. ubi nota ꝙ ſecūduꝫ Ag9 tinū. miſericordia dicit̄ qr miſeris eſt neceſſaria. ideo petimus miſeri cordiaꝫ magnam. qr habem9 mag nam miſeriam peccatorū. A paſca uero uſqꝫ ad pentecoſtē: cātatur. Vidi aquā egredienteꝫ: et eſt ſūp tum de Ezechiele. Vn̄ ibi duo fi gurantur. ſ. redemptio p paſſionē et ſacrificatio p ſacramentoꝝ inſti tutionē. ideo cātatur tēpore illo: ꝙ eſt ꝓpinquū paſſioni per ſanctiſ ſimum: vſū babtiſmi quod fiebat antiquitus ſabbato ſancto paſce: et penthe. de. 9. di. iiii. Babtizādi Quitum eſt ad altare cuꝫ miniſt ris acceſſio. uel proceſſio. iuxta qō

notandum ꝙ ſic debẽt procedere.
Primo dꝫ ꝓcedere. Turiferariꝰ: q̄
deſignat odorem bone fame: ut poſ
ſint dicere. xp̄i bonus odor ſumꝰ.
ii. ad Cori. iii. Itē ſignificat qua
liter ſacerdos dꝫ orare. q2 exiſtens
in caritate. Ad ſēſū eni pꝫ ꝙ incēſi
fumꝰ nō euolat nec aſcēdit ſurſuꝫ
niſi in thuribulo ſit ignis: ſic nec
orō aſcēdit ad deū: nec placet ſibi:
niſi in corde fatiētis ſit ignis cari
tatis: ⁊ tūc optime aſcēdit. vn̄. ps
Dirigat̄ dn̄e orō mea ſicut incēſū
in cōſpectu tuo. Scd̄o debēt ſeq̄ duo
ceroferari cuꝫ lumine: qui deſignāt
utriuſqꝫ teſti claritatē et ueritatē
p xp̄m declaratā et pronūtiatā. Et
notādū ꝙ in diebꝰ feſtiuis debent
eſſe duo acoliti. In ꝓfeſtis aūt die
bꝰ tm̄modo vnꝰ. rō poteſt eſſe: q2
ſacerdos ad altare ueniens: ſignifi
cat xp̄m uenietē in hūc mūdum.
Duplex eſt aūt aduētꝰ xp̄i. vnꝰ eſt
ꝑticularis et occultus. ſ. in carne
quē ꝓceſſit tm̄ unꝰ ꝑcurſor. ſ. Jo.
babtiſta de quo dicitur luce. i. ꝓibit
ei an̄ faciē dn̄i parare uias eiꝰ. Ali
us aūt erit ſolēpnis et generalis ⁊
manifeſtꝰ. ſ. ad iudiciū de quo. ps
Deꝰ manifeſte ueniet ⁊c̄. hūc aūt
aduētum duo precedēt. ſ. Elias et
Enoch. ⁊ iō in diebꝰ ꝓfeſtis et fe
rialibꝰ: eſt vnꝰ acolitꝰ repſētās Jo
annē babtiſtā. In ſolēpnibꝰ autēꝫ
duo repſētātes heliā ⁊ Enoh. Ter
cio ſequitur ſubdyachonꝰ portās li
brū de lege xp̄i et Moyſi. Quarto
dyaconꝰ q̄ hꝫ p̄dicare pplo et ip̄m
⁊ monere. Quīto ſacerdos q̄ gerit
locū et vicē xp̄i: hoc g° ordine pre
cedere debent

Secundum qꝰ pertinet ad
ſacerdotem: eſt debita ſup
plicatio. iſta eniꝫ ſupplica
tio cōtinet̄ in ps. Judica me deus
an̄ quē ꝓmittit̄ xp̄s. Introibo ad
altare ⁊c̄ in quo dat̄ itelligi: ꝙ ſa
cerdos ad altare ⁊ ad deū accedit:
nō ꝓpter aliquod tp̄orale. ſed q2 le
tificationē grē ſpat in p̄ſēti et glo
rie in futō. Et tūc ſeq̄tur Judica
me. in quo ſūt ſex uerſꝰ. In p̄mo
petit a dyabolo liberari: q̄ aliq̄n̄ p
ſe aliq̄n̄ p hoīnem: uel etiā in for
ma hoīnis tēptat. iō dicit. diſcerne
cauſā meā de gēte nō ſācta. ſeꝫ a di
abolo ab hoīe iniquo ⁊ doloſo ⁊c̄.
Homo iniquus pōt dici demō. Jux
ta illud iniquus homo h° fecit. ſed
doloſꝰ dicit̄: q̄n̄o in forma hoīnis:
uel p hoīnes tēptat. In ſecūdo iuo
cat dei potentiā dicens. quia tu es
deꝰ fortitudo mea. In tercio diui
nā grām. Emitte lucē tuam. In
Quarto promittit ſacrifitiuꝫ p ſe
et poplo facere cū dicit. Et intro
ibo ad altare. In quinto ꝓmittit
peccata deteſtari cū dicit cōfitebor
tibi. In ſexto oñdit ſe ſolū de dei
p̄ſētia conſolari cū dicit. Spera in
deo qm̄ adhuc confitebor illi. In
quīto ponit̄ Glia patri: et ſignifi
cat ꝙ nō ſolū unā pſonā. ſed totaꝫ
trinitatem cupit laudare. Poſtea
ſignat ſe ſigno crucis: qō ſignū de
mones ualde timēt: pſalmū g° hūc
dicit ſacerdos. ſm Innocentiū: ut
diſcretꝰ ſiue diſtictꝰ. a gēte nō ſāc
ta: ⁊ liberatꝰ ab hoīne iniquo ⁊ do
loſo: ad altare dei introeat ſecurꝰ.

Tercium ꝙ ptinet ad ſacer
dotē: eſt debita recognitio
⁊ h° q̄n̄ dicit. Cōfiteor deo
oīpotēti ſui ip̄iꝰ. Sed circa hoc que
rit̄ quare meliꝰ dicit oīpotēti: q̄ꝫ oī
ſciēti cum ſciētia magis faciat ad
cognitionē peccōꝝ q̄ꝫ potētia. Rn̄o
ſm Auguſt. ꝙ plꝰ eſt peccōrē iuſtifi
care q̄ꝫ mūdū creare. rō eſt q2 ꝓduc
tio ſiue creatio nō hūit aliquē obi
ciētē vł reſiſtētē cū de nichilo fiat
ſed iuſtificatio impii hēt obiciētēꝫ
ſ. uolūtatē prauā peccōris ⁊ peccatū

inclinãs. iõ dicitur oĩpotẽti. qꝛ diui
na potentia requirit ad iuſtificatio
nem. Sequitur et beate Marie qꝛ
ſine illa non habet bonum acceſſũ
ad deũ: cũ ſit mediatrix humiliũ.
Et poſt ſequitur et debet poni pa
tronus illius loci: ordinis uel ſta
tus: uel illius eccleſie. Et poſt ſeq̇
tur. ⁊ omnibus ſanctis: ut ſcilicet
ſint nobis gratioſi ad impetrandũ
ueniam. et ſequitur. ⁊ tibi pater.
qui es defenſoꝛ pꝛo me. Sequitur
me grauiter peccaſſe. ubi tãgit pꝛio
peccatum in generali. deinde tan
git peccata: oris: cordis: et opis.
Sequitur: mea culpa. ideo depꝛ̃cor
beatam uirginẽ Mariam et om̃s
ſanctos qꝛ tanquam indigni ad re
ginam miſericordie ⁊ omnes ſanc
tos recurrere debemꝰ. qꝛ in media
te accedere ad deuz non ſumus dig
ni. Poſt ſequitur. Miſereatur ti
bi: ubi indulgẽtiam uenialium et
moꝛtalium oblitoruz datur. Circa
hoc ergo notãda ſunt aliqua. Pri
mo qꝛ hic ſũt tria ſcilicet. Confite
oꝛ. Miſereatur. ⁊ ueniam ⁊ indul
gentiam: uel abſolutionem et re
miſſionẽ. ſecundum ordinez nr̃m:
que poſſunt exponi ex parte dei. in
quo ſunt tria: ſcilicet ſciẽtia ineſ
fabilis qꝛ omnia uidet occulis eiꝰ.
eccleſiaſtici viceſimo tercio. iodeo
nichil eſt ſibi celandum. ſed dicen
dum Confiteoꝛ deo. Item potẽtia
inuincibilis poſt omnipotẽs deus.
Et ideo dicimus. Miſereatur tibi
oĩpotẽs deus. Itẽ miſericordia ineſ
fabil. ideo dicimꝰ ue niã et ĩdulgẽ
tiã ⁊c̃. Secũdo notãdũ ſm. Inno.
ꝙ dicẽdo cõfiteor pectꝰ pcutit. ubi
ſũt tria. ſ. ictꝰ: ſonꝰ ⁊ tactꝰ: que ſig
nificat tres partes pnĩe: que dꝫ in
nobis eſſe. ſ. in ictu: cõtritio. in ſo
no: cõffeſſio. in tactu: ſatiſſfatio. qꝛ
triplicitꝛ peccãꝰ. ſ. cogitãdo corde
oquẽdo ore. exſequẽdo opere. iõ de

bemꝰ hẽre cõtritionez in corde: cõ
feſſiõez in ore: ſatiſſactionẽ in ope.
Tercio nota. ꝙ in cõfeſſione: ſacer
doti loquit̃ homo ſinglariter. dicẽ
do tibi pr̃: ⁊ miſeat̃ tui. ⁊ rõ eſt qꝛ
ip̃e gerit vicẽ vniꝰ pſone cois xp̃i.
ſed ip̃e adiutori loq̇tur plraliter: qꝛ
adiutor tꝫ locũ totiꝰ eccle. et fideli
uz oĩuz cui ſacerdos loquit̃ in plrali
Quarto nota qõ in hac cõfeſſione
nõ dꝫ fieri expꝛ̃ſſio peccatorũ: ſicut
aliq̇ faciunt credentes ibi abſolui.
qõ nõ eſt uerũ: nec debent niſi uer
ba honeſta et generalia dici. ſicut
fit in ordine nr̃o: ubi nichil plꝰ di
cimꝰ niſi ſic. Cõfiteor deo ⁊ beate
Marie ⁊ beato dominico et oĩbus
ſcĩs. et tibi pater qꝛ peccaui nimis
cogitatione locutione ⁊ omiſſione.
mea culpa. iõ pꝛ̃cor te orare ꝓme. ⁊
q̇dã addũt pollutionẽ ⁊ quedã alia
inhoneſta. ꝙ nõ eſt faciẽdũ: nec ali
qõ peccatuz in ſpeciali cõmiſſũ ibi
dꝫ nominari. ſed in cõfeſſione alia
ſacramẽtali. qꝛ hec cõfeſſio genera
lis nõ ualet ad delenda talia. iõ cir
ca hoc. quiqꝫ ſũt querẽda. Primo
utrũ ꝑ cõfeſſionẽ generalẽ deleant̃
peccata uenialia. Dicẽdum ꝙ ſic:
qꝛ actꝰ caritatiuꝰ cõtra uenialia di
rectus ea quaſi ſua cõtraria delet.
Vñ cũ cõfeſſio generalis ſit actꝰ ex
caritate ꝓcedẽs in eo q̇ caritatem
habꝫ in uenialia directꝰ conſtat ꝙ
ualet ad ueniã peccatoꝝ uenialiũ:
q̃tũ ad culpã: ⁊ qñqꝫ q̃tũ ad penã
tãta poſſet eſſe caritas et cõtritio
cõfitentis. Sed nota ꝙ duplex eſt
cõfeſſio generalis. qꝛ quedã eſt ſa
mẽtalis qñ. ſ. aliquis cõfitetur ſa
cerdoti in ſecreto: quedaz quoꝝ me
minit et alia uenialia in generali.
et tunc talis generalis cõfeſſio ua
let ad quatuoꝛ. Ad remiſſionem ue
nialium: q̃tum ad culpam. et quã
tũ ad penã: uel in toto vl in parte
. ſ. ex cõtritione cõfitẽtis. ex humi

ex oꝛatione ſacerdotis. In ꝗtū eſt
quedā perſona cōmunis ꝛ miniſtra
eccleſie ex ui clauiū . Alia eſt cōfeſ
ſio generalis nō ſacramētalis: que
fit publice corā mltis in eccleſia .
in prima: cōpletoꝛio: ꝛ etiā an̄ miſ
ſam. hec confeſſio generalis hꝫ effi
caciā: ex tribus ꝑmis ꝛ nō ex qua
to. ſ. ex vi clauiū. ꝛ ꝓpter hoc non
ſubiūgit̃ in ꝑma nec in cōplctorio
abſolutio: nec ſatiſfactionis iniunc
tio / Sed ſoluꝫ miſereat̃ tui ꝛc̃. Se
cūdo querit̃ quot modis delent̃ pec
cata uenialia. Dicēdum ſcōm Ray
mūdū in ſūma ſua: ꝙ ſex modis.
Primo ꝑ eucariſtie dignā ſuſcepti
onē de. cō. di. ii. cū om̄e crimē. Se
cūdo ꝑ aque bn̄dicte aſꝑſionē de cō.
.di. iii. c. aquā ſale cōſꝑſaꝫ ppl̄os
bn̄dicimꝰ: ut cuꝫ ea cōſꝑſi ſāctificē
tur. Terᵒ ꝑ ieiunia et elemoſinaꝝ
largitionē. di. lxxxii. c. preſbiter.
et de. pe. di. i. medicina. Quarto
ꝑ deuotā oꝛonē ꝑcipue dn̄icā. ſ. pr̄
nr̄ de. pe. di. iii. Quīto ꝑ generalē
cōfeſſionē de. pe. di. iii. de cotidia
nis. Sexto ꝑ ep̄alē bn̄dictionē. i. q.
i. dictū. et. c. bn̄dicto et. c. mlti in
fine. et. hoc itelligit̃: cū quis acci
pit cū deuotione. Hoſtiēſis aūt ad
dit ſeptē. ſ. ꝑ deuotā pectoris cōcuſ
ſionē. de. pe. di. i. tres actiones: ibi
dē in glo. addit octauū. ſ. ꝑ extre
mā unctionē. ex̄. de. ſa. unc. c. i.
.i. ṽ. de ꝑmo. Raymūdꝰ quoqꝫ et
Guillus durādi addūt nonū. ſ. ꝑ bn̄
dictōꝫ ſacerdotalē ī miſſa. ꝛ hᵒ ꝓbāt
ꝑ auctoritates poſitas ſupra i. oᵒ.
.vi. ꝛ. c. xcvi. di. ecce ego. ꝛ. vi. di.
.c. i. Sequit̃ etiā in ſūma Raymū
di dicimꝰ. ſ. ꝙ nō ſolū ꝑ iſta: ſꝫ eti
am ꝑ qōlibꝫ opꝰ bonū deleant̃. de.
.pe. di. i. medicina xp̄i rediēte opibꝰ
tuis. Et nota ẜm Thomā ꝙ plura
vl̄ pauciora venialia remictunt̃ ꝑ
iſta: ẜm ꝙ maior vl̄ minor feruor
cōcitat̃: ꝗ de pluribꝰ vl̄ paucioribꝰ
 īplicite ad minꝰ cōtritionē cōtinē
at. vn̄ nō oꝫ ꝙ ꝑ hoc ſēper oīa ue
nialia dimittātur ſi ſcōm maioreꝫ
feruorē caritatis cōtritionis et de
uotiōis vl̄ minorē ſic dimittunt̃ ꝑ
ſupradicta. Tercio utrū de peccato
ueniali ſit neceſſaria cōfeſſio. Dicē
dū ẜm Thomā: ꝙ ad cōfeſſionē ue
nialiū: nō tenet̃ homo ſub pēa pec
cati mortalis: ſꝫ in caſu eſt dubiū:
qꝛ certū eſt ꝙ ꝑceptū eccl̄ie eſt ſe
mel in anno cōfiteri. Ponat̃ gᵒ ca
ſꝰ ꝙ aliquis homo eſt: ꝗ nō hꝫ pec
catū moꝛtale. nūqd talis ex ꝑcepto
eccl̄ie tenet̃ cōfiteri peccata uenia
lia que hꝫ. Dicēdū ꝙ qdā dicūt ꝙ
ſic: ꝓpter ꝑceptū eccl̄e ẜuādū. Alii
aūt dicūt ꝙ nō tenet̃: ſꝫ ſufficit in
hoc caſu ꝙ ꝑſētet ſe ſacerdoti. ꝛ ſe
īmunē a peccato moꝛtali oñdat: ut
poſſit ad coīonē accedere vl̄ admit
ti: qꝛ ꝑceptū eccl̄e obligat tm̄ eos:
qui habent talia peccata: neceſſari
um eſt cōfiteri. ſicut ſunt peccata
mortalia et nō uenialia. Quarto
querit̃ vtrū vnū ueniale ſine alio
poſſit dimitti. Dicēdū ꝙ ſic: qꝛ nō
hn̄t cōnexiōꝫ ad īuicē ex ꝑte aduer
ſionis: ſicut hn̄t peccata moꝛtalia.
qꝛ in eis nulla eſt aduerſio a deo:
nec etiā ex ꝑte cōuerſiōis. ut pꝫ. iō
vnū ſine alio dimitti poteſt: moꝛta
lia aūt nō. qꝛ qōlibꝫ peccatū moꝛta
le tollit grām et caritatē: qꝛ cū ca
ritate ſtare nō poteſt moꝛtale ſine
qua nullū peccatū remittit̃: uenia
le aūt ſtare poteſt. ideo unū pecca
tū mortl̄e ſine alio dimitti nō pōt
nec etiam ueniale dimitti pōt ſine
moꝛtali. iō exiſtēs in peccato mor
tl̄i nō pōt abſolui a uenialibꝰ. poſt
cōfiteor et miẜeat̃ et ueniā et īdul
gētiā ꝛc̃ ẜm oꝛdinē romanū ſequit̃
ṽ. deꝰ tu cōuerſꝰ. ubi petit̃ ꝑfecta
cōuerſio: deīde diuinā īplorādo mi
ſericoꝛdiam. Oſtēde nobis domine
miſericoꝛdiaꝫ tuam. et tādem pro

omnibꝰ exauditio. Domine exaudi
orationē meā. Et poſt dicit̄: Adiu
toriū nr̄m et dn̄s uobiſcū. Et poſt
ea petit̄ peccatoꝝ abſolutio cū dicit̄
Aufer a nobis ⁊c̄. Secūdū aūt or
dinē noſtrū breuius nos expedimꝰ
qꝛ primo dicimꝰ. cōfiteor ſicut ſu
pra dictū eſt: et miſeatur. Secūdo
abſolutionē et remiſſionē ⁊c̄. Terᵒ
adiutoriū ⁊c̄. nō plꝰ. ¶ Quartum
ꝙ pertinet ad ſacerdotē eſt ſui ipiꝰ
debita recōciliatio: qꝛ hiis peractis
debꝫ ſe recolligere: cōſiderādo p̄ien
tis dei aſſiſtētiā. et ſic in p̄mo acce
dat ad altare. ubi iſta fiunt ꝑ ordi
nē. Primo debet dare oſculū alta
ri: in ſignū ꝙ xp̄s ueniens in mū
dū: ſanctā ſibi uniuit eccleſiam in
oſculo pacis. qꝛ oſculuꝫ optabat de
ſignat eccleſiā dicens illō cāticorū
primo. oſculetur me oſculo oris ſui
Oſculū eni optime deſignat incar
nationē: et unionē duaꝝ naturarū
in xp̄o: qꝛ in oſculo os ori cōiūgitur
et icarnatiōꝫ diuinitatis hūāitati
Unde Bernardꝰ ſup cātica dicit.
ꝙ oſculum eſt uerbum dei. oſcula
tū: eſt homo ſiue natura humana.
Secūdo debꝫ accipe ſeruitiū eccleſi
aꝝ aliquaꝝ. qꝛ in ordine nr̄o fit cū
thuribulo qd̄ eſt clauſū inferiꝰ ⁊ a
pertū ſupiꝰ ⁊ fumigans. ꝙ ſignifi
cat ꝙ ſacerdos debꝫ eſſe clauſus ad
terrena ⁊ iferiora. Aptꝰ ad celeſtia
et ſupna. iuxta dictū apl̄i. Que ſur
ſū ſūt querite: nō que ſup terram
et ſic fumū deuote orōnis emitte
re ad deuꝫ. cū. p̄s. Dirigat̄ dn̄e orō
mea ⁊c̄. Tercio dꝫ crucē accipe et
adorare: ut recordet̄ paſſiōis criſti
cuiꝰ hoc totuꝫ ſacrifitiū eſt memo
ratū. Dicēdo Adoramꝰ te dn̄e ⁊ bn̄
dicimꝰ tibi ⁊c̄. Quarto ⁊ ultīo dꝫ
libꝝ apire ꝙ ſignificat aptiōꝫ cōſci
entie debite ſacerdotis ⁊ ſic cū ſuis
miſtris dꝫ icipe officiū ſuū ſcḋm dic̄
¶ De secūda preparatiōe miſſe

NUnc gᵒ agemꝰ de ſecūda de p̄
paratione que eſt reſpectu ppl̄i
de qua agit̄ i toto officio miſſe. De
aūtē qm̄ in ꝓceſſu tēpis mlt̄a cir
ca miſſe celebrationē addecorē ⁊ ſo
lempnitatē addita fuerūt ꝑ ſūmos
pōtifices ſucceſſiue. iō qn̄o quid ⁊ q̇
addiderīt oſtēdā nūc ſucceſſiue ꝓut
dictis et geſtis et cronicis colligit̄
pōtificū ⁊ romāoꝝ. Damaſꝰ iſpanꝰ
q̇ cepit. anno dn̄ice icarnatōis. ccc
. lxx. q̇ p̄cepit ut p̄ſbiter cōfeſſionē
faciat an̄ ꝙ̄ uadat ad altare. Itē ut
p̄s. cū gl̄ia cātaret̄ in fine itroitꝰ
Silueſter p̄mꝰ natione romanꝰ ice
pit Anno dn̄i. cccxv. hic inſtituit
ut dyaconi dalmaticis in eccleſia
uterent̄. ⁊ pallio linoſino eoꝝ labia
tegant̄. Primo quidē ſacerdotes
dalmaticis utebant̄ ſed poſt caſula
rū uſū quē iſte inſtituit cū caſulis
ſacerdotes uti cepiſſēt dalmatice di
aconibꝰ et ſubdyaconibꝰ ſunt cōceſ
ſe. Itē inſtituit ut corporalia fie
rent nō de ſerico. ſed de pāno lineo
albo nō ticto et cōſecrato de. cō. di
. i. cōſul. Et Steffanꝰ natione Ro
manꝰ cepit anno dn̄i cclviii hic iſti
tuit: ut ueſtimēta eccleſie q̇bꝰ deo
miniſtrat̄ ſint ſācta ⁊ honeſta q̇bꝰ
in aliis ꝙ̄ eccleſiaſticis uſibꝰ nō dꝫ
uti de. cō. di. i. ueſtimēta eccleſie.
Celeſtinꝰ p̄mꝰ natione romanꝰ ce
pit. Anno dn̄i. xxvii. hic īſtituit:
ut ad itroitū miſſe officiū diceret̄.
Nā antea a lectōibꝰ ichoabāt offici
uꝫ ſiue miſſā: q̇ uſꝰ adhuc retinet̄
in uigilia paſce et pēte. Itē ⁊ pſal
mi. cl. antifonati an̄ ſacrificiū pſal
lerent̄ qd̄ antea nō fiebat: ſꝫ epl̄a
⁊ euāgelia recitabāt̄ et ſic miſſe ce
lebrabant̄ Theophorus natiōe gre
cus ſucceſſit Sixto Anno domini.
cxxix. hic in nocte natalis dn̄i tres
miſſas a preſ biteris celebrare inſti
tuit et in illis hyminum angeli
cum decantari de. cō. di. i. Nocte

ſancta. Gregoriꝰ terciꝰ natiõe Ro
manꝰ: cepit anno dñi. d. xc. hic in
ſtituit antiſonã añ miſſã: que dr̃ i
troitꝰ: deinde kyriel̃ ter: xp̃el̃ ter:
kyriel̃ ter. poſt epiſtolã gðuale et
alleluia ex̃ ſeptuageſimã. Et in ſep
tuageſima tractus uſqꝫ ad paſcha.
Jtẽ iſte addidit ĩ canõe dies quoqꝫ
nr̃os in tua pace diſpões. Jtẽ poſt
canonis cõſecratõꝫ addidit: p̄ceptis
ſalutaribꝰ moniti: ⁊ oróeꝫ dñicalẽ
alta voce ſup hoſtiã cãtari. ordiati
oné etiã cãtꝰ in dicẽdis horis diur
nis ſeu nocturñis credit̃ plenaria or
dinatõe deſcripſiſſe. tñ multi añ eũ
ſiue poſt eũ orões: antiſonas: reſpõ
ſoria: cõpoſuerũt. Vrbanꝰ p̄mꝰ na
tõe romãꝰ a beato Petro. xviii. ce
pit anno dñi. ccxxiii. vaſa ſac̃ argẽ
tea fieri fecit: cũ priꝰ eſſent lignea
et vitrea de cõ. di. i. vaſa. Sochar
natõe cãpanꝰ cepit anno dñi. clxx.
.v. ut femine uel moniales dedica
te ſac̃ vaſa ul̃ pallas ſacratas mini
me cõtingerẽt nec incenſũ circ̃ al
tare deferrẽt di. xxiii. Sac̃tas deo.
Bonifaciꝰ p̄mꝰ natõe romãꝰ cepit
anno dñi. ccccxxv. hic ĩtroduxit ne
mõiales ſeu quecũqꝫ alie mulieres
uaſa ſac̃ cõtingerẽt nec pallas alta
ris. Simacus natione ſardꝰ cepit
anno dñi. d. hic inſtituit ꝙ himnꝰ
angelicus cãtaretur in dominicis
diebus et in natalicijs apoſtoloruꝫ
et martirum: et ea que ſequũtur.
poſt uerba angeli: addidit in eodẽ.
tamen in decretis de. cõ. di. i. ca.
de himpnis ſcribit̃: qꝛ reliqua que
ſequũtur. ibi eccleſiaſtici doctores
compoſuerunt. Gelaſius primꝰ na
tione affricus cepit anno domini.
ccccxciii. hic fecit oratiões ſeu col
lectas tractꝰ quoqꝫ et himpnos ſic
Ambroſius et Gregorius Jteꝫ iſte
fecit prefationem miſſe cotidianã.
uere dignum et iuſtum eſt. Jero
nimꝰ preſbiter cardinalis natione
romanus epiſtolas euuangelia or
dinauit in libro qui cõmuniter di
citur ſicut ipſe ait ad Cõſtantinuꝫ
epiſcopum ſcribens. Marcus nati
one romanꝰ ſucceſſit ſilueſtro. An
no dñi. cccxxxix. vel. xl. hic ſtatu
it ꝙ ſimbolum nicenum poſt euã
gelium alta uoce dicatur in miſſa.
Anaſtaſius primus natione roma
nꝰ cepit anno domini. cccciiii. hic
ſtatuit: ut dũ euãgelia legũtur in
eccleſia ſacerdotes ⁊ ceteri homĩes
non ſedeant. ſed uenerabiliter cur
ui in conſpectu euuangelii ſtantes
dominica uerba auctoritate audirẽt
de. cõ. di. i. c. apoſtolica. Leo p̄mꝰ
natione tuſcus cepit anno domini
cccxliiii. hic conſtituit: ut finito of
fertorio fiat oblatio incenſi: et in
memoriã mortis redemptoris po
natur. Jtem iſte adiunxit nicar
natione. Hanc igitur oblationem
Jtem ſtatuit in canone dici ſãctuꝫ
ſacrificium. et inmaculatam hoſti
am. Pelagiꝰ natione romanus ce
pit Anno domini. dviii. hic ſtatuit
vt prefationes. ix. ſicut habet̃ de.
cõ. di. i. numerus. Clemens p̄mꝰ
natione romanus poſt Petrũ An
no domini. lxxi. poſt Clemẽtem ue
ro papam cepit Anno domini. xciii
hic Clemẽs inſtituit in canone añ
conſecrationem hoſtie. Te igit̃ cle
mentiſſime pater et cetera. vnde
cum famulo tuo papa noſtro. Ale
xander primus natione romanus
cepit anno domini. cxxi. hic ſtatu
it fieri memoria paſſionis domini
incarnatione miſſe ⁊ addit. qui pri
die ⁊c̃. et ſicut de latere xp̃i exiuit
ſãguis ⁊ aqua. Jo. xviiii. ita aquã
miſterii vino ĩſtituit in cõſec̃tiõe
vt unuꝫ ſine alio nõ offerri decer
nẽs de. cõ. di. ii. inſtrumẽtoꝝ. Jtẽ
iſte inſtituit hec oblatõ fieri in azi
mo ⁊ in mõica q̃ntitate dicẽs q̃nto
paucior tãto potior. Rurſꝰ precepit

aquaꝫ cum ſale exorzizatã et bene dictã poplo aſpgi de cõ. di. iii. aquã Sixtꝰ ꝑmꝰ natiõe Romanꝰ ſucceſ ſit Alexandro ꝑdicto: ⁊ cepit Anno dñi. cxxix. hic inſtituit ut diceret ter: ſcũs ſcũs ſcũs ⁊c̃. et ne vaſa ſa cra tãgerent niſi a miniſtris ſacris de cõ. di. i. Inſtrã. Sergiꝰ natõe ſi rꝰ cepit anno dñi. dclxxviii. hic in ſtituit tẽpe fractõis corpis dñi: ter dici Agnus dei ⁊c̃. et a clero et po pulo decãtari: ut pepararet ad diſpẽ ſandũ dñicũ corpꝰ: ut rogẽt accep turi: quatinꝰ ille qui pro peccatis oblatus eſt innocens faciat eos ſa lubriter pignora ſalutis accipere. Unde ſubditur. hec ſacro ſancta cõmixtio ⁊c̃. Et ſicut patet qui fu erũt addentes et qui addiderunt et qñ. Et aduertas ꝙ hic nõ ſum ꝓ ſecutus ſũmos põtifices: ſed tẽpus ipſoꝝ: pmo aliqñ poſteriores ꝓpo ſui: et etiaꝫ ꝓpter illa que addita ſunt ꝑ eos: quoꝝ ordinẽ plus volui ſuare. qꝛ de tẽpe ſatis eſt notũ ſm numeꝝ incarnatõis. hiis igit̃ ꝑmi ſſis ꝓſequẽdũ eſt de toto offõ miſſe

De officio miſſe

Officiuꝫ miſſe in ſex ptes di uidit̃ ſm ordinatõeꝫ ſcõꝝ patrũ et ſanctoꝝ doctorum quaꝝ ꝑma vocat̃ preparatio: et du rat uſqꝫ ad epiſtolã. Secũda vocat̃ inſtructio: et durat uſqꝫ ad offerto riũ. Tercia vocat̃ oblatio: et durat uſqꝫ ad te igit̃. Quarta vocat̃ cõſe cratio: et durat uſqꝫ ad oremꝰ pre ceptis. Quĩta vocat̃ ſacramẽti per ceptio: et durat uſqꝫ ad cõmuniõꝫ Sexta vocat̃ grãꝝ actio: et durat uſqꝫ ad finẽ miſſe. Adhuc ꝑparatio diuidit̃ in quatuor ptes: que dꝫ fa cere populꝰ ut bene preparet̃. Nã primo debꝫ venire cũ mẽtis deuo tiõe. et hoc ſignificat officiũ. Secũ do cum mẽtis humiliatiõe: et hoc ſignificat kyrieleyſon. Tercio cuꝫ mẽtis erectione: et hoc ſignificat: gloria in excelſ deo. Quarto cum petẽdi intẽtione: et hoc ſignificat collecta ſiue oratio ⁊c̃. Dico ergo primo ꝙ populus dꝫ venire cũ mẽ tis deuotõe: et hoc ſignificat offici um ſiue introitus miſſe. Circa qđ notanda ſũt ſeptẽ ꝑ ordinẽ. Et pri mo quid ſignificat introitus. et di cẽdũ ꝙ ſignificat ſm Inno. papã ſcõꝝ patꝝ deſideriũ expectãtiũ aduẽ tũ filii dei et dicẽtiũ. emitte agnũ dñe dominatorẽ terre ⁊c̃. Et illud Iſa. Veni dñe et noli tardare. et ideo primus introitus ꝑma dñica aduẽtus: eſt ſpecialiter de aduentu eius. ſ. Ad te leuaui aniaꝫ meã: et ſignificat ſuſpiria patrũ. Vocatur aũt introitus: qꝛ per ipſũ miſſam inchoamus: Reſũptio autẽ ſignifi ficat multiplicitatẽ clamoris: uel duplicatur. qꝛ in tota nr̃a actõe de bemus declinare a malo et facere bonũ. Secũdo queritur: quare ſic ordinatur ⁊ cantat̃. Dicẽdũ ꝙ per officiũ ſignificat̃ deſideriũ: ſed per v̈ſiculũ: ſignificat̃ deſiderii immẽ ſitas. Nam aliqui dicebãt: Utinã rũperes celos et venires: et alii di cebãt. Mitte quẽ miſſurꝰ es. Terᵒ queritur quare v̈ſus cõmuniter po nitur de pſalmis: et aliqñ etiã to tus introitꝰ ut in pluribus. Dicen dũ ꝙ cauſa eſt duplex. Una qꝛ in ꝑmitiua eccleſia iuxta ordinẽ Cele ſtini pape cantabant̃ multi pſalmi ſcilꝫ. cl. qꝛ tũc nõ dicebãt in miſſa niſi epiſtolã ⁊ euãgeliũ ⁊ orões ſe cretas vt habet̃ de. 9. di. i. vbi dr̃ ꝙ Pelagiꝰ papa ꝓpter tediũ cãtanti um et multitudinẽ populorũ: ordi nauit ꝙ de illis pſalmis ſumeret̃ a liqua ps in qua intẽtio pſalmi ex plicaret̃ ſic ẽ introitꝰ cõuiter ⁊ ver ſus ⁊ gradualia offertoria ⁊ cõmu

niones. Sed nota ꝙ ꝓpter reuerē
tiā aliqui ſancti hn̄t itꝛoitꝯ coūiteꝛ
et v̓ſus et gradualia ſpecial̄s: ſicut
beata v̓go. Salue ſācta parēs. Om
nes ſancti. Gaudeamꝯ oēs. Et doc
toꝛes. In medio eccl̄ie. Alia cauſa
eſt: qꝛ Iſi. dicit ꝙ ī libro pſalmoꝝ
quaſi cōcluſiue tenet totā ſacram
ſcripturā. qꝛ in eo ſcꝛibit̄ ꝑmiū bo
noꝝ: ut: ibi grām ꝛ glāꝫ dabit dn̄s
Suppliciū maloꝝ ibi: ueniat mors
ſup illos. ꝓfectꝯ v̓tutū ibi. Ibunt
de v̓tute in v̓tutē. ꝓfecto opantiū
ibi: Expecta dn̄m viriliteꝛ age ꝛc̄.
vita eteřa beatoꝝ ibi. Cꝛedo uideꝛe.
Speculatio ſupernoꝝ ibi. Placebo
dn̄o in regiōe viuoꝝ. Quarto: qua
re ponit̄ ibi gl̄a patri. et dicendū:
ꝙ ad laudē et gl̄aꝫ trinitatis. In
carnatōeꝫ quā ſancti patꝛes deſide
ꝛabāt opantes. Nam quāuis ſolus
filius fueꝛit incarnatꝯ: tn̄ tota tri
nitas opata eſt incarnatiōeꝫ. Vel
ſm̄ Innocē. inteꝛponit̄ gl̄a. qꝛ ſig
nificat beniuolētiaꝫ ut facilꝯ obti
nerēt: qđ ad totā trinitatē clama
bāt dicētes. Oſtēde nobis dn̄e miſe
ricordiā tuā. Quīto quare aliqn̄o
gl̄a nō dr̄ ſicut in miſſa de mortu
is. ꝛ etiā a dn̄ica in paſſiōe uſqꝫ ad
paſcha. Dicēdū ꝙ nō dr̄ in miſſa de
mortuis ꝓpter tria. Primo ꝓpteꝛ
inceꝛtitudinē de eoꝝ libeꝛatōe: ide
o nō poſſumꝯ cū eis cātare. Secun
do qꝛ cꝛedimus eos eſſe in ſtatu pe
nali. ſ. in purgatorio a gl̄a diſtan
tes. Tercio: qꝛ ibi nil meꝛitorium
agūt: ſꝫ tm̄ penā ſoluūt. A dn̄ica
in paſſione uſqꝫ ad paſca: nō dicit̄
gl̄a. qꝛ tūc fit memoria de paſſiōe
filii dei: quam in mētibus noſtris
memorati magis nobis lugeꝛe licꝫ
ꝙ̄ gaudeꝛe. Sexto queritur quare
introitus reſumitur. Et dicēdum
ꝙ ad deſignandū ꝙ tam preceden
tes cꝛiſtum ſcilicet patriarche ꝛ ꝓ
phete ꝙ̄ ſequētes ſcilicꝫ apoſtoli et
euāgeliſte: et omnes alii ſancti cō
cordes ſunt in fide criſti ꝙ turbe
que precedebant et que ſequebant̄
clamabāt dicētes oſāna filio Dauid
Math. xxi. Septimo queꝛitur qua
re in aliquibus feſtiuitatibꝯ intro
itus replicatur et tꝛiplicatur. Dicē
dum ꝙ ad laudē trinitatis: ſed glo
ria dicitur ſemel: propteꝛ gloriam
unius incarnationis: dicitur autē
bis in aliis diebus: ad laudem diui
ne et humane nature: qꝛ in pſona
filii dei ſunt vnite: in ordine autē
noſtro ſemper dicit̄ bis: ꝛ non plu
ries. Secūdo dico: ꝙ populꝯ debet
veniꝛe cum mentis humiliatione:
quā ſignificat kyrieleyſon ꝙ ſtatī
et immediate ſequitur. circa ꝙ ſūt
ſeptē vidēda. Primo quid ſignifi
ficat. Et dicenduꝫ: ꝙ kyrieleyſon
ſignificat idem qđ miſerere domi
ne. Nam kyrie grece idē eſt ꝙ do
mine latine loys idem qđ miſereꝛe
Secūdo queritur quare dicitur cū
ſit grecū. Ad qđ dicendū: ꝙ in offi
cio miſſe quedā ſunt vocabula gre
ca ſicut kyꝛieleyſon: quedā ebraica
ſicut alleluia ſabaoth oſanna: cete
ra alia latina. Et cauſa eſt: ut in
omni lingua laudemus deum. Itē
in memoria paſſionis xp̄i: cuius ti
tulus ſcriptus fuit iſtis tribꝯ ling
uis: ut dicit̄ Jo. xix. Tercio quaꝛe
in tali numeꝛo dicit̄ ſcilꝫ nonies.
Et dicendū ꝙ ratio eſt multiplex.
Pꝛima eſt quia petimus dei miſe
ricoꝛdiam: vt ad complementū no
uem ordinū angeloꝛum valeamus
peruenire. Nam de quocūqꝫ ordie
aliqui ceciderunt ideſt fuiſſent de
quolibꝫ oꝛdine ſi ſtetiſſent quia nō
dum erant ſcōm aliquos: ſed fuiſ
ſent ſi ſtetiſſent. vt ergo ruinas
iſtorum nouem ordinum angeloꝝ
impleꝛe valeamus nonies cātatur

Secūda ratio eſt: vt impetremus veniam nouem culpar̄. ſepté mortalium. et peccati originalis ⁊ peccati venialis. Tertia ratio eſt: q2 eſt peccatuȝ triplex. ſ. fragilitatis per impotétiam: hoc eſt contra patrem. peccatū ſimplicitatis per ignorantiam: et hoc eſt cōtra filiuȝ et peccatuȝ malignitatis per inuidiam: hoc eſt contra ſpūm ſāctum et quolibet iſtorū tribus modis mltiplicat̄. ſ. corde: opere: et ore: ideo cuiuſ libet perſone diuine: ter dicimus kirieleyſon. uel miſerere dn̄e vt prima ternitas referat̄ ad patré ſecūda ad xp̄m. ideo dicitur xp̄eleyſon. tercia ad ſpūm ſanctū. Quarta ratio eſt. ſ. vt dei miſericordiaȝ impetremus. qua nouem modis indigemus. primo: tribus modis quantum ad eorum que ꝑpetrauimus. ſ. corde: ore: et opere. Secūdo tribus modis quātum ad gratie collationé. ſ. fidei: ſpei: ⁊ caritatis Tercio tribus modis quātū ad glorificationē qua gaudebimus vt ſupra nos in deo. ſ. tota trinitate intra nos glorificatione anime ⁊ corporis et circa nos. ſ. de ſanctis et angelis. Quīta ratio eſt vt nouē effectus orationis impetrem9 qui ſūt. viuificatio aſſimulatio. gratificatio: purgatio: perfectio: illumīatio: retractio a malo: excitatō ad bonū preminatio. Quarto quare ſic ordinat̄ difformiter. q2 in primis tribus uicibus. kirieleyſō. ſed trib9 mediis dicim9 xp̄eleyſ. Et dicēdū ꝙ prim9 ternarius atribuit̄ patri: et tercius ternarius ſpiritui ſācto que due perſone nō ſumpſerūt naturā humanā. ideo illi ternarii dicūtur vniformiter. filius aūt aſſūſit aliam naturam ſcilicȝ humanā ſic ꝙ natura diuinitatis et humanitatis in xp̄o unū ſuppoſitum intelligūt̄. q2 de9 et homo unus eſt xp̄s vt dicit̄ in cibolo Atanaſii. iō in medio ternarius dicit̄ xp̄eleyſō diuerſimode ab aliis q2 licet ſint eiuſdē nature cū alio quātum ad diuinitatem. tamē eſt alterius ꝙtū ad humanitatem: Quīto queritur quare xp̄s in medio ternario ponit̄ ratio eſt q2 ip̄e eſt media perſona in diuinis. iter̄ q2 ip̄e habuit rationem medii multiplicitatis ſcilicȝ gramatici tenent cōgruitatem: logici docētes ueritatem: philoſophi deſtruētes prauitatē: ethici differētes bonitateȝ: mathematici aſtra habētis ſcilicȝ diaboli poteſtatem. Sexto quare alternatim cātatur: Et dicēdum: ꝙ in ꝑmitiua eccleſia tam a populo quā a clero cātabatur qd̄ etiaȝ nūc. vt dicit̄ in coronatōe ⁊ in iſtitutōe pape ſeruat̄: Sed ꝓpter diſſonātiam beatus Gregorius ordinauit vt a clericis alternatim cātarent̄. Septimo quare ordinat̄ poſt officium. ⁊ dicēdum: ꝙ ut dictum eſt. officiuȝ deſignat deſiderium aduētus xp̄i in carne: poſt quē ſequit̄ kirieleyſon. et miſerere nobis domine

¶ De gloria in excelſis

TErtio dico ꝙ debet uenire populus cum mentis erectione: ꝙ deſignat cāticuȝ ante gloria ſcilȝ gloria in excelſis deo. Circa ꝙ vidēda ſunt aliqua. Primo ponam quedā notabilia ⁊ dubia ad eius declarationē. Secūdo procedā ad ip̄ius expoſitionem Tercio mouebo duplicez dubitationem. Circa primū querūt̄ multa. Primo querit̄: quare in mediate poſt officium kirieleyſon ſequitur

Ad q dicendum q ut dictum eſt p
officium kirieleyſon: duplex xpi
aduētus ſignificatur. Poſt utruz
qz aūt aduētum xpi.ſ. in carne et
in mente debet homo gaudere leti
tia ſpūali: et etiam exprimere voca
li uoce: qd fit in gloria in excelſis
deo: ideo ſtati ſequit kirieleyſon
Secūdo queritur. quare ipm ſacer
dos primo incipit et pnūciat: et p
mus clerus pſequitur. Ad quod di
cendū q ſacerdos ſignificat illum
angelum pmo cātantē. ſed chorꝰ
ſignificat illos de quibꝰ dicit. Fac
ta eſt cuz āgelo multitudo celeſtis
milicie: laudātium et dicētiuz glo
ria in excelſis deo. Secūdo quare
dicit in medio altaris qn incipitur
a ſacerdote. Ad qd dicēdum: q iſte
himnꝰ angelicus fuit dictus ad lau
dem xpi. Apoſtolus autem dicit q
mediator dei et hoīs Jheſꝰ xps: ut
ergo ſignificet xpm mediatorē: di
cit in medio altaris. qr xps natus
eſt in media nocte iuxta illud. Dū
medium ſcilentiū tenerēt omnia:
et nox in ſuo curſu iter haberet et
cetera. Itē ut det intelligi q āge
lus qui primo cātauit. erat in me
dio aliorū. Quarto querit quare oſa
facie ad oriētē incipit. Ad q dicen
dum q ut dictū eſt iſte imnus fu
it cātatus in natiuitate xpi et or
tu ſuo. de xpo autē dicit zach. Ec
ce uir oriens nomē eius. et. lu. ii.
Viſitauit nos oriens ex alto. ideo
ad deſignādū Jheſū xpm qui eſt
oriens dr uerſa facie ad oriētem.
Quīto quare a toto coro cātat: nā
totꝰ chorꝰ reſpōdet ſtati poſt icep
tionē ſacerdotis. Ad q dicēdum q
hꝰ fit. ut det intelligi affectio iten
ſa quā habet eccleſia eſſēdi cuz āge
lis. ſed dicit et dz dici ab omnibꝰ ſi
mul. qr fiet unꝰ chorꝰ angelorū et
hoīm. qr homines erūt ſicut ange
li dei in celo. Sexto querit: quare
dicitur himnus angelicꝰ. Ad q di
cendū: q quia fuit primo ab ange
lis cātatꝰ de eō. di. i. hiii dico. Nā
gloria in excelſis deo: et alleluia:
ab angelis fuerūt cātati. Et nota
q antiqtꝰ. glā i exelſ: ſolū ab epīs
cātabatur: quia pncipalius ſignifi
cat xpm: qui eſt pōtifex futurorū
bonorū. Sed quia etiā quilibz ſacer
dos xpm repreſentat: quodāmodo
qui eſt ſacerdos ineternū ſm ordi
nem Melchiſedech. Idcirco a quo
libet ſacerdote cātari pōt. Septio
quare aliquibus tēporibꝰ nō canta
tur: aliquibꝰ autem tēporibus can
tat. Ad quod dicendū: q nō canta
tur primo: tēpore aduentꝰ: et hoc
dupliti ratōe. Primo ut uideatur
qd innouari: in die natiuitatis do
mini. in cuius noctis medio: pmo
fuit cātatus. Secūda ratio eſt: ut
cū maiori reuerētia honore leticia
et deuotione in natiuitate domini
cātemus. quia illa que cū interpol
latiōe dicūtur: maiorē feruorē ha
bent. Tercia ratio eſt: ad figuran
dā afflictiōz ſcōrū patrū: quā patie
bātur ex lōga expectatiōe ſpei: quā
habebāt de incarnatiōe Jheſu xpi
quia ſpes que differt affligit aīaz:
Sed tūc querit quare cātat allelu
ia tempore aduentus et nō gloria
in excelſis deo. Ad qd dicēdū: q du
plici ratione. Prima eſt quia licet
ſancti patres habent afflictionem:
quia tantuz tardabat filius dei ue
nire. ideo dimittit gloria in excelſ
deo: habebāt tamē leticiaz de certi
tudine pmiſſionis. Alia ratio eſt:
quia tunc fit mētio de aduētu xpi
que eſt duplex. unus in carne: et
iſte eſt iocūdus: ideo dicitur allelu
ia. Alius eſt ad iudiciū: et iſte dolo
roſus et timēdus. ideo dimittitur
gloria in excelſis. Quarta ratio eſt

qꝛ tẽpus aduẽtꝰ ſignificat tempus ante xp̄m et tunc non erat tempꝰ leticie nec cauſa iocũditatis. quia erat ianua clauſa paradiſi: que xp̄o adueniente patefacta eſt: et tũc ab angelis debuit cãtari et nobis nũciari. Secundo nõ cãtatur in feſto innocẽtium. ratio eſt duplex. Prima eſt. qꝛ innocẽtes in uitupium xp̄i fuerunt occiſi. et in ſignũ deteſtationis iudeorũ ⁊c̃ et propter dolorẽ parẽtum: nõ cãtatur gloria ipſorũ. qꝛ tũc impletum eſt illud Jere. ii. et habet̃ Mate. iii. c. Vox in rama audita eſt ploratꝰ et ululatꝰ multus rachel. i. ecleſia plorans filios ſuos et noluit cõſolari qꝛ non ſunt ſcilicet in gloria paradiſi. Secũda ratio eſt qꝛ tunc nõ uenerũt ad paradiſum uſqꝫ poſt paſſionem xp̄i: Sꝫ nota ꝙ bene dicit̃ in octaua eoꝝ. qꝛ octaua eorũ ſignificat reſurrectionẽ futuram ad gloriaꝫ. Tercio nõ cantat̃ a ſeptuageſima uſqꝫ ad paſca. ratio ẽ duplex ut habet̃ de cõ. di. i. hii duo. Pria: qꝛ tũc ſãcta eccleſia recolit tranſgreſſioneꝫ primi parẽtis: per quã impedita fuit reſtauratio ruine angelice. et ideo tacet cãticũ angeloꝝ et leticie. Secũdo qꝛ tunc eccleſia repreſẽtat tẽpꝰ quo filii iſrabel fuerũt in captione. ⁊ domica quarta in quadrageſima in qua cãtatur: Letare iheruſalẽ: venerunt nũcii de eoꝝ liberatione ſiue reſtauratione eorũ certificãtes. Sed plenarie nõ fuerunt liberati uſqꝫ ad paſcha a captiuitate: et ſicut illi nõ dixerũt cãtica leticie: ita et nec nos. ſ. propter hoc eccleſia nõ cãtat gloria in excelſis nec allelupa: Sed poſtꝙ populꝰ fuit plenarie liberatꝰ a captiuitate ⁊ ad patriam deductus tunc cãtauerũt ipi: ita et nos tẽpore reſurrectionis. quarto non cãtat̃ in miſſis uotiuis: nec ſecundum aliquos in feſto ſancte crucis: ut ſit differẽtia inter feſtũ et cõmemorationẽ ex̃. de. cele. miſ. c. Conſuluit. Quinto nota ꝙ ex deuotione aliq̃n cantari poteſt: et maxime in die ſabbati Nã illa dies deputata eſt ad honorẽ uirginis marie glorioſe. et hoc ꝓpter ſeptẽ rationes: quaꝝ ſex tangũtur in illa proſa: que in ſabbato cantatur: qđ incipit. Jubilemus in hac die. in qua ſex rationes inuenies ſi bene aduertis. Prima quia ſanctoꝝ patruꝫ et martiꝝ paſſio cõſueuit in aliqͦ die celebrari ſic martiriuꝫ beate virrginis in die ſabbati. nã ip̃a paſſa fuit martirium nõ corpale ſed ſp̃uale vnde Lu. ii. Et tuam ip̃ius animã pertrãſibit gladius. Jſtud aũt martiriũ cõtinuatum fuit in ipſa ſexta feria et ſabbato. ideo ſic̃ ſexta feria filio: ſic ſabatum matri dedicatur. Secunda ratio eſt. qꝛ ſicut deus ſabbato req̇euit ab omni opere qđ patrauerat vt habetur Geneſis. i. ſic xp̄s req̇euit in utero uirginis. Tercia qꝛ ſicut deus opera nature et omnes creaturas ſabbato cõpleuit. ſic in uirgine opera uniuerſa gr̃a reparauit ⁊ reformauit ⁊ recreauit. Quarto eſt qꝛ ſicut dixit: ſic beata virgo dicitur benedicta primo a deo: qui eam elegit: unde cãtatur de ea. benedicta tu filia a domino: qꝛ per te fructũ uite comũicauimus. Jtẽ ab angelo qui eaꝫ ſalutauit dicit̃ Lu. ii. benedicta tu in mulieribꝰ. Jtẽ a mũdo qui eam ſemper venerat̃ ⁊ colit. vñ predixit ipſa. lu: ii. Ecce enim ex hoc beatã me dicent oĩs generationes. Quīta eſt qꝛ ſabbatũ mediat inter diem dominicã: q̇ eſt dies leticie et ſextã feriam qui eſt dies triſticie. ſic beata virgo eſt mediatrix inter deũ et hominem:

Sexta eſt q2 in die ſabbati poſt pa
raſceue: xpo exiſtente in ſepulcro:
tota fides periit: et in ſola virgine
remāſit. et ideo digniſſimū fuit vt
ſibi ſabbatum dedicetur. Septima
eſt ꝓpter quādam reuelationē fac
tam. Narrat Jo. bellet. ꝙ incōſtā
tinopoli erat quedaꝫ ymago virgi
nis glorioſe: ante quā pendebat ue
lum: ꝙ totā imaginē cooperiebat
ſed miraculoſe in ſexta feria nullo
hominū mouente amouebatur in
veſperis uſqꝫ ad ueſperā ſabbati.
ſic ꝙ tota imago poterat uideri et
celebratis veſperis in ſabbato deſcē
debat uelū ad ymaginem ſicut an
tea: uſqꝫ ad feriā ſextā ſequētem:
hoc viſo miraculo ſtatutū eſt meri
to: ut illa die de beata uirgine de
inceps cātetur

¶ Expoſitio gloria in excelſis

Circa ſecūdum ꝓcedēdum
eſt ad eius expoſitionē. Ex
poſitio aūt habet̄ de. cō. di
.i. c. Sentēcia. vbi ſciēdū: ꝙ in illo
himno quedā ſunt aſportata ab an
gelis ⁊ ab eccleſia triūphāte: et eſt
illud. gloria in excelſ deo. ⁊ in ter
ra pax hominibus bone uolūtatis
Alique autē ſūt ordinata a ſanctis
uiris: et ab eccleſia militāte: ut eſt
illud. laudamus te. Ad cuius euidē
tiam preſciendum eſt. ꝙ ſecūdum
Innocētium propter peccatum ꝑ
mi hominis triplex bellum homo
incurrit. Primum fuit inter deū
offenſū et hominē. ſecūdum inter
hominē ⁊ angelos: q̇ ſi non peccaſ
ſent. reſtaurati fuiſſēt. Terciū erat
inter homines ad inuicem. q2 aliū
et alium ritum ſeruabant iudei ⁊
gētiles. ſꝫ adueniēte filio dei: om̄ia
fuerūt pacificata. Naꝫ ipē eſt pax
noſtra faciens vtrūqꝫ unū. vt ha
betur ab apoſtolo. fuit enī pax per
eum cum deo q2 deus factus eſt ho
mo et ecōuerſo. Item cū angelis.
q2 tūc habuerūt ſpem raſtauratio
nis ruine eorū. Itē inter hoīes
in ritu diuino: q2 omnes ad rituꝫ
xpi tenentur. et ſic omnia reducta
ſunt ad pacē et vnitatē et de quoli
bet iſtoꝝ tāgitur in uerbis iſtis ali
quid. primo ex parte dei cum dicit̄
gloria. Vnde Jo. i. vidim9 gloriā
eius. Secūdo ex parte angelorum
cuꝫ dicitur: in excelſis. i. angelis.
Tercio ex parte hominum cuꝫ ſub
infertur. ⁊ in terra pax hominib9
bone uolūtatis: et ſic pax eſt homi
nib9. vnde nota in hac dictione pax
ſunt tres littere. Pria eſt. p. p ꝙ
intelligitur perſona patris. Secū
da eſt. a. per quā itelligit̄ perſona
filii. q2 dicitur. appo. i. Ego ſum
alpha et. o. Tercia littera eſt. x.
que eſt duplex conſonans: notans
perſonā ſp̄us ſancti. qui a patre et
filio ex quadā cōcordia ⁊ cōſonātia
mutuo procedit: propter ꝙ cōcludi
tur: ꝙ qui aduerſat̄ patri: toti tri
nitati aduerſatur. Ergo pacē habe
te: et deus pacis et delictionis erit
uobiſcum dicit apoſtol9. ſed quib9
debeatur hec pax: habet̄ ab hilario
de. cō. di. v. c. miſſā. q2 fratrib9 bo
ne uolūtatis. ſ. illis quibus eſt uo
lūtas et bonus affect9 cum opere.

¶ Expoſita pria pte: que ē de hiis
que fuerūt appoſita ab eccleſia tri
umphante. Sequit̄ alia pars que
eſt de hiis que fuerūt addita p ec
cleſiam militantē ibi laudam9 te.
Et diuiditur in duas partes. Pri
mo enī ponit̄ illud: ꝙ pertinet ad
laudē trinitatis in cōmuni. Secū
do ꝙ pertinet ad laudeꝫ cuiuſcum
qꝫ perſone in ſpeciali: ibi. domine
deus rex celeſtis. Prima ad huc in
quique ſm ꝙ quinqꝫ attribuuntur

trinitati per excellētiam: ſecūduz
ꝙ hic ponūt quīqz clauſule. Attri
buūt enim. Primo trinitati potē
tia. ideo dicimus laudamꝰ te. ſ. rō
ne potētie mirabiliter et bene oīa
operātis. Nam laus bene operan
ti debetur. Item atribuit trinita
ti ſapiētia. ideo dicimꝰ benedicimꝰ
te. ſ. ratione ſapiētie omnia diſpo
nētis. Itē atribuit trinitati proui
dētia ideo dicimꝰ adoramus te. ſ.
ratione prouidētie omnia ſuſtētā
tis. Itez attribuitur trinitati ma
ieſtas. ideo dicimus glorificamus
te. ſ. ratione maieſtatis omnibꝰ p̄
ſidētibus. Itē aētribuitur trinita
ti per excellentiā bonitas. ideo di
cimus gratias agimus tibi. ſ. rati
one bonitatis omnibus ꝓuidētibꝰ
ꝛ hec omnia facere debemꝰ. Et tu
es dignus ꝙ fiat tibi propter mag
nam gloriam tuam: qꝛ dignus es
laudari et benedici ꝛc̄. Et ut illuz
honorē tibi reddamꝰ qui eſt maiꝰ
donū ꝙ donari poſſit. Sequit̄ dn̄e
deus. ibi ponūtur laudes pertinen
tes ad ſingulas pſonas ſpecialiter
et diuiditur in tres partes. Nam
primo ponit̄ laus patris ibi. Domi
ne deꝰ: ubi oſtēdit̄ potētia imperi
alis. Secūdo laus filii ibi. Domine
fili ꝛc̄. Ubi oſtēdit̄ miſeratio uiſce
ral. Tercio laus ſpūs ſancti ibi. Cū
ſancto ſpū ubi ponit̄ bonitas inter
nalis. Primo igit̄ dicimꝰ ad laudē
patris. Domine deus. Nā in criſto
eſt primitas auctoritatis qꝛ a nul
lo eſt. ideo dicimus dn̄e Cēſualitas
vniuerſitatis. ideo dicitur deꝰ a q°
omnia. Maieſtas imperialis. ideo
addit̄ rex. qꝛ Rex reguum felicitas
eternalis. ideo dicit̄ celeſtis. qꝛ ibi
ſuam felicitatem manifeſtat prop
etas perſonalis. ideo dicit̄. Deus pa
ter. poteſtas generalis ideo dicitur
omnipotēs. i. oīa potēs. Sequitur
Dn̄e deꝰ agnꝰ dei filiꝰ patris: ubi
ponit̄ laus filii vbi. quatuor ponūt̄
ſecūdum ꝙ quatuor modis aliqua
cōueniunt filio. Primo enim con
ueniunt filio aliqua ratione deita
tis ſecūdū hoc cōueniunt ſibi tria.
Primum ꝙ deus exiſtat. ideo dici
tur. Domine deus. Primuz qꝛ de
us per modum nature. Secūdum
qꝛ a patre procedat: ideo filius. Ter
ciū qꝛ procedens totam naturā pa
tris hauriat. ideo dicit̄ unigenite.
Secūdo cōueniunt ſibi aliqua rati
one humanitatis. ſ. vniuerſalis re
demptionis. ideo dicitur ieſu ꝙ in
terpretat̄. Saluator. generalis diſ
fuſio: ideo dicitur xp̄e. ꝙ interpre
tatur vnctus. In xp̄o enī fuit ple
nitudo gratiaꝝ ꝛ unctio: a quo tan
quaz a capite fluunt riui gratie ſi
cut a fonte. Tercio conueniunt ali
qua xp̄o. ratione ſuppoſitalis unio
nis uel vnitatis. ſ. nature diuine ꝛ
humane. qꝛ ſicut dicitur in ſimbo
lo Atanaſii ſicut anima rationalis
et caro vnus eſt homo. ita deus et
homo vnus eſt xp̄s. et ex hoc cōpe
tit ſibi: ꝙ ſit deus. ideo dicitur de
us. Cōtra arrianos qui dicūt ip̄m
eſſe creaturam. Item ꝙ ſit immo
latus. ideo dicit̄ agnus dei. Cōtra
manicheos: qui dicunt ip̄m nō fuiſ
ſe immolatum. Item ꝙ ſit filius
patris contra. Sabellianos: qui di
cunt aliuz eſſe filium uirginis a fi
lio patris. xii. q. vltīa de hereticis
Quarto cōueniunt aliqua filio ra
tione ſue miſerationis que ſūt tria
qꝛ ſibi primo ſupplicamꝰ pro expia
tione peccaminum. ibi. qui tollis
peccata mūdi miſerere nobis. Se
cūdo pro exauditione peccaminuz
ibi. Qui tollis peccata mūdi ſuſci
pe deprecationez noſtram. Tercio
pro remuneratione ſolaminuz ibi
Qui ſedes ad dexteraz patris miſe

tere nobis. Et quoniã ſupplicãtes
cõmuniter cõſueuerũt allegare ali
quam cauſam et rationẽ quare de
bent exaudiri. ideo cõſequẽter alle
gamus triplicem cauſam dicẽdo.
Quoniam tu ſol9 ſanctus. ideo de
bet indulgere peccamina. Tu ſol9
dominus. ſ. exaudiens peccatores
Tu ſolus altiſſimus. ideo cõferens
eterna ſolamina. Sequit̃ cũ ſancto
ſpiritu. hic ponuntur expectantia
ad laudem ſpiritus ſancti que ſũt
.ſ. perſonalis propꝛietas. ideo dici
tuꝛ cũ ſancto ſpiritu. Sũma ⁊ eter
na felicitas: ideo addit̃ in gl'ia dei
patris. Ultimo ſequit̃ Amẽ in q°
optamus omnia nobis cõfirmari ⁊
fieri. Et nota ꝙ amen. eſt nomen
ebreum et aliquãdo eſt nomen. et
tunc idem eſt ꝙ ueritas. vt in apo
ca. hoc dicit. Amẽ qui eſt teſtis fi
del'. Aliqñ eſt aduerbiũ. vt in euã
gelio. Amẽ amẽ dico uobis. i. uere
Aliqñ eſt uerbũ. et tunc idem eſt
ꝙ fiat. vñ in pſalmo ubi nos hẽm9
fiat: fiat: hebrei hñt. Amẽ. Amen
et iſto modo ſumitur hic in cãtico
angeloꝝ

Circa tercium mouent̃ dubia
circa quaſdam additiones in
iſto himpno poſitas. et poſtea vide
buntuꝛ duo circa ipſum himnum.
Quantum ad primum querit̃ pri
mo circa hoc ꝙ dicitur et in terra
pax. Queritur quid eſt pax. et ſci
endum ſecũdũ ꝙ dicit ſanct9 Tho
mas in ſecũda ſecũde. q. xxv. ꝙ dif
ferẽtia eſt inter cõcordiam et pacẽ
Nam ad pacẽ duo requirũtur. vnũ
eſt vnio appetẽtiũ. ſ. ſẽſitiui ⁊ ra
tionalis ita ꝙ vnus nõ appetat ꝙ
alius nõ appetit. qꝛ ſi eſt inter eos
rebellio iam nõ eſt pax. Aliud eſt
vnio appetẽtium. ſ. ꝙ appetentes
in hoc ꝙ appetunt ſint cõcordes:

vnum et idẽ appetẽdo. ad cõcordiã
aũt ſufficit. ſ. appetẽtium unio ſed
pax ſupra cõcordiam additur ꝓmũ
.ſ. vnio appetituũm Et ſic ex his
patet quid eſt pax. qꝛ vnio tã appe
tituũ quã appetentiũ ꝓpe loquẽ
do. Secũdo circa hoc ꝙ dicimus.
adoram9 te. Circa ꝙ nota. ꝙ tres
ſunt modi reuerentiam adhibẽdi:
vnus uocatur dulia: alius yꝑdulia
tercius latria. Et differẽtia eſt in
ter iſtos. Nam latria eſt ſeruit9 ⁊
reuerẽtia debita ſoli deo uel creato
ri. Sed dulia eſt ſeruitus cõmunis
debita etiam creature. Sed yꝑdulia
eſt ſeruitus ſiue reuerentia ſpecia
lis aliquibus debita que dicit̃ ab yꝑ
ꝙ eſt ſupra. et ſeruit9 ſpecialis ſu
pra alios comunes debita. Et ideo
circa hoc poſſũt queri m'lta. Prio
vtrũ vna adoratiõe ſit adorãda xp̃i
humanitas ⁊ diuinitas. Et dicẽdũ
ꝙ ſi in xp̃o ponerent̃ plures pſone
et ypoſtaſis: ſequeret̃ ꝙ eſſent plu
res adorationes. ſed in xp̃o non po
nimus niſi unam perſonã ⁊ yꝑpoſta
ſim ⁊ honor debeatuꝛ pſone ⁊ ſup
poſito agenti et toti ⁊ nõ parti. id
circo una adoratione totum adora
tur: conſiderãdo eum cui honor ad
hibetur: quod eſt res ſuſtinens.
Et ſic dico xp̃s una adoratione eſt
adorãdus: et hoc eſt latria. Secũdo
queritur vtrum imaginibus criſti
latrie ſunt exhibẽde. Dicẽdum bre
uiter ꝙ ymago dupliciter poteſt cõ
ſiderari: vno modo ꝓut eſt quedã
res puta lignum ſculptum uel pic
tuꝫ. et ſic nulla reuerẽtia debetur
ſibi nec honor: qꝛ talia nõ debent̃
niſi creature rationali. Alio modo
poteſt cõſiderari. ut eſt ymago ali
cuius: qꝛ idem modus eſt ad yma
ginem in quãtum ymago et ad rẽ
imaginatã. ideo unus honor debe
tur ymagini ⁊ illi cuius honor eſt

ẏmagõ. et ideo vnus honor latrie
debet̃ ẏmagini xp̄i et ip̄i xp̄o. Ter
cio utrũ cruci debeat̃ latria. Dicen
dum ꝙ crux xp̄i illa. ſ. in qua fuit
xp̄s: poteſt dupliciter cõſiderari.
Vno modo in quãtum eſt ẏmago
xp̄i extẽſa in ea; et ſic adoratur ea
dẽ adoratione latrie ſicut xp̄s. ⁊ ſic
ei alloquimur ſicut xp̄o dicentes.
O crux aue ſpes vnica ⁊ huiuſmo
di. Alio modo inquantum eſt res
quedã. et ſic cum nõ pertineat ad
perſonam uerbi vt pars eius: vł ꝙ
pars eius nõ poteſt eadẽ adoratio
ne adorari cuꝫ uerbo. ſed adorat̃ in
quãtum eſt res quedã xp̄i: in qua
fuit extẽſ9. ideo ratione ipſi9 adora
tur ẏperdulia. Sed alie cruces qr
non fuit xp̄s extẽſ9 in eis nõ adorã
tur. niſi ut ẏmago xp̄i. et ideo ado
rat̃ tãtũ latria. Quarto utruꝫ ma
ter dei ſit adorãda adoratiõe latrie
Dicẽdum. ꝙ cũ beata uirgo ſit per
ſe quedã perſona agens: ideo ei de
bet̃ honor per ſe. vnde alia adorati
one adorat̃: ꝙ̃ filius eius. nõ latria
que ſolo deo debet̃ ⁊ xp̄o: ſed dulia.
Sed certe eminẽtius ceteris: in ꝙ̃
tum eſt mater dei. ideo debet̃ ſibi
nõ qualiſcũqꝫ dulia: ſed ẏperdulia
qr vltra alios debet adorari. Quĩ
to: utꝝ reliquie ſanctoꝝ ſint adorã
de. Dicẽdum ꝙ ſanctos dei uenera
tione debemus habere tãquam mẽ
bra xp̄i: tãquã dei filios et amicos
et interceſſores noſtros. et ideo eo
ruꝫ reliquias qualeſcumqꝫ honore
cõgruo: in eoꝝ memoria uenerari
debemus. ⁊ precipue eorum corpo
ra: que fuerunt tẽplũ ſpiritꝰ ſancti
et organa in eis habitãtes ⁊ operã
tes. et ſunt corpora xp̄i cõfigurãda
per gloriam reſurrectiõis. vnde et
ipſe deus huiuſmodi reliquias con
uenienter honorat in eoꝝ preſẽtia
miracula faciẽdo. ideo honorãtur ⁊

adorant̃ dulia. Sexto vtrũ peccato
ribus ſicut prelatis malis et domi
nis debeat̃ dulia: et uidet̃ ꝙ non.
qr honor debetur alicui in teſtimo
niũ virtutis primo ethicoꝝ. ſed pre
lati mali nõ ſunt uirtuoſi ẏmo vi
cioſi. ergo nõ ſunt honorãdi. Et di
cẽdum ꝙ alicui habere uirtutẽ cõ
tingit tripliciter. vno° ſicut actu vir
tuoſo: et ſic angelo ⁊ hominibꝰ ſãc
tis v͛tuoſis debet̃ honor dulie ⁊ ſic
malis non debet̃ dulia. Alio modo
ſicut apto nato habere. ⁊ ſic cuilibꝫ
homini debet̃ et angelo: niſi ſit ob
ſtinatus in malo. propter ꝙ demo
nibus nõ debetur. Tercio ſicut ordi
nato ad inducẽdum et cõſeruãduꝫ
uirtutẽ: ⁊ iſto modo debet̃ prelatis
peccatoribus ⁊ malis dominis qui
ordinati ſũt: ut inducant alios ad
uirtutes ⁊ inſtrumẽta cõſ͛uent. ⁊
ſic patet ad argumẽtum et cõcluſi
onẽ. ¶ Tercio circa h° ꝙ dicit̃ om̃i
potẽs. i. omnia potens videt̃ ꝙ ſit
falſũ. qr de9 nõ poteſt peccare nec
mẽtiri: nec ambulare: nec currere
nec moueri: nec ridere: nec mori:
aut facere alium deum: nec poteſt
facere idẽ eſſe et nõ eſſe ſimul. er
go falſum eſt ꝙ ſit omnipotens. i.
omnia potens. Reſpõdeo ad euidẽ
tiam hui9 ueritatis facienda ſunt
quatuor. Primo probabitur ꝙ in
deo eſt potẽtia actiua. Secũdo ꝙ in
eo nõ eſt potẽtia paſſiua. Ter° da
bũtur quedam regule. Et quarto
reddetur ratio de quodam dubio.
Quãtum ad primum probo ꝙ in
deo eſt potẽtia actiua: ⁊ hoc ſic. qr
illud qđ importat perfectionẽ ſim
pliciter in entitate et actualitate.
ideo eſt in deo potentia actiua: hec
ẽ huiuſmodi ꝓbatio. qr nichil agit
niſi ſecũdum ꝙ eſt in actu: Actus
autẽ ille eſt perfectior quo aliquid
eſt formaliter in ſe: et cõtinet aliqđ

uirtualiter: q̄ꝫ ille quo aliquid eſt
in ſe formaliter: ſed nichil cõtinet
uirtualiter. Habens aũt potẽtiam
actiuã importat perfectionẽ in en
titate et actualitate: ideo per conſe
quens cõpetit deo. ergo in deo eſt
potẽtia actiua ſimpliciter. Quãtũ
ad ſecũdũ probo ꝙ in deo nõ ſit po
tẽtia paſſiua: cõuertẽdo rationẽ ſic
ꝙ importat imperfectionẽ et dimi
nutionẽ in entitate et actualitate
non cõuenit deo. ſed habere potẽti
am paſſiuã eſt huiꝰmodi probatio.
qꝛ omne ꝙ eſt in potẽtia recipiẽdi
aliquid in ſe eſt ex defectu entitatis
et actualitatis: quã dat ei illud qḋ
in ſe ipo recipit̃: unde talis potẽtia
ſiue ſit cõiuncta actui ſiue ſeparata
ſemper eſt imperfecta et indigẽs ꝑ
fici per aliud. qua ꝓpter nullo mõ
eſt ponẽda in deo. Quãtum ad ter
cium ex iſtis dãtur quatuor regule
quibus põt uideri quid deus poſſit
et quid nõ. Prima regula eſt ꝙ de
us poteſt facere q̇dq̇d reſpicit potẽ
tiam actiuã ſolũ hoc patet: q̇dq̇d ꝑ
tinet ad dignitatẽ et perfectiõꝫ eſt
deo attribuendũ. ſꝫ cauſare actiue
qḋcũqꝫ eſt huiꝰmõi ergo ꝛc̃. Ex hᵒ
habet̃ ꝙ deꝰ põt in oẽꝫ effectũ cuiꝰ
cũqꝫ cauſe ſecũde efficiẽtis. Secũ
da regula eſt ꝙ deus nõ põt facere
quidquid reſpicit potẽtiam paſſiuã
ſolũ. uel ſimul actiuã et paſſiuam:
hoc patet. qꝛ remota cauſa remoue
tur effectus. ſed a deo tollit̃ poten
tia paſſiua ergo ꝛc̃. propter ꝙ alia
que reſpiciũt paſſiuã ſolum. uł eaꝫ
ſimł cũ actiua nõ ſũt deo attribuẽ
da. huiuſmodi ſũt omnia que con
ſiſtunt in trãſmutatione uel in ac
quirẽdo eſſe uel admittẽdo. quia in
hiis generatio uniꝰ eſt corruptio
alteriꝰ. et iõ deus nõ poteſt ambu
lare nec currere. aut ſe mouere. qꝛ
talia reſpiciunt potẽtiam paſſiuã
uel ſimul cũ actiua. qꝛ ſũt mouẽtia
mota. Itẽ nõ põt moueri: nec mo
ri: nec corrũpi. qꝛ importat amiſſiõꝫ
eſſe prius habiti. et ita trãſmuta
tionẽ ſcḋm pricipium paſſiuum. Ter
cia regula eſt ꝙ deus nõ poteſt fa
cere: ꝙ nõ poteſt uelle. ideo qꝛ nul
lus poteſt uelle oppoſitum illiꝰ ad
quod naturaliter ordinatur. ſicut
homo nõ poteſt uelle miſeriaꝫ. qꝛ
naturaliter ordinat̃ ad oppoſitum
Deus autẽ naturaliter inclinatur
ad ſuam bonitatẽ infinitaꝫ: ꝓpter
qḋ que deficiũt a ſua bonitate uel
le nõ poteſt. Cum ergo peccata et
mala ſint deflexꝰ quidam a bonita
te diuina. iõ talia non poteſt uelle
deꝰ ꝛ ꝑ cõſequens nec facere. Itẽ
poſſe peccare nõ ẽ poſſe ſcḋm Auguſti
nũ de. pe. di. ii. c. Caritas. nec poſ
ſe deficere ẽ poſſe ꝓmo hec affirma
tio includit negationẽ. iõ deꝰ talia
omnia nõ poteſt facere: qꝛ nec uel
le. Quarta regula eſt ꝙ quedã ſũt
que important repugnãtiaꝫ ex na
tura terminoꝝ: ut ternarium eſſe
parẽ: uel idẽ eſſe ꝛ nõ eſſe ſimł: et
talia nõ põt facere deus. nõ ꝓpter
defectum potentie: aut diminutio
nem. ſed propter impoſſibilitatem
que eſt in re. qꝛ hoc facere nõ eſt
facere. Probatio qꝛ illa nõ ſunt ſi
mul factibilia: quoꝝ poſitio uniꝰ
eſt remotio alteriꝰ. Alioqui idẽ ſił
poneret̃ ꝛ nõ põnet̃: fieret ꝛ nõ fi
eret ſꝫ illa que młtiplicãt cõtradic
tiõem ſunt huiuſmodi. qꝛ negatio
remouet affirmationẽ et ecõuerſo
ergo deus nõ poteſt facere ꝙ affir
matio et negatio ſint ſimul uera.
Unde dicũt aliqui ꝙ magis debẽt
dici: ꝙ nequeãt talia fieri: q̄ꝫ ꝙ di
cat̃ ꝙ deus nõ poteſt. Quãtum ad
quartũ querit̃: que eſt ratio quare
dicit̃ deus omnipotens et omni fa
ciens: et tñ nõ dicit̃ omni uolens.

Cum tñ potẽtia ſciẽtia et volũtas
in deo idem ſint. Dicẽdum ſecũdũ
philoſophum quarto metaphiſice.
ꝙ in agẽte per uolũtatem: uolun
tas habet determinare potentiam
et ſcientiam ad opus. et iõ in deo
potẽtia et ſcientia abſolute pronũ
ciãtur de ſe: reſpectu oĩum. iõ dicit̃
abſolute. omnipotens: et oĩ ſciens.
Volũtas autẽ que habet determi
nare nõ eſt niſi reſpectu illorũ: ad
que habet determinare. et ideo nõ
dicit̃ omniuolens: quaſi omnia uo
lens et ſic patet differẽtia ⁊ cauſa
iſtorum

Queſtiões circa gloria in ex celſis de beata uirgine Maria

Secũdo circa ipm̃ himpnũ
angelicum adhuc queritur
quare in miſſa virginis: ſi
unt ſex additões. Ad hoc dicẽdũ ꝙ
ꝓpter ſex priuilegia virginis. Pri
mũ eſt rõe cõceptõis cõcepit enim
filiũ dei operatiõe et obumbratiõe
ſpiritus ſancti. iõ fit p̃ma additio
poſt illum uerſiculum. dñe fili re
et eſt: ſp̃s et alme orphanorũ para
clite. Secũdum habuit ratione e
miſſionis. qr peperit dei filium: iõ
additur primogenit9 Marie. Ita
ꝙ primogenitus nõ dicat ibi ordi
nem quaſi aliud ſequatur. ſed dicit
dignitatem. uel primogemitus. i.
antequam null9 nec ex poſt. Ter
cium habuit ratiõe materne deita
tis. ꝙ eſt ſibi maxima laus et glo
ria. ideo addit̃. ad Marie gloriam.
Quartũ habuit rõe ſanctificatõis.
qr ſicut fuit ſcĩficat9 nullo° pecca
re potuit. ⁊ iõ dicit̃. Mariã ſancti
ficãs. Quituz habuit ratõe cõdecẽ
tionis iõ additur Mariã gubernãs
Sextum ratione ſue comemoratio
nis. ideo additur Mariam coronãs

Qño dici debꝫ gl̃ia in excelſis

Tercio adhuc circa ipſum
querit̃ qño realiter dꝫ dici
himpn9 angelic9. Ad hoc reſpõdet̃
ex̃. de. cele. miſ. c. Cõſuluit ubi di
cit ꝙ debet cãtari. quãdo in matu
tinis dicitur: Te deum laudamus.
Sed hec regula fallit in ſabbato ſãc
to paſce et in die cene ſecũdum of
ficiũ romanum. Et de ſabbato ſãc
to redditur rõ de. cõ. di. xxv. ubi di
citur. ꝙ illa miſſa ſpectat ad diem
paſce. quare tũc dicit̃ allelupa. et
gloria in excelſis: nõ tamẽ in ordi
ne noſtro p̃dicatoruz rõne priuile
gii et celebritatis ſingularis. qr il
la die fuit a xp̃o ſacrificium inſti
tutum: et primo celebratum: ⁊ ſic
patet quomodo popul9 tercio debꝫ
uenire ad eccleſiam Jheſu xp̃i dñi
noſtri ſcilicet cum mente erecta.

De collecta ſiue orationib9

Quarto dico ꝙ populus dꝫ
uenire cũ ſpetrãdi intetõe
et petẽdi. et hoc ſignificat collecta
que immediate ſequit̃. et ratio or
dinis. patet. qr perfecta cordis hu
miliatiõe que fit in kyrieleyſõ: et
mẽtis erectione: que fit in gloria
in excelſis. poteſt fieri cõfidẽter pe
titio: que fit in collecta. Circa quẽ
ſic procedam. qr declarabo quedaz
dubia quoꝝ Primum eſt. Quare
ſacerdos ſalutat populum. ſcꝫ. dñs
uobiſcũ: ⁊ popul9 ſic reſpõdet. Et
cum ſpiritu tuo. Ad ꝙ dicẽdum: ꝙ
hec ſalutatio. Dominus uobiſcum
ſumpta eſt de libro Ruth. ii. c. ubi
legitur ꝙ booz. ſic ſalutabat meſſo
res ſuos et eſt ſẽſus. Dominus uo
biſcum. i. peticionibus ueſtris tri
buat effectũ: ut in uobis maneãt:
preces ueſtras exaudiat: gratiaz cõ

ferat: ⁊ premia tribuat. Et clerus
reſpondeat. Et cum ſp̄u tuo ſcilicet
ſit dn̄s qui ſp̄m rectuȝ innouet in
uiſceribus tuis. Quia non exaudi
untur preces illius: qui non habe
at ſp̄m ſanctuȝ ⁊ rectū: quaſi dicat
clerꝰ et populꝰ. tu nobis quatuor
optas dicēdo. Dominus uobiſcū. idō
nos dicimꝰ. Et cū ſpiritu tuo ſcilȝ
ſic dominus ut hec ualeas impetra
re uel reſpondere. Sic alia ratione
ut detur intelligi: ꝙ ſacerdos debȝ
eſſe totus ſp̄ualis: ⁊ eſt ſenſus. Et
cum ſp̄u tuo. i. dominꝰ qui eſt in
ore tuo: ſit in corde ⁊ in mēte tua
Hoc autem uerbum ſumptum eſt
ab apoſtolo. ii. ad Thimoteum ulti
mo: ubi ſic dicit̄. Dn̄s Jeſus xp̄s cū
ſp̄u tuo. Deinde dicitur. Oremus
in ſignuȝ ꝙ xp̄s. dixit diſcipulis ſu
is. Orate ne intretis in temptati
onē. Secundum eſt quotiens ſalu
tat ſacerdos populū. Et dicendum
ꝙ ſepcies qn̄ ipſemet dicit euange
lium in ſignū ꝙ tunc eſt dominꝰ
nobiſcum: qn̄ habemꝰ gr̄am ſepti
formē ſp̄s ſancti. Salutat eniȝ pri
mo an̄ primam collectā. Secundo
in principio euangelii. Tercio in
fine uel poſt credo qn̄ dicit̄. Quar
to in pricipio p̄fationis. Quito di
cendo pax domini. Sexto in prici
pio or̄onis poſt cōmunionē. Septi
mo in fine. Terciū dubiū eſt quoti
ens uertit ſe ad popolum. et dr̄ ꝙ
quinquies: ⁊ cauſa eſt: qr xp̄s appa
ruit quiquies in die reſurrectionis
Sed in tercia u̍ſione: que eſt poſt
manuum lotionē nichil dicit alte.
qr illa ſignificat apparitionē factā
Symoni Petro. de qua nō fit mē
tio in euāgeᵒ: qn̄ nec ubi fuit. nec
quoᵒ facta fuit. Quartū dubiū eſt
quare quādo epiſcopꝰ celebrat dicit
pax uobis. Ad qō dicēduȝ ꝙ: ep̄s ꝓ
prie eſt uicarius xp̄i: ⁊ rep̄ſētat ip

ſū xp̄m. xp̄s aūt uerbū hoc dixiſſe
legitur Jo. xx. diſcipulis ſuis. Et
eſt ſenſus pax uobis. et in p̄ſēti det̄
uobis pax peccatorum et bone uolūta
tis: et in futuro pax eternitatis:
quā pacē peccatorum optauit Jeſꝰ ſu
is diſcipulis. Jo. xx. Dicēs pacē re
linquo uobis. Quitum dubiū circa
ipām or̄onē. Quare uocat̄ or̄o ſeu
collecta. Ad qō dicēdum: ꝙ collecta
dr̄ ꝓ tāto. qr ſup ppl̄m collectū et
cōgregatū dr̄: ut hētur de. 9 di. iiii
uel. ii. qr in ea eſt ppl̄i ſupplicatio
et deprecatio. Dr̄ etiā or̄o: qr in il
la orāꝰ ꝓ nr̄is neceſſitatibꝰ tēporali
bus ⁊ ſpiritalibꝰ: Sextuȝ dubium
eſt quare dicit̄ in dextera parte al
taris. Et dicit̄ ꝙ per dexterā bona
eterna et per ſiniſtrā tēporalia bo
na deſignātur: ut gᵒ oſtēdat ꝙ bo
na eterna ⁊ ſp̄ualia p̄mo petere de
bemus: iuxta illō. Primū querite
regnum dei ⁊ iuſticiā eiꝰ ⁊c̄. idō in
dextera parte dȝ dici. Septimum
dubium eſt quare dicit̄ cōmuniter
oramꝰ uerſꝰ partem orientalem.
Ad qō dicēdum: ꝙ magis uerſꝰ ori
entē oramus propter tria. Primo
ꝓpter ſignificationē: ut ſignifice
mus ꝙ illuminatio mētis noſtre a
deo eſt: ſicut lumē uenit ab oriēte
Secunda: qr illa eſt nobilior pars
orbis. Tercia propter opera quedā
notabilia que fiūt magis in oriēte
nam ibi motꝰ celi icipit. uel aliter
ſm ꝙ dr̄ Damaſcenus li. iiii. c. v.
Oramꝰ u̍ſꝰ oriētē triplici ratione.
Prima ut terrā nr̄am ſcȝ paradi
ſū terreſtrē: in qua poſitꝰ eſt p̄mꝰ
hō nos affectare mōſtremꝰ: que eſt
in p̄te oriētis. Scd̄a ut ad xp̄m cru
cifixū q̇ u̍ſꝰ oriētem ſtās in cruce
reſpiciebat attēdaꝰ. Tercia ut ip̄ȝ ue
niētē ad iudiciū nos expectare oſtē
damꝰ de quo dr̄ in. p̄s. Aſcēdit deꝰ
ſuper celuȝ celi ad oriētē. et ab illa

parte dicit̄ uenire debere. Juxta il
lud actuum. i. Sic ueniet quēadmo
dum uidiſtis ⁊c̄. Octauū eſt quot
orationes debent dici in miſſa. Ad
qđ dicendum: ꝙ aliquando ſolum
una ſola: aliquando tres. ſed unam
dicimus. ratione ſolempnitatis. ſi
cut quando duplex feſtum eſt: uel
totum duplex: Aliquando due uel
plures uſqꝫ ad ſeptenarium nume
rum dicentes autem ultra Jnno
cēcius reprobat: eo qꝛ dominus in
ſeptem petitionibus docuit orare:
et etiam qꝛ ultra in tedium uerte
retur de. 9. di. ii. cuꝫ omnia. Ordo
noſter ſcꝫ p̄dicatorum nec ⁊ merce
nariorum nō dicit communiter niſi
tres: ꝓpter trinitatē ꝑſonarū in di
uinis. Nonū dubiū quare cōmuni
ter dn̄tur impari numero: dicūt ali
qui. qꝛ deꝰ deteſtat̄ diuiſionē que
numero pari atribuit̄: Naꝫ deo pla
cet in unitate. et non indiuiſione
que in numero pari aſignat̄. Jta
dicit magiſter ſētēciaruꝫ libro. ii.
exponēdo quare deus nō bene dixit
. ii. diei in creatione rerū dicēdo ꝙ
erant ualde bona. ſꝫ rō non placet
michi. qꝛ dualitas et numerꝰ bina
rius comēdatur in ſcriptura ſacra.
multotiens: vn̄ xp̄s binos ⁊ binos
miſit diſcipulos ad predicādū. Jtē
caritas que eſt maxima uirtutū in
duplici actu cōſiſtit. Et xp̄s ex dua
bꝰ naturis cōſtat: ⁊ tota lex et pro
phetie in hiis duobꝰ mādatis pēdꝫ
ſcꝫ. Diligas dn̄m deū tuū: et proxi
mū tuum ſicut te ipſum: ut dicit
xp̄s. Jtem tota ſcriptura ſacra in
duobꝰ teſtamentis. Jtē euangelia
ſunt in numero pari. Jtē epiſtole
Pauli que ſunt. xiiii. Et qn̄ dicit
magiſter ꝙ dualitas fugit unitatē
Jta ego dicā: ꝙ numerꝰ impar fu
git equalitatē in qua cōſiſtit iuſti
cia quare nō vꝫ. Jđ dico ꝙ non fu
git unitatē imo claudit in ſe tāꝙ
patrem nec rō mgr̄i ualet. qꝛ dicit̄
nō bn̄ dixiſſe. Secūdo diei: nec ex il
la cauſa quā ip̄e aſſignat. qꝛ bn̄dic
tio et laus ꝑfectioni debet̄. Opꝰ au
tē. Secūdo diei tercia die fuit ꝑfec
tū. Unde habet̄ Gene. i. iđ diei ter
cia duplex bn̄dictō dat̄: vna ꝓ operi
bꝰ ſecūde diei: et alia ꝓ operibꝰ ter
cie. Qua propter aliter dici poteſt
in dicto numero et meliꝰ quare di
cūtur in dicto numero impari: qꝛ
or̄ones diriguntur deo perſone aūt
diuine in numero impari ſunt. iđ
communiter in numero impari dicū
tur. Decimū dubiū eſt cū indiuiſa
ſint opera trinitatis: qualis pr̄ ta
lis filiꝰ: et talis ſp̄s ſanctus: quare
aliqua or̄o nō dirigit̄ ſpiritui ſācto
ita bn̄ ſicut pr̄i ⁊ filio. qꝛ ſm̄ Atha
naſiū oīpotēs pr̄ oīpotēs filiꝰ: oīpo
tēs ſp̄us ſanctꝰ. Et tn̄ om̄s or̄ones
dirigunt̄ patri uel filio: nunꝙ aūt
aliqua ſp̄ui ſancto. Ad hoc dicēdum
ꝙ ſpiritꝰ ſanctꝰ donū eſt. vn̄ iſtud
donū ꝓmittens xp̄s diſcipulis ſuis
dixit. Paraclitꝰ aūt ſpiritꝰ ſanctꝰ
quē mittet pater in nomine meo
⁊c̄. A dono aūt nō petit̄ donum: ſꝫ
a largitate doni. Undecimū dubiū
eſt quare aliqn̄o in fine orationis
dicimꝰ per dn̄m: Aliqn̄ ꝑ eūdē: Ali
qn̄ eiuſdē: Aliqn̄o q̇ tecū: Aliqn̄ q̇
uiuit. Ad ꝙ dicēdū: ꝙ aliqn̄ in ora
tione fit peticio a patre: et tūc dꝫ
dici per dominum. Sed aliquando
in oracione fit mētio de filio: ſicut
in oratione. Deꝰ qui in filii tui hu
militatis: ⁊ tunc debet dici per eū
dem. Aliqn̄o oratio dirigitur ip̄i fi
lio directe ſicut in or̄one. Deus qui
uirginalem aulam: ⁊ tunc debet di
ci. qui viuit et regnat. Sed aliqn̄o
in fine orationis fit mētio de filio
ſicut in or̄one. Reſpice dn̄e queſu
mus ſuper hāc familiā tuā et tunc

q̄ or̄ones debet dici in impari numero

dz dici. Qui tecū uiuit et regnat.
Aliqñ fit mentio de ſpū ſancto. et
tunc ſēper dz dici. In unitate eiuſ
dē ſicut in orōne. Deus q̇ corda fi
deliū. Aliqñ de nullo iſtoꝝ fit mē
tio ut in exorziſmis cathecíſmis:
& in orōnibꝫ aque benedicte. et in
quibꝫdaꝫ officiis ſepulture. et tunc
dz dici. p eūdeꝫ qui uēturꝫ eſt iudi
care. Et q̄uis bñ diceret per domi
nū: tñ dicit̄. Per eūdē qui uēturꝫ
eſt iudicare: Ad terrorē demonuꝫ:
qui de iudicio finali plurimū terret̄
tur. Vñ uerſus de orationibꝫ Per
dñm dicas: dum patrem preſbiter
orās. Cū xp̄m memoras: per eūdē
dicere debes. Terminat̄ aūt orō di
cēdo per oīa ſecula ſeculorū: qō po
teſt intelligi ſic. i. per oīa tēpora:
uel de ſeculo futuro: qꝛ omnia alia
ſecula tranſcendit

Diuiſio ſcd̄e partis huius opis

Dicto de p̄ma parte que
ptinet ad pplī p̄parratio
nem: que uſqꝫ ad epiſ
tolā durat: ⁊ uocat̄ p̄pa
ratio. Nūc aūt agēdū
de ſecunda que durat uſqꝫ ad offer
torium: et incipit in epiſtola ⁊ uo
catur īſtructio. Unde merito poſt
orationem ſequit̄ lectio uel epiſto
la: in qua inſtruit̄ de diuinis man
datis. Juxta illō. p̄s. Da michi in
tellectū ut diſcaꝫ mādata tua. hec
ergo pars cōtinet mlt̄a. Vñ diui
dit̄ in ſex partes ſcꝫ in miniſteria
lē informationē: de qua in epiſtola
In penitētialē opationem: de qua
in ḡduali. In ſpūalē exultationeꝫ
de qua in all'a. In pricipalē inſtruc
tionē: de qua in euāgelio. In ſalu
tarē cōfeſſionē fidei: de qua in ſim
bolo in euidētē fidei explanationē
de qua ibidē. Rō eni ordinis iſtaꝝ
ſex partiū: qꝛ tractꝫ nō facit ꝓpri
partē diſtinctā: cū etiā aliqñ nul
lꝫ dicatur. rō eſt ſm Inno. qꝛ pri
ma ſcꝫ epiſtola deſignat officiuꝫ p̄
curſoris: qui p̄iuit añ facieꝫ dñi pa
rare uias eius. Et qꝛ ipē p̄dicauit
penitētiā. Vñ dixit penitētiā agi
te ⁊c̄ Mat. iiii. iō ſtati ſeqtur ḡdu
ale. ſed qꝛ poſt penitētiā ſequitur
gaudiū qꝛ ut ipē dicit. Appropiqua
bit regnū celorū: iō ſequitur all'a:
qō eſt cantus gaudii. ⁊ qꝛ poſt doc
trinam Johannis: ſtatim ſecuta
eſt doctrina xp̄i. iō ſequit̄ poſt euā
gelium: qō doctrina xp̄i ſignificat
ſeu deſignat cuius fides ibi cōtine
tur: que poſtea in ſimbolo clari ex
plicatur. Et ſic patet ordo partiuꝫ
predictarum

De epiſtola

Primo ḡo agamꝫ de miniſ
teriali informatiōe: de qua
agit̄ in epiſtola ſiue lectio
ne. Circa quā hec per ordineꝫ uide
būtur Primo quare ſic uocat̄. Et
dicendum: ꝙ epiſtola dicit̄ ab epi.
qō eſt ſupra. et tolon qō eſt miſſio
quaſi ſupra miſſio ideſt ſupra miſ
ſam et euāgelium. qꝛ epiſtole ſūt
declarationes dictorum in euāgeli
is et lege: que in ipīs cōtinet̄. Ali
qñ etiam apponit̄ lectio: qꝛ exponi
tur ad legēdum et explicat̄. Secun
do quid per eam deſignatur. ⁊ dicē
dū ſm Inno. ꝙ ſignificat doctrinā
⁊ inſtructōꝫ factaꝫ p miniſtros no
ui et ueteris teſtamēti. et qꝛ lex p̄
ceſſit euāgeliū. ⁊ Jo. baptiſta xp̄m
Tercio quare ſic cantat̄: ſcꝫ accen
tu circūflexo uel adequato. Et dicē
dū ꝙ ut mēs fideliuꝫ debet eſſe ele
uata ad deum: et poſt reuerti ad ſe
ipſam. Quarto ubi debet cantari
Et dicendum. ꝙ in medio eccleſie

ad ſignificādū xp̄m in medio docto
toꝝ. vł ꝓpter illō p̄s. in medio eccle
ſie laudabo te. Quinto quare popu
lꝰ ſedit qn̄ epiſtola cātat̄. Dicendū
ꝙ vt cū maiori diligētia in auribꝰ
ſpiritualibus reformentur. qꝛ ſꝫm
Ariſtotilē. Anima ſedēdo et quieſ
cendo fit prudēs. Sexto quare ſacer
dos tunc ſedet. Dicēdum ꝙ ſubdia
conꝰ qui dicit epiſtolam: ſignificat
Iohā. babtiſtā. ſacerdos aūt xp̄m.
p̄dicāte vo Iohāe babtiſta: tacuit
xp̄s. ideo tacet ſacerdos. Septimo
quare in epiſtola aliqn̄ dicit̄ kariſ
ſimi. Aliqn̄ fratres: Aliqn̄o in die
bꝰ illis. Dicēdū ꝙ qn̄o epiſtole ſu
muntur ab epiſtolis Pauli dr̄ fra
tres et ratio eſt: qꝛ illas mittebat
ad illos: quos conuerterat: inter
quos quedā germanitas generabat̄
et fraternitas. idō vocat eos fratres.
Sed qn̄o a cronicis ſumūt̄. Petri
Ioannis vł Iacobi: quas ipi dixe
rant: non ad illos quos cōuerte
rant ſoluꝫ. ſed ad omnes generali
ter. qꝛ ad omnes debemus habere
caritateꝫ. idō in illis epiſtolis dicit̄
cariſſimi. Sed aliqn̄o dr̄ in diebꝰ il
lis ⁊ p̄cipue qn̄ ſumūtur de actibꝰ
apłoꝝ. Sed in euā°. nūꝙ dr̄ in die
bꝰ illis. ſed in illo tēpore. et rō eſt
triplex. Prima eſt: qꝛ frequenter
in textu ponit̄ in diebꝰ illis: vt pꝫ
in actibus apoſtoloꝝ. Secūda qꝛ ſi
cut tēpꝰ continet dieꝫ. ita euange
lium continet epiſtolas: que decla
rent xp̄m. Tercia qꝛ euangeliū eſt
de vno ſcꝫ de xp̄o et de vno tēpore
ſcꝫ de vita xp̄i. ſed epiſtole facte ſūt
de mł̄tis perſonis ad diuerſos: ⁊ in
diuerſis tēporibꝰ. idō dicit̄ in diebꝰ
illis: ut cuilibet poſſit meliꝰ appli
cari. Et nota: ꝙ qn̄o lectiones ſu
mūtur de libris legalibꝰ: tūc ponit̄
titulꝰ libri alicuiꝰ. rō eſt qꝛ in pro
hemio cōtinent̄ que ꝑtinēt ad ſina
gogas: qđ iā deficit in ſacerdotio ⁊
in regno. Iuxta ꝓphetiā danielis
Vn̄ Moiſes nō intitulat̄. qꝛ defe
cit cōtra dn̄m in eductione aque de
petra. nec etiā Salomō in libris ſa
piētialibꝰ, qꝛ deprauatū eſt cor eiꝰ
cum mulieribꝰ: et per mulieres.
Aut etiā qꝛ non oēs ueritates illo
rū plenarie ſciuit. idō a ſapiētia in
creata intitulat̄. Secundo nota: ꝙ
epiſtole accipiūtur ſemꝑ de epiſto
lis Pauli: aut cronicis: aut actibꝰ
apoſtoloꝝ: aut libris Salomonis:
aut ꝓphetis. Nūquā aūt de quiqꝫ
libris Moyſi. rō eſt: qꝛ in illis tm̄
ꝓmittebātur bona temporalia: in
cuiꝰ ſignificatione lectiones termi
nātur in ꝑuem accētū deſcēdentē
In nouo uero teſtamēto ꝓmittū
tur bona ſpūalia et eterna: in cuiꝰ
ſignū euangelia et epiſtole termi
nant̄ in accentu acuto ſiue attēto.
Nono uidēdū eſt: qui ſunt miniſ
tri eius. Dicendum eſt ꝙ duo ſcꝫ
lector qn̄o eſt de ueteri teſtamento
et ſubdiachonus de quacūqꝫ accipi
at̄ ſiue ueteri ſiue nouo. Circa g°.
p̄mū miſteriū ſcꝫ lectiōꝫ querunt̄
tria. Primo quare ſemꝑ legit̄ de
ueteri teſtamēto: et nūꝙ de nouo
regulariter: nec ex officio. Dicēdū
ꝙ ſignificat predicatores ueteris
teſtamēti. Secundo quare non ac
cipit benedictionem qn̄o dꝫ legere
Dicendum ꝙ cauſa eſt: qꝛ illi predi
catores et ꝓphete p̄dicabant ſolo
deo inſpirāte: nō manifeſte mittē
te. idō ſubdiachonus ⁊ lector non re
cipiūt benedictiōꝫ patēter. Tercio
quare aliqn̄ poſt lectiōꝫ lectoris im
mediate ſubſequitur epiſtola: ut in
natali. Dicendum quod ad ſignifi
candum impleteꝫ eſſe prophetiā:
ſicut gloſa imediate ſequitur poſt
textum. hoc enim non fit niſi in
illis feſtiuitatibꝰ: in q̇bꝰ tangūtur

ſpāles ꝓphecie: de illis que iam ſūt cōplete in illis. Circa ſcḋm miniſte riū ſcꝫ ſubdiaconatū querūtur mlꝉ ta. et primo quare legit de vtroqꝫ teſtamēto. Et dicēdū: ꝙ ſignificat Jo. babtiſtā q̇ medius fuit legis ⁊ euangelii. iō aliqñ de ueteri teſta mēto: aliqñ de nouo legit. Secūdo quare ſēp legit verſꝰ faciē ad alta re. Et dicēdū ꝙ ad demōſtrādū: ꝙ Jo. p̄dicando xp̄m: ip̄m digito de mōſtrauit. Dicēs. Ecce agnꝰ dei. iō uertere dꝫ facieꝫ ad altare in le gēdo epiſtolā. Tercio quare plꝰ por tat de indumētis: q̄ꝙ acolitꝰ. Dicen dū ꝙ portat manipulū vlterius in ſiniſtra: qui ſignificat extertioneꝫ maculaꝝ noſtraꝝ: qꝛ manipulꝰ eſt quaſi ſudariū ad tergēdū vultum. Ipſi eni ſubdiaconi. p̄mo ad ſacra tractanda admittūtur. portat etiā tunicā ſtrictā: ꝑ quā doctrina criſti ſignificatꝰ vlꝉ figuratꝰ. vñ ⁊ in uete ri lege in ip̄a tintinabula pēdebāt Subdiaconi enim primo admittū tur ad doctrinā noue legis nūcian dā. Quarto quare nō recipit bene dictionē ſicut diaconus. Et dicēdū ꝙ Jo. p̄dicauit ſolo deo inſpirante non publice mittendo. iō non acci pit publice benedictionē. Quinto quare uadit ſine lumine et ſine ce reis. Dicēdum ꝙ ſignificat Jo. in p̄dicatōe eiꝰ: de quo dicitꝰ Jo. i°. nō erat ille lux. Sexto quare uadit cū vno ſolo acolito. Dicēdum ꝙ rō eſt qꝛ ſignificat. Jo. babtiſtā: qui pro nūtiauit aduētū xp̄i in carne: q̇ fu it humilimꝰ: etiā quaſi occultꝰ. iō uadit ſine lumine ⁊ cum vno ſolo acolito. uel qꝛ ſignificat aduētum primū xp̄i: qui nō habuit niſi unū precurſorē ſcilicꝫ Johāeꝫ baptiſtā

¶ De graduali

SEcūdo agēdū ē de penitēti ali opatōe que ſignificatꝰ ꝑ ḡduale. Circa qḋ hec uide būtur. Prīo quid ſignificat ḡduale et dñdū: ꝙ penitētiā quā Jo. p̄dica uit. iō ſtatī ſequitꝰ poſt ep̄lam. ⁊ iō in uoce ḡui cātatꝰ. qꝛ p̄mū lamētū ſignificat ſcḋm Inno. Secūdo qua re ſic uocatꝰ uel cātatꝰ. Et dicēdū ꝙ graduale ſicut debet cantari: ad de ſignādū fructū pñie: q̇ eſt aſcēdere de v̊tute in v̊tutē: quaſi ꝑ ḡdꝰ quoſ dā: donec videatꝰ deus deoꝝ in ſpon ꝓpter qḋ ḡduale ſignificat q̇eſcētē fidelium pñiam. Et interponitꝰ v̊ſus ad notādū ꝙ nullꝰ uerā ⁊ pfectā pe nitētiā facit: niſi ad deū pleniſſime cōuertat. iō Joelꝉ dr̄. Cōuertimini ad me in toto corde ur̄o ⁊c̄. Vocatꝰ etiā reſpōſū qꝛ ptinet ad opa actiue vite: ⁊ bñ cōgruit hoc nomē reſpō ſoriū actioni. qꝛ ꝑ opa reſpōdemus actioni meritorie et p̄mio. Tercio quare in diebꝰ paſcalibꝰ ⁊ pēte. nō cātatꝰ. Dicēdū: ꝙ dies illi ſtatū eccle ſie futurū felicē inſinuāt: ubi non erat fletꝰ: aut pñia. ſꝫ gaudiū ⁊ le ticia. qꝛ ſcḋm ꝙ cātat ecclia nō erit amplꝰ nec luctus neqꝫ clamor: ſꝫ nec ullꝰ dolor: qm̄ p̄ora trāſiert iō non cātatꝰ in illis diebꝰ ſupradictis

¶ De alleluya

TErcio agēdū ē de ſp̄uali ex ultatiōe: de qua in allꝉa ha betꝰ. ⁊ iō bñe ſtatī poſt ḡdu ale ſequitꝰ. qꝛ poſt luctū ſequitꝰ cōſo latio qꝛ beati q̇ lugēt qm̄ ip̄i cōſola būtur. et ſic poſt reſpōſoriū allꝉa. Circꝰ g° allꝉa queruntꝰ hec. ⁊ pri° q̇d ſignificat. ⁊ dicēd ex p̄dcis: ꝙ ſigni ficat gaudiū futꝫ: qḋ penitētibꝰ ꝓ mittitꝰ ad qḋ ſequitꝰ v̊ſꝰ ſcḋm Inno. q̇ nichil triſte: ſꝫ totū iocūdū ⁊ dul ce dꝫ ſonare. vñ om̄s v̊ſꝰ coūiter q̇ dicūtur: gaudiū ⁊ iocūditatē ſigni cāt. ſicut iſte eſt. Dñs regnauit de corē ⁊c̄. Dñs regnauit exultꝫ terra Jubilate deo. iuſtꝰ vt palma flore bit ⁊c̄. Et nota ꝙ allꝉ ſequitꝰ ⁊ ad ditꝰ proſa vel ſequētia cū dulci me

lodia. que hoc idē ſignificāt: quia
ſancti duplicē ſtolaȝ accipientes in
eternū gaudebūt. hec Jnnocēcius.
Secūdo querit̃ quomo° allelupa in
terpretat̃. et dicēdum ꝙ ſecūdum.
Ambroſiū ſic. alle. i. lux. lu. i. virtꝰ
pa. i. ſalus. Secūdū Augustinum:
ſic. alle. i. ſalua lu. i. me pa. i. dñe.
Scōȝ. Jeronimū ſic. alle. i. laudes
lu. i. dicamꝰ. pa. i. dño. Secūdum
Gregoriū ſic. alle. i. pater lu. i. filiꝰ
pa. i. ſpūs ſanctꝰ. Nota tercio ſcōm
rabanū ꝙ iſta duo vocabula. ſ. amē
et alleluia eccłia nō trāſtulit: ſȝ ſp
eundē modū retinēt ⁊ eadē manēt
propter reuerētiā ipoꝝ vocabuloꝝ.
qꝛ Johānes in apocalipſi. illa duo
nomina ab angelis ſe fatetur audi
uiſſe. vł etiā ex alia rōne. quia alle
lupa laudē celeſtē deſignat: quā ne
mo uidit huiꝰ ſcłi. ⁊ iō qō a nobis
ignotū eſt ſub ignoto uocabulo ex
ꝑmit̃: ⁊ hoc idē de amē: qō ſignifi
cat ueritatē eternā. Quarto queri
tur quare illa repetit̃. et dicēdū qꝛ
ſperat̃ duplex ſtola ſcȝ corporis et
aie. Quīto quare tēpore paſcali du
plicat̃. ad qō dicēdū: ꝙ propter du
plicē reſurrectionē ſcȝ capitis ⁊ mē
broꝝ: de q̇bꝰ gaudere debēꝰ. qꝛ ſm
apoſtolū. Si xp̄s reſurrexit et nos
reſurgemꝰ. Aliis aūt tēpibꝰ ꝑcedit
ḡduale. i ſignū ꝙ gaudiū vite cōtē
platiue qō p alleł a deſignat̃ ꝑcedit
penitētiā et lamētū. ſȝ tūc. Sexto
querit̃ quare in ebdomoda paſce di
cit̃. &c. hec dies. Reſpōſio eſt: uł po
teſt eſſe. qꝛ uſqȝ ad ſabbatū ſequēs
fit memoria de captiuitate filiorū
Jſrael. ſed poſt alła. cātat̃ ꝓpter
gaudiū reſurectionis. Septimo qua
re a ſeptuageſima uſqȝ ad paſcha
nō cātat̃. ſȝ magis loco illiꝰ dr̃ trac
tꝰ. Ad qō dicēdū ſm Jnno. tēpore
triſticie nō dn̄t carmina leticie de
cātari. Septuageſima aūt tp̄ꝰ babi
lonice captiuitatis ſpāłr ſiue ſpua
liter repreſentat: in quo tempe filii
iſrael ſup babilonis flumīa ſedētes
et flētes in ſallicibꝰ organa ſuſpēde
rūt dicētes. quo° cātabimꝰ cāticuȝ
dñi in tr̄a aliena. iō tūc non cani
mꝰ alła. ſȝ tractꝰ q̇ aſpitate uocis
⁊ ꝓlixitatis vboꝝ miſeriā ꝑſētem
incolatꝰ deſignāt. Vn̄ circa tractū
vidēda ſūt duo. Primo q̇d tractus
ſignificat. Dicēdū ꝙ ut dictū eſt ex
mō ſuo cātādi ⁊ młtiplicatōe vſuū
triſticiā quam ſancti patres habue
rūt tēpore captiuitatis babilōice.
Secūdo quare ſic dicit̃: Et dicēduȝ
ꝙ tractu cātat̃. iō tractꝰ appellatur

De euangelio

Quarto agēdū eſt de ſaluta
ri et ꝑncipali inſtructione
que eſt in euan°. in q° ipe
met xp̄s nō p miniſtros: ſȝ p ſemet
ipſuȝ nos informat. et inſtruit ad
euidētiā g° huiꝰ faciēda ſūt quatu
or. Nā ꝑmo agemꝰ de hiis: que ſūt
ad miniſtrū ptinētia. Circa que vi
debunt̃ multa. ꝑmo querit̃ quis ſit
miniſter euāgelii debitꝰ. Ad qō di
cēdū ꝙ ſacerdos uł diaconꝰ: nullo°
aliꝰ īferior. pmo ſi aliq̇s cātareȝ ſolē
niter eſſȝ irregłaris. q̄uis ſit dubiū
de illo qui dicit epłaȝ cū dalmatica
ſine mānipulo: q̄uis aliqñ obſuet̃:
qō nō fieręȝ. ſi irregularitatis penā
incurreret. Rō aūt quare ſacerdos vł
diachonꝰ miniſter eſt euāgelii. qꝛ
euāgeliū dr̃ ab eu ꝙ eſt bonū ⁊ an
gelꝰ qō ē nūciꝰ quaſi bona nūtiatio
qꝛ p euāgeliū mittit̃ gr̄a in ꝑſēti:
et gł̄ia in futo: et pccōꝝ correctio:
et virtutū adeptio. Et iō ꝓpter eiꝰ
ſolēpnitatē ⁊ dignitatē: nō dȝ niſi
a ſacerdote uel diachono cantari.
Secundo quid debet portare miniſ
ter. Ad qō dicēdum. ꝙ dicens euan
gelium induit̃ dalmatica: in ſignū
caſtitatis. qꝛ ad ea eſt obligatꝰ ta
cite: ſȝ nō expſſe ſicut religioſꝰ ad
q̄ etiā eſt obligatꝰ ſubdiaconꝰ: qꝛ

etiã hꝫ dalmaticã. ſꝫ dalmatica dia
coni habet manicas amplas: in ſig
nũ largitatis et pietatis. Naꝫ ad
diaconũ pertinet miniſtrare ſacrꝫ
eucariſtie: in qua miniſtratõne lar
gitas dꝫ eſſe et etiã in aliis dꝫ eſſe
largꝰ. Vñ in pricipio eccꝉe miniſ
tri paupum erãt diaconi. ut de be
ato Stefano hẽtur: ⁊ de aliis actuũ
vi. c. Jté dꝫ portare ſtolam a ſiniſ
tra uel leua pte vſꝰ dexteraꝫ: in ſig
num ꝙ oſtendere debemus a ſiniſ
tra huiꝰ miſerie preſentis ad dexte
ram glorie celeſtis. uꝉ dic ſic vt ſu
pra in queſtiõe cũ de ueſtibꝰ dictũ
fuit. Tercium quomodo dꝫ librum
recipere et portare. Ad ꝙ dicẽdum
ꝙ ipſe debet ſumere librũ de altari.
in ſignũ ꝙ euãgelium eſt de vbis
xpi: qui per eltare ſignificatur. et
poſt debet ipſũ inclinare ſuper hu
merũ ſiniſtrũ: in ſignũ ꝙ p̃dicatio
xp̃i adhuc degentibꝰ trãſibit ad iu
deos. Juxta illõ Yſaie. Jn diebus
illis ſaluabit̃ iuda: et iſrael habita
bit cõſidẽter. Quarto quoͦ debet
accedere ad cãtandum euãgelium.
Ad qõ dicẽdum: ꝙ in diebus ſolẽp
nibus in quibuſdaꝫ locis: crux pre
cedit euãgelium. in quo figuratur
ꝙ qui p̃dicat: mẽte debet ſequi Je
ſum crucifixum ⁊ in memoria ha
bere. Vnde dicit dñs Petro. Jo.
.xxi. ſequere me. Poſtea ꝓcedunt
duo acoliti cũ cereis accẽſis: in ſig
nũ: ꝙ p̃dicatores dñt habere ſciãm
et noticiã utriuſqꝫ teſtamẽti uꝉ in
ſignũ: ꝙ xp̃s qui euãgeliũ nũciat̃:
illuminat omnem hoĩẽ uenientẽ.
Jo. i. Vel cãdelabrũ cum lumine
ducẽdũ: ſignificat fidem cuꝫ bona
operatione. qꝛ fides ſine operibus
mortua eſt. ut dicit Jacobꝰ. Sed
ſũt duo portãtes cereos. ad notãdũ
ꝙ prophetarũ et patriarcharũ dic
tis: ueritas eoꝝ que dixẽrt in euã
gelio cõtinet̃. uel ad deſignandum
duplicẽ xp̃i aduẽtũ. quoꝝ primꝰ ha
buit p̃curſorẽ unũ. ſ. Jo. babtiſtã.
iõ i ferialibꝰ diebꝰ: nõ eſt niſi acoli
tꝰ vnꝰ. Sꝫ ſecũdꝰ manifeſtꝰ et ge
neraꝉ hẽbit duos. ſ. heliã ⁊ Enoh
iõ in diebꝰ feſtiuis ſũt duo acoliti
cum lumĩe. qꝛ illi uenient cuꝫ pu
blica p̃dicatione. Precedit etiam
thus: deſignans odorẽ bone fame:
ut poſſit dicere cuꝫ apoſtolo xpi bo
nꝰ odor ſũmꝰ. Poſtea ſeq̇tur ſubdi
aconꝰ portãs puluinar: ſignificãs
ꝙ dignꝰ eſt operariꝰ mercede ſua
Mat. viii. Vñ dicit apoſtolꝰ. ii.
ad coritios. ii. Si nos uobis ſp̃ualia
ſeminamꝰ: nõ eſt magnuꝫ ſi ur̃a
carnalia metamꝰ. Quito quare di
aconꝰ uadit cum tot ſociatꝰ: ad qõ
dicẽdũ qꝛ ſignificat xp̃m: quẽ multi
ſecuti ſũt. ut hẽtur in. Jo. Ecce
mundꝰ totꝰ poſt xp̃m abiit. Sexto
queritur quid dꝫ poſtea facere. ad
qõ dicẽdũ ꝙ tria. Primũ orare in
mediũ altaris ſcõm officiuꝫ roma
nũ: Dicẽdo mũda cor meũ. qꝛ nõ
eſt ſpecioſa laus in ore peccatoris:
ut dicit ſapiẽs. Scõm autem ordi
nẽ noſtrũ et mꝉtos alios hec non
obſeruat̃. ſꝫ ſolũ ea que ſequũt̃. Se
cũdo dꝫ bñdictionem accipe: in ſig
nũ ꝙ nullꝰ dꝫ actoritate ꝓpria p̃di
care. Nã p̃dicator dꝫ mitti ab alio
Juxta illõ apꝉi. Quoͦ p̃dicabũt ni
ſi mittãtur. Dat̃ aũt bñdictio viſi
biliter diacono. ſꝫ nõ ſubdiacono.
qꝛ deꝰ ĩuiſibiliter manẽs: leges et
ꝓphetas ĩuiſibliter miſit. Sꝫ poſt
ꝙ̃ ĩ terra viſꝰ eſt: ⁊ cũ hoibꝰ cõuer
ſatꝰ eſt: apꝉos et euãgeliſtas viſibi
liter miſit dicẽs. Euntes in mũdũ
vniuerſũ docete ⁊ p̃dicate ⁊c̃. Jlli
aũt egreſſi circuibãt p caſtella ⁊c̃.
Terͦ dꝫ ppꝉꝫ ſalutare dicẽdo dñs vo
biſcũ ĩ qͦ ſignificat ſe orare: ut dñs
ſit cum eis: qui reddat eos attẽtos

in audiēdo uerbum dei· Et chorus
reſpōdz. et cū ſpū tuo. ac ſi dicerz
ꝙ etiā tecū ſit ad dicendū et ꝓferē
dū uirtꝰ. Quarᵒ dz turificare euā
geliū: in ſignū ꝙ odor diuine noti
cie que fit p euāgeliū in alios: deue
niet p miſteriūꝰ miſteriū. Quīto
dz pmo ſignare librū. i. dicat hic
eſt liber crucifixi quē pdico. Vnde
apꝰ. i. ad cori. i. Nos pdicamꝰ xp̄z
crucifixū. Poſtea dz ſignare frōtē
ſuū quaſi dicat crucifixum pdicare
nō erubeſco: pmo dico cū aplo. mi
chi abſit gloriari niſi in cruce dn̄i
ad galatas. vi. Poſtea dz ſignare
os: quaſi dicat xp̄m crucifixū ore
pdico. Poſtea pectus: quaſi dicat
crucifixum corde credo. Poſt totū
corpꝰ a capite uſqz deorſū. qr xp̄ꝰ
de celo deſcēdit in uterū virginis.
Poſt a ſiniſtra uſqz ad dexterā qr
de ſiniſtra huiꝰ mūdi puenimꝰ uſ
qz ad dexterā glīe

¶ De euangelio

Secūdo ubi dz cātari euāge
geliū videlicet de hiis que
euāgeliūz ſūt cōcomitāda.
Circa que hec videbuntur. Primo
ubi dz cātari euāgelium ad qd dico
tria. Primū eſt qd dz cātari in ſi
niſtra pte altaris. rō eſt qr ex euā
gelio et p euāgeliū peccatores fue
rūt uocati. uel in ſignuz ꝙ xp̄s lo
quēs in euāglio: nō uenit uocare
iuſtos qui per dexterā intelligūtur
Sed peccatores ad penitētiam; q
per ſiniſtrā intelligūtur. Secūduz
eſt ꝙ debz dici uerſꝰ aquilonē in ſig
nū ꝙ euāgeliū eſt ad euitationem
maloꝝ de immutationez maloꝝ ad
bonū. Mali aūt p aquilonē intelli
gūtur iuxͣ illd Jere. i. Ab aquilone
pādet oīe malū p aq̄lonē intelligi
ē etiā dyabolꝰ: cōtra quē euāgeliuz
ordinatꝰ. de quo dicitꝰ Jſai. Sedem
meam ponam a facie aquilonis.
Tercium eſt ꝙ dz dici in loco alto
et eminēti. et hec rō eſt. qr locus
eminēs ſcilz celū: credētibꝰ euan
gelium cōferꝰ: Iuxta illd Luc. xi.
Beati q audiūt uerbū dei ⁊c. uꝰ in
ſignū ꝙ euāgeliuz eſt publice pdi
cādū. Iuxͣ illud Matei. x. qd uobis
dico in tenebris dicite in lumine.
Itē Jſaie. ſuper mōtem excelſum
aſcēde tu qui illuminas et euāgeli
zas ſpō. Secūdo quomodo debz cā
tari. Ad ꝙ dico duo: Primo qͣtuz
ad uocem debet alte dici et legi ſi
ue cantari in ſignū: ꝙ doctrina xp̄i
omnes alias debet pcedere et pire
Vn̄ apoſtꝰs ad ebre. viii. lex nemi
nē ducit ad pfectōz. Euāgeliū aūt
operatꝰ ad ſalutē oī credēti. Secū
do qͣtum ad ſonū et modū intonā
di: dico ꝙ debet incipere a ſono ma
turo: Ad inſinuādum: ꝙ per xp̄m
nūciatꝰ illud ꝙ ſobrie ⁊ iuſte ⁊ pie
uiuamꝰ expctātes ⁊c. ut ait apꝰs.
terminatꝰ autē in acuto: ut oſtēda
tur ꝙ ad introitum glīe alte iam
ſumꝰ eleuati. uꝰ alia ratione. qr p
legez antiquā ſola tēporalia ꝓmit
tebātur. ideo lectiones terminantꝰ
deprimēdo in accētu graui. Sed in
euāgelio promittūtur celeſtia. idō
terminantꝰ in accētu acuto eleuan
do uocē. Tercio qualiter debet in ti
tulari. Ad ꝙ dicēdum ꝙ qn̄o ſumi
tur euāgelium de pricipio textus.
uꝰ ibi liber generationis Jeſu xp̄i
Matei. i. et ibi Facta aūt cū babti
zaretꝰ omnis populus Matei. i. Et
ibi Fuit in diebꝰ ilꝰ Luce. i. et ibi
In pricipio erat uerbuz Jo. i. tūc
dz ſic dici. Inicium ſācti euāgelii
Sed qn̄o ſumitꝰ aliūde. ut comuni
ter in omnibꝰ tūc dz dici. ſequētia
ſācti euāgeli. Et nota ꝙ ſequentia
poteſt eſſe numeri pluraris uel ſin

gualris: ⁊ poteſt addi de euāgeliſta
cuius illa ſūt uerba puta ſcōm Jo
hānez. vł ſcōm Mat. Sʒ tunc eſt
dubium quare in epiſtolis nō dici
mus ſcōm Paulum uel Petrum
ſicut dicimus in euāgeliis. ſecūdū
Johā. uel ſcōm Math. Ad ꝙ dicen
dum ꝙ epiſtole facte ſūt per eos a
quibꝰ denominanť. iō optime dici
poteſt epiſtola Pauli uel Jo. Sed
euāgelium nō eſt factum ab euan
geliſtis ſed ſolum recitatuʒ ꝑ illū
cuiꝰ dicit. vñ euāgeliſte nō ſūt ac
tores uerboꝝ xp̄i ſʒ ſolū recitatores
iō debet dici ſcōm Johā. vel ſcōm
Lucā ſcʒ recitať. Sed bene dr̄ euā
geliū xp̄i: qꝛ ip̄e fuit factor: Quar
to quomodo dʒ reſpōderi poſt inti
tulacionem. Ad ꝙ dicēdum ꝙ debʒ
reſpōderi a choro. Glřia tibi domīe.
qꝛ ſalꝰ ꝑ euāgeliuʒ nūtiata imme
diate a deo habeť quapꝓpter a poplo
merito deus magnificať. iux̄ illud
ps. glřiam regni tui dicēt et poten
tiam tuam loquentur

De audientibus euāgelium

TErcio agemus de hiis: que
ſūt ad audiētiū euāgelia ꝑ
tinētia Circa qō uidēdū eſt
Primo quomodo dum euāgelium
legiť populꝰ ſe dʒ hēre. Et ſciēduʒ
primo ꝙ dʒ ſtare et non ſedere: in
ſignū ꝙ ſint parati pro euangelio
pugnare: ⁊ ꝓ fide xp̄i ſeruāda mo
ri. dicētes cū beato Petro. ego pa
ratꝰ ſum in morte et in uita tecū
ire. Secūdo capita detegere et diſ
cooperire: in ſignum ꝙ p̄dicať eis
nuda et clara ueritas. in huiuſmo
di figurā. Velū tēpli ſciſſū eſt per
mediuʒ Luce. xxiiii. uel etiam in
ſignū ꝙ ſūt parati obedire euāgeli
ce ueritati. uel in ſignū ut deť in
telligi ꝙ inter deum ⁊ ip̄os nullū
debet eſſe medium. uel ad ſignificā
dū ꝙ mens debet eſſe parata ad ob
ſeruātiā illoꝝ que ibi dicūť. ⁊ dʒ eē
audita et attēta ⁊ uolūtaria ad au
diēdū: et poſtea eſſe parata ad exſe
quēdū. Terꝰ debēt baculos ſi portāt
depōere: ad deſignādū illō qd diciť
Mat. vi. qui percuſſit te in maxil
lam dexteram prebe ei ⁊ alteram.
Quarto debet faciē ad euangeliuʒ
aduertere: in ſignum reuerētie et
attētionis diligētis ad ea que dicū
tur. Quito debet ſe ſignare in pri
cipio et in fine euāgelii. In prin
cipio ne dyabolꝰ auertat mētes eo
rū ab euāgelii p̄dicatiōe. Unde in
Eze. Signa tau ſuper frōtes viro
rum gemētium. Itē in fine dicto
euāgelio: ne dyabolus de eoꝝ cordi
bus auferat ſemē uerbi dei. nā de
mones ſignātur per illas uolucres
de quibꝰ dr̄ Matei. uolucres celi co
mederūt illud. i. demones abſtule
rūt a cordibꝰ fideliū ſemen vbi dei

De hiis que fieri dn̄t dicto euāgelio

QVartuʒ de quibuſdam que
dicto euāgelio ſunt fiēda.
quoꝝ primū ē: ꝙ dicto euā
gelio: ſubdiachonꝰ debʒ libeꝝ ⁊ pul
uinar reſumere ⁊ reportare: in ſig
nū ꝙ predicator q̇dq̇d boni agit to
tū dʒ deo referre ⁊ attribuere. Vñ
apoſtolus laboraui nō ego ſed gr̄a
dei mecū. Secundū eſt ꝙ debet li
brū aperire ſacerdoti et ad oſculan
dum offerre: et poſt clauſuʒ ſcōm
ritum quardam eccleſiarū: aliis q̇
ſūt in choro ratio autem tāgiť in
euāgelio vbi diciť. Vobis datū eſt
noſce miſterium regni dei vł uer
bi dei. ideo aptus offerť ſacerdoti.
ceteris autem in parabolis. iō aliis
offerť liber clauſus. uel offertur ap
tus ſacerdoti. qꝛ ip̄e ſignificat xp̄ʒ

qui aperuit librum ſeptem ſigillis
noſtre redemptionis ſignatum. ut
in apocali. habent̃ ⁊ tradet̃ ad oſcu
lãdũ ſacerdoti: et poſtea aliis mini
ſteris in ſignũ volũtarie impleti,
onis eoꝝ ibi cõtinẽtis uel cõtẽtis:
vel oſculatur ſacerdos in ſignũ: ꝙ
xp̃s approbat ſermonẽ p̃dicãtiũ: ⁊
poſtea diaconꝰ ſoluꝫ: in ſignũ ꝙ ni
chil hꝫ p̃dicator a ſeipſo niſi p xp̃ꝫ
et a criſto et ſic patet ad quartum

¶ De cimbolo

Quinto de ſimbolo agẽdũ ẽ
de ſalutari fidei expreſiõe ⁊
cõfeſſiõe: que in ſimbolo cõtinent̃.
Circa qd̃ nota: ꝙ cũ in ſimbolo tota
fides noſtra et omnes articli fidei
cõtineant̃: taliter ꝙ ad eiꝰ declara
tionẽ pfectã: oporteret legere om̃s
quatuor libros ſentẽciaꝝ. ſed ptrã
ſeũdo breuiter: ⁊ mouendo aliqua
dubia circa aliquos articlos per or
dinem ita procedamus. Nam priᵒ
videbit̃ quare in mediate poſt euã
gelium ſequit̃ ſimbolum. Ad qd̃ di
cendũ. in ſignũ: ꝙ hiis que dicunt̃
in euangelio: debꝫ fides adhiberi ⁊
credere que audimꝰ in predicatiõe
euãgelii. vnde appoſtolus ad Ro.
Fides ex auditu. auditus aũt p ver
bum dei. Secundo quare ſacerdos
incipit et chorus ꝓſequit̃ rõ eſt: qꝛ
fides nobis a xp̃o reuelat̃: et ab ip̃o
ad populũ deriuatur in huiuſmõi
ſignum. ipſe incipit: credo. in quo
fides p diſtinctos articlos explicat̃.
Qua propter tercio notãduꝫ circa
ipſã fidem. quare fides eſt nobis ne
ceſſaria. ⁊ dicẽdum ꝙ propter tria
uel quatuor que in nobis bona ope
rãtur. Primũ eſt. qꝛ per fideꝫ ani
ma deo coniũgitur et deſpõſatur.
Naꝫ aĩa xp̃iana facit ſibi quaſi qd̃
dã matrimoniũ cuꝫ deo. Dñ Oze
.ii. Spõſabo te michi in fide: ⁊ de
inde eſt: ꝙ cũ homo babtizat̃: prĩo
confitet̃ fidẽ: cũ dicit̃ ei: Credis in
vnũ deũ: ⁊ reſpõdet̃. Credo ⁊c̃. bab
tiſmus enĩ ſine fide nõ prodeſt. idͦ
dominꝰ dicit Matei ultimo. Qui
crediderit et babtizatus fuerit ſal
uꝰ erit. Secũdum eſt ꝙ ex fide in
nobis uita eterna inchoat̃. Nã vi
ta eterna nichil eſt niſi cognoſcere
deum ut dicit Jo. hec eſt vita eter
na ut cognoſcã te uerũ deum. Hec
autẽ cognitio incipit in nobis hic
per fidẽ. ſed perficit̃ in uita futura
qꝛ tũc cognoſcemꝰ eũ ſicuti eſt. vt
dicit Jo. in cronica ſua. Et ideo
dr̃ ad ebreos: xi. Fides eſt ſubſtãtia
ſperãdaruꝫ rerum argumẽtũ non
apparẽtium. Terciuꝫ eſt: qꝛ per fi
dẽ vita pñs dirigit̃. nã ad hoc ꝙ
homo bene viuat: oportet ꝙ ſciat
neceſſaria ad bñ uiuẽdũ. fides aũt
docet oĩa neceſſaria ad bene uiuen
dum. et ip̃a enĩ docet ꝙ eſt vnꝰ de
us: qui eſt remunerator bonorum
et punitor malorũ. ⁊ ꝙ eſt alia vi
ta preter iſtaꝫ: talia ⁊ huiuſmõi:
quibꝰ ſatis allicimur ad bona ⁊ vi
tamus mala. Abacuc. ii. Juſtꝰ au
tem meus ex fide uiuit. Et quidẽ
hoc pꝫ. qꝛ nullus philoſophorũ añ
aduẽtuꝫ xp̃i cũ ſuo toto conatu: po
tuit tantum ſcire de deo ⁊ neceſſa
rũs ad uitam: quantum poſt aduẽ
tum xp̃i ſcit una uetula per fideꝫ.
ideo dr̃ Jſaie. xxx. Repleta eſt ter
ra ſcientia dñi. Quartuꝫ eſt: qꝛ fi
des eſt qua vincimꝰ tẽptatões. qꝛ
ſm apoſtolum ad ebreos. xi. Sãc
ti per fidem vicerũt regna. et hoc
patet. qꝛ om̃is temptatio: uel eſt
a diabolo: uel a mũdo: ul̃ a carne.
Si aũt eſt a diabolo q̇ temptat vt
non obedias deo nec te ſubicias ei:
hec temptatio remouet̃ per fideꝫ.
Nam p fidem cognoſcimꝰ ꝙ deus

eſt dñs oim̄. ⁊ ſibi eſt obediendũ ut
dicit Petrꝰ in ſua cronica. Aduer
ſarꝰ vr̃ diabolꝰ tãq̃ leo rugiẽs cir
cuit querẽs quẽ deuoret cui reſiſti
te fortes in fide. Si tẽptatio eſt a
mũdo qui temptat alliciẽdo in ꝓſ
peris uel terrendo aduerſis. hoc re
mouetur ꝑ fidez: que facit nos cre
dere aliam uitã eſſe meliorem iſta.
ideo deſpicimꝰ ꝓſpera et nõ formi
damus aduerſa. iõ ad romanos. v.
Hec eſt uera victoria que vicit mũ
dum fides ueſtra. q2 ipa docet nos
credere bona maiora ſcz paradiſi ⁊
mala peiora ſcz inferni. Si tempta
tio eſt a carne : que nos inducit ad
temptationem ⁊ delectationes mo
mẽtaneas preſẽtis uite. etiã remo
uet᷑ per fidẽ que oſtẽdit nobis. ꝙ ſi
iſtis adheremus indebite: perdemꝰ
delectationes eternas. q2 ſi ſ̃m car
nẽ uiueritis moriemini: ut ait apoſ
tolus. iõ dicit ad epheſ. vi. In om̄i
bus ſumentes ſtatum fidei: in quo
poſſitis omnia tela nequiſſima ig
nea extiguere: ſic patet ergo quoꝰ
eſt multum vtile habere fidẽ. Sed
dices tu ꝙ certe ſtultũ eſt credere:
qḋ homo nõ videt nec ſũt credẽda
dubia. ⁊ ideo ſtultus eſt qui credit
fidẽ. ſ3 dicendum ꝙ nõ eſt ſtultuz
credere ꝙ hõ nõ videt: ꝑmo p3 cla
re ꝙ hoc dubiũ ꝑ fidez tollit᷑. ⁊ põt
reddi ratio triplex quare ꝓbat᷑: ꝙ
hõ d3 credere illa que nõ videt. Pri
mo ꝓpter nr̃i intellcũs infirmita
tẽ. Secũdo propter uite nr̃e neceſſi
tatẽ. Tercio ꝓpter miracłoꝝ multi
plicitatẽ. Prio dico ꝙ debẽꝰ crede
re ea que nõ vidimꝰ: ꝓpter nr̃e in
telligentie infirmitatẽ. Nã ſi hõ
poſſ3 cognoſcere ꝑ fidẽ oĩa uiſibilia
⁊ iuiſibilia ſtultũ eſſe credere qḋ nõ
uidemꝰ. S3 cognitio nr̃a eſt a deo
debilis ꝙ nullus philoſophꝰ potuit
iueſtigare ꝑfectã naturã vnꝰ muſ
ce imo legitur ꝙ unus philoſophꝰ
fuit ualde ſolicitꝰ: ut ſciret naturã
apis ⁊ nũq̃ potuit perfecte ſcire. Si
ergo intellectꝰ noſter eſt ita debilis
nõne ſtultuz eſt nolle credere deo.
niſi illa tamen: que homo natura
liter poteſt cognoſcere. ⁊ iõ Ariſto
tiles in libro metha. ꝙ ſic ſe h3 in
tellectꝰ nr̃ ad mãifeſtiſſima ĩ natu
ra: ſicut oculus ueſpertilionis ad
radium ſolis. ideo contra hoc dicit
Ecce dominꝰ magnꝰ vĩcẽs ſcientiã
noſtram Job. xxxvi. Secũdo crede
re debemus illa que non uidemus
propter uite noſtre neceſſitatem.
q2 niſi uelimus credere ea que nõ
cognoſcimus: nõ poſſemus viuere
in hoc mũdo. quoꝰ ergo aliquis poſ
ſet viuere nec credere ſe habere pa
trẽ aliquem: quomodo ergo poſſet
ſcire quis eſt pater eiꝰ: qñ etia3 fie
rẽt negationes ſiue negationes in
hoc mũdo niſi crederẽt perfecte ea
que nõ cognoſcũtur. ſed certuz eſt
aũt ꝙ nulli eſt ita credẽdum ſicut
deo. ideo illi qui nõ credunt dictis
fidei: nõ ſũt ſapiẽtes: ſed ſũt ſtul
ti ſicut ait apoſtolꝰ. i. ad Thi. vi.
Supbus eſt et nichil ſciens ſi quis
aliter docet: et nõ acquieſcet ſanis
ſermonibus domini nr̃i Jeſu xp̃i
Tercio propter miraculorum mul
titudinẽ: fatuũ eni3 eſſ3 nõ credere
litteris miſſis a rege ſigillatis ſigil
lo ſuo. imo illis nullus cõtradicere
audet nec dicere: quĩ littera illa ꝓ
ceſſerit de uoluntate regis. Cõſtat
autem: illa que ſancti docuerũt et
tradiderunt nobis de fide xp̃i: ſig
nata eſſe ſigillo proprio dei: ꝙ ſigil
lum eſt illa operatio quam nulla
creatura pura facere poterit. Hec
ſunt miracula quibus xp̃us confir
mauit dicta apoſtolorũ. et ſanctorũ
Et ſic dicã: ꝙ miracula nullus mõ
videt fieri. et cũ hoc tamẽ conſtat

per hiſtorias paganoꝝ. ꝙ totꝰ mū
dus quaſi celebrat idola: Sed oīs
cōuerſi ſunt ad dominum nr̄m Je
ſū xp̄m: ſapientes nobiles et igno
biles viri: et mulieres: ad p̄dicatio
nem ſimplicium pauperum: p̄dicā
tium paupertatem et humilitatē
et fugam delectationum. Aut ergo
hoc factū eſt miraculoſe: aut non.
ſi miraculoſe: ſic habeo ꝓpoſitum.
Si nō: dico ꝙ non potuit eſſe maiꝰ
miraculū: q̄ꝙ mundꝰ ſine mira
culis per ſimplices homines cōuer
terētur: nā ergo queramus aliquid
nec dubitemus de fide. ſed creda
mus ea que ſunt fidei: ⁊ explicanẗ
in ſimbolo magis: q̄ꝙ ea que uiſus
videt. q2 viſus hominis decipitur
et hominem decipit: ſciētia autem
dn̄i dei non decipit nec aliquem de
cepit. Et idō: q2 in ſimbolo de quo
nunc agiẗ explicātur articuli fidei
Jdeo quarto videbitur: quid eſt ar
ticulus: et quare ſic dicatur. Et di
cēdū: ꝙ ſcd̄m Richardum de ſanc
to Victore articulus eſt indiuiſi
bilis ueritas de deo: artans nos ad
credendum. dicitur autem indiuiſi
bilis ueritas. q2 non poteſt diuidi
nec reſolui in plures diffinitiones
ſiue diuiſiones ſpirituales. Et dici
tur talis ueritas articulus: ad ſimi
litudinē in rebus corporalibus: in
quibus articulus uocaẗ organum:
qd̄ non eſt diuiſibile in plura. Non
diciẗ maiꝰ articulꝰ eo q2 in plures
digitos diuidi poteſt. ſed ip̄e digitꝰ
uel pars eius articulus dicitur. Si
milis ueritas fidei que non diuidiẗ
in plures difficultates ſpirituales
dicitur articulꝰ. Quod aūt dicitur
artans nos ad credendū. intelligen
dū eſt non de artatiōe creationis:
cum nullus credat niſi volēs. Sed
de artatione ſuppoſitionis ſcꝫ ſi uo
lumꝰ ſaluari artamur ad credendū

q2 ſm̄ apoſtolū ſine fide impoſſibi
le eſt placere deo. Et Matei vltio
diciẗ q̇ vero non crediderit comdēp
nabiẗ. Quinto quot modis dr̄ arti
culꝰ. ⁊ dicendū ꝙ duobus modis.
Vnoͦ omne illō ad qd̄ artat nos fi
des: et iſtoͦ deū eſſe vnū eſt articu
lus q2 q̄ꝙuis alio mō hoc ſcire poſſi
mꝰ ſcꝫ per ſciētiam. tn̄ etiam per
fidem artamur. Alio modo omne
illō ad qd̄ nos artat ſola fides. ⁊ iſ
to modo dr̄ articulꝰ illō qd̄ excedit
rationē naturalem viatoris puta
deum eſſe trinū in pſonis. Et filiū
incarnari ⁊ virginem parere xp̄m
⁊ totū eſſe in hoſtia cōſecrata ⁊ ta
lia et huiuſmodi. ⁊ iſti ꝓp̄e ⁊ ſtric
te dicūtur articuli. Sexto quid eſt
ſimbolū. dico ꝙ ſimbolū dr̄ a ſimꝉ
tate vꝉ collectione. vn̄ ſimbolizare
dicūtur aliqui: qn̄o ex pluribꝰ par
tibꝰ fit vnū cōtinuū ſiue cōuiuiū ⁊
hoc mō triplici collectiōe dr̄ ſimbo
lū. Primo a collectione mꝉtorum
hoīm ad unā fidē. Secūdo a collecti
one mꝉtoꝝ p̄dicātiū ⁊ declarātium
vnā fidē. Tercio a collectione mul
torū articꝉoꝝ ex diuerſis locis ſacre
ſcripẗe: in qua tota fides quātū ad
credibilia cōtineẗ. et hoc modo dr̄
hic ſimbolū. a ſin qd̄ ē ſimꝉ ⁊ bolꝰ.
q2 q̇libꝫ apꝉoꝝ ſuū bolū. i. articꝉꝫ
poſuit vt infra diceẗ. p̄mis etiā du
obꝰ modis ſimbolum dici poteſt.
Septimo: que fuit neceſſitas inue
niendi ſimbola. Dicendū ꝙ duplex
neceſſitas uel utilitas fuit conden
di ſimbolū. ¶ Prima certa ⁊ facilis
cognitio credēdorū: ⁊ maior caute
la cōtra fraudē hereticorū fidē cor
rūpenciū. Nam cum fidei veritas
diffuſe in ſacra ſcriptura cōtineaẗ
in pluribus locis: et longū ſtudiū
requireretẗ ad colligendū ſūmatim
ueritatē fidei nr̄e: neceſſe fuit in
ſūma colligere: ut ſic collecta: oībꝰ

preponatur ad credendum: ne fides ſimpliciū per hereticos deprauātes corrūperentur ſcripturas. Secūda vtilitas vł neceſſitas fuit ꝓpter hereſes diuerſas inſurgētes tēporibꝰ diuerſꝭ. quibꝰ obuiādis: diuerſa ſimbola facta ſūt: addēdo vel declarando ſicut expediebat. ¶ Octauo quod ſūt ſimbola. dicendū ꝙ tria ꝓpria. primū eſt apoſtoloꝝ. Scōm ē ſimbolū factū in concilio generali Nicene. Terciū eſt ſimbolū athanaſii ſcilꝫ. quicūqꝫ vult. qđ autem dicit glo. in pricipio decretaliuꝫ: ꝙ illō .c. firmiter credimꝰ ꝛc. dicit̄ ſimbolū quartū largo modo ꝛ inꝓprie loquit̄. ſed ſcōm theologos ſūt p̄dicta tria. ꝛ etiā ſimbolū Athanaſii ſcilꝫ quicūqꝫ vult nō dicit̄ ꝓprie ſimbolū: qꝛ magis ꝑ modū doctrine q̄ ꝑ modū collectionis tradit credēda. Nono quare varijs modis cātant̄. dicēdū ꝙ ſimbolū apłoꝝ fuit cōditū tp̄ore veritatis nōdū prolate. ideo dicit̄ ſubmiſſe nōdū ſole bn̄e lucēte ꝛ in cōpletorio. Simbolū aūt Nicenū factum fuit tēpore veritatꝭ ꝓlate cōtra aliquos hereticos inſurgētes. Vn̄ ibi declarant̄ quedaꝫ: que in ſimbolo apłorū nō ita clare cōtinebant̄. ideo cātat̄ ſolēpniter poſt euāgeliū in miſſa. Simbolū autem Athanaſii: cōditū fuit tēpore veritatis ꝑ hereticos cōcuſſe. ſed tamē veritas p̄ualuit. ꝓpter qđ dicit̄ in mane pulſis tenebris: q̄uis illō ſit magis ꝑ modū doctrine: q̄ per modū ſimboli. i his tribꝰ cōtinet̄ eadē veritas: ſed magis clare in vno q̄ i alio. Decimo videbit̄ quales apoſtoli fecerunt et poſuerunt articulos: ꝛ quomoͦ oēs articłi fuerūt ꝑ prophetas p̄dicti. ꝑmū articłm. ſ. Credo in vnū deū patrē ōnipotētē creatorē celi et terre: poſuit Petrus. et de hoc p̄dixit Iheremias. patrē inuocabitis qui fecit terram et cōdidit celos geniꝭ. iͦ. In principio creauit deꝰ celū ꝛ terrā. Secūdū. ſ. Et in iheſū xp̄m filiū eiꝰ vnicū dominū nr̄m: poſuit Andreas. iſtud p̄dixit Dauid dicens. Dn̄s dixit ad me filiꝰ meꝰ es tu ego hodie genui te. Terciū ſcꝫ q̇ cōceptꝰ eſt de ſp̄u ſancto natꝰ ex maria v̇gine: poſuit Iohāes. iſtud p̄dixit Iſayas. Ecce v̇go cōcipiet et pariet filiū. Quartū. ſ. paſſus ſub pōcio Pilato crucifixꝰ mortuꝰ ꝛ ſepultꝰ: poſuit Iacobus minor. iſtud p̄dixit zacharias Aſpicient ad me quem cōfixerūt. Quītū ſcilꝫ deſcēdit ad inferos tercia die reſurrexit a mortuis: poſuit Philippꝰ. Et iſtud p̄redixit Oſe. xiii. O mors erō mors tua et ero morſus tuꝰ inferne. Et notanter dixit morſꝰ. qꝛ ꝑtem tulit ꝛ ꝑtem maiorē dimiſit. Sextū ſcꝫ. Aſcēdit ad celos ſedet ad dexterā dei patris ōnipotētis: poſuit Iacobꝰ maior. Et hoc p̄dixit Amos. ix. Qui edificat aſcēſionē ſuā in celo. Septimū ſcꝫ. inde vēturꝰ eſt iudicare viuos et mortuos: poſuit Thomas. Et iſtō p̄dixit Sophonias. iii. Expecta me dicit dn̄s in futurū: qꝛ iudiciū meū vt cōgregē gētē ꝛ colligā regna. Octauū ſcꝫ. Credo in ſp̄ūꝫ ſcūm poſuit Bartholomeꝰ. ꝛ hoc p̄dixit Iohel. ii. Effūdaꝫ de ſp̄u meo ſuꝑ omnē carnē. Nonū ſcilꝫ ſanctam eccłiaꝫ catholicā ſcōꝝ ſanctorū cōmunionēꝫ: poſuit Matheꝰ. Et iſtud p̄dixit Micheas. Inuocabūt oēs deuꝫ ꝛ ſeruiēt ei. Decimū ſcilꝫ remiſſiōꝫ peccatoꝝ: poſuit. ſymō. Et iſtō predixit. ꝓpheta dicēs in pſ. Qui ꝓpiciatur oībus iniquitatibꝰ tuis. Vndecimū ſcilꝫ carnis reſurrectionē: poſuit Thadeꝰ. Et iſtō p̄dixit Ezechiel. xvii. caͦ. Educā de ſepulcro populū meū. Duodecimū ſcꝫ vitaꝫ

eternaꝫ: poſuit Mathias. Et iſtud
ꝑdixit daniel. xxii. Euigilabūt alii
ad vitam eternā ⁊ alii in opprobri
uꝫ ¶ Undecimo notādū: ꝙ licꝫ ſcḋm
numerū apl'orū articl'i ſint xii: tñ
iuxta numeꝝ credēdorū ſcḋm cōmu
neꝫ acceptionē ſūt xiiii. quoꝝ ſuffi
ciētia ſic habet breuiter. qꝛ articlꝰ
fidei: aut eſt de deo tātum: aut de
deo ⁊ hoīe. ſi eſt de deo tm̄: tūc cir
ca diuinitateꝫ tria ſūt conſiderāda
ſcꝫ vnitas eſſentie: trinitas ꝑſonaꝝ
⁊ effectꝰ diuine vtutis. Si cōſidere
mꝰ vnitatē eſſētie: ſic habemꝰ pri
mū articl'ꝫ ſcꝫ Credo ī deū: Si cō
ſideremꝰ ꝑſonaꝝ trinitateꝫ: habēꝰ
tres: vnū de ꝑſona patris ſcꝫ patrē
omīpotentē: aliū de ꝑſona filii ſcꝫ
et in ihesū xpm: aliū de ſpu ſancto.
Et in ſpm ſanctū dn̄m. Si autem
cōſideremꝰ effectū diuine vtutis q̇
eſt triplex. ſ. nature: glorie: ⁊ grē:
ſic habemꝰ tres articl'os: vnum de
effectu nature ſcꝫ creatoreꝫ celi et
terre. Aliū de effectu grē ſcꝫ ſanctā
eccleſiā catholicā ſanctoꝝ cōmunio
oneꝫ remiſſionē peccatoꝝ. Aliū de
effectu glorie ſcꝫ carnis reſurrectōꝫ
vitā eternā Amē. Et ſic habemus
ſeptē ꝑtinentes ad diuinitatē: qui
in hoc vſu cōtinent. Eſt vnus ſūt
tres: creat indulgetqꝫ coronat. Si
autē de homīe aut de cōceptiōe eſt:
ſic eſt ille qui conceptꝰ eſt de ſpiri
tu ſancto: aut de natiuitate: ⁊ ſic
eſt ille q̇ natꝰ eſt de vgine Maria:
aut de paſſiōe ⁊ ſic eſt ille paſſꝰ ſub
pōcio Pilato. Aut de deſcēſu ad in
feros: et ſic eſt ille: qui deſcēdit ad
īferos: aut de reſurrectiōe: ⁊ ſic eſt
ille. tercia die reſurrexit a mortuis
aut de aſcēſione: Et ſic ē ille. Aſcē
ad celos. Aut de aduētu ad iudiciū:
Et ſic eſt ille. Inde vēturꝰ eſt. Et
ſic habēꝰ ſepteꝫ ꝑtinētes ad hūani
tatē: qui cōtinēt in his vſibꝰ. Sig

nitur ac orit patit deſcēdit ad pma.
Surgit et aſcēdit veniet diſcernere
cūcta. Duodecimo nota: ꝙ paulꝰ et
barnabas qui nūc apl'i nūcupant:
nichil in ſimbolo poſuerūt. qꝛ fue
rūt electi poſt miſſiōeꝫ apl'oꝝ. xii.
ad ꝑdicādū: nec in numero illo. xii.
cōtinet. Quis Paulꝰ ꝓpter digni
tatē ꝑdicatiōis ⁊ vocatōis apl'ꝰ dica
tur. Decimotercio nota ꝙ ad eiꝰ ex
poſitiōeꝫ eſt ꝓcedēdū ſcꝫ ſimboluꝫ
ꝙ ſolū dicit in miſſa: qḋ ſimbolū:
Nicenū appellat: ad cuiꝰ euidētiā
notād: ꝙ ibi pmo ponūt quedā que
ꝑtinent ad eſſentie vnitatē ibi ſcꝫ:
vnū deū. ſcḋo ea que ꝑtinēt ad ꝑſo
naꝝ trinitatē: ibi patrē oīpotentē.
pmo ergo quātū ad eſſentie vnita
teꝫ dicit hic. Credo in vnū deū: hoc
autē qḋ dicit vnū: fuit additū per
eccleſiam ad ſimbolū apl'oꝝ: ad cor
rigēdum errorem vt dicit. Augꝰ.
dicētiū in diuinis duas ſubſtātias
eſſe: cōtra quos dicit deutronomii.
.xvi. Audi iſrael dn̄s deꝰ tuꝰ vnus
eſt. Unde inter oīa credibilia iſtō
eſt pmū: ꝙ ſit vnus deus oīa guber
nans ⁊ prouidēs ¶ Contra hūc arti
culū plr'es errores vitādi cōcurrūt.
primꝰ quorūdā gentiliū et pagano
rū ponētiū plr'es deos. Cōtra quos
iam eſt allegatū. Secūdꝰ eſt antro
mo poſitarū ponētiū deuꝫ eſſe cor
poralem ⁊ ad modū corporis hūa
ni formatū: cōtra quos dicit. Jo.
.iiii. Spūs ē deus. Tercio eſt epicu
riorū dicētiū deū nō habere ſciēti
am: cōtra quos dicit pma Petri.
.iii. Omnē ſollicitudinē ꝓhiciētes
in eū: quoniā ipſi cura eſt de oībus
qḋ eſt contra illos. qui dicūt oīa
eſſe a caſu: qḋ eſt fatuū. nam nullꝰ
eſt ita amens: quin videat res na
turales gubernari et diſponi quo
dam ordine: et certis temporibus
procedere. videmꝰ enim ſolē ⁊ lu

naꝫ et ſtellas et alia naturalia ſer
uare curſum determinatū: qđ non
eſſet ſi a caſu venirent. hoc etiā eſt
contra illos qui dicunt. ꝙ actꝰ hu
mani non diſponūtur a deo: quoꝝ
ratio potiſſima eſt. quia vident ma
los proſperari: bonos autē affligi.
Juxta illud Iheremie. 1°. Quare
via impiorū proſperatᷣ ⁊c̄. qđ videtᷣ
tollere ꝓuidentia dei circa actꝰ hu
manos: hoc certe ē valde ſtultum
cogitare. naꝫ talibus accidit: ſicut
illi qui vadit ad medicū ꝓpinatuꝫ
vni in firmo vinū et alteri aquā:
vni medicinā dulcem ⁊ alteri ama
rā: qui ſi neſciret artē medicine:
crederet ꝙ hoc fieret a caſu. quia
neſcit cauſaꝫ iuſtam ꝓpter qđ fit
ignorat. Sic recte ē de deo: dat iſti
bonum illi malum ex cauſa tamē
iuſta: quā nos penitus ignoramꝰ.
Et propter hoc de iudicIIs que ſūt
abiſſus multa ſtulte iudicamꝰ: licꝫ
ipſe qui omnia nouit: p̄terita pre
ſentia ⁊ futura iuſtiſſime hoc faci
at. ¶ Sequitur patrem om̄ipotētēꝫ
vbi ponūtur ea que ꝑtinent ad pſo
narū trinitateꝫ. Et diuiditᷣ in tres
ꝑtes: qꝛ p̄mo ponitur qđ ꝑtinet ad
ipſū: ibi et in ſpiritū ſanctū: ⁊ in
vnū dn̄m ⁊c̄. Tercio que partinēt
ad ſp̄m ſanctū: ibi ⁊ in ſp̄m ſanctū.
Adhuc p̄ma in duas. quia p̄mo po
nitur qđ ꝑtinet ad ipſū ꝑ reſpectū
ad creaturas ibi. Creatoreꝫ celi et
terre. Primo ergo dicit patrē om
nipotentem. contra hoc fuit error
quorūdā gētiliū philoſophorū: qui
dixerūt deuꝫ nō eſſe omnipotentē.
ſed ſolum poſſe ea que naturaliter
fiūt: contra quos dicitᷣ in p̄s. Om
nia quecūqꝫ voluit fecit: Secundo
dicit: celi ⁊ terre viſibiliū ⁊c̄. quod
ꝑtinet ad eius effectū. circa qđ no
ta ꝙ in alio apl'oꝝ. Simbolo dicitᷣ:
creatorem celi et terre: hic autem
factoreꝫ: ad denotādū. ꝙ om̄is pro
ductio quecūque ſit: ſiue ꝑ creatio
nem ſiue ꝑ factionē vel quouiſmoͦ
reducitᷣ ad deū. Contra hoc fuerūt
errores tres. p̄mus māicheorū qui
inuiſibilia et bona eſſe a deo: viſibi
lia aūt et mala: a diabolo: vl' de deo
malo. et cauſa errorū eſt. qꝛ cū deꝰ
ſit ſūme bonus et verus: nō poteſt
eſſe ab eo niſi bonū. Iſti eni errāt:
quia neſciūt diſtiguere inter bonū
et malū ſimpliciter et ſecūduꝫ qđ.
dicunt enim ꝙ ignis quia vrit et
aqua quia ſubmergit ſunt mala.
Contra quos ponit. Augꝰ. tale exē
plū. Si aliquis intraret domū fabri:
et inueniret ibi īſtru mēta ferrea:
quibꝰ impingeretᷣ et lederet pedes
ſuos: et ex hoc reputaret fabrū ma
lum: quia tenet illa inſtrumenta
ſtultus eſſet faber cū teneat ea ad
opus ſuū: ita eſt hic. ſtultū eſt eni
dicere ꝙ creature ſunt male. qꝛ in
aliquo ſūt nociue. nam ꝙ vni eſt
malum et nociuū: alteri eſt vtile.
Et ideo cōtra iſtum erroreꝫ cōfite
tur eccl'ia in ſimbolo: factoreꝫ celi
et terre viſibiliū et inuiſibiliū. vnde
Jo. 1°. Omnia ꝑ ip̄m facta ſūt et
ſine ipſo factum eſt nichil. Secūdꝰ
error eſt ponētiū mūdū ab eterno.
et iſti ducti ſunt ad hūc errorē. qꝛ
neſcierunt cōſiderare principium
mūdi. de quo dicit Moyſes geñſis
1°: In principio creauit deus celū
et terram ⁊c̄. iſtis contingit ſicut
puero qui ſi ſtatim vt naſcitᷣ pone
retur in ſilua: et nūꝙ̄ videret ma
treꝫ pregnāteꝫ nec puerū naſci: ta
lis quando eſſet magnꝰ: nulloͦ cre
deret qualiter homo concipitᷣ porta
tur et naſcitur. qꝛ ſibi videretᷣ om
nino impoſſibile: ꝙ hō poſſet eſſe
in vētre matris. Sic certe iſti cōſi
derātes ſtatū mūdi p̄ſentē: nō cre
dūt ꝙ incepit. hoc aūt eſt cōtra fi

dem eccleſie . et ideo ad remouendū
hoc: dicit̄ factorē celi et terre. quia
ſi fuerūt facta: cōſtat ꝙ non ſemꝑ
fuerūt. Et ideo ī ꝑs dicit̄: Et facta
ſūt. Tercius error eſt ponētiū mū
dum fuiſſe ex p̄iacenti materia. Et
iſti ad hoc deducti ſūt. q2 noluerūt
mentiri potētiaȝ dei : ſed potētiaȝ
noſtram . Et ideo: q2 homo nichil
poteſt facere: niſi ex preiacenti ma
teria. q2 eſt cauſa particlaris: ⁊ nō
poteſt inducere hanc formā: niſi in
materia decenti ab alio p̄ſuppoſita
ſibi. cuiꝰ ratio eſt. q2 v̄tus ſua eſt
determinata ad formā tm̄. et ideo
nō pōt eē niſi huiꝰ forme. Deꝰ aūt
eſt cauſa vniuerſalis omniū rerū:
qui nō ſoluȝ creat formā ꝑmo etiā
materiaȝ. vnde ex nichilo oīa crea
uit. Ideo ad remouendū hūc errorē
dicit̄ in alio ſimbolo creatoreȝ celi
et terre . In hoc differūt creare et
facere. q2 creare eſt aliq̇d de nichilo
facere: facere aūt eſt aliq̇d de aliq°
ꝓducere. Et nota ꝙ ex huiꝰmōi cō
ſideratōe homo dirigit̄ ad ꝙ quīqȝ.
Pri° ad cognitionē diuine maieſta
tis. Nam factor pre eminet factis:
vnde q2 deus eſt factor omniū: con
ſtat eū eſſe eminēcioreȝ oībꝰ: ide
eſt ꝙ quidq̇d pōt intelligi ⁊ cogita
ri: minus eſt ipſo deo Job. xxxvi .
Ecce deus magnꝰ vincens ſenten
tiam noſtram . Secūdo ad grāruȝ
actiones. quia ex quo deꝰ eſt omni
um creator: certum eſt. q2 quidq̇d
ſumꝰ et habemꝰ a deo habemꝰ. vn
de apl'us ad chorinth. Quid habes
ꝙ non accepiſti ꝑs. Dn̄i eſt terra ⁊
plenitudo eiꝰ . Jō tenemur grās
reddere ꝑs. Quid retribuā dn̄o pro
oībꝰ que retribuit michi. Tercio
ad patiēciaȝ in aduerſis . Naȝ licȝ
omnis creatura ſit a deo: nō tamē
culpa . quia peccatū non eſt a deo.
ſed hūc pena quaȝ homo ſuſtinet a
deo quā debet ſuſtinere paciēter. et
quia eſt a deo : et quia ad bonū or
dinat̄. naȝ pene purgant peccatū:
humiliat reos: purgant et ꝓuocāt
bonos ad amoreȝ dei Job ꝑmo. Si
bona ſuſcepimꝰ de manu dn̄i: ma
la aūt quare nō ſuſtinemꝰ. Quar
to inducimur ad recte vtēdū rebꝰ cre
atis. naȝ creaturis debemus vti ad
hoc ꝙ create ſūt : ſūt autē facte ad
duo. ꝑmo ad gloriā dei ꝓuerbiorū.
xxvi°. Uniuerſa ꝓpter ſemetipm̄
ideſt ad gloriā ſuā operatꝰ eſt deꝰ.
Secūdo ad vtilitatē hominis: debe
mꝰ ergo vti rebus ad dei gloriam:
ſcȝ ad hoc ꝙ deo placeamꝰ: ⁊ ad vti
litateȝ noſtrā ſcȝ ꝙ nō faciamꝰ cō
tra deū peccata. ſed oīa que ſūt vl'
habemꝰ in deuȝ referamus primo
palippomenon . xxix° . Tua ſūt oīa
et que accepimꝰ de manu tua dedi
mꝰ tibi . Quinto dirigimur ad co
gitationem dignitatis hūane: q2
deus omnia ꝓduxit ꝓpter hōīeȝ.
vn̄ ꝑs. Omnia ſubiecisti ſub pedibꝰ
eiꝰ . et homo eſt magis ſimilis deo
inter oīs creaturas poſt ang'los.
Unde de eo dixit. faciamꝰ hominē
ad ſimilitudineȝ nr̄aȝ. Hoc autem
nō dixit de celo : aut ſtellis . ſed de
hoīe quātum ad animā. Ex quo de
bemꝰ cōſiderare hominē digniore ȝ
omnibꝰ creaturis poſt angelos: et
nullomodo dignitateȝ noſtrā dimi
nuere propter peccata : nec ꝓpter
inordinatū appetitū reꝝ corporali
um: que viliores ſūt nobis: ⁊ ad ſer
uitiū noſtruȝ facte. ſed eo modo de
bemꝰ nos hēre: quo deꝰ fecit nos .
Deus auteȝ fecit hominē: vt domi
naret ⁊ preeſſȝ oībꝰ: que mouētur
in terra geneſ. i. ⁊ vt ipſi hoc ſube
ant deo ſoli. Dico ergo ꝙ debemus
dn̄are ⁊ ꝑeſſe rebꝰ: ⁊ ſubeſſe ⁊ obe
dire deo: ⁊ ſic patȝ que ſūt illa que
pertinent ad ꝑſonā patris. ¶ Sequi

duas ptes: qꝛ ꝑmo ponunꝰ illa que
ptinēt ad filii diuinitatē. ſcđo illa
ptinēt ad filii huāitatē. ibi q̄ ꝓpteꝛ
nos hōines ⁊c̄. ꝑmo g° q̄tū ad diui
nitatē dicit. et in unū dn̄m: Cōtra
dicētes: ꝙ xp̄s erat duplex pſona.
cū tn̄ Atha. dicat ſicut aīa ratōnal'
et caro unus eſt homo. ita deus et
homo unus eſt xp̄us. ¶Sequitur.
Dominum Cōtra illos qui dixerūt
xp̄m eſſe puruz hōinē. qꝛ dn̄atō ad
diuīitatē ptinet. Sequiꝰ Jeſū xp̄z:
cōtꝛa illos iudeos negātes eū ſalua
torē. Sequiꝰ filiū dei: cōtra illos q̄
dixerūt nō eū emanaſſe a pr̄e p mo
dū originis. Sequiꝰ vnigenitū. cō
tra Fōtinū q̄ dixit xp̄m nō eſſe fili
uz dei naturaliter et realiter: ſꝫ ſi
cut alii boni uiri q̄ ſūt filii dei p ad
optōez. Jtē cōtra manicheos q̄ po
ſuerūt pluꝛes filios in diuinis. Se
quiꝰ et ex pr̄e natū an̄ oīa ſcl'a cir
ca qđ notādū qđ dixit Fōtin9 xp̄m
nō fuiſſe an̄ v̄ginē Mariā. Jtē Ar
ri. dixit ꝙ nō fuit ex eterno. iđ cō
tra iſtos dr̄ hic. Et ex pr̄e natū an̄
oīa ſcl'a. Sequiꝰ deū de deo lumē de
lumine: cōtꝛa Fabelliū. q̄ dixit xp̄z
nō eē aliā pſona a pr̄e: ſꝫ ipm̄ pr̄em
īcaꝛnatū fuiſſe: et ſicut filiū ⁊ pr̄ez
fuiſſe: Cōtra quē dr̄ hic deū de deo
lumē de lumīe: cōſtat aūt ꝙ nichil
eſt a ſe ipō. Sed qꝛ poſſꝫ dici ꝙ filı9
eēt de9 ıactꝰ vl' de9 pticipatōe: ſicut
dr̄ in pſ. ego dixi dii eſtis. iđ addiꝰ
deū ueꝝ de deo uero. Jtē Arꝛia. di
xit xp̄m eē factū ſicut alie cꝛeature
iđ addiꝰ genitū nō factū. Jtē dixit
iſte heretic9 Arꝛi. ꝙ xp̄s nō fuit v
na nata: nec vna eēntia cū pr̄e. iđ
addiꝰ cōſubſtātialē pr̄i. i. vni9 ſub
ſtātie cū pr̄e: et ſicut p cōſequens
equalis patri. Sequitur per quem
omnia facta ſunt: Contra illos qui
poſuerunt ipſum non eſſe creatoꝛē
ſic eꝛgo patet ꝙ cꝛedeꝛe debemus:
ꝙ xp̄s eſt vnigenit9 et uer9 filius
dei: ⁊ ꝙ fuit cum patꝛe eteꝛnaliteꝛ
et ꝙ eſt alia pſona a pr̄e: et ꝙ eſt
vni9 nature eēntie et ſubſtātie cū
pr̄e ⁊ ſic pꝫ que ſūt illa que ptinēt
ad pſonā filii q̄tū ad diuinitatez.
ſꝫ quo° hoc ſit ꝙ v̄bū gignaꝰ a pr̄e
⁊ ſit idē cū pr̄e ad aliqualē declara
tiōem notādū. ꝙ diueꝛſa diuerſuz
modū generatōis hn̄t: geneꝛatō ei
diuīa alia ē a geneꝛatōe aliaꝝ reꝝ ſꝫ
nichilomi9 nō poſſū9 meli9 attigeꝛ
ad mođ geneꝛatōis dei: q̄ p mođ re
ptū geneꝛatōis ī cꝛeatuꝛis. iter oēs
cꝛeatuꝛas illō qō magis accedit ad ſi
militudinē dei ē aīa rōalis hoīs. mo
d9 aūt generatōis in aīa hōis eſt ꝙ
homo cognoſcit aliquid et cōcipit
in mēte et illō uocaꝰ cōceptō intel
lectus: et huiuſmōi cōceptō oriꝰ ex
aīa ſiue memoria ſicut ex pr̄e ⁊ vo
caꝰ v̄bū ītellect9 ſiue hōis. aīa ei co
gitādo generat v̄bū ſuū et ſicut fi
li9 in diuinis nichil aliud eſt q̄ ver
bū dei: nō ſicut v̄bū exteꝛi9 ꝓlatuz
qꝛ illud tꝛāſit. ſꝫ ſic v̄bū īteri9 con
ceptū et iđ v̄bū fili9 dei dr̄ vni9 na
tuꝛe cū deo ⁊ equalis deo. vn̄ ⁊ Jo
hā. de v̄bo dei loquēs tres hereſes
deſtꝛuxit ꝑmo hereſim Fōtini que
ſup̄i9 tacta eſt cū dixit. Jn ꝑncipio
erat v̄bū. Scđa Sabelii que etiā eſt
tacta. cū dixit et v̄bū erat apđ deū
Teꝛcio Arꝛi. cū dixit et de9 erat v̄
bū. ſed nota ꝙ v̄bū aliteꝛ eſt in no
bis: et aliter in deo. in nobis eſt v̄
bū nr̄m eſt accidēs. ſꝫ in deo v̄buz
dei idē eſt ꝙ ip̄e de9: cū nichil ſit in
deo ꝙ non ſit de9 et de eſſentia dei
nullus autem poteſt dicere quod de
us non habeat uerbum. quia tunc
contingeret deum eſſe inſipientē.
et ideo ſicut fuit ſemper deus. ita
fuit uerbū ſuū et ſicut artifex oīa
facit p ſciētia quā hꝫ in mēte quā
primo excogitauit quod eſt uerbū
eius: ita deus omnia facit uerbo
ſuo: ideo dicitur Johannis. i. Dia

B.R.L.O.R.Z.

ꝑ ipm̄ ſcȝ p ꝟbū. i. filiū facta ſūt.
¶Sequiť q ꝓpter nos hoīes ⁊ ꝓpter
nr̄am ſalutez deſcēdit de celis. ubi
ponunť ꝑtinētia ad filii dei huma
nitatē: ubi quīqȝ declarātur. Pri
mo īcarnatō: ibi cū dr̄. q ꝓpter nos
⁊c̄. Scōo paſſio ibi crucifixꝰ. Tercio
reſurrectio ibi et reſurrexit tercia
die. Quarto aſcēſio. ibi aſcēdit. quī
to aduētꝰ ad iudiciū ⁊ cōis decepta
tio ibi. iteꝝ uēturꝰ eſt. Primo gͦ
agit de īcarnatōe ubi quatuor tan
git cōcurrētia ad īcarnatōȝ. primo
cauſā finalē et hāc duplicē ſcȝ nos
⁊ noſtrā ſalutē iō dicit q ꝓpter nos
hōines ⁊ ꝓpter noſtrā ſalutē. Scōo
ponit modū ⁊ formā cōueniētē: cū
dicit de celis. Tercio ponit cauſā ef
ficiētē: cū dicit īcarnatꝰ eſt de ſpū
ſācto. Quarto cauſā materialē. cū
dicit ex Maria uirgine. Sequiť et
homo factꝰ eſt: ſuple nō cōfuſionē
ſubſtācie aut trāſmutatōm. ſȝ hu
manitatē aſſumēdo ad vnitatē pſo
ne. ⁊ iō oȝ credere nō ſolū xp̄m eſſe
filiū dei: imo etiā eiꝰ īcarnatōȝ. vn̄
Jo. ca. i. poſtꝙ dixerat de ꝟbo dei
mlťa ſubtilia ⁊ ardua: cōueniēter
īſinuat nobis eiꝰ īcarnatōe dicēs.
Et ꝟbū caro factū eſt: et ut de hoc
aliquid cape poſſimꝰ duo exēpla in
medio ponā. cōſtat eī et iā dictū eſt
ꝙ in filio dei nichil īueniť ita ſimi
le in creatis ſicut ꝟbū in corde nr̄o
cōceptū nō ꝓlatū. moͦ certū eſt ꝙ
nullꝰ cognoſcit ꝟbū ꝙdiu eſt in cor
de hōinis niſi ille q cōcipit. ſȝ tūc
ꝓmo cognoſciť cū exteriꝰ ꝓfeꝛť: ſic
ꝟbū dei an̄ īcarnatōȝ erat in corde
pr̄is et non cognoſcebať niſi a pr̄e
tm̄. Sed ꝓlatū exteriꝰ in carne tūc
ꝓmo manifeſtū eſt vnigenitū. iō
dr̄ Baruth. iiii. poſt hec in terris
viſus eſt ⁊ cum hominibus conuer
ſatus eſt ſcilicet filꝰ dei ꝟbū pr̄is:
aliud exēplū certū eſt ꝙ ꝟbū nr̄m
ꝓpalatū ſiue ꝓlatū tm̄ ꝑ auditum

cognoſciť et nō uideť nec tāgiť ſȝ
ſi in carta ponať et ſcribať tūc red
diť viſibile et audibile et tāgibile.
Sic fuit certe de ꝟbo dei ſcripto in
carne uirginis glorioſiſſime Marie
ſicut in carta quedā uel in libro de
quo Jſa. viii. Sume tibi librū grā
dē ⁊ ſcribe in eo ſtilo hoīe. dixit pr̄
ſpūi ſācto. iō apl̄i dixerūt in alio ſī
bolo q cōceptꝰ eſt de ſpū ſācto natꝰ
ex Maria virgine. Circa hūc articu
lū multi errauerūt ꝓpter qō ſācti
pr̄es in ſībolo niceno addideꝛt mľ
ta. ꝑ que oēs errores eridiunť. Ori
genes dixit ꝙ xp̄s venit in mūdo
nō ſolū ad ſaluādū hōines: ſȝ etiaȝ
demones: et dixit oēs demones et
etiā dāpnati eſſe ſaluādos in die iu
dicii in fine ſcľi qō eſt directe cōtra
euāgeliū vbi legiť ꝙ dicet xp̄s dāp
natis. Jte maledicti in ignē eter
nū q patꝰ eſt diabolo et āgelis eiꝰ
Ma. xxvi. Et iō ſācti pr̄es ad remo
uēdū hūc errorē addiderūt q ꝓpter
nos hōines gͦ nō ꝓpter demones.
Fōtinꝰ dixit xp̄m fuiſſe filiū uirgi
nis uerū ⁊ purū hōinē. ſȝ ꝓpter bo
na opa meruit dici filius dei. cōtra
quē dr̄ Jo. vi. deſcēdit de celo nō ut
faciā uolūtatē meaȝ: ſȝ eiꝰ q miſit
me pr̄is. cōſtat autē ꝙ purꝰ homo
nō deſcēdiſſȝ de celo: qꝛ nullꝰ purꝰ
homo erat in celo. iō ad remouēdū
hūc errorē addiť deſcēdit de celo.
Mani. dicit ꝙ lȝ xp̄s fuerit filꝰ dei
⁊ deſcēdit de celo. tn̄ nō habuit ue
rā carnē ſȝ apentē. ſȝ hoc eſt falſū
qꝛ nō dȝ doctor ueritatis aliquā fra
gilitatē hēre nec docere. iō ad ꝓbā
dū ſe hēre ueram carnez dixit criſ
tꝰ diſcipulis ſuis Luce. xxiiii. Pal
pate et uidete quia ſp̄s carnē ⁊ oſ
ſa nō habȝ. iō ad remouēdū hūc er
rorē addiť et īcarnatꝰ eſt. Elions
philoſophus qui fuit de genere
iudeorum dixit ꝙ criſtus natus
eſt de beata uirgine: ſed ex comix

tione uiri qđ eſt cōtra euāgeliū et
v̄bū āgeli Mat.i.vbi dr̄ ꝙ ei in ea
natū eſt de ſp̄u ſācto eſt. Valētinꝰ
aūt lꝫ cōfiteat̄ eū cōtēptū fuiſſe de
ſp̄u ſācto. dicit tn̄ ꝙ ſp̄s ſāctꝰ unuꝫ
corpꝰ portauit celeſte et poſuit id
in beata uirgine: et hoc fuit corpꝰ
xp̄i ſicut ꝙ beata uirgo nichil fuit
opata īcarnatōe xp̄i niſi ſolū ꝙ fu
it locꝰ eiꝰ ⁊ trāſiuit ꝑ eā cōtra quē
dixit angelꝰ Lu.i. qđ ei ex te naſ
cet̄. iō ad remouēdū hoc addit̄. Na
tꝰ ex maria uirgine. Arriāꝰ ⁊ Ap
polinariꝰ dixerūt ꝙ lꝫ xp̄s ſit v̄bū
dei ⁊ filiꝰ uirginis: nō tn̄ hūit v̄aꝫ
aiaꝫ ſed loco aīe fuit ibi diuinitas
qđ eſt cōtra euāgeliū Matei.xxvi.
Triſtis eſt aīa mea uſqꝫ ad mortē.
⁊ ad hoc remouēdū addit̄ et homo
factꝰ eſt: hoc ei ex aīa ⁊ corpe et ex
neceſſitate. vn̄ oīa hūit que homo
dꝫ et poteſt hēre p̄ter peccatū ⁊ ig
norātiaꝫ et illos deffectꝰ q̇ eſſēt de
decꝰ ſue diuinitati ſicut migere et
mittere in exceſſū et creature pedi
culos et cetera talia īmūda que ꝓ
uenīūt nobis ex peccato originali.
Et notādū ad vtilitatē ⁊ edificatōꝫ
nr̄am ꝙ ex v̄bis iſtis ſāctis ſuperiꝰ
poſitis fides nr̄a ꝑmo mirabiliter
cōfirmat̄ ⁊ rō eſt. nā ſi aliq̄s diceret
de aliqua terra lōguiqua aliqua et
ip̄e nūꝙ̄ ibi fuiſſet nō ita crederet̄
ſibi ſicut ſi ibi fuiſſꝫ. ꝓphete eni ⁊
patriarche ⁊ Jo. baptiſta. uenerūt
in mūdū: multa de deo dicētes. ſed
hōines eis ita nō crediderūt ſicut:
xp̄o: qꝛ ibi nō fuerūt: qꝛ nemo deū
vidit vnꝙ̄ Jo.i. Sed xp̄s deſcēdit
de celis: ad ephe.iiii. Qui deſcēdit
ſcꝫ xp̄s ip̄e eſt q̇ aſcēdit ſr̄ oēs celos
ut adipleret oīa. Scđo ſpes noſtra
eleuat̄: qꝛ homo xp̄s factꝰ eſt: conſ
tat aūt ꝙ nō ꝓ modico: ſꝫ ꝓ maxi
mo bono nr̄o: vn̄ fecit quoddaꝫ cō
merciū: qꝛ obeſſe ⁊ naſci uoluit: vt
nobis ſuā diuinitatē largiret̄. ſꝫ ꝙ

dicit ſāctꝰ Tho. in officio corpis xp̄i
ſicut ut hōines deos facerēt: factꝰ
eſt homo ⁊ ap̄lus dicit. Juſtificati
gr̄a ipſiꝰ heredes ſumꝰ dei: cohere
des aūt xp̄i. Tercio caritas nr̄a iſlā
mat̄. nā nullū eſt ita euidēs ſignū
caritatis: q̄ꝫ ꝙ creator oīm factus
eſt creat̄a. iō dxit Jo. Sic deꝰ dile
xit mūdū vt filiū ſuū vnigenituꝫ
daret: ut oēs q̇ credūt in ip̄ꝫ nō pe
ant: ſꝫ hēant vitā eternā. Quarto
nat̄a nr̄a ſublimat̄: qꝛ nat̄a nr̄a:
in tm̄ eſt exaltata: ꝙ fuit in cōſor
ciū ⁊ cōiūctionē a diuina pſona ſuſ
cepta. iō angelꝰ poſt icarnatōeꝫ no
luit ſuſtinere ꝙ beatꝰ. Jos. adora
ret eū: ut dr̄ Apo. ultimo: ꝙ tn̄ an̄
ſuſtinuerat a maxis ꝓphetis. ¶ Se
quit̄ articlꝰ de xp̄i paſſione ſcꝫ cru
cifixꝰ etiā ꝓ nobis ⁊c̄. vbi tāgūtur
Quarto ex pte paſſionis. Primo
tāgit paſſionis actū: cū dicit. cruci
fixus. i. cruci afixꝰ. Scđo paſſionis
habitū ſine pſona ibi pro nobis ſcꝫ
reddēs deo pr̄i pſonā mittētē ⁊ ſa
tis faciēs ꝓ offeſa. ut dicit hugo
in libro de ſac̄mētis. iō dr̄ Apo.i.
Et lauit nos dilexit nos a peccatis
nr̄is in ſāguine ſuo. Tercioº paſſio
nis ibi. ſub pōcio Pilato. pōciꝰ enī
dr̄. qꝛ in īſula pōti exulatꝰ: ſꝫ Pi
latꝰ eſt nomē ꝓpꝛium ſuū. Quarto
ponit paſſionis ſignū. ibi paſſꝰ ⁊ ſe
pultꝰ eſt. in quo ſepulcro fuit cor
pus. aīa tn̄ ſepata a corpe: que ad ī
feros deſcēdit. ſꝫ diuinitas erat iūc
ta cū vtroqꝫ: qꝛ ſm mgr̄m in.iiiº.
ſentētiaꝝ: ꝙ ſemel aſſūpſit filiꝰ dei
nūꝙ̄ dimiſit: oꝫ gº nos credere nō
ſolū filii īcarnatōꝫ: imo etiā ⁊ paſſi
onē: qꝛ ſm Gre. nichil nobis naſci
ꝓfuit niſi redimi ꝓfuiſſe. Cōtra hūc
articl̄m fuerūt mlti errores. Pri
mꝰ manicheoꝝ q̇ dicunt xp̄m corpꝰ
fantaſticum habuiſſe: et ita paſſio
nem ſuā uerā nō eſſe: cōtra quos dr̄
Jſaie. Vere lāgores nr̄os ip̄e tulit

Secūdꝰ erroꝛ fuit Gelaſii q̇ in xp̄o
vnā naturā ſolū poſuit corporaleʒ
ſʒ imortalē cōtra quē dr̄ ad phili·
. iii. xp̄s ſemꝪ ꝓ pccīs nr̄is moꝛtuꝰ
eſt. ⁊ iō cōtra iſtos dr̄ in ſimbolo.
crucifixꝰ mortuꝰ ⁊ ſepultꝰ. ſʒ pōt
hic imediate queri que fuit neceſſi
tas ut filiꝰ dei et v̊bū vngenitū pa
tereť tā magna. Et dicēdū cū ſanc
to Thoma i tractu de articꝪis fidei
ꝙ duplex fuit neceſſitas. vna ad re
mouēdum oīa peccata et oīa mala
que icurremꝰ ꝑ peccatū. nā contra
oīa mala īuenimus remediū ꝑ xp̄i
paſſionē ut declarabo. incurrimꝰ eī
primo ꝓpter peccatū maculā tur
pē et abhōi nabilē. nā homo pccōr
deťpat aiam ſuā. qꝛ ſicut virtꝰ eſt
pulcritudo aīe ſic peccatū eſt mac
cula: et hāc remouet paſſio xp̄i. nā
ip̄e in ſua paſſione fecit balneū mi
rabile de ſuo ſāguine qͦ pccōres la
uanť apo. i. lauit nos a pccīs nr̄is
in ſāguine ſuo: ⁊ hoc ꝑ babtiſmū q̇
ex paſſione et ſāguine xp̄i habʒ uir
tutē regnatiuā. Scđo icurriꝰ ꝑ pec
catū i dei offēſſiōʒ. nā ſicut hō dili
git pulcritudinē corporis: ſic deus
pulcritudinē aīe: qn̄ gͦ aīa ꝑ pccūm
iquinať deꝰ offēdiť ſapi. ix. odio eſt
deo ipiꝰ ⁊ īpietas eiꝰ. hāc aūt offēſā
remouet paſſio xp̄i que deo ꝓ pecca
to hōinis ſatiſfecit. iō dr̄ ad corin.
.v. cū inimici eſſemꝰ recōciliati ſūꝰ
deo ꝑ mortē filii eiꝰ. tercio icurriꝰ
īfirmitatē hͦ eī poſt peccatū nō fu
it ita fortis ad reſiſtēdū imo ꝓnioꝛ
⁊ debilior eſt factꝰ ⁊ peccatū magis
ſibi dn̄ať ſʒ hāc ifirmitatē aīe ſpūa
lē tollit paſſio xp̄i lʒ nō i toto ſʒ in
ꝑte qꝛ uirtute paſſiōis xp̄i cōfortať
et cōfirmať. l. Cōfortatꝰ faciliꝰ re
ſiſtit ⁊ peccatū minꝰ eī dn̄ať ⁊ ide
eſt ꝙ an̄ paſſiōeʒ xp̄i pauci iuēti ſūt
ſine peccato mortali: ſed poſt mꝪti
iuenti ſūt q̇ uixerunt ſine peccato
mortali· iō apꝪꝰ ad ro. Vetꝰ homo

nec ſimꝪ crucifixus eſt ut deſtruať
corpꝰ peccati et ultra nō ſeruiamꝰ
peccato. Quarto icurrimꝰ reatum
pene ideſt obligatōʒ ad penā nā iuſ
ticia hoc exigit ꝙ pena deť culpe ⁊
pēſeť ex culpa. culpa aūt nr̄a: erat
ifinita ⁊ etiā culpa peccati mortaꝪ
eſt ifinita rōne offēſi. qꝛ cōtra bo
nuʒ ifinitū ſcʒ deū. iō debita pena
peccato mortali eſt ifinita. ſed xp̄s
hāc penā ifinitā abſtulit ꝑ paſſionē
ſuā iō dr̄. i. Pe. Secđo peccata nr̄a
uere ip̄e ſcʒ xp̄s ꝑtulit. glo. i. penā
pccīs nr̄is debitā. nā paſſio xp̄i fuit
tāti uirtutis: ꝙ potuit expiare oīa
peccata mūdi ⁊c̄. Quito icurriꝰ exi
liū etiā ſi eſſēt cētū mūdi. nā q̇ offē
dit regē exiliū mereť ſic homo per
peccatū fuit exul a paradiſo: et ide
eſt ꝙ Adā ſtati poſt peccatū: eiectꝰ
eſt de ꝑadiſo ⁊ clauſa fuit eiꝰ ianua
ſʒ xp̄s ſua paſſione exules reuocauit
et ianuā aꝑuit. nā aꝑto latere xp̄i
deleta eſt macula placatꝰ eſt deꝰ di
miſſa eſt offēſa ifirmitas ſeu debili
tas eſt abolita pena etiam expiata
exules reuocari pace reformata. in
de eſt ꝙ ſtati latroni fuit dictū. ho
die mecū eris in ꝑadiſo Jo. x. hͦ nō
fuit dictū Ade: nō Noe: nō Abrahe
nec dauid: ſʒ latrōi hodie priͦ ianua
ꝑadiſi aꝑta eſt iō apꝪꝰ hebre. ix. ha
bētes fiduciā ꝑ ſāguinē eiꝰ ſcʒ xp̄i
qꝛ ſcʒ ſuo ſāguine ſumꝰ redēpti ſic
gͦ pʒ utilitas ꝙtū ad remedium.
Scđo non fuit minor utilitas ſiue
neceſſitas ut xp̄s patereť ꝙtū ad ex
ēplū. nā ſm̄ Agꝰ. paſſio xp̄i ſola ſuf
ficit ad regulādū et iformādū totā
vitā nr̄aʒ q̇cūqʒ. n. vult ꝑfecte viue
re nichil aliud faciat niſi ꝙ cōptēp
nat qđ xp̄s cōtēpſit in cruce. nullū
eī exēplū deficit uꝪ abeſt a cruce.
Si aūt queris exēplū caritatis ma
iorē hāc dilectionem nemo hēat ut
aīam ſuā ponat quis pro amicis ſu
is ſicut xp̄s poſuit Jo. xv. Et iō ſi

ipſe aïaȝ ſuam poſuit ꝑ nobis ⁊ vi tā dedit: nō dȝ eſſe nobis grāue que cūqȝ pati ꝑ ipſo. iō ps. Quid retri buaȝ domino ⁊c̄. patiētia in cruce excellenter inuenitur: patiētia au tē magna ex duabus redditur. Pri mū eſt cū quis maxima mala pati ēter ſuſtinȝ. Scōm eſt cū quis illa mala que poſſȝ vitare ſuffert: ſicut xp̄s maxima ſuſtinuit trenoꝝ. i. O vos om̄s q̄ trāſitis p viā: uenite et videte ſi ē dolor ſicut dolor meꝰ. itē ea vitare poſſet ſi uoluiſſȝ et nō vi tauit Ma. xvi. an putas qr nō poſ ſū rogare p̄rem meū ⁊c̄. gͦ nos re ſpiciendo ad paciētiā xp̄i: armemꝰ nos patiētia: ad ſuſtinēdū aduerſa iō aplꝰ ad ebre. xii. p patiētiā cur ramꝰ ad ꝓpoītū nobis certamē: aſ piciētes in auctorē fidei et cōſuma torē ihūm q̄ poſtpoſito ſibi gaudio ſuſtinuit crucē. hūilitas in cruce mirabilr̄ repit̄. nā ſi bn̄ aſpexeris crucifixū: ip̄e q̄ erat deꝰ uoluit iudi cari p Pilatū ⁊ morte viliſſima cō dēpnari: ſapiētie. i. morte turpiſſi ma cōdēpnemꝰ eū: exēplū etiā obe diētie ſequaris in cruce: qr xp̄s fac tꝰ eſt obediēs uſqȝ ad mortē: mor tē aūt crucis ad philipē. ii. exēplū etiā pauptatis iuenies in xp̄o cōtē nendo oīa terrena: reſpice gͦ eū in quo ſūt oēs teſauri ſapiētie et ſciē tie dei abſcōditi in cruce nudatū: de uiſū: ſputū: ceſū: ſpinis coronatū: demuȝ aceto potatū nō gͦ mib̄ hō afficiaris ad ueſtes nobil̄s: qr diuiſe rūt ſibi ueſtimēta mea et ſr̄ ueſtē meā miſ̄ūt ſortē. ait xp̄s p pacien tiā. non ad honores: qr plectētes co ronā de ſpinis poſuerūt capiti eius nō ad dignitates: qr xp̄s ludibria. et v̄bera exptꝰ ē nō ad delicias: qr in ſiti mea potauerūt me aceto. ec ce quoͦ in crucifixo repies exēplū bonū oīm uirtutū: ad reuelādū tuā vitā et ſic pȝ neceſſitas et utilitas xp̄ȝ patiēdi. circa hūc articl̄m nota ꝙ corpe xp̄i exiſtēte in ſepulcro: aīa ſua deſcēdit ad īferos: ꝓpter qō in ī ſībolo aploꝝ dr̄ deſcēdit ad īferos: qō in iſto ſībolo niceno nō ponit̄. ⁊ rō ē: qr tūc tēpis cōtra hūc articl̄m nulla hereſis īſurrexit: ſȝ poſtea cō tra hūc articl̄m fuit vnus error di cētiū: ꝙ xp̄us nō deſcēdit in ꝓpa p ſona: cōtra quē errorē aplꝰ dicit ad ephe. iiii. deſcēdit p̄mū in īferiores ptes terre. quare aūt xp̄us deſcēdit ad īferna. quatuor ratōes p̄nt aſſig nari. p̄mo ut totā penā peccati ſuſ tineret: et ſic totā culpā expiaret. pena aūt peccati nō ſolū erat mors corporis: ſȝ etiā aīa puniri debebat iō Jo. baptiſta deſcēdit poſt mortē in īfernum: et om̄s ſācti illuc deſcē diſſēt: ſi añ aduētū xp̄i mortui fuiſ ſēt. et etiā beata uirgo. iō xp̄s non ſolū mori imo etiā deſcēdere īferiꝰ uoluit: et ſic totā penaȝ ꝑ peccato debitā ſuſtineret. iō dixit cū ps. eſ timatꝰ ſū cū deſcēdētibꝰ in lacuȝ. ¶ Sȝ nota: ꝙ aliter xp̄s deſcēdit ⁊ alr̄ alii deſcēderūt. qr alii uiolenter et neceſſitati. xp̄s aūt uolēter ⁊ ſpōte iō ſeqtur in ps. factꝰ ſū ſicut homo ſine adiutorio īter mortuos liber. nā alii erāt ibi vt ſ̄ui detēti: ſȝ xp̄s libēs et liber. ſcōa rō ut pfecte ſuis ſubueniret: xp̄s eni hēbat ſuos ami cos nō ſolū in mūdo ſȝ etiā aliquos in īferno ſiue libo: in hoc eni ꝙ ha bēt caritatē ſūt ſui: m̄lti eni ſācti abierunt ſiue obierūt in caritate. ⁊ iō ſic uoluit viſitare in ꝓpria p ſona ſuos amicos q̄ erāt in mūdo: ita uoluit viſitare illos q̄ erāt in in ferno eis ſubueniēdo p deſcēſū ſuū iō dixit xp̄s penetrabo in īferiores ptes terre eccleſi. xxiiii. Tercia rō ē ut pfecte de diabolo triūpharet. ho mo eniȝ perfecte triumphat de ad uerſariis: quando non ſolum uin cit eū in campo: imo etiam ipſi au

fer ſedē regni: ⁊ ſpoliat in in domo
ſua. ſic xp̄s triūphauerat de diabo
lo ⁊ ipm̄ vicerat in mūdo: ſm̄ illō
Jo. xii. nūc iudiciū eſt mūdi. nūc
prīceps mūdi eiciet̄ foras. ſz ut ple
nius triūpharet: uoluit ſibi auferre
ſedē regni ⁊ ligare in domo ſua que
erat infernus. iō dicit apoſtolus ad co
loſſ. ii. expolians principes et po
teſtates īferni. ſimiliter etiā: qr ac
cepit poteſtatē et poſſeſſionē celi et
terre uoluit accipe ⁊ inferni. ſicut
ut in nomine Jheſu omne genu
flectat̄ celeſtiū terreſtriū ⁊ īfernorum
ut dicit apls ad phili. ii ¶ Quarta
rō eſt ut ſāctos inde liberaret: Si
cut eni uoluit mortē pati: ut uiuē
tes liberaret: ſic uoluit deſcendere
ad īferos: ut ſāctos ibidē exiſtētes ſe
cū portaret. iō dr̄ Oſe. iii. O mors e
ro mors tua. ⁊ morſus tuus ero īferne
qr infernū omnio nō deſtruxit nec
expoliauit: ſz momordit aliquos ac
cipiēdo. ſ. illos q̄ erant in lībo alios
dimittēdo ſcz illos qui erāt in loco
dāpnatorum et ī purgatorio ⁊ in libo
puerorū: qr de purgatorio aliquos
extraxit. ſ. illos que iā cōpleuerāt
ſuā penā ⁊ trāſibāt ad limbū patrum
ſz de lībo puerorū īcircūciſorū nul
lū ſecū extraxit. Nūc aūt ad īſtruc
tionē nr̄am ex hiis dictis poſſimus
quatuor accipe. Primo de deo ſpē
et firmā cōfidētiā: qr ex quo illoſ
q̄ in īferno erāt uiſitauit xp̄s: q̄libz
pōt cōfidere: qr ſi aliquis in aflictōe
⁊ tribulatōe poſitus xp̄s non dereli
quit. iō dr̄ ſapiētie. x°. hūc uēditū
iuſtū nō dereliquit ſz ab inimicis
tutauit eū ⁊c̄. Scd̄o debemus hēre
timorē et reuerētiā: et p̄ſūptionē
abicere lz. n. ꝓ peccatoribus mortuus
fuit xp̄s: ⁊ de celo deſcēdit et ad in
ferna iuit: non tn̄ omnes ſaluauit
ſz eos q̄ ſine peccato mortali actua
li erāt: iō nullus cōfidat de uenia ni
ſi ſine peccato moriat̄: qr aliter illi
tm̄ erūt in īferno q̄ deus in celo ſcz
in eternū Mat. xxvi. ibūt hii in ſu
pliciū eternū. Tercio debemus hēre
ſolicitudinē ⁊ diligētiā. nam ſicut
xp̄s ſm̄ animā deſcēdit ad inferos
ſicut et nos debemus frequēter deſ
cēdere cōſiderādo penas eternas ⁊
īfinitas ſm̄ illō Jſa. xxxviii. in di
midio dierū meorum uadā ad portas
īferi ſcz conſiderādo penas eius. Si
enī frequēter p cogitationē ad īfer
nū deſcēderemus nō de facili pecca
remus: nec p cōſequēs dāpnaremur
quia conſideratio huius nos retra
heret a peccato. Nā homines mū
di huius carēt ſibi a maleficiis prop
ter penā tēporalē: quāto g° magis
debēmus cauere ꝓpter penā eternā:
iō dr̄ trenorum. iii. memoria me
mor ero ⁊ tabeſcit in me aīa mea
Quatuor debemus habere ex an̄ dic
tis cōpaſſionē: ſi enī xp̄s q̄ erat deus
deſcēdit ad īferos: ut ſuos amicos
adiuuaret et liberaret: et nos etiā
moti cōpaſſione: debemus adiuuare
eos: q̄ ſūt in purgatorio. nimis du
rū eſſet nō ſubuenire amico in car
cere detēto. vn̄ clamat q̄libz ibidē
exiſtēs ad amicū dicit illō Job. ix.
miſeremini mei miſeremini mei
ſaltē uos amici mei. ſubuenit̄ aūt
eis p tria. ſm̄ Aug. ſcz p miſſas orō
nes et elemoſinas. Grego. aūt ad
dit quartum ſcilicet ieiuniū. ¶ Se
quitur articulus de reſurrectione
ſcilicet. Reſurexit tercia die ſcd̄m
ſcripturas. vbi duo notātur. qr pri
mo ponit̄ reſurrectionis actus. ibi ⁊
reſurrexit. ſecundo reſurrectionis
tēpus. ibi tercia die ⁊c̄ dicit g° p̄mo
et reſurrexit xp̄s ſcz uirtute ꝓpa
ut nos ſua uirtute reſurgamus. i.
cori. xv. ſi xp̄s reſurrexit et nos re
ſurgēmus. Circa hec nota q̄ duo iter
alia ſunt hominibus neceſſaria ad
cogitādū ſcilicet ad gloriā paradiſi
et penam īferni: ut p gl'iam electi

et per penā territi trahant᷑ a pecca
tis. hec aũt duo ſũt difficilia hoib9
ad cogitãdũ. de glia enĩ celi habet᷑
ſapiẽtie. xi. ubi dicit᷑. Que in celis
ſũt q̇s inueſtigabit. ⁊ de penis ĩfer
ni hẽtur ſapiẽtie. Scõo ubi dr̃ non
eſt q̇ agnit9 ſit reuerſ9 ab ĩferis. id
circo xp̃s de celo deſcendit: ut doce
ret celeſtia: et reſurrexit a mortu
is ut doceret infernalia. Scõo po
nit᷑ rationis tẽp9 cum dixit. tercia
die ſm ſcripturas. i. ſm ꝙ ſcriptu
re p̃dixerãt. Et nota ꝙ inuenimus
in ſacra ſcriptura mltos reſurrexiſ
ſe a mortuis ſcʒ lazarũ filiũ vidue
et filia archiſinagogi: et xp̃s. ſʒ re
ſurrectio xp̃i differt ab iſtis quadru
plici rõne. et p̃mo rõne virtuoſita
tis: qꝛ ip̃e in uirtute propria ſcõm
ꝙ ip̃e dixit Johã. xx. Poteſtatem
habeo ponẽdi aĩaʒ meã et iterꝫ ſu
mẽdi eã. Alii aũt reſurrexerunt in
uirtute xp̃i uł ad p̃ces ei9. Scõo rõ
ne immortalitatis. qꝛ alii ſurrexe
rũt ad vitã mortalẽ: xp̃s aũt ad im
mortalẽ Johã. vi. xp̃s reſurgẽs a
mortuis iã nõ morit᷑. Tercio rõne
cauſalitatis: qꝛ reſurrectio ſua eſt
cauſa nr̃e reſurrectionis. et non e
conuerſo. Jõ apl9. i. ad corin. xvi.
xp̃s reſurrexit p̃micie dormiẽtiũ:
deĩde hii qui ſũt xp̃i. Quarto rõne
tẽpis et p̃mitatis. qꝛ reſurrectio il
loꝝ differt᷑ uſqʒ in finẽ ſed ſtatĩ ſur
rexit. dicẽdũ ꝙ ꝓpter quatuor. Pri
mo ut ſolidaret᷑ ĩfirmitas diſciploꝝ
ſi enĩ ſtatim nõ ſurrexiſſet: diſcipu
li nõ mãſiſſẽt in fide. iõ apoſtol9. i.
corĩti. xvi. Si xp̃s nõ ſurrexiſſet ua
na eſſet fides nr̃a. Secũdo ut cõfũ
deret᷑ malignitas incredu loꝝ. iõ dr̃
actuũ. Quarto virtute magna red
debãt apl̃i teſtimoniũ dñi nr̃i Jhe
ſu xp̃i. Tercio ut premõſtraretur
eternitas reſurgẽdoꝝ. iõ dicit᷑ Oſee
.vi. poſt duos dies uiuificabit nos

in die tercia uſqʒ in ſempiternũ.
Quarto ut oſtẽderet᷑ neceſſitas re
parãdoꝝ. i. corin. xv. c. ſi mortui
nõ reſurgent neqʒ xp̃s reſurrexit.
cõtra hũc articłm errauit Cherit9
heretic9: aſſerẽs xp̃m nõ reſurrexiſ
ſe: ſed reſurrecturũ eſſe. cõtra quẽ
dicit apoſtol9 Johã. vi. xp̃s reſur
gẽs ex mortuis iã non morit᷑. Et
iõ dicit cõtra iſtũ errorẽ tercia die
reſurrexit a mortuis. Ad iſtructiõʒ
nr̃am moralr̃ loquẽdo: poſſũ9 qua
tuor accipe. Prio ut diſcã9 ſp̃ualr̃
reſurgere a morte quã incurrim9
ꝑ peccatum: tali reſurrectione que
habet᷑ ꝑ penitẽtiã. iõ dr̃ ad eſe. v.
exſurge dñe qui dormis exſurge a
mortuis et illuminabit te xp̃s. Se
cũdo ꝙ non differam9 uſqʒ ad mor
tẽ reſurgere ſʒ ſito et ſtatĩ xp̃9 ter
cia die reſurrexit iõ dr̃ eccłe. v. ne
tardes cõuerti ad dñm: et ne diffe
ras de die in diẽ. prima dies eſt cõ
tritio: ſcõa cõfeſſio. tercia ſatiſfactõ
iõ dr̃ xxvi. poſt tres dies reſurgã.
Tercio ut reſurgam9 ad uitã ĩcor
ruptibilẽ ſicut xp̃s. i. in tali ꝓpoſi
to: ꝙ nõ amplı9 peccem9: qꝛ dr̃ ad
Ro. vi. ꝙ xp̃s reſurgẽs ex mortuis
Jã nõ morit᷑. et ſequit᷑ et uos eſti
mate mortuos peccato: uiuẽtes au
tẽ xp̃o ſiue deo. Quarto ut reſurga
m9 ad uitã nouã et glioſã. i. ut ui
temus oĩa que fuerũt nobis cauſa
mortis. ſ. peccata. iõ dicit᷑ ad Jo.
.vi. quo° xp̃s ſurrexit a mortuis ꝑ
gloriam patris: ita et nos in noui
tate uite ambulemus. Sequit᷑ aſ
cẽdit in celũ ſedet ad dexterã pr̃is.
iſte articulus eſt de aſcenſione ubi
oſtenduntur duo. Primo actus uir
tuoſ9: quia aſcẽdit in celũ ſcʒ uirtu
te ꝓp̃ia ⁊ ad hũc intellectum dixit
xp̃us Johannis. i. nemo aſcendit
in celũ niſi q̇ deſcẽdit de celo: fili9
hoĩnis q̇ eſt ĩ celo. Scõo ſit9 glioſ9

et nota quod hic accipitur dextera
ꝓ equalitate qꝛ ſicut ſcriptura ſacͣ
ſiniſtra accipitur pro aduerſis et
malis: ita dextera ꝓ ꝓſperis et bo
bonis: Unde ſenſus eſt. Sedet ad
patris ideſt in eadem gloria ⁊ proſ
peritate equalis ſibi. hūc gͦ articlꝫ
oportet credere ꝙ. ſ. quīquageſimo
die aſcēdit ad celos pꝰ reſurrectōꝫ.
cōtra hūc articlꝫ errauit Tereciāꝰ
q̇ negat xp̄ꝫ ẜm carnē ſedere ad dex
terā dei pr̄is. ſed dicit ꝙ eā exuit ⁊
poſuit in ſole. Contra quē dr̄. dn̄s
q̇dē Jheſus poſtꝙ̄ locutꝰ eſt eis: aſ
ſūptꝰ eſt in celū ⁊ ſedet ad dexterā
dei Marci ultīo. notādū ꝙ hec aſſūp
tio habuit. iii. mirabiles conditōes
Prima fuit ſublimis. qꝛ ſup oīns
celos ꝙ tripl̄r exponit̄. prͥͦ ſup oēs
celos corporeos ad ephe. iiii. Aſcen
dit ſup oēs celos ut ad īpleret oīa.
Secūdo ſup oēs angl̄os ad ephe. i.
cōſtituēs eū ad dexterā ſuā ī celeſti
bus. Tercio uſqꝫ ad ſedē dei. i. uſqꝫ
ad equalitatē ut dictū eſt. Secundo
fuit rationabilis qꝛ ad celos: ⁊ hoc
ꝓpter tria: Primo qꝛ celū debebat̄
xp̄o ex ſua natura. rō eſt naturalr̄
vnū qōqꝫ dꝫ reuerti vn̄ traxit ori
ginē. primū aūt originis xp̄i eſt a
deo q̇ eſt ſup oīa. iō dignū fuit: ut
ſup oīa aſcēderet Johā. xvi. Exiui
a pr̄e ⁊ ueni in mūdū et iterū reli
quo mūdū ⁊c̄. Scd̄o debebat̄ ſibi ex
ſua uictoria. Nā xp̄s ueniēs in mū
dū cōtra mūdū et diabolū triūpha
uit. iō ſup oīa meruit exaltari. Apo
ca. iii. Qui uicerit faciā eū ſedere
in trono meo. Tercio debebat̄ ſibi
ex hūilitate ſua qꝛ. Luce. xii. dr̄ q̇
ſe hūiliat exaltabit̄. Nō fuit maior
hūilitas q̄ꝙ hūilitas xp̄i: q̇ cū in for
ma dei eſſet homo: ſeruꝰ factus eſt
obediēs vſqꝫ ad mortē: ad infernū
etiā deſcēdēs: Tercio hec aſcēſio fu
it vtilis ad. iiii. Prīo ut cōduceret
et doceret nos uiā ad aſcēdēdū Mi
chee. Tercio aſcēdit pādēs iter ante
eos. Secūdo ut aſſecuraret ſcꝫ nos
de poſſeſſione regni celeſtis. iō dixit
xp̄us. Jo. xiiii. Vado parare uobis
locū. Tercio ut interpellaret̄ ꝓ no
bis ad pr̄em ad ebre. vii. accedēs ſi
ue aſcēdens ꝑ ſemetipm̄ ad deū: ad
interpellādū ꝓ nobis. Quarto ut
nos ad ſe traheret: debemꝰ enī cor
da nr̄a ad ipm̄ eleuare et ibi uelle
eſſe: vbi eſt capō nr̄m. iuxta cōſiliū
apl̄i ad corin. iii. que ſurſū ſūt que
rite ubi xp̄s eſt in dextera dei pr̄is
Seq̇tur et iterū uēturꝰ eſt cū gl̄ia
iudicare uiuos ⁊ mortuos cuiꝰ reg
ni nō erit finis. ubi ponit quīqꝫ.
Primo aduētū cū dicit uēturꝰ eſt
de quo. p̄s. a facie dn̄i qm̄ uenit.
Secūdoͦ ibi gl̄ia de quo Luce. tūc
uidebūt filiū hōinis uenientē cū po
teſtate magna et maieſtate. Ter
cio actū cū dr̄ iudicare uiuos ⁊ mor
tuos: de quo. p̄s. iuſticiā et iudici
um p̄paratio ſedis tue. Quarͦ obi
tū: qꝛ uiuos et mortuos. Quinto
iudicis ſtatū: cū dicit cuius regni
nō erit finis. de quo dicit Danielis
regnū qō nō corrūpet̄. Circ̄ gͦ p̄mū
cū dr̄ inde uēturꝰ eſt ⁊c̄ ē notādū ꝙ
quadruplex eſt aduētꝰ xp̄i. unꝰ eſt
in mēte. ⁊ iſte eſt gratioſꝰ: de quo
Johā. i. ſp̄s ubi uult ſpirat: et uo
cem eiꝰ audis: et neſcis vn̄ ueniat
aut quo uadit. Secūdꝰ eſt in carne
et iſte gl̄ioſꝰ et iocūdꝰ de quo Jſa.
. lxii. Ecce ſaluator tuus uenit ⁊c̄
Terciꝰ eſt particularis in morte cu
iuſlibꝫ: ⁊ iſte eſt tremebūdꝰ de qͦ
Mat. Eſtote parati qꝛ neſcitis qn̄
ueīet dn̄s. Quarͦ generaľ in fine
de qͦ actuū. i. ſic ueīet quēadmodū
Secūdo uidēdū eſt qui ſūt iudican
di. Et dicēdū ꝙ viui et mortui iō
dicit viuos et mortuos ꝙ mľtipli
citer expōit̄ vnoͦ ut accipiat̄ ſic ui

ui.i.iuſti: q̇ uita grē viuūt et mor
tui.i.peccatores: q̇ ſūt grā ꝑuati.
Aliº uiui accipiūtur ꝓ illis q̇ nūc
viuūt mortui ꝓ illis q̇ nūc mortui
ſūt qr oīs generaliter xp̄s iudica
bit. Tercioº accipiūtur uiui ꝓ illis
q̇ tēpe ſtatī p̄cedēte iudicio viuent
lʒ moriātur poſt mortui ꝓ iā ante
mortuis. Tercio nota ꝙ quadrupl'r
erit ordo īter iudicādos ſm Grego.
qr iudicādi aut boni aut mali. ſi ma
li aut īfideles: et iſte cōdēpnabunt̄
ſʒ nō iudicabunt̄ qr dr̄ Johā.iii. q̇
non credit iā iudicatꝰ eſt. Aut ſūt
fideles et iſti iudicabūtur et cōdēp
nabuntur. q̇ moriūtur in peccato
mortali qr ſm apl'm.xxvi. ſtipēdia
peccati mors eſt. Si ſūt boni: aut
ſūt pfecti ſicut pauperes ſp̄u ꝓpter
xp̄m oīa relinquētes et vitā apl'icā
ducētes: et tales non iudicabuntur
teſ aluabūtur. ⁊ alios iudicabunt.
Mattei.xix. uos q̇ ſecuti eſtis me
ſedebitis ſup ſedes duodecī iudican
tes.xii. tribꝰ iſrael. hoc aūt non in
telligit̄ ſolū de apl'is alias Paulus
nō eſſʒ de ill' q̇ tn̄ dicit.i. ad corin.
vi. an neſcitis qm̄ angl'os iucdiabi
mꝰ ſed ītelligit̄ etiā de illis q̇ pfecte
vixerūt aut nō ſūt ita pfecta lʒ diſ
cedāt ſine peccato mortali et tales
iudicabuntur ⁊ ſaluabūtur: iudica
būtur aūt de oībꝰ cogitationibꝰ: lo
cutionibꝰ: ⁊ factis: ⁊ uerbis ocioſis
qr de oī uerbo ocioſo qō locuti fue
rūt hōīes reddēt rationem in die
iudicii dicit xp̄s. Mat. Quarto no
ta ad inſtructionē nr̄am: ꝙ hoc iu
dicium finale eſt timēdum: ꝓpter
quatuor. Primo qr in iudice eſt ſa
piētia īeffabilis. qr oīa nouit ad he
bre.iiii. oīa nuda ⁊ apta ſūt ocul'is
eiꝰ. glo. oēs ſcilʒ cogitaciones locu
tiones ⁊c̄. Secūdo in eo eſt potētia
inuīcibilis. iō nullꝰ pōt eiꝰ dn̄ium
euadere. Job.ix. nō eſt q̇ de manu
tua poſſit eruere. Terº ī eo ē iuſtici

a īeffabil': quā nullꝰ poterit īmuta
re aut reuocare. p̄s Cū accepo tp̄s e
go iuſticias iudicabo. Quarº in eo ē
ira īplacabilis. iō appebit terribilis
malis: bonis aūt benignꝰ ⁊ delecta
bilis: de bonis hētur Iſap. regē in
decore ſuo videbūt. Sʒ de mal' qua
liter uidebūt eū terribilē hr̄ apoca.
qr tūc dicēt mōtibꝰ. cadite ſr̄ nos ⁊
⁊ abſcōdite nos a facie iudicis. qm̄
uenit ira dei. Et notādū ꝙ hec ira
nō dicit cōmotionē animi in deo:
ſʒ dicit effectū ire ſcʒ penā īflictiuā
dāpni. qr ad moduʒ hōīs irati ſe
habebit terribiliter puniēdo. Cōtra
hec quatuor mala que ſūt in iudi
ce: ꝓpter que ip̄m debemꝰ timere:
ſūt alia quatuor bona que debemꝰ
hēre: ut nō timeamꝰ. Primū eſt
opationem bonā. iō dr̄ Johā.xiii:
Si nō uis timere poteſtatē bn̄ fac.
Scōʒ eſt penitētiā uerā: in qua ſūt
tria ſcʒ dolor in cōtritione: pudor
in cōfeſſiōe: labor in ſatiſfactōe. nā
p hec tria eterna pena expiat̄. ut di
cit Agꝰ in.li. cōfeſſiōis. Terciū eſt
largicioneʒ elemoſinaꝝ Dani.iiii.
peccata tua elemoſinis redimere.
Quartū qō debemꝰ hēre eſt carita
tē ordinatā: que q̇deʒ caritas opit
mltitudinē peccōꝝ. ſm apl'm. Seq̇
tur articl'ꝰ de ſp̄u ſācto ſcʒ. Et in
ſp̄ʒ ſāctū dn̄m. ubi ponūtur ea que
ptinēt ad pſonā ſp̄s ſācti. Et p̄mo
cōfitēmur eiꝰ pſonalē ꝓpietatē: cū
dicimꝰ ſp̄m ſāctū. Scōo eiꝰ ſpialeʒ
poteſtatē ibi uiuificātē. qr ſm apl'ʒ
ſp̄ꝰ eiꝰ eſt q̇ uiuificat. quarto eiꝰ ꝓ
ceſſionē originalē ibi q̇ ex p̄re filio
qʒ ꝓcedit. Quito eiꝰ cū p̄re et filio
pfectionis equalitatē ibi. q̇ cū p̄re ⁊
filio ⁊c̄ Et circa hº nota ꝙ ſicut in
deo oʒ credere eſſe v̄bū. ita oʒ etiaʒ
credere eē amorē. ⁊ ſicut v̄bū di eſt
filiꝰ eiꝰ: ita amor dei eſt ſp̄s ſācti.
Et iō cōtra hūc articulū fuerūt ml'
ti errores. Priº fuer̄t q̇dā heretici

dicētes ſpiritū ſcūm eſſe creaturā3 ſicut macedones: cōtra quos dr̄. ii. ad corin. iii. ſp̄s ē de9. idō cōtra hos dicim9 hic. Et in ſpūm ſāctū dn̄m q2 licet multi ſint alii ſācti ſp̄s: ſicut angeli oēs: tn̄ ſūt adminiſtratores ſp̄9: vt dr̄ ad ebre. Sed iſte non miniſter nō ſuus ſ3 dn̄s. Addit̄ autē viuificātē. ad differētiam amoris nr̄i: q2 nō uiuificat. fuerūt etiam alii: qui dixerūt ip̄m nō eſſe ſubſtātialem patri nec filio: nec eiuſde3 nature: contra quos dicit̄ hic. Qui cū patre et filio ſimł adorat̄ et cō glorificatur qđ nō eſſ3 niſi eſſet eis equalis et cōſimilis. et fuerūt alii errores: ſicut error Manichei: qui dicit uet9 teſtamētū non eſſe a deo bono. Itē Preſtille et Mōtani: q dixerūt prophetas non eſſe locutos per ſp̄m ſanctum. ſed q2 amentes aut ebrii. Cōtra quos dr̄. i. Pe. i. q ſp̄u ſancto īſpirate locuti ſūt ſācti dei homines. idō cōtra iſtos dicit̄ hic Qui locut9 eſt p prophetas. itaq3 ſp̄s ſanct9 loquebatur in ore pphetarū et ſāctorū hominū. Ad īſtructionē notādum: q a ſp̄u ſancto prouenit nobis multiplex fruct9. Nā ip̄e ualet ad peccata purgāda. cui9 rō eſt: q2 eiuſdem eſt reficere et reformare cui9 eſt cōſtituere et conſtruere; creātur aūt oīa p ſp̄m ſcū3 ps. in ſp̄u oris eius oīs virt9 eo2 vn̄ dicit Dioniſi9: q diuin9 amor non pmiſit eū ſine germine g° oportet q corda hominū deſtructa p peccatū reficiātur et reparētur per ſp̄m ſanctū. ps. emitte ſp̄m tuū ꝛ creabūtur ꝛc̄. Secūdo valet ad intellectū illuminandū: q2 oīa que ſcim9: ſcim9 p ſpūm ſcūm. Jo. xiiii. Paraclitus autē ſpūs ſcūs quē mittet pater in noīe meo: ille uos docebit oīa. Tercio valet ut ſeruem9 mādata ad amandum: nullus enim poteſt ſeruare mādata nec deū diligere niſi a ſp̄u ſancto ametur Johā. .ix. Si quis diligit me ſermonem meum ſeruabit. Amare aūt deum facit ſp̄s q eſt amor: ſine quo amore nō ſeruātur mandata. Quarto va3 ad ſpem vite eterne. Cōfirmandū eſt eni quaſi arra vite eterne et quaſi pignus ad ephe. i. Signati eſtis ſp̄u ſancto: qui eſt pign9 hereditatis. Sequit̄ articul9 pertinēs ad diuinitatē quātū ad effectū grē ſc3 Et vnā ſāctā ꝛc̄ Circa qđ nota q ſicut videm9 in corpore naturali hominis: ſicut eſt in corpore miſtico .i. eccleſia: in homine aūt eſt una anima ꝛ vnū corp9: diuerſa tn̄ mēbra. diuerſa officia habētia: neceſſaria tamē ad regimē ꝛ integritatē corporis: ſicut eſt in eccl̄a que eſt quaſi vnū corp9: habēs diuerſa mēbra: Alia aūt que hoc corp9 viuificāt eſt ſp̄s ſāctus. et idō poſt fidē de ſp̄u ſancto iubemur credere eccleſiam catholicam. Et ſciēdū q eccl̄ia idē eſt q cōgregatio fideliū in quib9 qlib3 bon9 xp̄ian9 eſt ſicut membrū. De qua dr̄ eccle. li. appropiate ad me indocti: et cōgregate uos in domū diſcipline. hec aūt eccleſia habet quatuor cōditiones que hic ponunt̄. pma q2 eſt vna. ſcđa q2 eſt ſancta. tercia q2 eſt catholica. quarta: q2 ē fortis ſiue firma. pmo dico q ē una. idō dicit̄ Vnā: cāticoꝝ. vi. dicit xp̄us una eſt columba mea. Cauſat̄ eni hec unitas ex trib9: pri° ex vnitate fidei: oēs eni xp̄iani idē credūt uł credere debēt corde ꝛ ore cōfitētur. i. ad cori. obſecro uos vti idip̄3 dicatis oēs. ꝛ de ap̄lis ad ephe .iiii. Vn9 de9: una fides: vnū babtiſma. ſcđo ex unitate ſpei. q2 om̄s firmati ſūt in una ſpe pueniēdi ad uitā eternā. ad ephe. iiii. un9 ſpūs unū corp9 ī una ſpe ie uocatōis vr̄e

Ter° ex vnitate caritatis: q2 oīs cō
uertimur in amorē dei: et adinui
cē in amore mutuo Jo.iii°. volo vt
ſint vnū ſicut ego ⁊ tu vnū ſum9
ex quo ſequit̄ ꝙ nullus debet abici
nec excomunicari ab iſta eccleſia.
quia nō eſt niſi vna: infra quā ſolū
ſaluari poſſum9: ⁊ nō ex̄ ſicut extra
archam Noe null9 fuit ſaluatus.
Secūdo dico ꝙ eſt ſancta: ideo dicit̄
in ſimbolo ſancta: ad differentiam
eccleſie vł cōgregatiōis malignoꝝ.
dicit̄ autē ſancta eccłia ex quatuor.
primo ex cōſecratiōe: q2 eccłia per
epiſcopū conſecratur et dedicatur.
Secūdo ex vnctiōe: quia vngitur.
Tercio ex ipſi9 trinitatis inhabita
tiōe. nā ille locus ſcūs eſt vbicūq3
de9 habitat ps. Domū tuam decet
ſanctitudo ⁊c̄. Quarto ex dei inuo
catiōe: q2 deus ibi inuocat̄. Jere.
xiiii. Tu in nobis es dn̄e ⁊ nomen
ſanctū tuu3 inuocatū eſt ſup nos.
Tercio dicit̄ catholica ideſt vniuer
ſalis. Circa qō ſciēdū ꝙ eccłia dicit̄
vniuerſał. ꝑmo qn̄tū ad locu3: q2
per totū mundū. na3 eccłia eſt con
gregatio fideliū. Fideles aute3 per
totum mūdum ſūt. vnde Mathei
vltimo. Euntes in mūdu3 vniuer
ſum p̄dicate euangeliū omni crea
ture. Habet aūt hec eccłia tres par
tes. vnā in celo. aliā in terra. terci
a3 in purgatorio. Secūdo quātu3
ad cōditiōes hominū: q2 null9 abii
citur: nō dn̄s: non ſuus: nō maſcu
lus nō femina. Ad gala. iii°. in xp̄o
ieſu nō eſt maſcul9 nec femina.
Tercio quātū ad tempus. na3 aliq̄
dixerūt: ꝙ eccłia debet durare vſq3
ineternū. ſed hoc eſt falſū: q2 eccle
ſia incepit ab abel vſq3 ad cōſuma
tionē mūdi: et poſt cōſumatinem
mūdi remanebit in celo. ideo dura
bit quātū tēp9 durabit. Quarto di
cit̄ apoſtolica ideſt firma. dicit̄ aūt
dom9 firma que habet firmū fūda
mētū: eccłia aūt ſanctā duo ſūt fū
damēta. ꝑmū eſt xp̄s. i. ad chorin
tios. iii°. Fundamētu3 aliō nemo
poteſt ponere: preter illō qō poſitū
eſt qō eſt xp̄s. Fūdamētū aūt ſecū
dariū: ſūt ap̄łi et eorū ſucceſſores.
ideo dicit̄ apoſtolica vł firma a xp̄o
⁊ ab ap̄łis fūdata. Unde apoſtolica
. xxi°. ca°. dicit̄ ꝙ ciuitas habebat.
. xii. fūdamēta: ⁊ erātibi ſcripta no
mina. xii. ap̄łoꝝ. Et inde eſt: ꝙ ad
ſignificādu3 firmitatē eccłie: ꝑm9
rector eius poſt xp̄m vocatus eſt.
Petrus ideſt firm9. firmitas aūt
eius apparet: q2 nullo mo° deſtrui
a pſecutorib9 potuit. imo in pſecu
tionibus magis creuit: quia funda
ta erat ſupra firmā petram. Se
quitur. Confiteor vnum baptiſ
ma. Et diuiditur in duas partes
Quia primo ponitur ipſius ſacra
mēti expreſſio: cū dicit vnum bap
tiſma. Secūdo eius vtus operatur
ibi: remiſſione3 peccatoꝝ. Et nota
ꝙ hoc additū eſt ad ſimbolū ap̄łoꝝ:
propter errores qui in ſurrexerūt.
Dū hic ponit̄ cōfirmatio ſacramē
torū quib9 delentur peccata. Et q2
baptiſmus eſt ꝑmū ⁊ ianua alioꝝ:
ſine quo nullus pōt ſaluari. Jdeo
de ipſo ſolo fit mētio ſingulariter.
Circa qō notādū ꝑmo: que eſt ma
teria huius ſacramēti. Dicēdū ꝙ a
qua vera et naturalis: nec refert
vtrū ſit frigida vel calida. Jn aq̄s
autē artificialib9 ſicut eſt aqua ro
ſacea: non debet nec pōt babtiſari.
Secūdo que ē forma. Et dicēdum
ꝙ hec: Ego te babtiſo i noīe patris:
et filii: et ſpiritus ſancti. Ter° q̄s
eſt miniſter. Et dicendū: ꝙ ꝓprie
miniſter cui incūbit ex officio ē ſa
cerdos. Jn articulo tamē neceſſita
tis diaconus: ſubdiacon9: lapcus:
mulier: pagan9: heretic9: ita intel

ligẽdo: ꝙ ſemper dignior babtiſet
q2 ſi pſens ſit diacon9 nõ deb3 bab
tiſare ſubdiacon9. et ſi pñs fuerit
homo: non mulier et ſic de alijs:
quia omnes iſti ſunt miniſtri: dũ
tamẽ intẽdunt facere id qd eccl'ia
intẽdit facere ſiue facit: vl' miſter
ſũt: ſi extra articulũ neceſſitatis:
aliquis a talib9 babtiſaret: babtiſa
tus eſt vere ⁊ caracterẽ recipit: ſed
nõ ſacramẽti grãm. quia eſt cõtra
ſtatutũ eccleſie Quarto quis eſt
eius effect9. Et dicẽdũ ꝙ remiſſio
culpe original' et actualis et totius
culpe et pene: ita ꝙ babtiſato non
eſt alia ſatiſfactio iniungenda pro
peccatis pteritis. ſed ſtatim mori
entes intrant padiſũ. Quinto di
cẽdũ eſt de erroribꝰ. Et nota ꝙ cir
ca hunc babtiſmũ multi fuerũt er
rores. pm9 illorũ qui baptiſmũ in
aqua nõ recipiũt. ſed ſolũ ſpũalez.
Contra quos dicit Jo. iii°. Niſi qs
renatus fuerit ex aqua et ſpiritu
ſancto ⁊c. Alius donaſticaꝝ rebabti
ſantiũ eos: qui ſũt a catholicis bap
tiſati. Contra quos ad ephe. iiii.
Una fides vnũ baptiſma. Terci9
aliquoꝝ qui dicũt: ꝙ homo exiſtẽs
in peccato mortali: nõ põt baptiſa
re. Contra quos Jo. i°. Sup quem
videritis ſpm ſanctũ deſcẽdentez ⁊
manẽtem. hic eſt qui baptiſat. i.
xps. Unde nõ nocet homini mal9
miniſter Sexto dubitatur de hoc
qd dicit: qd eſt vnũ baptiſma. Con
tra q2 tria ſũt baptiſmata. ſ. flumi
nis: ſanguinis: et flãminis. g° nõ
vnum. Et eſt dicendũ ꝙ aliqd põt
dici baptiſm9 pprie ⁊ eſſẽtialiter:
et iſtomodo non eſt niſi vnus: ſcz
fluminis de quo dicit hic. Et dicit
apoſtol9 ad ephe. iiii°. Unum bap
tiſma ſcz fluminis. Alio modo ſm
propoſitionem effectus: et iſto mo
do ſunt alia duo et ſic currit argu
mẽtatio. Unde nota ſex cõditiões.
tres pmo de baptiſmo ſanguinis.
Pria cõditio eſt: ꝙ baptiſm9 ſang
uinis differt in duobus a baptiſmo
fluminis. Primũ eſt caracter. q2
in baptiſmo ſanguinis nõ imprimi
tur carctaer. Secũdum eſt quia re
quiritur contritio: q2 in baptiſmo
ſanguinis requiritur cõtritio: nõ
aũt in baptiſmo fluminis niſi i ad
ultis. Scda cõditio eſt: ꝙ baptiſm9
ſanguĩs eq̃pollet baptiſmo flumĩs i
duob9. Prio in remiſſiõe oĩs culpe
Scdo i remiſſio cuiuſcũq3 pene. Ter
cia cõditio eſt: q2 baptiſm9 ſanguis
pcellit baptiſmũ flumĩs in duob9:
pmũ eſt maior grẽ et glorie colla
tio. ſecũdũ aureole acquiſitio. Alie
tres ſunt de baptiſmo flãminis reſ
pectu baptiſmi fluminis: et ſũt he
que ſequunt. prima ꝙ baptiſm9 fla
mĩs differt in quatuor a baptiſmo
fluminis. primũ in caractere: ſecũ
dũ qd requirit cõtritionẽ. Terciu3
ꝙ nõ remittit omnẽ penã ſaltem
temporalẽ. Quartũ ꝙ ſol' adultis
⁊ ratione vtẽtibus cõuenit nõ aũt
pueris datur. Secũda cõditio eſt ꝙ
equipolet in duob9: pmũ eſt in re
miſſione culpe toti9: ſecunda eſt in
colectione grẽ. Tercia ꝙ pualet in
vno q2 ſcz poteſt reiterari et mlti
plicari frequẽter ꝙ non poteſt bap
tiſm9 flumĩs q2 ſemel baptiſm9 nõ
debet rebaptiſari ¶ Sequitur in re
miſſiõe peccatoꝝ. nam baptiſm9
in quãtũ cõicatur nobis v'tus capi
tis noſtri iheſu criſti: delet peccata
ut dictum eſt. Sequitur ultimus
articlus de corporum et animarũ
glorificatione. cum dicit. Expecto
reſurrectionẽ. in quo pmo ponitur
corporoꝝ reparatio: cu3 dicit. reſur
rectionẽ mortuoꝝ. Secũdo aiarum
et corporũ ſimul glorificatio ibi ui
ta3 futuri. Tercio omniũ peccatoꝝ

remiſſio et omniū predictoꝝ confir
matio: ibi Amē. Circa primū ſcien
dū ꝙ oporʒ confiteri carnis noſtre
reſurrectionē. quia ſecūduʒ apl'm.
omnes quidē nos reſurgemus. Et
iſte articul's ptinet ad diuinitateʒ
quātum ad effectum glorie. Cōtra
hunc artic'm fuerūt m'lti errores.
primꝰ fuit illorū qui negant reſur
rectionē ſicut. Valentinꝰ. Contra
quē apoſtolꝰ. i°. ad chorin. xv°. Si
criſtꝰ predicať ꝙ reſurrexit a mor
tuis: quomodo q̇dam dicunt in no
bis: quoniā reſurrectio futura non
eſt. Secundꝰ fuit quorundam qui
dicūt reſurrectōeʒ futurā: nō tamē
eorundem corporū: ſed anime aſſu
mēt corpora quedā celeſtia. Cōtra
quos. i. chorin. xv°. oportet corpꝰ
mortale hoc induere in mortalita
tem. Terciꝰ error eſt Euticii patri
arche Conſtātinopolitāi: qui dicit.
ꝙ corpora noſtra erūt aeri vel ven
to ſimilia. vt narrat Grego. xiiii°.
moraliū. cōtra queʒ dixit dn̄s luce
vlti°. poſtq̄ reſurrexit. palpate et
videte. Et apoſtolꝰ ad phi. iii. Re
formabit corpꝰ humilitatis noſtre
cōfiguratum corpori claritatis ſue
. xlix. fuit illorū qui dicunt ꝙ cor
pora humana ī reſurrectione erūt
tam ſubtilia: ꝙ vertenť in ſpiritū
Contra quos luce vltimo. Spiritꝰ
carnē ⁊ oſſa non habet. Nota ꝙ fi
des et ſpes reſurrectionis eſt nobis
vtilis ad quatuor. p̄mo ad triſtici
as quas de mortuis cōcipimꝰ tollē
das. Impoſſibile eſt enim nō dole
re de morte amicorū. ſed p hoc ꝙ
ſperamꝰ eos reſurrecturos tempera
tur m'ltū dolor et mitigatur. i. ad
theſalo. iiii°. Nolumꝰ vos ignorare
fratres vt nō cōtriſtemini ſicut et
cetri qui ſpem nō habēt ⁊c̄. Secū
do ad timorē mortis tollendū. nā
ſi homo nō ſperaret poſt mortem
aliam vitaʒ: ſine dubio mors eſſet
valde timēda: et potiꝰ deberet vnꝰ
quiſqʒ mala quecūqʒ facere: q̄ꝙ in
currere mortē. ſed q2 aliaʒ uitam
ſperamus. ideo nullꝰ bonus time
re mortē debet: nec timore mortis
aliq̇d maluʒ facere ad ebre. ii°. vt
xp̄s mortuꝰ eſt ut p mortē deſtru
eret euʒ qui habebat mortis impe
riū. ideſt diabolū: et liberaret eos
qui timore mortis erāt obnoxii ſer
uituti. Tercio ad ſtudioſos et ſolli
citos nos reddēdos ſcʒ ad bonū ope
randuʒ. ſi enim ſola vita iſta eſſet
hōībus et non alia: non eſſet eis
magnū ſtudiū ad bonū operāduʒ.
ſed quia credimꝰ ꝙ per bona opera
que facimꝰ: recipiemꝰ vitā eternā
in reſurrectiōe. Idcirco ſtudeamꝰ
bn̄e operari. i. ad chorin. xv. Si in
hac vita tantū ſperātes eſſemꝰ mi
ſerabiliores ſumꝰ omnibꝰ hōībus.
Quarto a malis nos retrahēdum:
audiētes enim malos puniri in re
ſurrectiōe retrahimur a malis. q2
diciť Jo. v°. Reſurgent qui bona
fecerunt in reſurrectionē vite: qui
vero mala fecerūt in reſurrectionē
iudicii. Sequiť de vtriuſqʒ ſcʒ cor
poris et aīe glorificatiōe: cū dicit.
vitā futuri ſeculi. iſtud ptinet ad
effectū glorie: ⁊ ad vltimū effectū
diuinitatis: qui ē reddere vnicuiqʒ
ſcd̄m opera ſua. Et ſciēdum ꝙ cō
tra hūc artic'm fuerunt errores.
Primꝰ dicētiū ꝙ anima moriť cor
pore mortuo: vl' poſt modicū inter
uallum: ſicut recitať in libro de ec
cleſiaſticis dogmatibꝰ: Cōtra quos
ad phili. Deſideriū habens diſſolui
⁊ eſſe cū xp̄o. Et apocha. vi°. Vidi
ſub altare dei animas interfectorē
propter v̇bum dei. Secūdus eſt er
ror origenis: qui poſuit homines
dampnatos et demones poſſe pur
gari: ⁊ redire in gloriā: ⁊ angelos

et ſanctos homines iterū ad mala
poſſe deduci et dāpnari qđ eſt con
tra dictū dñi Mathei .xxv°. ibūt hi
in ſuppliciū eternū. Terciꝰ error di
centiū oīa pmia et oēs penas eſſe
equales oībꝰ. Sed contra primū di
citur .i°. chorin. xv. Stella differt
a ſtella in claritate: ſicut erit in re
ſurrectione mortuoꝝ. Contra ſcđm
ſcꝫ de penis dicit̄ Mathi. xii. Tyro
et ſidoni remiſſiꝰ erit in die iudicii
q̄ꝫ vobis. Quartus error dicētiuꝫ
malorū aīmas nō ſtatim poſt mor
tē deſcēdere in infernū: nec aīmas
ſanctorū padiſum intrate ante diē
iudicii. Cōtra quos luce. xvi. Mor
tuꝰ eſt diues ⁊ ſepultꝰ in inferno.
Et nūc nouiter eccl'ia totū oppoſi
tū determīauit. Quintꝰ error eſt
illoꝝ: qui negant purgatoriū eſſe.
Contrā quos dicit̄ ad chorin. iii°.
Si quis ſupedificat fenuꝫ et ſtipu
lam detrimentū paciet̄: ipſe tamē
ſaluus erit. Cōtra oēs hos errores
dicimꝰ vitā uenturi ſeculi. Et in
alio ſimbolo uitā eternā. Secundo
nota: q̄ iſte articl'ꝰ uita eterna cō
uenienter in fine ponit̄: cū ſit finis
deſiderioꝝ noſtroꝝ: et pmium vlti
mū noſtrū qđ expectamꝰ: Et ideo
fideꝫ de credēdis in ſimbolo tanq̄
merces omniū credēdorū: quia pro
omnibꝰ que credemꝰ habemꝰ vitā
eternā. et ideo finis datur de credē
dis in ſimbolo. Tercio cōſiderandū
eſt que ē hec uita eterna: Circa qđ
ſciendū q̄ in uita eterna ſunt hec.
pmū eſt unio intima cū deo. Naꝫ
ibi homo intime deo coniungitur
ipſe enim eſt merces et premium
noſtrum ultimum: ⁊ finis laborū
noſtrorum. Vnde exodi .xv°. Ego
dñs merces tua. hec autem vnio
cōſiſtit in nuda ⁊ apta viſione dei.
.i. ad chorin. xiii°. Videmꝰ nunc
ꝑ ſpeculū in enigmate: tunc autē
facie ad faciē contēplabimꝰ et vide
bimꝰ deū. Secūdo cōſiſtit hec vnio
in feruētiſſima dilectiōe quāto eniꝫ
pfectus aliqđ bonū cognoſcit̄: tāto
ampliꝰ amat̄. iđ cū ibi deꝰ cognoſ
cat̄ clariꝰ ſic etiā diliget̄ feruētiꝰ.
Tercio cōſiſtit ī laude plena. Augꝰ
videbimꝰ amabimꝰ ⁊ laudabimus
⁊c̄. Yſaye. li. c. gaudiū ⁊ leticia in
uenieт̄ ī ea grāꝝ actio et uox lauda
bilis. Secūdo in uita eterna eſt ple
nitudo deſiderii et perfecta ſacietas
que ibi habet̄: nullū enim bonū cre
atū faciat appetitū: eo q2 finitū ⁊
appetitꝰ anime nr̄e rationalis ē ca
pax diuitatis que eſt infinita. Et
ideo deꝰ qui eſt bonū infinitū om
nia bona infinta continēs. ſupemi
nēter ille ſolꝰ faciat et implet ps.
Qui replet in bonis deſideriū tuū.
quidq̄d enim eſt deſiderabile ibi eſt
totū ſuphabūdanter. Si enim uis
delectatōes ⁊ delicias: ibi ſūt ſūme
de ſūmo bono Job ſup omipotēteꝫ
deliciis afflués. ſi appetis honores
ibi eſt ſummꝰ honor inter: laycos
maxius eſt honor eſſe rex: inter cle
rū epiſcopꝰ. et hec erūt ibi apoch.
.v°. feciſtis nos regnū deo noſtro
⁊ ſacerdoti. ſi apetitis ſciēcias: ibi
ſcies omnes reꝝ naturas: omnē ue
ritatē ⁊ quidq̄d uolueris totū habe
bis ſapiēti. v°. venerūt michi om̄ia
bona pariter cū illa. Terciū eſt q̄
pfectiſſima ſecuritas ibi dat̄. quia
nulla triſticia ⁊ nullꝰ timor ⁊ nul
lus labor: qm̄ hec priora tranſient
apocha. Et per oppoſitū mali in
eterna morte cruciabunt̄. vñ agre
gant̄ imo potiꝰ integrant̄ eoꝝ pec
cata. Primo ex ſeparatione dei et
beatoꝝ: que eſt pena damni: que ē
maxia omnium penarum ſenſus:
Mat. xxv. Mittite eū in tenebras
exteriores id eſt ſepate damnandi
a cōſortio meo ⁊ beatoꝝ dicit criſtꝰ

criſtus angelis ut dicit glo. Secū
do ex remorſu cōſciētie que nunꝗ
ceſſabit eos arguere et rephendere
.1°. Iſaye ultimo. Vermis eorū
nō morietr. ps. Arguā te et ſtatuā
contra faciem tuā. Tercio ex īmē
ſitate pene ſenſualis ſcʒ inferni:
que erit mors eterna. ps mors de
paſcet eos. Quarto ex deſpatione.
quia nō habebūt ſpem liberatiōis.
ideo dolor mitigari nō poteſt quia
ſemp ardebūt et penas patiētur et
nunꝗ morienṫ ideſt conſumabun
tur: ut dicit Gregori9 quia uermis
eoꝝ ideſt pena non morietṙ Iſaye
ultimo. vmis eorū nūꝗ extingue
tur Sequitṙ ultimo Amē que eſt
cōfirmatio omniū precedentiū: de
quo amē habitū eſt ſupra in pmno
angeloꝝ. ¶ Quitodecimo mouebū
tur dubia ⁊ queſtiones alique curi
oſe ⁊ utiles circa aliquos articl'os.
Et pmo circa pmum ſcʒ credo in
vnū deū. circa ꝙ pmo uidebitur.
vtruʒ ſit unū principiū tantū. Di
cēdū ꝙ ſic. quia omnis pluralitas
habet reduci ad unum propter qō
Ariſto. xii°. metha. cōcludit unus
ergo princeps et unū principiuʒ:
alias eſſet proceſſus in infinitum.
Secūdo quare iſte ponitṙ inter arti
culos: q2 uidetṙ ꝙ poni non debeat:
quia illud qō eſt ſcitū et demōſtra
tuʒ nō eſt inter credibilia cōputan
dū. quia fides eſt de ignotis ⁊ non
ſcitis: ſed tantum creditis: ſed eſſe
vnū principiū et unū deū eſt ſcitū
⁊ demōſtratū patet. q2 Ariſtotiles
et alii philoſophi hac demōſtratiōe
pbauerunt: ergo non eſt articul9
fidei deū eſſe unū: nūc debet inter
articl'os poni. Reſponſio certe hūc
oportuit inter articl'os pmum po
nere: q2 oportet ꝙ ab omībus hoc
ſupponatṙ pmo: et quia ſcientia ad
quā ptinet probare deū eſſe vnum
ultimo hominibus adiſcenda propon
tur pſuppoſitis multis aliis ſcien
tiis: ſicut manifeſte apparet. ideo
nō poſſet homo ad dei cognitioneʒ
puenire: niſi poſt magnū tempus
vite ſue: et cū hoc expiraret ſcien
tia: talis nunꝗ haberet ſidē. Itē
multi in ſtudio vaccare nō poſſūt
pter defectū ingenii ul' alias occu
patiōes temporales uite: qui a dei
cognitiōe fruſtrarenṫ: niſi eis iſte
articul9 ſaltim p modū fidei ppo
nerettṙ. Et ſic dico ꝙ oportuit hūc
articulū inter alios articl'os pmū
ponere: ita ꝙ ab omnib9 unū deū
eſſe pſupponatṙ. Ad argumentū g°
qō illud ꝙ eſt ſcitū nō eſt credituʒ
ab eodem. ſed illud qō eſt ſcitū ab
vno: poteſt eſſe creditū ab alio: et
ſic nō ualet. Vel dicēdū breuius ꝙ
aliqs pōt dici articul9 dupliciter.
vnomodo q2 p fidem ⁊ ratiōnē ad
ipſū ortamur: et iſtom° eſt articu
lus fidei: vnū deū credere. Alio° q2
per fidem ipſum ſolum ortamur:
et iſtom° nō eſt articulus ut dictū
eſt. Tercio querit quare fuerūt in
ducti homines ad ponendū plures
deos. Et dicēduʒ ꝙ pter quatuor
principaliter. Primo ex intellect9
humani imbecillitate: ſicut beat9
Thomas ī tractatu de articl'is fidei
dicit: Intellect9 human9 aliquorū
nō ualētium corpalia tranſcēdere:
non credidit eſſe aliquid ſup natu
ras reruʒ ſenſibiliū. et ideo poſuit
corporalia quedā diſponere et rege
re mūduʒ: inter que pulcriorib9 et
dignioribus corporib9 hec attribuū
tur: et cultū diuinū eis exhibuerūt
huiuſmodi ſūt corpa celeſtia: ſicut
ſol ⁊ luna et ſtelle ⁊ cetera his acci
dit ſicut illi: q̇ vadit ad curiā regis
ad videndū regē quē nunꝗ vidit:
qui quēcūqʒ vidit bñe indutū aut
ſociatū: credit eſſe regem. De iſtis

habetur ſapientie xiiiº. ſolem ⁊ lu
nam rectores orbis terrarum deos
eſſe putauerūt. Secūdo ꝓuenit ex
hominuꝫ adulatione: nam aliqui
volentes placere dn̄is et regibus:
honorē debitū deo exhibuerūt illis
obediendo et eis ſubiciēdo ſicut Ju
dith. viº. Sciant om̄s gētes ꝙ nō
eſt deꝰ ī terra niſi Nabucodonoſor
⁊c̄. Tercio ex carnali affectiōe: ali
qui enim tantuꝫ afficiebantur ad
parētes filios et ꝓpinquos: ꝙ poſt
mortē faciebant eis ſtatuas: impē
dendo eis cultum diuinuꝫ proceſſu
temporis. ſapientie. xiiiº. acerbo
luctu dolens pater rapti filii fecit
imaginē et illum qui quaſi homo
mortuꝰ fuerat nūc tanquaꝫ deum
colere cepit. Quarto ex demonuꝫ
ſagacitate uel ꝓcuratione. Naꝫ di
abolꝰ in principio enim uoluit ſta
tim equari deo. vnde dixit. ponaꝫ
ſedem meā in lateribus aquilonis
et ſimilis ero altiſſimo ⁊c̄. Jſaye
. iiiiº. hanc autē uolūtatem nō de
ſeruit: imo totus conatus ſuus in
hoc exiſtit: vt faciat ſe adorari ab
hominibꝰ et offerri ſacrificia. ideo
antiquitꝰ demoēs intrabant ydola
inde dantes reſponſa. Vnde de ta
libus ṗs. Omnes dii gentiū demo
nia. Et nota ꝙ licꝫ hec ſint horrē
da et nephanda. tamē prochdolor
videt̄ michi: ꝙ hodie multi in iſtis
quatuor cauſis incidūt ponētes et
adorātes plures deos. Naꝫ illi qui
dicunt et credunt corpora celeſtia
poſſe imprimere v̉tutem in volun
tatē homis: qui in factis ſuis acci
piunt certa tempora puta in itine
rando uel in ducēdo vxorem uel in
aliis que ꝓcedunt a libera uolūtate
hi ponunt plures deos cū ṗmis de
facto licet verbo negēt. Cōtra quos
Jo. x. A ſignis celi noli metuere.
Jtem illi qui obediūt regi uł dn̄is

temporalibꝰ plus ꝗ̄ deo: in illis in
quibꝰ enim nō debēt: iſti cōſtituūt
ſibi dn̄os: deos eſſe tēporales cuꝫ ſe
cūdis. Contra quos actuū vº. Obe
dire oportet deo plus ꝗ̄ hominibꝰ
Jtem illi qui diligūt filios vxores
aut cōſanguineos plus ꝗ̄ deuꝫ: in
cidūt cū terciis. Apoſtolꝰ. quoꝝ deꝰ
venter eſt et gloria ⁊c̄. Jtem illi
qui incedunt ueneficiis incātatiōi
bus ſacrilegiis auguriis ⁊ aliis hu
iuſmodi: credunt cū quartis: quia
demones ſūt dii. cuiꝰ ratio eſt: quia
petūt a demonibꝰ illud qđ ſolꝰ deꝰ
poteſt dare ſcꝫ reuelationē alicuiꝰ
rei occulte et ueritateꝫ futuroꝝ et
contra omnes iſtos dicimꝰ. Credo
in vnum deū patrē omnipotentē.
Hic querit̄ quare melius dicimus
patrem omnipotentē: ꝗ̄ filium uł
ſpiritū ſanctū cū oēs tres pſone ſūt
equales ī potēcia. Et videt̄ ꝙ male.
qꝛ ſecūdum Athanaſiū. Om̄ipotēs
pater oipotēs filiꝰ om̄ipotēs ſpiri
tꝰ ſanctꝰ. Et dicēdū ꝙ licet uterqꝫ
ſit om̄ipotens: ⁊ etiam equaliter:
tamen patri attribuit̄ omniptētia
magis quā filio duplici rōne. Priº
rōne auctoritatis: quia filiꝰ ⁊ ſpūs
ſanctꝰ ſunt a pr̄e ⁊ nō econuerſo.
Secūdo ad tollendum defectum in
patre: cōmuniter enim in creatu
ris: patres et ſenes ſunt impoten
tiores. ideo ad tollēdū hūc defectū
attribuit̄ patri potētia. Filii autē
tanꝗ̄ iuniores et minꝰ experti ſūt
in prudentiis: ideo ad tollendū hūc
defectuꝫ attribuimꝰ filio ſapiētiā:
et ſpiritui clemētiā: ſed ad defectū
turbationis tollendū ⁊ ire illorū:
de quibꝰ dicimꝰ ꝙ habent ſpirituꝫ
in naribus attribuimꝰ ſpūi ſancto
clementiā ⁊ ſic patꝫ quare dicimꝰ
patrem omnipotētem ⁊c̄. Sequit̄
Et incarnatꝰ eſt. Hic querit̄ utrū
filiꝰ dei fuiſſet incarnatꝰ: ſi Adam

non peccaſſet. dicunt quidã ꝙ nul
lomoᵒ fuiſſet xp̄us incarnatus: et
ratio illoꝝ̄ eſt: quia homo ſine pec
cato exiſtens nõ indigiſſet redemp
tiõe: et per conſequẽs nec incarna
tione. Sed alii dicũt ꝙ imo fuiſſet
incarnatus: et rationẽ aſſignant:
quia humana natura ꝑ peccatum
nõ eſt capacior gratie: ſed poſt pec
catũ eſt capax gratie vnionis. que
eſt ſumma gratia et maxima. qꝛ
ſi homo non peccaſſet: humana na
tura adhuc huius gratie vnionis
capax fuiſſet: nec deus ſubtraxiſſet
nature humane bonũ iſtud: cuius
capax erat. idcirco quamuis Adam
non peccaſſet: filiꝰ dei adhuc incar
natus fuiſſet: ex quo natura hũa
na: capax gratia vnionis erat. Sed
Thomas in tercia parte ꝑ̄mi tenet
ſcꝫ ꝙ ſi Adam nõ peccaſſet criſtus
nõ fuiſſet incarnatus. et aſſignat
rõnẽ et dicit ꝙ nõ: quia ea que ex
ſola dei voluntate ꝓueniũt: ſuper
omne debitum creature in nobis
innoteſcere nõ poſſunt: niſi quãtũ
in ſacra ſcriptura traduntᷣ: ꝑ quaꝫ
diuina volũtas innoteſcit. vnde cũ
in ſacra ſcriptura: vbiqꝫ incarnati
onis ratio: ex peccato ꝑ̄mi parẽtis
aſſignetᷣ: cõueniẽtius dicitᷣ incarna
tionis opus ordinatũ a deo eſſe: in
remediũ peccati: ita ꝙ peccato nõ
exiſtente: incarnatio nõ fuiſſet de
potẽtia ordinata ꝗ̄uis de potentia
dei abſoluta poſſibile fuiſſet: nec ar
gumentũ illoꝝ cogit: qꝛ nichil pro
hibet: naturaꝫ humanã ad aliquid
maiꝰ eſſe inductaꝫ vł̄ productã poſt
peccatũ. Deus enim ꝑmittit mala
fieri: vt inde aliqđ meliꝰ eliciat.
Unde dicitᷣ ad Roma. iiiiᵒ. vbi ha
bũdauit iniquitas ſuphabũdauit ⁊
grã. Et in bñedictiõe cerei paſchał
dicitᷣ. O felix culpa que talẽ et tan
tum meruit redẽptorẽ. ¶ Sequitᷣ
Crucifixus etiã pro nobis. hic q̃ue
ritur vtrũ ſcꝫ quomoᵒ xp̄s mortuꝰ
eſt cũ eſſet deus uerus: qui eſt om
nino inmortał. Et dicendũ ꝙ hoc
videre ita arduũ eſt: ꝙ intellectus
capere nõ poteſt. Tanta enim fuit
gratia dei et amor ad nos. ꝙ ipſe
fecit plus ꝓ nobis ꝗ̄ nos intellige
re valeamꝰ: nõ tamẽ eſt intelligẽ
dum: ꝙ criſtus ſit fuit mortuꝰ: ꝙ
diuinitas ſit mortua: nec criſtꝰ ut
deus ſed ut homo: ꝙ aliquomodo
patet ꝑ exemplᷣm. qꝛ conſtat ꝙ cũ
homo moritᷣ in ſepatione corporis
et anime: nõ moritᷣ aĩa ſed ipſum
corpus: ſic etiã in xp̄o: nõ eſt mor
tua diuinitas ſed natura humana.
Sed tũc arguitᷣ ꝙ ſi diuinitas non
eſt mortua. ſed ſolum natura hũa
na: ergo iudei nõ plus peccauerũt
eum occidẽdo ꝗ̄ vnũ aliũ hoĩ̄nẽ.
Sed dicẽdum ꝙ quia ſi aliquis rex
eſſet indutꝰ vna pulcra veſte: ſi q̇s
inquinaret illam ueſtem: tantum
reatum incurreret: ac ſi ipſũ regẽ
inquinaſſet. Judei autẽ licꝫ ipſuꝫ
deũ nõ poſſent interficere. tamen
naturam humanam xp̄o coniũctã
occidentes: tantũ puniti ſunt ac ſi
ipſam diuinitatẽ occidiſſent. Jteꝫ
dictum eſt ſupra: ꝙ filiꝰ dei eſt uer
bum eius. videmꝰ autẽ ꝙ ſi v̄bum
regis in carta eſſet ſcriptũ: et aliq̇s
cartã ipſam dilaniaret: tantũ eſſet
reus ac ſi verbũ regis dilaniaſſet.
ideo pro tanto habetᷣ peccatũ iude
orum: ac ſi uerbũ dei occidiſſent.
Sequitᷣ in ſimbolo apoſtoloꝝ. deſcẽ
dit ad inferos. ideo circa hec mł̄ta
querũtᷣ. Primo uerũ infernus ſit
ſub terra. iiᵒ. utrũ infernꝰ et pur
gatoriũ ſint idẽ. iiiᵒ. utrũ infernꝰ
et limbꝰ ſint idem. iiiiᵒ. item utrũ
limbꝰ ⁊ ſinꝰ abrahe ſint idẽ. quito
vtꝝ limbꝰ patrũ ⁊ pueroꝝ ſint idẽ.
ſexto de ſufficiẽtia quinqꝫ recepta

UNIVERSIDAD Y PROV
BIBLIOTECA
ZARAGOZA

culoꝝ et multa alia dicentur ⁊ que rētur. Quātū ad pmū de inferno dicendū: vtrū infernꝰ ſit ſub terra ꝙ nullus homo ſcit ſi eſt ſub terra ſecundū ꝙ dicit Auguſtinus. Niſi cui ſpiritus diuinus voluerit reuelare. Iſidorus enim videt̄ ſēſiſſe ꝙ ſit ſupra ſuperficiem terre ex parte oppoſita nobis. Pictagoras vero poſuit infernū locū penarū in ſpera ignis. quam dixit eſſe in medio tocius orbis. Alii eſtimāt infernū eſſe ſub terra. et hanc oppinionem probabiliorem eſſe Grego. oſtendit in. iiii°. dialogorū duplr̄. Primo ex nominis ratiōe: ut infernus dicitur quaſi inferiꝰ iacens. Secūdo ex hoc ꝙ dicit̄ apocha. v°. Nemo poterat neq3 in celo neq3 in terra neq3 ſubtus terram aperire librū. vt hoc ꝙ dicit̄ in celo referatur ad angelos: ꝙ dicitur in terra referat̄ ad homines viuentes in corpore: hoc ꝙ dicit̄ neq3 ſubtus terram referat̄ ad aīas exiſtētes in inferno. Augꝰ. etiā xii. ſup gene. ad litterā hoc idem ſētit: duas rōnes congruitatis aſſignando. Quantū ad ſecūdum de inferno ⁊ purgatorio utrū ſint. idem Dicendū ꝙ aliq̄ dicunt ꝙ purgatoriū ſecundum legem cōmunē eſt vbi homo peccat: ſed hoc nō videt̄ eſſe verū: quia homo ſimul puniri poteſt ꝓ peccatis que in diuerſis locis cōmiſit. Aliqui dicunt ꝙ puniūt̄ ſupra nos: q2 ſunt medii inter nos et celū et ibi puniūt̄ anime hominū: eo q2 ſunt medii inter nos et celum quantū ad ſtatū. ſed hoc nichil eſt quia nō puniunt̄ pro eo ꝙ ſupra nos ſunt: ſed pro eo qd̄ eſt infimū ī eis ſc3 peccatū. Ideo cōiter dicit̄: ꝙ locus purgatorii eſt duplex. vnꝰ ſecūdū legē cōmunē: et ſic locus purgatorii eſt locus inferior inferno coniūctus: ita ꝙ idē ignis ſit qui damnatos cruciat in inferno: et qui iuſtos purgat ī purgatorio. ſed locꝰ inferni eſt īferiꝰ. Alius eſt locꝰ purgatorii ſecundū diſpenſationē diuinā. et ſic quādo q3 aliqui in multis locis puniri legunt̄: ⁊ hoc vl̄ ad viuorū īſtructō3 vel ad mortuorū ſubiectionem: ut dum viuētibꝰ eoꝝ pena innoteſcit per ſuffragia eccleſie mitigaret et ſic patet ꝙ nō ſūt idem. Quantū ad tercium: vtrū infernꝰ ⁊ limbus ſint idem: dicendū ꝙ receptacula animarū poſt mortem dupliciter diſtingunt̄. vnom° ſecūdū ſitum. Aliom° ſecundū locorū qualitates Si ergo loquamur pmom° ſc3 quātum ad ſitum ſic probabile eſt: ꝙ idem locus uel quaſi continuus ſit infernꝰ ⁊ limbꝰ: ita ꝙ ſuperior inferni limbꝰ dicat̄. ſed ſi loquamur uel conſideremus ſcōm locorum qualitatē: ſic nō eſt dubiū ꝙ diſtingunt̄. tamē q2 in inferno eſt pena ſenſibilis que nō erat in limbo patrū: tamē etiā quia in inferno eſt pena eterna. ſed in limbo patrum detinebant̄ ſancti temporaliter tātum ¶ Quantū ad quartū: vtrū limbus patrū ⁊ pueroꝝ ſint idem. dicēdum abſq3 dubio ꝙ ſecūdū qualitate3 premii vl̄ pene differūt: q2 pueris nō adeſt ſpes vite beate que patribus aderat in limbo: in quibꝰ lumē fidei ⁊ gratie refulgebat. ſed quātum ad ſitum ꝓbabiliter dicit̄: ꝙ eſt idem locus niſi pro limbo patrum qui eſt ſuperior ¶ Quātum ad quītū vtrū limbꝰ et ſinꝰ Abrahe ſint idem. Dicēdum ꝙ ante criſti aduētū ide3 erant. ſed dicebat̄ ſinꝰ Abrahe: ideſt requies in quātū habebāt īmūitatē pene: ſed limbꝰ in quātū deerat eis requies eterna ⁊ viſio dei. ſed poſt xp̄i aduētū diuiſa ſūt, q2 nūc requies ſāctorū ī viſiōe

beata ſinus Abrahe dicitur. Non enim poſſumꝰ ſaluari niſi per fidē quia accedentem oportet credere: ad ebre. pmo. Primū autē exemplū credendū hominibꝰ in Abrahā dat: qui pmus ſe a cetu infideliū ſegregauit: ⁊ ſpūaliter ſignū fidei accepit. Et ideo requies que hominibꝰ poſt mortē dicit: ſinꝰ abrahe appellat. ¶ Quantū ad ſextum ſcꝫ receptaculoꝝ diſtinctionē animaꝝ poſt mortē. Sciēdū eſt ꝙ eoꝝ ſufficientia ſic habet. quia anima poſt mortem uel eſt in ſtatu recipiendi finalem retributionem uel eſt in ſtatu in quo impedit ab illa: ſi eſt in ſtatu recipiendi finalē retributionē: hoc dupliciter: uel quantū ad bonum: et ſic eſt paradiſus: uel quantū ad malū. ⁊ ſic eſt infernꝰ: rōne culpe actualis: uel limbꝰ puerorū: rōne culpe orginalis peccati. Si uero eſt in ſtatu in quo impeditur a finali retributiōe cōſequēda: vel hoc eſt propter defectū pſone: et ſic eſt purgatorium: in quo aie detinētur: ne ſtatim habeant padiſum pter peccata que cōmiſerūt: vel propter defectum nature: et ſic eſt limbus patrū in quo pter reatum hūane nature que nōdū poterat expirari: detinebant ſancti patres cū ſpe a conſecutione glorie: ſancti pres autem cū ſpe: ſed pueri incircunciſi ſine ſpe ⁊c. Septimo his viſis querit utrū xps ad infernū deſcenderit damnatoꝝ. Et dicēdum ꝙ hoc poteſt intelligi dupliciter. vnomº ſecundū effectum: ⁊ ſic deſcēdit in infernū damnatoꝝ eos de ſua prauitate redarguēdos ⁊ in credulitate. Item ad purgatoriū eis ſpem glie indicēdo: et in limbo eos liberando. Aliomº poteſt intelligi ipſū deſcendiſſe ſecundū eccleſiam. et iſtomº non deſcendit niſi ad limbum patrum: et ibi manſit ¶ Octauo querit utrū ibi morā contraxerit. Et videt ꝙ nō: quia dicit eos ſtatī liberaſſe: vnde dixit. Conſumatū eſt ⁊c. Item dixit latroni hodie mecum eris in paradiſo. Et dicendū ꝙ quādiu fuit in ſepulcro corpꝰ: tamdiu fuit aīma in limbo. Ad pmū ergo argmentū: quando dicit cōſumatū eſt. Dicendū ꝙ uerū eſt quātū ad cauſam ſufficientē. vel etiā quātū ad ablaciōē reatꝰ: ſed nō quantū ad locum. Ad ſecundū dicendū: ꝙ eſſe in paradiſo poteſt intelligi dupliciter. vnomº quantū ad locum: et iſto modo nō fuit. Aliomº quātū ad pmiū ſcꝫ viſionē dei: et iſto modo fuit in paradiſo. Nā ſtatim ſicut aīa ipſiꝰ latronis fuit exuta a corpore vidit eſſentiā diuinā et fruebat ea ¶ Nono queritur vtrū omnes qui erant in purgatorio liberauit. Et dicendum ꝙ nō: qꝛ paſſio xpi nō habuit vtutem tranſitoriā: ſed permanētē et eternam. Et ideo ſicut nūc liberat eos quos inuenit debitū ſoluiſſe: ⁊ penitentiā cōpleuiſſe: alios autē nō: ita etiā tūc liberauit quos inuenit penitentiam ſuſtinuiſſe debitam.

¶ Decimo querit vtrū ignis inferni ſit corporeꝰ. Et dicēdū ꝙ ignis ille corporeus eſt: qꝛ pena non pōt corporibus conuenienter adaptare niſi corporea. Dn̄ Grego. in quarº dialogoꝝ ex hoc ipſo probat inferni ignē eſſe corporeum: quia reprobi poſt reſurrectionē in eū detrudēt. Augꝰ. eni manifeſte cōfitet ignē illū vbi corpora damnatoꝝ cruciabunt corporeū eſſe ¶ Vndecimº queritur vtrū ignis inferni ſit eiuſdē ſpeciei cū iſto: diſtingue. quia aut intelligit quantū ad formā: et ſic nō eſt dubiū quin ſit eiuſdē ſpeciei cū iſto: licꝫ ille intenſius agat: aut

quantũ ad materiam et ſic poteſt differre: quia utrum ſit impropria materia uel alia neſcit̃. aut quãtũ ad ꝓprietatẽ accidentalẽ aliquas ⁊ ſic etiam differt: quia nõ indiget fomento aut ſufflatione ſicut iſte ignis: agit etiã fortius ꝙ̃ iſte. qr ignis inferni reſpectu nr̃i ignis ſic eſt in actiõe; ſicut ignis iſte noſter reſpectu ignis picti ⁊ ſic patz reſpõſio queſtionis Duodecimo querit̃ utruz damnati de inferno poſſint exire. dicendũ ꝙ aliquãdo exire de inferno vl' paradiſo poteſt intelligi dupliciter. vnomo ꝙ exeat ſimpliciter: ut iam locus eius nõ ſit infernus uel paradiſ9: et iſtomodo non poſſunt exire illi: qui ſũt finaliter in inferno deputati. Aliomo poteſt intelligi exire ad tempus: et tunc aut ꝗ̃rit̃ ſecũdũ curſũ naturalez et propriã voluntatẽ: et ſic nõ exeunt. qr anime ſeparate a conuerſatione viuentiũ: penit9 ſegregant̃. Aut ſecundũ ꝓuidentiã diuinã et diſpoſitionẽ dei: et ſic aliquãdo aĩe ſeparate a conſpectib9 hominũ preſentãt̃. ſicut Aug9. narrat in libro de cura pro mortuis agenda. de felice martire qui ciuibus volanis apparuit viſibiliter: cũ a barbaris expugnarent̃ hoc etiã credi poteſt de damnatis ꝙ exeant et appareant. Aliquando ad eruditionẽ hominũ et terrorẽ: aut ad ſuffragia petẽda quantũ ad illos: qui ſunt in purgatorio vt patet in libro dialogorum

¶ Sequit̃ Et reſurrexit tercia die. hic querit̃ vtrũ corp9 xp̃i integrũ reſurrexit. Et videt̃ ꝙ nõ. qr ſanguis xp̃i in quibuſdã locis pro reliquiis ſeruat̃. Certuz eſt aũt ꝙ ſanguis xp̃i eſt de integritate corpis ergo ⁊c̃. Itez prepuciũ xp̃i ꝙ ſibi abſciſum fuit in circũſciſione ſuat̃ rome: ſed illud eſt de integritate corpis ei9 ergo ⁊c̃. Reſpõdeo dicendũ ꝙ quidq̇d ptinet ad integritatẽ corporis xp̃i reſurrexit: et per conſequẽs integrũ ſine diminutiõe. Ad p̃mũ argumẽtũ quãdo dicit̃ de ſanguine. Dicẽdũ ꝙ ille ſanguis qui cõſeruat̃: nõ fluxit de ei9 corpore: ſed de quadã ymagine ei9 miraculoſe cõtra iudeos: ſicut inuenies in legẽda de exaltatiõe ſãcte crucis Vel dicẽdũ: ꝙ ſi aliqua gutta ſanguinis xp̃i habeat̃ que ĩ flagellatione effluxit et ſeruat̃: ad huc in reliquiis. nõ ꝓpter hoc ſequit̃ ꝙ corpus ei9 nõ ſurrexit integrũ. qr tot9 ſanguis non eſt de integritate corporis. ſed ille qui eſt neceſſari9 ad cõſeruãdũ ſpiritũ vitalem in corde et in epate: ⁊ in venis. Itẽ dico ꝙ ſecũdũ argumentũ de preputio: ꝙ nõ eſt de eſſentia integritatis corporis vel ſi ſit: ſed alios tunc illud honore miracl'oſe. Secũdo querit̃ vtrũ cũ cicatricib9 reſurrexit. dicẽdum ꝙ ſic quadruplici rõne: p̃mo ꝓpter gloriã ipſi9 xp̃i. dicit enim Beda ſup Lucã. ꝙ nõ ex impotẽcia curandi cicatrices ſeruauit. ſed vt in perpetuũ victorie ſue certuz facit triũphũ. Scd̃o ad cõfirmãdũ corda diſcipl'oꝝ circa fidẽ reſurrectionis. Ter9 vt patri ꝓ nobis ſupplicans quale gen9 paſſiõis pro nobis ptulerit ſẽp oſtẽdat. Quar9 ut ſua morte redẽptio quã miſericorditer ſint adiuti ꝓpoſitis eiuſdẽ mortis iudiciis inſinuet et in iudicio quã iuſte mali damnãt̃ anũciet ¶ Seq̃t̃ Et aſcẽdit in celũ. hic querit̃ pri9 vtrũ aſcẽdit ſuper celos: et videt̃ ꝙ nõ. qr ſup celos om̃s nõ eſt locus ſecũdũ Jo. ſed corp9 xp̃i nõ poteſt eſſe ſine loco ⁊c̃. Item ſi corp9 xp̃i aſcẽderet ſuper om̃s celos tunc de neceſſitatem oporteret aut corpus celeſte cedere: aut ſcindi quorum

vtrūq; eſt impoſſibile. Dicendū ꝙ credere debemus ꝙ criſtus aſcē dit ſuper omnes celos. et rō eſt qꝛ quāto aliqua corpa pfectius ptici pāt bonitatē diuinā: tanto ſunt ſuperiora naturali ordine: qui eſt ordo localis. Vnde uidemus. quod corpora que ſunt magis formalia ſunt magis naturaliter ſuperio ra. ut patet p philoſophum quar to phiſicorum. et in ſecūdo de celo et mundo et per formam enim v num quodq; corpus participat di uinum eſſe. ut patet primo philo ſophorum. Plus autem participat de diuina bonitate corpus per glo riam quam quodcumq; corp9 na turale per formam ſiue naturam Et inter cetera corpora manifeſ tum eſt quod corpus criſti fulget maiori gloria. ideo conuenientiſſi mū eſt ſibi quod ſit ſuper omnia corpora conſtitutum in alto. un de ſuper iſto verbo aſcendens cri ſtus in altum ad epheſios. inadi cit gloſa loco et dignitate. id Pſal miſta. Aſcendit ſuper celum celo rum ad orientem. Ad argumen tum primum dicendum quod lo cus habet ratione continecie. un de primum continens habet rati onē primi loci etc. quod eſt pmū celum. in tantum ergo corpora indigent eſſe in loco in quē per ſe indigent contineri a corpore cele ſti. Corpora autem glorioſa et maxime corpus chriſti: non indi gent continentia celi: quia nichil recipiunt a celeſtibus corporibus ſed a deo mediante anima: unde nichil prohibet corpus chriſti eſſe extra continentiam corporum ce leſtium et non eſſe in loco conti nenti: nec tamen oportet prop ter hoc quod extra celum ſit vacu um: quia non eſt ibi locus nec po tentia ſuſceptiua alicuius corpo ris: ſed eſt in chriſto ponentia il luc perueniēdi: quod autem Ariſto teles probat: ꝙ extra celum non eſt corpus. Intelligendum eſt de corporibus in ſolis naturalib9 conſtitutis. ut per probatōnes ei9 patet. Ad argumentum dicendū quod non oportet celum diuidi. quia deus per miraculum poteſt facere quod duo corpora ſint in e odem loco: ſicut fecit quod corp9 criſti clauſo virginis utero exiuit et intrauit ad diſcipulos ianuis clauſis ſicut dicit beatus Gregori us corpori ergo criſti conuenit eē cum alio corpore in eodē loco nō ex proprietate corporis ſed per uirtutem diuinam. et ſic patet ad queſtionem ¶ Sequitur Et itnū uenturus eſt cum gloria iudicare uiuos et mortuos. hic queruntur multa. Primo vtrum generale iudicium ſit futurum: ubi tria fi ent. Primo propoſitum oſtende tur. Secundo ſi erit uocale iudici um inquiretur. Tercio de tempo re et loco agetur. Quantum ad primum tenendum eſt: quod ge nerale iudicium eſt futurum ſed hoc magis: quia dicitur propter auctoritatem ſacre ſcipte quia dr Johānis .vi. pcedēt qui mala fe cerunt in reſurrectōe iudicii: ꝗ vo bona fecerunt in reſurrectionē vi te quā propter aliquā rationē ni chilominus hoc poteſt adhuc ali qua ratōe perſuaderi: et ratio eſt iſta. Nam congruum eſt facere finalem ſeparationem bonorum a malis: ſed hoc fiet in iudicio fi nali et generali. ergo etc. minor

patet: ſed probo maiorem. Nam ſecundum Auguſtinum ratio quare mali permittuntur eſſe cuȝ bonis eſt: vt vel mali p exépla bonorum conuertantur: uł vt boni in operibus paſcientie et aliorꝫ virtutum exerceant per ea que hént pati a malis et mereanť: ſed poſt iudiciuȝ non erit tempus conuerſionis maloruȝ: quia iam non poterunt conuerti nec tempus exercitationis iuſtorum. que iam nō habebunt comunioneȝ nec amplius poterunt mereri: ergo congruum eſt ut ſeparentur adinuicem quod fiet per iudicium generale ergo iudicium erit. Quantuȝ ad ſecūdum ſcilicet. utrum ſit vocale iudicium: eſt duplex opinio. Vna eſt ꝙ dicit quod totum iudicium fiet mentaliter et non vocaliter: rationem aſſignant. quia ſēntentia debȝ reſpondere teſtimoniis ex quibus proceditur ad ſentētiandū. ſȝ teſtimonia ⁊ acuſatões malorum ⁊ excuſationes bonorū erunt mentalia ſm illud. Johānis. ii. Teſtimoniū reddétes ſimꝉ conſcientia ipſorum: et inter ſe inuicem cogitationum acuſantiū aut defendentium in die quo iudicabit deus occulta cordiuȝ ergo ſētentia et totū quod fiet in iudicio fiet mentaliter. et ſic diſcuſſio et ſententia erit mentalis. Alia opinio eſt communior que dicit ꝙ licet diſcuſſio meritorum et demeritorum fiat tantuȝ mentaliter ſicut expreſſe dicit Auguſtinus. xii. De ciuitate dei in ſententia profetetur vocaliter quod ſic probatur Nam criſtꝰ iudicabit ſm omnes doctores dupliciter ſcȝ vt deꝰ: ⁊ ut homo: ꝑpter qō iudiciū eius fiet modo diuino et hūano. fiet aūt diuino moº per hoc ꝙ merita et demerita uniꝰ cuiuſqȝ ad memoriā imperceptibiliter reducenť: et ſic diſcuſſio eorum eſſet mētalis: ſed fiet modo hūano cū protulerit ſētentiā uocaliter dicet. Venite bñdicti patris mei ⁊c̄. Quātū ad bonos eſſet. Jte maledicti in ignem eternuȝ: quantum ad malos. ut habetur Matei. xxiiii. ergo utroqȝ modo fiet iudiciuȝ ſed mentaliter ⁊ uocaliter. Jtem ſententia debȝ coaptari hiis contra quos fieret ⁊ proffertur ſed tunc in iudicio generali profertur ſententia contra animas et corpora: ergo debȝ fieri parti ſpiritualiter et partim corporaliter quod fiet ſi diſcuſſio meritorum ſit mentalis: quia alias requireretur longiſſimū tempꝰ et ſentencia ſit vocalis que in modico tempore fieri poterit: et hec opinio eſt uerior. Quantum ad tempus ſcilicet iudicii quando erit dicendum quod non eſt notū alicui de tempore tamen hoc etiā criſtus diſcipulis ſuis negauerit. quando ipſis querentibus de finali aduentu ſuo ad iudicium dixit actuum. i. non eſt ueſtrum noſſe tempora uel momenta que pater poſuit in ſua poteſtate. Jtem xp̄s dixit Mate. xxiiii. de die illa ⁊ hora nemo ſcit nec angeli celorum Ratio aūt quare xp̄s noluit reuelare poteſt eſſe. qꝛ illud qō recipit immutationem totius uniuerſi debet ſoli deo eſſe notum qui uniuerꝭ p̄eſt. ſed finis mundi eſt huiuſmodi gº ⁊c̄. Quantū ad locum comūeȝ tenȝ iudicii cōmuniter ꝙ

criſtus deſcendit ſupra uallem io ſaphat que inter montem ſpon et montem oliueti poſita non qui dem uſqz ad terram ſed uſqz ad lo cū ubi apoſtoli perdiderunt aſpec tum eius quando aſcendit in celū et nubes ſuſcepit eum et amplius non uiderunt ibi debet ſtare ad iu dicandum. Secūdo queritur utrū omnes: bona et mala cognoſcāt. Ubi primo uidebitur utrum qui libet uideat omnia bona et mala propria que in iſto mundo fecit. Et dicendum ꝙ ſic: quod patet ratione et auctoritate. Ratio au tem eſt quia ſicut ſe habet huma num iudicium ad teſtimoniuz ex terius: ita ſe habet diuinum iudi cium ad teſtimonium interioris conſcientie. ſed in iudicio huma no ſi rite debz proferri ſententia oportz quod teſtes omnia cognoſ cant de quibus eſt ſentētiandū et iudicādū ſentencialiter ſiue ad ab ſolutionem ſiue ad condempnatio nem ergo in iudicio diuino quod erit perfectiſſimum et in quo nul lus poterit eſſe error oportebit ꝙ conſcientie ſingulorum que tene bunt locum teſtium cognoſcant omnia pro quibus profertur ſenté tia ſiue iudicium abſolutionis q° ad bonos: uel condempnationis q° ad malos ſed omnia iſta erunt merita uel demerita. ergo unuſ quiſqz uidebit om̄ia bona et mala ꝓpria que fecit. Ad idez eſt aucto ritas euangelii. Matei. iiii°. ubi dicitur quod de omni uerbo ocioſo qđ locuti fuerint homines reddét rationem in die iudicii ſed illud eſt nimium peccatum. ergo a for tiori ratione reddetur ratio de om nibus aliis maioribus ſed non po teſt reddi rō de his niſi talia cog noſcerentur. ergo etc. Cuiuſmodi autez erit hec cognitio. Dicendū quod erit per uirtutem et reuela tionem diuinam qr etiam malis angelis multa per bonos reuelat. Secundo queritur: utrum omni uz aliorum mala quilibet uideat. Et dicendum quod de hoc eſt du plex oppinio. una que dicit quod omnia merita et de merita cu iuſlibet cognoſcet et hoc probant ſic. quia ad perfectionem boni iudicis et boni iudicii pertinet ꝙ illud qđ fit maxime appeat omni bus eſſe iuſtum. quod tunc ibi nō fieret niſi omnes uidiſſent et cog nouiſſent cauſam condempnatio nis malorum et remunerationis bonorū que quidem cauſa erit me rita et demerita ſingulorum. er go oportebit quod omnes omnia bona et mala aliorum uideant. A lia oppinio eſt que dicit quod non oportet ad hoc ꝙ appareat ſenten tia iudicis eſſe iuſta quod quilibet cognoſcat ſingillatiz merita et de merita aliorum ſed ſufficit quod cognoſcat illos q̇ erunt a dextris eſſe bonos et iuſtos quibus dicetur uenite benedicti patris mei perci pite regnum etc. illos autem qui erunt a ſiniſtris cognoſcant eſſe malos et iniuſtos quibus dicetur ite maledicti in ignem eternū etc. nec eſt aliqua autoritas exp̄ſſe di cens ꝙ peccata illoꝝ fiāt nota om nibus aliis in ſpeciali. que autez iſtarum opinionū ſit uerior nul lꝰ ſcit niſi deꝰ utrumqz tñ eſt po ſibile. Tercio queritur utrum criſtus iudicet in forma huma na ubi tria uidebuntur. Primo propoſitum: ad quod dicēdum ꝙ ſic triplici ratione. Prima ratio eſt. quia neceſſarium eſt iudicez uideri: deus autem in q̄ntum deus

eſt et ut deus eſt ita delectabilis ē
ad videndum: ꝙ ſine gaudio videri
nō poteſt: ꝙ malis non competit
ideo in forma hominis iudicabit:
ideo dicitur Johānis. vi. Dedit ei
pater ſcilicet filio poteſtatem iu
dicium facere: quia filius homi
nis eſt. Secunda ratio eſt: quia
ipſe criſtus meruit hoc officium
inq̄ꝛtum homo: quia ſcōm hoc ꝙ
homo fuit iniuſte iudicatus prop
ter quod deus fecit eum iudicem
totius mundi. Jdeo dicitur Job
.xxxvi°. Cauſa tua quaſi impii iu
dicata eſt. Tercia ratio eſt: ut ho
mines non deſperent: ſi enim ſo
lus deus in forma diuina iudica
ret homines territi deſperarent.
Jdeo dicitur Mathei. xxv. Vide
bunt filium hominis uenientem
in nube cum poteſtate magna et
maieſtate. ⁊ hoc quantum ad pri
mam queſtionem Secundo que
ritur utrum iudicet in forma glo
rioſa: et dicendum ꝙ ſic. Et ratio
eſt. Quia in illa forma iudicabit
et veniet ad iudiciū in qua aſcen
dit in celum: quod patet actuum
.i°. vbi legitur: ꝙ angeli dixerūt
apoſtolis. hic Jheſus qui aſſump
tus eſt a vobis in celum: ſic ueni
et quemadmodum vidiſtis eum
aſcendentem in celum. ſed criſtꝰ
aſcendit in celum cum humanita
te glorioſa glorioſum corpus ha
bens cum iam reſurrexiſſet g° ⁊c̄
Jtem iudex nō debet eſſe deterio
ris conditionis q̄ꝙ iudicandi: ſed
multi iudicandi erunt glorificati
ſcōm corpus ſcilicet omnes boni:
ergo multo magis criſtus: et hoc
eſt quod dicitur Luce. xii. Vide
bitis filium hominis uenientem
in nubibus celi cū poteſtate mag
na et maieſtate. ſed maieſtas et
poteſtas ad gloriam videntur per

tinere. ergo in forma glorioſa iu
dicabit. Tercio queritur utrum
ſolus criſtus iudicet. Et dicen
dum ꝙ iudicare poteſt competere
alicui multipliciter. Vno modo
per modum primarie auctoritatis
et ſic iudicare ſoli conuenit trini
tati. Secundo modo per modum
primarie delegatiōis et ſic compe
tit ſoli criſto ſcōm humanitatem
Tercio modo per modum acceſſo
rie dignitatis ⁊ ſic iudicabūt apo
ſtoli et ſancti perfecti et eorū imi
tatores. Quarto modo per modū
approbatōis: ⁊ ſic iudicabūt om̄s
ſancti. Jdeo dicitur ſapientie. iii.
Judicabunt omnes ſancti natōes
Quinto modo per modum com
parationis: et ſic minus mali di
cuntur iudicare: et iudicabunt
magis malos inq̄ꝛtū ſcilicet eorū
comparatione magis condēpnan
di apparebunt. et ſic dicitur Ma
thei. xii. Viri niniuite ſurgent
in iudicio cum generatione hac
⁊ condempnabunt eam. ¶ Sequi
tur Confiteor unum babtiſma in
remiſſionem peccatorum. hic que
runtur duo. Primum: utrum
babtiſmus remittat omnem cul
pam et penam. Et dicendum ꝙ
paruuli in babtiſmo iuſtificantur
ab originali peccato ⁊ hoc per paſ
ſionem criſti et fidem eccleſie: et
infunduntur eis uirtutes theolo
gales ⁊ cardinales habitualiter: li
cet non uigeant in vſu propter
imperfectionem potentie ſiue na
ture. Adultis autem fit remiſſio
omnium peccatorum tam origi
nalis q̄ꝙ actualis mortalis ⁊ uenia
lis: et etiam totius pene que debe
tur pccīs: quia ſecundum Ambro
ſium gratia dei in babtiſmo non
requirit gemituꝫ neqꝫ planctum
ſed omnia gratis condonat nec re

quiritur aliqua penitentia de ne
ceſſitate. ſed ſufficit contritio que
tollit omnem indiſpoſitionem:
ſcilicet propoſitum peccandi et ꝙ
malum ei diſpliceat. Secundo que
ritur utrum tollat omnem irregu
laritatem. Et dicendum ſecundũ
Baſilium: ꝙ in babtiſmo deletur
omnis irregularitas quaꝫ quis ex
peccato proprio contraxit: etiam
homicidii. Sed illam quam ſine
peccato contraxerit non tollit bap
tiſmus: quia babtiſmus nõ tollit
niſi peccata et ſequelas peccatorũ
pro eo facit: diſtinctioné. xxvi. ca.
Demum. et. ca. Una. Sed omnes
alii doctores dicunt: ꝙ ſi quis con
traxit irregularitatem ante baptiſ
mum cum peccato vel ſine peccato
non impeditur poſt et pro eis facit
diſtinctõꝫ. i°. c. Si quis et. diſtinc
tione. v. ca. Aliquantos. et hoc te
net etiam et cõcordat Innocentius
in gloſa ſuper eodem capitulo ex
tra eodem. Sed ſecundum gloſam
irregularitas bigamine non tolli
quantum ad ordines ſacras ſuſcipi
endas. Et ratio eſt propter defec
tum ſacramenti: ſed alio bene et
ſic patet ad totam queſtionem.

¶ Sequitur: et expecto reſurrectio
onem mortuorum. Hic queruntur
multa. Primo utrum idem cor
pus numero reſurgat. Et dicendũ
ꝙ ſic. Alias ueritati reſurrectionis
preiudicaret quem ſacra ſcriptura
profitetur. non enim reſurrectio
dici poteſt niſi anima ad idem cor
pus redeat; quia reſurrectio eſt ite
rata ſurrectio eiuſdem autem eſt
cadere et ſurgere. Unde ille dici
tur ſurgere qui cecidit. ideo reſur
rectio magis reſpicit corpus quod
per mortem cecidit ꝙ animam:
que poſt mortem uiuit. Et ita ſi
non eſt idem corpus ꝙ anima reſu

mit non dicetur reſurrectio ſed ma
magis noui corporis aſſumptio
quod eſt falſum oportet ergo ꝙ idẽ
corpus reſurgat numero. Secundo
queritur: utrum omnia membra
reſurgant et uidetur ꝙ non: quia
nullum membrum debet eſſe fru
ſtra: ſed ex tunc genitalia non ha
bunt aliquam operationem: quia
ibi neqꝫ nubent neqꝫ nubentur:
ſed erunt homines ſicut angeli ut
dicit euangelium ergo genitalia
non reſurgẽt. Item nec inteſtina
reſurgent probo, quia aut plena
aut uacua non plena quia ſi ſic ha
berent immundicias quod eſt ab
ſurdum dicere. non uacua: quia ſe
cũdum Ariſtotelem nõ eſt dare ua
cuum in natura ergo nõ reſurgẽt
Dicendum ꝙ omnia membra cor
poris humani reſurgent. Ratio
quia cum reſurrectio fiat ad ſtatuꝫ
meliorem et perfectiorem oportet
ꝙ corpus perfectiſſime completum
reſurgat et hoc eſt credendum. Ad
argumentum ergo primum dicen
dum ꝙ membrum poteſt dupli
ter conſiderari vnomodo ſcõm con
parationem ad animam Aliomodo
ſcõm habitudinem inſtrumẽti ad
gentem. Si ergo membrum acci
piatur ſcõm primam comparatio
nem finis eius nõ eſt operatio: ſed
magis eſſe perfectum ſpeciei quod
etiam poſt reſurrectionem requiri
tur. Si autem accipiatur ſcõm ſe
cundam comparationem ſic finis
eius eſt operatio: nec tamen ſequi
tur ꝙ qño deficit operatio mẽbri:
fruſtra ſit membrum ſiue inſtru
mentum: quia inſtrumentum nõ
ſolum ſeruit ad exequendum ope
rationem agentis ſed ad oſtenden
dum ueritatemeius. Unde opor
tebit quod uirtus potentiarum
animę in inſtrumentis corporis

demonſtret̄ poſito quod nunquam
in actu prodeant ⁊ ex hoc cõmende
tur dei prouidētia que vnicuiqꝫ uir
tuti ſiue potētie dedit īſtrumētū.
Ad ſcōꝫ argumētū dicēdū ꝙ inteſti
na reſurgēt nō q̇dē plena ſupfluita
tib9 turpib9 ſicut nūc ſūt: ſꝫ plena
nobilib9 hūiditatib9. Tercio querit̄
utrū ptes puluer̄ ad eaſdē ptes cor
pis redeāt. Dicēdū ꝙ aut loquimur
de hoc ꝙ poteſt fieri ſine ꝑiudicio
idēptitatis aut loq̇mur ſm cōgruē
tiā. Si loq̇mur ꝑmo° dico ꝙ in hōi
ne ptes diuerſe poſſūt accipi dupl'r
aut de ptibus homogeneis aut ete
rogeneis. Si loquamur de ptibus
homogeneis ſicut ſūt diuerſe ptes
carnis vl' diuerſe ptes oſſis ſicut lo
quēdo nō eſt neceſſariū ꝙ ad eaſdē
corpis redeāt: q2 talis virtas nō fa
ciat vitatē niſi in ſitu ptiū ⁊ ſic ſi
materia unius ptis redeat ad aliā
ptē eiuſdē ſpeciei nullū ꝑiudiciū ge
nerabit idēptitati ſicut pꝫ in ſtatua
liquefacta. Si aūt loquaris de ptib9
eterogeneis ſicut in materia unī9
ptis redeat ad aliam ptē non ſolū
uariabit̄ totū tūc: ſꝫ ſe. ſꝫ etiā q̄tū
ptinet ad idēptitatē aniarū. Et ſic
loquēdo neceſſe eſt ad eaſdem ptes
redire. Si uero loquamur ſm con
gruētiā terre magis cōgruū et ma
gis ꝓbabile eſt ꝙ oēs ptes quecūqꝫ
ſint redeāt ad eaſdē ptes corpis ita
ꝙ ſicut ptinet ibi ſuabit̄ idē in re
ſurrectōe ꝑcipue quātū ad ptes eēn
tiales et organicas q̄uis forte nō
quātū ad ptes accidētales ſicut ſūt
uirgines ⁊ capilli. Quarto querit̄
utrū oēs humores corpis hūani re
ſurgāt. Et dicēdū ꝙ in homine eſt
triplex humiditas quedaꝫ eſt in re
cedēdo a pfectōe hui9 idiuidui eo q2
ē uia corruptōis et a nāta abicit̄ ſi
cut eſt urina et ſudor et ſanies vl'
q2 a nāta ordinat̄ ad cōſeruatōem

ſpeciei in alio īdiuiduo ſiue pactuꝫ
generatiue potētie ſicut eſt ſemen
ſiue p actū nutritiue ſic ut eſt lac
⁊ nulla taliū humiditatū reſurget
eo q2 nō eſt de pfectōe indiuidui re
ſurgētis. Scōa hūiditas eſt que nō
puenit ad ultimā pfectōeꝫ quā na
tura opat̄ in īdiuiduo ſꝫ eſt ad illā
ordinata a nāta ⁊ hec eſt duplex q2
quedā eſt que hēt formaꝫ determi
natā ſm quā cōtinet̄ iter ptes cor
poris ſicut ſanguis et alii tres hūo
res ſcꝫ fleuma colera et malēconia
quos natura ordinat ad mēbra que
ex eis generat et tn̄ habēt aliquas
formas determiatas ſicut alie par
tes corpis. et iō tales hūores reſur
gēt. quedā uero hūiditas eſt in uia
trāſeūdi de forma in formaꝫ ſcꝫ de
forma hūoris in formā mēbri ⁊ ta
lis hūiditas nō reſurgꝫ. ⁊ rō eſt q2
poſt reſurrectōeꝫ ſingule ptes ſtabi
lient̄ in formis ſuis ꝓpter ꝙ talis
honor q̇ eſt in actu trāſeūdi de for
ma in formā nō reſurget. ¶ Sed no
ta ꝙ talis honor dupliciter poteſt
cōſiderari vl' ſcōm ꝙ eſt in ꝑncipio
trāſmutatōis et ſic vocat̄ ros ⁊ in
foraminib9 puar̄ venar̄ ul' ſm ꝙ ē
in ꝓgreſſu trāſmutatōis et incipit
iā de albari ⁊ ſic vocat̄ corabiū ⁊ in
neutro ſtatu talis humor reſurget
Terciū gen9 hūiditatis eſt ꝙ iaꝫ p
uenit ad ultimā pfectōeꝫ quā nāta
intēdit in corpe idiuidui que iā eſt
de albata incorpata mēbris et hec
vocat̄ glutē ⁊ tales hūiditas ſit de
ſubſtātia membror̄ reſurget ſicut
mēbra reſurgēt. Quī° querit̄ utrū
pili reſurgāt. Dicēdum ꝙ ſicut ars
ſe habet ad artificiatum et ad par
tes eius et ad inſtrumenta ei9 ſic
anima ad corpus animatum. Ars
autem quibuſdam inſtrumentis
utitur ad operis intēti executionē
et iō hec īſtrumēta ſunt de prima

intētōe artis.utiť etiā aliis inſtru
mētis ad cōſuatōʒ ꝑncipaliū īſtru
mētoꝝ et hec ſūt de ſcōa itentōe ar
tis ſicut ars militaris utiť gladio
ad bellū et uagina ad gladii cōſer
uatōeʒ.ita etiā in ꝑtib9 corpis aīa
ti quedaʒ īſtrumēta ſiue mēbra or
dinātur ad opatōes aīe exſequēdas
ꝑncipaliter ſicut cor epar oculi ma
n9 ⁊ pedes: quedā aūt ad cōſuatōʒ
ꝑtiuʒ aliaꝝ ſicut folia ſunt ad coop
turā fruct9.ita etiā capilli et uirgi
nes in hoīe ſūt ad cuſtodiam aliaꝝ
ꝑtiū.et iō ſūt de ſcōa ꝑfectione cor
pis humani et nō de ꝑma.et iō q2
hō reſurget in oī ꝑfectiōe nať ſue
ꝓpter hoc oʒ ꝙ capilli ⁊ etiā uirgi
nes reſurgāt in ipo. Qnito queriť
utꝝ quidq̇d fuit de v̈itate ſiue uni
tate hūane nať reſgat. Reſpōdeo
hic eēnt plurima dicēda et magna
dubia mouēda: ſʒ cauſa breuitatis
obmitto q2 ſāct9 Tho.in.iiii.ſen.
hāc cōcluſionē ꝓlixe tractat. ſed ꝓ
nūc dicēdū ꝙ quidq̇d in hōie eſt
ꝑfectū ꝑficiť aīa rōnali ⁊ q2 aīa cor
p9 habʒ reſumere oʒ ꝙ reſūat illō
idē ꝑfectū g° quidq̇d fuit de v̈itate
⁊ humāe nať reſurget in hōie in
die iudicii. Poſt queriť de etate in
qua oēs reſgēt. Et dicēdū ꝙ homo
reſurget abſqʒ dubio abſqʒ om̄i de
fectu hūane nature q2 ſicut de9 hu
manam naturam abſqʒ omni de
fectu inſtituit ita abſqʒ defectu re
ꝑabit.natura aūt humana deficit
dupľr.uno° q2 nondū ꝑfectōeʒ ulti
mā eſt cōſecuta. Scōo° q2 a ꝑfectōe
illicita iā receſſit.ꝑmo° nata deficit
in pueris.ſcōo in ſenib9 ⁊ in utriſ
qʒ reducetur et hūana natura ſta
tum ultime ꝑfectiōis qui eſt in iu
uenili etate ad quā terminať mot9
augmēti ⁊ a qua icipit mot9 detri
mēti illa aūt etas circa annū trice
ſimū ⁊ durat uſqʒ ad.xl.in qua eta

te xp̄s mortuus eſt iō in etate xp̄i
oēs reſurgē9. Poſt queriť de ſtata
utꝝ oēs reſurgēt in eadē ſtata. Et
dicēdū breuiter ꝙ nō oēs reſgēt in
eadē q̄titate et ſtata: ſʒ q̇libʒ reſur
get in illa q̄titate in qua fuiſſʒ in
termino augmēti dū tñ nata non
erraſſet uel defeciſſet quid aūt ſup
eſt uel deficit in homine reſecabit
qō eſt ultra debitū nať. Sʒ queriť
de ſexu utꝝ oēs in ſexu uirili reſur
gāt ⁊ uideť ꝙ ſic q2 ſex9 muliebris
eſt defectio ſiue deffect9 nať ⁊ uir
tutis formatiue in ſemine que nō
poteſt deducere materiā cōcepti ad
ꝑfectōeʒ uirilē ſʒ nullus defect9 eſt
tūc g° ⁊c̄. Dicēdū ſm oēs doctores
ꝙ reſurgēt in diuerſo ſexu ſicut fue
rūt ⁊ rō eſt q2 ſicut cōſiderata nata
indiuiduuʒ debeť diuerſa q̄titas di
uerſis hōib9 ita conſiderata nata
indiuidui debeť diuerſ ſex9 diuerſ9
et hec diuerſitas etiaʒ cōpetit ꝑfec
tioni ſpeciei cui9 diuerſi g̃d9 iplenť
ꝑ dictā diuerſitatē ſex9 vel quātita
tis. Et iō ſicut reſurgēt hoīes ⁊ di
uerſis ſtaturis ita in diuerſis ſexi
b9. Et q̄uis ſit diuerſitas ſiue diſ
ferētia ſexuū deerit tñ cōfuſio mu
tue uiſiōis q2 nō erit libido incitās
ad turpes act9. Ad argumētū in op
poſitum dicēdū ꝙ q̄uis femine ex
ſuo genere ſit ꝓpter itētōem nať
ꝑticularis et ex deffectu ei9 eſt tñ
de itētōe nať uniuerſalis q° ad ꝑ
fectōʒ hūane nať que utrūqʒ ſexū
requirit nec ex ſexu: erit ibi aliq̇s
deffectus ut pʒ. Poſt queritur de
dampnatis utrū cū diffomitatib9
reſurgant. Et dicendum breuiter
dimiſſis opinionib9 cū ſancto Tho
ma in quarto quod diffomitas in
corpore humano poteſt eſſe duplici
ter.uno modo ex deffectu alicuius
membri ſicut mutilati turpes
dicimus et de tali diffomitate

nō eſt dubiū ꝙ in corporib9 dāpna toꝝ nō erit q2 oīa corpa tā maloꝝū ꝙ̄ bonoꝝ inteḡ reſurgent ut ſupra dictuȝ eſt. Alio° difformitas poteſt eē ex in debita partiū diſpoſitiōne uł ex in debita ꝗ̄titate vel qualita te vł ſita que etiā porcióne debitā ꝑtiū nō patiť totū ꝛ de talib9 diffor mitatib9 et ſimilibus defectibus ſi cut ſūt febres ꝛ huiuſmodi agem9 ſub dubio dereliquid uextū dicēdū cū ſācto Thoma ꝙ actor q̇ naturaȝ cōdidit integre in rōne ipam natu rā integre repauit. vn̄ q̇dq̇d defec t9 uel turpitudinis ex corruptōne vel debilitate nature vł ꝓncipiorū naturaliū in corpe humano fuit to tuȝ in reſurrectōe romouebiť ſicut febris lippitudo et ſimilia. defect9 autē q̇ ex natalib9 defecit ꝓncipiis in corpe hūano natăliter cōſequūť ſicut pōderoſitas et paſſibilitas et ſimilia in corpib9 dāpnatoꝝ rema nebūt quos defect9 ab electoꝝ corpi b9 gl̄ia reſurrectōis excludit. utrū aūt corpa dāpnatoꝝ ſit corruptibi lia. Dicēdū ꝙ non: q2 ꝓncipiū mo uēs ad corrūptōeȝ tūc tolleť. celuȝ eī eſt ꝓncipiuȝ alterās ꝑ motū ſuū localē ꝛ oīa alia agentia. ꝑa virtu te ipius agētis et q2 ab ipo mota. Et iō oȝ ꝙ ceſſāte motu celi nichil ſit agēs ꝙ poſſit corpus ꝑ aliquā al terātōeȝ trāſmutari a ſua naturali ꝓpetate. Et iō patȝ reſurrectōe ceſ ſāte motu celi nulla qualitas erit ſufficiēs ut corp9 humanū poſſit al terari nec ꝑ cōſequēs corrūpi. Et h° conuenit diuine iuſticie. iō ppe tuo uiuētes ppetuo puniāť. Deīde queriť de īpaſſibilitate: utꝝ corpa dāpnatoꝝ ſit īpaſſibilia: Et dicēdū ꝙ duplex eſt mod9 paſſionis ꝫm ꝙ aliqua forma poteſt recipi in aliq° dupliciter. uno° ꝫm eſſe naturale materialiter ſicut color recipiť ab igne in aere ꝛ iſto° uocať paſſio na ture. Alio° recipiť forma in aliquo ſp̄ualiter ꝑ modū cuiuſdaȝ intēcio nis ſicut ſimilitudo albedinis reci piť in aere ꝛ ī pupilla ꝛ iſte mod9 uocať paſſio aīe q2 g° poſt reſurrec tionē ceſſāte motu celi nullū corp9 poterit alterari iō nullū corpus po poterit pati paſſionē nature ꝛ quā tū ad hūc moduȝ paſſionis corpora dāpnatoꝝ īpaſſibilia erūt ſȝ ceſſāte motu celi adhuc remanebit paſſio que eſt ꝑ modū aīe q2 aer a ſole etiā illuminabiť et coloꝝ differētias ad uiſū defert et ſic iſto° nō erūt īpaſ ſibilia et q2 in tali paſſione ſēſ9 pfi ciť iō in corporib9 dāpnatoꝝ ſenſ9 pētētie erit ſine mutatōe naturał diſpoſitōis. Corpa vō gl̄oſa ſi reci piāt aliq̄d ꝛ patianť quodām° ī ſen tiēdo nō tn̄ paſſibilia erūt q2 nichil recipiēt ꝑ modum affectiui uł leſi ui ſicut recipiēt corpora dāpnatoꝝ que ex hoc paſſibilia dicuntur. Et ſic patet quo° erūt paſſibilia ꝛ quo modo nō. et ꝑ cōſequēs patet ad to tam queſtionem

¶ De offertorio ſiue oblatione

Dicto de duab9 ꝑtib9 ꝑtinē tib9 ad formā que ſūt ꝑpa ratō et īſtructio. Nūc agē dū eſt de tercia ꝑte que uocať obla tio. et hec ps cōtinet ſex ꝑtes. Pri ma eſt ppl̄i exultatio cū qua offerri dȝ ꝛ hoc ſignificať ꝑ offertorium. Scd̄a eſt oblatōis pſētatio ibi ſuſci pe ſācta trinitas ꝛc̄. Tercia eſt alta ris turificatio. Quarta ē manuū ablutio. Quīta eſt cordis hūiliatio ibi cuȝ dr̄ in ſp̄u hūilitatis. Sexta ſequens oratio ſcił ſecreta. Circa ꝓmam partem g° uidēda ſūt mł̄ta et notanda bene. Primo queritur quare offertoriū ſequitur poſt ſim

bolum . Dicendum propter ſeruan
dum ordinem debituꝫ nam poſt p̄
dicationem que fit in enangelio ſe
quitꝛ fides in ſimbolo . ideo poſt de
bet ſequi laus in offeꝛtoꝛio poſt lau
dem fructus in ſacrificio . Secundo
queritur quaꝛe ſalutatio premitti
tur dicendo dominus uobiſcū . Et
reſpondetꝛ ꝙ ad denotandū ꝙ illud
offertorium eſt a deo . Jtē ad deno
tandum ꝙ nulla oblatio eſt offerta
deo niſi ip̄e deꝰ ſit cum offerente ꝑ
grām . ideo optando hec ſacerdos di
cit nobis . Dominus uobiſcū . Ter
cio quare dicit oremꝰ . Et dicendū
ꝙ ad ſignificādum ꝙ tam ſaceꝛdos
ꝙ̄ populus debēt eſſe attēti ad om
nia miſteꝛia ad que debēt attēdere
ſancta cogitatione meditatione et
informatione quaꝫ habēt ex euāge
lio et uocali cōfeſſione quā fecerūt
in ſimbolo : ⁊ reali exhibitione quā
pꝛetēdūt in offertorio . Quarᵒ qua
re ſacerdos orationem non ꝓſequi
tur . Dicendum ſecundum Jnno .
ꝙ orō tunc non eſt ꝓſequenda qꝛ
ſignificat tempus quo xp̄s occulte
ambulanit inter iudeos uel aliter
ad ſignādū ꝙ tūc ſacerdos dꝫ eē at
tētꝰ ciꝛca oblata . uel etiā ad ſignifi
cādū ꝙ ſacerdos igreſſuꝛꝰ ad taꝫ di
uinū et altiſſimū ſacꝛamētū dꝫ to
tā intētōꝫ ſuā ad deū recolligeꝛe ⁊
habere . Quito uidēdū eſt q̇d ſigni
ficat offertoriū . Et dicēdū ſm Jn
no . ꝙ ſignificat leticiā offerētiuꝫ .
ſicut legimꝰ de Dauid qui cum cā
toribus et citara cantabat quando
populꝰ offeꝛebat . Sexto queꝛitꝛ qua
re cātatꝛ . Et dicēdū ꝙ tūc popolꝰ of
feꝛt iō tūc debemꝰ cātaꝛe qꝛ hilaꝛē
datorē eligit deꝰ . Sed nota ꝙ in p̄
mitiua eccl'ia conſueuerunt cātari
mlti v̄ſꝰ ſicut adhuc ſcꝛipti repiū
tur in antiquis ḡdualibꝰ ſꝫ nūc ad
uitādā ꝓlixitates dimittūtuꝛ qꝛ dr̄
de cō . di . iii . ꝙ cū oīa officia gaude
ant breuitate vitāda eſt ꝓlixitas .
Septimo nota ꝙ dū cātatꝛ ppl's dꝫ
offerꝛe ꝓ ſubſidio miniſtꝛoꝝ : vñ de
cō . di . iii . dr̄ omnis xp̄ianꝰ non dꝫ
appeꝛe in cōſpectu dn̄i dei uacuꝰ q̇n
aliq̇d tēporale offeꝛat . Octaᵒ mouē
de ſūt alique queſtiones de oblatōi
bꝰ . Et p̄mo queritꝛ q̇bꝰ oblatōes de
bentꝛ . Et dicēdū ſm Rai . in ſūmaꝙ
oblatōes que fiūt in eccl'is prochia
libꝫ dāde ſūt ſaceꝛdoti pꝛochiali tm̄
que aūt ꝓ pccis offeruntꝛ dāde ſūt
p̄lato eiuſdē eccl'ie . x . q . i . qꝛ ſacer
dotes . ii . xii . q . ii . ſacerdos . Sꝫ Oſ
tien . oīa p̄dicta Raimūdi a ꝓ̄bat ad
oblatōes cotidianas que fiūt ad ma
nꝰ ſacerdotis que hodie ſacerdoti ꝑ
rochiali dāde ſūt . Scd̄o queritꝛ ſi ta
les oblatōes debeantꝛ religioſis . Et
dicēdū ſcd̄m To . in . ii . ii . ꝙ poſſūt
religioſi accipe ⁊ hoc triplici rōne .
Primoᵒ ſicut paupes ꝑ diſpēſatōꝫ
ſacerdotis vl' ordinatōꝫ eccl'iaꝛū et
p̄latoꝝ . Alioᵒ ſi ſit miniſtri altaꝛis
qꝛ tūc oblationes ſpōte oblatas poſ
ſūt licite recipe . Tercioᵒ ſi ſint pro
chie eoꝛū et tūc ex debito poſſūt et
debent recipe ſicut eccl'e rectores .
Tercio queritꝛ q̄n epiſcopꝰ celebꝛet
cuiꝰ dꝫ eē oblatio . Dicēdū ꝙ ſi ep̄ſ
celebꝛat in eccl'ia cathedꝛali tūc ſm
hoſti . de iure cōi oblatōes ſūt ep̄i .
qꝛ ſibi offeruntꝛ a prochiano . nā to
ta dioceſ ſua prochia intelligitꝛ ut
pꝫ ꝑ exēplū Rai . p̄ter . c . i . de pro
chiātes ſup eo . Si aūt celebrat ali
cubi cōſuetudo eſt ſequēda ⁊ ſuāda
ſꝫ ſi ep̄s nimiā moꝛā cōtꝛaherit in
loco aliquo et frequēter celebraret
tūc ſecꝰ eſſet . ar . ex̄ de decimis . cᵒ .
ſugeſtū . Quarᵒ queritꝛ utꝝ oblatio
ſit de neceſſitate p̄cepti . Dicēdū ſm
Tho . in . iiiiᵒ . ꝙ oblatōes de ſui rōe
hn̄t ꝙ offerantꝛ volūtarie ſm illō
Exo . xxv . ab oi q̇ offert ultroneus

accipientis munera pōt tamē con
tingere ꝙ aliquis ad oblatōes tene
aᷓt quadruplici rōne. Priᵒ quidē ex
p̄cedēti cōditōe ſic̄ cū alicui cōcedit̄
aliquis fundus eccleſie: ut in certis
tēporibꝰ oblatiōes faciat ꝙ iā hn̄t
rōnem cenſus. Secūdo ꝓpter p̄ce
dentē ꝓmiſſiōꝫ ſiue donatōꝫ: ut cū
quis relinquit aliquā rem mobilē
in teſtamēto eccleſie in poſteꝝ ſol
uēdaꝫ. Tercioᵒ ꝓpter miniſtroꝝ ec
cleſie neceſſitatē: puta ſi miniſtri
eccleſie nō hn̄t unde cōueniēter ſu
ſtinētur. Quarto modo ꝓpter cō
ſuetudinē: tenent̄ eni xp̄iani in ali
quibꝰ ſolēpnitatibꝰ et diebꝰ dn̄icis
ad aliquas oblatōes cōſuetas: tn̄ in
his duobus ultimis remanet obla
tio quodāmodo volūtaria q̄ntuꝫ ad
quātitatē et ſpēm rei oblate. cōcor
dāt Raimūdꝰ et hoſtienſ̄ et Jo.
an. Quinto querit̄ quoꝝ oblatōes
debēt refutari. R̄. ſ̄m Raymūdū.
in deteſtatiōem criminis: eccleſia
nō recipit oblatiōes eorū qui oppri
mūt pauperes. di. x. c. Oblatiōes.
Itē nec oblatōes meretricū: ꝓpter
crimē notoriū ſiue horrēdū. ii. q.
. ii. Enorme. Addit etiā de quolibꝫ
heretico publico et ſimoniaco: uel
uſurario. Itē de iudeis q̄n̄o nichil
habēt niſi de uſuris: vbi aūt iuſto
titulo haberēt etiā poſſent exigere
ab eis oblatiōes debitas: q꞉ ille ſūt
quaſi decime p̄diales ⁊c̄. ¶ Sequit̄
ſcd̄a pticula. ſ. oblatōis preſentatio
ibi. Suſcipe ſancta trinitas. Circa
quā occurrūt hec ꝑ ordinē declarā
da. Naꝫ tria requirūtur ad hoc: ꝙ
hec oblatio debite preſentet̄. Priᵒ
ſolēpnis vaſorū p̄paratio: q꞉ requi
runt̄ quatuor ſcꝫ calix q̇ talis dꝫ eē
ut dictū ē in p̄ncīᵒ. Secūdo patena
que dꝫ eſſe lata et rotūda: ſignans
corda nr̄a que debēt eſſe dilatata ca
ritate rotūda pſeuerātia. Tercio po

nit̄ ibi panis ⁊ uinū que qualia de
bēt eſſe iā ſup̄ dictū eſt. Quarto po
nūtur corporalia que debent hēre
quatuor plicas in latū: ad ſignificā
dū quatuor ꝑfectōes xp̄i que ſūt la
titudo caritatis lōgituᵒ eternitatis
altitudo maieſtatis ꝓfūditas imēſi
tatis: ſed debēt hēre tres plicas in
lōguꝫ que ſignāt tres dotes aīe xp̄i
ſcꝫ fruitōꝫ tētōꝫ ⁊ uiſionē: uꝉ etiā
quatuor plice ſignificāt quatuor do
tes corporis xp̄i. Scd̄o requirit̄ ſo
lēpnis exhibitio ex p̄te miniſtroꝝ.
Et primo de ſubdiachono calicē p̄
parātē hoc eniꝫ officiū eſt ſubdiaco
ni: q꞉ ip̄e dꝫ calicē p̄parare ⁊ vinū
et aquā ponere: ⁊ dꝫ dicere ſacerdo
ti: benedicite in appoſitōe aque in
uinum. Et nota ꝙ benedictio aque
eſt diuerſa ſ̄m diuerſa officia. Nā
illi qui dicūt officiū romanū dicūt
orationē. Deꝰ qui humane ſubſtā
cie ⁊c̄. Alii aūt dicūt ex latere xp̄i
⁊c̄. in ordine autē noſtro ſcꝫ p̄dica
torū dicimus ſolū in nomine pr̄is
⁊ filii et ſp̄s ſancti amē. pato autē
calice ſubdiaconꝰ eū dꝫ tradere dia
cono. Secūdo agēdū eſt de diacono
calicē offerēte qui q̇dē diaconꝰ cali
cē accipiēs de manu ſubdiaconi dꝫ
eū offerre ſacerdoti tenēs eū per ꝑ
partē iſeriorē ut ſacerdos euꝫ com
petētiꝰ recipere poſſit. dicendo uer
ſū illuꝫ Dauiticum. Immola deo
ſacrificiū laudis ⁊c̄. Sed nunc que
runt̄ hic duo. Primo quare ſubdi
aconꝰ tradēdo calicem nichil dicit
Et dicit ꝙ cauſa eſt q꞉ oblatio ſub
diaconi ſignificat figuratiue oblati
onē factā per miniſtros antique le
gis in qua res aut ueritas nō erat
ideo tacet diaconi et ſacerdotes ſig
nificāt oblationem legis noue que
eſt res et ueritas et complementū
antiquū ideo dicunt aliquid et nō
tacēt. Secūdo queritur quare dia

chonus offert calicem .Dicendum ꝙ quia in primitiua eccleſia ſanguinem populo miniſtrabāt. nūc autem propter piculum nō fit. uł etiam qꝛ per diaconū ueritas euāgelica nunciatur qua deo patri ꝑ criſtum eſt oblata. Sed notanduꝫ ſecūdum officium romanū dicim9 hanc orationeꝫ. Offerimus tibi domine ⁊c̄ vbi innuit. quid offert: qꝛ calicē ſalutaris. quomō offert: qꝛ tuā depcātes clemētiā ꝓ quo offert quia in cōſpectu diuine maieſtatis tibi placens aſcendat. Tercio agēdum eſt de ſacerdote calicem cū pane accipiente. Nam accipiens calicem debet dicere ſcōm ordinē nr̄m illum verſum p̄s. Quid retribuā domino pro omnib9 que retribuit michi: caliceꝫ ſalutaris accipiam ⁊ nomē domini inuocabo. Sm̄ uero ordinem romanum debet dicere offerendo panē hanc orationem. Suſcipe ſancte pater ⁊c̄. ubi notanduꝫ quod dicitur pater ratione gubernationis. omnipotens ratione creationis. eterne deus: ratione durationis. ego indignus ratione culpe et offenſionis: famulus ratione ſubiectionis: tuus ratione redemptionis. offero tibi ratione glorificationis meo ratione tēporalis incarnationis: unio ratione uirtualis ſiue vitalis actionis ad differētiā idolorū: mortuorū uero ratione mūdialis fictionis vel factionis ad differētiā deorū fictorū. innumerabilibus peccatis ratione vniuerſalis infectionis. Sed ſecundum ordinē noſtruꝫ debet dicere hanc orationē tenēdo calicem cum uino et pane duabus manib9: ſic ꝙ una teneat calicē in medio cum alia ſuſtineat pedeꝫ alte man9 leuando. Suſcipe ſācta trinitas hāc oblationē quā tibi offero in memoriā paſſionis dn̄i nr̄i Jheſu xp̄i et preſta ut in conſpectu tuo tibi placēs aſcēdat ⁊ meam et omniū fideliū ſalutē operet̄ eternaꝫ. Jn qua oratione pꝫ quid offert qꝛ hāc oblationeꝫ cui offert ꝙ toti trinitati: quare offert qꝛ in memoriā paſſionis propter quid offert qꝛ ꝓ ſalute oīm. et ſic pꝫ et totū. Tercio req̇rit̄ coaptatio ſolēnis numeꝝ oblatoꝝ: quia dicta hac oratione: debet calicē et manus deponere: et patenā deſuper tollere: et panē ad pedē calicis inter ſe et calicem collocare: ſcōm ordinē et modum magis congruū et cōmunē: et ſignificat hoc qō illud miſteriū mediat inter populū et deū. Scōm autē offitiū Romanū: calix ponit̄ in dextera: ſignificās xp̄i diuinitatē. que ſemp ad dexterā dei patris erit: ſed hoſtia ad ſiniſtrā: ſignificans xp̄i hūanitatē: que in ſiniſtra aduerſitatis hui9 mūdi fuit. Patena autē lata: ſignificat latitudinē caritatis: quaꝫ dicebant ſe habere diſcipłi cū Petr9 dixit. dn̄e pat9ſū ⁊ in morte ⁊ in vita tecū ire: ſimiliter et om̄s dicebant: ſed patena ſub corꝑali abſcondit̄: quia ſignificat ꝙ ip̄i abſcondūt ſe quia relicto eo omnes fugierunt: poſtea calix cooperit̄ cū corporali: qō ſignificat ſepulturā xp̄i. Sequit̄ tercia particula ſcꝫ altaris thurificatiō. Circa quā ꝓmo videbit̄ quid ſignificat: et dicendū ſicut dixit: ꝙ calix coopertus ſignificat xp̄m ſepultum: ſed thurificacio ſignificat vnguenta precioſa: que ſancte mulieres obtulerūt: videliꝫ aromata que emerūt vt veniētes vngerēt iheſū Math. vltimo. vel dicendū ꝙ thurificatio ſignificat illō: ꝙ Magdalena accepit libram unguēti nardi precioſi. ⁊ vnxit pedes iheſu ⁊c̄. Secūdo videndum eſt quomodo thurificatio

debet fieri. Et ſciendū ꝙ ſubdiaco
nꝰ uel turibulū portans: accipiēdo
incenſū anteꝙ̄ ponat in turibulo:
debet preſentare ſacerdoti dicēdo.
benedicite: in ſignuꝫ ꝙ nichil eſt
acceptū deo: niſi bn̄edictū et accep
tū criſto: tunc ſacerdos accipiens
turibulū: facit ſcōm aliquos ob re
uerenciā ſancte trinitatis tres cru
ces incircuitu ⁊ vnā crucē deſuper
ob reuerēciaꝫ unitatis diuine eſſen
cie. Poſt in mediate uadit ad par
tem dexterā altaris: ſignificās xp̄i
predicatiōꝫ miſſam ad iudeos: ⁊ ad
oues que perierāt domus iſrahel.
Sed poſt dimiſſa dextera uadit ad
ſiniſtrā: ſignificās predicationem
apoſtoloꝝ repulſam a iudeis: et cō
uerſaꝫ ad gentiles: poſt ergo totaꝫ
faciē altaris a ſiniſtra uſqꝫ ad dex
teram thurificat: in ſignū predica
tionis a gentilibus miſſe finaliter
ad iudeos. quia finaliter ſecundū
apoſtolū ad Roman. vi. Reliquie
iſrahel ſalue fient. deinde ſacerdos
thurificatꝰ a diacono ⁊ miniſter ab
acolito: vel thurificario: et poſtea
chorus totus ipſis miniſtris medi
antibus: in ſignum ꝙ a xp̄o ſacer
dote magno bona cuncta ꝓcedūt:
mediantibus eccleſie miniſtris ad
populū. quia influxus diuinus per
media deſcendit: ad infima ſcōm
Dioni. de angelica gerarchia. ideo
dicitur. ii. ad chorin. ii°. c°. Odore
noticie ſue peparcit ꝑ nos in omni
loco. Sed nota ſecūdū ordinē nr̄m
ſacerdos thurificando nichil dicit.
ſed ſecūdū officiū Romanū dicimꝰ
hanc orationē. Dirigatꝰ dn̄e oratio
mea ⁊c̄. Vbi ꝑmo optat exaudiri.
Scđo acceptari cum dicit eleuatio
manuū mearū ſacrifitiū veſptinū
qđ erat ſolēniſſimū in lege. Ter° a
malis preſeruari ſcꝫ in corde a co
gitacione: in ore a ꝓlacione mala

dicens. pone dn̄e cuſtodiā ori meo
¶ Sequitur quarta particula que
eſt manuū ablutio: circa qđ eſt ſci
endū: qđ ſacerdos abluit manꝰ in
principio miſſe: in ſignum ꝙ debet
carere macula mortali: in hoc aūt
loco lauat iterū: in ſignū carentie
venialiū ⁊ minoꝝ. Jdeo fit in capi
tibus digitorū. Et nota ꝙ lauādo
digitos dicit pſalmū illū. Lauabo
inter innocētes ⁊c̄. Quē pſalmuꝫ
fecit Dauid. ⁊ debꝫ dici a ſacerdote
et aquocūqꝫ viro ꝑfecto: qui petit
duo. ꝑmo a malis ſeparari. Secūdo
bonis coniūgi. ibi ego aūt in inno
centia mea. Ad huc ꝑma in duas:
q2 ꝑmo premittit bonā opatiōeꝫ:
ſcđo petit malorū ſeparationē: ibi
dn̄e dilexi. Ad huc ꝑma i duas pri°
ponitꝰ i bono occupatio: ſcđo frucꝰ
cōſecutio ibi: vt audiā ⁊c̄. Sentēcia
ergo ꝑme partis talis eſt. Lauabo
inter innocētes ⁊c̄. ideſt penitēdo
et confitēdo faciam mūda opera:
que per manꝰ deſignantꝰ et hoc in
ter innocētes ſcꝫ cōuerſamꝰ mēte
ſemꝑ et corpore ſepe. q2 ſicut dicit
ꝑs. Cum innocēte innocens eris:
et hoc facto circūdabo ideſt circuibo
altare tuum dn̄e: quia nullus niſi
mūdus debet accedere ad altare ut
audiam ⁊c̄. hic ponitꝰ fructꝰ conſe
cutio: quaſi dicat quare inter īno
centes cōuerſabo certe ut audiam:
ideſt ut addiſcam voceꝫ laudis tue
ꝑmo quomo° eſt laudādus: et poſt
cum didiſcero enarrem: ideſt expo
nam aliis vniuerſa mirabilia tua.
Dn̄e dilexi: hic petit maloꝝ ſepara
tionē: et diuiditꝰ in tres ꝑtes. quia
ꝑmo allegat rōnē. Scđo porrigit
benedictionē ibi: ne perdas. Tercio
ponitꝰ dicti ſui declarationē ibi: in
quoꝝ manibus. Primo ergo petit
a malis ſeparari allegādo rōnem:
quaſi dicat, nō docebo malū miſte

rium in iudicio. quia dilexi decorē domus tue: ideſt ſanctos ꝛ bonos. nam decor dom9 dei ſunt ſancti: qui eccleſiā dei decorāt: ſicut ſtelle ſunt decor celi. Itē locū habitacionis glorie tue: id ē eoſdem ſanctos et bonos in quibus habitat deus ꝛ glorificat̄: de quib9 hic dicit̄. ſic luceat lux veſtra coraꝫ hominib9 ut videant opera veſtra bona et glorificent patrem patrum qui in celis eſt. ¶ Sequit̄ Ne perdas cū impiis animā meam: hic ponit ſuā peticionē quaſi dicat ideo ſi ſic me habeo Ne perdas cū impiis ideſt cū illis qui oderūt animā meā: et cū viris ſanguinū vitam meam: ideſt qui proximū nō dilexerūt. ſed eius ſanguinē fuderunt ſicut homicide uel raptores uł vſurarii: qui ſanguinē xp̄i ideſt ſubſtātiā proximi ſcicīūt. In quorū manibus hic ponit ſui dicti declarationē: quaſi ſi interrogaret̄ quos vocas tu viros ſanguinū. Reſpondit: quoꝝ dextera repleta eſt muneribꝫ ſcꝫ raptis uel preſentib9 bonis remunerata per vſuras. Vel hoc qō dicit̄ poteſt intelligi de iudicib9: qui munerib9 iudicium peruertūt: qꝛ munera excecāt oculos. ¶ Sequit̄ Ego aūt in innocencia mea hoc diuidit̄ in duas partes: qꝛ p̄mo petit cōiungi bonis ꝑ xp̄i redēptionē. Scd̄o allegat meritū et rationē ibi pes me9. Primo ergo dicit ſic ego autē in innocencia: ideſt cum diuitiis innocentie plurimū valēt. ingreſſus ſum ſupple ad eccleſiam: nichilominus quia ſine peccato aliquo uix eſſe poſſū9: ideo redime me ideſt ualeat michi redēptio tua et miſere mei: ideſt me non deſeriat miſeratio tua et quaſi allegat rationē: qꝛ pes meus ideſt intentio mea ſtetit ī directo: nō deuiando a bono ideo in eccł'iis

bn̄dicam te bene dn̄e laudando ꝛ predicādo et orādo ¶ Sequit̄ quinta particła que eſt cordis humiliatio que notat̄ ibi: in ſp̄u humilitatis qō ſumptū eſt de Daniele .iii°. c°. Hanc orationē ſacerdos reuertens in medio altaris inclinat9: ꝓfunde et manib9 cancellatis ſic ꝙ dextera ſit ſuper ſiniſtram dicere debet ubi tangunt̄ duo: que debent eſſe in ſacerdote ſacrifitiū offerente. imo ꝛ in omnib9 aſſiſtentib9 pro quibus ſacerdos offert. p̄mū eſt cordis humiliatio cū dicit in ſp̄u hūilitatis. Scd̄m eſt mentis cōtritio cū dicit in animo cōtrito. Terciū eſt recta intencio offerentib9 ibi. Et ſic fiat ſacrifitiū nr̄m ꝛc̄. Vel dicendū ꝙ ſacerdos p̄mo exprimit ſuū effectū cum dicit: in ſpiritu humilitatis. Scd̄o petit diuinuꝫ effectum cum ſubdit. Et ſic fiat ſacrifitiū. Comuniter ſecundū offitiū Romanum. dicit̄ veni ſanctificator. Vbi petit p̄mo aſſiſtentiā diuine p̄ſentie ibi. veni ſanctificator. Scd̄o affluentiā diuine gratie ibi. benedic hoc ſacrifitium. Tercio exp̄mit reuerentiā diuine intelligētie ibi. nomini tuo preparatū: poſt eleuādo caput oſculatur altare in ſignū: ꝙ ꝑ paſſionē xp̄i recōciliati ſum9 ad epheſi. iii°. faciens pacem vt recōciliet ambos in vno corpore ¶ Sequit̄ ſexta particula que ē ſecreta oratio: circa quā nota aliqua. p̄mo ꝙ tunc ſacerdos vertit ſe ad populū eos exortando et dicēdo hec verba. Orate fratres vt meum ac veſtrū pariter in conſpectu dei ſit acceptū ſacrifitium. vbi ſacerdos implorat circūſtanciū adiutoriū: propter altitudinē ſacramenti. iſta autem verba aliquantulū ſonore dici debent ſic ſaltem: ꝙ aſſiſtenetes capere quodāmodo poſſint. naꝫ ꝑ hec verba ad ſupplicā

dum imitamur ibi. Orate ad nos
mutuo amãdũ inflãmamur: quia
fratre ad quid petendum informa
mur: vt meũ ac veſtrũ ſacrificiuꝫ
ſit acceptũ. Scḋo nota ꝙ ſacerdos
vertens ſe ex toto ad aliam partem
fin:tis õbis predictis debet dicere:
Dñe exaudi orationem meã: ratio
eſt. qꝛ tunc orat ut perſona ſingu
laris. Jnde pſequit̃ ſecrete orõneꝫ
que ꝓpter hoc ſecreta vocat̃: quia
ſecrete dicit̃ ⁊ debet dici ut denote
tur mentalis conuerſio in deum.
vt ſit ſacrificiũ deo gratũ. Tercio
eſt notãdũ ꝙ tot ſecrete dici debẽt
quot in principio fuerunt collecte:
exceptis aliquibus diebus precipue
ſecundũ officium Romanum ſicut
dies quatuor temporuꝫ ſabbatum
paſce ℞t alique vigilie paſceue. nã
hi dies habẽt ſingularia quedam.
Quarto notandũ ꝙ hec oratio alte
terminat̃. Dicẽdo ꝑ omnia ſecula
ſeculoꝝ. Ratio eſt: qꝛ licet oret ut
pſona ſingularis: tamen pro toto
populo orat. ideo alte talis oratio
debet finiri. vel etiaꝫ in ſignum:
ꝙ pma ſũmis ſunt iuncta: vel qꝛ
ſacerdos poſtulat hoc auxilium po
puli. ideo dicit ſuperiꝰ orate frẽs.
iterum ad cenſum ideo reſpondet̃
amen. Vel etiam ad deſignandũ
publicaꝫ xp̃i p̃dicationẽ poſt lazari
ſuſcitationẽ. quia ex tunc publice
predicauit. Quinto nota ꝙ ſacer
dos dicendo hec: manꝰ depreſſas te
nere debet nec eleuare eas donec di
cat ſurſũ corda: qꝛ tũc debet manꝰ
leuare ⁊ ipſas extenſas tenere alte
ſic ꝙ aſſiſtentes ſupra humeros ſu
os aliquantulum videre poſſint

❡De conſecratione

D Jcto de tribus partibꝰ par
tinentibꝰ ad formã: nunc
agendũ eſt de quarta que vocatur
conſecratio: que diuidit̃ ĩ quatuor
partes. in p̃ma populꝰ excitat̃ cuꝫ
dicit̃. Dominꝰ vobiſcũ. Scḋa ratio
a ſacerdote aſſignat̃ ibi. Vere dig
num et iuſtuꝫ eſt. Jn tercia laus
diuina a populo decantat̃ cũ dicit̃.
Sanctꝰ ſanctꝰ ⁊c̃. Jn quarta ipſe
canon inchoat̃ ibi. Te igit̃. Adhuc
p̃ma in tres: qꝛ priº populꝰ excitat̃
ad attentionẽ cum dicit̃. Dominꝰ
vobiſcũ. Scḋo ad mẽtis erectioneꝫ
ibi. Surſũ corda. Tercio ad gratiaꝝ
actiones ibi. Gratias agamꝰ. Priº
dico ꝙ populꝰ preparat̃ vel excitat̃
ad attentionem et hoc certe ꝓpter
reuerentiam tam ineffabilis ſacra
menti: in quo xp̃s ſumit̃ ipſe fons
bonitatis. Jdeo ſacerdos quaſi op
tando dicit. Dñs vobiſcũ. De quo
quid ſignificat et vnde ſumat̃. et
quare ſic reſpõdet̃: eſt ſupra diffuſe
tactũ. Scḋo excitat̃ ad mẽtis erecti
onem. ideo dicit̃. Surſum corda.
Hec particl'a diuidit̃ in duas ptes:
quia p̃mo preponit̃ ſalutaris admo
nitio cum dicit̃. Surſum corda ſcꝫ
habere ad dominũ: tangit ergo hic
p̃mo locũ quẽ debemꝰ appetere cũ
dicit ſurſuꝫ. Scḋo ſabbatũ qḋ debe
mus erigere: quia corda de p̃mo ſcꝫ
loco dicit appoſtolus ad Romanos
Que ſurſum ſunt querite ⁊c̃.
De ſcḋo trenorũ tercio leuemꝰ cor
da noſtra cum manibꝰ ad deũ. Et
nota ꝙ ad hoc ĩcitamur aſſumpta
natã angelica: ruina nr̃a ſtatura.
p̃mo dico aſſũpta natura ſcꝫ hũana
a xp̃o: qui eſt caput mr̃m: qui eſt
ſurſum. nam vbi eſt pars ibi debet
eſſe totũ. vnde ap̃l'us. que ſurſum
ſunt querite vbi xp̃s eſt. Scḋo an
gelica natura. naꝫ ruinas angeloꝝ
et ſedes illorũ qui ceciderunt debe
mꝰ implere: et ad illas ſecũdũ vari
etates munitoꝝ aſſumi ſcḋm Gre.

Tercio dico noſtra ſtatura ĩter om
nia animalia: homo habet ſtaturã
erectã: et caput eleuatũ: et de hoc
poteſt reddi ratio duplex. p̃ma mo
ralis: alia enim animalia vitaȝ nõ
expectant poſt morté. ſed de terra
ſunt ⁊ ad terrã redeũt. ⁊ ideo capi
ta ad terrã depreſſa habent. Homo
auté ſolus aliam viam ſpat habere
in cel. et ibi eſſe: vbi erat uita me
lior et diuturnior: ut ad aliã anhe
lem9 et ad illam nos reſurgere ſpe
remus habem9 capita eleuata ſur
ſum. Scõa ratio natural et eſt tal
Conueniẽs eni fuit hõineȝ habere
ſtaturã erectaȝ naturaliter: ꝓpter
quatuor rationes quas ponit ſcũs
Thomas in p̃ma parte ſũme. Pri°
ratiõe ſenſualis cõgregatõis: quia
ſenſus dati ſunt homini nõ ſolũ ad
vite neceſſaria ꝓcreanda ſicut aliis
anim. lib9. ſed etiã ad agnoſcendũ:
vnde cũ cetera aĩalia non delectenẽ
in ſenſib9 niſi per ordiné ad cibos
et venerea ſolus: homo delectaẽ in
ipſa pulcritudine ſenſibiliũ ſecũdũ
ſe ipſuȝ. Et ideo quia ſenſus preci
pue uiget in facie: et alia animalia
habent faciem pronã ad terrã. quã
ad cibũm querendũ et prouidendũ
ſibi de victu: homo vo habet facieȝ
erectã ut per ſenſus et p̃cipue per
viſũm qui eſt ſubtilior etiã pluriũ
rerum differentias oſtendit: libere
poſſit ex omni pte ſenſibilia cog
noſcere: et celeſtia ⁊ terreſtria. vt
ex omnibus intelligat veritatem.
Scõo rõne liberioris ſeu virtuoſio
ris operatiõis. naȝ virtutes interi
ores liberi9 ſuas operationes hñt:
dum cerebrũ in quo quodammodo
anima perficiẽ nõ eſt depreſſũ: ſed
ſuper omnes ptes eleuatũ. Tercio
rõne manualis operatiõis: q2 ſi ho
mo haberet pronã ſtaturã ⁊ utereẽ
manib9 loco anteriorũ pedũ: et ſic
vtilitas manuum ad diuerſa opera
pficienda cũ ſint organũ arganoꝝ
ceſſaret. Quarto rõne vocalis locu
tionis. Nã ſi haberet paruã ſtatu
ram: et vtereẽ manib9 anteriorũ
oporteret ꝙ haberet os ob longuȝ:
et capet cibos ore: et ſic oporteret
hére labia dura et groſſa et linguã
durã: ne ab exterioribus lederẽ: ſic
patet in aliis animalib9: et talis
diſpoſitio impediret omnino locu
tioné. que eſt ꝓpriũ opus rõnis.
Scõo poniẽ populi reſponſio ibi.
Habem9 ad dñȝ ſupple corda eleua
ta. Et iſtud ſecũdũ qõ dicit quidã.
eſt ſolempni9 médaciũ mũdi. Nã
plures qui hoc reſpondét oppoſitũ
de facto tenent. q2 non hént corda
ad ſurſum: imo ad terrã deorſum.
Contra quos p̃s. Fili hominũ vſq3
graui corde: queritis mendatiũ.
Nã ſicut g̃ue tédit deorſũ: ſic mlti
hént totaliter cor depreſſũ ad terre
na. tales ergo caueãt ne dãnabilr
méciantẽ corã deo. Tercio excitatur
corã deo ad gratiarũ actiones ibi.
Gr̃as agam9 domio deo noſtro. Et
diuidiẽ in duas ptes: q2 p̃mo põiẽ
ſacerdotis excitatio ibi. Gr̃as aga
m9. Scõo populi iuſta reſpõſio ibi.
Dignũ et iuſtũ eſt. Circa p̃mum
nota ꝙ deus eſt noſter creator: nr̃
redéptor: noſter glorificator. ergo
gr̃as agere tenemur ſibi ex noſtra
creatiõe: qua dedit nobis natura.
Ideo dicim9 natura deo ex noſtra
redemptione: q2 dedit nobis grati
am. ideo dicim9 deo ex noſtra glo
rificatione que dabit nobis gloriã.
ideo dicim9 nr̃o. Et nota ꝙ om̃es
tenemur ad dandũ et reddédũ gra
tias deo: taȝ ĩnocẽtes ꝙ̃ penitẽtes.
Innocentes q2 in gratiã conſerua
uit. penitẽtes q2 indulgéciã dedit.
Sed circa hoc queriẽ vtrũ innocen
tes magis teneanẽ ad gratiaꝝ acti

ones quam penitētes. Et dicendū ꝙ gratiaꝝ actio in accipiēte reſpicit gratiā dantis. vnde vbi eſt maior gratia ex ꝑte dantis: ibi requiritur maior graciaꝝ actio ex ꝑte recipiētis. gr̄a autē eſt que ḡtis dat̄. Vnde dupliciter poteſt eſſe maior gratia ex ꝑte dantis. vnomodo ex quātitate dati: et hoc modo pl9 tenet̄ innocēs ad gratiarū actiones: q2 maj9 donū ei datur a deo: ⁊ magis cōtinuatis ceteris parib9 abſolute loquēdo. Alio modo poteſt dici maior gratia: q2 magis datur ḡtis et ſcōm hec magis ad gratiaꝝ actiones tenent̄ penitētes quā ignocentes: q2 magis gratis dat̄ ſibi a deo illud qō recipit. Nā cū eſſet dign9 pena maxima datur ei gratia: ⁊ lic licet illud donū qō datur innocēti abſolute cōſideratū ſit maj9: tamē donū quod datur penitēti eſt maj9 in compatione ad ipſum ſicut puū donū paupri datū: eſt ei maj9 quā diuiti magnum. Et q2 actus circa ſinglaria ſunt in his que agenda ſunt magis conſiderat̄ qō eſt hic: vel nunc tale ꝙ̄ qō eſt ſimpliciter tale: ideo magis tenent̄ penitētes hac rōne quā ignocētes ceteris paribus. Scōo ponit̄ ibi iuſta reſponſio: dignū certe ratione diuine maieſtatis apocha. vii°. Benedictio et claritas et ſapiēcia ⁊ gratiaꝝ actio honor virtus et fortitudo deo nr̄o ⁊c̄. Juſtū eſt rōne hūanitatis luce .i°. in ſanctitate et iuſticia coram ipſo ⁊c̄. Vel dignū ratione ſui: q2 ipſe eſt dominus deus noſter ps. Juſtū ratione q2. nos aūt popul9 eius et oues paſcue ej9 Sequitur ſcōa ꝑticula huj9 partis quarte: in qua gratiaꝝ actiones ratio a ſacerdote aſſignatur ibi in prefacione. Vere dignū et iuſtū eſt. Ad euidētiaȝ ergo prefationū. ꝑmo videbit̄ in generali de prefationis ſignifitōe. Scōo de ej9 cantatiōe. Tercio de generali prefationis expoſiciōe. Quarto de cuiuſlibȝ ſpeciali ſignificatione. Pri° ergo videndum eſt quid ſignificat prefatio. Et dicēdū ꝙ ſignificat et repreſētat illō gaudiū pueroꝝ cantantiuȝ ꝑmo in die Ramoruȝ. Vel aliter dicendū: ꝙ ſignificat moraliter ꝙ iſtud ſacmētū altiſſimū requirit altiſſimā mētis eleuationeȝ ibi in deum. Scōo videndū eſt quom° debet cantari. Et dicendū ꝙ ut ſupradictum eſt. ſacerdos antequā incipiat prefationē dicendo per om̄ia ſecula ſcloꝝ: et domin9 vobiſcum. debet tenere man9 depreſſas ſuꝑ altare: poſtea autē dicendo prefationē debet eas tenere eleuatas: in ſignū ꝙ cōtēptis tēporalib9 qō ſignificat̄ in manuū depreſſiōe appetit celeſtia gaudia: qō ſignificat̄ in manuū eleuatione. Tercio videndū eſt de ej9 expoſitione. Et nota ꝙ prefationuȝ vna eſt generalis et cōmunis que cotidie cantat̄. Alie ſunt plures et ſpeciales. Prio ergo aget̄ de generali que cotidie cantat̄: que diuidit̄ in quatuor ꝑtes. In ꝑma ꝑte gratias agendū ꝓbat: cum dicit. vere dignū ⁊c̄. In ſecūda rationē aſſignat cū dicit. dn̄e ſancte. In tercia ad ipſum deum laudandū exemplo angeloꝝ nos prouocat ibi. per quē maieſtatē ⁊c̄. Quarta noſtras laudes cū laudib9 angeloꝝ ſimul acceptari ſupplicat ibi. Cū quib9 ⁊ nr̄as voces. In ꝑma ergo gr̄as agendū ꝓbat et reſponſioneȝ populi ſupradictā confirmat̄ ibi. vere dignū et iuſtū eſt: in quibus innuit̄ ꝙ gratiarū actio deo eſt debita: q2 dignū et iuſtū eſt: nobis ſalutifera: q2 ſalutare dicā9. ergo gr̄as tibi agere debemus ſecundū Jnno. eſt dignū

quia mera voluntate nos feciſti. iuſtū: q̃ꝛ mera miſericordia nos redemiſti. Equū: q̃ꝛ gratuite nos iuſtificas. Salutare: q̃ꝛ ꝑpetuo nos ſaluas. Nos tibi ſemꝑ vbique: vbi includit omne tempus: cum dicit ſemꝑ. Omnē locū cū dicit. Vbiqꝫ gratias agere. Sed certe circa hec verba dubitat̃. Pri° vtrū deus ſit ſemꝑ orandꝰ: ⁊ videt̃ ꝙ ſic: q̃ꝛ dicit̃ hic ſemꝑ qđ eſt vniuerſale tēpus: ergo omni tēpore eſt orandꝰ. Sed oppoſitū videt̃: quia ꝑcepta affirmatiua licet obligent ad ſemꝑ: nō tñ pro ſemꝑ ſicut precepta negatiua. illa enī obligant ſemꝑ et ad ſemꝑ. Cū ergo iſtud preceptū eſt affirmatiuū ergo nō ſemper eſt orandus. Reſpondeo deū ſēper orare: poteſt intelligi dupľr. Vno modo actualr̃ et ſic non oportet ſemꝑ orare imo nec eſt poſſibile in hac vita cuꝫ neceſſitates tēporales deſcēdere habemus. Alio modo habitualr̃ et hoc vl̃ nō ponēdo obicere ſiue oppoſitū vel actu remouendo obicere: et ſic ſemꝑ deus eſt orandus vnde patet reſpōſio ad rationes. Scđo dubitat̃ vtrū deus ſit in omi loco orandꝰ: et videt̃ ꝙ ſic. quia dicit vbiqꝫ. In oppoſitū arguit̃: q̃ꝛ ſancti q̇ ſūt in noſtra regula petierūt aliqua loca ſancta ad orandū: ſicut legit̃ de beato Petro et Johāne: qui aſcenderūt in templū ad orandū ergo non vbiqꝫ deus eſt orandꝰ. Reſpondeo et dico: ꝙ deus in omi loco poteſt orari: q̃ꝛ oratio eſt mētis eleuatio in deū ad aliquid impetrandū: hoc autē nō tollit locꝰ aliq̇s ut apparet tñ dico ꝙ magis cōgruū eſt orare deū in loco ſancto ad hoc ordinato. Tamē ꝓpter maiorē oratiōis excitationē ⁊ honorē: tamē etiā ꝓpter cois ritus aſſimultiōeꝫ. nā ritꝰ et cōſuetudo cois hoc habꝫ: vt in locis deputatis ad hoc comūiter orones fiāt: et ꝑ hoc pōt reſpōderi: q̃ꝛ currūt vīis ſuis. ¶Sequit̃ ſcđa ps in qua gratiaꝝ actionū rōnē aſſignat ibi. Dñe ſancte pater. vel potiꝰ gratias agendo deo ꝓbat. Dixerat enī ſupra ꝙ gratias agere erat dignū iuſtū equū ⁊ ſalutare: ꝙ licꝫ iſtoꝝ hic ꝓbat dicendo. Dñe ſancte pater igit̃. dignū. pater omipotens igit̃ iuſtū. eterne deꝰ igit̃: equū. ꝑ xp̄m dñm nr̃m igit̃ ſalutare. q̃ꝛ ꝑ xp̄m ſalutati ſumꝰ vel dignū rōne dñi. ideo dicit̃ dñe ſancte: iuſtū ratione paternitatis. ideo dicit̃ pater oīpotens: equū rōne diuinitatis. ideo dicit̃ eterne deꝰ: ſalutare rōne redēptionis. ideo dicitur ꝑ chriſtū dñm noſtrū ¶Sequit̃ tercia pars in qua ad deū laudādū exēplo angeloꝝ nos ꝓuocat dicendo. ꝑ quē ſcꝫ chriſtū inmediate dictū maieſtatē tuā laudāt angeli: et hoc voce vel mētibꝰ orant dominationes que ſunt vnꝰ ordo inter nouē ordines angelorū tremūt poteſtates: que faciūt aliū ordinē iſti dicūt̃ tremere: ideſt admirare vl̃ ſeruire et nō ſolū angeli qui habēt rōnē: imo etiā celi iuxta illud Daniel. Bñedicite celi dño: q̇ pro tanto benedicūt: Quia ex ſua formoſitate pulcritudīe ⁊ luminoſitate: nos ad bñedicēdū inducūt. Itē celi celoꝝ: ꝑ v̇tutes que faciūt aliū ordinē: ac beata ſeraphin: que ſunt ſupremꝰ ordo: ſocia exultatione cōcelebrāt. Et nota hic: ꝙ quāuis ſint nouē ordines angeloꝝ: hic tamē nō accipiunt̃ niſi ſex: tres de media ierarchia. Supmꝰ ordo ſcꝫ ſeraphin de ſumma ierarchia: infimus vero ſcꝫ angeloꝝ de inferiori ad deſignādū: ꝙ oms ſupremi infimi et medii ſibi aſſiſtūt laudant ⁊ cantāt. Ad euidētiā ergo pleniorē habendā iſtoꝝ verboꝝ notāda ſunt

aliqua et uidēda. Primo quot ſūt ⁊ quomo diſtinguūt ierarchie et ordines angelorū et eſt dicendum: ꝙ in angelis eſt triplex ierarchia: et in qualibet ierarchia ſunt tres ordines: loquēdo g° groſſom°: diſtinctio eorū poteſt uideri aliqualr̄ p ſimile. in terreno principatu: qr miniſtrorū qui ſūt ſub vno rege triplex eſt differentia: nam quidā inmediate operant̄ circa pſonam regis, quidā autem deputant̄ ad alia officia: puta ad regimē regni in cōmuni: quidam autē ad regimen alicui9 ptis regni: primis aſſimilatur prima ierarchia: ſecūdis ſcda: terciis tercia. Sed in qualibet ierarchia ſunt tres ordines: quoru3 ſufficientia. poteſt ſic haberi. quia nos uidem9 ꝙ inter miniſtros qui circa pſonā regis ſunt: ul' operant̄ ⁊ eſt triplx̄ differencia. quida3 ſunt ſicut anteceſſores: ⁊ his ſimiles illis de ordine ſuperiori qui dicunt̄ ſeraphin: qd interpretatur ardens in amore dei. quidam ſunt ſicut cōſiliarii: et his ſimiles illis de ordine: qui dicuntur cherubin: qui interpretatur plenitudo ſcientie. quidā ſūnt ſicut cubicularii. et his ſimiles ſūt illis de tercio ordine. dicti troni: in quib9 debet ſedere et quieſcere: dū eos in ſe quieſcere facit ⁊ ſic accipitur diſtinctio p̄me ierarchie. Quātū ad ſcdm ſciendu3. ꝙ inter illos qui deputant̄ ad regimē toti9 regni eſt triplex differentia. Nam ad hoc ꝙ regimen alicuius comitatus bene et pacifice diſpenſetur: ſunt aliqui tanquam ſentenciātes quid vnicuiq3 debeat̄. Verūtamē quia omnis ſentēcia debet eſſe efficax ⁊ recta: indiget auxilio et adiuuamine et dirigente et conſiliāte. Ideo ſunt alii ſentenciā exſequētes: et exſecutionē facientes: ut nichil ſit impoſſibile qd per ſentencia3 determinat̄. Ite3 ſunt alii ut ſentencia ſit recta tanquā dirigentes cōſulētes et imperantes p̄mis aſſimilāt̄ ordo tercius ſcde ierarchie qui dicitur poteſtas quibus cōpetit arcere aereas poteſtates. Scdis vero ſcd9 vel medi9 ordo qui dicit̄ virtutes: quib9 attribuit̄ miracl'a facere ſed terciis aſſimilat̄ ordus p̄m9 ſecūde ierarchie que dicit̄ dn̄atiōes: quib9 attribuit̄ dirigere et imperare in omnib9 miniſteriis diuinis: ⁊ ideo eſt p̄mus et ſic accipitur diſtinctio ſcde ierarchie. Quantū ad terciu3 eſt ſciendū ꝙ inter illos qui habēt poteſtatē limitatā et determinatā ad aliquā partē regni eſt triplex differencia. qr quidā limitant̄ ad vnā ꝓuinciā: ſicut princeps quidam ad aliquā partē: ſicut ſeneſcalſi: quidā ad vnum locum ſicut prepoſiti et baiuli: ſic in tercia hierarchia: aliq deputant̄ ad vna3 ꝓuincia3: ⁊ iſte ordo eſt p̄mus qui dicit̄ principat9 ſicut princeps pſarū: de quo habet̄ Danielis. x°. qui p̄ereat pſis. Quidam autē limitant̄ ad vnū hōine3 et hoc dupliciter. aut quantum ad bonū cōmune multoꝝ qd expletur per unā pſonā: ſicut cōcepcio beate Marie vginis: ⁊ ad hoc deputatur ſecūd9 ordo: qui dicit̄ Archangeli: qui habent magna nunciare ſicut Gabriel. Aut quātu3 ad illa que ptinent ad ipſu3 hōinē tantū: et ad hoc deputat̄ terci9 ordo qui dicunt̄ angeli: q habēt minima nūciare: quorum eſt homines cuſtodire vt infra videbitur. Et ſic habes tres ierarchias ⁊ nouē ordines angloꝝ. Scdo circa hoc ꝙ dicuntur angeli querūt̄ mlta. Primo vtrū omnes homines habeāt vnū angelū cuſtodem. Scdo utrū deputent̄ ad cuſtodiam hominū a natiuitate. Tercio

Tercio queritur vtrum doleant an
geli de dampnatione cuſtoditis.
Quarto quot ſūt effectꝰ angelice
cuſtodie. Quinto quare nobis ſer
uiūt. Sexto quare meliꝰ ſcimꝰ no
mina triū angeloꝝ ſcꝫ Michaelis
Gabrielis Raphaelis quā aliorum
¶ Ad primū argumentū ꝙ nō om
nes homines habent angelū cuſto
dem ita ꝙ quilibꝫ ſuū ꝓpriū hēat:
quia xp̄s fuit homo: ſed ipſe nō ha
buit cū eſſet maior angelꝭ ergo ⁊c̄.
Item Adam in ſtatu innocētie ſal
tim non indigebat: qr periculꝭ non
anguſtiabat̄. Item videt̄ de Ante
criſto ꝙ non habeat nec debeat ha
bere: cū nullū faciat bonū. imo di
citur. ii. ad theſalo. iiᵒ. ꝙ aduentꝰ
eius et vita erit ſcd̄m operationeꝫ
Sathane ergo ⁊c̄. Reſpōdeo ⁊ dico
ꝙ homo in ſtatu vite iſtiꝰ cōſtitu
tus eſt quaſi in quadā via qua ten
dere debet ad priam: in qua quidē
via multa pericl̄a preheminēt ho
mini: tam ab interiori quā ab exte
riori: ſcd̄m illō p̄s. In via qua am
bulabā abſconderūt ſuperbi laqueū
michi: et ideo ſicut hominibꝰ viaꝫ
tutam nō ambulātibꝰ dant̄ cuſto
des: ita cuilibet homini quamdiu
viator eſt: eſt cuſtos angelus depu
tatꝰ: quādo aūt ad terminū perue
nerit vie: iam nō habebit cuſtodē.
ſed in regno celi habebit angelum
congregantē: in inferno demoneꝫ
preuenientis. p̄dicta aūt declaratio
confirmat̄ per auctoritatē Ihero.
exponētis illō Mathei. Angeli eoꝝ
ſemp videt ⁊c̄. Vbi dicit ſic Mag
na dignitas animaꝝ vt vna queqꝫ
habeat ab ortu natiuitatis angelū
in ſui cuſtodiaꝫ deputatū. Et ideo
reſpondeo ad argumēta. Ad primū
de xp̄o dicendū: ꝙ ipſe ſcd̄m quid
homo regebat̄ inmediate a v̄bo dei:
vnde nō indigebat vt ſic. Itē p̄m
animam erat comprehenſor: ⁊ ſic
erat maior angelis et ſic non debe
bat̄ ſibi angelꝰ tanq̄ ſuperiori licꝫ
rōne paſſibilitatis corporis eſſet mi
nor angelis: habuit tamē angelū
tanq̄ miniſtrū iuxta illō Mathei
.iiiiᵒ. Sed rōne paſſibilitatis corpo
ris erat minor et vt ſic nō debebat̄
ſibi angelus tanq̄ ſuperior habuit
tamē angelū tanq̄ miniſtrū iuxta
illud Mathei. xᵒ. Acceſſerūt angeli
et miniſtrabāt ei. Ad ſcd̄m dicēdū
de Adā ꝙ licet nō immineret ſibi
pericl̄m ab interiori in ſtatu inno
cēcie. qr interiꝰ omnia erant ordi
nata imminebat̄ tamē ab exteriori:
propter inſidias diaboli vt patuit
euidenter. Ad terciuꝫ de Antexp̄o
ꝙ licet prefati et Antexp̄s nō iu
uentur p angelū: quātū ad hoc vt
vitā eternā mereant̄: iuuāt tamē
ad hoc ꝙ a malis quibuſdā retrahū
t̄ quibꝰ ſibi ⁊ aliis nocerēt. ¶ Quā
tū ad ſcd̄ꝫ vtꝝ a natiuitate ſint de
putati hoībꝰ vt cuſtodes a natiui
tate. Dicēdū ꝙ de hᵒ ſūt due opinio
nes: quidam dicūt ꝙ ſolū a tēpore
baptiſmi. Alii ꝙ a tempore natiui
tatis. ⁊ hoc dicit expreſſe Ieronꝰ
vt ſupradictū eſt: et certe rationabi
liter. Naꝫ bn̄eficia que dant̄ homi
ni diuinitꝰ: eo ꝙ eſt criſtianus: in
cipiunt a tempore baptiſmi: ſicut
ꝑcepcio euchariſtie et alia huiuſmo
di ſcd̄m ea qꝫ prouident̄ homini a
deo inquātū habet rationabilē na
turam etiam tūc exhibent̄ ex quo
naſcendo talem naturam accepit.
et tale beneficiū eſt cuſtodia ange
loꝝ: vt ex dictis patet. vnde ſtatim
a natiuitate habet angelum ad ſui
cuſtodiam deputatū. Quantū ad
terciū vtrū doleant de damnatiōe
eorū quos cuſtodiūt. Reſpōdeo ꝙ
ſic ut Luce xvᵒ. Angeli gaudēt de
peccatore penitēciā agente: ergo

dolent de iuſto in peccato cadente
et de hōine in peccato mortali mo
riente. Dicendū ꝙ angeli nō dolēt
de peccatis hominuȝ neqȝ de penis
ratio eſt: qꝛ triſticia nec dolor non
eſt niſi de his que contrariātur vo
lūtati: nichil autē accidit in mun
do qđ contrariat̄ volūtati anglorum:
qꝛ uolūtas eoruȝ totaliter inheret
ordini diuine iuſticie: nichil auteȝ
poteſt eſſe niſi ꝑ diuinā iuſticiam
fiat: aut permittat̄ fieri. ideo ſim
pliciter loquēdo: nichil fit cōtra vo
lūtatē angelorum. Vnde licet angeli
in vniuerſali et abſolute nolūt pe
nas hōinū et peccata hōinū: tamē
in particulari cōſideratis omnibus
circunſtanciis: prout hic ſcȝ ordo
diuine iuſticie ſeruat̄ ſecundū que
quidē penis ſubdunt̄ et peccare per
mittūtur. Ad argumētū ergo dicē
dum: ꝙ tam in penitēcia quam in
pena et peccato manet vna ratio
gaudii angelis. ſ. impletio ordinis
diuine ꝓuidēcie: et ſic dicunt̄ gau
dere. Ad quartū dico ꝙ multiplex
effectus eſt angelice cuſtodie. ꝑmꝰ
impedimētū boni ⁊ occaſionē mali
remouere: et ad bonū reuocare exē
plum geneſis. xvi°. Vbi legit̄ ꝙ an
gelus reuocauit Agar fugientem
dñam ſuā: et ad hūilitatē reduxit.
Scđꝰ ꝑſecutiōes hūanas mitigare:
Danielis. iii°. Angelus dñi deſcen
dit de celo in fornace ⁊c̄ et fecit flā
maȝ ignis: quaſi ventū roris: Ter
ciꝰ cōtra hoſtes uiſibiles dimicare
. iiii°. regū. xix°. Venit Anglꝰ dñi
et ꝑcuſſit in caſtris aſſiriorum. Quar
tus oratiōes deo ꝓſentare Thobias
. xii°. Quādo orabas cū lacrimis:
ego obtuli orōnē tuā deo. Quintꝰ
viā ſalutis oſtēdere Thobie. v. ego
ſaluū ducā et reducā filiū tuū ad te
dixit Angelus. Sextꝰ in agēdis di
rigere: Danielis. x°. veni ut docē

te que ventura ſunt pplo tuo. Septi
mꝰ a peccatis ſuſcitare actuū. xii°.
Ecce angelꝰ dñi aſtitit. ⁊ ſequitur
ꝑcuſſoqȝ latere Petri ⁊c̄. Octauꝰ
ſecreta reuelare: Thobie. xii°. dicit
Raphael angelus. Manifeſtabo vo
bis ueritateȝ ⁊ non abſcōdā a uobis
ſermonē occultū. Nonꝰ ad ſuperi
ora excitari. iii°. regū. xix°. vbi le
git̄ ꝙ dixit angelus dei prophete
helie ſiue Elizeo. Surge ⁊ comede
grandis eniȝ tibi reſtat uia. Deciꝰ
conſolare meſtos Thobie. v°. forti
aīmo eſto in proximo eniȝ eſt ut a
dño curetis. Vndecimꝰ increpare
malos numeri. xxii°. dixit angelꝰ.
cur uerberaſti tercio aſinaȝ tuam.
Duodecimꝰ arcere demōes Thobie
vltimo. demonem ad uxoris uiam
cōpeſcuit ¶ Ad quītū quare nobis
ſeruiūt: dicēdū ꝙ ꝓpter tria prop
ter ruine reparationē: ꝑmo qꝛ hōi
nes ibi ponēt̄ ubi angeli ceciderūt.
Scđo ꝓpter meriti cumulationē:
quia merita eis augent̄ loquēdo de
ꝑmo accidētali. Tercio ꝓpter amo
res erga nos inſinuātes. Ad ſextū
quare tres angeli apud nos nōiāt̄
ſcȝ Michahel Gabriel ⁊ Raphael.
dicēdū ꝙ tres apud nos ſūt noiati.
Primꝰ eſt Michahel cuiꝰ officiū
eſt eſſe ꝓpoſitū eccleſie ſicut alias
fuit ſinagoge ⁊ portare aīmas quā
tū ad merita ⁊ demerita pōderare:
et in paradiſū aīmas ponere: cū dra
cone pugnare: et populo dei ſubue
nire iuxta illud Apoca. xii°. Micha
hel ⁊ angeli eius preliabant̄ cū dra
cone. Secūdus eſt gabriel qui habȝ
magna et ſecreta nunciare populo
hic annūciauit natiuitatem criſti
et Jo. baptiſte. Terciꝰ eſt Raphael
cuius officiū eſt populū conſolari.
vnde fuit miſſus Thobie. Ratio au
tem quare iſti nominant̄ eſt: quia
opportebat horum nomina ſcire:

eo ꝙ ad eos habebat recurrere in firmitas humana pro ſubſidio ad Michaelẽ. qꝛ ipe ẽ ꝑnceps poteſtatũ qui hȝ arcere demonũ poteſtatẽ ideo interꝑtatᷣ quia ut deꝰ: nec ex ipſo actu et noĩe debꝫ intelligi: quia nullꝰ põt facere id qd̃ facere ꝑualȝ deus. ut dicit Gregoriꝰ ad Raphahelẽ ꝓ remedio ſanitatũ ⁊ miraculoꝝ. qꝛ ipſe eſt ꝑnceps ꝟtutũ: ideo medicina dei interꝑtatᷣ. Ad Gabrielẽ ꝓ miſteriis diuinis et ſecretis offerẽdis et declarandis: qꝛ ipſe eſt princeps archãgeloꝝ qui habẽt miſteria dei nũciare: ideo interpretatᷣ fortitudo dei. iõ iſti tres apud nos ſolũ nominantᷣ et nõ alii ꝓpter iã dicta ¶ Sequitᷣ quarta ꝑticľa ĩ qua nos cũ angeľ ſuſcipi et cũ eis nr̃as laudes acceptari ſupplicat ibi: Cuȝ quibꝰ et nr̃as voces ut admitti ⁊c̃. Dicit ergo cũ quibꝰ. ſ. ordinibꝰ ſupra dictis ⁊ nr̃as voces: quibꝰ. ſ. te laudamꝰ ut admitti ideſt acceptari iubeas deꝑcamur: et hͦ ſupplici cõfeſſiõe dicẽtes. Circa hãc ꝑticulam querunt aliqua. Priͦ utꝝ hoĩes aſſumantur ad ordines angeloꝝ. Et dicẽdũ ꝙ hoĩes ad ordines angeloꝝ aſſumi põt dupliciter intelligi. ſcȝ aut ſm gdũ nature: aut ſm dona gr̃e. Nã ordĩes angeloꝝ diſtinguũtur ⁊ ſm cõditões nature et ſcd̃m dona gr̃e. Si gͦ cõſiderentᷣ ordines angeloꝝ ſolũ q̃tũ ad gradũ nature et cõditiõeȝ ſic homines iſto modo nõ poſſunt aſſumi ad ordines angelorum: quia ſemper remanebit naturarum diſtinctio. Si autem conſiderentur ſcd̃m dona gratie que dependet ex liberalitate dei: ſȝ dico ꝙ homines per donum gratie tantũ poſſunt mereri ꝙ angelis equẽtur ſcd̃m ſingulos angeloꝝ ordĩes et hoc cõſonat re⁊ꝓmiſſio xp̃i dicentis Luce. xxͦ. ꝙ filii reſurrectionis erũt equales angelis in celo. ſ. ſm gradũ glorie. Secũdo queritᷣ utrum in celo ſit laus vocalis: quia in hac prefatione dicitur laudant angeli. Item dicitur: Cum quibus ⁊ noſtras voces. Ideo queritur utꝝ ſit ibi laus vocalis angelorum aliquo modo audibilis. Et dicendũ ꝙ q̃uis angelꝰ nõ emittet vocẽ que eſt ſonꝰ formatꝰ naturalibꝰ inſtrumẽtis que ſunt pulmo: arteria vocalis: guttur: et labia et huiuſmõi quibꝰ angelꝰ in natura ſua totalr̃ caret: tñ nõ eſt incõueniẽs ꝙ ſicut ꝟtus angelica põt mouere corpa humana ſicut poſſit habere aliqua que ſũt cõueniẽtia ad vocis formatiõeȝ modo et ꝟtute equipollentia et eminẽtia: ut ſic audiatᷣ vox a ſonatiſſima et meliodiſſima ꝟtute ſuper equipollẽtẽ ꝟtutem formataȝ organi naturalis. Secundo queritᷣ quantum ad homines poſt reſurrectionem. Utrum ſit ſibi laus vocalis et voces humane: et videtur ꝙ non. quia oportȝ ꝙ vox formetᷣ in aere: ſed celum empirreum vbi tunc erunt corpora omnia humana eſt ſuper omnem aerem: ergo ⁊c̃. Item celum empirreum eſt valde ſolidum: nec poteſt cedere formationi vocis: ergo ⁊c̃. Ad hoc dicendum: ꝙ communiter ab omnibus tenetur: ꝙ in celo poſt reſurrectionem erit laus vocalis. Sed de modo dubitatur. Dicitur ergo ꝙ poteſt fieri: ꝙ celum empirreum cedat formationi vocis: uel forte corpus glorificatuȝ habebit infra ſe aerem interiorem qui nec expelletur nec corrũpetur: ſed dubium eſt ſtatim quo modo uox multiplicabitᷣ niſi aer expellatur. et dicũt aliqui ꝙ ſicut odor multi

plicatur per medium non mutan
do ſubiectū: ſed quidquid fit de me
dio credendū eſt ꝙ erit laus vocal
et utroqꝫ modo deū laudant.

❡De pꝛefationibus

T Iſo de prefatione in gene
rali: Nunc videndum eſt
de eis in ſpeciali. Circa qđ
videbuntur duo. Primo quot ſūt
prefationes ſpeciales. Et dicenduꝫ
ꝙ decem. Nam Pelagiꝰ papa na
tione Romanus: de quo ſuperius
dictuꝫ eſt: ſtatuit nouem: ſicut ha
betur de .conſe. di .i. caº. Inueni
mus. Sed Vrbanus papa ſecundꝰ
addidit decimam de beata virgine
Maria: que incipit ſic. Et te in ve
neratōe ꝛc̄ ul natiuitatis uel aſſū
tione uel purificatione ꝛc̄. Secun
do prefationes ſunt exponende et
agetur de qualibet in ſpeciali eo or
dine quo in noſtꝛo miſſali ſcribunt̄
et notantur bene ❡Prima prefa
tiō eſt de natiuitate domini et inci
pit. Quia per incarnati verbi mi
ſteꝛium: in qua pꝛefatione eccleſia
recognoſcit primo: ſacre incarnati
onis miſterium ibi. Quia per in
carnati miſterium. Circa hec que
rūtur duo. Primo quare incarna
tio vocatur miſterium. Dicenduꝫ
ꝙ rationabiliter: quia miſterium
idem eſt ꝙ ſacrum ſecretum: tale
autē eſt ſecretum incarnationis:
quia mens aliqua rationalis ad ip
ſum attingere non valet: nunc ul
lo modo capere poteſt: quomodo
verbum caro factum eſt: Johānis
.iº. Secundo queritur quare ver
bum dei vel filius dei magis eſt in
carnatus ꝙ̄ pater uel ſpiritus ſanc
tus. Et dicendum ꝙ incarnatioēꝫ
omnes tres perſone fecerunt: quia
indiuiſa ſunt opera trinitatis ad ex
tra: ſed ipſa incarnatio ſolum fuit
terminata ad filiū ſic ꝙ filiꝰ ſolus
eſt indutus carne: quare autem
magis filio poſſunt aſſignari: ad hº
ſex perſuaſiones habentur. Pria
quia congruum erat: ꝙ qui erat
filius in diuinitate eſſet filius in
humanitate. Secūda ne idem eſſet
filiꝰ ꝛ pater: ſi eni pater ex homīe
naſceretur ſic eſſet confuſio in ſig
nificatōe vocabulorū: ꝙ quando di
cemus filium diceremus patrem:
et econuerſo. ideo ad hoc vitanduꝫ
congruum fuit filium incarnari.
Tercia ut filius dei eſſet medius
inter hominē et deū qui eſt mediꝰ
inter perſonas diuinas: vnde apo
ſtolus dicit. Mediator dei et homi
num Jheſus criſtus. Quarta qꝛ
ſi pater uel ſpiritus ſanctus eſſent
incarnati eſſent duo filii: et ſic ne
ſciremus quando fieret mentio de
vno uel de alio. Quinta quia po
tētia attribuituꝛ patri: ideo peccā
tes ex potentia peccāt in patrem:
Bonitas attribuit̄ ſpiritui ſancto.
idō peccātes ex malicia: peccant in
ſpūm ſcūꝫ. Sapiētia aūt attribuit̄
filio. ideo peccātes ex ignorātia pec
cāt in filiū. Adā aūt nō peccauit ex
impotētia cū eſſet in ſtatu nature
pfecte nec ex malicia: qꝛ ſic peccaſſꝫ
anteꝙ̄ peccaſſet: ſed peccauit ex de
fectu ſapiētie ſiue ex ignorātia. idō
peccauit cōtra filiū ꝓpter ꝙ decuit
ipſū magis incarnari. Sexta quia
ōbū magis cōgruit p̄dicatōi: ꝛ qꝛ ꝑ
p̄dicatōꝫ illiꝰ qui incarnaret̄ trahi
ad fidē debebāꝰ. idō decuit vbuꝫ ſiue
filiū incarnari potiꝰ ꝙ pr̄ vl ſpūs
ſcūs. Scđo eccl̄ia in iſta p̄fatōe re
cognoſcit diuine illumiatōis p̄ſidiū
ibi noua mētis nr̄e oculis lux tue
claritatis infulſit: quia ad litteraꝫ
de his que debemus credere et ſpe
rare ſumus informati ꝑ verbum

incarnatum et illuſtrati: quia vt dicitur Luce.i°. Ipſe venit illuminare hiis qui in tenebris et in umbra mortis ſedēt. Tercio recognoſcit alte cōtemplationis ſolatiū ibi. cū dr̄. Vt dū viſibiliter deū cognouimus: q2 vbū caro factū eſt et vidimus glām ei9 Johā.i°. per hūc .ſ.deū viſū in carne in inuiſibiliū que.ſ.uidere nō poſſum9 hic exiſtētes amore rapiamur.ſ.raptu mētis. Quarto recognoſcūt dié iubilatiōis tripudiū ibi. Ideo cū angelis et archāgel̄ 7c̄. Et hic ponunt̄ fere oēs ordines angeloꝝ: q2 in die natiuitatis dn̄i angeli cātarūt laudes deo dicendo. Gloria in excelſis deo 7c̄.

De epiphania

Secunda prefatio eſt de epiphania dn̄i in qua breuiter duo cōtinent̄. Primo ſublimitas muneris apparentis cū dicit. Quia cū vnigenit9 tu9 in ſubſtantia nr̄e mortalitatis apparuit ſcȝ carnem aſſumendo. Secundo utilitas hominis indigentis cum ſubditur. In noua nos mortalitate ſue luce reparauit. Dicitur autē epiphania ab epi q̄ eſt ſupra 7 phanos apparitio: quia in illa die apparuit filius dei tribus regibus ipſum adorantibus.

De ieiunio

Tercia eſt de quadrageſima ſcȝ de ieiunio cuȝ dr̄. Qui corpali ieiunio vicia cōprimis menteȝ eleuas v̄tutē largiris 7 p̄mia p xp̄m 7c̄. in qua ponūtur quatuor utilitates ipſius ieiunii. Prima eſt quia vicia cōprimit et purgat: ideo dicit: Vicia cōprimit Secūda q2 mentē eleuat uel erigit ad ſupna: ideo dicit mētem eleuas Tercia eſt q2 v̄tutes colligit et cōgregat. ideo dicit. virtutē largiris Quarta eſt q2 premia acquirit et donat. ideo ſequitur et premia: et quia omnia iſta fiūt in virtute criſti: ideo cōcluditur: per criſtum dominum noſtrum.

De reſurrectione

Quarto prefatio eſt de reſurrectione ſcȝ. Te quidem domine omni tempore 7c̄. In qua quatuor oſtendūtur. Primo temporis ſūmam congruitatis cum dicitur. Te quidem domine omni tempore: ſed in hac dié potiſſimum glorioſius predicare. Nam nunc potius eſt laudandus et exaltandus: Quia reſurrexit propria virtute tamq̄ ille qui habet omnē poteſtatem. Secūdo paſſionis acerbitas: cum dicitur. Cum paſca noſtrum immolatus eſt criſtus. Ad cuius verbi euidētiam notat: q̄ filii iſrahel colebāt paſcha: in ſignū 7 memoriem trāſit9 angeli percucientis interficiēdo primogenitos egiptiorum tranſeundo et dimittendo hebreos: qui habebant de ſanguine agni linita liminaria domus. Ideo paſca quod interpretatur tranſitus celebrant: uel etiam in memoriam tranſitus maris rubri: q̄ pede ſicco tranſierunt filii iſrahel egiptiis ſubmerſis. Vnde exodi. xv. dicitur. Filii autem iſrahel ambulauerunt per ſiccum in medio maris. Ideo paſcha celebrabant et agnum immolabāt ad veſperam: ut habetur exodi. . Similiter nos colimus paſcha: in ſig trāſitus filii dei per limbū de quo eduxit ſanctos patres malis dimiſſis in penis et hoc per ſanguinem

ſuum redimendo et tranſeundo p mare rubrũ ideſt p iſtũ mũdũ nos liberãdo qui ꝓ oĩb9 in ueſpa paſce iudeoꝝ ver9 agnus fuit immolat9 ſicut p̃dixerat Iſayas ꝓpheta: iõ dr̃ cũ paſcha nr̃m imolat9 é xp̃s nõ agn9 iudeoꝝ tipic9 ⁊ figurat9 ſ3 ip̃e xp̃us qui eſt ueritas. Tercio oſtendit̃ patiẽtis trãquillitas cũ ſubdit̃. ipſe eni .ſ. xp̃us ver9 eſt agn9 qui abſtulit peccata mũdi. Quarto paſſionis utilitas cũ ſubinfert̃. q̃ mortẽ nr̃am moriendo deſtruxit et uitã reſurgẽdo reparauit. Et eſt ſenſus qui mortẽ noſtrã ideſt peccatũ de quo dicit Iacob9. Peccatũ cum cõſumatũ fuerit generat mortem ipſe deſtruxit et hoc moriendo corporaliter ꝓ nobis ⁊ vitã ſc3 gratie ⁊ glorie reſurgẽdo reparauit: quia ſ̃m apl̃m. Si xp̃s reſurrexit et nos reſurgem9 qui ſumus eius mẽbra niſi ex patre nr̃o deficiat.

De aſcenſione

Quinta prefatio eſt de aſcẽſione ſui poſt mortẽ ſuam ibi. Qui poſt reſurrectiõ3 oĩb9 diſcipulis ⁊c̃: vbi quatuor oſtẽdunt̃. Primo reſurrectiõis viſibilis ꝓbatio cũ dr̃. Qui poſt reſurrectiõ3 diſcipulis manifeſtus apparuit. Secũdo ſolempnis ſublimatio cũ dr̃. Et ipſis cernẽtibus eleuat9 eſt in celũ. Tercio reſurrectiõis utilis inchoatio cũ dr̃. Vt nos ſue diuinitatis tribueret eſſe pticipes. Quarto noſtre mẽtis eleuatio cũ ſubinfert̃ et ideo cum angelis.

De penthecoſte

Sexta de pẽthecoſte ſcilicet qui aſcendens ſuper omẽs celos ⁊c̃: ubi inueniuntur quinq3 Primo aſcenſionis dignitas ibi: Qui aſcendens ſuper omnes celos Secundo aſcenſionis felicitas ibi: Sedenſq3 ad dexteram patris. Tercio promiſſionis caritas ibi. Promiſſum ſpiritum ſanctum. Quarto impletionis fidelitas ibi. Hodierna die in filios adoptõis effudit. Quinto p̃ſentis diei ſolẽnitas ibi. Quapꝓpter ꝓfuſis gaudiis tot9 ⁊c̃

De trinitate.

Septima eſt de trinitate ibi cũ vnigenito filio tuo: Primo quid debemus credere de trinitate ipſa quia ſcilicet perſonarum in eſſentie unitatem: Ideo dicitur. Qui cum unigenito filio tuo et ſpiritu ſancto unus eſt deus: oportet ergo credere in trinitate unitatem eſſentie. ideo dicit vnus eſt deus vnus eſt dñs: contra errorem antiquorũ: qui dicebãt duas in deo eſſe ſubſtantias. Sed ut credamus in vnitate trinitatẽ pſonaꝝ: ſubdit̃. Nõ in vnius ſingularitate pſone: ſed in vnius trinitatis ſubſtãtia: cõtra errorem ſabellioꝝ: qui negabãt pluralitatẽ pſonarũ. Secũdo oſtendit̃ ꝙ debẽ9 credere de pſonarũ dignitate: quia ſc3 eaꝝ inequalitatẽ cu3 dr̃. Quod enim de tua gloria reuelãte te credim9: q2 nichil ſcim9 de trinitate niſi p reuelatõ3 h° de filio tuo: h° de ſpũ ſcõ: q2 equales ſint in gl̃a ideo Athanaſius equalis gloria cotẽ eterna maieſtas. iõ t̃re3 equalita ſine differẽtia diſcretõis ſẽtim9 q2 in hoc nõ differũt imo cõueniũt ⁊ ſũt vnũ. Ter° q̇d debẽ9 credere de pſonaꝝ diuinaꝝ emanatõe ⁊ ꝓceſſione vni9 ab alio ibi: ut in cõfeſſiõe vere ſẽpiterneq3 deitatis et pſõis proprietatis ſcilicet debet credi et adorari; proprium aũt eſt filii ꝙ

ſit a patre: patris aũt ꝙ ſit a nullo ſpirit9 ſancti: ꝙ ſit ab utroqȝ ſicut lux eſt a ſole: et nõ ecõuerſo. vnde gubernare cõuenit patri: generari filio: procedere autem ſpiritui ſcõ. et hee ſunt ꝓprietates eorũ. et iõ dicit in pſonis ꝓprietas: et tamẽ q̃uis pſonal'r realiter diſtinguat᷑: non tñ eſſential'r. ideo ſubdit᷑ et in eſſentia vnitas. quia ſunt vn9 de9 omnes tres pſone: et nõ tres dii: ꝓpter qd̃ ſequitur: ⁊ in maieſtate adoretur equalitas. Quarto ponit᷑ quid debem9 credere de ipſis trini tate collaudatõe: q2 ſemp laudatur ab angelis. ideo ſubdit᷑: quẽ laudãt angeli atqȝ archãgeli qui ſunt or dines inferiores: cherubin quoqȝ ac ſeraphin: qui ſunt ordines ſupe riores qui nõ ceſſant ⁊c̃.

❡De ſancta cruce.

Octaua prefatio eſt de ſãcta cruce ſcȝ qui ſalutẽ humãi generis ⁊c̃. vbi duo cõſide rant᷑. Primo xp̃i paſſiõis utilitas: cũ dicit qui ſalutẽ hũani generis ubi patet duo. ꝑmũ ẽ qd̃ paſſio xp̄i fuit volũtaria iõ dr̃ q̃ ſalutẽ hũani generis in ligno crucis cõſtituiſti Scõȝ eſt ꝙ fuit ſatiſfactio: ideo dr̃. ut unde mors oriebat᷑ inde vita re ſurgeret. Secũdo oſtendit᷑ crucis ſublimitas: et hoc in duob9. primo in hoſtiũ ꝓſtratõe: cũ dr̃. Et qui p lignũ vincebat p lignũ quoqȝ vin ceretur. ſecũdo in crucifixi cõditi one: q2 dr̃. per xp̃m dñm noſtrũ.

❡De apoſtolis.

Nona prefatio eſt de apoſto lis ſcȝ equũ et ſalutare: te dñe ſuppliciter exorare: in qua pri mo p̃mittit᷑ deuota ſupplicatio ibi te dñe ſuppliciter ⁊c̃. ſecũdo expli cat gregis preſentationem ibi. ut gregem tuum paſtor eterne de9 ⁊c̃ tercio petit gregis ꝓtectionẽ ibi: ſed per beatos apoſtolos tuos conti nua ꝓtectõe cuſtodias. quarto op tat ſupernam gubernationem ibi hiis quidem rectoribus guberneť: quos operis tui uicarios eidem cõ tuliſti preeſſe paſtores.

❡De beata uirgine

Decima eſt de beata ỽgine quam Vrbanus papa com pilauit ut dictũ eſt ſcilicet et te in ueneratõne: in qua quatu or priuilegia tangunt᷑. Primum excellentia perſonalis cum dicitur Et te in ueneratiõe beate Marie. Secũdo maternitas diuinal's ibi: que et unigenitum tui ſancti ſpũs obumbratõe cõcepit. Tercio digni tas ỽginalis cũ dicit᷑. et ỽginitatis gl'a ꝑmanente. Quar° leticia uni uerſal' cũ ſequit᷑ huic lumẽ mũdo eternũ effudit Jheſum xp̃m dñm nr̃um ⁊c̃.

❡De ſanctus

Sequit᷑ tercia pars principalis huius quarte ptis: in qua laus diuina a popu lo decantat᷑. ſ. ſcũs ſcũs ⁊c̃. Circa qd̃ quatuor ſũt uidẽ da. Pri° uñ ſumit᷑. Et dicẽdũ ꝙ p tim ab Yſaie. vi. c°. uſqȝ ad iſtũ lo cũ oſanna inexcelſis: et partim ſu mitur de euangelio Math. xi. q̃tũ ad hoc ꝙ dicitur oſanna inexcelſis benedictus qui uenit ⁊c̃. Secundo queritur quid ſignificat aut quare cantatur. Et dicendũ ꝙ in ſignũ num cantus puerorum in proceſ ſione facta: Criſto dum intra

uit iherusalem ut habetur Mathei .xxi. Tercio queritur quomodo exponitur ⁊ ſciendum ꝙ iſte cantus angelic9 ⁊ humanus diuidit̃ in duas ptes q2 primo ponunt̃ pertinẽtia ad laudem diuinitatis cum dicitur ſanctus ſanctus ſanctus ⁊c̃. Secundo pertinentia ad laudem hũanitatis cum dicitur benedictus qui uenit ⁊c̃. Circa primum quatuor dicim9. primo trinitatem perſonalem cum dicimus ſanctus ter. Secundo unitatem eſſentialem cum addim9 dominus deus. Tercio immortalem poteſtatem cum dicim9 ſabaot quod interpretatur exercit9 ſcilicet angelorum et hominum. Quarto bonitatem virtualem cũ dicimus pleni ſunt celi ⁊ terra ⁊c̃. ultimo petimus felicitatem finalẽ ibi. oſanna ideſt obſecro ſalua nos in excelſis. dicim9 ergo ter ſanct9 ad reuerẽtiam trium perſonarum Nam pater eſt ſanctus filio dicente Johannis. xvii. Pater ſanctifica eos in ueritate quos dediſti michi q2 tu ſãct9 es. Jtẽ filius eſt ſãct9 a nullo nunciante ⁊ dicente Luce. i°. Quod enim ex te naſcetur ſãctũ uocabit̃ fili9 dei. Jtẽ ſp̃9 ſãct9 eſt ſãct9 filio atteſtãte Johã. x. accipite ſp̃m ſãctũ ⁊c̃. ſ3 poſt dicim9 dñs de9 ad denotãdum perſonaru3 eſſẽtie diuinitatẽ q2 una eſt diuinitas p̃ris et filii et ſp̃s ſãcti iõ deutero. vi. dr̃ audi iſrael dñs de9 tu9 un9 eſt. ſed quoꝛ ſit deus oñdit̃ inmediate cum dr̃ ſabaot ideſt exercitus angelorum et hominum quia in ditione eius et dominatõne cũcta ſunt poſita. Et notãdum quod ſabaot vt dictũ eſt ſupra eſt dictio ebrea in ueteri autem teſtamento uocatur dominus deus exercituu3 in quo oſtenditur eius ineffabilis poteſtas. ¶ Sequit̃ pleni ſũt celi ⁊ terra ideſt angeli q̇ per celu3 intelligũtur et terra. i. hoĩes gloria tua uel ad literã celi et terra ſũt pleni q2 deus habet eſſe ubiq3 Pſal. Si aſcendero in celum tu illic es. Si deſcendero in infernum ades ideo ſciẽdum ꝙ de9 eſt ſuper omnia nõ tanquam eleuatus ſubtus oĩa non proſtratus intra omnia non incluſus extra omnia non excluſus. ¶ Sequit̃ oſãna quaſi eſt cõpoſitũ ex oſi ideſt ſalua ⁊ ãna ꝙ eſt interiectio obſecratõis. uł poteſt dici oſiãna ⁊ ſũt tũc due dictões uel poteſt dici oſãna ⁊ tũc eſt vna dictio cõpoſita vñ oſãna idẽ eſt ꝙ obſecro ſalua

¶ De benedictus

SEquit̃ ſecunda pars in qua ponuntur pertinentia ad humanitate3 ibi benedict9 uenit in qua pte exprimimus primo legati dignitatẽ ibi benedictus qui uenit. Secundo legatoru3 auctoritatem ibi in nomine domini. Tercio officii utilitate3 ibi oſanna ideſt ſalua. Quarto finalem iocunditatem ibi in excelſis. Et nota ꝙ dr̃ hic bis oſãna in excelſis ꝓpter duplicem ſtolã gł'ie ſc3 aĩe ⁊ corporis. Jtẽ notãdũ ꝙ cũ dr̃ benedict9 q̇ uenit d3 fieri ſignum crucis ſãtificando uos: q2 ille q̇ uenit p cruci fixionẽ nos ſaluauit. Ter° notãdũ ꝙ ſeptẽ ſũt aduẽt9 xp̃i q̇ deſignant̃ p ſeptẽ antiphonas que in aduẽtu octo dieb9 añ natalẽ dñi decãtant̃. p̃m9 aduẽt9 eſt de celo in vterũ uirginis ⁊ hoc ad dãdũ nobis ſapiẽtiã et ſciẽtiã ſalutis iõ cãtam9 o ſapiẽtia que ex ore altiſſimi ꝓdiſti attingẽs a fine uſq3 ad finẽ fortiter diſponenſq3 omnia ſuauiter: ueni ad docendum nos uiam prudẽtie. Secũd9 fuit de utero uirginis in mũ

dum et tunc incepit eſſe dominus
hic ideo cãtat eccleſia. O adonai et
dux domus Jſrael qui Moiſi in ig
ne flãme rubi appuiſti ⁊ ei in ſina
legẽ dediſti ueni ad redimendum
nos inbrachio extenſo. Tercius fu
it a mundo in crucis patibulo et
tunc fuit poſitus in ſignum pphe
tarum et patriarcharum ideo dici
mus. O radix ieſſe qui ſtas in ſig
nũ populorum ſuper quem contine
bũt reges os ſuum quem gẽtes de
pcabunt. Veni ad liberãdũ nos iã
noli tardare. Quartus fuit de cruce
in nubẽ ſiue limbũ. habẽs clauẽ ⁊
apiẽs infernum iõ dr̃. O clauis Da
uid et ſceptrũ domus Jſrael q̇ apis
et nemo claudit claudis et nemo a
pit. veni ⁊ educ vinctũ de domo car
ceris ſedẽtẽ in tenebris et in ũbra
mortis. Quintus eſt ſpualis ſcz ad de
uotũ animũ quẽ illuminat et ſplẽ
dere facit p uerã noticiã. iõ cantat
oriẽs ſplẽdor lucis eterne et ſol iu
ſticie ueni et illumina ſedẽtẽ in te
nebris et in umbra mortis. Sextus
eſt ad iudiciũ ubi iudicabit et appe
bit ut rex regũ iõ dr̃ o rex gẽtiũ ⁊
deſideratus earum lapiſq; angularis q̇
facis utraq; vnũ. ueni ſalua hoĩnẽ
quẽ de limo formaſti. Septius ẽ indu
cẽs in celeſte regnũ: iõ cãtat. O E
manuel rex ⁊ legifer nr̃ expectatõ
gẽtiũ ſaluator earum. ueni ad ſaluãdũ
nos dñe deus nr̃. Querit quarto
quare immediate pꝰ pfatõem can
tat. dicẽdũ ꝙ in pfatõis fine ſacer
dos erat ut laus nr̃a et uoces nr̃e
cũ laudibus ⁊ uocibus angelorũ ſociẽ
tur ⁊ adiũgãtur uñ dicit. cũ quibus
et noſtras uoces et iõ qr ãgeli ſẽp
cãtãt ſãctus ſãctus ſãctus ut in Apoca.
hẽtur idcirco nos illis conformãdo
iſtũ himnũ et canticũ angelorum
pariter ⁊ hoĩm ichoamus tanꝗ̃ finẽ
omnium pfationum.

Canon

SEquitur quarta particula in
qua ipſe canon dr̃ ⁊ diuidit
in tres ptes ſcdm qd tria
ſũt de integritate huius ſacramẽti
eſt eñ ibi aliquid qd eſt ſacramẽtum
tm̃ et eſt ibi aliqd qd eſt res ſac ⁊
ſacramentũ ſimul et eſt ibi aliquid
eſt res ſacra tm̃ in prima g° pte cõ
tinet materie oblate bñdictio que
eſt ſacrm̃ tm̃. in ſcda ponit corpis
et ſãguinis cõſectio que eſt res et
ſacrm̃ ſimul ibi quã oblationem in
tercia ſcrmti poſtulatio que eſt res
tm̃ ibi ſup que propo ⁊c. Adhuc p
ma i tres ptes. in pma petit mate
rie bñdictõem. in ſcda eorũ p qbus of
fert ſaluatõem ibi in pmis. in tercia
ſãctorum in quorum reuerentia offert co
memoratõem ibi coĩcãtes. Circa p
mũ agit pmo de ritu pcedẽte. ſcdo
de ipo canone ſequẽte. pmo g° uidẽ
dũ eſt de ritu pcedẽte et ritus quem
dz ſuare ſacerdos eſt iſte qr finitis
ſãctus ⁊c pmo dz reſpicere crucifixũ
vñ coĩter in antiquis libris appet
depicta ymago crucifixi et diuine
maieſtatis. Dico g° ſãctus ſcdm vſũ
cõmunẽ lz in nr̃o ordine ꝙtũ ad oſ
culũ nõ obſuet ymaginẽ crucifixi
de cuius memoria hic agit reſpicere
ſcdo oſculari. Scdo nota quãtũ ad
ordinẽ oſculãdi diuerſus ritus ſuat.
Aliq̇ enim prius oſculant pedes cruci
fixi poſtea pedes maieſtatis. in ſig
nũ ꝙ crucifixionẽ uenimus ad pedes
maieſtatis diuine aliq̇ aũt ecõuerſo
qr prius oſculant pedes maieſtatis
hac rõe qr om̃e datũ optim ⁊ om̃e
donũ pfectũ de ſurſũ eſt deſcẽdẽs a
patre luminum. Secundo debet ſe
inclinare iunctis manibus et hec
iclinatio aliquid ſignificat in xp̃o
et figurat et aliqd in ſacerdote in
xp̃o eñ ſignificat inclinationem et

oratōem quam fecit añ paſſionez:
in qua factꝰ ē ſudor eiꝰ ſicut gutte
ſāguinis decurrētis in terrā: ut di
cit Lucas. in ſacerdote aūt ſignifi
cat ꝙ dꝫ cōſiderare ſe ipm̄ origina
liter eſſe terrenū: ut ſic ſe hūiliādo
⁊ ſe ipm̄ cognoſcēdo digne accedat
ad ſacrificiū. Quarto ſm̄ aliquos
dꝫ eleuādo ſe oſculari altare: ⁊ hoc
triplici rōe. Primo ad deſignādū
rectā intētōez ſiue delectatōez. Se
cūdo ad deſignādum ſuā deuotōez
uñ ⁊ in rebꝰ īſenſibilibꝰ ſigno cru
cis facto oſculū damꝰ ob deuotiōez
Tercio ad deſignādū fidelē illuſtra
tionē qꝛ non dꝫ eſſe īfidelis. et ſic
patet que pertinent ad ritum

De canone

S Secūdo uidēdū eſt de ipō
canone ſequēter. Circa qō
aliqua ſūt uidēda. Primo
quot modis nominanť. Et dicēdū
ꝙ nominatur quatuor nominibꝰ:
qꝛ aliqñ nominať canō ꝙ idē eſt ꝙ
regl'a: aliqñ noīatur ſecreta: aliqñ
actio: aliqño ſacrificiū. Priº dico
ꝙ dr̄ canon a canō grece ꝙ idē eſt
ꝙ regl'a latine. dr̄ gº canon ſiue re
gula. quadruplici ratōe. Priº rōe
ſignificatōis ſignificat eñ paſſionē
xp̄i: que eſt tāquam regl'a in toto
iſto officio. Scđo rōe cōpoſitōis: eſt
eñ factꝰ et cōpoſitus ex regl'is mul
toꝝ ſacroꝝ patrū. qꝛ non fuit inſti
tutus ab uno ſolo. imo plures addi
derūt: ut ſupiꝰ eſt iā viſū. uñ ex re
gulis ⁊ dictis plurimoꝝ eſt agrega
tus et ordinatꝰ ſicut moº dicitur.
Terº rōe īterp̄tatōis: qꝛ ut dictū ē
interp̄tať regl'a: eo ꝙ nos ſingl'ari
ter habꝫ regulare qꝛ ibi cōtineť ma
ior deuotio: ꝙ̄ in aliquo alio: ꝙ fi
at in eccl'ia: quare nos meliꝰ regl'aꝰ
ſolito. quādo debemꝰ celebrare vel
cōicare: qꝛ deuotiꝰ nos diſpōimꝰ et
pfectiꝰ confitemur et oramus ⁊c.
Quarto ratōe mirabilis opatōis fa
cit eñ hoc ſacr̄m mirabiles effectꝰ
in nobis q̇bꝰ nos regulāt qui effec
tꝰ ſūt. xii. vt pꝫ ī hiis v̇ſibꝰ. Inflā
met: memorat: ſuſtētat: roborat:
augꝫ: ſpē purgat: reficit: vitā dat:
atqꝫ unit: cōfirmatqꝫ fidē: minuit
fomitē: atqꝫ dimittit. ſciliꝫ pecca
ta venialia ⁊ mortalia oblita ꝙ pꝫ
ſimile: videmꝰ eñ ꝙ leuiter offenſi
mitiganť comedēdo et bibēdo ſed
g̃uiſſime offēſi ſiml' comedēdo ⁊ bi
bēdo āpliꝰ offēdunť: ita recte eſt de
xp̄o: q̇ eñ in ueniali peccato ipm̄ re
cipit remittiť ſibi virtute ſcr̄i: ſed
q̇ ī mortali ſciēter: g̃uior iniquꝰ ef
ficiť. Scđo dº ꝙ dr̄ ſecreta ad litte
rā: qꝛ ſecrete dr̄: in cuiꝰ figurā in
lege ueteri dr̄ ꝙ ſacerdos uelabant
qñ̄o ītrabāt ſācta ſāctorū: ſicut nos
modo trahimus cortinas. ne ſacer
dos orās uideať et ťbeť et ſic dꝫ fie
ri ad denotādū ſecretū maximū ad
qō ītraret. Itē ad denotādū ꝙ uer
ba que ibi dicunť ſecrete hñt ſecre
tiſſimā uirtutem hanc ſcil'ꝫ ꝙ mu
tāt ea que ſūt diſtātia in īfinitū.
vñ iter effectus diuinos iſte dr̄ mi
rabilior. ſunt eñ tercio effectus dei
mirabiles ſcꝫ creatio. trāſubſtātio
et īcarnatio: creatio qꝛ eſt de nichi
lo a deo facta ſꝫ p reſpectū ad termi
nū ad quē ſit trāſubſtātio ⁊ īcarna
tio que ad xp̄m deū terminanť et
ad hec trāſubſtātia ē mirabilior in
carnatōe quēadmoď: que in trāſub
ſtātōe. res que p̄exiſtebat ſcꝫ panis
trāſit in corpꝰ xp̄i. ⁊ nō pōt dici ꝙ
annichiletur ſicut dicūt quidam ⁊
male: quia manent ſaltem priora
accidentia et ſic patet quod uerba
iſta ſecretiſſimam uirtutem habēt
Et ideo ſecreta proprie apellantur
triplici ratione. Primo qꝛ ſecrete

pronũciãtur. ſecundo quia ꝓpter
maximũ ſecretũ ſacerdos velatur.
tercio q2 ſecretiſſime operat̃. Terº
vocat̃ actio in cuius ſignũ cõſueuit
ſic dici duꝫ erant actiones: dicitur
ergo actio triplici ratione. ꝑmo q2
tunc ſecretũ miſteriũ agitur. ſcõo
quia cõtinet̃ ibi actio et cauſa. vñ
leo papa dicit de quodã ſacerdote.
Interfuit actionib9 meis. Quali
ter aũt dicit̃ actio et cauſa: dictum
eſt ſupra inprincipio huiꝰ libri cũ
de nominib9 ageret̃. tercio q2 per
miſſam excitamur ad bñe operãdũ
actiõe vite ſpũalis: quia ſicut vide
m9 ꝙ debilia nõ poſſunt agere niſi
cõfortent̃ corporalr̃: ſic iſtud ſacra
mentũ eſt ordinatũ ad ſuſtinendũ
debilitaté mẽtis. Quarto dicitur
ſacrifitiũ: q2 ſacrũ ſanctũ admiran
dũ. ideo iſtud ſacrificiũ a fidelibus
adorat̃: qõ nõ fieret niſi eſſet ibi ſa
crũ ſanctũ: ideſt xp̃s content9 cui
adoratio debet̃. Scõo videndũ eſt
quare hec v̾ba ſacri canonis ſecrete
et ſub ſcilẽtio dicunt̃. dicendũ ſecũ
dũ Inno. quadruplici rõe. Prima
eſt ꝓpter ſignificationeꝫ: q2 ſcõm
Inno. illa oratio ſignificat receſſũ
filii dei a iudeis in effrem: vel ſig
nificat illam horam quaꝫ poſt lau
des puerorũ in ihrl'm reuerſus eſt
inbethaniã: et quolibꝫ mane intra
bat in templũ vſqꝫ ad paſſioneꝫ et
ibi ſecrete orabat: in ſignuꝫ igitur
huiꝰ ſecrete orat. Scõa rõ eſt prop
ter maiorẽ mẽtis cõuerſiõꝫ ad deũ:
vt denotet̃ ꝙ conuerſ9 eſt ad deũ:
tunc enim ſacerdos debet intrare
ſecrete cubicuлũ cordis ſui: ⁊ hoſtio
ſenſuũ clauſo debꝫ orare: ſimile ha
bes. in libro regũ caº. 1º. de Anna:
que orabat nec loquebat̃: ſed tamẽ
labia mouebãt̃: ſic nec verba ſacer
dotis debẽt audiri. Tercia ratio eſt
ꝓpter pericli euitacionẽ. Nam in
primitiua eccleſia dicebatur alte ⁊
publice: ut modo in paſceue ſcõm
aliquos dicit̃. Libra nos queſum9
dñe ⁊c̃ et aliis diebus ſecrete: hoc
aũt fit ad alludẽdũ ꝑmitiue eccl'ie:
nunc aũt nõ fit. Quia legit̃ ꝙ in
ꝑmitiua eccleſia paſtores illa v̾ba
ſacramentalia ſic audiuerant: dice
bant et cantabãt cuſtodiẽdo anima
lia ſuper panẽ ſuũ: qui ſtatim con
uerſ9 eſt in carnẽ: et paſtores igne
de celo combuſti ſunt: ꝓpter irre
uerentiam quam faciebant verbis
ſacris. Sed tũc eſt dubiũ quomodo
facta eſt cõuerſio talis: cũ nõ eſſẽt
ſacerdotes: et tamen requirit̃ de ne
ceſſitate ꝙ celebrãs ſit ſacerdos ut
in principio habitũ eſt. Dicẽdũ ꝙ
nõ fuit cõuerſio illa vt credo v̾tute
verboꝝ ut in miſſa: q2 caracterẽ nõ
habebãt: Sꝫ fuit quedã appitio car
nis ad exemplũ noſtrum: ne de ce
tero tales irreuerentias faciam9:
vel potuit eſſe conuerſio v̾tute dei:
que nõ eſt alligata aliquib9 v̾bis.
Sed ꝑmũ meli9 dicit̃ vt credo. Ne
ergo layci hec verba audiẽtes decã
tarent in vicis et plateis ſecrete di
cunt̃. Quarta ratio eſt ꝓpter ma
iorem reuerentiã et reputationẽ:
que enim in publico fiunt. in mi
nori reputatione ſunt: quia nimia
familiaritas parit contẽptũ. ⁊ ideo
non licet vt hec verba ſacratiſſima
a laycis audiant̃. Videm9 qõ reli
quie que tardi9 et ſecreti9 oſtẽdũt̃
in maiori reuerencia hñt̃ ¶ Tercio
videndũ eſt quare ſic incipit canon
per litterã. T. dicẽdũ ſcõm Inno.
ꝙ totum videt̃ eſſe factum ꝓuiden
cia diuina: quia ſpecialiter ibi reco
litur memoria paſſionis xp̃i: ꝓpter
qõ etiam in multis locis ſiue libris
ymago xp̃i depingit̃ ſeu crucifixi:
vt non ſolũ aſpect9 littere ſed etiã
picture memoriam dñice paſſionis

et ramorũ. Alia eſt benedictio per
inſpiret. ideo a tali littera incipit
que ſui forma ſignũ crucis oſtẽdit
et exprimit in figura nam ſecũdũ
Jſodoꝝ. iiiͦ. liͦ. ethimologie litera
.t. ſignificat crucem xp̃i cũ ſit lr̃a
miſtica. vnde nota ꝙ in litera iſta
tria ſunt: eſt enim baſis ſignificãs
fidei fortitudinẽ: eſt ibi ſtipes ſig
nificãs ſpei altitudinẽ: eſt ibi linea
tranſuerſa ˈis ſignificãs latitudinẽ
caritatis vñ ſcribiť ſic . T . Quarͦ
videndũ eſt quomodo exponiť. Te
igitur que diuidiť in tres partes:
qꝛ p̊mo ponit paternã inuocatiõez
ibi. te igiť. ſecũdo offerẽtis miſte
rialem peticionẽ ibi. ſuplices. terͦ
explicat ſuam intencionẽ ibi . vti
accepta ⁊c̃. p̊mo ergo patrez inuo
cat dicens. Te igiť. Circa qd̃ nota
ꝙ igitur eſt relatiuum reſpectu pre
cedẽtiũ: dixerat eniz ſtatiz in fine
prefationis: vt voces noſtras cum
angelis admitti iubere dep̃camur:
et qꝛ ſumꝰ vnũ corpꝰ cũ angelis.
Igitur clemẽtiſſime pater : quaſi
inferendo loquiť. diciť autẽ clemẽ
tiſſime: ideſt ſumme habũdans in
miſericordia vl̃ clemẽtiſſime ideſt
ꝓtegiſſime: qꝛ ꝓtegimur per te a
mundi oblectatione : ab hoſtiũ im
pugnatione: a carnis infectione. ꝓ
primo ergo diciť clemẽs: pro ſcd̃o
clemencior: ꝓ tercio clemẽtiſſimꝰ.
Additur aũt per ihesum criſtũ. qꝛ
ipſe dixit diſcipulis. quidquid petie
ritis a patre in nomine meo dabit
vobis. vnde in nomine eius et ip̃z
petere debemus. Et nota ꝙ mirabi
liter bñe nominať et deſcribiť xp̃s.
primo quantũ ad eius dignitatem
regalem cum dicit criſtũ vnctum
Reges enim cõſueuerũt inungi.
vnde in p̃s. Vnxit te deus deꝰ tuꝰ.
Scd̃o quantũ ad effectũ ſalutrẽ cũ
dicit iheſum vnde Mathei. iͦ. dici
tur vocabis nomẽ eius iheſum et
ipſe enim ſaluũ faciet populũ ſuuz
apeccatis eorũ. Tercio quantũ ad
ꝓprietatem pſonalem ibi: filium
inter pſonas diuinas ipſe ſolꝰ diciť
filius. Vnde Athanaſiꝰ aliꝰ pater
⁊c̃. Quarto quantũ ad dignitatez
imperialem cũ dicit. Dominũ: ip̃e
enim eſt noſter imperator et dñs:
qꝛ emit nos ſanguine ſuo ꝓprio.
vnde apoſtolus. Empti eſtis p̃cio
magno. Quinto quãtũ ad cõnexio
nẽ ſupnalez cũ dicit. noſtrũ Gẽn.
Caro enim ⁊ frater nr̃ eſt

SEquitur ſecũda particl̃a.
Supplices te rogamus : et
petimꝰ in qua ponit offerẽ
tis humilitatez: congrue enim in
oratiõe debet eſſe humilitas: quia
rogare ad humilitatẽ ptinet: quia
ſemp rogans vt ſic eſt inferior: et
rogatus vt ſic eſt ſuperior : ꝓpter
qd̃ diciť ſupplices. iͦ. humiles roga
mus quantũ ad illa que ad ſalutez
noſtram neceſſaria ſunt

SEquiť tercia particl̃a : vbi
explicat intẽtionẽ cũ dicit
. vti. Circa qd̃ nota: ꝙ licz
vti et ut quaſi idem ſignificẽt: tñ
differũt ſcd̃m magis et minꝰ expli
citum : quia vti eſt iudicans cum
maiori expreſſione intencionez: et
debes ſcire: ꝙ debz acui in vltima:
ad differentiã de vti: qd̃ eſt verbuz
infinitiui modi de utor uteris. dr̃
ergo uti accepta . ideſt grata hẽas
et benedicas. Nota hic ꝙ inueniet
in ſcripturis multiplex benedictio:
quia quedaz eſt puritatis ⁊ dilectio
nis. ſicut aque benedicte : qꝛ aqua
bñedicta delet peccata vẽialia. Alia
eſt ſignificatiõis: ſic̃ eſt benedictio
cinerũ: que ſignificat humilitatẽ:
ſicut etiaz eſt benedictio candelarũ

fectionis: ſicut benedicũtur veſtes
cum quibus ad altare miniſtraṫ.
Alia eſt diſpoſitiõis ꝛ preparatio
nis: ſicut benedicunṫ ꝛ preparanṫ
que partinét ad hoc ſacrificium.
Alia eſt conſecratiõis uel conſeꝛua
tionis: ꝛ ſic oblata bñedicũṫ quãdo
fit tranſubſtancio: et iſtis duobus
modis accipiṫ hic bñedictio ¶ Seq̃
tur hec dona. circa qđ nota ꝙ ſũt
duo. p̃mo quid verba ſignificent:
ſecundo quare tres cruces fiunt.
quantũ ad primũ ſciendũ. ꝙ dona
dicunṫ: qꝛ danṫ a ſuperiori Jacobi
.i°. Omne datum optimum ꝛc̃.
Munera dicunṫ quia offerunṫ ab
inferiori: qꝛ mittunṫ nobis hic in
feri9. Sacrificia dicunṫ: qꝛ offerũ
tur pro peccatis nr̃is: dicunṫ dona
per cõparatiõé ad donátem. Mu
nera per compatiõé ad offerenté.
Sacrifitia p cõpatiõez ad effectũ.
Vel etiaz ꝑpter repreſentatiõé:
qꝛ criſtum paſſum et crucifixuz re
preſentant iuxta illud. primo ad
chorin. xi°. Quociẽſcũqz mandu
cabitis pané hũc ꝛ calicé bibetis:
morté dñi annũciabitis. Sz dicũṫ
illibata: ideſt incorrupta: nõ quia
ſubſtancia panis ꝛ vini poſſint cor
rumpi. ſed qꝛ corpus et ſanguis
criſti que ibi continétur: corrũpi
nõ poſſunt: in qué panis et vinuz
conuertunṫ. Vnde pſ. Non dabis
ſanctum tuum videre corrupciõez.
Vel aliter dicunṫ dona: qꝛ xp̃s fuit
a deo nobis datus. Munera: quia
a Juda tradit9 triginta denariis.
Sacrificia: qꝛ a Judeis fuit ad mor
tem tradit9 Ideo ſarcificiũ inma
culatũ dicit. vel ſecũdũ Inno. de9
pater eſt donãs ex auctoritate. ideo
dicit dona fili9 fit ſacrificãs ei9 ca
ritatis. ideo dicit eius ſacrificia ſpi
rit9 ſanct9 acceptãs ex liberalitate
Ideo dicit munera vnde oſtendiṫ
totã trinitatem fuiſſe operatã xp̃i
paſſionem. vel dicitur dona qꝛ dãs
fuit liberaliter munera: quia dat9
fuit vtil'r ſacrificia ideſt ſacra ſanc
ta: qꝛ datus eſt nobis ut nos ſancti
ficaret métaliter. Illibata ideſt nõ
alteri libata: vł illibata ideſt inma
culata. Quantũ ad ſecũdum vidé
dum eſt: quare tres cruces fiunt
et quid ſignificãt ad qđ dicédum:
ꝙ hic fiunt tres cruces. p̃mo cum
dicit dona: ſcđa cuz dicit munera:
tercia cũ dicit hec ſancta ſacrificia
illibata ꝛ hoc mł'tis de cauſis. Pri
ma in honorem ſancte trinitatis:
in cuius virtute fit cõuerſio iſta.
Scđa eſt in figura triplicis vniõis
in incarnatiõe ſaluatoris: fuit eñi
trinitas vnita anime criſti. Item
carni. item aĩa et caro inter ſe.
Tercia eſt in memoriã trinę cruci
fixionis xp̃i. p̃ma fuit in volũtate
pſequétiuz: de qua Mathei. xxvi°.
Collegerũt pontifices et phariſei
cõſilium. Scđa fuit in voce clamã
tium. de qua Mathei. xix°. illi cla
mabãt magis crucifige eũ. Tercia
fuit in crucifixionez pedum et ma
nuũ: de qua Luce. xx°. ibi. dũ cruci
fixerũt eum. Quarta cauſa eſt in
figura triplicis traditiõis xp̃i. fuit
enim. p̃mo traditus a patre. ſcđo
a Juda. tercio a iudeis ipi Pilato
Sed hic poteſt eſſe vnum dubium:
quia cum dicatur hec dona hec mu
nera in plurali. Videṫ ergo ꝙ iſtđ
ſacrificium uel ſacramétum nõ ſit
unum. Sed dicédum ꝙ vnũ dicit
multis modis. Vnomodo unum
ſimplicitate ſicut punctus uł etiã
foꝛa ſubſtãtialis uł angel9: et iſto
modo iſtud ſacramétũ nõ eſt unũ.
Aliomodo dicitur vnũ conceptione
ex materia et ex forma: dicit vnũ
conceptione: nec iſtomodo dicitur
vnum iſtud ſacrificium qꝛ corpus

et ſanguis non ſunt vnum compo
ſitione proprie loquendo cum ſint
ſubſtancia diſtincta. Tercio modo
dicitur vnū integritate: ſicut tota
comeſtio in eadē mēſa quantūcūq;
fercula ſint diuerſa et varia. dicit̄
vna comeſtio ꝛ hoc unitate integri
tatis. q2 potus et cibus ſimul in
tegrant refectionem et habēt unū
effectū ſc3 nutritione3 et iſtomodo
iſtud ſacrificiū dicit̄ unum. ſed in
plurali poteſt dici plura. ꝑmis duo
bus modis ¶ Sequit̄ in ꝑmis: hic
ponit̄ optacio ſalutis illoꝝ: pro qui
bus offertur et quoniā bonū comu
ne preferēdum eſt bono priuato ꝛ
particl'ari. Jdcirco ꝑmo fit memo
ria pro tota eccleſia general'r ibi:
pro eccleſia tua. ſcōo pro capitibus
ſpecialiter ibi. vna cu3 famulo ꝛc̄.
tercio pro omnib9 fidelib9 ꝛ cūctis
ſingulariter ibi. Memēto domie.
quarto cōcludit quid per oblationē
hoſtie impetrādū ſit finaliter ibi.
hanc igitur oblatione3. dicit̄ ergo
ꝑmo in ꝑmis ideſt principal'r: et
ꝑmo que tibi offerim9 in quantū
te offerimus. et te ꝓtectorē habere
cupim9 et hoc ꝓ eccleſia tua ſancta
catholica. Circa hec duo ſunt uiden
da. ꝑmo uocabula exponētur. ſcōo
dubiū mouebit̄. Quantū ad ꝑmū.
q2 dicit̄ eccleſia. videbit̄ quomodo
differūt eccleſia ꝛ ſinagoga. Ad qō
dicēdū ſecūdū pſodo li. ethi. viii. ꝙ
eccleſia grece idem eſt ꝙ cōuocatio
latine. Synagoga autē idem eſt ꝙ
cōgregatio vnde apl'i nec ſancti cō
gregationē fideliu3 noſtra3 nunꝙ
ſinagogam vocauerūt: ad dandum
differentiā inter congregationē et
vocationē vn̄ ſinagoga nomē etiā
et inter cōuocationē vnde eccleſia
nomē accepit na3 cōgregari eccl'ia
pecora et beſtie ſolent vnde pecoꝝ
greges dicunt̄ ꝓprie cōgregari: ſed

conuocari ꝓprie ꝑtinet ad habētes
rationē: ſicut ſunt homines. ideo
cōgregatio iudeorū eſt ſinagoga:
dicit̄ criſtianorū eccl'ia. ¶ Sequit̄
ſancta ideſt ſanguine xp̄i ſacrata:
vel ſancta dicit̄ ꝓpter ſanctos qui
habitant ibi: quia eccleſia nō ſunt
pietes tectū et fundamētum et hu
iuſmodi. Sed fideles qui debēt eſſe
ſancti iuxta illud apl'i. hec eſt volū
tas dei ſanctificatio vr̄a. vel nota
ꝙ dicit̄ ſancta quadrupl'r ſicut habi
tu3 eſt ſupra in expoſitiōe ſimboli
¶ Sequitur catholica ideſt vniuer
ſalis ad oſtendendū ꝙ alie cōgrega
tiones puta hereticoꝝ malignorū
ſciſmaticoꝝ et huiuſmodi: ſunt pti
culares et per conſequēs nō catho
lici. Quātū ad ſcōm mouet̄ dubiū
et videt̄ ꝙ hec petitio nō ſit cōuei
ens: ſaltē quātū ad modū petendi:
quia nō orat ꝑmo pro ſe: q2 caritas
bn̄e ordinata a ſeip̄o incipere deb3.
Reſpōdeo ꝙ aliquādo in petitiōe:
hoc gerit typu3 pſone ſingularis:
aliquādo vniuerſalis uel general'.
Si ſingularis tūc eſt uerū ꝙ ꝑmo
debet incipere a ſeipſo. Si vniuer
ſalis cū ſcōm Ariſtotilē pri°. ethi°.
Bonū comune ſit digni9 ꝛ preferē
dū3 bono ſingulari: tūc ꝑmo orare
debet ꝓ bono comuni: ideſt ꝓ eccle
ſia. ¶ Sequit̄ quā pacificare: cuſto
dire admirare et regere digneris:
in qua parte ſpecificat quod petit ꝛ
certe petit hic quatuor. Primo pa
cificare ideſt fideles qui ſunt eccle
ſie pacifice inter ſe veniēt ut deus
ſit ſemp inter illos: ideo apoſtol9.
Pacem habete et deus pacis et di
lectionis erit vobiſcū. Scōo cuſto
dire ab inpugnātibus demonibus
ibi et cuſtodire. vnde loco eccl'ie di
citur in p̄s. Cuſtodi me dn̄e ut pu
pilla3 oculi. Tercio ut infideles ad
fide3 vocent̄ ideſt admirare ideſt ad

vnum trahere : videlicet vnū deū
colendū: unū ritum tenēdū: ⁊ unā
fidem confitēduꝫ. Quarto ut pre
cepta ⁊ conſilia ſeruent̄ ibi. et rege
re digneris: quia tunc bn̄e regitur
quādo rectori et dn̄o obedit̄. Nota
circa p̄mū ꝙ merito petit ab aduer
ſariis tuitionem. nam multi ſunt
aduerſarii eccleſie et erunt ſecūdū
eius ſeptem ſtatus: ut in apocha.
fuit reuelatum. In p̄mo ſtatu fue
runt aduerſarii iudei ſcꝫ in ſtatu
apoſtoloꝝ. in ſcd̄o ſcꝫ martirꝝ tiran
ni. in tercio ſcꝫ in ſtatu eccl'ie here
tici. in quarto ypocrite. in quinto
praui religioſi. in ſexto ſatellites
antexp̄i. in ſepti° ip̄emet antexp̄s:
de his om̄ibꝰ petit eccl'ia pacificari
et defendi ¶ Sequit̄ una cū famu
lo: in qua parte orat pro capitibus
eccleſie: ſcꝫ pro principe ſpirituali
et terreno. ſpūalis princeps habet
gladiuꝫ v̄bi ad repellēduꝫ hereſes.
Terrenus autē princeps habet gla
dium ferri ad feriendū cōtumaces:
de his autē duobꝰ dicit̄ Luce xxii°.
Ecce duo gladii hic. hec ergo pars
in qua oratur pro iſtis: diuidit̄ in
partes tres: qꝛ p̄mo orat pro capite
ſpūali vniuerſali. ſcd̄o pro capite
temporali ibi. et Rege nr̄o. tercio
pro ſtatu vniuerſali ibi. et omnibꝰ
orthodoxis. p̄ma in duas: qꝛ p̄mo
orat ꝓ capite ſpirituali vniuerſali.
ſcd̄o pro capite ſpūali et ſingulari
ibi. et antiſtite noſtro. p̄mo ergo
orat pro capite uniuerſali dicens:
vna cum famulo tuo. nota ꝙ una
eſt hic aduerbiū: ideſt pariter. et tā
gunt̄ hic conditiōes breuiter quas
debet habere papa. Nam tangitur
hic p̄mo ꝙ debet habere unitateꝫ:
cum dicit vna. nam ſi eſſet preciſꝰ
et diuiſus a fide ſtatim deberet de
poni. in nullo alio caſu poteſt depo
ni nec poteſt aliquis in eccl'ia dei
exercere. Secūdo ꝙ debet habere
humilitatē. ideo ſubdit cū famulo.
ideo Gregoriꝰ uocauit ſe p̄mo ſuū
ſeruoꝝ. Tercio debꝫ habere p̄ncipa
lē autoritatē. ideo dr̄ papa vocabu
lū eſt admiratiuū ⁊ dominatiuū:
et hoc dicitur Clemens addidiſſe.
Quarto debet habere caritatē ideo
ſequit̄ noſtro: ideſt nobis vnito in
caritate que eſt vinculū ꝑfectionis
ſecūdum apoſtolum debet ꝓ capite
orare. Quinto debet habere mūdi
tiam et ſanctitatem: ideo dicit duo
p̄mo ad differētiam illoꝝ qui ꝗuis
ſint dei ꝑ creationeꝫ tamē diaboli
ꝑ mutationē Sequit̄ ⁊ antiſtite:
et hoc debet intelligi et referri ad
epiſcopū in cuius dioceſi celebrat:
⁊ dicit̄ antiſtes quaſi ante ſtās ſcꝫ
alios tanꝙ̄ exemplar alioꝝ. Et no
ta hic duo: p̄mo quia iſtud nomen
generale hic ponit̄ ut poſſit omni
bus competere tam epiſcopis ꝙ̄ ar
chiepiſcopis ⁊ omnibus applicari.
Scd̄o nota ꝙ quando aliquis cele
brat rome ut dicitur non ponitur
antiſtes: ratō eſt: quia papa eſt ibi
antiſtes et epiſcopus. in aliis autē
locis bene ponitur et debet poni.
¶ Sequit̄ rege noſtro: vbi orat̄ ꝓ
capite ſeculari et poteſtate tempo
rali et debꝫ referri ad regeꝫ ul' pri
cipem: in cuius regno ⁊ dn̄atione
ſacerdos celebrat ¶ Sequit̄ et om̄i
bus orthodoxis: ideſt recte glorian
tibus ſcꝫ in bono ſtatu. et nota ꝙ
mirabiliter in hoc ypocrite et ficti
confundunt̄: quia ſacrificium non
habet efficaciā niſi in his qui recte
in bono gloriant̄ ſcꝫ qui fidem ore
ꝯfitentur: et opere complent: nō
dico quin poſſint conficere: ſed dico
ꝙ non ꝓſit eis: vnde orthodoxꝰ di
citur ideſt recte glorians Sequi
tur catholice et apoſtolice fidei cul
toribus. Et nota ꝙ differūt ortho

doxi ⁊ cultores: qꝛ orthodoxi poſſūt
gloriari principalr̄ de fide quā ha
bent in mēte ꝑ rationē ad actum
interiorez credendi. Sed cultores
dicunt̄ ꝑ rōnem ad actū exteriorē:
ſeu ad opus exterius: dicitur autē
aplīce quia fuit in aplīs fundata ⁊
per apoſtolos predicata

¶ De memento

Sequitur tercia pars. Me
mento dñe ⁊c̄. In qua pte
oratur ꝓ fidelibꝰ in ſpecia
li: et diuiditur in duas ptes. Nam
pri° fit memoria quorūdam expli
cite. Secūdo omnium aſtantium
implicite ibi: et omniū circūſtan
tium ¶ Circa p̄mum uidenda ſunt
hic quinqz ꝑ ordinē. p̄mo qualiter
dicit Memēto dñe: nūquid aliquid
obliuiſcit̄ deus. Dicendū ꝙ nō imo
oīa ſcit ⁊ nouit: quia oīa nuda
⁊ apta ſunt ocl'is eiꝰ: ad ebre. iiii°.
ſed dicitur obliuiſci illos quibꝰ nec
infundit dona ſua nec gratiā ſuā:
dicitur autez ꝑ oppoſitū recordari
illorum quibꝰ dat gratiam ſuam.
Scđo quare non dicit ſeruoꝝ et an
cillarū ita bn̄e ſicut famuloꝝ et fa
mularū. dicendū ꝙ notanter dicit
famulorū. Nam famulꝰ dicit a fer
uore: ſeruus autē a ſeruitute. Vñ
dicit Auguſt. ꝙ quouſqz filii Noe
peccauerūt nō fuit ſeruitꝰ. ſed bn̄e
reuerencia debita deo parentibꝰ ⁊
aliis: ſed ꝓpter peccatū ſeruitꝰ eſt
introducta. Ad oſtendēdum ergo ꝙ
iſtud ſacrificiū debet fieri ex mera
dilectione et nō ex ſeruitute. ideo
dicitur famuloꝝ ⁊c̄. ¶ Tercio quali
ter et quo ordine debz fieri memo
ria. Et dicenduz ꝙ groſſomodo di
mittēdo ſubtilitates. qꝛ incipiēdū
a cōmuni et deſcēdo ad ſpālia ſine
quibꝰ talis ordo ſeruari pōt qualis
ſeruatur in declinatione alicuius
nominis ſcōm gramaticaz. Nam
p̄mo eſt orandū ꝓ nominatiuo ſcz
ſeipſo. Scđo ꝓ genitiuo ſcz ꝓ geni
toribꝰ ſuis et pentibus: tam corpa
libus q̄ꝫ ſpūalibꝰ: ſicut ſunt pater
ni et materne et curati animarū.
Ter° pro datiuo ideſt pro illis qui
dant ⁊ bn̄efaciūt quibꝰ homo tene
tur neceſſario. Quar° ꝓ acuſatiuo
ideſt pro inimicis ⁊ ꝑſecutoribus:
qui quātum ad ea que a deo hn̄t
ſcz naturā et grām ſunt diligendi
licet nō quātū ad culpā et defectū:
quia hoc habent a ſe ipſis. Quinto
ꝓ vocatiuo ideſt infidelibꝰ ut deus
eos vocet ad verū cultū et agnitio
nē eius. Sexto ꝓ ablatiuo ideſt ꝓ
illis q̇ ſunt mortui ⁊ ablati de hac
luce: et hoc debet fieri in vltima
cōmemoratiōe poſt corpis eleuati
onē. Quarto nota ꝙ hic debz fieri
memoria pro viuis primo: q̄ꝫ pro
mortuis. rō eſſe pōt: vbi maiꝰ picu
lum: ibi citius eſt ſubueniendūz.
certum eſt ꝙ viui ſunt in maiori
piculo: qꝛ poſſunt dānari. mortui
autez qui ſunt in purgatorio non
poſſunt damnari. ideo ꝓ ipſiꝰ non
tantū eſt orandū. Nam certi ſunt
de ſalute: licet nōdū eam cōſequāt̄
donec oīa crimīa purgent̄. Quito
nota ꝙ hic anteq̄ꝫ dicat̄ et omniū
circūſtancium debet fieri mora vt
predixi: nō tamē debet fieri mora
maxima in tali memento: et hoc
ꝓpter cordis diſtractionē ⁊ mētis
euagationem ſed breuiter ſe debet
homo expedire in figuram: cuius
fuit preceptum in lege: ꝙ agnus
paſchalis qui figurabat xp̄m come
deretur feſtinanter ne muſce mor
dētes pdant ſuauitatem vnguenti
vt dicitur eccleſiaſti. x°. Ne cogi
tationes pdant deuotionē ¶ Sequi
tur et omniū circunſtantiū ⁊ hoc

ſe extendit ad omnes: miſſam deuo
te audiētes: ex quo patet: ꝗ̃ bonū
et ꝗ̃ ſalutiferuꝫ eſt audire miſſam
ad quā audiendā tenet̄ quilibꝫ fide
lis: taꝫ vir ꝗ̃ femina habētes vſuꝫ
cōmunionis in diebus dn̄icis et in
diebus feſtiuis integre ⁊c̄. Et audi
re veſpeꝛas et completoriū ſub pe
na peccati mortal': patꝫ in decreto
de cō. di. ii. c°. miſſam. vbi dicitur
in die ſolempni et die dom̄ica: qui
preteꝛmiſſo eccl'ie conuentu: et ad
ſpectacula uadit excōmunicetur: ꝙ
nō fit niſi ꝑ peccato mortali. Eſt
autem conuentus eccleſie: ire ad
miſſam et ad ueſpeꝛas et ad ſeꝛmo
nē ſi fiat: ab hoc autem: ſed gloſa.
non excipiunt̄ ſecūdū plꝰ ꝗ̃ liberi
nec ancille plꝰ ꝗ̃ domine. pmo ſer
uus et ancilla ita debent quieſceꝛe
et diuinis vaccare ſic̄ dn̄i. Peccāt
ergo moꝛtaliter qui miſſam nō au
diūt et veſpas ⁊c̄: ſine cauſa iuſta
et legittima. Nec excuſantur. qui
vadunt ad tractandū negocia tem
poralia: uel ad lucꝛandū uel ſpecta
cula: nec etiam excuſant̄ peregꝛi
nātes: nec nauigātes: nec quomo
dolibꝫ itinerātes: ſi comode poſſint
audire. Et ſi non ſaltem tenētur
ad orationē dominicā: ſalutationē
angelicam et ad ſimboluꝫ fidei. qꝛ
iſta ſunt quaſi rudimēta fidei: et
principaliter que tenent̄ ſciꝛe ⁊ di
ceꝛe quolibet die ſpecialiter diebus
dn̄icis et feſtiuis. Sed qꝛ oportet
aliquē domi maneꝛe. ideo poſſunt
famuli ⁊ ancille a miſſa maiori ueſ
peꝛis ⁊c̄. aliquo modo excuſari: ſcꝫ
cōmode audire nō poſſūt: ſcꝫ tn̄ ad
alias miſſas matutiales tenent̄: ul'
ſaltem ad videndū coꝛpus criſti in
miſſa maioꝛi alioquin peccāt mor
taliter de cō. di. i. Om̄s fideles. et
extꝛa de parꝛochiis. c°. Diebꝰ domi
nicis. vbi dicit̄: ꝙ om̄s fideles tenē
tur audire miſſam maioꝛē ꝑfectā:
niſi impedimentū cōueniēs fueꝛit
magne neceſſitatis. alias peccant
mortaliter. Et rōneꝫ aſſignāt qꝛ
ad ꝑcepta negatiua quilibet tenet̄
ſemper et ꝑ ſemꝑ. ad affiꝛmatiua
aūt tenet̄ ſemp ſed ꝑ ſemp. ſed pꝛo
loco et ꝑ tēpoꝛe ꝙ tempꝰ eccl'ia de
teꝛminauit ſcꝫ diebꝰ dn̄icis ⁊ feſti
uis. Eſt enim pꝛeceptū: ꝙ ſabbatū
ſanctificemꝰ: ⁊ dicit̄ de cō. di. i. c°.
. ii. die dn̄ica: ꝑ ſabbato dies dn̄ica
habeat̄. Alii aūt dicūt ꝙ ſic exponi
tur pꝛecipimꝰ ideſt ordinamꝰ ſed
hec gloſa non videt̄ bona qꝛ in du
biis tutior via eſt tenēda ¶ Sequi
tur quorū fides tibi gꝛata eſt. hoc
dicit ad denotandū: ꝙ pꝛe aliis ſa
cꝛamētis: in hoc ſacramento fides
neceſſaꝛia eſt. quia ea que hic fiūt:
miꝛabiliter tranſcendūt naturam
humanaꝫ: et expimentū nullū pꝛe
bet ratio noſtꝛa de his. ideo neceſſa
rio opportet. ꝙ fides pꝛeſtet ſuple
mentū ſenſuū defectui. Nam hic
omnes ſenſus deficiūt: ſicut appa
ret: excepo auditu. qꝛ audimꝰ ita
eſſe: ſꝫ nō videmꝰ niſi ſpeciē panis
et vini: nec tangimus: nec adora
mꝰ: nec guſtamꝰ niſi ſapoꝛē panis
et vini. ideo ſumme neceſſaꝛia eſt
fides ¶ Sequitur et nota deuotio.
Nam nō ſoluꝫ fides: imo deuotio
eſt neceſſaꝛia hic ſūme et mentis
eleuatio: et non ſolū in celebꝛāte:
imo in aſſiſtentibus: et fꝛequēter
cōtingit ꝙ aſſiſtens plus ꝑficit ꝗ̃
celebꝛans. quia forte celebrās eꝛit
in peccato. Exemplū de quadā dn̄a
deuota: que in domo fratꝛū audie
bat miſſam in ſabbato: et quando
frateꝛ debuit cōmunicare. nō inue
nit terciam partē hoſtie. quā que
dam eccl'ie ſeꝛuant uſqꝫ in fineꝫ.
cōpleta autē miſſa: frater cū fletu
ſtabat ante altare de negligentia

cõfuſus: tunc dña illa uenit ad eũ
et dixit. frater nõ dubitetis: quia
terciaʒ partẽ hoſtie nõ ſumpſiſtis:
qꝛ angelus eam portauit michi et
cõmunicaui: et ſic patet quomodo
deuotio operatᷣ in audientibus: ex
quo apparet ꝙ aſſiſtẽtes deuoti ꝑfi
ciunt et cõmunicant: et ſi non ſa
cramẽtalr̃: ſaltim ſpũaliter: aliqñ
ſacramentalr̃ ſicut iſta bona dña.
¶ Sequitᷣ pro quibꝰ tibi offerimꝰ
vel qui tibi offerunt. hic ſubditur
poſtulatio: dicitᷣ ergo qui tibi offe
rũt: qꝛ nõ ſolũ ſacerdos imo aſſiſtẽ
tes offerũt Sequitᷣ hoc ſacrificiũ
laudis: iuxta illõ p̃s. Immola deo
ſacrificiũ laudis pro ſe: qꝛ ꝓ ſeip̃o
debet homo orare: quia caritas or
dinata a ſeipſo incipit ¶ Sequitur
ſuiſqꝫ hoc ꝑtinet ad alios quibꝰ te
nentᷣ ꝓ redemptiõe animaꝝ ſuarũ
ſcꝫ a peccatis qꝛ ꝓ corporibꝰ nõ eſt
orãdũ: qꝛ corpꝰ corumpitᷣ et aggra
uat animã. ſed ꝙ dicit ſapiens ſcꝫ
pro ſalute anime. ideo ſequitᷣ ꝓ ſe
ſalutis et incolumitatis ¶ Sequitᷣ
tibiqꝫ reddũt uota ſua eterno deo
viuo ⁊ uero. Circa hoc uidẽda ſunt
quedam p̃mo quare hic hec v̾ba po
nũtur in plurali: qꝛ dicitᷣ offerimꝰ
et dicendũ ꝙ ad denotandũ eccl̃ie
vnitatẽ. Nam qꝛ ſacerdos ul̃ offe
rens repreſentat ꝑſonã xp̃i que cõ
munis fuit: ideo dicitᷣ in plurali.
Scd̃o queritᷣ Inno. quare dicitur
hic vota: cuꝫ totum qd̃ hic agitur
debeat eſſe liberꝝ quare ergo uocatᷣ
donũ. Et dicenduꝫ ꝙ nos deo obli
gamur rõne beneficioꝝ que nobis
preſtat: ꝓpter qd̃ officium hoc põt
dici donuꝫ. qꝛ liberaliter et gratis
agimꝰ. ſed poteſt dici uotũ qꝛ deo
obligamur. Tercio queritᷣ quare di
citur eterno uiuo et vero deo. Et
dicendũ ꝙ aliquis poteſt dici deus
adoptiue ſicut homines ſancti p̃s.

Ego dixi dii eſtis: uel uſurpatiue
ſicut diabolus p̃s. Om̃s dii gentiũ
demonia: uel nũcupatiue ſic̃ ymma
gines: et nullũ iſtorũ dicitur pro
prie deꝰ. Ad excludẽdũ ergo hoĩes:
dicit eterno. ad excludendũ demo
nes: dicit uero. ad excludẽdũ ymma
gines: dicit viuo. Vel dicenduꝫ ꝙ
eternitas attribuitᷣ patri: qui eſt
principium perſonaꝝ diuinarũ qꝛ
eternus pater ſcd̃m Athana. vita
autẽ attribuitᷣ ſpiritui ſancto: ſpũs
eniꝫ eſt qui viuificat. veritas aũt
attribuitᷣ filio. vnde Jo. Ego ſum
via ueritas et uita: omnes autem
tres ꝑſone operantᷣ ĩ hoc ſacrificio.
dicitᷣ ergo eterno rõe patris. viuo
ratione ſpũs ſancti: uero rõne filii

¶ Communicantes

Communicãtes poſtquã po
ſuit eccl̃ia cõmemoratiõꝫ
indigẽtiũ ſalute hic ponit
cõmemorationẽ adiuuantiũ ſcilicꝫ
ſanctoꝝ: in quoꝝ reuerẽcia offertᷣ:
⁊ diuiditᷣ in quatuor partes. Nam
in prima ponitᷣ ſanctoꝝ cõmemora
tio in generali. ſcd̃oglorioſe virgi
nis in ſpeciali. tercio apoſtolorũ et
martirꝝ quodã in ſpeciali. et quar^o
fit obſecratio virtute ipſorũ. Scd̃a
ibi quoꝝ meritis. Alie ꝑtes ubi ĩci
piũt de ſe patet. Dicit ergo primo
cõmunicãtes. qꝛ ad rei ueritatem
nos cõmunicamꝰ cũ ſanctis ĩ fide:
qꝛ nos et ip̃i habemꝰ deũ ꝓ obiecto
ſcꝫ ſancti: licꝫ in modo differamꝰ:
qꝛ ip̃i nude et clare uident qd̃ nos
credimus. Nam nos ꝑ ſpeculũ et
in enigmate: ip̃i autẽ facie ad faci
em Sequitur et memoriã uene
rantes. Queritᷣ hic quare dicitur
memoriã ⁊ nõ ſolẽpnitas. Reſpon
ſio: qꝛ memoria latius ſumitur et
accipitur q̃̃ ſolempnitas: nõ enim

de omnibus ſanctis facimus ſo
lempnitatem : ſed memoriam.
¶ Sequitur in primis: hic ſit
mentio ſpecialis de ſanctis ſcili
cet. Primo de beata virgine: de
apoſtolis: de martiribus. Ratio
autem de beata virgine eſt ſe
cundum ſanctum Thomam in
quarto: quia ipſa criſtum obtu
lit in templo. Ideo in hac ob
lotione ipſa debet nominari.
Item quia criſtus eſt caput: eti
am corpus: beata virgo collum.
Et ſicut a capite per collum de
riuatur ſpiritus vitalis ad cor
pus: ſic gratie diuerſe a criſto
ad eccleſiam per virginem glo
rioſam. Nam ꝛ ipſa eſt diſpen
ſatrix theſauri gratiarum dei.
Ratio autem de apoſtolis eſt:
quia ipſi tradiderunt ritum et
formam offerendi hoc ſacrifici
um. Ratio autem de martiribus
eſt. quia ipſi ſemet ipſos obtule
runt hoſtiam uiuentem deo. Ra
tio autem quare confeſſores non
ponuntur eſt: quia antiquitus
eccleſia non ſolempniſabat feſt
um de eis: uel quia non ſunt
paſſi ſicut criſtus cuius paſſionis
memoriale hic agitur. ¶ Sequi
tur in primis glorioſe ſemper
uirginis Marie genitricis dei et
domini noſtri Iheſu criſti. hic
agitur mentio Primo de beata
virgine. Et tanguntur hic quin
que ſuam dignitatem exprimen
tia. Primo dignitas inexpreſſi
bilis ꝙ natura cum dicit in pri
mis. quia in celo poſt criſtum
prima eſt et principalis. Secun
do felicitas inexceſſibilis ibi: glo
rioſe : quia exaltata fuit ſuper
omnem ierarchiam angelorum.
Tercio virginitas inamiſſibilis

ibi. ſemperque virginis. Ideo
per ipſis in monaſterio de ſancto
Victore eſt quedam ymago bea
te marie: et ad pedem imaginis
eſt talis uerſus. Sum id quod
eram. nec eram quod ſum: nūc
dicor utrumqꝫ. Sententia hu
iuſmodi verſus clara eſt: Quia
ſum quod eram: ſcilicet virgo ſi
cut ante: nec etiam eram illud
quod nunc ſum: ſcilicet mater:
Sed nunc vtrumqꝫ habet ſimul
Quia mater eſt et virgo fuit et
eſt ante partum et poſt partum
Quarto celebritas incomparabi
lis ibi: Marie: que interpreta
tur illuminatrix. Nam de ea ſci
licet matre cantatur ſic. Cuius
vita glorioſa lucem dedit ſeculo.
Quinto fecunditas inenarrabi
lis ibi: genitricis dei et domini
noſtri Iheſu criſti. Nam quid
quid ad veram maternitatem
partinet hoc fecit totaliterqꝫ ad
impleuit. Filius autem eius dici
tur Iheſus: ꝙ interpretatur ſal
uator. Mathei. i. Vocabitur no
men eius Iheſus: ipſe enim ſal
uum faciet populum ab omni
bus peccatis eorum. Sed dicitur
criſtus ꝙ interpretatur vnctus
et ipſe fuit Rex vnctus a patre.
ideo reges antiquitus vngebātur
¶ Sequitur: ſed beatorum apo
ſtolorum ac martirum tuorum.
Et nota ꝙ hic ponuntur duode
cim nomina apoſtolorum: et du
cim nomina ſanctorū martirum
Et hoc patet per illam viſionem
apochalipſis quinto: de illis vi
ginti quatuor ſenioribus qui ſta
bant iuxta tronum : Et primo:
ponuntur duodecim apoſtoli.
ſcilicet Petrus : Paulus : An
dreas : Iacobus : Iohannes :

Thomas: Jacob9: Filipp9: Barto
lomeus: Mateus: Simon et tade9
quia illi preferuntur martiribus ⁊
q2 ipſi ſunt tāquā fundamentum.
in ſpirituali enim ponitur nomē
Petri. quia eſt caput eccleſie. po
nitur Paulus ſecundo: quia ſibi
criſtus in raptu hoc ſacrificium
reuelauit. Unde ipſe dicit. i. ad co
rinth. xi. Ego eni accepi a dño qđ
tradidi vobis: quoniā dñs Jheſ9 in
qua nocte tradebatᷣ: accepit panē ⁊cᷣ
ponitᷣ Andreas. q2 mirabiliter de
hoc ſacro cum egra pcipue diſputa
uit: vt hētur in legenda ſua. ponitᷣ
Jacob9 et etiā Johānes: q2 iſti fu
erunt fratres inter ſe ⁊ cōſangui
nei xpi. Nam Anna mater beatiſſi
me uirginis Marie habuit tres vi
ros: et a quolibet habuit vnā filiaꝫ
nomine mariam. Unde illa tota
generatio ſiue genealogia contine
tur in hiis uerſibus ſcilicet ¶ Domi
na ſolet dici tres cōcepiſſe marias.
Quas genuere viri Jacobus. cleo
fas. ſalomeqꝫ. Has duxere viri Jo
ſeph ⁊ Alfeus et zebebeus. Prima
parit criſtum. Jacobumqꝫ ſecun
da minorem. Joſeph iuſtum pa
riter cum Simeone Judam. Ter
cia maiorē Jacobū uolucreqꝫ Jo
hāeꝫ et ſic pꝫ. ¶ Sequitᷣ Lini. Cleti
⁊cᷣ. hic numerantur duodecim mar
tires. primus Linus ſecundus Cle
tus tercius Clemēs quiꝙuis eſſet
primus cum uoluit ut illi duo pre
cederent ne per ſucceſſionem ſum
mus pontifex fieret et. deinde po
nitur Sixtus: Cornelius: Cipria
nus: Laurentius: Griſogonus:
Johannes: ⁊ Paulus. Coſmas: et
Damianus: et non ſunt plures a
poſtoli nec plures martires: nec de
bent poni nec nominari. Et ratio
eſt quia legitur in hiſtoria tripertī
ta. ꝙ canon iſte factus eſt ex reue
latione diuina. Nam aliqui ſancti
patres volentes aliquos ſanctos a
mouere ⁊ alios apponere: in craſti
inum inueniebant nomina eoruꝫ
que amouerant ſcripta litteris au
reis: et alia nomina ſanctorū quo
ſcribebant omnino deleta: in que
innuebatur: quod uoluntas dei e
at quod iſti ponerentur ⁊ nō alii:
¶ Sequitur et omnium ſāctorū tuo
rum: quoꝝ meritis: hic omnes ſcī
cōprehendūtur et ponitur poſtula
tio ſalutaris. Nā eorū merita nos
ſūme iuuāt: et etiā dat īdulgētias
cotidie que dari poſſunt: ex meritis
ſāctoꝝ: q̄b9 ipi non īdigēt. Et circa
pdicta vidēda ſūt quedā dubia Pri
mo quare hic fit memoria et petitᷣ
auxiliū eoꝝ cū ipi nichil poſſūt opa
ri ad hoc ſacrm: nec etiā angeli dei
Reſpōdeo et dico ꝙ ſicut antiqt9:
qñ pphete uolebāt aliquid a deo īpe
trare allegabāt ſanctos prēs pcedē
tes. ſcꝫ Abraā Jſahac Jacob. ſicut
etiā ſeqtur ritū eorum nominādo
ſāctos quorū meritis adiuuemur:
lꝫ nil operenᷣ ſm cōſiliū. Job. v.
. d. Ad aliquē ſcōꝝ cōuertere. Secū
do queritᷣ vtrū ſancti ſint īterpellā
di. Et dicēdū ſm ſanctū Thomā in
. iiii. ꝙ ſanctis porrigere oratio nō
tāꝙ p ipos īplēda: ſꝫ ut meritis eo
rū ⁊ pcib9 oratōes nr̄e effectū a deo
ſorcianᷣ ⁊ hoc pꝫ ex ipo modo quo
ipa utitᷣ in orando. Nā a beata vir
gine: ⁊ ab āgelis. ⁊ ab aliis ſanctis
petim9: ut orent p nobis. Tercio
queritᷣ utrū ſancti meliores ſint ſē
per īterpellādi. Dicēdū ſm ſanctuꝫ
Thomaꝫ ꝙ ꝙuis ſuperiores ſancti
ſint magis deo accepti quam infe
riores. vtile tamē eſt etiam mino
res ſanctos interdum orare: et hoc
ppter. v. rōnes. prima eſt q2 aliqñ

habet maiorem deuotionem ad ſãc
tũ minorem q̃ ad maiorem :ex de
uocione autẽ maiori dependet ma
ior orationis effectus. Secunda ꝓp
ter faſtidium tollendum . quia aſſi
duitas vnius rei petitur faſtidium
ſm philoſophuꝫ: p hoc autem ꝙ di
uerſos ſcõs oramꝰ quaſi in ſinglis
nouus feruor excitatur. Tercia eſt
quia quibuſdam ſanctis datum eſt
priuilegium a deo in quibuſdaꝫ in
firmitatibus et cauſis precipue pa
trocinandi: ſicut ſãcto Sebaſtiano
in glandulis: ſancto Antonio in ig
ne: ſcõ Blaſio ĩ gutture ꝛc̃. Quar
ta eſt ut a nobis om̃ibꝰ ſanctis ho
nor debitꝰ exhibeatur. Quinta eſt
quia pluribus intercesſoribus quã
doqꝫ impetratur: ꝙ vno ſolo non
impetratur. Quarto querit̃ vtrũ
ſancti ſciant et uideant orationes
noſtras. Dicendum ꝙ in beatis eſt
triplex cognitio. ſcilicet naturalis
beata et quedam media: que eſt re
uelatio. Si ergo queras utrum pri
ma cognitione ſcilicꝫ naturali ſãc
ti ſciant ſiue videant oratiões no
ſtras. dico ꝙ nõ: qꝛ naturalis cõg
nitio anime ſeparate nõ eſt perfec
tior naturali cognitõne anime cõ
iuncte: ſed anima coniuncta corpo
ri non cognoſcit naturali cogniti
one cogitatões cordium nec exteri
ora facta abſentiuꝫ: ergo anima ſe
parata nõ poteſt cognoſcere natu
rali cognitione orationes noſtras
mentales nec vocales viuorum ab
ſentium. Si autem queras de cog
nitione beata. Dico ꝙ nec vident
et ratio eſt quia illa que quandoqꝫ
cognoſcuntur et quandoqꝫ nõ. nõ
ptinent ad cognitionem beatam:
quia illa ſemper manẽt: ſed cogni
tio quam habent ſancti de oratõni
bus noſtris mentalibus uel vocali
bus: non ſemper eſt in eis. qꝛ an
te q̃ oremus: non eas precognoſ
cũt. ergo tali cognitione beata nõ
cognoſcunt: nec ſciunt orationes
noſtras quas hic ſibi porrigimus.
Si autem queras de cognitione re
uelationis. Dicenduꝫ eſt ꝙ omnes
beati cognoſcũt orationes ſiue mẽ
tales ſiue vocales que ad eos dirigũ
tur. quia ſm beatum Gregorium
et habetur in. iiii. ſentenciaruꝫ de
. iiii. 9. Ad beatitudinem requirit̃
ꝙ vnuſquiſqꝫ hẽat quidquid vult
et non velit aliquid inordinate ſꝫ
quilibet recta uoluntate vult cog
noſcere ea que ad deum pertinẽt.
et ad ſe ipſum: et huiuſmodi ſunt
orationes quas ad quemlibet diri
gimus. ergo beati: oratões noſtras
cognoſcunt: ſciunt: et vident: cog
nitione reuelationis. Quinto que
ritur quare in quibuſdam feſtiuita
bus fit additio ad communicãtes.
Et dicendum: ꝙ ibi petimus diui
nam protectionem. Ideo primo
fit additio in natiuitate: quia tũc
nouus homo apparuit ad nos pro
tegendum. Ideo clamauit angelꝰ
In terra pax hominibus bone uo
luntatis. Secundo in epiphania:
quia tunc dux et rex ſe manifeſta
uit in protectione cõtra inimicos.
Tercio in paſca ſiue reſurrectione.
Nam tũc dixit data eſt michi om
nis poteſtas in celo et in terra ad
reſurgẽdũ: ut ꝛ nos reſurgemus.
Quarto in aſcenſione: quia tũc aſ
cendit pandens iter nobis: et tan
quam aduocatuꝫ ad patrem: ſm a
poſtolum. Quinto in pentecoſte:
qui per ſpiritum ſanctum viuifica
mur. et habemus vitam ſpiritua
lem. Ideo dicitur in Iohãne. Spi
ritus eſt qui viuificat: caro aũt ꝛc̃
¶ Sequitur: Hanc igitur oblatõꝫ
in qua pte ponit̃ ut ſupra dictũ eſt
petionuꝫ concluſio; et quid per ob

B.R.L.O.R.Z.

lationem hoſtie petere intendit fi naliter. in hac ergo particula qua ſi concludendo ⁊ comprehendendo ſumarie ſupradicta petunt̄ aliqua Pri° acceptando oblatio muneris cū dr̄ hanc igitur oblatōꝫ ſeruitutis nr̄e: ſed et auctoritate familie tue queſumus domine vt placatus ac cipias. Secundo poſtulatio optati federis cuꝫ dicit. Dieſqꝫ noſtros in tua pace diſponas. Tercio abolitio eterni carceris ibi. Atqꝫ ab eterna dampnatione nos eripi. Quar° re tributio eterni luminis ibi. Et in electorū tuorum iubeas grege nu merari. Primo ergo petim9 accep tationem placentem cum dicimus hanc igitur oblationem ſeruitutis noſtre ut placatus accipias. Et no ta ꝙ vt ſupra dictum eſt Linus pa pa cōpoſuit coūicātes: ſed Leo pa pa primus compoſuit. hanc igitur oblationem ⁊c̄. Et hoc dicitur rōe illius qui offertur: et dicitur ſeruitu tis noſtre ratione offerentis. Circa hoc queritur quare ſacerdos uocat ſe ſeruuꝫ dicens ſeruitutis noſtre: alios autem uocat famulos dicens ſed et auctoritate familie tue. Et dicendū ꝙ ſeruitus fuit interduc ta propter peccatum. Nam ſi pec catum non fuiſſet: null9 fuiſſet ſer u9 alterius: ſed bene fuiſſet famu latus ⁊ reuerentia. Nam filius in ſtatu ignocentie: poſito ꝙ adam nō peccaſſet: reuerentiam famulatus exhibuiſſet patri. Et ideo qr quili bet debet ſe reputare peccatorem: et non alios. Ideo uocat ſe ſeruū. alios autem famulos uel ad litterā unde dicit̄ oblatio ſeruitutis: quia hic repreſentat effuſionem ſangui nis xp̄i: qui fuit noſtrum precium et nos ex hoc ſumus ſerui ei9 emp ticii: iuxta illud apoſtoli. Empti eſtis precio magno. Secundo queri tur quare dicit placat9 in hoc ſacri ficio. Et dicenduꝫ quod ſit ratione ſacrificii in quantum eſt ex parte ſacrificii: ſed non inquantuꝫ eſt ex parte miniſtrorum: pmo aliquan do eſt deus ſumme iratus: quando ſcilicet ſunt in peccato mortali.

¶ Sequitur ſecūda particula. Di eſqꝫ noſtros in qua ponitur poſtu latio optati federis. Ideo dicit di eſqꝫ noſtros ideſt vitam totam no ſtram in tua pace diſponas de qua pace dicit apoſtol9. Et pax dei que exſuperat omnem ſenſum ⁊c̄. Nā iſta pax non ſolum eſt temporum pmo etiam pectorum ¶ Sequitur atqꝫ ab eterna dampnatione nos e ripi. hic ponitur amotio eterni car ceris. hec enim eſt naturalis condi cio apetitus: ꝙ malum fugit et bo nuꝫ proſequitur. dampnatio autē eterna eſt ſūmum malum propter tria. Primo propter penarum di uerſitatem Iob. Tranſibunt ab a quis niuis ad calorem nimium. Se cundo propter penarum crudelita tem. Ideo clamabat ille diues exu lo dicens Luce. xvi. Crucior in hac flāma. Ideo pſalmiſta. Ignis ſul fur ſpiritus procellarum pars cali cis eorum ſcilicet dampnatorum. Tercio propter penarum eternita tem: quia nunquam finem habe bunt: Matei. xxiiii. Ite maledicti in ignem eternum: hoc figuratur Apocalipſis. v°. per illa tria uerba que clamabat aquila: quaꝫ videbat Johanne dicēs. Ve: ve: ve: habi tantibus in terra ideſt hominibus terrenis ſeu peccatoribus q̄ habēt ſequi bonum. Ideo ſtatim petim9 retributionem eterni luminis dicē do. Et in electoꝝ tuoꝝ iubeas grege numerari. Ubi nota quatuor que ſūt i illa ieffabili ſocietate pmū eſt ſocietas virtuoſa cū dicit electoruꝫ

tuorum. Secundū eſt maieſtas im perioſa cum dicit. iubeas tu. ſ. qui eſt imperator: cuius iuſſioni omnia obediunt. humilitas glorioſa cū dicit. grege pluralitas munero ſa: qꝛ dicit muneraꝛi p criſtū dn̄m nr̄m qꝛ oēs oratiōes p ip̄m exaudiuntur. Et nota ꝙ in aliquibꝫ diebus fit additio ad hanc orationem ſcilicet in duabus ꝯm ordinē nr̄m ſcilicet in reſurrectione et in pētecoſte ꝛ ratio eſt: quia hic petimus remunerationeꝫ que habet fieri p reſurrectionem. Unde apoſtolus. Si criſtꝰ reſurrexit et nos reſurgemus. ideo fit additio illa die. Item habet fieri p gratiam ſpiritus ſancti et p quam diſponimur in bonis et donis gratie. ideo fit additio in pētecoſte ꝛ ꝯm aliquos in cena domini qꝛ per hoc ſacrificium nobis remuneratio datur. ideo criſtus dixit in Jo. Qui manducat hūc paneꝫ viuet in eternū. ¶ Sequitur quam oblacionem ꝛc̄. hic eſt ſecunda pars canonis in qua ponitur ſacrificii conſecratio et diuiditur in quatuor partes. Primo ipſiꝰ ſacrificii cōmemoratio ponitur. Secundo uirtus conſecrationis petitur. Tercio ipſa conſecratio perficit̄ ibi qui pridie. Quarto rei conſecrate commemoratio exprimit̄ ibi: unde et memores. Circa iſtam partem ſicut procedetur. Nam primo uidebitur uerborum expoſitio. Secundo: quantum ad cruces que fiunt earum ſignificatio. Tercio quare in quibuſdam uerbis non fiunt cruces reddetur ratio. Primo igitur videbit̄ iſtorum verborū expoſitio que ponit̄ in decretis de. cō. di. i. caº. Uer ſub figura ibi eiꝫ ſic hētur bn̄dicta p quā bn̄dicimur aſſcriptā p quā oēs ī celo aſſcribimur. ratam per quā de viſceribꝰ xp̄i eſſe cēſſemur. rōnabilē p quā a beſtiali ſenſu exuant̄ acceptabilē vt nos ip ſi diſpliceamus p hāc acceptabiles eiꝰ vnico filio ſumꝰ. Alioº exponit̄ ꝯm Inno. ſic: benedictā: qꝛ hoſtia ſcilicet xp̄s eſt immunis ab omni peccato ꝛ labe. aſſcriptā: qꝛ hec hoſtia eſt ī ſcripturis ꝓnūciata ꝛ ſignata. ratā: ad differētiaꝫ oblatōnū que offerebant̄ in lege que eſt nūc irrita rationabilem: qꝛ non offertur in pecudibus ut alias hoſtia offerebat̄: acceptabilē cōtra illam de qua Iſayas. abſtuliſtis hoſtiam non acceptam: vl̄ poteſt dici ꝙ hec uerba dicūtur ad differentiam oblationis Jude quam fecit tradendo criſtum qꝛ illa fuit maledicta et maledictionem ip̄am iudas reportauit iuxta illud. pſalmiſte. Induit maledictionē ſicut ueſtimētum Iteꝫ fuit preſcripta: qꝛ fuit deletꝰ de libro vite iuxta illud Pſal. Deleant̄ de libro uiuentiuꝫ irrita iniqua et deteſtabilia: ſed oppoſitum nos petimus vt tu deus digneris facere hanc benedictam. Item aſcriptam. Iteꝫ ratam. Et firmam. Item rationabilem. Item acceptabilem. ſanctꝰ Thomas aliter exponit in. iiii. ſētenciarum ꝛ dicit ꝙ hec uerba poſſunt referri. Uno modo ad hoc ꝙ eſt res contenta in hoc ſacramento ſcilicet criſtum quoniam eſt hoſtia benedicta ideſt ab omni peccati macula immunis aſſcripta ideſt ꝙ eſt figurata figuris veteris teſtamenti et predeſtinatione diuina preordinata. Eſt etiam rata quia nō eſt tranſitoria. eſt ratōnabilis propter congruitatem ad placandum non quia homo non poterat ſacrificare qui debebat. deus autem poterat ſꝫ nō debebat. ideo ipſe fecit ratiōabiliter q̇ fuit deꝰ ut poſſit et homo ut deberꝫ ē acceptabil̄ ꝓpter efficaciā

efficaciam mirabilem . Alio modo
referri poſſunt ipa uerba ad ipſam
hoſtiam que eſt ſacramentuz tan
tum quantum ſacerdos petit fieri
vindictam ut eam deus conſecret
ſed ut confirmet quantum ad me
moriam aſſcriptam . ſed quantum
ad propoſitum immobilem ratam
ſed ut acceptet rationabilem quan
tum ad iudicium rationis: accepta
bilem quantum ad bene placitum
uolūtatis . Ter° hec verba poſſunt
referri ad effectum huius ſacramē
ti tantum et tunc debet exponi ſi
cut habitum eſt ſupra et habetur
in decretis . Benedictā per quaz be
nedicimur . aſcriptam per quaz in
celis aſſcribimur: ratā per quaz in
membris criſti eſſe cenſamur . rati
onabilem per quaz a beſtiali cenſu
exuamur . acceptabilem per quam
deo ſumus acceptati . Secundo
uidendum eſt quid cruces ſignifi
cent et ſciendum ꝙ hic fiunt . v .
cruces tres ſunt communes pani
et calici ideo ſuper totum fieri de
bent . Quarta autem apropriatur
pani . et quīta calici prima aūt de
bet fieri ſuper bn̄dictaz . ſecunda ſu
per ſcriptā . tercia ſuper ratā ⁊ hec
tria ſignificnat tres dies quibus
criſtus predicauit poſt dominicaz
ramiſpalmaꝝ vel ſignificant tridu
ūm quo iacuit criſtus in ſepulcro
vel ſignificāt tria loca corporis in
quib9 xp̄s paſſ9 fui ſcilꝫ man9 pe
des ⁊ lat9 vel ꝓm Inno . fiūt tres
cruces q̇ denari9 triplicatus valet
trigīta ⁊ criſt9 fuit uēdit9 . xxx . de
nariis quoꝝ q̇libet ut aliq̇ dicūt va
lebat . x . vſuales ⁊ ſic . xxx . ualebāt
. ccc . Nā Judas fuit triſtis de vn
guento Magdalene quia vnxit pe
des criſti et dixit poterat unguen
tum iſtud uenundari tricentis de
nariis . Ideo iſtos . ccc . voluit recu
perare in tradicione criſti et tunc
iſti . xxx . denarii eſſēt vſuales . fiūt
ergo ibi tres cruces ad deſignāduz
numerum venditionis criſti . ſed
poſt fiunt due una ſuper panē duz
dicitur vt nobis corpus . alia ſuper
calicem dum dicitur et ſanguis fi
at et hec due cruces ſignificant vē
ditorem et uenditum vel ꝙ criſt9
in anima et corpore paſſus eſt vel
poteſt dici ꝙ prime tres cruces
ſignificant tria que tria hec criſt9
fecit non accepit benedixit ⁊ dedit
ſed alie due fiunt ad deſignandum
verba que dixit quando corpus et
ſanguinē tradidit dicens . hoc eſt
corpus meum . ⁊ hic eſt calix poſſu
m9 etiam dicere ꝙ omnes iſte cru
ces fiunt ad deſignandum quinqꝫ
vulnera criſti . Tercio querit̄ qua
re non fiunt cruces ſuper illa ver
ba duo vltima . ſcilicet rationabilē
et acceptabilē ita bene ſicut ſupra
in p̊ma . ad qō pōt dici ꝙ tria iſtis
quiqꝫ benedictionib9 petimus no
bis dari . primo remiſſionem pecca
torū cuz dicimus benedictam . Se
cūdo ſcriptōez eternorū cū dicim9
aſſcriptā . Ter° augmentū meritoꝝ
cū dicim9 ratā diſcretōez agendorū
cum dicimus rōnabilē acceptatōez
actionum cum dicim9 acceptabilē
modo ita eſt ꝙ prime tercie ſūt im
mediate a paſſione criſti . Ideo ibi
nō fiunt cruces ¶ Sequitur ut no
bis fiat corpus et ſanguis dilectiſ
ſimi filii tui domini noſtri Jheſu
criſti hic petit̄ ipſius ſacrificii trāſ
ſubſtācio . Circ̄ qō nota primo qua
re dicit fiat . Et dicendum eſt ꝙ ra
cio eſt quadruplex prima ad alludē
duz illi verbo quod dixit maria vir
go Luce . i . Fiat michi ꝓm uerbuz
tuum . Secūda ratio eſt melior ſci
licet ad alludēdū v̊ba creatōis ad de
ignandū ꝙ eadē potētia req̇rit̄ in

trāſubſtantione ſicut in rerū crea
tione de qua habetur Geneſis. v°.
fiat lux et facta eſt lux et ſequitur
quod factum eſt ita. Tercia ratio
eſt ad deſignandum quod ſacerdos
non eſt niſi ſolum miniſter huius
ineffabilis cōuerſiōis. ideo nō in p
ſona propria loquitur dicens facio
ſed in pſona xpi dicens fiat. Quar
ta ratio eſt q2 hec trāſubſtātio oz
q fiat per uerba trāſitū ſignifican
tia. Ideo non dr̄ q panis ſit corp9
xpi nec huiuſmodi ſz bene q panis
ſit corp9 xpi. Iō dicit̄ fiat. Secūdo
querit̄ quare dicit̄ dilectiſſimi. Dicē
dum q merito propter excellētiaz
q ſibi ſoli cōuenit rōne diuinitatis
et ratōe humanitatis qua deo tan
tum placuit ut de omīb9 offenſis
preteritis preſentibus et futuris:
tocī9 mundi ipē placuit et etiā pro
mille talibus ſi eſſent quare aūt di
cit Jeſu xpi ⁊ quomodo hec nomi
na cōpetāt ſibi dictū eſt iam ſupra
¶ Sequit̄ qui pridie quaz paterer̄
in qua parte ponit̄ cōſecratōis per
fectio et diuidit̄ in quatuor partes.
Nā primo ponit̄ ſolēpnitas quā ad
hibuit. iō dicitur eleuatis oculis.
Secūdo ponitur forma cōſecratōis
corporis q miniſtrauit ibi hoc eſt
corp9 meum. Tercio ponit̄ forma
ſāguinis quam dixit illi ſimili mo
do. Quarto uerba īſtitutionis qui
bus diſcipulos ſacerdotes cōſtituit
ibi hoc quocienſcumqz feceritis in
mei memoriam facietis. Adhuc p̄
ma in duās quiā. primo ponuntur
que ſe tenent ex parte temporis.
Secundo que ſe tenent ex parte ſo
lempnitatis operis. ibi eleuatis oc
culis. Circa primū nota q hec uer
ba ſunt nimie efficacie et uirtutis
ideo dicitur in Johan. q criſt9 di
cipulis ſuis uerba que ego loquor
uobis ſpiritus et uita ſunt quia ca
ro mea uere eſt cibus: ⁊ ſanguis
meus uere eſt potus. ⁊ ex iſtis uer
bis multi obierūt retrorſum prop
ter quod hec fuit prima hereſis ut
dicitur de cō. di. ii. quādo enim di
cipli audierunt. caro mea uere eſt
cibus ⁊c̄ multi dimiſerunt criſtuz
corporaliter hoc intelligentes. Sz
dominus cōuerſus ad dicipulos ſu
os dixit nunquid uos uultis abire
Reſpōdit Petrus domine ad quē
ibimus uerba uite eterne habes.
Nam certe hec ſunt uerba uite e
terne. Unde hic permittūtur que
dam per modum preambuli. ⁊ poſt
ſequūtur uerba in quibus conſiſtit
uirtus facti. Secundo nota q tot9
canon ſpecialiter a cōmunicantes
uſqz ad uerba conſecrationis totū
eſt connexum. ideo ponitur ibi con
iunctio necnon ⁊ quidem relatiuū
ut referatur ad precedens et oſten
ditur q uerba illa prolata ſunt a
domino Jheſu criſto. dicit ergo q̄
pridie ideſt in die cene precedenti
nā in lege eorum luna decima por
tabatur agnus paſcalis et ſeruaba
tur uſqz ad lunam decimam quar
tam uſqz ad ueſperam et tunc co
medebant agnum paſcalem et ita
fuit per ſimile factum de filio dei q̄
intrauit in die ramiſ palmarum ci
uitatem et tunc erat luna. x. et
tunc ſūmi ſacerdotes ⁊ ſcribe trac
tare ceperunt de ei9 morte quomo
do interficerēt eum. in die autē ce
ne xpus miſit duos diſciplos ut pa
rēt ei paſca et tūc luna erat. xiiii.
et tunc fecit cenam cum eis et co
medit agnum et in craſtinum pa
raſceues erat dies paſce et ſolemp
nitas incipiebat in ueſperis ſcilicet
quando cōmedebant agnum paſca
le. Ideo dicitur pridie quam pate
rer̄ ideſt ante diē paſſiōis. Sequit̄
accepit panē ⁊c̄. iō circ̄ hec notāda

ſunt aliqua. Primo de pane quis et qualis debeat eſſe: viſuӡ eſt iam diffuſe ſupius. Secūdo notādū ꝙtū ad figurā: qꝛ hoſtia dӡ eſſe figura rotūda ad modū denarii triplici ratiōe. Pria qꝛ xp̄s ꝓ denariis fuit vēditus. Secūda qꝛ ꝑ hoc deſignat̄ eterne retributōis p̄miū: qꝛ in euāgelio denario cōpat̄ Math. Cōuentōe aūt facta cū opariis ex denario diurno. Tercia ad oſtēdendū ꝙ ille qui cōſecrat̄ nō hӡ p̄ncipiū nec finé: ſicut in figura circlari non eſt p̄ncipiū nec finis. ¶ Ter° notandū ꝙtū ad ritū: qꝛ ſacerdos dicēs: qui p̄die ꝙ pateret̄ dӡ digitos illos quatuor. ſ. policē utriuſqӡ manus et in dex: cū q̄bus panis accipit̄ ſup mappā altaris tergere ut dignius et mūdius hoc ſacrm̄ tāgat: quo nichil dignius ut habet̄ de cō. di. ii. Nichil. q° facto incipit ꝓferre hec v̄ba. accepit panē: et tūc ip̄e ſacerdos hoſtiā accipiat reuerēter: pri° manus ſuas iūgendo ꝑ modū adoratōis. pus ſeq̄t̄ in ſcās ac venerabl'es manus ſuas nec mirū ſi manus xp̄i ſcē dicunt̄: a q° oīs ſcificatio deriuat̄. iō dr̄ Ezech. .xxviii°. Ego dn̄s q̄ ſcifico vos: dr̄ et venerabil': Nā manus eius oīa: edidert. Job. x. Manus tue dn̄e fecerūt me. hoc eiӡ ſacrm̄ ſcē ⁊ venerabilr̄ dӡ ptractari. et iō ut ita fiat manus ſacerdotū cōſecrant̄ et b̄ndicunt̄. ⁊ iō de illis ſacerdotibus qui manus ſuas dedicatas ⁊ cōſecratas ad tantū miniſteriū pagenadū ad ctus illicitos et inhoneſtos extendūt. Beatus Bernardus ita dicit in multis multipliciter regnat fornicatio que puritatis actōi cōtra dicit ⁊ ſibi imponit̄ et corpus xp̄i miniſtrātes coraӡ deo nō verent̄ ante ipſū deum nec angelū eius ſtare qui ſcindat eos medeos et diſpdat: ſed omnino audēt agni immaculati ſacras cōtingere carnes et tingere in ſanguīe ſaluatoris manus ſuas nephariās quibus paulo ante meretrices tractauerūt et ſic circuire etiā altaria et pſalmos decātare cū huiuſmodi laus ſit execrabilis et omnis ſit in peccatuӡ hec ille. ¶ Sequit̄ et eleuatis oculis in celū ad te deū p̄reӡ oīpotētē. Notandū ꝙ xp̄us leuauit oculos ſuos multiplici rōne. Prio rōe recognitōis. Nā ꝑ hoc inſinuauit oīa ſe habere a p̄re ⁊ nil habere niſi a p̄re. iō ipſe dicit oīa data ſūt michi a p̄re meo. Secūdo rōne eruditiōis: ut nos erudiret ꝙ in p̄ncipio oīm opum nr̄oꝝ debeamus erigere mētes et ocl'os ad deū: tamꝙ ad actorē bonorū: iō p̄s. Oculi mei ſꝑ ad dn̄m. Tercio rōe mire opatiōis. Nā legit̄ in Lazari reſurrectōe oculos ad p̄rem eleuaſſe Jo. xi. Cum g° hoc opus ſit maius g° multo melius debuit hic ocl'os eleuare. ¶ Sequit̄ tibi gr̄as agēs a quo eſt om̄e datū ut iacobus dicit. ¶ Sequit̄ benedixit. ſ. benedictōe celeſti et v̄tute v̄bi quia cōuertit̄ panis in corpus xp̄i. Et nota ꝙ hic debӡ fieri crux ſup panē: cū ſacerdos dicit: b̄ndixit ſic ꝙ manu ſiniſtra teneat̄ panis et dextera ſignet̄. Iteӡ nota ꝙ hic dӡ facere vnā crucē ſup paneӡ dicēdo b̄ndixit poſtea aliā ſup calicē et ſignificat ꝙ hoc ſacrm̄ ualet ad ſalutē corpis ⁊ aīe. Sequit̄ ac fregit ſcӡ panē qꝛ hoſtia cōſecrata ita eſt in qualibet pte ſicut in tota ut declaratū ē ſupra in p̄ricipio huius tractatus fractōe facta ¶ Sequit̄ deditqӡ diſcipul' ſuis dixit accipite ⁊ comedite ex hoc oēs. Et nota ꝙ in hoc ꝙ dicit accipite et māducate ex hoc oēs ſignificat duplicē modū māducādi. ſiue accipiēdi corpus dn̄i ſcӡ ſacmētalē ⁊ ſpualē. in ſacmētali accipius corpus dn̄i. in ſpuali icorpamur

corpi miſtico xp̄i qđ eſt eccl'ia: pri
m9 mod9 ſumēdi ſcʒ ſacŕtalis põt
eē bonoꝝ ⁊ maloꝝ ſʒ: ſcđ9 mod9. ſ.
ſpũal' nõ eſt niſi bonoꝝ ⁊ ꝑm9 ſine
ſcđo nichil ualet nec ꝓficit ꝑmo no
cet q2 ſm aplm. i. ad cori. xi. Qui
mãducat ĩdigne iudiciũ ſibi mãdu
cat ⁊ bibit. ⁊ ſãct9 Tho. in ꝓſa hu
ius feſtiuitatis corpis xp̄i dicit ſic.
Sumũt boni ſumũt mali ſorte tñ
ĩequali vite vł ĩterit9. mod9 aũt ſa
cmētal' ſumēdi ſignificat' p hoc ꝙ
dicitur accipite: modus autem ſpũ
alis per hoc ꝙ dicitur manducate

De conſecratione corpis xp̄i

SEquit' hoc eſt corp9 meum
hec eſt ſcđa pars in qua po
ſita ſolēpnitate quã adhibu
it ponit' forma quã ĩſtituit. Et pri
mo nota ꝙ li ei nõ ponit' in aliquo
euãgelio nec eſt de eẽntia forme tã
quã neceſſariũ ꝑmo ſine ipo fieret
cõſectio ſʒ peccaret mortaliter qui
ſciēter dimitteret: q2 beat9 Petr9
credidit ipm poſuiſſe et ita inuenit'
ĩ miſſali beati Petri rome. et etiã
ſic inſtituit. quare aũt ponit'. Dicē
dũ ꝙ ꝓpter cõtinuatõeʒ ad p̄ceden
tiã. Scđo nota ꝙ in his ſolis ver
bis hoc eſt corp9 meũ cõſiſtit tota
forma et tota uirtus cõſectõis poſi
to ꝙ nichil aliud diceret': dũ tñ eſ
ſet ibi materia debita ⁊ ĩtētio faci
endi qđ facit eccleſia et miniſter.
Tercio nota ꝙ poſtꝙ ſacerdos cor
p9 xp̄i tetigerit ⁊ deponit tũc debʒ
duos digitos ſcʒ policeʒ et indicē v
triuſqʒ man9 tenere cõiũctos ne de
cetero aliqđ aliud tãgãt donec cõica
uerit et letauerit nũc circa p̄dicta
v̄ba ad maiorē et clariorē euidētiã
videbunt' mľta. Et ꝑmo circa hoc
ꝙ dr̄ p̄die. i. in die cene. querit' pri
m9 circa tp̄s quare xp̄s ĩſtituit hoc
ſacr̄m in die cene et vr̄ ꝙ male q2
poſt paſſionē ĩſtitui debuit. Item
hoc ſacr̄m non debuit dari nec dat'
niſi babtizatis ſʒ babtiſm9 fuit iſti
tut9 poſt paſſiõeʒ iõ hoc ſacr̄m tũc
debuit ĩſtitui. In oppoſitũ arguo.
⁊ ꝓbo ꝙ debuiſſet xp̄s ipſum inſti
tuere añ in pricipio ſue p̄dicatõis.
q2 que ꝑmo capiunt' arcius memo
rie impmunt' ſicut pʒ de his que
in puericia homo capit ſʒ xp̄s volu
it hoc ſacr̄m artiſſime memorie ho
minis comēdari g° ⁊c̄. Dicēđ ad h°
ꝙ hoc ſacr̄m hac die ĩſtitui debuit
⁊ nõ ante ꝓpter quatuor rões: pri°
rõe huius ſacramēti neceſſarie aſig
natõis. Nã neceſſitas que aſſignat'
quare hoc ſacr̄m ĩſtitui debuit eſt
quia ad ꝑfectõeʒ nr̄am exigebat' vt
ſcʒ caput nr̄m xp̄s real'r nbis con
iũgeret' ſʒ toto tp̄e p̄cedēti xp̄s ſub
ꝓpria ſpecie nobiſcũ conſtitut9 eſt
g° nõ oportuit añ hoc ſcr̄m ĩſtitui
ſʒ tũc ſm qđ dicit Euſebi9 qñ cor
p9 aſſũptũ oblatur9 erat. Scđo rõe
legalis figuratõis. nã xp̄s quãdiu
fuit in mũdo cõuerſat9 figuras le
gis obſeruare uoluit: fact9 ſub lege
ut eos q̃ ſub lege erãt redimeret a
pccis ſm apl'm ſʒ ueniēte ueritate
ceſſat figura et ũbra ueniēte luce.
g° xp̄o recedēte per mortē quando
figure legis terminande erant de
buit inſtitui. Tercio ratione repre
ſentationis. Nam hoc ſacramētũ
eſt repreſentans terminũ domice
paſſiõis ergo cõgruũ erat immīnē
te iam paſſione inſtitui. Quarto
ratione fortioris impreſſiõis. quia
que ultimo fiũt: magis memorie
imprimũtur. ergo vltimo poſt ce
nam inſtitui debuit a diſcipul' xp̄o
receſſuro. Et hec ratio tangitur in
decretis de cõ. di. ii. c°. liquido: ubi
dicit' ꝙ in memoria et in expreſſio
ne paſſionis xp̄i eſt inſtitutuʒ. Ad

argumēta ergo ad p̄mū dicendū ꝙ
immmēte paſſiōe corda diſcipuloꝝ
magis erant affecta ad paſſionē. ꝙ̄
paſſione iam peracta: quando erāt
in memoria paſſionis: ꝓpter gau
diū reſurrectionis. ideo memoriale
paſſiōis magis erat eis ꝓponendū
anteꝙ̄ poſt. nec tūc erat memoria
le: ſed inſtituebat̄ in memoriā im
poſterꝝ celebrandū. Ad ſecūdū dico:
ꝙ nō eſt neceſſariū eundē eſſe ordi
nem inſtitutiōis ſacramētoꝝ et p
cepcionis: quia ad finez qui nobis
preſtituit̄ ultimo ꝑuenimꝰ. Ideo
eucbariſtia quodammodo eſt finis
baptiſmi: qr per baptiſmū aliquid
cōſecrat̄ ad eucbariſtie ꝑcepcionē:
ſicut p ordinem ad eius ꝑcepcionē.
Ad aliud in oppoſitū dicēdū: ꝙ illa
ratio ꝓcedit de illis que a pricipio
aliquis capere pōt: apoſtoli autē a
principio non erant tanti capaces
miſterii. ideo in fine hoc ꝓponēdū
eis fuit. Item ratio illa ꝓcedit de
illis: que memorie imprimuntur
ꝓpter affectionē ad dicentē: ſecus
eſt vnde verba amicoꝝ a nobis rece
dentiuz in fine nobis dicta magis
memorie imprimunt̄ ꝓpter qō rō
nō valet. Scōo quantū ad cōmuni
cationē: vtrū dederit ſe ſibi ipi et
ip̄e mādūcauerit. Et videt̄ ꝙ nō:
quia qō manducatur in cibum ſu
mit̄: ſed aſſumēs nō eſt aſſumptū
ergo ⁊c̄. In oppoſitū habet̄ de cō.
di. ii. dn̄s ihesus ip̄e cū aplis cōui
uia et cōuiuium ip̄e comedens et
qui comedit̄. Reſpōdeo ⁊ dico ꝙ de
hoc eſt duplex oppinio. dicūt enim
quidaz: ꝙ nō mādūcauit xp̄s corpꝰ
ſuū in cena: ſed tantum accepit in
māibꝰ. Sz expreſſe habet̄ Ma. iiiᵒ.
Cūqz cōmediſſet et bibiſſet ⁊c̄. ꝙ
xp̄s cōmedit et bibit in cena corpꝰ
⁊ ſanguinem ſuū et ꝙ etiā ip̄e ꝑti
cipauit eiſdē ſcz diſcipulis. et ideo

cōmunius tenet̄ ꝙ ip̄e ſuū corpus
mādūcauit et ſanguinē ſuū bibit.
vnde et ab antiquis verſus factus
eſt. Rex ſedet in cena turba cinctꝰ
duodena: Se tenet in manibus ſe
cibat ipſe cibus. Sed nota ꝙ ipſe
nō mādūcauit ut aliquē effectum
cōſequeret̄ a ſacramēto: ſed ut aliis
exemplū daret manducādi. Ad ar
gumētum ergo dicēdum: ꝙ idem
nō poteſt eſſe aſſumēs ⁊ aſſumptū
ſub ſpecie ꝓpria et eadem: ſed ſub
ſpecie alia imo bene xp̄s in ſpecie
ꝓpria: quodāmodo diſtat a ſeipſo:
ſed ſub ſpecie ſacramēti vnde nūc
vti ſub ſpecie ꝓpria eſt in celo: ſed
ſub ſpecie ſacramēti eſt in altari:
et ſic nō eſt incōueniens ¶ Tercio
vtrū Jude tradiderit corpꝰ ſuuz.
Et videt̄ ꝙ non: qr ipſe met dicit
Mathei. viiᵒ. Sacramētuz nō eſſe
dandum canibꝰ: ſed ip̄e debuit im
plere qō mādat ergo Jude nō dedit
corpus ſuū ſanctū. in oppoſitū: qr
ſine excepcione dicit̄ Mabei. viiiᵒ.
Accipite ⁊ cōmedite om̄s gᵒ Jude
dedit. Reſpondeo dicēdum: ꝙ ſcōz
Auguſti. corpꝰ ſuū xp̄s dedit Jude
cū aliis ꝓpter duas rōnes. Primo
vt exemplū nobis daret: ꝙ peccato
ribus occultis nō ſunt ſacramēta
neganda. Scōo ut omnē occaſionē
male faciēdi ſibi auferret: ip̄e eniz
Judas occaſionē male faciendi ha
buiſſet quodamᵒ: ſi inter alios eſſz
priuatꝰ. Ilarius tamē contrariuz
videt̄ tenere ſed p̄mū nunc cōiter
tenet̄. Ad argumētū ergo dicēdū:
ꝙ licet Judas tūc canis eſſet: erat
tamē occultꝰ. ideo noluerit detege
re coram aliis ne in deſperationez
veniret: et ſic liberius peccaret
Quarto vtrum ſub buccella ſibi
dederit. Et videtur ꝙ ſic. qr Jo.
xiiiᵒ. dicitur ꝙ poſt buccellā panis
intrauit in ipſum ſathanas ergo

accipiẽdo buccellam peccauit. In
oppoſitũ per glo. Cui intinctuꝫ pa
nem porrexero ⁊c̃. Reſpõdeo: xp̃s
Iude ꝑmo dedit corpus ſuuꝫ cum
aliis diſcipulis: ſed poſt buccella ei
porrecta intincta in oſtentiõeꝫ per
ditionis eius purꝰ panis fuit ſicut
habet̃ ex glo. iam inducta Io. xiii°.
⁊ hoc dicit ſc̃us Tho. in. iiii°. ſuo.
Ad argumẽtum dicendum ꝙ iam
ſathanas in ip̃m intrauerat ſꝫ tũc
dicitur intraſſe: qꝛ peccatuꝫ ſuum
magis fuit augmẽtatũ ꝓpter pre
ſumptionẽ: quia cũ magiſtro ma
nũ mittebat in catino: vt audatia
bonam cõſciẽtiam mẽtiret̃. vt dici
tur Mathei xix°. ſup illud qui in
tingit mecũ manũ ⁊c̃. et ratione
huiꝰ augmẽtati peccati: dicit̃ in eo
intraſſe ¶ Tercio circa hoc ꝙ dicit̃
et eleuatis oculis: cũ nullꝰ euange
liſta hoc poſuerit: quare hic ponit̃.
Reſponſio ab Inno. ꝙ ab apoſtol̃
multa ſunt tradita: que ab euãge
liſtis non ſunt ſcripta: ſicut illud
Pauli. qd̃ apparuit plus q̃ quigẽ
tis fratribus: nõ põitur ab euãge
liſtis: ꝓpter qd̃ nota. ꝙ ad euidẽci
am multoꝝ que hic addunt̃: ꝙ euã
geliſtaꝝ ꝑcipua cura fuit euãgelia
conſcribere hiſtoriam: q̃ formas
tradere ſacramẽtoꝝ quas apl̃i ſicut
a xp̃o accepeꝛũt ꝓmulgaueꝛũt: et
ſancte eccleſie tradiderunt. ante q̃
enim ſcripta eſſent euãgelia ꝑ An
nos aliquos facta erat ſacramẽtoꝝ
inſtitutio a xp̃o: et ip̃a ſacramẽta
iam fuerãt ꝑ apoſtolos ꝓml̃gata.
Quia Matheꝰ apl̃s et euãgeliſta
ꝑmus ſcripſit euãgeliũ in iudea.
Anno dñice incarnatõis. xl. a paſſi
one viii. Conſtat auteꝫ ex actibus
apoſtoloꝝ: ꝙ añ erat frequẽs uſqꝫ
ſacramẽtoꝝ in eccl̃ia ꝑmitiua. ideo
in canone miſſe quo eccl̃ia utitur:
generalis forme verboꝝ quaꝫ xp̃s

expreſſit quedam adiecta ſunt: que
nullus euãgeliſtarũ dicit̃ expreſiſſe
ſicut eſt illud eterni teſtamẽti: mi
ſteriuꝫ fidei Iteꝫ ip̃i euãgeliſte ſe
mutuo ſuppleuiſſe legunt̃: que ab
aliquo illorum vel a quibus ſunt a
miſſa: ſicut patet cuꝫ tres euange
liſte poſuerint hoc eſt corpꝰ meuꝫ:
ſolꝰ Lucas adiecit: qd̃ ꝓ nobis tra
detur. ⁊ tamẽ Matheꝰ et Marchꝰ
dicũt: pro mł̃tis: Luchas dicit: pro
uobis. Mateus autem: in remiſſio
nẽ peccataꝝ adiecit. Igitur ea que
apponunt̃ poſſunt ex aliis locis euã
gelii approbari. et per hoc patꝫ reſ
põſio ad mł̃ta que obici poſſũt ⁊ de
h° habes vt dicit Inno. in decretis
cum marthe. Quar° circa hoc qd̃
dicitur corpus meum mul ta que
runt̃. primo quare nõ dixit ita be
ne caro ſicut corpus qꝛ in Iohan
ne dr̃. Caro mea vere eſt cibꝰ ergo
et hic debuit dicere ꝑcipue: quia ca
ro magis ſonat ad nutriẽdũ aliqd
qd̃ ad nutriẽdũ ꝑtinet. Sed dicẽdũ
ꝙ duplex eſt rõ quare nõ dixit caro
mea. vna natural̃ realis qꝛ real̃r
corpus plus dicit q̃ caro ſm̃ uſum
loquẽdi. qꝛ corpꝰ importat carneꝫ
neruos ⁊ oſſa: ex quibꝰ omnibꝰ eſt
homo: et cõſtat veꝝ corpus xp̃i: ca
ro aũt nõ eſt. qꝛ hic accipit̃ corpꝰ
ꝓ illo qd̃ traxit de v̾gine: qd̃ eſt paſ
ſũ et crucifixum. ideo debuit dicere
corpꝰ. Alia ratio eſt miſtica. ad de
ſignãdũ ꝙ incorꝑamur ꝑ hoc ſacri
ficiũ corpi miſtico: vt habet̃ in il
la decretali. Cũ Marthe. Et nota
hic ꝙ in hoc ſacrificio aliqd eſt ſac̃
mẽtũ tm̃: aliqd res tantũ: et non
ſac̃mẽtũ aliqd res ⁊ ſacr̃m. ſacr̃m
tm̃ ſũt ſpecies panis et vini: que
iõ dicuntur ſcr̃m: qꝛ aliud ſignifi
ficãt ſed nõ ſũt res: qꝛ ꝑ aliõ nõ ſig
nificãtur. Sed ſacr̃m et res ſacra
menti eſt corpus xp̃i verum: quia

eſt res : q2 eſt aliud ſacrum ſignifi
catū. ſed dicit̄ ſacr̄ntū q2 ſignificat
vnionē fideliū. res aūt et nō ſacra
mentū eſt vnitas fideliū in criſto
capite ſuo ¶ Secundo querit̄ utrū
corp9 xp̄i ſit ibi realiter. Dicendū
ꝙ ſcōm Auguſti. li. lxxxiii°. queſti
onū. Quaſi circūſtancia ſcripture
expōit ſcripturā: an dicta in ea de
beant accipi ꝓprie uel figuratiue:
verbi gratia Jo. iii°. dixit criſt9.
Ego ſuz vitis uera. ſi uolū9 ītelli
gere utꝝ dixit ꝓprie uł figuratiue
uideat̄ qō ſequit̄ et vos palmites:
ſic ergo fuit criſt9 vitis ſicut apł'i
palmites: conſtat aūt ꝙ apł'i non
fuerūt palmites ꝓprie: ſed figura
tiue: ꝛ ita xp̄s uitis. Ad propoſitū
xp̄s dixit. hoc eſt corp9 meū. Vide
am9 quid ſequit̄: qō ꝓ uobis trade
tur: conſtat aūt ꝙ corp9 xp̄i natū
de v̓gine. ergo illō uerbū eſt dictū
ſcōm ꝓpriam ſignificationē: non
ſcōm methaforicā uel figuratiuaz
locutionē. Ter° querit̄ quid ſigni
ficat iſtud pronomē hoc: q2 aut de
monſtrat panē aut corp9 criſti: ſi
demonſtrat panē falſum eſt dicere
ꝙ panis ſit corp9 xp̄i: ſi dicas ꝙ de
monſtrat corpus xp̄i falſum eſt:
q2 nondū eſt ibi. Ad hoc reſpondet
glo. de. cō. di. ii. Et dicit ꝙ illō ꝓ
nomen hoc materialiter ponit̄: et
nichil ſignificat quouſqz totū ē ꝓ
nūciatū: ſed hoc nō valet. q2 ſunt
v̓ba ſignificatiua ꝛ opatiua. Itez
idem poſſz peti quādo ipſe dicit in
conſecrādo: quid oſtēdebat: ſi dicas
panē: falſum eſt. q2 panis nō eſt
corp9 verū. dicendū breuiter ſicut
dicit beat9 Tho. in. iiii°. ar°. viii°.
ꝙ illō ꝓnomē hoc: eſt oſtēſiuū rei
cōmunis uterqz termino ſcz aquo
et ad quem: commune aūt in hac
tranſubſtātione: ſunt accidētia in
alteratione ſubiecti et in generati
one materie. Dico ergo ꝙ non de
moſtrat terminum tranſubſtanti
onis determinate: q2 tūc ſignifica
tio locutiōis preſupponeret entita
tē rei ſignificate: et nō eſſet cauſa
ei9 cū tamē hec uerba non ſolum
ſint repreſentatiua et imo cauſati
ua: et ꝑ conſequēs precedūt ſaltim
natura effectū: nec iteꝝ demōſtrat
terminū a quo determinate. quia
ei9 ſignificatio impediret ueritatē
ſignificatiōis toci9 locutiōis. relin
quit̄ ergo ꝙ demonſtret: hoc eſt
comūe uterqz termino et per hoc
patet ſolutio ad obiectū. Sed ꝗdaz
doctor dicit ꝙ iſtud ꝓnomē hoc ut
hic accipit̄ eſt demonſtratiuū quā
tū ad intellectū nō quantū ad ſen
ſum ita ꝙ demonſtrat corp9 criſti
ꝓ illo. Quarto uidet̄ ꝙ ſacerdos
nō dicat ueꝝ dicendo hoc eſt corp9
meū q2 illō nō eſt corp9 ſacerdotis
ſed xp̄i. Dicendū ꝙ imo. q2 nō dicit
niſi in ꝑſona xp̄i: nō in ꝓpria ꝑſo
na: quia tūc falſum eſſet. ſed loqui
tur recitando v̓bum xp̄i qō hanc
efficatiā habz cū profert̄ a ſacerdo
te cuz intentione debita ut ſupra
dictū eſt ¶ Quīto utrū hec forma
ſit bona uel cōueniēs: videt̄ ꝙ nō.
q2 in formis aliorū ſacramētoruz
ponit̄ aliquid ꝑtinēs ad miſteriū:
ſicut in baptiſmo dicitur. Ego te
baptiſo. ſed in hac forma nō ponit̄
act9 miniſtri ergo ꝛc̄. Dicendū ꝙ
in aliis ſacramētis miniſter dupli
citer operat̄. Vno modo uerba pro
nunciās: aliomodo actum aliquez
exteriorē excercēs ut in baptiſmo
apparet. Ideo opoꝛtet ꝙ in illis
verba ꝓlata ſignificent actū excer
citiuuz: ſed in iſto ſacramento mi
niſter non operat̄ niſi ꝓnuncians
verba. ideo oportet ꝙ uerboꝝ ſigni
ficatio immediate ad hoc ꝙ efficit̄
referatur. quia in hoc ſacramento

eius perfectio in ipſa materie con
ſecratione conſiſtit . vbi miniſter
nullū actum habet: niſi ꝓnūciatio
nē uerboꝝ . ideo hoc eſt conueniēs
forma huiꝰ ſacramēti : hoc eſt cor
pus meū . Et ſic apparet ad argu
mentū . ꝙ in forma que eſt de eſſe
ſacramēti : actus miniſtri poni nō
debuit: cū nullum actū exteriorez
habeat in cōſecratione: in qua con
ſiſtit eſſentia ſacm̄enti ¶ Quarto
circa hoc ꝙ dicit̄ bn̄edixit ac fregit
querit̄ ſi v̈tute iſtorum uerboꝝ ſcꝫ
hoc eſt corpꝰ meū fit cōuerſio . gͦ .
xp̄s ꝑmo fregit quam cōfecerit: ſed
eccl'ia ꝑmo cōficit poſtea frangit.
ergo uidet̄ ꝙ male faciat. Itē xp̄s
quādo tradidit ap'lis corpꝰ iam cō
fecerat . ſed ꝑmo tradidit et dixit
accipite et mādu cate: et poſt ſcōm
euāgeliſtas ¶ Sequitur hoc corpꝰ
meū . ergo uidet̄ ꝙ v̈ba male ordi
nant̄ uel ꝙ xp̄s ꝑ alia uerba cōfece
rit . Dicendū ꝙ de hoc quadruplex
eſt oppinio dicunt enim aliqui ꝙ
q² xp̄s habet poteſtatem excellēcie
in ſacramentis abſqꝫ omni forma
cōfecit . et poſt uerba ꝓtulit aliis
formā dando . deinde conſecrādo .
et hanc oppinionē tangit Inno .
ſed hoc non uidet̄ cōueniēs . q² in
textu euāgelii dicit̄ bn̄dixit qō ſine
aliquibꝰ uerbis nō eſt factuꝫ Alii
dicūt ꝙ cōfecit nō ſub his uerbis:
ſed ſub aliis nobis ignotis . ſed hoc
eſt incōueniēs . q² ſacerdos ſine his
verbis conficiēs ea ꝓfert ut tunc
ꝓlata a xp̄o . vnde ſi tūc nō fiebat
illa cōuerſio ꝑ illa uerba nec modo
fiet . Ideo alii dicūt ꝙ xp̄s cōfecit
ſub eiſdez uerbis que ſunt nūc ſed
ea bis ꝓtulit . ꝑmo modo tacite cū
bn̄dixit . ſcōo cū apte diſtribuit vt
formā coſecrādi daret: ſed hoc etiā
nō uidet̄ cōueniēs: q² nō ꝓferunt̄
a ſacerdote cōſecrāte in ꝑſona xp̄i
vt in occulto ꝓlata: nō eniꝫ dixit:
bn̄dixit dicēs . hoc eſt corpꝰ meū .
ſed bn̄dixit ⁊ dedit dicens . Accipi
te ⁊c̄ . Et ideo alii meliꝰ dicūt ꝙ
xp̄s ea tantuꝫ ꝓtulit ſemel: et eis
ſemel ꝓlatis cōſecrauit: et formā
conſecrādi dedit: hoc enim ꝑticipi
um dicens nō importat cōcomitā
tiam ſolum ad hoc v̈buꝫ dedit: ſed
ad hoc cū aliis predictis: vt ſit ſen
ſus dū bn̄dixit et fregit et dedit
diſcip'lis ſuis hec uerba protulit .
Accipite ⁊c̄ . Vel ſcōm quoſdaꝫ euā
geliſtas nō ſeruat ordinē uerboruꝫ
que a dn̄o ſunt ꝓlata . ordo enim
fuit talis . Accepit panē ⁊ bn̄dixit
dicens . Accipite: ſed ꝑmū meliꝰ di
citur: et per hoc patet reſpōſio ad
argumēta : vide ꝑ te metip̄m hic
nō plus Similimodo ⁊c̄ hic poni
tur forma cōſecratiōis ſanguinis .
et diuidit̄ in duas ꝑtes . Naꝫ ꝑmo
ponūtur quedā ꝑ̄ambula . ſcōo ip̄a
forma . hic eſt eniꝫ calix ⁊c̄ . Ad huc
ꝑma in tres . quoniā in ꝑma ponit̄
preambulū ex ꝑte temporis cuꝫ di
cit ſimilimō ⁊c̄ . ſcōo ex ꝑte modi ⁊
obſeruatiōis ibi . Iteꝫ tibi gratias
agens . tercio ex ꝑte traditiōis ibi .
Et dedit diſcipulis ⁊c̄ . Dicit ergo
ꝑmo ſimilimͦ poſtq̄ cenatuꝫ eſt:
ad deſignādum huius ſacramenti
integritatis unitatem . Naꝫ ſicut
ad cibationē corꝑalem nō ſufficit
cibus ſolidꝰ ſiue liquido: ita uoluit
xp̄s ꝙ ſit in cibatione ſp̄ūali ⁊ hec
eſt vna rō quare datur ſub utraqꝫ
ſpecie ¶ Sequit̄ poſtq̄ cenatū eſt
hic ponit̄ aliquid ex ꝑte temporis:
q² poſt cenaꝫ agni paſchalis factū
fuit et cauſam huiꝰ reddit Inno .
dicens . ꝙ in lege ueteri om̄ia ſacri
ficia erant eis in figura : et ſi ibi
erat aliquid boni: totū erat ex ꝑte
oꝑantis nō rei oꝑate . habebant
enī in precepto: vt patet exodi . v .

ꝟt in memoria tranſitus filioruʒ
Jſrahel celebrarent paſca : et ille
agnus quem tunc comedebant : fi
gurabat illum agnū : de quo dicitᷣ
Jo. 1º. Ecce agnꝰ dei ⁊c̄. Et ideo
adueniēte ueritate : ceſſare debuit
figura : ꝓpter qō ut daret terminū
legi antique. Comeditᷣ ad veſpe
ram : et ſtatim introduxit ſacrifici
um uerū. nec propter hoc aliquis
debʒ arguere : ꝙ hora illa debeamꝰ
nos facere : quāuis aliquo tempore
fuerit cōceſſuʒ : vt patet de. cō. di.
.ii. Sacramento : ſed poſt fuit ordi
natū ꝙ aliter nō debeamꝰ cōmuni
care uel celebrare quaʒ ieiuni. ita
habes de. cō. di. i. Placuit. niſi in
caſu neceſſitatis uel infirmitatis
poſſumꝰ cōmunicare ut et dictū ē
¶ Sequitᷣ accipiēs hic tangitᷣ aliqd
ex parte operātis qꝛ dicit accipiēs
ſcʒ in manibꝰ : et hūc preclaꝝ cali
ceʒ : et dicitᷣ preclarꝰ pro quāto in
ſacramētis nichil eſt ſolemniꝰ ꝙ̄
corpus et ſanguis de. cō. di. ii. Jtē
ad deſignanduʒ ꝙ in uaſe decenti
debet adminiſtrari ¶ Sequitur in
ſanctas : ratiōe mūdicie ac venera
biles : ratiōe potencie et inunctiōis
criſmate ſancto et benedictionis.
¶ Sequitᷣ. Jtem tibi grās agens
bn̄dixit et dixit : accipite et bibite
ex hoc omnes : et hic ut ſupra dictū
eſt. Nota duplicem modum potati
onis ſcʒ ſacramētalis et ſpiritualꝰ.
ideo dixit accipite ⁊ bibite ¶ Sequi
tur hic eſt calix. hic ponitᷣ forma
ſanguinis : et eſt iſta. Hic eſt calix
ſanguinis mei noui et eterni teſta
menti miſteriū fidei : qui ꝓ uobis
et multis effundetᷣ in remiſſioneʒ
peccatoꝝ ¶ Circa hanc ꝑtem ponē
tur notabilia et ſcđo mouebuntur
dubia. Quantū ad ꝓmū notanda
ſunt tria. ꝓmo nota ꝙ dicendo ſi
mili modo ſacerdos debet diſcoperi

re calicem : cum ꝓfert illa uerba ;
accipiens calicem : debet ipſum re
cipere cum manibus ambabus et
debet modicū eleuare ⁊ duʒ dicit :
bn̄dixit : debet facere crucē ſuper
caliceʒ tenendo caliceʒ cum manu
ſiniſtra : ne tactu ulꝰ impetu cadat
et facta cruce : iterū cū alia manu
tenere calicem ſicut ante : et hoc
facto tenēdo calicē modicū alte cū
ambabus manibꝰ proferre uerba
conſecratiōis habēdo ſi poteſt intē
ciōnē eleuatā ad dn̄m nō ſapirādo :
ſicut ⁊ aliqui fatui : ſed honeſte uer
ba dicēdo. Scđo nota de hac cruce
quid ſignificat : qꝛ ſcʒ ꝙ hoc ſacra
mētū ualet ad ſalutē anime et cor
poris : ut ſupra dictū eſt de hoc : qua
re nō oportet replicare. Terº nota
ꝙ ꝓlatis uerbis cōſecratiōis uſqʒ
ibi. Jn remiſſionē peccatoꝝ : debet
eleuare caute calicē : nō nimis : ſed
aliquātulū ſuꝑ caput. ſ. in directū
ne aliquid effundatᷣ. Quantuʒ ad
quartū : ad maiorē euidenciā horū
verboꝝ et totius forme ſanguinis
et intellectū hēnduʒ : querūtur hic
aliqua. ꝓmo vtrū illa que addunᷣ
hic. noui ⁊ eterni teſtamēti miſte
riū fidei ⁊c̄. ſint de eſſētia forme.
Et videtᷣ ꝙ nō : qꝛ ad cōſecrationē
corporis ſufficiunt hec uerba : hoc
eſt corpꝰ meū : igitur ad cōſecrati
onē ſufficiūt hec uerba. Hic eſt ca
lix ſāguinis mei. Jn oppoſitū eſt
ritus ecclꝰie. Nam ſacerdos nō ele
uat caliceʒ ꝙ̄diu hec uerba dicunᷣ
ſed poſtꝙ̄ omnia dicta ſunt ergo
ſunt de eſſencia forme. Dicēdum ꝙ
omnia illa uerba ſicut de eſſentia
forme ꝙ̄uis aliq̇ dicāt ꝙ nō ꝓpter
ratiōem predictam : tamen aliqui
dicūt melius et comūius : et hanc
viam ſequitᷣ ſanctꝰ Tho. in. iiiº.
ſentēciarū ꝙ de forma eſt totum.
Cuius rō eſt : qꝛ cōditiōes appoſite

ad ſubiectum uel predicatum: ſunt
de integritate locutionis. Jtē illō
qō ſequit̄ nō eſt p ſe locutio pfecta
ſed eſt determinatio pdicati. Jtez
eſt ibi qui: qō eſt relatiuū ad prio
ra et ſic concludit ꝙ omīa illa vba
ſunt de eſſencia forme que ſi dimit
terent̄ nō eſſet cōſecratꝰ ſanguis.
Ad argumentū dicēdū ꝙ cū eucha
riſtie ſacramētum memoriale ſit
paſſionis dn̄ice in cōſecratione cor
poris non repreſentat̄ niſi panis
ſubiectū: ſed in cōſecratiōe ſangui
nis repreſentat̄ paſſiōis miſteriū:
nō enim a corpore fuit ſeparatus
ſeorſum ſanguis eius: niſi p paſſio
nē: et ideo cōditiōes dn̄ice paſſiōis
exprimūtur per uerba ſequētia ma
gis in cōſecratiōe ſanguinis: quā
in cōſecratione corpis ¶ Secūdo que
ritur vtrū hec forma ſit cōueniēs:
et videt̄ ꝙ nō: quātū ad vborū cō
uenietiā. Nam incōuenieter uide
tur dicere calix: ſed deberet dicere
ſanguis ſicut dictum eſt ſupra in
recto corpꝰ meū et ita debuit dici
ſanguis meꝰ. Jtem contra hoc
qō dicit̄ noui ⁊ eterni: q2 nouū et
eternū videt̄ cōtrarietatē importa
re: q2 eternū caret pricipio ⁊ fine:
nouū autē eſt qō ſuo principio pro
pinquū eſt ergo mala. Jtez cōtra
hoc qō dicit̄ teſtamēti: quia teſta
mētū uidet̄ ptinere ad traditionē
mādatorū: vnde et tabule cōtinē
tes xp̄i precepta: dicuntur tabule
teſtamēti: ſed traditio mādatoruz
eſt alia a traditione ſacramētorū
ergo ⁊c̄. Jtem cōtra hoc qō dicit̄
miſteriū: q2 illud qō pōt inducere
ad errorem non debet apponi: ſed
hoc qō dicit̄ miſteriū eſt huiuſmo
di: q2 ex hoc uiſum eſt aliquibꝰ cor
pus xp̄i uerū nō ibi cōtineri ergo
⁊c̄. Jtem uidet̄ male dici fidei: q2
hoc ſacrm̄ precipue eſt caritatis.
ſicut baptiſmꝰ fidei: ergo debuit
dicere caritatis et nō fidei. Jtem
nō uidet̄ bn̄edictum qui pro uobis
effundet̄: q2 ſicut ſanguis ꝓ nobis
eſt effuſus: ita corpꝰ xp̄i ꝓ nobis
traditū: ſed ſuperiꝰ nō fuit dictum
in forma corporis: qō ꝓ uobis tra
detur. ergo nec hic debet poni qō
pro uobis effūdet̄. Jtem paſſio xp̄i
eſt pterita ergo nō uidet̄ bn̄edictū
tradetur nec effundet̄ ymo debet
dici qui effuſꝰ eſt. Jtem paſſio xp̄i
fuit ꝓ omnibꝰ ergo uidet̄ ꝙ debe
ret dicere ꝓ omnibꝰ et nō ꝓ uobis
et ꝓ multis: q2 alias xp̄s nō eſſet
redēptor niſi aliquoꝝ. Jtem uide
tur ꝙ deberet dicere ꝓ omnibꝰ nō
ꝓ uobis uel multis. Reſpōde ꝙ hec
forma eſt ualde conueniēs. Unde
nota ꝙ hec locutio hic eſt calix ſan
guinis mei figuratiua eſt: Et pōt
intelligi dupliciter. Unomodo ut
accipiat̄ ibi cōtinēs ꝓ cōtento ſicut
eſt dicere bibo calicem uel cyphuz
vini ideſt uinū qō eſt in calice uel
cypho et talis ſenſꝰ eſt. Sed tunc
querit̄ quare dixit ſic. dicenduz ꝙ
ratio eſt. q2 ſanguis de ſui ratione
nō dicit aliquid potabile. imo ma
gis aliquid qō natura abhorret ſū
me in potu: et q2 ſanguis xp̄i in
hoc ſacm̄ēto cōſecrat̄ ut potꝰ. ideo
opportuit aliquid addi quod ad po
tum ptineret ſcz calicē. Aliomodo
poteſt intelligi ut ſit methaforica
locutio: ut p calicē xp̄i paſſio deſig
nat̄: ſicut eniz calix vini inebriat
ſic et paſſio ſui amaritudine quaſi
hominē extra ſe: trahit. et hoc mo
do loquēdi xp̄s uſus eſt loquēs de
ſua paſſione dicēs Mathei xxvi°.
tranſeat a me calix iſte: et hic mo
dus eſt bn̄e cōueniēs ī hac forma:
q2 vt dictū eſt in cōſecratione ſan
guinis exprimit̄ directe miſteriuz
paſſionis. Ad pmū ergo argumētū

dicendū eſt: ꝙ non eſt ſimile: quia
corpus de ſui ratione: nō dicit ali
quid repugnās cibo ex ipſa nomi
natione: ſicut ſanguis repugnat
potui. Ad ſcōm nota ꝙ pro euiden
cia huius argumēti et aliorū que
ſequitᷣ: ꝙ uerba hec que addunᷣ in
cōſecrationē ſanguinis: exprimūt
conditiones paſſionis: et precipue
ſcōm qō operanᷣ in ſacramentis.
Sūt autē tria conſiderāda in paſſi
one: ſcōm ꝙ in ſacramētis operatᷣ.
Primo cōſiderādum eſt effectus: quē
inducit: qui eſt remiſſio peccatoꝝ:
et hic tangitᷣ in hoc: qui ꝓ uobis
et ꝓ multis ⁊c̄. ſcōo mediuȝ quo
iſte effectus in alios transduci qō
eſt fides: qua mediāte habȝ effectū
et in his qui ꝓceſſerunt et in hiis
que ſequunᷣ. Et quātuȝ ad hoc qō
dicit miſteriū fidei: qō quideȝ pōt
referri ad ipſam paſſioneȝ que eſt
miſteriū fidei ſcȝ occultū quedam
latens precipue: et apud antiquos
et diuerſimode figurata: et ad ipm
ſanguinē ꝓut in ſacramēto cōtine
tur: qō quideȝ latet ſub ſpeciebus
et maximā habet difficultatem ad
credendum unde antenomatice di
citur miſteriū fidei. Tercio finis
ad quem pduci: qui eſt eternoruȝ
bonoꝝ pceptio: ad quaȝ introduxit
xp̄us p ſanguinē ꝓprie paſſiōis: in
quo nouū teſtamētum cōfirmatᷣ;
nō quideȝ ꝓmittens temporalia;
ut prius: ſed eterna. Et quātū ad
hoc ꝙ dicit noui ⁊ eterni teſtamē
ti et qꝛ finis prior eſt principio in
intentione. ideo fine premiſſo per
medium ad effectū paſſionis; oſten
dēdū uerba forme ꝓducūtur. his
uiſis. Ad formā argumēti dicēdū:
ꝙ dicitur nouū teſtamentum hoc
ſacramētū: qꝛ in renouatiōe mūdi
inſtitutum eſt ſcȝ tempore noue
gratie. et eternū ratiōe bonorum
eternoꝝ que cōfert. uel qꝛ cōtinet
xp̄m qui eſt perſona eterna. et ſic
diuerſimode nō eſt incōueniens.
idem dici nouū et eternū. Ad ter
ciū dicendū: ꝙ hoc ſacramētū dicitᷣ
teſtamētū ratione ꝓmiſſiōis a pa
tre celeſti et rōe bonoꝝ eternoruȝ
precepta autē omium dicunᷣ teſta
mentū: tanꝙ uia ad conſequēduȝ
hereditatē ꝓmiſſam. Ad quartuȝ
dicendū ꝙ nichil ꝓhibet in aliquo
occulto et figurato eſſe ſcōm ueri
tatem: propter qō friuolaȝ occaſio
nem erroris accipiūt; qui negant
ſanguinē xp̄i ſcōm ueritatem eſſe
in altari: ꝓpter qō eſt ibi miſteri
um. Ad quītum dicēdum: ꝙ licet
hoc ſacm̄ ſit caritatis: tn̄ ad effectū
huiꝰ ſacramēti pcipiendū neceſſa
rio oportet fidem ſupponere: qua
mediāte quis: effectū pticipat. ideo
tanꝙ mediū ꝓducens ad effectum
poſuit hic fidē potius ꝙ̄ caritatem
Ad vi. dicendum: ꝙ in conſecrati
one ſanguinis: propriꝰ ſignificatᷣ
paſſio: quē in cōſecratiōe corporis.
ideo melius debuit hic poni effun
detᷣ quā ſupra. Uel ſic ꝙ in cōſecra
tiōne corporis nō debuit poni tra
detᷣ: ſed in cōſecratione ſanguinis
ſic effundetᷣ ꝓpter ratiōeȝ tactam
in ratiōe ſuperius poſita. Ad ſepti
mū dicendū: ꝙ hec uerba recitanᷣ
tanꝙ ꝓlata a xp̄o: qui pro tempo
re illo nōdū tradiderat corpꝰ ſuū:
licet de ꝓpinquo eſſet traditurus.
Ad octo dicendū ꝙ ſanguis xp̄i fu
ſus eſt pro omibus quantū ad ſuffi
cientiā qꝛ una gutta ſuffeciſſet. ſȝ
non quantū ad efficatiā: niſi pro
electis. ideo nō dicit pro omnibꝰ:
ſed pro uobis quantū ad apl̄os et
ſacerdotes: quibus mediantibus
effectꝰ paſſiōis ad aliquos ptingit
p diſpoſitionem ſacramentoꝝ: ſed
dicit pro multis: quantū ad electos

Nūc aūt ad euidētiā clariorē huius
ſacr̄i octo p ordinē querunt̄. Pri° de
mō ſūptōis. ſcōo de m° miſtratōis ſi
ue traditōis. Ter° de vi cōſecratōis.
Quarto de veritate locutōis. Quī°
de ueritate appoſitōis. Sexto de quā
titate trāſgreſſiōis. Septimo de mō
exiſtēte et cōiūctōis. Octa° de effectu
additionis et remotionis. Quantū
ad primum videnda ſunt duo. Pri
mo vtrum ſemper debeat ſumi ſub
utraqȝ ſpecie. Dicendum ſecundum
ſanctuȝ Thomam. ꝙ ſit de conſecra
tione diſtinctōe ſecunda. Relati. ubi
dicitur. Tociens ſumat quociens ce
lebrat. ſed quid ſi infra miſſam aliqs
infirmetur ad mortem: nec habet ſa
cerdos aliaȝ hoſtiam niſi illam cum
qua celebrat. Dicendum quod in ta
li caſu debet diuidere hoſtiā et vnaȝ
partem ſumere et aliam infirmo da
re. Secundo queritur utrum laicis
debeat dari ſub utraqȝ ſpecie. Dicen
dum quod licet greci ſic faciāt et be
ne ſumendo ſub utraqȝ ſpecie: tamē
nos latini melius facimus miniſtrā
do ſub vna ſpecie ipſi populo: et nō
ſub utraqȝ ſpecie triplici ratione.
Primo ne crederent totum non eſ
ſe ſub utraque ſed diuiſim. Secundo
ne forte ſanguis efunderetur eis mi
niſtrādo: quod contingere poſſet fre
quenter cum multi inepte ad comu
nicandum ſe exponant. Tercia ratō
eſt: quia in ueteri lege in omni ſacri
ficio erat libamē de quo nil habebāt
offerentes: ſed ſolum habebant de ſa
crificio: per libamen autem ſignifi
catur ſanguis criſti: per ſacrificium
autem corpus eius. Ideo melius in
ſtituit eccleſia ut ſub ſpecie panis ſo
lum daretur. Quantum ad ſecūdū
queruntur tria. Primo utrum in a
liquo caſu debeat dari hoſtia non cō
ſecrata pro conſecrata. Et dicenduȝ
quod nullo modo: quod in ſacramen
to ueritatis non debȝ eſſe aliqua fic
tio: cum enim manducans adoret
quod manducat: ut dicit Aguſtinus
Daret ſibi ſacerdos occaſionem ydo
latrandi. unde etiam Decretalis di
cit. Quod abicienda ſunt falſa reme
dia que uenenis ſpiritualibus ſunt
grauiora extra de celebratione quar
to capitulo. Ab homine. propter qō
dampnabiliter peccat aliquis ſacer
dos: qui pueris uel infirmis: uel ali
is aliquando dat hoſtiam non conſe
cratam pro conſecrata. Secundo
queritur utrum pueris ſit miniſtrā
dum corpus criſti . et in qua etate.
Reſpondeo ſecundum ſanctum Tho
mam in quarto. Quod pueris caren
tibus uſu rationis: qui non poſſunt
diſcernere inter cibum ſpiritualem
et corporalem: non debet dari euca
riſtia: licet quidam greci contrariū
teneant: ſed irrationabiliter. quia
ad eucariſtie ſuſceptionem requirit̄
deuotio actualis: quam tales pueri
habere non poſſunt: ſed pueris inci
pientibꝰ iam habere diſcretionem:
etiā ante perfectam etatem puta cū
ſint. xii. ānorū aut circa: poteſt dari
ſi in eis ſigna diſcretōis et deuotōis
appeāt. Ter° querit̄ vtꝝ debeat dari
ad ſumēdū aliqō expimētū: uł ad ꝓ
bādū de aliqua vitate uł falſitate. Di
cēdū ſm Tho. ꝙ corpꝰ xp̄i nullo° dȝ
dari ad ſumēdū aliqō experimētum:
uel propter aliquaȝ purgatōeȝ: licet
hoc videat̄ innuere quoddā decretuȝ
qr illud decretū eſt iā abrogatū per
eccłam: ut dicit idē ſāctꝰ Thomas in
vltima pte ſūme. Quātū ad terciuȝ
querit̄ pmo utrū ſint in triduo mor
tis corpis xp̄i cōſectuȝ fuiſet: fuiſſet
ibi anima. Dicēdū ꝙ non ratō eſt qr
cū aiatio ſit ꝓpetas intrinſeca cōſtat
ꝙ ſicut corpꝰ xp̄i in ꝓpa ſpē erat ex
aīe: ita ſub ſacr̄o: iō ſi corpꝰ xp̄i fuiſſȝ
tūc ab aliq° diſcipulo cōſectū nō fui

ſet ibi anima. quia anima xpi non
eſt ibi ex vi ſacramenti: ſed propter
concomitantiam tantum. Ideo ſi
corpus xpi ſine aia conſiceretur exiſt
ente ibi: nil deperdit perfectiōi ſacra
menti ſi anima ibi non contineat̄.
Secundo queritur vtrum plures po
ſſint eandem hoſtiam conſecre et de
hoc dictum eſt ſupra ſatis diffuſe. I
deo nunc et pro preſenti obmitto.
Quantum ad quartū tantum vnū
eſt dubium ſcilicet utrū corpe criſti
conſeruato in pixide poſt cenam ibi
moreretur. Et dicēdū ꝙ duplex eſt
paſſio: quedā eſt ab extriſeco illata:
et quedam ab intrinſeco innata ſi
loquamur de paſſione ab extrinſe
co illata. dico ꝙ omnia verba que.
ſignifiant huiuſmodi paſſionē: non
poſſunt attribui corpori criſti: prout
eſt ſub ſacramento. et ratio eſt quia
non eſt ibi ſub ſpecie propria. vnde
nō poſſet dici ꝙ in pixide crucifigere
tur: uel ſpueretur: vel uerberaret̄.
et huiuſmodi: nec propter ſequit̄ ꝙ
duo contradictoria ſint ſimul: quia
non ſecundum idem comparantur
extreina hic ⁊ ibi uel non ſm idē cō
parat̄ corpus xpi ad ex̄ hic et ibi: qꝛ
in cruce ⁊ ſub ſpecie ꝓpria: in pixide
vō ſub ſpecie aliena. Si autem loqua
mur de paſſione ab intriſeco inata:
tūc oīa v̄ba ſignificātia talē paſſionē
attribuunt̄ ſibi: et conueniūt: ut do
let: patit̄. morit̄ ⁊ huiuſmōi. vn̄ vſ9
Pixide ſeruato poteris copulare do
lorē Innatū ſꝫ nō illatū cōpetit illi
Quātū ad quītū videbunt̄ tria. Pri
mo vtrū qn̄ xp9 appet in forma car
nis uel pueri ſit realr̄ ibi. Et dicēdū
ꝙ ſic alias nō adoraret̄ ut p9. qn̄ aūt
in ſpecie carnis appet uel pueri illa
ſpēs ſub qua appet. ſi ſit ſpēs corpis
xpi difficile eſt determinare: tn̄ bre
uiter traſeūdo nota ꝙ aliqn̄ in ſpecie
carnis vl̄ pueri appet ſolū vni vl̄ ali
quibus: aliis aūt in ſpecie panis: uel
eideꝫ apparet nunc in ſpecie panis:
poſt ſtatim in ſpecie carnis: et tunc
poteſt dici: ꝙ illa talis ſpēs viſa que
eſt ſpēs carnis uel pueri: eſt ſolū in
occl̄o vidētis cui appet. ⁊ nō eſt ſpēs
corpis xpi. qꝛ alias oīb9 in tali ſpecie
apperet: ⁊ hoc fit diuīo miracl̄o ſimi
litudo corpis xpi fiat in oculo ſicut ſi
naẽaliter fieret ſi corp9 xpi pñs eſſꝫ
nec eſt deceptō. qꝛ hoc fit ad īſtructi
onē fidei et deuotōeꝫ excitādā: et nō
ad aliud ludibriū. aliqn̄ aūt ab oībus
in tali ſpē pueri ul̄ carnis videt̄. Et
tūc dicendū: ꝙ ſicut antea ſup corp9
xpi erāt quedā dimēſiones ſubſiſten
tes: et in illis alia accidētia ſēſibilia
fūdebant̄: ita ille eedeꝫ dimēſiōes eti
aꝫ manēt: et eis alia accidētia ſēſibi
lia ſup inducunt̄ diuina uirtute. ſ.
ſpēs carnis uel pueri: que p9 ſpēꝫ pa
nis p̄cedebant uel pretēdebāt. et ſic
poteſt eē ꝙ poſtea eadē virtute illis
ſpeciebꝫ carnis uel pueri recedētib9
iteꝝ accidētia panis reducant̄. ⁊ hoc
breuiter quātū ad p̄mū. Scōo querit̄
vtrū xp̄s videat̄ aliqn̄ ſub ſpecie ꝓp
a. Et dicēdū breuiter ꝙ lꝫ qn̄qꝫ ap
peat et videatur ſub forma pueri ul̄
carnis: tamē non eſt illa ſpecies for
ma propria eius: vt ſtatim dictum
eſt. Ideo probabiliter et ueraciter
tenetur: ꝙ criſtus nunquā in ſpecie
propa ibi uidetur: ſed in figura alia
quibus oſtēditur: ſub quibuſdam ac
cidentib9 carnis aut pueri: ut ſupra
dictū eſt immediate. quid autem ſit
agendum quandoqꝫ in tali ſpecie et
qualiter cuſtodiendum. videbitur
in fine libri deo dāte. Queritur ter
cio utrum angeli uel demones uide
ant corpus criſti naturaliter: Dicen
dum quod uiſus eorum non eſt cor
poralis ſed ſpūalis et intellectualis.
tūc ergo diſtinguo qꝛ aut tu queris
de cognitiōe natali: aut de cognitiōe

ſuper naturali que fit per uerbum in viſione beata. ſi queris primo modo ſcilicet de cognitione naturali dico ꝙ ad hoc corpus xp̄i videatur req̀runtur duo. vnum eſt ꝙ uideat̄ abſētia panis que prius erat ibi: aliud nō ꝙ videat̄ ibi p̄ſēs corp9 xp̄i. Primū g° bn̄ poſſūt cognoſcere oēs āgeli boni et mali. ſ. abſētiā panis nat̄aliter: cuius rō eſt. q2 ītuitiue vident reȝ aliquā p2eſētē in loco: vidēt eciā ei9 abſentiā ſicut vidēs aliquā colūpnā ī clauſtro qn̄ eſt ibi videt ei9 abſētiā qn̄ nō eſt ibi lȝ neſciat quid factū eſt de ea: ſȝ ƀm. ſ. p̄ſentiā corpis xp̄i plenarie nat̄aliter nō vidēt: q2 que ſūt fidei extēdūt cognitōeȝ nat̄alē. Si autē q̄ras de cognitōe ſup2a nat̄ali ſiue ſp̄uali que fit in v̄bo: ſic dico. ꝙ āgeli bn̄ vidēt ibi corp9 xp̄i et cognoſcūt: q2 tn̄ cognitōem beatificaȝ: que ſuccedit fidei nr̄e ſicut ergo nos credim9 ſic ipi vidēt. Demones aūt: q2 non ſūt beati tali cognitōe nō vidēt: ſȝ credūt et cōtremiſcūt. Jo. i. Quātuȝ ad ſextū querunt̄ duo. Primo utrū pl9 peccet heretic9 ſumēdo co2p9 xp̄i q̄ fidelis in peccato mortali exiſtēs. Dicēdū ꝙ in iſta queſtiōe eſt duplex ītellect9: q2 refert dicere ⁊ quer2ere quis eoꝝ eſt indignior ad māducādū co2p9 xp̄i: ⁊ quar2e q̀s eoꝝ magis īdigne ſumit vl̄ māducat: q2 ſi tu queris quis iſtoꝝ eſt indignior ad ſumēdū. dico ꝙ īfidelis ſeu hereti c9: q2 peccatū īfidelitatis eſt ḡui9 ceteris pecis. Si aūt queras q̀s eoꝝ magis īdigne ſumit. di° ꝙ fidelis pecōr Rō ē q2 heretic9 vl̄ infidel̄ nō c2edit illud qd̄ ſumit eē tāte virtutis ⁊ dignitatis quāte eſt. iō nō tātū peccant in abuſu: q2 ignorātia īfidelitatis excuſat a tāto q̄uis nō a toto. iō dicebat apoſtol9 Mi̇ſericordiā cōſecut9 ſū q2 ignorās feci in īcredulitate mea. ꝑpter qd̄ dr̄ ꝙ infidelis īdignior māducat: ſȝ fidelis peccator magis īdigne. Scd̄o querit̄ utrū ſubiacēs peccato carnali plus peccet accedendo ad hoc ſac2amētū: quā ſubiacēs peccato ſpirituali. Dicendū ꝙ aliquis poteſt plus peccare alio dupliciter. uno modo per ſe: alio modo per accidens. Si loquamur p2imo modo ſcilicȝ per ſe tunc dico ꝙ ad digne ſūmēdum corp9 xp̄i duo requirūtur. primū ut homo ſtet in ſtatu gr̄e p quam capiti vnit̄. Scd̄ȝ ut mēs ei9 fe2at̄ p deuotionē in deū. quātū g° ad p̄mū magis efficit̄ q̀s īdigne ꝑpter peccatū ſp̄uale q̄ ꝑpter peccatum carnale. quia peccatum quāto grauius tanto magis elongat a gratia. Et ſecundum ƀre. peccata ſp̄ualia ḡuiora ſūt ƀm gen9 ſuū q̄ carnalia: lȝ aliqd̄ carnale ſit in ſpeciali aliquo° loquēdo ḡuius ſp̄uali. Sed quātū ad ſcd̄m. ſ. eleuatōeȝ mētis in deū: pl9 īpedit peccatū carnale: q2 in eo mēs humana deprimitur: et ad ſupna fer2i non poteſt et cor exiſtente in actu carnali ſp̄s ſanct9 non tāgit: vt dicit Jſaias propheta. Sed q2 multo ḡui9 eſt habitū gr̄e tollere: q̄ actū virtutis impedire. q2 maior dignitas relinquit̄ ex deffectu primi: ꝙ ex deffectu ſcd̄i iō magis ſiue pl9 peccat qui maiori peccato irrit9 eſt: niſi p ignorātiaȝ excuſet̄. Tercio autē cognoſci poteſt peccatū mortale in peccatis carnis: precipue in luxuria quam in peccatis ſpiritualibus. Et ideo p accidens pl9 peccat accedēs cū peccato carnali q̄uis p ſe et ſimpliciter cuȝ peccato ſp̄uali: ſi ſp̄uale ſit g2auius carnali. Quantū ad ſeptimū quer2it̄ utrū ſola accidentia remaneāt. Et dicēdū ꝙ ſola accidentia panis remanent: ſubſtancia panis trāſubſtantiata et cōuerſa in corpus xp̄i. q2 lȝ natura non poſſit facere ꝙ accidēs ſit p ſe: ſȝ ſēper inhereat alicui ſubiecto: tn̄ potētia dei que ē īfinita que ſe extēdit ad omne id qd̄ nō īplicat cōtradic

tionē poteſt hoc facere. Certuʒ eſt
aūt ꝙ accidentia illa que ſūt quāti
tas ⁊ qualitas que nō ſūt abſoluta
eſſe ſine ſubiecto. i. ſine ſubſtantia
panis nō īplicat̄ cōtradictōneʒ. qꝛ
nō ſequit̄ ꝙ idē ſit: ſʒ ſequit̄ ꝙ vnū
et idē eſt nūc in alio nūc aūt ſine
illo ꝙ nō eſt īcōueniēs. Itē plꝰ po
teſt deꝰ facere ꝙ̄ nr̄ ītellectꝰ ītelli
gere: ſʒ nos ītelligimꝰ abſolutā rō
nē quātitatis non ītelligēdo ſubiec
tuʒ. g° deꝰ poteſt facere huiuſmōi
accidentia ſine ſubiecto eſſe: de hoc
dat̄ exēplū. Nā in ibernia eſt qui
dā lacꝰ in quo ſi ponat̄ baculus ita
ꝙ vna ps ſit in luto: alia in aqua:
alia in aere: ſic fiet ꝙ pars que eſt
in luto erit ferꝛū. que aūt in aqua
lapis. que uero in aere remanebit
lignū. et tñ in iſtis remanet eadē
quātitas et ſubſtātia mutat̄. ſi g°
hoc fit ope nat̄e ꝙ ſubſtātia mutet̄
manēte quātitate: ml̄to forciꝰ po
teſt fieri opatōe diuina. Et ſic pʒ
ꝙ accidētia ſola remanent ſub ill̄.
tñ accidētibꝰ cōtinet̄ realiter veꝛū
corpꝰ xp̄i. Et iō ad uidēdū quo° eſt
ibi. querit̄ vtꝛū corpꝰ xp̄i ſub illis
accidētibꝰ real̄r contineat̄: et vr̄ ꝙ
non qꝛ nullū coꝛpꝰ poteſt moueri
diuerſis motibꝰ: ſʒ frequēter cōtin
git. ꝙ qñ vnꝰ ſacerdos eleuat hoſti
am cōſecrtā: aliꝰ deponit. ſʒ aſcēde
re et deſcēdere ſūt diuerſi motꝰ g°
⁊c̄. Itē īpoſſibile eſt ibi eē totā quā
titatē corpis xp̄i: nec ibi cōtineri.
cū ſit corpꝰ magnū g° ⁊c̄. Dicēdū
breuiter: ꝙ hoc ꝓlixe non eſt deter
minādū: ꝙ īuēire modū ꝑ quē xp̄s
eſt ibi poſitiue eſt ualde difficile. qꝛ
trāſcēdit oēm ſenſū ⁊ imaginatōeʒ
humanā. poſſumꝰ tñ bñ dicere. ſm
modū negatiuū ꝙ nō eſt ibi local̄r
nec ē ibi circūſcriptiue: nec ꝑ mod̄
quātitatiuū et dimentioneʒ: ſʒ eſt
ibi modo ſac̄mētali ieffabili. qꝛ ml̄
ti ſūt mōi eſſendi in aliquo nec ar
gumēta cogūt. Ad ꝑmū qñ dr̄ nul
lū coꝛpꝰ poteſt moueri g° ⁊c̄. Dico
ꝙ ueꝛuʒ eſt ad minorē qñ dr̄ ꝙ fꝛe
quēteꝛ cōtigit corpꝰ xp̄i eleuari et
deponi. dico ad hoc ꝙ nō eſt īcōuēi
ens: ſm modū ſm quē eſt ibi coꝛpꝰ
xp̄i: qꝛ nō eſt ibi localiter ſʒ ſac̄mē
taliter: vñ illi motꝰ ſolū ſūt in ac
cidētibꝰ nō aūt in corpe xp̄i ſubiec
tiue. Et ſi arguat̄ ꝙ ad motōeʒ ac
cidētiū mouet̄ corpꝰ xp̄i: et ſic qño
ſacerdos eleuat accidētia eleuat coꝛ
pꝰ xp̄i. Dico aliq̇d moueri poteſt ī
telligi dupl̄r. vno° ꝑ ſe. alio° ꝑ acci
dēs. ꝑ ſe mouet̄ homo motu ꝓgꝛeſ
ſiuo: ꝑ accidēs aūt mouet̄ nauta in
naui: qꝛ ꝙ̄uis ſtet ad motiōʒ tñ na
uis ip̄e mouet̄. ſic dico ꝙ ſacerdos
nō mouet corpꝰ xp̄i ꝓpꝛie loquēdo
ſʒ mouet ꝑ accidēs qꝛ ad mocioneʒ
accidētiū mouet corpꝰ xp̄i q̇ eſt mo
ueꝛi ꝑ accidēs et nō ꝓprie. Ad ſcōʒ
di° ꝙ nō eſt icōueniēs vnū magnū
coꝛpꝰ eſſe in aliquo corpe puo nō ꝑ
moduʒ localē nec circūſcꝛiptū: ſʒ ꝑ
aliuʒ ſicut ſol eſt. qꝛ appet in vno
modico ſpeculo totꝰ: q̇ eſt taʒ mag
nꝰ: Et ſic eſt de corpe xp̄i. iō argu
mētū nō ualet. Quātū ad octauū
.ſ. vtrū ad formas cōſecratōis poſ
ſit aliq̇d addi vl̄ minui. Dicēdū ſm
Albeꝛ. ꝙ forme iſte in nullo debēt°
mutari: qꝛ ſi mutaꝛent̄ in alia v̄ba
ꝓ certo nō cōficeꝛēt: etiā ſi v̄ba eū
dē ſēſū hēre uiderent̄: nec etiā ali
quid dʒ diminui: qꝛ ſi diceret̄ hoc
eſt meū. remaneret īdeterminatū
q̇d ſit meū. ⁊ ſi diceret̄ hoc ē corpꝰ
nō ſignificaret coꝛpꝰ xp̄i ꝓpriū:
ſʒ de additione dicit iſte doctor ꝙ
ſignificatōeʒ nō imitat: nec īducit
erꝛorē ut ſi dicat̄ hoc eſt corpꝰ me
um ſāctū ⁊ dilectū vl̄ ad huiuſmōi
ꝓpter hec bñ cōficit̄. et tñ nullo°
ē faciēdū: ⁊ q̇ faceret peccaꝛet mor
tal̄r: qꝛ nō ſuāt ordinē eccl̄e xp̄i ⁊
ſcōꝝ ⁊ eſſet puniēdꝰ. ¶ Sequit̄ inca

ſecratõis ꝙ̃tū ad utrūqꝫ ſcꝫ corpis
et ſanguinis nūc hic ponunť ver
ba īſtitutõis. Nā tūc xp̄s hoc v̓bū
dicēdo inſtituit diſcipulos ſacerdo
tes ⁊ īſtituit hoc ſacr̄m ueterūꝫ fi
gurarā cõplemētū dicit g°. in mei
memoriā facietis. i. in memoriam
mee paſſionis et mortis. ideo dicit
Pau. i. ad cori. xi. Quociēſcumqꝫ
mādućabitis panē hūc ⁊ calicēꝫ bi
betis mortē dn̄i anūciabitis ⁊c̄. Cir
ca hec notāda ſūt mľta. Pri° notā
dū eſt ꝙ hec uerba. ſ. hoc quociens
cūqꝫ feceritis nõ ſūt de eſſētia for
me cõſecratõis. ꝙ pꝫ q꞉ cū hec uer
ba referātur ad corpus et ſāguineꝫ
xp̄i populus adorādo ꝑmō corp9 an̄
ꝙ̃ hec v̓ba ꝓlata eſſent ꝓdolatrarꝫ
qḋ nõ eſt dicēdū. Itē q꞉ qn̄ illa v̓
ba dicit ſacerdos iā corp9 et ſāguis
non adorātur q꞉ iam ſunt repoſita
ſup altare et ſacerdos dꝫ dicere iſta
v̓ba duꝫ calicē collocat ſup altare.
Scđo notādū ꝙ ex his verbis exclu
diť error illorūꝫ q̇ dicūt ꝙ ſi in tri
duo mortis aliq̇s diſcipulus xp̄i vo
luiſſet cõſecrare corp9 xp̄i nõ fuiſſꝫ
cõſectū qḋ falſū eſt q꞉ xp̄s dedit hic
poteſtatē cõſecrādi ap̄lis ⁊ diſcipuľ
nõ excipiēdo aliqḋ tp̄s. Jō recta cõ
ſecratio fuiſſet. ⁊ fuiſſet ibi corpus
xp̄i ſꝫ nõ cū aīa vt ſupra habitū eſt
Tercio notandū ꝙ poſtꝙ̃ ſacerdos
deponit calicem reuerēter dicēdo
hec v̓ba h° quociēſcunqꝫ ⁊c̄ dꝫ ip̄m
calicē cohoperire cū corpali. Quar
to ꝑ modū notabiľ queriť utrū de
beat eleuari calix copt9 vel diſcop
t9. dicēdū ꝙ nõ eſt magna vis quo
modocūqꝫ fiat. Nā ſi copiať ſigni
ficat xp̄i ſāguinē ſparſū ſecrete ſcꝫ
qn̄ orauit q꞉ tūc fact9 eſt ſudor ei9
ſicut gute ſanguinis decurrētis in
terre Luce. xxii. Si uero diſcope
riatur ſignificat eius ſanguinem
patenter ſparſum in die paraſceue
cum diſcoptus cõiter eleuať et me

li9. Quito nota de modo adorādi ⁊
orādi in eleuatõe corpis et ſāguis:
quo° dꝫ adorari. Et ad hoc poteſt
dici: ꝙ dꝫ adorari ſm̄ deuotionem
vni9 cuiuſqꝫ. Nā ad hec nõ ſūt de
termīata aliqua v̓ba. q꞉ aliq̇ dicūt
In man9 tuas dn̄e ⁊c̄. Aliqui Aue
verꝫ corp9 natū ⁊c̄. aliq̇ Jheſu xp̄e
fili dei viui: miſerere michi indig
no pccõri. Aliq̇ Jheſ9 nazarē9 rex
iudeorū miſere mei. Aliq̇ adoro te
uera deitas: que ſub hiis figuris la
titas. Aliq̇ iſtos v̓ſ9. xp̄i corp9: aue
corpa nr̄a rege ſuaue. Dulcis aue ſā
guis mala deſtrue que tulit āguis
⁊ ſic de aliis ſm̄ modū diuerſū ⁊ de
uotõeꝫ: quā homo hēt ad dn̄m Jhe
ſū xp̄m. Sexto nota q̇d ſignificant
cruces que fiūt in conſectõe corpis
et ſāguinis. Dicēdū ꝙ illa que fit
primo in cõſectõe corporis ſub illo
v̓bo bn̄dixit: ſignificat ꝙ xp̄s paſſ9
eſt in corpe: illa aūt que fit ſuper
vinū. Dicēdo illud v̓bū. Itē bn̄dix
it: ſignificat ꝙ xp̄s paſſ9 eſt in aīa
vn̄ ſm̄ totū paſſ9 eſt. ut totū hoīeꝫ
redimeret patiēdo ¶ Sequiť vn̄ et
memores dn̄e nos tui ſui hic põiť
rei cõſecte memoria. in qua pte ꝑ
mo põit comemoratõis actū. cū di
cit vn̄ et memores dn̄e. ſcđo cõme
moratõis ſubiectū ibi. Nos tui ſer
ui. ſꝫ ⁊ plebs tua ſācta. Tercio eiuſ
dē comemoratõis obiectū ibi. Eiuſ
deꝫ filii tui dn̄i noſtri. Quarto co
memoratõis effectū ibi. Offerim9
ꝑclare. ma. tue. Et circa hec uidēda
ſūt iſta. ꝑmo de v̓borū expõitõe. ſe
cūdo de rit9 obſuatõe. tercio de qua
daꝫ dubitatõe: quarto de crucū ſig
nificatõe. Quātū ad ꝑmū dicit ſic
vn̄ qḋ eſt illatiuū regľaꝝ ꝓcedētiū
q꞉ fuit dictū ſtatī. hoc quociēſcūqꝫ
feceritis in mei memoriā facietis
ſtati ſubdit. vn̄ ⁊ memores: ex q°
pꝫ ꝙ null9 debet perpetuo abſtine
re a celebratõe ⁊ mēoria hui9 ſacra

menti: cum non ſit poteſtas data
in uanum: imo etiã ex̃ de cele. miſ
ſaꝝ capitulo. Dolẽtes reprehẽdunẽ
illi: q̇ ſolũ quater in ãno celebrant
¶ Sequiẽ nos ſui tui: hic põiẽ cõ
memoratõis ſubiectũ ad litteram:
hic loquiẽ de miniſtrãtibꝰ: q̇ debẽt
ſe hũiliãdo ſeruos recognoſcere: et
q2 loquiẽ etiã in pſona eccl̃ie mili
tãtis. ſubdiẽ. Sed et plebs tua ſãc
ta. i. p baptiſmũ ſãctificata. ¶ Seq̇
tur eiuſdem filii tui dñi dei noſtri
hic põiẽ oſculuʒ cõmemoratõis: q2
idẽ q̇ paſſiꝰ eſt hic cõſecẽtꝰ: lʒ ſub a
liqua ſpẽ et ꝓpter hoc elidiẽ error
illoruʒ. q̇ dicebãt: Nõ erat uere in
hoc ſacrificio: ſʒ tm̃ figuratiꝰ qõ ſu
pra eſt iꝓbatũ ¶ Sequiẽ taʒ beate
paſſiõis et mortis necnõ ab iferis
reſurrectõis: ſʒ ⁊ in celos gl̃ioſe aſ
cẽſiõis offerimꝰ p̃clare ⁊c̃. littera
iſta tota clara eſt ¶ Sed ſequiẽ offe
rimꝰ ⁊c̃. hic poniẽ cõmemoratõis
effectꝰ. iõ dicit offerimꝰ p̃clare ma
ieſtati tue. Et nec mirũ ſi maieſt
as dei dr̃ p̃clara eẽ. i. ualde alius cla
ra ex q° tãta erit eiꝰ claritas ꝙ ful
gebunt iuſti ſicut ſol. ſapiẽtie. iii°.
¶ Sequiẽ de tuis donis: rõe ſp̃uali
um: ac datis rõe tẽporaliũ que dã
tur in p̃ſẽti. Sed q̇d offerimꝰ certe
hoſtiã purã q2 xp̃s cõceptꝰ eſt ſine
peccato originali hoſtiam ſãctã. q2
vix ſine mortl̃i purã hoſtiã imacu
latã: q2 ſine ueniali: vl̃ ſcã: q2 ſine
mutatõe fortis: imacl̃atã q2 nos a
macl̃a purgauit crimiĩis. panẽ ſãc
tũ vite eterne; q2 eſt uiaticũ. q2 p
viã accipiẽ ad habẽdã vitã eternã ⁊
calicẽ ſalutis ꝑpetue: q2 ipſe eſt re
fectio in ebriãs in patria: vl̃ alr̃ ex
põiẽ iſta littera hoſtiã purã: q° ad
puritatẽ iteriorẽ. hoſtiã ſãctã: quo
ad cõuerſatõʒ exteriorẽ: hoſtiã ima
cl̃atã: quo ad efficatiã cõtra hoſtẽ:
panẽ ſãctũ vite eterne: quo ad gr̃e
iſuſionẽ. et calicẽ ſalutis ꝑpetue:

quo ad gl̃ie collatõeʒ. vel dr̃ panis
ſãctꝰ: q2 nõ dʒ dare niſi ſãctis et ſa
nis. vñ differẽtia eſt iter panẽ ma
terialẽ q̇ daẽ ſanis et egris. et iſtũ
q̇ nõ dʒ dari niſi ſanis: vñ vſꝰ. E
gris ⁊ ſanis ſana eſt reffectõ panis
ſʒ xp̃i paſſiõis nõ ẽ ſanꝰ niſi ſanis.
. i. illis qui ſũt ſine peccati infirmi
tate mortali. Vel dicẽduʒ ſm In
no. De tuis donis. i. de fructibus
ſagetũ quãtũ ad panẽ q̇ eſt cõſecra
tꝰ in carne et datis. i. fructibus ar
borũ quantum ad vinum: ꝙ eſt cõ
ſecratum in ſanguine de iſtis in
quantum offerimus: hoſtiã puram
quãtũ ad locum: hoſtiaʒ ſanctam:
quãtum ad cogitatiõem: hoſtiam
immaculatã. quãtum ad operatio
nem. q2 peccatum nõ facit panem
ſanctum. q2 ſanctificator vite eter
ne: q2 dator eſt uite eterne: quãtũ
ad ſtolaʒ carnis et calicem ſalutis
ꝑpetue: quantũ ad ſtolaʒ aĩe ſm il
lud. Jo. vi. Ego ſũ panis viuus q̇
de celo deſcẽdi. ¶ Viſa expoſitiõe
uerborum vidẽdũ eſt de ſecũdo. ſ.
de ritus obſeruatione. Nam hec
per ordinem ſunt per ſacerdotem
hic obſeruanda. ¶ Primo dicendo
vnde ⁊ memores debet extendere
ſacerdos brachia: ⁊ ponere ſe in mo
dum crucis poſtmodum dicẽdo nec
nõ et ab inferis reſurrectionis illa
parum plus erigere in ſignum: ꝙ
uincit leo de tribu iuda: ⁊ ſurrexit
ſurſum. Et dicendo ſʒ in celos glo
rioſe aſcenſionis debet brachia plꝰ
erigere: in ſignum ꝙ criſtus deus
et homo aſcendit in celis: et ſedet
ad dexteram patris. poſtea deponẽ
do brachia debet facere quinqʒ cru
ces. tres ſcilicet ſupra totum: tam
ſuper hoſtian quam ſuper caliceʒ:
vnam: dicendo hoſtiam puram: a
liam dicendo hoſtiam ſanctam. ter
ciã dicẽdo hoſtiã imaculatã. quarta
dʒ fieri ſup corpꝰ dicẽdo panẽ ſãctũ

uite eterne et quiſta dz fieri ſup ca licē dicēdo. et calicē ſalutis eterne ꝑpetue poſtea debz eleuare manus cōpetēter itez unā huic aliā inde te nēdo ſic ꝙ a miſtris uideri poſſint aliquātulum. Tercio uidēdū eſt de quadā dubitatione et dubitatio eſt quare hic nō fit mēcio de natiuita te xpi circūciſiōe epiphāia ⁊c̄ ſicut fit de paſſione et reſurrectōe ⁊ aſcē ſiōe. Reſpōdeo ꝙ rō eſt qz hoc ſacri ficium fit ut dictū eſt in memoriā paſſiōis mº illa que ſequūt̄ paſſiōz ſicut reſurrectio et aſcēſio faciunt memoriā ei9. iō de paſſione et cōſe quētib9 eam fit hic memoria. Itē fit horū memoria ꝑpter tria bona que ex his trib9 cōſeqmur. Naz p paſſiōz in caritate īflāmamur Rō eſt qz maı9 bonū arguit caritatez maiorē nō poteſt maı9 donū et bo nū dari ꝙ̄ uita ꝑpria quā xp̄s ꝑ no bis dedit in ſua paſſiōe qz ip̄e dedit maiorē hāc dilectōem nemo hēt ut aiam ſuā. i. uitā ſuā ponat quis ꝑ amicis ſuis. p reſurrectōem in fide roboramur qz ſi xp̄s nō reſurrexiſ ſet dubitatio fuiſſet nūc autez ſm apl̄m. i. ad cori. xv. Si xp̄s reſurre xit ⁊ nos reſurgem9. ꝑ aſcēſionez in ſpe leuamur qz ex quo celū ape ruit ⁊ aſcēdit caput mēbra hn̄t ſpē ibi eē Mat. ii. Aſcēdit iter pādens an̄ eos. Quarº uidēdū eſt quid ſig nificāt iſte quiqz cruces. Et dicen dū ꝙ ſignificāt xp̄i. v. uulnera uel quiqz effuſiōes ſāguinis xp̄i. Pria in circūciſione. Lu. iiº. ſcōa in ſu dore. Lu. xxii. Tercia i flagellatōe ad columpnā ligat9. Jo. xix. quar ta in crucifixione. quinta in late ris aptōe. qn̄ exiuit cōtinuo ſāguis et aqua ut hētur in Jo. xviii. Se quit̄ ſupra qui propitio ac ſereno uultu ⁊c̄. hec eſt tercia pars cano nis ubi petit̄ effect9 ſacri q̄ eſt res tm̄ ⁊ diuidit̄ in tres ptes. Nā in ꝑ

ma petit̄ acceptatio diuīe miſatōis in ſcōa petit̄ infuſio diuine gr̄e ibi ſupplices in tercia petit̄ collatō glo rie ibi memēto dn̄e. adhuc ꝑma in duas qz ꝑmo petit diuinā accepta tōez. Scōo adducit figuralē exēpli ficatōez. ibi ſicuti ⁊c̄. Circa iſtā par tē ꝑmo uerba exponunt̄. Scōo du bia mouebunt̄. Quātū ad ꝑmū di cit ſic ſupra que ꝑpicio ac ſereno uultu reſpicere digneris. ſ. habēdo et acceptando ⁊ tāꝙ g̃ta et placita tibi qz tunc homo uultū g̃tū facit qn̄ ſibi placet id ꝙ offert̄ Sequit̄ exēplatō figuralis ſicut accepta. i. g̃ta hēre dignat9 eſt munera pueri iuſti Abel de quo dr̄. Ge. iiii. ꝙ reſ pexit dn̄s ad Abel ⁊ mūera ei9 ¶Se quit̄ et ſacrificiū patriarche nr̄i A brae q̄ filiū ſuum unicū uoluit im molare ut habet̄ Ge. . ꝙ mirabili ter fuit placitū deo ſz ꝑhibitū fuit p āgelū ne extēderet manuz ſuā ſu p puerū et poſt imolauit arietem ibi patū ¶Sequit̄ et quod tibi ob tulit ſūm9 ſacerdos tu9 Melchiſe dech ſc̄tū ſacrificiū īmaculatā ho ſtiā. hoc Leo papa addidit qz hoc ſa crificiū ſc̄tū eſt in ſe ⁊ ſc̄tificat a lios. Ad expoſitiōem autem littere uidēda ſunt. ꝑmo q̄s fuit iſte Mel chiſedech. Scōo q̄d ſacrificiū tunc obtulit. ad primū dico ꝙ ſm cōmu nē opinionē et ueriorē iſte melchi ſedech fuit Sem ꝑmogenit9 Noe adhuc uiuebat tp̄e Abrae ſi cōputē tur ei9 dies iſte fuit ſanctiſſim9 et mirabil̄ ſacerdos. Ad ſcōm dicēduz ꝙ ut hētur Ge. xii. dū Abraaz redi ret de ſede quatuor regū ip̄e Mel chiſedech attulit panē ⁊ uinū et ſa crificiū: reddēs gr̄as deo de uictoria Abrae ꝙ ſacrificiū fuit mirabl̄r deo acceptū. Quātū ad ſm ſūt quatu or dubia. ꝑmū quar̄ dicit ſeno uul tu nūq̄d de9 hz uultū ībatū aut ira tū in ſe aut pōt mutare uultū ſuū

⁊ uidet̃ ꝙ nõ qꝛ malechie. iii. Ego
deꝰ ⁊ non mutor. Jtẽ hẽtur extra
de fide chatolica. c. Firmiter credi
mus ubi dr̃ ip̃e deus ĩmutabilis eſt
ergo uultũ mutare non poteſt Di
cẽdũ adhoc ꝙ vultꝰ dei nec etiã ip̃e
deꝰ nũꝙ̃ mutat̃ ſed dicimꝰ ꝙ deus
tũc ſuper nos vultũ ſuũ illuminat
et ſerenat cũ miſericordiã ſuꝑ nos
exhibȝ ⁊ õclarat ſm id p̃s. Jllumi
net vultũ ſuuȝ ſuper nos ⁊ miſere
tur nr̃i. Scõo queritur quare dicit
reſpicere digneris nũquit non oĩa
ſunt in cõſpectu eiꝰ ⁊ in conſpectu
pmo dr̃ ad ebreos. iiii. oĩa nuda et
apta ſũt ante occulos eiꝰ. Et dicẽ
dũ ꝙ quãuis nichil ſit occultũ deo
qꝛ oĩa uidet oculus eiꝰ tamẽ illa ꝓ
prie dr̃ videre ⁊ reſpicere deus qui
accepta ſũt ſibi ⁊ g̃ta ſicut legitur
geneſis. ꝙ reſpexit dñs ad Abel et
ad munera eiꝰ qꝛ ſcȝ fuerũt ſibi ac
cepta et grata. ad Cahim aũt non
reſpexit nec ad munera eiꝰ ideſt nõ
acceptauit. petimꝰ g° nos hic ꝙ aſ
piciet ideſt acceptet munera noſt
ra ꝓpter qõ ſtatim ſequit̃ accepta
hẽre. Tercio querit̃ quare iſti tres
patriarche ſolum noiant̃ et quare
magis ꝙ̃ alii. Dicẽdũ ſm Jnno. ꝙ
rõ eſt qꝛ ſacrificiũ iſtorũ ſpecialius
figurabat hoc ſacrficiuȝ corpis xp̃i
quid ei ꝑ munꝰ Abel offerẽtis de pri
mogenitis ⁊ ĩuidioſe ĩterfecti a fra
tre niſi xp̃us exp̃mit̃ q̇ eſt p̃moge
nitꝰ in multis fratribꝰ et ĩuidia ⁊
malicia a iudeis ĩterfectꝰ ſiue occiſꝰ
q̇ ꝑ ſacrificiuȝ abrae dilectũ et uni
cũ filiũ offerẽtis niſi paſſio xp̃i de
quo aplꝰ dicit. Quis. ſ. deꝰ ꝓprio
filio ſuo nõ pepcit ſȝ ꝓ oibꝰ nobis
tradidit illũ. oblatio etiã Melchi.
ꝓprie ſignificauit iõ p̃dictũ eſt Tu
es ſacerdos in eternũ ſm ordinem
Melchiſedech. ⁊ iõ iſti tres nõinãt̃
Quar° querit̃ quare Abel uocat̃ pu
er Abraã p̃riarcha ⁊ Sem uocatur
Melchiſedech. Dicẽdũ ꝙ Abel nõſo
lũ uocat̃ puer a puericia ſȝ etiã a pu
erilitate ſȝ illõ Jſa. xlii. Ecce puer
meꝰ quẽ elegi ⁊ poſui ſuꝑ eũ ſp̃um
meũ Abraã dr̃ p̃riarcha. i. p̃nceps
patrũ nõ ſolũ plebis Jſrael̃ ſȝ etiã
xp̃iane ſȝ differẽter qꝛ illiꝰ ꝑ carnẽ
iſtiꝰ aũt ꝑ fidẽ Melchiſedech etiaȝ
dr̃ ꝙ ĩterp̃tat̃ rex iuſticie ⁊ rex ſa
lẽ. i. pacis qꝛ fuit homo iuſtꝰ et pa
cificꝰ. ſicut etiã xp̃s fuit purꝰ ſiue
puer. fuit pr̃ et fuit etiã rex pacis
iux̃ illud. oriet̃ in diebꝰ eiꝰ iuſticia
⁊ habũdãtia pacis ¶ Sequit̃ ſuppli
ces te rogãꝰ op̃s deꝰ iube hec ꝑfer
ri ꝑ manꝰ ſci ãgeli tui in ſublime
altare tuũ in conſpectu diuine ma
ieſtatis tue hic petit̃ diuĩe gr̃e ĩfuſi
o. Circa hec faciẽda ſũt tria. Pri°
littera exponet̃. Scõo de ritu aget̃
Ter° quoddã dubiũ tãget̃. Primo
videndum eſt expoſitio litteralis de
h° ꝙ dr̃ ſupplices ⁊c̃. et ſm Tho.
in. ii. ſẽtẽtiarũ. di. xiii. ſic exponit̃
ſupplices te ro. h. o. d. iube hec ꝓ
ferri ⁊c̃ dicit ꝙ ãgelꝰ ſacris miſte
riis credẽdus eſt ĩtereſſe nõ ut cõſe
cret qꝛ huiꝰmõi poteſtatẽ cõſecñdi
nõ hẽt ſm ut or̃ones ſacerdotis et
ppl̃i dei repñſẽtet ſm illõ Apo. Aſcẽ
dit fumꝰ aromotũ in cõſpectu dñi
de manu ãgeli que ſũt or̃ones ſãc
toꝝ petit igit̃ ſacerdos ut hec ideſt
ſignificata ꝑ hoc. ſ. corpꝰ miſticũ
ꝑ manꝰ ãgeli. i. miſterio ãgeloꝝ ꝑ
ferat̃. i. ĩ altari ſolẽpne. ſ. in eccl̃ia
triũphãte vl̃ in plena participatõe
diuĩatis reponat̃ ul̃ offerat̃ qꝛ ipſe
deꝰ altare eſt ſublime de q° dr̃ exo.
Scõo nõ aſcẽdẽs ad altare meũ ꝑ g̃
dꝰ. i. nõ facias g̃dꝰ in trinitate qꝛ
equales ſũt oẽs tres ꝑſone ul̃ al̃r ꝑ
angelũ ip̃e xp̃s ĩtelligit̃ ꝙ q̇ eſt ma
gni conſilii angelus. ut dicit ꝓphe
ta pſa. q̇ corpꝰ ſuũ cõiũgit deo pr̃e

et eccleſie triūphanti Petim9 enī hic per ipſum ſuperne eccľe et deo patri cōiūgi hec oīa ſāct9 Tho. vel poteſt aliter exponi ſicut oīpotens de9 iube hoc.i.panē ꝛ uinū trāſferri et trāſmutari in ſublime altari .i. in corp9 et ſāguinē filii tui qui dr̄ altare iuxta illud exo. Scđo altare de terra facietis michi vľ aliter ſic iube hec ſcꝫ vota et oratōēs meas ꝑferri ideſt p̄ſentari in ſublime altare tuūꝫ ideſt in p̄ſētia curie celeſtis ꝛ in cōſpectu diuinitatis tue ꝛ hoc p manꝰ angeli tui. nā āgeli vota nr̄a deo offert. qꝛ Thobie.iii. dixit raphael ad Thob. Qn̄ orabas ego obtuli oratōēꝫ tuā ¶Sequit̄ vt qđcꝙ ex hac altaris participatiōe ſacroſāctū filii tui corp9 ꝛ ſanguinē ſumſerimus ſacmētaliter vľ ſpūaliter ſicut faciūt illi q̄ ſūt in gr̄a ꝛ miſſā audiūt qꝛ aliqn̄ pl9 de fructu reportāt ex deuotōe quā hēt q̄ ipi cōicātes tales in q̄tum oēs om̄i benedictōe celeſti ꝛ gr̄a repleamur p eūdē.x.do.n. Nā in ipo orones nr̄e termīari debēt ut ſupradictū. Scđo agēdū eſt de ritu que dꝫ hic obſuari. Et ſciēdū pri° ꝙ ſacerdos dū īcipit dicere ſuplices te rogam9 oṗs de9. dꝫ ſe iclinare ꝓfūde ꝛ man9 cācellare ſic ꝙ dextera ſit ſupra ſiniſtrā nūc tn̄ diſiūgendo digitos illos cū q̇b9 corp9 xp̄i tetigit eleuauit et dꝫ ſtare inclinatus donec dicat ex hac altaris participatione ꝛ tunc debet ſurgere et ſic manibus cancellatis oſculari altare ad manum dexteram modicum non ſe mouendo. Secundo notanduꝫ eſt quando dicit corpus debet facere unam crucem ſuper hoſtiam et duꝫ dicit ſanguinem aliam ſuper calicem dum uero dicit omnem benedictionem celeſti aliā ſupra ipſum met ſignando ſe bene more ſolito.

Tercio ſciendūꝫ eſt quid ſignificēt iſta tria ſcilicꝫ inclinatio oſculum et cruces. Et dicendum ꝙ inclinatio illa ſignificat proſtrationē xp̄i et inclinationem quā fecit deo patri in oratiōne ante paſſionem. oſculum autē ſignificat ꝙ ſacerdos altare oſculatur in deteſtationē oſculi Jude. qꝛ ſicut ille ad perditionem ita iſte ad reuerentiam et honoreꝫ oſculatur. tres cruces ſignificāt tria facta circa xp̄m. Pria crux que fit ſup corp9 ſignificat illa que fuerūt facta criſto a iudeis. Secūdo que fit ſupra ſanguinem ſignificat uerba que fuerunt ſibi dicta et illa que fuerunt ſibi illata a gentibus. Tercia que fit ſuper faciem ſacerdotis ſignificat rationem quam fecit Judas iudeis. uel dicendum ꝙ prime due cruces ſignificant martirium criſti et martirum ſanctorum. Tercia ſignificat ꝙ xp̄i vulnera ſunt noſtra medicina ideo fit ſuper nos uel ſignificat ꝙ criſtus imminente paſſione ter orauit ut habetur Luce.xxii.et. Ma.xxvi°. .ca. Vel ille tres cruces ſignificāt illa tria uerba que dixit xp̄s in cruce. Primum eſt pater dimitte ilľ quia neſciunt quid faciunt et hec crux fit ſuper corpus quia uirtute corporis fit peccatorum remiſſio. Secundū eſt pater. Jnmanus tuas comendo ſpiritum meum. ꝛ hec fit ſuper ſanguinem: qꝛ uirtute ſāguinis fit ītroductio ī celū. Terciū ē ut q̇d dereliquiſti me et hec crux fit ſuper celebrantem et ſuper nos quia tunc condoluit nobis plangēs deffectum noſtrum. vel ſecundum ſanctum Thomam. due prime ſignificant flagella et uincula criſti. Tercia ſignificat quot ſunt noſtra medicamina. Quarto qꝛ dicit hec ꝑferri p mā9 ſci angeli tui ꝙ unq°

exponitur de criſto. ideo queritur
utrū xp̄s deſcēdat decelo. reſpōdeo ⁊
dico ꝙ xp̄s ſēper eſt in celis de. cō.
.di. i ſed abſqʒ aliqua cōditione et
repugnantia poteſt eſſe in celis re
aliter: localiter: et ſitualiter. in ſa
cramento uero altaris ſacramenta
liter. et realiter licet noſtra ymma
ginatio nō bene capiat. unde dicit
hugo de ſancto victore ī libro de ſa
cramētis ille q̇ fecit corpꝰ et locuʒ
poteſt facere ꝙ idem corpꝰ ſit in di
uerſis locis. Licet enim ꝙ beatus
Ambroſius celebrans in ſua eccle
ſia fuit in ſepultura beati Martini
qñō ſepeliebabatur et ſantꝰ Frōto
pitagorum celebrās miſſā interfu
it Taracone ſepulture ſancte Mar
te ſic etiā corpꝰ xp̄i eſt ī diuerſis lo
cis ideſt in diuerſis altaribus ⁊ in
celo ſemper tñ idē corpꝰ et unū ⁊
nō plura corpora nec diuiſū ſed to
tū integrū ¶ Sequitur. Memēto
etiā dn̄e famulorū famularūqʒ tuarū
qui nos preceſſerūt cuʒ ſigno fidei
et dormiunt in ſōpno pacis hic pe
tit̄ collatio glorie. Primo pro mor
tuis. Secundo pro viuis. ibi nobis
quoqʒ peccatoribꝰ. Circa iſtā partē
priº ponent̄ notabilia. ſecūdo inqui
rent̄ quedaʒ dubia. Quantū ad pri
mum nota primo ꝙ hic oratur pro
mortuis quia memoria eſt facien
da pro ſpiritibus defūctorū in oībꝰ
miſſis et hūc moreʒ ſeruauit eccle
ſia antiquitus et hocipſū ex dictis
Auguſtini confirmatur de. con. di.
. i. ca. Viſuʒ. preterea nobis eſt et
ſic orat̄ ꝓ viuis vt ſupra dictū eſt
ita oratur pro mortuis ita ꝙ dicto
memēto ⁊c̄. uſqʒ ad illū locū ⁊ dor
miunt in ſompno pacis debet fieri
ſenſuū recollectio eo ordine quo dic
tum eſt ſupra de viuis. Et nota ꝙ
hic oratur pro ablatiuo ideſt pro il
lis qui ſunt ablati de hoc mundo ⁊

hec memoria dʒ fieri mētaliter et
nō nōialiter quia deo ſufficit mēte
⁊ corde loq̇ q2 ut dr̄ in p̄s. Dn̄s ſcit
cogitatōs hōinū. Scd̄o nota ꝓ q̇bꝰ
eſt orandū. Et dicēdū ſm̄ Aguſti.
ꝙ mortui ſunt in triplici gradu.
Nam quidam ſūt valde boni ſicut
ſunt illi qui ſunt in paradiſo q̇ ni
chil purgabile habent: ſed iam ine
briantur ab ubertate felicitatis e
terne et pro iſtis non eſt orandū
ymo dicit Gregorius ꝙ iniuriam
facit ſancto qui orat ꝓ ſācto. Qui
dam autem ſunt ualde mali q̇ ſūt
ſcilicet in inferno qui ſunt in pec
cato mortali deſcendentes. et pro
talibus non eſt orandum quia in i
ferno nulla eſt redemptio. Quidaʒ
autem ſunt mediocriter ſe haben
tes ſicut ſūt illi qui ſunt in purga
torio qui boni dicuntur quia ſine
culpa deceſſerunt contriti et peni
tentes ſʒ dicūtur mali quoddāmo
do quia penitētes obligati quas nō
dum ſoluerunt ⁊ pro talibus eſt o
randum ſed nos oramus indiferen
ter pro omnibus quia neſcimus e
oruʒ ſtatuʒ ſed ſupponimus eos eſ
ſe in purgatorio. Et ideo nota ter
cio ꝙ hic ponuntur due conditōes
ex quibuſdam habetur pro quibus
eſt orandum. Primum eſt cuʒ di
citur qui nos preceſſerunt cum ſig
no fidei ideſt cum caracterer baptiſ
mali uľ qui oſtēderēt in fine aliqō
ſignū fidei dato ꝙ amiſerit loquelaʒ
dū tñ oſtēdāt̄ ſigna cōtritōis et de
uotōis adhuc eſt ſpes de talibus et
eſt ꝓ ipſis orādū q2 ꝙdiu ſūꝰ in hoc
mūdo hēꝰ ius orādi ⁊ nos metip̄os
ſaluādi et merēdi pͦ actōes nr̄as. iō
ꝓ illꝰ q̇ ſe ſuſpēdūt uel alias ſe īter
ficiētibꝰ nō eſt orādū q2 de comūi
lege dāpnāt̄ niſi ex ſpūali lege gr̄a
et ꝑuilegio dei ſaluent̄ et notū ſit
nobis ꝙ ſint in ſtatu et uia ſalua

tõis p reuelatõez uł apitõem ſicut
legit̃ de aliq̃b9 in mľtis exẽplis ut
pz de Sãſõe q̃ licz ſe ĩterfecerit tñ
ſalu9 fuit ẞm ſcũz Tho. in. ii. ii: q.
Scõa conditio ponitur cũ dicitur:
et dormierunt in ſomno pacis:
ideſt in pace cõſciẽcie ⁊ peccatoꝝ:
qui ſine culpa peccati mortalis de
ceſſerũt: pro talib9 ergo oram9 uł
rogam9 te dñe: ut ipſis ſcilz quos
in memoria hũerim9 in ſpeciali:
⁊ omnib9 generaľr in xp̃o quieſcẽ
tibus. ideſt in fine et confeſſione
xp̃i: de quib9 dicit̃ Apocha. ix. bea
ti mortui qui in dño moriũtur. lo
cum refrigerii ideſt lucis ⁊ pacis:
vt indulgeas dep̃camur. Circa qõ
nota ꝙ loc9 ĩferni dr̃ vmbroſ9: iux̃
illud. mittite eũ in tenebras exteri
ores. Item dicit̃ loc9 igne9 et ca
loris: iuxta illud Mathei. xxvi°.
Ite maledicti in ignẽ eternũ. Itẽ
dicit̃ locus inquietudinis: q2 nũꝙ̃
mẽs ibi quietat̃: ꝓpter remorſum
cõſciẽcie: qui uermis cõſciẽcie ap
pellatur. de quo Iſaye Vermis
eoꝝ nunꝙ̃ extinguet̃. Sed p oppo
ſitũ locus padiſi: dr̃ loc9 refrigerii
p̃s. Tranſiuim9 p ignẽ et aquam
et eduxiſti nos in refrigeriũ. glo.
per ignẽ ⁊ aquam: ideſt per opera
penitẽtie uel p caritatẽ et hũilita
tez in refrigeriũ ideſt in gloriam
celeſtẽ. dicit̃ etiã loc9 lucis apocha
Nox ibi nõ erit: ſed claritas dei
illuminabit eam ſcz ciuitatẽ para
diſi: de qua loquit̃ ad litteraz dicit̃
etiam locus quietudinis et pacis:
ꝓpter quietẽ cõſciẽcie p̃s. In pace
inidipſum dormiã et requieſcaz.
Et alibi in pace fact9 eſt loc9 ei9.
Ideo dicim9 locũ refrigerii lucis
⁊ pacis ⁊c̃. ¶ Quarto nota ꝙ ante
cõſecrationẽ corpis orat̃ pro uiuis:
et etiaz poſtea in parte illa que ſe
quit̃. Nobis quoqz peccatoribus.
Sed pro mortuis orat̃ poſt cõſecra
tionẽ. Ratio autẽ hui9 eſt: quia
viui plus indigẽt quã mortui: q2
viui indigent gr̃a ꝓ mũdo iſto: et
gloria pro alio. ideo ante cõſecrati
onẽ oram9 pro ipſis: ut detur eis
gr̃a ſed poſt cõſecratiõez ut detur
eis gľa: mortui aũt tñ indigent
vno ſcz gloria. ideo pro ipſis oram9
poſt conſecrationem ut eis detur
¶ Quinto nota que ſunt: illa: qui
bus mortui poſſunt iuuari. Et di
cendũ ꝙ anime defunctoꝝ quatuor
modis abſoluũtur. aut abſolucioni
bus ſacerdotũ: aut precib9 ſanctoꝝ:
aut elemoſinis caroꝝ: aut ieiuniis
cognatoꝝ: xiii. q. iii. anime defũcto
rũ et. c. Non extimem9. Et nota
ꝙ frater Petrus de tarãtaſia ordi
nis predicatoꝝ: diſtinguit hec in
ſcripto ſuo dicẽs. Quod ſuffragia
eccľie proſũt defunctis ad abſoluti
onẽ pene: nõ aũt ad premiũ uite
eterne. Abſolui aũt poſſunt a pena
duob9 modis: uel p uiam gr̃e: uel p
viaz iuſticie. p uiaz gr̃e dupliciter
vel p interceſſionẽ ip̃i9 capitis ſcz
per abſolutionẽ ſacramẽti altaris:
vel p interceſſionẽ quaſi priuatam
mẽbroꝝ ſcz p orationẽ ſanctoꝝ: per
viam aũt iuſticie dupľr: q2 uel p
modũ redemptiõis pene ſcz p ieiu
niorũ afflictionem: uel p quãdam
ſatiſfactionez equalitatis iuſticie
ſcz per elemoſinaꝝ largitionẽ et
ſcõz hoc diſtinguunt̃ quatuor mo
di generales. ad quos om̃s alii re
ducunt̃ ¶ Quantũ ad ſcõm mouẽ
da ſunt dubia. p̃mo utrũ mortui
poſſint iuuari per viuos. dicendũ
ſcõm Tho. ꝙ caritas que eſt vin
cľm vnitus mẽbra eccľie: nõ ſolũ
ad viuos ſe extendit: ſed etiam ad
mortuos qui in caritate deſcẽdũt.
Caritas eniz vita corporis nõ fini
tur: q2 prima chorin. xiii°. dicit̃

ꝙ caritas nunq̄ excedit . Similr
etiam mortui in memoriis hoīm
viuentium viuūt . Jdeo mécio vi
uétiū ad eos dirigi poteſt : et ſic
ſuffragia viuorum dupliciter mor
tuis ꝓſunt . ꝑmo propter caritatis
vnionem . ſcđo ꝓpter bonam inté
tionem ad eos directam qua ꝓpter
tenendū eſt ꝙ ualent ſuffragia de
functis ¶ Secūdo queritur vtrum
ſuffragia ualeant his qui ſunt in
inferno . videtur ꝙ ſic : quia . ii°.
Machabeoꝝ · xiii°. legit̄ . ꝙ Judas
duodecim dragmas argenti miſit
iherosolimam offerri pro peccatis
mortuorū : de quibus conſtat : ꝙ
mortaliter peccauerūt cōtra legez
agentes : et in peccato morientes :
accipiendo de denariis ydolorum a
quibus lex prohibebat . Jtem legi
tur ⁊ narrat Damaſcen9 : ꝙ Grego
rius pro Troiano impatore oratio
nem faciens : fuit exauditus : quez
conſtat in inferno fuiſſe . q2 multo
rum martirū necez inſtituit ergo
ſuffragia ꝓſunt dāpnatis ⁊c̄ . Dicé
dum ꝙ aliqui dixerunt : ꝙ in hoc
erat diſtinguédūz dupliciter . pri°
quātuz ad temp9 dicentes : ꝙ ante
diem iudicii valerét ſed non poſt .
Scđomodo quātuz ad ꝑſonas dicé
tes : ꝙ quidem ſunt in inferno ual
de mali qui ſcz ſine fide ⁊ ſacramé
tis eccl'ie deceſſerūt : et talibus nō
proſunt : q2 de eccl'ia nō fuerūt :
nec numero nec merito . quidam
autem ſūt nō valde mali : qui ſcz
de eccleſia fuerūt numero : fidem
habētes et ſacramétis imbuti : et
aliqua opera de genere bonoꝝ faci
entes : ⁊ talibus eccl'ie ſuffragia ꝓ
ſunt : ſ3 tūc occurrebat eis magna
dubitatio : quia cum pena inferni
finita ſit intenſiue : licet infinita
extéſiue ⁊ durati ōe mltiplicitatis
ſuffragiis pena illa totaliter poſſet

tolli : qđ eſt error Origenis . ideo
hoc incōueniés multipliciter eua
dere voluerūt . Prepoſitus enim
dixit : ꝙ tantum poſſunt ſuffragia
mltiplicari ꝓ damnatis : ꝙ a pena
totaliter redderétur inmunes : nō
quidem ſimpliciter ut dicebat ori
genes : ſed ad tempus ſcz uſq3 ad
diem iudicii . ſed tūc ſine ſpe uenie
reintruderentur . ſed hoc videtur
repugnare diuīe iuſticie . q2 culpa
nō poteſt ordinari niſi per penā .
ideo cum culpa cōtinue remaneat
in damnatis : eorū pena nullaten9
interrūpetur . ideo eorū pena nul
laten9 interrūpet̄ . ideo porrectanei
alium modū inuenerūt dicétes . ꝙ
hoc modo procedet̄ in diminutiōe
pene : ꝑ ſuffragia : ſicut ꝓceditur
in diuiſiōe linearū : que cum ſint
finite in infinitū diuidi poſſunt : ⁊
nūquam ꝑ diuiſionez cōſumétur :
cum tamé fiat ſubtractio : nō ſcđm
partes eiuſdez quātitatis : ſed ſcđz
ꝑtes eiuſdem ꝓporciōis : vt ſi ꝑmo
auferat̄ media pars : et poſt media
illi9 medie : et poſt in infinitum .
Similiter dicūt ꝙ per ꝑmū ſuffra
giū diminuit̄ aliqua pars : et per
ſcđm ſcđa pars illi9 partis : ſcđm
eandem ꝓporcionem . Sed iſte mo
dus multipliciter deficit . Primo
quia infinita diuiſio que conuenit
quantitati cōtinue : nō videt̄ poſſe
transferri ad quantitaté ſpūalez .
Scđo q2 nō eſt aliqua ratio : quare
ſcđm ſuffragiū diminuat de pena
magis q̄ ꝑmū ſi ſit equal' valoris .
Ter° q2 pena diminui nō poteſt :
niſi diminuatur culpa : ſicut nec
auferri niſi tollat̄ culpa . Quarto
q2 in diuiſione linee tandem per
uenit̄ ad hoc ꝙ nō eſt ſenſibile cor
p9 : q2 corpus inſenſibile nō eſt in
infinitum diuiſibile : et ſic ſequit̄
ꝙ poſt multa ſuffragia pena rema

nens propter ſui paruitatem non
ſentiret: ⁊ ita non eſſet pena. ideo
aliqui dixerūt aliter. Altiſſidoreñ
dixit: ꝙ ſuffragia proſunt damna
tis: nō quidem ad pene diminutio
nem uel diruptioné: ſed per cōfor
tationez. quādam pacientis: ſicut
ſi homo portaret graue onus: et
facies ſua perfunderet aqua: pro
fecto cōfortaret quidem ad melius
portādum: ſed onꝰ in nullo leuius
fieret. Sed ad huc nō valet hoc: qꝛ
ſcōm Gregoriū aliquid plus et mi
nus grauat igne eterno: ſcōm me
ritum culpe: et inde eſt ꝙ eodem
igne vnꝰ plus et alius minꝰ cruci
atur: vnde cuz culpa damnati im
mutata remaneat: nō poteſt eſſe:
ꝙ pena leuiꝰ fiat: et etiam dicta
oppinio eſt pſumptuoſa: qꝛ nulla
auctoritate eſt fulcita et dictis ſcō
rū cōtraria. Item irrationabilis.
qꝛ damnati ſunt extra vinculum
caritatis: ſcōm quam opera viuoꝝ
continuātur: ad mortuos tamé:
qꝛ totaliter ad terminum peruene
runt recipiētis vltimā retributio
nem: ſicut ſunt ſancti in patria:
ꝓpter qō alii aliū modū poſuerūt:
ꝙ aliqualiter poſſēt ſuſtineri dicen
tes: ꝙ ꝓſunt ſuffragia damnatis
nō quantū ad diminutiōem pene
vel interruptiōem: nec quantū ad
diminutioné ſenſus pene: vł cōfor
tatiōez: ſed qꝛ ex huiuſmodi ſuffra
giis eis aliqua materia doloris ſub
trahit: quam haberét ſi ſe abiectos
et cōtemptos ab amicis viderét:
ſic ꝙ de ipis nullam curā haberét.
que quidez materia doloris eis ſub
trahit: dum ſuffragia pro eis fiūt.
ſed nec iſtud poteſt eſſe ſcōm legé
cōmuné: quia ſcōm Auguſtinū in
libro de cura pro mortuis agenda
pcipue de damnatis verum eſt. ꝙ
ibi ſunt ſpiritꝰ defunctoꝝ: vbi non
vident quecūqz aguntur: nec eue
niūt in iſta vita homībꝰ et loquit
pcipue de dampnatis et ita nō cog
noſcūt: qño pro eis ſuffragia fiūt:
niſi ſcōm legez cōmuné hoc reme
diū detur diuinitꝰ aliquibꝰ dāpna
torū: qō verbū eſt omino incertū.
ideo tutiꝰ eſt ſimpliciter dicere: ꝙ
ſuffragia nō proſunt dampnatis:
nec ꝓ eis eccłia orare intédit: ſicut
ex auctoritate Dioniſii. vii. ca. ce
leſtis ierarchie. Et Grego. xxxiii°.
libro moraliū et Augꝰ. patz quas
nūc ꝓpter ꝓlixitatem nō allego.
Ad pmū ergo argumétū dicendū.
ꝙ illi donaria pdolorū accipiendo
nullam pdolis reuerétiam facere
intendebāt: ſed ut victoria que eis
martir belli debebant receperūt:
qͥuis p auariciam venialr peccaue
rūt. ideo non fuerūt in inferno.
Vel aliter dicendū: ꝙ uidétes ſibi
periclm imminere de peccato peni
tuerūt: et ſic ſuffragia eis ꝓdeſſe
potuerūt. ¶ Ad ſcōm dicendū ꝓba
biliter: ꝙ de Tropano et aliis mul
tis dāpnatis reſuſcitatis pōt dici:
ꝙ nō erant in inferno finalr depu
tati: ſcōm preſenté iuſticiam me
ritoꝝ: ſed ſcōm cauſas ſuperiores
quibꝰ ꝓuidebant ad uitam reuocā
dam: erat de eis aliter diſponédū.
Vel ſcōm quoſdam aīa Tropani:
nō fuit a pena reatu et ſimpliciter
liberata: ſed eius pena fuit ſuſpen
ſa ad tempus ſcz vſqz ad diem iu
dicii: nec tamé opportet ꝙ hoc fiat
cōmuniter p ſuffragia: qꝛ alia ſūt
que lege cōmuni accidūt: et alia
que ſingulariter ex ꝓuilegio ſpe
ciali aliquibus conceduntꝰ. Queri
tur tercio vtrum ſuffragia ꝓſint
his: qui ſunt in purgatorio. dicen
dum ꝙ ſic: vt patz. ii°. machabeoꝝ
. xii°. Sancta et ſalubris eſt cogi
tatio ꝓ defūctis exorare ut a pecis

ſoluanť. Unde dicit Augu. Non
eſt negandũ ſpiritus defunctoruʒ
pietate ſuoruʒ viuentiũ poſſe rele
uari ¶ Quarto vtruʒ ſuffragia ꝓ
aliquo ſpecialꝛ facta eque proſint
aliis eiuſdem meriti. Dicenduʒ ꝙ
oppinio ꝑpoſitiui fuit ꝙ omnibus
equalibʒ merito equaliter ꝓſunt:
quantũ ad liberationẽ ſeu vtilita
tem pene. ſed nõ equalꝛ quantuʒ
ad honorẽ: ſicut candela accenſa in
menſa pro diuite equaliter facit
acceſſoribꝰ menſe vtilitatem: ſed
magis eſt ad diuitis honorẽ. Scũs
autẽ Tho. et alii cõmuniter dicũt
et verius: ꝙ cum ualor ſuffragioꝝ
ſit v̓tutis finite ⁊ deriuetꝛ ꝑ inten
tionem facientis: quo voluerit va
let ei pro qᵒ fit quãtũ ad liberatõʒ
a pena: tamẽ quantũ ad quãdam
cõgratulationẽ et interiorem cõſo
lationem ualet etiam illis: ſed ꝙ
vnus exiſtens in caritate de bonis
alterius gaudet ſic ualet omnibus
in caritate exiſtẽtibꝰ. et plꝰ ei qui
eſt in maiori caritate ¶ Quinto
vtrum ſuffragia plꝰ ꝓ uno ualeãt
quam ꝓ pluribꝰ: vel qño fiũt pro
pluribꝰ tantũ ualeant ſicut ꝓ ſin
gulis. Reſpõdeo hec queſtio depen
det a precedẽti. Nam licʒ prepoſi
tiuꝰ dixerit: ꝙ tantũ ꝓſunt ſingu
lis ac ſi pro uno dicerentꝛ. Tamen
alii cõmuniter diſtingũt ut ſupra
proxima queſtione. quia ſi ualor
ſuffragioꝝ cõſideretꝛ ſcđm ꝙ ualet
ex v̓tute caritatis: ſic tantum pro
ſunt ſinglis: ac ſi ꝓ uno tantum
fierẽt: quia caritas nõ diminuitꝛ ſi
diſtribuatꝛ affectꝰ in mltis. Jmo
magis augetur vnde de uno bono
facto uel bñficio ꝓdefunctis non
minꝰ letantꝛ in purgatorio multi
quam unus: et ſic intelligi poteſt
v̓bum Jeronimi de cõ. di. v. non
mediocriter. Si autem cõſideratur
valor ſuffragioꝝ in quãtũ ſunt ſa
tiſfactiones quedam ꝑ intẽtioneʒ
faciẽtis tranſlate in mortuos: tũc
magis ualẽt ſuffragia ei pro quo
ſpecialꝛ fiũt quam aliis: ſic enim
effectus ſuffragii diuiditꝛ ex diuina
iuſticia inter eos pro quibꝰ ſuffra
gia fiũt ut quilibet illoꝝ habeat de
ſuffragiis quãtuʒ hic meruit qño
diſceſſit ideſt ſecũduʒ ꝙ diſceſſit in
maiori uel in minori quãtitate: et
hoc ꝑ modũ ſatiſfactõis: ſʒ ſi ſuffra
gia ꝓ multis fiant ſed ſi ſuffragia
ſingulariter pro vno fiãt ꝑ modũ
ſatiſfactiõis magis proſunt ei pro
quo ſpecialiter fiũt quã aliis licet
equaliter ualeãt omĩbꝰ ꝑ modum
cõgratulatiõis. alias enim tantũ
valeret una miſſa quãtũ Centũ:
qꝛ ſi aliquis celebraret ſimul pro
Centũ et Centũ ſacerdotes ꝓ Cen
tum mortuis ſingillatim tantuʒ
valeret prima miſſa pro Centum
quantũ centũ miſſe dicte pro uno
qđ eſt falſum ¶ Sexto utrũ ualeãt
ſuffragia facta ꝑ peccatores ſiue ꝑ
malos proſunt. Dicendũ ꝙ ſuffra
gia facta ꝑ malũ poſſũt fieri dupli
citer uelut actor eſt: ſicut ea que
proprio motu fiũt: et ſic non pro
ſũt niſi forte ex cõſequẽti in quã
tum ꝑ elemoſinas mali hominis
pauperes excitatꝛ ad orandũ pro de
functis. Aliomodo ut miniſter et
hoc dupliciter: qꝛ uel facit ea ut mi
niſter publicꝰ dei uel totiꝰ ecclie:
ſicut ſacerdotes qui celebrãt miſſas
mortuoꝝ in eccleſia et qꝛ iſti intel
liguntꝛ facere cuius auctoritate et
uice fit: ut patet ꝑ Dioniſiũ xiiiᵒ.
.ca. Celeſtis ierarchie. inde eſt ꝙ
ſuffragia talis ſacerdotis q̃uis ſit
peccator proſunt defunctis. Uel
agit ea ut miniſter ꝑuatꝰ ſcʒ pri
uate ꝑſone. Uel demandato ꝑſone
exiſtentis in caritate: et talia pro

ſunt ſicut ſeruus exiſtens in pecca
to quodcũq3 opus miſericordie fa
cit ex p̃cepto dñi caritaté habẽtis
valz: ſi auté pſona priuata ⁊ ſacer
dos celebrans ſint in peccato mor
tali tunc ſuffragia non ualent de
functis pro quibꝰ fiũt. ſi tamẽ mi
niſter et mandãs fieri in caritate
eſſet huiꝰmõi opa plus ualerét: qꝛ
ex duabꝰ ptibus meritoꝛia eſſent
¶ Septimo utrũ ualeant facienti
bus. dicẽdum ꝙ opus ſuffragii qõ
poteſt cõſiderari dupl̃r. Unomodo
in quantũ eſt ſatiſfactionũ eius ꝓ
quo fit. ideo abſoluit eum a debito
pene ꝓpꝛie et quãtum ad hoc pro
pꝛie loquẽdo nõ ualet facientibus
ꝑ talez modũ qꝛ in tali recõpenſa
tione conſiderãtur equalitas iuſti
cie. opus aũt iſtud ſatiſfactoriũ ibi
dicit̃ adequari ſolũ pro quo fit qꝛ
ſic adequat̃ vni reatui: qõ alteri nõ
adequat̃: reatus enim peccatoum
duorũ: maiorẽ ſatiſfactionẽ requi
rit. q̃ꝙ reatꝰ vniꝰ. Aliomº põt cõſi
derari in quantũ eſt meritoꝛium
vite eterne qõ habet: in quantum
ꝓcedit ex radice caritatis: et ſcõm
hoc nõ ſolum prodeſt ei: pro quo
fit: ſed etiã faciẽti imo dicit Petrꝰ
de tarantaſia in ſuo quarto ꝙ plꝰ
ſufficiũt ſuffragia facientibꝰ quaz
eis pꝛo quibꝰ fiũt. Nam facientibꝰ
ꝓficiunt ad tria ſi ſint in caritate
ſcz ad augmentũ gradꝰ gratie in
padiſo ad augmentũ maioris gr̃e
in pꝛeſenti: ad diuiſionẽ pene pur
gatori que tꝛia meret̃ omne opus
factum in caritate et ex caritate
ꝓcedente defunctis autez ꝓ quibꝰ
fiũt non proſunt niſi ſolũ ad vnũ
ſcz ad diuiſiõez pene purgatoꝛii vñ
p̃s. Oratio mea in ſinu meo cõuer
tetur. Et ideo Damaſcenꝰ dicit.
Queãmodũ vnguẽto vl' alio oleo
ſancto linire volẽs in firmũ. priº

ille liniẽs pticipat vnctiõe: deinde
pungit laborãtẽ: ſic etiam quicũq3
ꝓ ſalute pꝛoximi agoniſat primo
ſibiipſi prodeſt deinde proximo.
¶ Octauo vtrũ miſſa ſit celebrãda
pro puulis baptiſatis mortuis ſta
tim poſt baptiſmũ. dicendũ ſcõm
Tho. in quarto ſentẽciaꝝ ꝙ ſic nõ
ꝙ anime eoꝝ iuuent̃ ꝑ miſſam ad
remiſſionẽ alicuiꝰ culpe nec etiam
augmentũ maiorẽ gl̃e. ſed ꝓpter
alias rationes. p̃ma ꝓpter ſolaciũ
viuoꝝ. ſcõa eſt ad oſtendendũ puu
los ad unitatem corpoꝛis miſtici
ptinere. dum idem modus exequia
rum ſeruatur in ipſis et in aliis.
tercia ad cõmendandũ redẽptiõis
miſteꝛium: qõ in hoc ſacꝛamento
cõmemorat̃: propter qõ puuli ſine
ꝓprio merito cõſequunt̃ uitã eter
nam ¶ Nono utrum quelibet alia
miſſa tantũ ualeat defũctis q̃ꝙ ipſa
ꝓpꝛia que dicit̃ pro defũctis ſcz re
quiem eternaz ⁊c̃. Et dicendũ: ꝙ
quantũ ad v̊tutẽ ſacꝛamẽti equali
ter ualet defuncto quelibet miſſa:
ſed quãtũ ad v̊tutẽ orationũ plus
valet miſſa ꝓ defunctis ſcz requiez
eternã ⁊c̃. Sed iſtuz exceſſum põt
recõpenſaꝛe maior deuotio celebrã
tis: uel teſtamẽti de quo celebrat̃
patꝛociniũ ¶ Decimo utruz miſſa
mali ſaceꝛdotis tantũ ualeat quã
tuz boni. dicendũ ꝙ de miſſa poſſu
mus loqui dupliciter: aut quantũ
ad illud qõ eſt eſſenciale in ea ſcz
corpꝰ xp̃i: et ſic equaliter bonum
opeꝛat̃ a quocũq3 dicat̃: vel quãtũ
ad illõ qõ eſt annexũ ſacꝛamẽto et
ſcõariũ: et ſic miſſa boni ſaceꝛdotis
melior eſt: quia non ſolum habet
efficaciã ex opeꝛe opeꝛato. ſed etiã
ex opeꝛante: ſcz ex deuotiõe ⁊ me
rito celebꝛãtis. et ideo ceteꝛis paꝛi
bus meliꝰ eſt audire miſſam boni
ſaceꝛdotis quaz mali ¶ Undecimo

queritur vtrum miſſa poſſit dici ſo
lum pro uno dicendū ꝙ cū in miſſa
ſint duo: ſcʒ ſatiſfactio et ſupplica
tio. Dico ꝙ ꝑ modū ſatiſfactionis
poteſt applicari anime unius ſoluʒ
ſic: ꝙ ṽtus et ualor illius miſſe ſit
ſatiſfactio pro illa anima quantū
ad miſſionē pene purgatorii: tamē
per modū ordinis ſiue ſupplicatio
nis ꝓ omnibus offertur tam viuis
quam defunctis ¶Duodecimo que
ritur vtrū obligatus principaliter
celebrare pro aīa Petri ꝑ modum
ſatiſfactionis poſſit celebrare per
eundē modū: ꝓ anima alicuius alte
rius. Dico ꝙ ſi ſacerdos tenet̄ ex
debito celebrare principalr̄ et unius
anime ꝑ modū ſatiſfactiōis nō pōt
applicare ſuffragiū illud alteri: ꝑ
eundē modū: ꝑmo peccatū faciēdo
quia iam obligatus eſt uni. et dico
obligatus: ſi ſibi detur ſumptus ne
ceſſarius ꝓ illa die habito reſpectu ad
omnia quibus indiget neceſſaria;
quia tūc eſt obligatus celebrare illa
die pro illo qui ſibi illō dat. Ideo
vicarius ul̄ quicūqʒ alius capellanus
qui bñficiū uel capellaniā ſuffici
enteʒ hʒ: pro quo tenet̄ celebrare:
nō poteſt ꝓ miſſa aliquid recipere
ſine peccato ſymonie: qꝛ ꝓ illo ul̄
illis tenet̄ per modū ſatiſfactiōis:
poteſt tamē bene orare ꝓ aliis per
modū ſupplicationis. et tali modo
pōt etiam aliquid recipere: et ſic
patet ad concluſionē ¶Sequitur
nobis quoqʒ peccatoribus: vbi petit̄
collacio glorie pro viuis: qꝛ ſupius
fuit petita collacio gr̄e: ut ſtatim
dictū eſt: propter qō illa oratio re
ferenda eſt ad collationē gr̄e: hec
autem ad collationē gl̄ie: et poteſt
diuidi hec pars in tres ꝑtes: qm̄ in
prima collatio gl̄ie petit̄: in ſcōa
ſocietas cum quibus homo vult glo
riari exprimit̄ ibi: Cuʒ tuis ſanctis

apoſtolis. in tercia mediator cuius
ṽtute illa oportet fieri: inter poni
tur ibi: Per xp̄m dn̄m nr̄m per
quem ⁊c. Littera ergo iſta tota cla
ra eſt. Sed ad maiorem euidenciā
ꝑmo ponent̄ quedam notabilia:
ſecūdo dabitur ritus obſeruancie.
Quātuʒ ad ꝑmū nota: quare dicit
nobis peccatoribus quoqʒ famulis
tuis de multitudine miſerationū
tibi ſperantibus et non miſericor
diaꝝ. Et dicendū ꝙ miſericordia
dicit habitū: miſeracio aūt actuʒ.
ideo qꝛ actum nos indigemus et nō
habitu dicit miſeracionū. Secūdo
nota quare dicit partem aliquam
nūquid habebūt ſaluati ꝑtem gl̄ie
ſiue hereditatis eterne et nō totā
hereditatē: nunquid gloria diuide
tur ꝑ ꝑtes. Videt̄ ꝙ nō: qꝛ ſecūdū
Auguſti. Viſio eſt tota merces:
ſed quilibet videbit totū deū ergo
maledicit ꝑtem aliquaʒ. Sed dicē
dum: ꝙ ꝗuis deus ſimplex ſit et
nō habeat ꝑtes: licʒ uideat̄ totus.
tamē nō totaliter: nūc etiam ab
omnibus uidet̄ equaliter qꝛ vnus alio
ꝑfectius uidebit ſicut ſi ſint ibi. x.
homines in menſa et habeant can
delam ante ſe: quilibet totā cande
lam et totum lumē uidebit: tamē
ille qui habet oculos magis ſanos
acutus et limpidos: clarius videt:
ſicut etiaʒ aquila clarius uidet ſo
lem quam homo: ſic erit in para
diſo ſcōm ꝙ erunt maioris meriti
gr̄e et caritatis: ſed hoc limpidius ⁊
clarius deum videbunt deum. vñ
illud qō dicitur Jo. Jn domo
patris mei manſiōes multe ſunt:
exponitur de diuerſis gradibus bea
titudinis: ſcōm ꝙ vnus alio ꝑfecti
us videbit: ꝗuis quilibet ita uide
at: ꝙ ex toto intellectus et affictus
eius quietabit̄. nec alius uidere nec
amplius uidere poterit: nec deſide

raꝛe. ſed omnes erunt beati abſqꝫ
inuidia de ſe inuicē congaudētes.
Tercio nota ꝙ hic inter ſanctos
ponunt̄ ꝑmo duo martires ſcilicet
Johannē baptiſtam: nec miꝝ: qꝛ
etiam iſte apoſtol9 ꝓſitet̄. poſtea
Stephan9: qꝛ iſti duo fuerūt ꝑmi
martiꝛes noui teſtamēti. quāuis
Inno. dicat ꝙ hic repetit̄ Jo. euā
geliſta et etiaꝫ ante conſecratiōꝫ.
ꝑmo propter dignitatē apl̄atus.
ſcōo ꝓpter principiū celibat9. ſed
credo ꝙ melius dicit̄: ꝙ hic ponit̄
Jo. baptiſta qui cū ſingularis ex
cellentie et magis a ſcriptuꝛa et
ꝓphetis et xp̄o laudatus: nō debet
excludi a canone: quin ibi ponat̄.
Poſtea ponunt̄ duo apoſtoli ſcꝫ
Mathias et Barnabas: qui licꝫ nō
fuerunt de duodecim apoſtol̄. tn̄
Mathias fuit ſucceſſor Jude pro
ditoris: Barnabas fuit miſſus a
ſpiritu ſancto et comes indiuidu9
Pauli: ut habet̄ in actibus apl̄oꝝ.
Deinde ponitur Jgnaci9 qui erat
valde deuot9 beate v̊ginis Marie
et xp̄o. in tantū ꝙ poſt mortē ei9
fuit inuentū in coꝛde eius ſcꝛiptis
litteris aureis: iſtud nomē Jheſ9
in omnib9 ꝑtibus coꝛdis. Ponunt̄
de hinc quinqꝫ martiꝛes poſt mor
tem xp̄i: propter quinqꝫ uulnera
xp̄i ſcꝫ Jgnati9 Alexandr9 Mar
cellin9 et Steffan9 qui fuit poſit9
primo et ſic ſunt quinqꝫ. Jtē ſep
tem virgines: ꝓpter ſeptem dona
ſpirit9 ſancti ſcꝫ Felicitas ꝑpetua
Agata Lucia Agnetes Secilia et
Anaſtaſia q iſte fuerūt martiꝛes
pro fide xp̄i. Sequit̄ cum omnib9
ſanctis tuis. ¶ Sequit̄ intra quoꝝ
nos conſorciū nō extimator meri
ti: idest nō recompēſando merita:
que quaſi nulla ſunt ſed queſum9
venie largitor admitte Per xp̄m
dominum nr̄m. Quantū ad ſcōꝫ

ſcꝫ ritum et obſeruantiam. nota
ꝑmo ꝙ dicēdo nobis quoqꝫ peccato
ribus: debet ſaceꝛdos ſcōm aliquos
tundeꝛe pectus et ꝑcutere cū trib9
digitis manus dextere ſimul: con
iunctis ſemꝑ duobus digitis ſuꝑi
oribus quibus corpus xp̄i tetigit
et hoc ſignificat ꝙ xp̄s ſemel pro
peccatis noſtris mortu9 eſt ſcōm
apoſtolū ad Ro. vi°. ſcōm autem
alios ter debet pectus ꝑcutere: qꝛ
ter uel tribus modis peccam9 ſcꝫ
corde oꝛe et opere ¶ Scōo nota ꝙ
dicta hec uerba aliquantulū ſacer
dos exaltat vocē ſuā. in qua cōfeſſi
o latꝛonis denotat̄: de quo dr̄ Luce
xxii°. Memēto mei dn̄e dum vene
ris in regnū tuū. Tercio nota ꝙ
hic in fine qn̄o dicitur Per xp̄m
dn̄m nr̄m: nō reſpōdetur amen.
Ratio eſt: qꝛ eſt cōtinuatiꝰ ad pꝛe
cedētia. Jdeo ſtatim ſequit̄ ꝑ quē
ſcꝫ xp̄m: vbi ponitur mediator: in
cuius v̊tute omnia que petim9 de
bent fieri: ꝑ quem etiam hoc ſacꝛa
mentū originē habet. Jdeo dicit̄
creas ꝓpter eſſe natuꝛe: ſanctificas
ꝓpter eſſe ſacꝛamēti: et quantū ad
virtutem. Vnde dicit viuificas:
ꝓpter effectum gꝛatie que eſt uita
anime. vnde dicit ꝓpter gr̄e aug
mentū et quantū ad operationem
ſiue uſum. ideo ſubdit et preſtas
nobis uel cꝛeas quantū ad ſubſtan
cias panis et uini ſanctificas: dan
do v̊tuteꝫ: ut fiat conuerſio in cor
pus xp̄i. viuificas dando nobis vi
tam gr̄e. bn̄edicis dando augmen
tum gratie: et pꝛeſtas nobis quan
tū ad uſum: per xp̄m enim omnia
cꝛeant̄. Jdeo Jo. i. omnia ꝑ ipſuꝫ
facta ſunt. ideo dicitur cꝛeas. Jteꝫ
omnia ſanctificant̄ ꝑ gꝛatiam ei9
qꝛ de plenitudine eius accepimus
Jo. i. vn̄ Jo. vi°. pater ſanctifica
eos in veritate: ideſt in filio. ideo

dicit ſanctificas. Iteƺ omnia viui
ficant: quia ipē eſt uita Jo nono.
Ego ſum uia ueritas et uita. ideo
dicit viuificas. Item ꝑ ipm̄ bene
dictio datur. ideo dicit̄ de eo Luce
.i°. Benedictꝰ fructus uentris tui:
ꝓpter hoc dicit̄ hic benedicis. Ité
per ipm̄ gloria nobis datur ideo di
citur preſtas nobis ſcꝫ gloriam.
Et ſequit̄ per ipm̄: in quantū eſt
homo: manifeſtās patrē ꝑ predica
tioné. Et cū ipſo: in quantū deꝰ:
habet idem eſſe et operationé. Et
in ipſo inquantū deꝰ exiſtens in
patre ꝑ nature indifferenté rōné.
Eſt tibi deo patri omnipotēti om
nis honor et gloria ⁊c̄. Vel ꝑ ipm̄
tanꝙ̄ per mediatoré: Cū ipō tanꝙ̄
coequali. in ipō tanꝙ̄ cōmuni.
Quarᵒ circa iſtā ptē nota pͥmo ꝙ
tres cꝛꝰces debent fieri. dicendo
ſanctificas: alia dicédo viuificas:
alia dicédo et bn̄edicis. et he tres
cruces fiunt anteꝙ̄ calix diſcopiat̄
ſuper totum. poſt dum dicitur et
preſtas nobis debet diſcopire cali
cem: et hoſtiam reuerēter accipe
in dexteram manū: et cū ſiniſtra
calix teneri debꝫ: et tūc cū dextera
in qua eſt hoſtia facere quiqꝫ cru
ces. vnam cū dicit per ipſum: et
iſta debet fieri a labio calicis uſqꝫ
ad labium. ſcōa cum dicit̄. Et cū
ipſo: et iſtam debet facere magis
infra. Tercia debet fieri dicendo ⁊
in ipſo. Et iſta adhuc magis infra
calicem: ſi forma calicis hoc pacia
tur. quarta debet fieri ante calicez
cum dicit̄: tibi deo patri omnipo
tenti. quinta in pede calicis cum
dicit̄ omnis honor et gl̄a. Et hoc
facto hoſtia debꝫ depōi: et calix ſta
tim cooperire: ante ꝙ̄ dicat ꝑ oīa
ſecula ſeculoꝝ. Quinᵒ nota qͦ iſte
cruces ſignificent. Et dicenduƺ ꝙ
pͥme tres cruces ſcōm ſanctū Tho.

fiunt ad repreſentandū: ꝙ iudei
dixerūt ter crucifige uel ſignificat
crucifigentes criſtū: qō fuit tercia
hora. Alie autem tres que fiunt
ſuꝑ illa uerba per ipſū et cū ipō ⁊c̄
fiūt ad repreſentādi crucifixionem
factam a militibus hora ſexta poſt
triū horarū ſpaciū crucifixus eſt.
vel ad repreſentādū tres eius cruci
atus ſcꝫ paſſionis: ꝓpaſſionis: et
cōpaſſionis. alie aūt due que fiūt
extra calicem dicendo. Eſt tibi deo
patri ⁊c̄ fiunt ad repreſentanduƺ
ſeparationé anime a corpore: que
facta eſt hora nona. vel ꝓpter ſan
guiné et aquam que de latere xp̄i
fluxerūt: vel ſcōm Inno. ⁊ eſt idē
ſignificant tres cruces. pͥme tres
cruciatꝰ ſcꝫ paſſionem in corpore
de qua trenorum .i. O uos omnes
qui tranſitis per uiam ⁊c̄. Item
pro paſſione in anima qꝛ paſſione
imminēte de qua Mathei xx vi°.
Triſtis eſt anima mea uſqꝫ admor
tem. Compaſſionē in corde: qꝛ ora
uit dicés. Pater ignoſce eis quia
neſciūt quid faciūt: et fiūt he tres
cruces ſuꝑ calicem: qꝛ ſuꝑ patibu
lum in corꝑe hec tria ſuſtinuit:
et per calicē paſſio deſignat̄ iuxa
illud Mathei. xxvi°. Tranſeat a
me calix iſte. alie due que fiunt
in parte anteriori ſignificant duo
ſacramēta: que fluxerūt de latere
xp̄i ſcꝫ aqua regenerationis et ſan
guis redemptiōis. Vel ſcōm alios
pͥme tres cruces que fiunt ſuper
vtrumqꝫ ſpeciē dicédo: ſanctificas
⁊c̄ ſignificant fidem Centuriōis:
qui in mortē xp̄i trinitaté ꝑſonaꝝ
et ipm̄ xp̄m deum et hominé con
feſſus eſt: cū dicit̄ Mathei xxvi°.
vere filius dei erat iſte. Alie tres
fiunt diſcoperte calice: pͥma que fit
extra calicem: ſignificat ꝙ deꝰ eſt
extra omnia non excluſus. Scōa

que fit ſuper labium calicis: ſigni
ficat ꝙ ipſe eſt ſuper omnia non
elatus. Tercia que fit intra: ſigni
ficat ꝙ deus eſt intra omnia non
incluſus. Alie due que fiunt ex
tra: pma que fit in ſuperiori pte:
et alia que fit ad pedem calicis: et
que fiunt inter nos et calicē: ſigni
ficant ꝙ xp̄s qui exiuit a patre et
venit in mundū eſt mediator dei
et hominū. Tercio nota ꝙ diſco
perto calice: dicēdo p ipm ⁊c̄ ſigni
ficat ꝙ p ipſū aperta ſunt nobis:
que prius clauſa erant in lege: vel
ſcōm Inno. ꝙ velū templi ſciſſū
eſt. Sexto nota ꝙ dictis verbis ſu
pradictis et factis illis quinqꝫ cru
cibus: ſtatim calix debet cooperi
ri cū corpali. Et tūc ibidem alte
debet dici Per omnia ſcl'a ſclorū.
Et ſignificat clamorē xp̄i in cruce
quando clamās voce magna expi
rauit. Et reſpondeṫ amen. Et ſig
nificat clamorē mulierū lamētan
cium quibus dixit xp̄s filie ihrl'm
nolite flere ſup me ut habeṫ Jo.

¶ De Oremus

Dicto de quatuor parti
bus ad miſſam ptinen
tibus: Nunc dicendū
eſt de quinta pte que
incipit. Oremus preceptis ſaluta
ribus moniti et diuina inſtitucióe
formati ⁊c̄. hic poniṫ ſacramenti
percepcio. Et diuidiṫ in duas par
tes. qm̄ in pma ponitur ad ipſius
ſacramenti percepcionē prepatio
comunis. in ſcđa ſpecial' ibi. Dn̄e
iheſu xp̄e fili ⁊c̄. Adhuc pma i tres
ſcōm ꝙ prepatio cōis eſt triplex.
Nam pmo poniṫ ſacramenti peti
tio in oratione dn̄ica in qua diciṫ.
Panem noſtrum cotidianū. ſcđo
pcipiētiū expiatio ibi. Libera nos.

Tercio pacis adimplecio ibi. Pax
dn̄i. Nam illud ſacrm̄ pacis eſt.
pma adhuc in duas. ¶ Nam pmo
ponunṫ quedam precedēcia ipſam
orationē dn̄icā ꝑpter eiꝰ ſolēpni
tatem. ſcđo poniṫ ipa oratio ibi.
Pater noſter. Juxta pmū nota:
ꝙ apud grecos totꝰ populꝰ clamat
pater noſter: ſed apud nos fit con
gruencius a ſolo ſacerdote totam
eccleſiam preſentante dicit ergo
oremus ⁊c̄. Circa hoc faciēda ſunt
duo. primo ponenṫ ſex notabilia
quorū pmū eſt. quare hec v̄ba pmit
tunṫ. Et dicēdū ꝙ ratio eſt: ꝑpter
dn̄icalis orationis ſolemnitatē: eſt
enim ut diceṫ ſtatim tante aucto
ritatis et excellēcie ꝙ dignū eſt:
ꝙ aliqua v̄ba deuota quaſi ad deū
nos prepancia et corda eleuancia
premittanṫ. Scōm eſt quare hec
oratio dn̄icalis diciṫ. Reſpōdeo qr
Gregoriꝰ ordinauit: ꝙ quādo miſſa
diceretṫ nō erat conueniēs ꝙ orati
ones aliorum dicerenṫ et orō xp̄i
premittereṫ ſicut antiquitꝰ fiebat
dicēdo ſtatim libera nos ⁊c̄ Terciū
eſt quare poniṫ hic preceptū et mo
nicio cum diciṫ. Preceptis ſaluta
ribus moniti ⁊c̄. qr hec videntur ad
diuerſa pertinere. Dicendū ꝙ pre
ceptū ptinet ad dn̄m: monicio ad
magr̄m: xp̄s aūt dixit de ſe ipō Jo
.xvi°. Si ergo ego dn̄s ⁊ magiſter
laui pedes v̄ros ⁊c̄. Ideo ad ipſū
ptinet pcipere et monere. Quar
tum eſt quare dicit formati. Dicē
dum ꝙ ſicut forma nō ſepatur ab
eo cuiꝰ eſt forma: ita nos inſepabi
liter et indiſſolubiliter ſumꝰ intus
et extra his preceptis diuinis inſti
tuti ideſt inſtructi. Ideo dicit for
mati. Dicendū ꝙ informati dicit
extrinſecam informationē: ſed for
matio intrinſecā. Ad oſtendēdum
ergo ꝙ intus et extra ideſt inten

tione et operatione ſum9 p̄ceptis et in omnibus inſtructi: dixit for mati inſtitutione diuina: ideſt xp̄i qui deus eſt ¶ Quintū eſt quare dixit audem9. Dicendū ꝙ criſtus inſtituit qui errare non poteſt et ſcit qui facis voluntatē patris ſui. ideo cum audacia ⁊ maiori fiducia pōt dici. Sextuȝ eſt quare hec ōr̄o alte cantat̄. et eſt ſciendū: ꝙ hoc fit ad deſignandū ꝙ Rex angeloꝝ et celorū in noua lege publice et ſine velamine predicat̄. Vel ſcōm Jo. belet: quia hec uerba ſumpta ſunt de euangelio: ꝙ vbicūqȝ debȝ reſonare. vnde Marchi ultimo. Predicate euāgelium omni crea ture ¶ Secūdo mouēda ſunt dubia tria hoc oram9 ⁊c̄ orationē ip̄am dn̄icā. p̊mo dubiū eſt de oratiōe quid eſt. Et dicēdū ſcōm Raymū dum in ſumma et etiam Hoſti. in ſua. ꝙ oratio eſt pius affect9 men tis uel affectus in deū tendēs: et plurimū ne anima pigritet̄ in vo cem ꝓrumpens. vel ſic oratio eſt cōgeries vocūȝ ad aliquid impetrā dum in deū tendētiū. Sanct9 aūt Tho. ī ſcripto ſuo adducit diffiniti onē hugo de ſancto Victore dicētis Oratio eſt deuotio quedaȝ ex pūcti one ꝓcedens. Jtē Damaſcen9 dicit ꝙ oratio eſt petitio decētiū a deo. Scōm dubiū eſt de partib9 ōr̄onis quot ſunt. Et dicendū ꝙ quatuor que ſūt: oratio: poſtulatio: obſecra tio: gr̄aꝝ actio. ſcōm ꝙ dicit ap̄ls p̊mo ad thimoteū .ii°. quarū ſuffi ciencia ſic habet̄. qm̄ in omni ora tione requirūtur tria. primuȝ eſt acceſſus ad deū: et hoc habet fieri per ōr̄onē: que eſt eleuatio mētis ad deū. ſcōm eſt ꝙ aliquid petitur: hoc aūt fieri pōt trib9 modis. vno modo determinate: et ſic uocatur peticio. Aliomodo indetermīate: et ſic vocatur poſtulatio. Ter° ſolū modo narrādo factū ſicut dictū eſt Jo. xi°. Ecce Lazarus quē amas infirmat̄: et tūc vocatur inſinua tio. terciū quid requirit̄ in oratiōe eſt oratio petendi: et hec eſt du plex. vna eſt ex patre dei a quo peti tur: et hec uocat̄ obſecratio: quaſi per ſacra conteſtatio: allegādo ſuā honeſtatem: aut clemenciaȝ: aut natiuitatem: ſicut dicim9 p tuam ſanctaȝ miſericordiā libera nos ⁊c̄ et huiuſmodi. Alia eſt ex p̄te petē tis: et hec vocatur gr̄arū actio: q2 de beneficiis acceptis gr̄as agētes maiora p̄cipere mereamur. Et ſic patent quatuor ōr̄onis partes: que continent̄ in miſſa. Nam illa pars que eſt ante conſecrationē: dicitur obſecratio: ipſa aūt conſecratio in qua mens debet eleuari: dicit̄ ōr̄o: ſed ip̄a dn̄icalis vocat̄ poſtulatio: et reſiduū in fine gratiarum actio ¶ Tercium dubiū eſt vtrū debeat eſſe uocalis oratio. Dicendū ſcōm ſanctū Tho. ꝙ duplex eſt oratio ſcȝ cōmunis et ſingularis. Cōmunis quidem eſt: que p miniſtros eccl̄ie in perſona toci9 fidelis populi deo offertur. Et ideo opportet ꝙ talis oratio innoteſcat toto populo: pro quo offertur: qō fieri non poſſet niſi eſſet uocalis. Et ideo inſtitu tum eſt rationabil̄r: vt miniſtri eccl̄ie huiuſmōi orationes alte pro nunciēt: vt ad noticiam omnium poſſint ꝑuenire. Oratio uero ſingu laris eſt que offertur a ſingulari perſona. Cuiuſcūqȝ ſit ſiue pro ſe ſiue ꝓ aliis orante: de huiuſmodi orationis neceſſitate non eſt curā dum ꝙ ſit uocalis. Adiungit̄ tamē aliquādo vox tali orationi triplici rōne. Primo quidem ad incitādū interiorem deuotionem: qua mēs orantis eleuatur in deum. q2 per

exteriora ſigna mouet̃ mens hoīs
ſm apphenſioñe et p cōſenſū ſm
affectōem. vñ Ag9. dicit ad pbá in
libro de uidēdo deū ꝙ vbis et aliis
ſignis ad augēdū deſideriuȝ nos ip
ſos acri9 excitam9 et iō in ſigulari
orōe tm̄ uocib9 et ſignis huiuſmōi
utēdū eſt ꝙtū pficit ad excitādum
mētem iteri9. Si vo mēs p hec di
ſtrahat̃ uel qualr̃cūqȝ ipediat̃ tunc
eſt a talib9 ceſſādū ppotiſſime cōti
git i illis qb9 mēs ſine hui9 ſignis
eſt ſufficiēter ad deuotōeȝ pata. vñ
ps. dicebat. Dixi cor meū exqſiui te
facies mea faciē tuā dñe requiram
Et de dña legit̃. i. Re. ca. pmo ꝙ lo
quebat̃ cuȝ dño de corde ſuo. Scdo
adiungit tali orōni uox quaſi ad re
ditōeȝ debiti ut. ſ. homo deo ſuiat
ſm illō totū. ꝙ habet. i. non ſoluȝ
mēte ſȝ etiā corpe. qō pcipue cōpe
tit orōi ſm qō eſt ſatiſfactoria. vñ
dr̃ Oſe. ultimo. Aufer orōneȝ iniq
tatis ⁊ accipe bonū ⁊ reddem9 vitu
los labiorū nr̃orū. Tercio adiūgit̃ uox
tali orōi ex quadā redūdātia ab aīe
in corp9 ex uehemēti affectōe ſm il
lō ps. Letabit̃ cor meū ⁊ exaltabit̃
ligua mea ⁊ ſic pȝ ꝙ orō cōis neceſ
ſario dȝ eſſe uocalis q2 fit in pſona
toci9 popli. Alia vo nō dȝ eē uocal̃
de neceſſitate niſi pp̄ter iā dicta ſȝ
hȝ eſſe mētal̃. Quartū dubiū utrū
reqrat̃ attētio in orōe uocali de ne
ceſſitate. Dicēdū ꝙ neceſſarium dr̃
dupl̃r vno° id p qō puenit̃ ad finē
⁊ ſicut abſolute loquēdo attētio ne
ceſſaria eſt in oratōe. Alio° dr̃ eſſe
neceſſariuȝ ſine quo res nō poteſt
cōſeq effectuȝ ſuū. Eſt aūt triplex
effect9 oratōis. Prim9 qdē eſt me
reri et ad hūc effectū cōſequēdi nō
neceſſario reqrit̃ attētio p totū ſed
vis pme intētōis qua aliquis ad o
rādū accedit in pncpio reddit totā
oratōeȝ meritoriā. Scdo effect9 orō
nis ei pprior ꝙ eſt ipetrare. et ad
cōſequēdū hūc effectū ſufficit etiā p
ma itētio que ſi deſit orōi nō eſt me
ritoria nec ipetrāda q2 ſm Gre. illā
orōnē de9 nō audit cui ille q orat nō
itēdit. Tercī9 effect9 orōis eſt q pnci
palr̃ efficit̃. ſ. quedā ſpūal̃ mētis re
fectō ſiue cōſolatō ⁊ quātū ad hoc ne
ceſſario reqrit̃ attētoi. iō dr̃ ad cori.
.xiiii. Si ore ligua corde aūt nō mēs
mea ſine fructu eſt gloſa. i. ſine fruc
tu cuiuſdā refectōis ⁊ cōſolatōis ſpūal̃
verūtn̄ ꝙ triplex eſt attētō. que orōi
uocali poteſt adhiberi vna qdē qua at
tēdit̃ ad vba ne qs in eis arret ⁊ iſta
bona eſt. Scda eſt qua attēdit̃ ad ſē
ſū vborū et iſta eſt melior. Tercia eſt
que attēdit̃ ad finē oratōis. ſ. ad deū
et ad rē p qua orat̃ et eſt optima et
maxime eſt neceſſaria in oratione et
hāc attētōeȝ poſſūt hēre etiā ideote ⁊
qñqȝ tm̄ habūdat hec attētō qua mēs
ſic fert̃ in deū ut etiaȝ oīm aliorū mēs
obliuiſcatur ut dicit Hugo. de ſanc
to victore. Quītū dubiū eſt utrū eua
gatō mētis tollat ſiue ipediat fructū
orōis Dicēdū ꝙ ſi qs ex pposito i orōe
euagat̃ uel euagatō pccm̄ eſt ⁊ tollit
fructū orōis ppoſitiue in illa oratōe
ad quā tenet̃ ſicut obligatus ad oras
canonicas iō dicit Ag9. in regula ſua
p pſalmis ⁊ ipnis. Cū oratis deū hec
vſent̃ in corde qō pfert̃ i ore. Euaga
tio vo que fit pter itētōeȝ et ppoſitū
nō ipedit fructū oratōis nec ipm̄ tol
lit. Sextū dubiū eſt utrū aliquid de
terminate petere debeamus in orōe
Dicēdū ꝙ inter bona que petere debe
mus eſt differentia q2 quedam bona a
ſunt quibus homo poteſt bene ul̃ ma
le uti ſicut ſunt diuitie et habundan
tia trenorū ſciētie ſanitate fortitudo
⁊ huiuſmodi et talia non licet deter
minate petere quia poſſunt euentuȝ
bonum uel malum habere ſȝ omnia
iſta cōmittēda ſūt diſpoſitōi ⁊ ordina
tōi diuine rogādo in generali ꝙ ſi ſit
talia non ad ſaluatōm aīe pdeſſe dēt

ſin aũt non det. Sunt aũt alia bo
na quib9 homo male uti nõ poteſt
nec hẽre poſſũt euẽtũ ſiue exitũ ni
ſi bonũ hec aũt ſũt illa quib9 mere
mur vitã eternã et q̇bus beatifica
mur ſicut ſunt virtutes ⁊ cetera
ſpũalia que q̇dẽ ſãcti abſolute et de
terminate petierũt ẜm illõ p̄s Oſt
ende nobis faciẽ tuã ⁊ ſalui erim9
et alibi. Deduc me dñe in ſemitaꝫ
mãdatoꝝ tuoꝝ: ⁊ talia determĩate
petere lꝫ ſicut remeſſionẽ peccõruꝫ
gr̃am in p̄ſẽti ⁊ gl̃am in fut̊o. Sꝫ
immediate querit̃ utrũ iſta tẽpalia
petere debem9 et generaliter de oĩ
b9 que ſũt petẽda. Dicẽdũ ꝙ ſic ſi
cut dixi generalr̃. Nã ẜm ꝙ dicit
Auguſti. ad ꝓbã in libro de viuẽdo
ſiue orãdo deo hõiẽ lꝫ orare ꝙ lꝫ
deſiderare. tẽporalia v̊o deſiderãda
ſũt nõ q̇dẽ pricipl̃r ut in ea finem
cõſtituam9 q2 ſic ſola celeſtia que
runt̃ ẜm illud xp̄i. Ma. vi. primũ
querite regnũ dei et iuſticiam ei9
⁊c̃. ſꝫ ſũt deſiderãda ſicut quedã ad
minicula quib9 iuuamur ad tenẽ
dũ in beatitudine in q̃tũ p̲ſona ſu
ſtẽtat̃ vita tẽpali et in q̃tũ nobis
ĩſtrumẽtalr̃ deẜuiũt ad act9 virtu
tuꝫ puta ad miẜicordiã faciẽdã et
elemoſinã ⁊c̃. Et tñ iſta cõditõe pe
tere debemus generaliter ſit tamẽ
ꝙ pro talibus acquirendis non pec
cam9 nec obmittamus ſpiritualia

SEquit̃ or̄o dñicalis pr̃ noſt
er in qua ponit̃ huiꝰ ſacm̃ẽ
ti: et alioꝝ neceſſarioꝝũ pe
ticio. Et diuidit̃ in duas p̲tes. Nã
p̊mo ponit̃ quaſi ꝓhemiũ ad captã
dũ beniuolẽtiã. Scõo põit̃ ipſi9 or̄o
nis efficacia ibi. ſcilicet̃ nomẽ tuũ
Quãtũ ad p̊mũ nota ẜm Inno.
ꝙ beniuolẽtia captat̃ ex trib9. Pri°
ex p̲te illi9 a q° petit̃. Scõo ex p̲te
petẽtis. Ter° ex p̲te aſſiſtẽtiũ: ꝓp
ter p̊mũ dr̃ pr̃: ꝓpter ſcõm dr̃ nr̃
ꝓpter terciũ q̇ es in celis. ad euidẽ
tiã g° iſti9 orõis in generali: ⁊ hoꝝ
v̇boꝝ triũ in ſpeciali: p̊mo videbit̃
in generali de iſti9 or̄onis excellen
tia. ſcõo iſtoꝝ triũ v̇boꝝ ĩtelligẽtia
Quãtũ ad p̊mũ notãdũ: ꝙ hec or̄o
oẽs alias excellit in quatuor. Pri°
in auctoritate. Scõo in breuitate:
Tercio in conſciẽtia et fecũditate.
Quarto in audibilitate. Pri° dico
ꝙ or̄o dñicalis excellit oẽs alias or̄o
nes in auctoritate q2 xp̄s uer9 deus
eã fecit: et eã ordinauit. Et ſi fiat
queſtio quare xp̄s eaꝫ ordinauit et
fecit. Dicẽdo ꝙ ꝓpter quiqꝫ rões.
Quaꝝ p̊ma eſt: ꝓpter rogatũ diſci
puloꝝ. q2 p̊mo fuit rogat9 a diſcipu
lis: ut moduꝫ orãdi eis ordinaret.
vñ Luce. xi. lr̃: ꝙ dixit vn9 diſcipu
l9 ad eũ. Dñe doce nos orare. Circa
qđ uidẽda ſũt duo. p̊mũ eſt q̇s fuit
iſte diſcipulus. Et reſpõdeo ⁊ dico
ꝙ ignorat̃. Scõm eſt quare dixit
orare poci9 q̃ rogare uel miracula
facere: uel ieiunare: uel huiuſmõi.
Et dico ꝙ certe merito petit̃ modũ
orãdi potius q̃ miracula faciẽdi ⁊c̃
ꝓpter quatuor. Pri° ꝓpter igno
rãtiã et ſecitatẽ: q2 dr̃ Jo. viii. q̃d
orem9 ⁊ ſicut oꝫ: neſcim9. ſcõo ꝓp
ter or̄ois dignitatẽ Criſo. Magna
q̇ppe dignitas orõis mox ut ab orẽ
ꝓceſſit: ſuſcipiũt eã ãgeli manibus
ſuis offerũt eã ãte dñm: ſcõm illud
Tho. xii. cui dixit ãgel9. Qñ ora
bas cũ lacrimis ego offerebam ora
cionẽ tuã coraꝫ deo. Tercio ꝓpter
multiplicẽ ei9 utilitatẽ Ma. xxvi.
Orate ne ĩtretis ĩ teptatõꝫ. Quar
to ꝓpter orãdi neceſſitatẽ. vñ Au
guſt. Nullũ credim9 ad ſaluteꝫ ue
nire niſi deo uocãte. nullũ uocatũ
niſi deo adiuuãte: bona op̲ari nul
lũ niſi orãtẽ dei auxiliũ ꝓmereri.
ſcõa rõ quare xp̄s iſtã orõnẽ ordina
uit ẽ ut q̇d eſſꝫ petẽdũ doceret q2 dr̃

Ma. Neſcitis qd peccatis. Tercia
rō eſt ut quis eſſet orādo oſtēderet:
qꝛ deꝰ pr̄ q̄ a filiis honorari dꝫ. vn̄
ꝑ Malachiā dicit dn̄s. i. ca. Si ego
pr̄ ſū ubi eſt honor meus. Quarta
ut nos humiliter inſtrueret: qꝛ oīs
orās ſe hūiliat: et facit ſe īferiorē:
eo ad quē erat: iō dr̄ Eccle. xxvᵒ.
oratio humiliātis celos penetrat.
Quinta ut omnia nobis neceſſaria
a deo ſolo eſſe petēda īſinuaret: qui
eſt pr̄ oīm: ad quē cura oīm ptinet
ſapiētie. vi. Equaliter eſt ei cura
de oībus. Scd̄o or̄o dn̄icalis excellit
oēs alias in breuietate: eſt eni bre
uis ualde: ſicut pꝫ. iux̄ qd̄ querit̄
quare xp̄s ſic eam breuem fecit; et
certe de hoc poſſūt reddi. vii. rōes.
Prima eſt ut facilis poſſit capi et
ītelligi. Scd̄a ut melꝰ poſſet reti
neri ꝛ nō ſcito obliuiſci. Tercia ut
frequentius poſſit dici et iterari.
Quarta ut dicētibꝰ faſtidiū nō poſ
ſit generari. Quiᵒ ut denotet̄ ſiue
ad denotādū ꝙ deus uult exaudire
de facili: duꝫ tn̄ cū feruore et deuo
tōe oret̄. Sexta ad denotādū ꝙ plꝰ
uult deꝰ et petit or̄onē mētaleꝫ ꝙ̄
uocalē. iō Iſodo. Or̄o uera cordis
eſt nō labioꝝ. Septia rō eſt. ut nul
lꝰ poſſit ſe excuſare ab orōe: qꝛ q̄lꝫ
certe poteſt eā addiſcere et ſcire ꝙ̄
uis ruſticus. Iō quilꝫ tenet̄ ſcire
ſub pena peccati mortalis ꝛc̄. Ter
cio excellit in cōtinētia et fecūdita
te. Nā oīa neceſſaria hr̄i et oīa no
ciua moueri hic in petitōibus iſtis
cōtinet̄. iō fecūditas et cōtinentia
iſtius or̄onis ſic poteſt oſtēdi. vnoᵒ
qꝛ primo docet captari eiꝰ q̄ orādꝰ
eſt beniuolētiā: cū dicit. pr̄ nr̄ Se
cundo oſtēdit formare petitōeꝫ ne
ceſſariam ibi. ſāctificet̄ nomē tuū.
Circa qd̄ notādū ꝙ oīs peticio aut
fit ul' eſt de bono adipiſcendo ul' de
malo amouēdo: ſi de bono adipiſcē
do dupliciter: qꝛ aut petit̄ bonum
ſp̄ūale aut tēpale. Si ſp̄ūale aut di
uini nomīs honorificātia. ꝛ hᵒ oſtē
dit̄ ibi ſāctificet̄ nomē tuū: aut di
uini regni ꝑſētia et hᵒ oſtēdit̄ ſibi
adueniat regnū tuū. aut diuini ipe
rii obedientia: ꝛ hᵒ orōe ibi fiat uo
lūtas tua ſic̄ in celo et in terra. Si
ſi aūt ē bonū tēpale: illō petit̄ ibi.
panē nr̄m cotidianuꝫ da nobis ho
die. Si auteꝫ eſt de malo amouēdo
aut eſt dimiſſio ꝑteriti ꝛ hᵒ oſtēdit̄
ibi. dimitte nobis ꝛc̄. aut cautela
fut̄i et hoc oſtēdit̄. ibi et ne nos in
ducas in tēptatōꝫ ſed libera nos ꝛc̄
Vel alr̄ in hac eni or̄oe oīa appeti
bilia petunt̄. Nā om̄e apetibile eſt
triplex. vnū eſt boni adeptō. ſcd̄m
eſt mali uitatō. terᵒ utriuſqꝫ cōfir
matō. Itē bonū cōferēdū triplex ē
. ſ. gl'e gr̄e ꝛ nat̄e. Malū q̄ut fugiē
duꝫ eſt triplex. ſ. ꝑteritū ut remit
tat̄. ꝑſēs ut uitet̄: futuꝝ ut ꝑcauet̄
Primo gᵒ petimꝰ vtriuſqꝫ appeti
bil' cōfirmatōeꝫ ibi. ſāctificet̄ nomē
tuū. Scd̄o boni collatōeꝫ. Et ꝑmo
gl'ie ibi. adueniat regnū tuū. Scd̄o
gr̄e ibi. fiat uolūtas tua. Terᵒ nat̄e
ibi. panē. no. co. da. no. ho. Terᵒ pe
timꝰ mali amotōꝫ. et ꝑmo ꝑteriti
ibi. dimitte. no. ꝛc̄. Scd̄o fut̄i ibi.
et ne nos īducas. ꝛc̄. Terᵒ preſētis
ibi. ſꝫ libera nos a. ma. uel alr̄ po
teſt oſtēdi cōtinētia et fecūditas iſ
tiꝰ orōis: qꝛ oīa que ſūt aut ſūt de
ſiderabilia et deſideranda: aut ſūt
fugiēda et uitāda: īter aūt oīa deſi
derāda aut amāda ꝙ ꝑus et plꝰ de
ſiderat̄ et amat̄ eſt deꝰ. iō ꝑmo pe
timꝰ dei gloriaꝫ dū dicimꝰ. Pater
nr̄ qui es celis ſanctificetur nomē
tuum Illa autem que per nos de
ſiderātur ſunt tria. Primum eſt
ꝙ ad regnum dei perueniamus.
Iō dicimꝰ adueniat regnū tuum.
Scd̄m eſt ꝙ eiꝰ uolūtatē faciamus

ideo dicim9 adueniat regnū tuum
Scōm ꝙ ei9 volūtatem faciam9.
iō dicim9 fiat uolūtas tua. Terciū
eſt ꝙ pro vita iſta neceſſaria habea
m9. iō dicim9 panē nr̄m cotidianū
ꝛc̄. De his trib9 dicit criſtus Luce
.xv. Primū querite regnū dei. q°
ad p̄mū iuſticiā ei9. quo ad ƀm et
hec oīa adiciēt̄ uobis q° ad terciū
ꝛc̄. illa aūt que ſūt uitāda et fugiē
da: ſūt oīa que cōtrariant̄ bono. bo
nū qō ꝓponit̄ deſiderabile eſt qua
druplex: ut dictū eſt. p̄mū eſt bonū
gl̄e dei et huic bono eſt cōtrarium
maluꝫ: qꝛ de bono et de malo reſul
tat gloria dei de malo inq̄ꝑtū punit
de bono inquātū remunerat. iō dr̄
Job. xxxv. Quis nocebit ei etiā ſi
male egerit. ſcōꝫ bonū ē vita etern̄a
ꝛ huic cōtrariat̄ pccūm nā p pccūꝫ
dit̄ ƀm apl̄m. iō ad remouēdū hoc
dicim9. dimitte nobis debita noſtra
ꝛc̄. terciū bonū eſt iuſticia et bona
opa. et huic cōtrariatur tēptatio.
qꝛ tēptatōes impediūt nos ad bene
opandū. iō ad hoc remouendū dici9
et ne nos inducas in tēptatōem.
Quartū bonū ſūt bona neceſſaria
vite hūane. et iō ad hoc remouēdū
dicim9. ſꝫ libera nos a malo. Quar
to orō dn̄icalis excellit oēs alias in
audibilitate. eſt ei et dꝫ eſſe magis
audibilis ꝛ exaudibil̄: q̄ꝑ aliqua alia
orō. et rō eſt: qꝛ peticioneꝫ q̄ꝑ quis
ordinauit et fecit: nō poteſt ip̄e re
pellere: xp̄s hāc orōnē ordinauit: g°
ip̄aꝫ nō poteſt repellere q̇n exaudi
at facili9 q̄ꝑ oēs alios. nūc aūt ad ex
poſitōieꝫ hui9 orōnis in ſp̄ali acce
dēdo: qō licꝫ verbū exponēdo ſic diſ
curꝛim9. dr̄ g° p̄mo. pr̄: in quo v̄bo
captam9 beniuolētiaꝫ ex pte illi9 a
quo petit̄. iux̄ hāc dictiōem poſſunt
queri duo. p̄mū eſt quare xp̄s hāc
orōnē icepit a nomine pr̄is: meli9
q̄ꝑ a nomine ſuo ꝓprio: ul̄ ſp̄u ſācto

to cū ſit idē in eēntia v̄tute ꝛ diui
nitate. Ad qō dicēdū ꝙ nō fuit con
gruuꝫ icipe a nomine ſp̄s ſācti qꝛ
ſp̄s ſāct9 donū eſt: et a dono nō pe
tit̄ donū. Itē nec uoluit icipe a no
mine ſuo proprio: qꝛ ip̄e eſt media
tor dei et oīm. ut habetur ab apl̄o.
Idcirco in nōie ei9 tanq̄ꝑ in nōine
mediatoris vult ꝙ petamus. iō Jo
hā. ix. dicit. Si q̇d pecieritis in nōi
ne meo pr̄em dabit uobis. Sed vo
luit icipe orōnē i nōine pr̄is: ꝓpter
ei9 auctoritateꝫ: et ut pr̄es honorā
dos demōſtrꝫ. Scōm dubiū eſt qua
re dicit magis pater q̄ꝑ dn̄s uel de9
Et dicēdū ꝙ rō eſt qꝛ hec nōia. ſ.
de9 dn̄s ſūt timoris. ſꝫ pater eſt no
mē amoris. Jō dixit pr̄ magis q̄ꝑ
dn̄s uel deus: dixit etiam pr̄ ꝓpter
multas alias rōes. Primo ad ma
iorem amorē excitādū ut. ſ. oſtēdat
ꝙ pl9 amari appetat q̄ꝑ timeri. Ber
nard9 orō que pr̄no nōine dulceſſit
oīm peticionū mearū ipetrādarū fi
duciā michi p̄ſtat. Scōo ad ip̄m fa
cili9 ad exauditōeꝫ nr̄am iclinādū
qꝛ ſup oīa iſtud nomē iclinat p eēn
tes ad exaudiēdū filios petētes un̄
Jſa. xxxix. dr̄. Nunq̄ꝑ obliuiſci po
teſt mulier infantē ſuū. ꝛ mater fi
liū uteris ſui: ꝛ ſi illa oblata fuerit
ego tn̄ non obliuiſcor. Ter° ad ma
gis nos fiducialiter petēdū et oran
dū aīandū. Naꝫ fili9 ad pr̄eꝫ in ne
ceſſitate occurrit fiducialiter. iō di
xit xp̄s Luce. xi. ſi uos cū ſitis ma
li neſcitis bona data dare filiis ueſt
ris quanto magis pater ueſter ce
leſtis bona petentibus ſe. Quarto
ut nos qui non ſumus ſerui ſed po
cius liberi informaret quibus non
ſolum dantur vtilia: ſicut ſeruis.
ſed meliora et maiora ſicut filiis.
ſcilicet paterna hereditas. Ideo di
xit dominus noſter Jheſus criſt9
Johan. xv. Jam nō dicā uos ſer

nos ſeruos: et Paulꝰ dicit ad .ro.
.viii°. Si filii et heredes. Quīn°
dicit pr̄: qꝛ ad ipſuȝ pertinet corri
pere ſicut ad patrē. iō dicit̄ ꝓuerb.
quē diligit dominus corrigit et ca
ſtigat. Sex° ut ſciamꝰ ip̄m ſemp
miſereri et ꝑcere. iō p̄s. Quo° mi
ſeret̄ pater filiorū ſuorū. miſertus
eſt dominus timentibꝰ ſe. qm̄ ip̄e
cognouit figmētū nr̄m. vn̄ .ii. ad
cori. i. Pr̄ miſericordiarū et deꝰ to
tiꝰ cōſolatōis q̇ cōſolat̄ nos in om̄i
tribulatōe nr̄a. Septi° qꝛ ip̄e hēt
reuertētes ſuſcipe: ſicut pȝ in figu
ra de filio ꝓdigo: q̇ dixit ſurgā et
ibo ad pr̄m meū ¶ Et ſequit̄ ꝙ ſur
gēs pr̄ amplexatꝰ eſt eū. Octa° qꝛ
habet ꝓ nobis tāꝙ̄ ꝓ filiis tezauri
ſare. ii. corinthe. xiii. parentes de
bent filiis theſaurizare: nō aūt fi
lii parētibꝰ. Nono ut ip̄m minus
offēdamꝰ. ꝑmo pociꝰ honoremꝰ: qꝛ
dr̄. Eccleſi. i. gl̄ia hōinis ſiue filii
ex honore pr̄is. Decimo ut ip̄ȝ imi
temur ſicut filii pr̄em: alioquin de
generes ſūꝰ. vn̄ Jſa. liii. dr̄ Attēdi
te ad Abraā pr̄eȝ ur̄m. ſ. xp̄m ⁊ ad
Sarrā. i. eccl̄am que genuit uos ꝑ
baptiſmū ¶ Sequit̄ nr̄. Circa iſtaȝ
dictōeȝ querunt̄ tria. Primuȝ eſt
quare non dicit mi in ſigulari: uel
meus: ſed noſter. Et dicendum ꝙ
certe propter duo. Primo ut oſtē
dat differentiam inter filiationeȝ
noſtri et criſti. Nam ipſe criſtus
eſt ſolus filius dei ꝑ naturam. Jō
ipſe ſolus dicit pater mi iuxta illud
Matei. xxv. Pater mi ſi poſſibile
eſt ⁊c̄. Secundo ut oſtendat ꝙ iſta
oratio debet eſſe communis. unde
Ciprianꝰ de oratione dominica ita
dicit. Non dixit criſtus pater mi:
nec pater meus· ſed pater noſter;
qꝛ pacis et vnitatis: uoluit nō ſin
gillatī ꝑcē fieri: ne quis cū ꝑcat̄ ꝑ
ſe tm̄ ꝑcet̄. Scōȝ dubiū eſt quare di

cit nr̄. Et dicendū ꝙ dicit noſter:
ut oſtēdat ꝙ ip̄e eſt pater oīuȝ per
creatōȝ. vn̄ Malac. iii. Nūquid nō
omniū nr̄m pater eſt unꝰ. Jteȝ ꝑ
multoꝝ adoptōeȝ. ſ. iuſtorū et ecō
tra de reprobis dr̄ Jo. viii. Vos ex
pr̄e diabl̄o eſtis. Jtē ut nos doceat
hūiliari: ⁊ nullꝰ applaudeat ſibi de
nobilitate generis. un̄ ſuper hec di
cit Augꝰ. cū dr̄ pr̄ nr̄: mouēnt̄ nobi
les et diuites nō ſuꝑbire cōtra mi
nores. Nō ei poſūt dicere uere pr̄
noſter niſi fratres. Jtē ut nos īſt
ruat īuicē amari et auxiliari ex q°
fratres ſumꝰ. ut unꝰ ꝓ alio oret:
et dānū alterꝰ ſuum reputet ſicut
faciunt ueri germane et fratres:
ſc̄m illud Jacobi vltimo. Orate ꝓ
īuicē vt ſaluemini: ul̄ ut nos infor
met ꝓ oībꝰ eē orādū ut dictū eſt ſu
pra. Jtē ut oſtēdat xp̄m eſſe fratrē
nr̄m: alias nō dixiſſet pr̄ nr̄: ⁊ in
his oſtēdit̄ nr̄a nobilitas: qꝛ ſumꝰ
fratres xp̄i fili dei. iō ip̄e dixit Jo.
ultio. Aſcēdo ad pr̄em meū ⁊ ur̄m
Terciū dubiuȝ ē quare nō dicit fili
us nr̄: et ſp̄s nr̄. Et dicēdū ꝙ non
eſt ſimile. qꝛ qn̄ dicit̄ filiꝰ nr̄. in fi
lio notat̄ ſiue īportat̄ relatio ad p̄n
cipiū ſuū: nos aūt principiū filii dei
eē nō poſſumꝰ: qꝛ ut dicit p̄s: Jp̄e
fecit nos et nō ip̄i nos: nec eū ſed
qn̄o dr̄ pr̄ nr̄: īportat̄ in pr̄e rela°
principii cuiuſmōi eſt ip̄e reſpectu
noſtri. Jtem quando dicitur ſpiri
tus noſter: in ſpiritu importatur
quedam uis motiua et operatiua
ꝙ bene ſpirtui conuenit: quia ut di
citur in Johāne. Spiritus eſt qui
uiuificat. ideo optime poſſumus di
cere ſpiritus helie aut ſpiritus ꝓ
phetarum ſicut dixit Eliſeus. Oro
domine ut fiat ſpiritꝰ tuus duplex
in me loquendo licet Elie .iiii.
Regum. iii°. ¶ Sequitur qui es
in celis. Circa hanc clauſulā vide

bunt quīq;. pmo querit̄ quare hic
ponit̄ qui es in celis. tñ Lucas in
.ca. xi. Nõ ponat ſ; dicit ſic pater
noſter ſanctificet̄ nomē tuū. Scōo
querit̄ quare Matheus poſuit ⁊ ad
iecit hoc. qui es in celis. q̄ uidetur
iſte uel ille erraſſe. Et dicēdū ad v
tramq; queſtionem ſimul ꝙ certe
utrūq; eorū bene fecit. Lu. eni nõ
ponēdo nec determinādo locu; ipſi
deo oſtendit ipm̄ deū eſſe ubiq; qð
eſt propriū ipi9 dei ſalti pri° ⁊ p ſe
ut uidebit̄ iferi9 in queſtione Sed
Mateus hec poſuit ⁊ addidit prop
ter quīq; rationes. Prima eſt ut
deceret nos ſpiritu mūdo orare ſi
cut celū purū eſt et mundū. Johā
nis. iiii°. Spiritus eſt deus et eos
qui adorāt in ſpiritu et ueritate o
port; adorare. Secūda ē ut celeſtia
nõ terreſtria doceret appetere iux
ta conſilium apoſtoli ad colo. iii.
que ſurſum ſunt ſapite ſiue queri
te non que ſup terrā. Tercia ut in
ſtruat nos in altiſſimo cõfidere cui
aſſiſtunt angeli celeſtes ps. Qui
cõfidūt in domino ſicut mons ſion
.ſ. ſūt quatuor ut oſtenderet ipm̄
potētē dare ⁊ tribuere. iō dicit qui
es in celis. Qui° ut oſtēdat ꝙ etiā
ille loc9 nobis p̄parat̄ et tum poſſi
m9 acquirere. ideo dicit̄ Johā. ix.
Vado parare uobis locum In do
mo patris mei māſiones mlte ſūt
Tercio queritur quo° exponit̄. Et
dicēdum ꝙ multis modis a ſancto
Thoma ſicut in quoda; tractatu q̄
es in celis: i. in ſanctis p grām eni
dicuntur celi iuxta illud pſalmiſte
Celi enarrant gloriam dei uel in
celis ideſt in ſcripturis ſacris que
dicuntur celi per intelligentiā Jo
hānes. v°. Scrutamini ſcripturas
ipa enim teſtimonium perhibent
de me. uel in celis dicit ut differē
tiā deorum qui ſunt in terra ſicut
ſunt ydola vel quecūq; alia que ad
orant̄ in terra. vel tātūmo° in cel
.i. āgel p aſſiſtētiā. vl ad litterā po
teſt dici in celis q̄ l; ſit vbiq; per
potētiā p̄ſentiā et eſſentiā vt dicet̄
īmediate in cõcluſiōe tñ ille locus
.ſ. celū ſibi dedicat̄ ꝓpter ſigulares
opatões et etiā ꝓpter ſigulare; ei9
apparētiā q̄ ibi appet p viſioné fa
cile;. iō dr̄ Luce. Angeli eoꝝ in
celis ſemp uidēt faciē patris mei.
Quar° querit̄ utrū de9 hēat eē vbi
q; iſtis trib9 mõis p̄dictis aut ſolū
in cel ſicut dr̄ hic. Et dicēdum ꝙ
tres mõi eſſēdi deū in reb9 cõiter aſ
ſignant̄ a doctorib9. ſ. p potētia; p̄
ſentiam ⁊ eſſentiam. cuius dicti ra
tio eſt quia per potentiam dicitur
aliquis eſſe in omnibus que ſubdū
tur eius potētie ſicut rex dicit̄ eſſe
in toto regno ſibi ſubiecto per pre
ſentiam ſuam: non tamen per pre
ſētiā et eſſentiam. ſic deus per po
tentiam dicitur aliquis eſſe in om
nibus que ſunt in conſpectu eius
ſicut rex dicitur eſſe per preſentia;
in aula uel in domo ſua. per eſſen
tia; aliquis autem dicitur aliquis
eſſe in rebus in quibus eſt ſua ſub
ſtantia ſicut eſt pſonaliter in vno
loco determinato ſicut eſt rex in
ſolio ſuo uel trono. Dicimus ergo
deum eſſe ubiq; per potētiam quia
omnia poteſtati eius ſubdunt̄ pſal
miſta. Si aſcendero in celum tu il
lic es: ſi deſcēdero in infernū ades
uſq; dextera tua. Ideo dicit heſter
. iii. Domine rex omnipotens in
ditõe tua cūcta ſūt poſita: ⁊ nõ eſt
qui poſſit reſiſtere uoluntati tue p
preſentiam autem dicimus criſtū
eſſe vbiq; quia omnia que ſunt nu
da ſunt et aperta oculis ei9 ſcilice;
criſti ad ebreos. iiii. Ideo dicit̄
Eccleſiaſ. xxiii. ꝙ oculi dñi multo
pl9 lucidiores ſūt ſuper ſolē circum

ſpicientes uias hominū ꝑ eſſentiā ūo dicit̄ deū eſſe ubiqꝫ qꝛ ſua eſſētia ītima eſt in oīb9 reb9 opoꝛtꝫ eni de neceſſitate om̄e agēs in ꝗtum agit cōiūgi īmediate ſuo effectui tñ ꝯm Ariſ. Mouēs et motū oporteat eſſe ſimul qꝛ qō nō tangit nō agit. Deus autem eſt creator et cōſeruatoꝛ om̄iuꝫ ꝯm eſſe unicuiuſqꝫ rei. vñ cū eſſe rei ſit intimuꝫ in qualꝫ re manifeſtū eſt ꝙ deus ꝑ eēntiaꝫ ſuam ſit in reb9 creatis per quē omnia creata ſūt et cōſeruata. Et ita patet quō° iſtis tribus modis deus dr̄ eſſe ubiqꝫ mo° cōmuni. Sed modo ſpūali poteſt eſſe ⁊ dr̄ eſſe in aliquib9 ſicut eſt obiectū in operante ſicut cognituꝫ eſt in cognoſcente ſicut amatum in amante et ſicut deſideratum in deſiderante et iſtis modis eſſendi ſpecialiteꝛ deus eſt in rationali creatura qꝛ cognoſcit et diligit deum actu uel habitu. et qꝛ hec habet creatura rationalis per gratiam. ideo dicim9 iſto modo deum eſſe in ſāctis per gratiā et gloriā modo ſpirituali. Quito querit̄ utrū eſſe ubiqꝫ ſit pꝛopūm dei. Et dicēdum ꝙ eſſe ubiqꝫ primo et peꝛ ſe eſt ꝓpꝛiū dei. Dico aūt primo qꝛ ꝯm ſe totū eſt ubiqꝫ. Si quis autē eſſet ubiqꝫ ꝯm diuerſas ꝑtes in diuerſis locis exiſtēs non eſſet ꝑmo ubiqꝫ qꝛ qō cōuenit alicui ratōe ꝑtis non cōuenit ſibi pri° ſicut ſi homo eſſet alb9 ꝑ dentes albedo nō conueniret ꝑmo hōini ꝑ dētib9. Eſſe aūt ubiqꝫ ꝑ ſe dico illud cui nō couenit eſſe ubiqꝫ ꝑ accidēs ꝓpter aliquam ſuppōitōem factā ſicut ſuppoſito ꝙ nullū aliud corp9 eſſet niſi ꝗnum milli tūc illō eſſe ubiqꝫ ꝑ ſe g° ubiqꝫ cōuenit eē alicui ꝑ ſe qño talis eſt ꝙ qualibꝫ ſubpōitōe facta et poſita ita ſequit̄ illud eē ubiqꝫ: Et iſtis mōis eē ubiqꝫ ꝓpꝛiū eſt dei. Nā ipē eſt ubiqꝫ ꝑmo qꝛ quecūqꝫ loca ponant̄ oꝫ ꝙ in quolibꝫ ſit de9 ꝯm ſe ipm totū nō ꝯm ꝑtē qꝛ ſimpliciſſim9 eſt et non habꝫ ꝑtes. iteꝝ eſt ubiqꝫ ꝓꝑe ꝑ ſe qꝛ quecūqꝫ loca ponāt̄ etiā ſi ponerent̄ īfinita pꝛeter iſta que nūc ſūt oporteret deū eſſe in oīb9 qꝛ nichil poteſt eē niſi per ipm et ab ipō. Per hoc ꝙ dr̄ eē in celis nō excludit̄ quī ſit ubiqꝫ modis ſupꝛadictis lꝫ in cel̄ dicat̄ eē modo ſpūali ¶Sequit̄ ſāctificet̄ nomē tuū. hic pōitur oṙonis efficacia et formant̄ ſeptē petitōes uerūtñ poteſt diuidi in generali in duas partes quoniam primo petit̄ boni proſecutio in quatuor primis peticionibus. in ſcōa petitur mali amotō ibi dimitte nobis. Adhuc prima in duas partes ſecundum ꝙ ſunt duo uerba unum bonuꝫ dei inde aliud bonum quod uolumus nobis. Primum petimus ibi ſanctificetur nomen tuum. Secundum ibi adueniat regnum tuum. Dicit ergo ſanctificetur nomen tuum. Circa hanc clauſulaꝫ uidebuntur tria. Primo utrum quod hec peticio ſit cōueniens quia nomen dei ſemꝑ eſt ſanctum non ergo debet hic ei9 ſignificatio peti. dicendo ſanctificetur nomen tuum. Ad hoc dicendum ꝙ non petimus hic ipſuꝫ ſignificaꝛi quia nullo modo eſt magis poſſibi ſed petimus ipſum non nobis ſanctificari ideſt quod in nobis ſanctuꝫ habeatur et ſanctum reputetur et tanquam ſanctum honoretur corde ore opere ſanctificetuꝛ ergo nomen tuum ideſt ſanctum et ſumū ſtabile ⁊ celebre ſit in nobis in corde credendo et amando iuxta illud Iſayas dominum exeꝛcituum ipſum ſanctificate in coꝛdibus ueſtꝛis in ore laudando et predicando Dani. Ter° benedictū nomē gl'oſe tue

ſãctū et laudabile in ope bñ viuẽdo
ſicut ecõtra p malã vitã blaſſema
tuꝛ iuxͣ illud apoſtoli.i.ad.corint.
.iiii. Nomẽ dei iugiteꝛ blaſſemaẗ p
uos. Scðo queriẗ que ſũt nomina
dei ſãctificãda. Et dicẽdũ ꝙ ſex ſpẽi
pue. Primũ eſt pr̃ ſãctificeẗ gͦ no
mẽ tuum ut nos filii tui nomine
mur et ſcim9. Jo.iiii. videte qua
lem caritatẽ dedit nobis de9 ut filii
dei nominemur et ſumus. Scõm
eſt deus ſãctificeẗ gͦ nomẽ tuũ in
nobis ut deũ et dii eſſe poſſim9 ps.
Ego dixi dii eſtis ⁊c̃. Scõa eſt dñs
ſãctificeẗ gͦ nomẽ tuuꝫ ꝙ eſt dñs
ut nos te ſicut boni filii timeam9.
vñ Malachie.i. Si ego dñs ubi eſt
timor me9 Jſa.v. Dñm exercituũ
ipm ſãctificate in cordib9 ueſtris.
Quartũ nomẽ eſt magiſter ſãctifi
ceẗ gͦ nomẽ tuũ ꝙ eſt magiſter vt
nos uex ei9 diſcipli ſim9. Jo.xiiii.
Vos uocatis me magiſter ⁊ bñ di
citis. ſꝫ ꝓchdolor qꝛ hodie m̃lti ſũt
ſimiles iudeis qui dixerũt illi ſeco
nato et illũinato interꝛgãti onũq̃d
ei9 diſcipuli vultis fieri Jo.viii.
reſpõdẽtes dixeꝛũt. tu diſcipul9 ei9
ſis: nos aũt diſcipuli Moyſi ſum9
Nota xp̃s ꝓmittebat eterna Moi
ſes aũt tẽporalia. Sic in eccl̃ia dei
hodie multi ſtudẽt ut habẽt terꝛe
na. Jõ audiũt leges et iura ꝓpteꝛ
lucra bñficiorum dilata. ſed pauciſ
ſimi ut acquiꝛãt celeſtia. iõ omnes
uolunt eſſe diſcipuli Moyſi. pauci
uero xp̃i. Quĩtũ nomẽ eſt Jheſus
gͦ ſãſtificeẗ nomẽ tuũ ꝙ eſt Jheſ9
ꝙ iterp̃taẗ ſaluatoꝛ ut a te ſaluato
re mereanẗ ſaluari. Jõ dr̃ actuum
.iiii. non eſt aliud nomen ſub ce
lo datum in quo oporteat nos ſal
uos fieri niſi in noĩe Jheſu. Sex
tum nomen eſt criſtus ſanctificeẗ
ergo nomeu tuum ꝙ eſt criſt9. ſ.
ueri non ficti criſtiani aut apparẽ
tes ſimus. Jdeo dicitur Apocalip
ſis.iii. ubi habitas ubi ſedes et ſeq̃
tur nomen habes et viuas et mor
tuus es ſic certe multi habent no
men criſtiani ſolum ſed factis xp̃ꝫ
negant quod licet eꝛgo iſtoꝛum no
minum debet in nobis ſanſtifica
ri et in reuerentia ⁊ in honore ha
beri. Sed heu clamat dominus p
Jſayam dicens. Doctores eius ini
que agunt et iugiter nomen meũ
blaſſemant quod eſt grauiſſimum
peccatorum. Jdeo tercio queꝛunẗ
hic quedam circa hec. Et primo de
blaſſemia quid ſit ⁊ quot modis fit
Et reſpondeo ſecundum Ambroſi
um blaſſemia eſt cum deo attribui
tuꝛ qõ ei nõ cõuenit vl̃ cũ ab eo re
moueẗ qõ ſibi cõuenit. duo tamen
ſcilicet affirmatio et negatio ſpeci
em blaſſemie non diuerſificãt ſꝫ ꝙ
dicit ſanct9 Thomas in.ii.ii. No
mẽ aũt blaſſemie vr̃ iportare q̃daꝫ
deꝛogatõeꝫ alicui9 excellẽtis bõita
tis et pcipue diuĩe ut q̇cũqꝫ aſſeꝛit
aliquid de deo ꝙ ei nõ cõuẽit dero
gat bonitati diũie ⁊ p cõſequẽs eſt
blaſſẽ9. tal̃ aũt derogatõ vl̃ cõſiſtit
tm̃ in corde ⁊ tũc eſt blaſſemia coꝛ
dis vl̃ ꝓcedit exteri9 p locutõeꝫ. et
tũc eſt blaſſemia oris et tũc oppo
niẗ cõfeſſiõi fidei. ꝓpter qõ ad ĩfide
litatẽ noſciẗ ptinere. Scðo queriẗ
utrũ blaſſemia ſẽp ſit pccũm mor
tale. Dicẽdũ ꝙ ſm gen9 ſuũ blaſſe
mia ſemp eſt pccatũ mortale qꝛ re
pugnat dignitati ſiue qualitati po
ſet tñ cõtigeꝛe ꝙ blaſſemia ꝓcedat
ex ſuꝛꝛeptõe abſqꝫ deliberatione et
hoc dupliciteꝛ vnoͦ ex qͦ aliq̇s ſubi
to ex aliqua paſſione in v̈ba imagi
natiua ꝓꝛũpit quoꝝ ſignificatõem
non cõſiderat et tũc eſt peccatũ ue
niale. Alioͦ qñ aduertit hoc ẽe blaſ
femia cõſiderãs ſignificata v̈borũ
⁊ tũc nõ excuſaẗ a peccato mortali

ſicut nec ille qui ſubito motu ire
aliquem occidit iuxta ſe ſedentem
¶Tercio queritur utruȝ blaſſemia
ſit maximū peccatū. dicendum ꝙ
blaſſemia opponit̄ confeſſiōi ſidei.
et ideo habȝ in ſe infidelitatis ḡui
tateȝ. vn̄ cum infidelitas ſit maxi
mū peccatū ſcōm genus ſuū: con
ueniēs eſt ꝙ etiam blaſſemia ſit
peccatū maximū. ad idem genus
ptinēs etiaȝ ip̄m aggrauās quādo
in uerba ꝓrumpit ¶Quarto que
ritur utrū ſit maiꝰ peccatū quam
periuriū. dicendū ſcōm glo. ſuper
illud ad ephe. iiii°. Blaſſemia tolli
tur a nobis qō peius ē blaſſemari:
quam piurare: qui enim periurat
nō ſentit aut dicit aliquid falſum
de deo: ſicut blaſſemꝰ; periurans
enim licet adhibeat deum teſtem
falſitatis: nō tamē tanꝙ eſtimās
deū eſſe falſum teſtem: ſed tanꝙ
ſperans: ꝙ deꝰ ſuper hoc nō teſtifi
cetur per aliqō euidenciꝰ ſignum
¶Quinto utꝝ deꝰ ſit nominabil' a
nobis. dicendū ꝙ eo modo nōiamꝰ
deū: quo cognoſcimꝰ. Cognoſcimꝰ
autē deū per creaturas. Vn̄ nota:
ꝙ ea que cognoſcimꝰ de deo ſunt
tria: quedam ſunt abſoluta; quedā
reſpectiue. quedā ſūt remotionem
importātia inter abſoluta eſt diffe
rencia: quia quedam ſe habēt per
modū ſubſtācie ut ip̄e deꝰ: ſi ergo
loquamur abſolute nōibus; ſuſtan
tiue ſe habēt ſemꝑ: quedam vero
ſe habēt per modū accidētis: vt bo
nus piꝰ: et ſiue ſumant̄ per modū
ſubſtācie: ſiue per modū accidētis:
nullū nomē habemꝰ ꝓprium dei.
Ratio eſt qꝛ nō cognoſcimꝰ hoc:
niſi qꝛ videmꝰ in creaturis. Sed
quantū ad modū habēdi dicimus
iſta eſſe ꝓpria ſicut eſt summꝰ bo
nitas et ꝑma ſubſtancia. Si auteȝ
loquamur de his que importanc
habitudinē ſiue reſpectū: ſic quedā
cognoſcimꝰ ꝓpria ſibi: ſicut crea
tor glorificator: quedam cōmunia
ſicut dn̄s cauſa agens. Si autem
loquamur de his que importāt re
motionē diſtinguēdū eſt: qꝛ quedā
importāt remotionē imꝑfectiōis:
reperte in omni creatura: et hu
iuſmōi ſunt ꝓpria nōia ſibi: ſicut
eternꝰ inmēſus. quedā aūt impor
tant remotionē imꝑfectiōis repte
in quibuſdā creaturis: ⁊ huiuſmōi
nō ſūt ſibi propria: niſi forte quā
tum ad modū habēdi: ſicut eſt in
corporeꝰ inmortalis et huiuſmōi:
et ſic patet quomodo pōt nom̄iari
quibuſdā nominibꝰ ꝓpriis et qui
buſdā cōmunibꝰ. Pater noſter qui
es in celis ſanctificet̄ nomē tuū.
In patre notat̄ adoptiōis caritas
glo. Mathei vi°. Dum pater dicit̄
adopcione cogitemꝰ ut officiuȝ pa
tris rependimꝰ Jo. vi°. Ipſe eniȝ
pater amat uos. In noſter notat̄
filioꝝ dei fraternitas. vnde dicit
Rabanꝰ. Dum nr̄ dicit de fraterni
tate admonemur: cū ſit cōis adop
cio om̄ibꝰ. Nemo dicat meꝰ: quia
hoc ꝓprio filio cōuenit cui pater
eſt per naturam. In celo nota eiꝰ
ſublimitas ī quibꝰ dicit̄ habitare:
qꝛ celi ſunt in quibꝰ deꝰ habitat:
et eorū cōuerſatio in celis eſt vn̄
glo. dicit in celis ſpūalibꝰ: vt ad
ſpūalem ſedem ubi habitat feſtina
re diſcamꝰ p̄s. Ad te leuaui ocul'os
meos qui habitas in cel'. In ſācti
ficet̄ nomē tuū: notat̄ donoꝝ dei
nobilitas ſcōm enim glo. hic peti
mꝰ ut pater celeſtis in nobis ſue
ſanctificatiōis augmentū operet̄.
Item ut nichil a nobis ſanctiꝰ re
putet̄. Item ſcōm glo. vt patris
nomē in filiis moribꝰ et uita oſtē
datur Jo. vii. Ego pro ipſiꝰ ſancti
fico me ip̄m ut et ipſi ſanctificati

ſiue in veritate ¶ Sequitur. Adue
niat regnū tuū. Hic petimꝰ bonū
noſtrū et diuiditur in tres partes
ſcōm ꝙ bona ſe habent in triplici
conditiōe: quedam appetimus ad
primū: et hec tangunt̄ ibi. Adue
niat regnū tuū. quedam autẽ ad
meritū: et hec ibi tangunt̄. Fiat
voluntas tua. quedã ad ſubſidiū
vite preſentis et hec ibi. Panem
noſtrū ꝑmo ergo. petimꝰ illud ꝙ
eſt ad ꝑmū: quia finis eſt prior in
intenciōe cum dicit̄: adueniat reg
nū tuū: ideſt ad nos: et in nos ſcꝫ
vt tu regnes in nobis et nos etiã
regnemꝰ tecū in celo: vt poſſimus
dicere illud apocha. i°. feciſti nos
deo noſtro regnū. Juxta hoc uide
tur ꝙ hec peticio ſit incōueniēs.
qꝛ nullū eternū euenire pōt: ſed
regnum dei eſt eternũ ergo ⁊c̄.
Dicendū ꝙ licet nō poſſit euenire
in ſe: qꝛ ſemꝑ eſt et erit tamē pōt
euenire nobis et nos ibi eſſe. Nota
ꝙ triplex eſt regnū ſcripture: grē:
et glorie. Primū petimꝰ in nobis
euenire per intelligēciam: de quo
habetur Mathe. xviii. Niſi effici
amini ſicut puuli: nō intrabitis
in regnum celorū. ideſt in ſcriptu
raꝝ intelligēciam. Sed ſcōm reg
num eſt gratie: et petimꝰ nobis
dari ad deſtruēdum in nobis reg
num peccati. ad Ro. vi°. Non reg
net peccatū in noſtro mortali cor
pore. et Luce xiii°. Regnū dei in
ter uos eſt: dicit̄ de hoc regno ſcꝫ
gratie. Sed terciū regnū ſcꝫ glorie
petimꝰ uenire in nos: ut fiat unū
ouile et unꝰ paſtor: Jo. xiii. et ibi
eſſe ualeamꝰ de quo dicit̄. Venite
bn̄edcti pr̄is mei ꝑcipite regnū ⁊c̄.
Adueniat regnū tuū in hoc textu
petitur celeſtium clara cognicio
Aug. In celo regnū dei ſemꝑ eſt:
ſed uēiat ideſt mãifeſtet̄ hominibꝰ
quibus ut lux a cecis non videtur.
Scđo a diaboli corde expulſo glo.
Adueniat: ideſt duricia et poteſtas
diaboli: excludat̄. qđ fiat in futuro
cum tradiderit regnū deo patri:
Judicū viii°. Non dn̄abor uobis:
ſed dn̄abitur in uobis dn̄s. qꝛ tūc
perfecte regnabit in nobis dn̄s: nō
diabolus: nō mūdus: nō carnalis
affectꝰ. Ter° regni celeſtis eterna
adopcio. vnde glo. hic cōgrue ſequi
tur: vt poſt adopcionē filiorū reg
num petamꝰ: qꝛ filius debet̄. Adue
niat ergo regnum tuū ecce quam
deſiderabile ad optādum reguum.
ecce ꝙ̄ honorabile ad poſſidendum
tuū. ecce ꝙ̄ ſit rationabile ad petē
dum pr̄is noſtri eſt Mathei xxv°.
Venite benedicti patris mei ⁊c̄.
Jo. xiii°. Et nota ꝙ eſt regnū dei
quadrupl̄r ſcripte de quo Mathei
xxiii°. Auffe ret̄ a uobis reguū dei:
et dabitur genti faciēti fructū grē:
de quo Luce xvii°. Regnū dei ītra
vos eſt ⁊c̄. Item Mathei xiii°.
Colligent de regno eius om̄ia ſcan
dala glorie: Luce xiiii°. Beatꝰ qui
mãducat panē in regno. Aduēiat
ergo ideſt ad nos veniat regnum
ſcripturaꝝ ꝑ cōgnitionē: et deſtrua
tur regnum erroꝝ et ignorantie.
Adueniat regnū dei ꝑ informetio
nem: et deſtruat̄ regnū peccati et
malicie. Aduēiat regnū eccl̄ie xp̄i:
per delectacionē et exaltacionem:
et deſtruat̄ regnū antixp̄i et ſina
goge. Aduēiat regnū eccl̄ie eterne:
et deſtruat̄ regnū preſentis miſ̄ie
et future. Et qꝛ iſta habere non
poſſumꝰ: niſi cōſenciamꝰ uolūtati
diuine. ideo bn̄e ſequit̄. Fiat volun
tas tua hic petimꝰ bona que parti
nent ad merita: circa qđ uidenda
ſunt quatuor. Primū eſt: que eſt
voluntas dei. ad qđ dico: ꝙ noſtra
ſctificatio iux̄ illō ad theſalo. iiii°.

hec eſt voluntas dei ſanctificatio
veſtra. Jtem peccatoꝝ iuſtificatio
Jo. vi°. hec eſt uoluntas patris
mei: ut omne qđ dedit michi non
perdaȝ ex eo quicq̄. Jtem noſtra
ſaluatio ad thi. ii°. Uult om̄s hōi
nes ſaluos fieri. Jtem preceptoꝝ
implecio: ut dicit ſuper hoc glo.
Jtem noſtra beatificatio Jo. vi°.
hec eſt uolūtas patris mei: ut om
nis qui uidet filiū et credit in eū:
habeat uitam eternam. Scđm eſt
quomodo intelligit̄. Sicut in celo
et in terra: ideſt ſicut in ciuibus
celi ſic̄ et ciuib9 terre. hoc eſt ſicut
angeli et ſancti conformāt uolūta
tem ſuam uolūtati diuine in cel̄:
ſic hoīes facient in terris. Ratio
autē quare uolūtas in celo imple
tur eſt iſta. Pellis iuncta oſſi cuȝ
forti glutinio nunq̄ ſeparat̄ nec
rugatur aut uariatur. ſed ſemper
pleniſſime adheret et conforma
tur. ſed nō iuncta ſtatim plicatur
rugatur et ſeparat̄ uolūtas ſancto
rum fortiſſimo glutinio caritatis
eſt iūcta et vnita deo. et ideo nūq̄
plicat̄ rugatur aut uariat̄ a libito
diuino. ſed uolūtas noſtra hic non
ſic. Jdeo rogam9 q̄ fiat hic ſicut
in celo ſcđm modum noſtrū. quia
impoſſibile eſt ita perfecte. ſed peti
mus q̄ ſi nō glutinio ſaltȝ clauis
affligit̄. Uel aliter ſicut in celo:
ideſt in eccl̄ia triumphāti ſic et in
terra: ideſt in eccleſia militanti:
et idem eſt. vel ſicut in celo ideſt
xp̄o qui dixit. Pater nō mea volū
tas ſȝ tua fiat, ſicut in terra: ideſt
in eccl̄ia uel ſicut in ſpndenſi ideſt
in libro arbitrio: ita exponitur a
ſancto Thoma in quodaȝ tractatu.
Tercium eſt q̄ uidetur hec petitio
in conueniēs: q2 ſcđm p̄s. Omnia
quecūq3 uoluit fecit. Jtem alias
nō eſſet omnipotēs qđ falſum eſt.

Ergo incōueniēs eſt petere q̄ fiat
volūtas ſua. Sed dicēdum q̄ cōiter
a doctoribus diſtinguit̄ de uolūtate
dei: q2 quedam eſt ſigni quedam
bn̄eplaciti. Uoluntas ſigni adhuc
diſtinguit̄ in quinq3: que ſunt pre
ceptū: conſiliū: ꝓhibitio: opatio:
ꝓmiſſio. Et dicitur uolūtas ſigni
q2 hec quinq3 ſunt ſigna: q̄ aliq̄s
velit. Nam quādo homo precipit:
conſulit: adorat̄: aut ꝓmittit. vide
tur quodāmodo q̄ etiam prohibet
velle illud uideri nolle. Sufficiēcia
autem iſtorū quinq3 ſic pōt ſumi
ex parte uolitoꝝ. q2 illud ſignum
aut ē reſpectu p̄ſentis: aut reſpectu
futuri: ſi reſpectu futuri: aut boni
aut mali: ſi reſpectu boni: aut ne
ceſſarii ad ſalutem: et ſic eſt precep
tum: aut boni ſuper erogationis:
et ſic eſt cōſiliū: reſpectu aūt mali:
nō eſt niſi vnū tantū ſcȝ ꝓhibicio.
Cauſa aūt quare reſpectu boni nō
eſt tantū vnū, ratio eſt. quia in
bonis ſūt quedam: que poſſūt licite
dimitti: quedam que nō. Jdeo ho
mines cōpulſiue debuerūt induci
ad bonū ⁊ perſuaſorie ad aliud. ſed
in malis nō eſt aliqđ malum qđ
poſſit licite cōmitti: et ideo cadūt
ſub ratione ꝓhibitionis. reſpectu
aūt preſentis ſūt duo: q2 reſpectu
boni: eſt operatio reſpectu mali.
dicit̄ ꝓmiſſio. ⁊ dicit̄ ꝓmiſſio ſignū
volūtatis: in quātum ille qui per
mittit aliud fieri cum poſſit impe
dire: videtur interpretatiue uelle
illud. Uoluntas aūt beneplaciti
diſtinguit̄ in volūtatem antecedē
tis. et conſequētis. ita q̄ dicatur
volūtas antecedēs: qn̄o deus uult
aliqđ dando neceſſaria ad illud per
ficiēdū et dicat̄ volūtas cōſequēs:
quando de9 vult aliqđ ſimpliciter
in ſe. Uerbi gratia ſi aliq̄s daret
arma alicui: et ordinaret eum ad

pungnanduȝ: et per conſequēs ad
victoriam. dicet̃ ei uelle honorem
in ſuo antecedēti: ſed uolūtate con
ſequēti dicit̃ ei uelle illud: qđ ſim
pliciter vult penſatis omnib9 que
agentur in bello: et ſcđm hanc vo
luntatem dicet̃ ei uelle honorē uel
confuſionē ſcđm ea que geſſit. Sic
ad ꝓpoſitū ex hoc ipſo ꝙ deus con
tulit homini ea: quib9 ordinat̃ ad
beatitudinē dando intellectū uolū
tateȝ: precepta: et conſilia. dicitur
velle omnib9 hominib9 ſaluatiōeȝ
volūtate antecedente: in quo uo
luit eis conferre ea quib9 poſſunt
aſſequi beatitudinem. ſed conſide
rando: ꝙ nō quiſqȝ ſe habȝ in utrō
do bene ſimpliciter: et in ſe vult
vni beatitudinē alteri confuſiōem
ſiue damnatiōem: ꝓpter qđ nota:
ꝙ illud qđ dicit̃ de9 uelle uolūtate
antecedēte nō ſimpliciter: ſed qđ
puta: ſi aliud nō ſubſiſtat: ſcđȝ illđ
qđ dicit̃ uelle: volūtate cōſequēte:
illđ dicit̃ uelle ſimpl̃r et in ſe: nec
tamen credas ꝙ hoc uelle antecedē
tis et conſequentis dicat diuerſos
actus volendi in deo: q2 nō eſt ibi
niſi vn9 act9 qui eſt ipſemet de9.
ſed iſta diſtinctio accipit̃ ex parte
voliti: ſcđm ꝙ uolituȝ conſiderat̃
ſcđm diuerſas quiditates ⁊ rōnes:
ſcđm quas res aliqua poteſt eſſe
volita: et ſcđm alia poteſt uolita ⁊
refutata: quādo ergo dicis ꝙ uolū
tas dei ſemper fit: q2 aliter nō eſſȝ
omnipotēs. dicendū ꝙ de uolūtate
ſigni nō eſt uerū: q2 multa fiunt
contra precepta cōſilia et ꝓhibicio
nem dei: multa etiam preter ope
rationē ſcȝ mala que non fiunt a
deo: ſed contra operationeȝ nichil
fieri poteſt. q2 oppoſita eſſent in
eodem uel ſimul. de permiſſione
aūt ſecus eſt: q2 nec contra eam
nec preter eam aliqđ fieri poteſt.

Si autem loquamur de uoluntatē
bn̄eplaciti. Dicendum ꝙ uolūtas
antecedēs: nō ſemper implet̃: quia
illđ qđ de9 vult nō totaliter et ſim
pliciter vult in ſe ut dictū eſt. Sed
volūtas conſequēs qua deo ſimpl̃r
et abſolute vult aliqua: illa infalli
biliter implent̃: et per talem uolū
tatem que ſemper implet̃: dicitur
omnipotēs nō ergo oram9: ꝙ hic
fiat uolūtas ei9 bn̄eplaciti: ſed ſig
ni magis id eſt ꝙ cōpleant̃ precep
ta eligant̃ conſilia et nō tranſgre
diant̃ ꝓhibiciones: contra que et
preter que facim9 frequēter. Iteȝ
orem9 ꝙ fiat uolūtas eius antece
dēs: qua uult omnes homines ſal
uos fieri: ſcđm apoſtolū dando eis
quib9 saluteȝ cōſequi poſſūt: et ſic
intelligit̃ vbum predictū. Quartū
eſt quare ab aliquib9 hic calix ele
uatur ſurſum: et poſt deponitur.
Ratio pōt eſſe: q2 p̄me tres petici
ones partinēt ad uitam eternam.
Ideo ſecerdos in aliquib9 locis ca
lice eleuato dicit eas. quatuor aūt
que ſequūt̃ partinēt ad uitam pre
ſentem. deo anteqꝫ incipiat eas ſa
cerdos deponit calicem ¶ Sequit̃
Panem nr̄m cotidianū da nobis
hodie. hic petim9 nobis neceſſaria
ad uitam preſentē. Nam p panez
intelligit̃ eccle. xxi°. Initiū uite
hominis panis et aqua. Circa hāc
peticionem uidebunt̃ mlta. p̄mo
quot ſunt panes quos petere debe
m9. Reſpōdeo ſcđm Inno. ⁊ dico:
ꝙ quadruplex eſt panis ſcȝ tempo
ralis ſuſtentatiōis: ſpūalis erudici
onis: ſacramētalis confortatiōis:
eternalis glorificatiōis: et omnes
aut ſinglos iſtos petere poſſum9.
p̄mū enim petere debem9 a deo no
bis dari: qui dat eſcam omni carni
ps. et alibi: Oculi hoim in te ſpe
rant dn̄e ⁊c̃. Et de iſto pane dicit̃

in p̄s. Panis cor hominis confir
met. Modus autem quomodo iſta
temporalia debem9 petere nobis:
in hac peticione pulcherrime de
mōſtratur. Nam hic inſinuatur
ꝙ debet a nobis tolli omnis ciboꝝ
ſupfluitas. ideo dicit panem. om̄is
cupiditas. ideo dicit cotidiauū: con
tra illos qui ad annum imo ad an
nos plurimos iſta petūt: velut ille
diues de quo in euangelio dicitur.
Anima mea habꝫ mlťa bona repo
ſita ad annos plurimos ꝛc̄. Item
remouet̄ omnis ſolicitudo ⁊ anxie
tas: in hoc qͦ dicit hodie. Juxta
illud Mathei Nolite ſoliciti eſſe
de craſtino. Dicendum panem ſcꝫ
eruditionis et intelligentie ſacre
ſcripture: debem9 petere panem:
id eſt ſacram ſcripturam. quia
nō in ſolo pane viuit homo: ſed in
omni verbo ꝛc̄. noſtrū: ideſt pro
nobis editum. da nobis: ideſt ſine
acceptaciōe paratum. hodie ideſt
aperte et lucide: ad intelligēdum
hūc panē: debem9 etiam nos dare
gratis dicēdo trenoꝝ. iiii°. paruuli
petierunt panem: ideſt ſcripture
intelligētiam: et nō erat qui fran
geret eis: ſacra enim ſcriptura gra
tis debet expōi et dari ſicut gratis
accipit̄. Mathei. iiii°. gratis acce
piſtis gratis date: hic panis quan
to plus datur tanto plus habetur
ꝓuerbioꝝ xi°. Alii diuidūt propria
et diuites ſunt ꝛc̄. Terciū panem
ſcꝫ euchariſtie debemus petere de
q° ipſemet xp̄s dixit Jo. vi°. Ego
ſum panis uite ꝛc̄. Et tūc eſt ſen
ſus: panem: ideſt ſacramētalem
euchariſtiā: noſtrū ideſt ꝓ noſtra
neceſſitate nobis datū. Iſape. ix°.
Puer natus eſt nobis et filiꝰ datꝰ
eſt nobis. Item pro nobis in paſſi
one inmolatū Iſape liii. Oblatus
eſt: qꝛ ip̄e uoluit uel noſtrū ut ſcꝫ
vniri ualeam9 ei p amorē et fidē:
da nobis ſic unitis hodie ſcꝫ ut in
die gratie ip̄m ſumam9 nō ī nocte
peccati ꝑma chorin. xi°. Probet
aūt ſeip̄m homo et ſic de pane illo
edat et de calice bibat ꝛc̄. Hunc pa
nem dat nobis deus ad viuifican
dum Jo. vi°. Panis quē ego dabo
caro mea eſt pro mūdi uita: hunc
etiam panē debem9 nos dare non
vendere in ſignū huiꝰ eiecit xp̄us
ementes et vendentes de templo
Luce xix°. ¶ Quartum panēꝫ ſcꝫ
glorificatiōis etiāꝫ debem9 petere
de quo in p̄s. Panem angeloruꝫ
manducauit homo: ergo panem
noſtrū cotidianū: ideſt cotidie ne
ceſſariū nobis: da nobis hodie ideſt
quādiu ſum9 in hac uita. Secūdo
querit̄ cū iſta oratio ſumat̄ de euā
gelio Mathei vi. Et ibi dicatur pa
nem noſtrum conſubſtancialē: et
Luchas xi°. ponat cotidianū quare
dimittit̄ littera Mathei et dicēdū
ꝙ hec oratio debuit dari: verbis cla
ris et intelligibilib9: et iſtud v̄buꝫ
conſubſtāciale obſcuritate habet:
et h° uerbū cotidianū habꝫ claríta
tem ideo dicim9 cotidianū: licet
etiam ibi intelligatur panis ſpiri
tuali: ſicut dictum eſt: qꝛ cotidie
pane ſpirituali. et ideo petim9 ſub
iſto nomine panis. Vnde nota ꝙ
hoc qͦ dicitur ſupſubſtanciale: du
pliciter pōt intelligi: qꝛ poteſt eſſe
vna dictio: et tūc eſt ſenſus ſupſub
ſtanciale: ideſt excedētem comunē
ſubſtāciam: ſicut eſt corpus xp̄i:
vel poſſunt eſſe due dictiōes: et tūc
eſt ſenſus da nobis panem qui eſt
nobis neceſſarius ſcꝫ temporalem
ad ſuſtentationem: et da vlterius
eternum panem ſuptemporalem
ſcꝫ panem ſpiritualem qui bn̄edici
tur ſupſubſtācialem: quia ſup om
nem intelligenciam et ſup om̄es

ſubſtancias ¶Tercio queritur: qua
re dicit cotidianũ: cũ aliqui etiam
habeāt triduanũ uel annualem.
Dicendũ ſcd̃m Criſoſto. ꝙ tales
diuites nõ petunt niſi illud ꝙ coti
die acquirit: qd̃ ſit datum a deo ⁊
de manu dei per bonũ lucrum et
licitum. Vel dicẽdum ꝙ ſicut lap
cus cõfert panem ad bñdicendũ
ſacerdoti: ſic iſti offerunt deo ut
ipſe bñdicat. Vel etiam dicẽdum
ꝙ petũt nõ pro ſe: ſed pro aliis: qꝛ
hec oratio cõmunis eſt ut predixi
¶ Quarto quare dixit hodie. Dicẽ
dum ꝙ qꝛ de tempore nõ habem9
niſi nũc et preſens: quia preteritũ
iam abiit: futurũ ſi habem9 neſci
m9. ideo ad hoc denotandum dicit
hodie. Item ut ſupradixi: vt tolla
tur ſolicitudo et cura magna. vñ
legitur de Martino: ꝙ de craſtino
nõ cogitabat ¶Quinto nota ꝙ ſi
cut ſi intelligatur de pane materi
ali: in pane intelligunt omnia ne
ceſſaria preſentis uite. ita ſi intelli
gat de pane ſpũali ſcꝫ euchariſtie:
ibi intelligũtur om̃ia ſacramenta
in pane illo: tanꝙ in principali ſa
cramẽto. Nota etiam ꝙ ſi pauper
es: dicas panem noſtrũ et petas a
deo: ſi diues es xp̃s petit a te in ſuis
mẽbris: ideſt pauperibus: Vnde
Aug9 dicit xp̃s tibi. Da michi ex
eo qd̃ dedi tibi me habuiſti largito
rẽ: habe et debitorẽ: habe ⁊ fenera
torem. panem noſtrũ ⁊c̃ intelligẽ
do de corpore xp̃i hic petitur panis
vitam efficiens Jo. vi°. Si quis
manducauerit ex hoc pane viuet
in eternũ ideſt cũctis ſufficiẽs glo.
qꝛ xp̃s noſter eſt fact9 cotidianus
nunꝙ deficiẽs glo. Oram9 ut qd̃
noſtrũ eſt p donũ cotidie detur p
effectum datus hodie: quia nunꝙ
faſtidiens glo. eccle. xxiiii°. Qui
edũt me adhuc eſuriẽt ergo dñe da
nobis ſemꝑ hunc panem: panẽ di
cit: nõ carnes: nõ piſces: nec aliqd̃
ſuꝑfluũ. ſed qd̃ neceſſarium eſt na
ture: qd̃ ſignificatur per panem.
Item noſtrũ addidit ſcd̃m Criſo.
duplici ratione. ꝑmo ut nemo ſibi
temporalia apropriet Criſo. Om̃ia
que nobis dat deus ſiue orantibus
ſiue militãtib9 nõ ſolũ nobis dat:
ſed et aliis ꝑ nos ut de eo qd̃ accepi
mus a deo: partem impotentibus
faciam9. Scd̃o ut nemo ſibi aliena
vſurpet. Criſo. Qui cum iuſticia
panem mãducat: ſuũ panẽ mãdu
cat: qui autẽ in peccato: alienũ.
Item ſuperſubſtãciale ideſt ſuꝑaddi
tum ſubſtãcie ad ſuſtentacionẽ.
Luchas dicit: cotidianum: nõ an
nũ: nõ in horreis reſeruatũ. Iteꝫ
da dicit ꝙ nichil habere poſſumus
niſi tu deus des ps. Qui dat eſcã
om̃i carni. vl' ſic generalius. da pa
nẽ penitẽcie ad reuelatõꝫ languoꝝ
ps. Surgite poſtꝙ ſederitis q̃ mã
ducatis ⁊c̃. Panẽ intelligẽcie con
tra famẽ errorũ eccle. xv°. Cibauit
illum pane uite panẽ euchariſtie
ad impiguatiõeꝫ amoris Jo. xvi°.
Ego ſum panis vite. Panẽ grẽ
ad delectatiõꝫ saporis luce. Beat9
qui mãducat panem in regno ⁊c̃.
Panem nature ad ſuſtẽtationem
vigoris: de quo gene. xxviii°. Po
nam buccellam panis: poſtea tran
ſibitis ⁊ ſic habes quinqꝫ panes de
quib9 ſaciauit dñs quinqꝫ milia
hominũ Jo. vi°. Et qꝛ hoc pane
indigni ſum9: qꝛ inquinati pecca
tis ideo ſequit ¶Et dimitte nobis
debita noſtra ⁊c̃. Hec pars in qua
petitur maloꝝ amocio diuiditur in
tres partes: ſcd̃m ꝙ ſunt tria ge
nera malorũ: quedaꝫ que contraxi
mus iam: quedaꝫ que cõtrahim9
vel patimur: etiam quedam que
contrahere poſſumus. ꝑmo ergo

petimus preteriti mali indulgen tiam: cū dicim9 dimitte nobis ꝛc. Secundo futuri cautelam ibi. Et ne nos inducas. Tercio preſentis tutelaȝ ibi. Sed libera nos a malo amen. Adhuc ꝑma in duas. quia ꝑmo ponit penitētis peticio. Scḋo petētis allegatio ibi. Sicut et nos dimittim9. dicit ergo ꝑmo. Dimit te nobis ſcȝ qui ex hoc nobis hoc facere nō poſſum9: debita noſtra ideſt peccata que ſunt debita quib9 obligamur ad penam ſcȝ ſatiſfacto riam et preſenteȝ: aut purgatori am: aut eternam. vnde Luce Di mitte nobis peccata noſtra: et me rito peccata dicuntur debita: ſed ſcḋm Tho. quia peccatores faciūt debitores ps. Mutuabit peccator et nō ſoluet: qꝛ nō habȝ vñ: ꝓpter hoc debetis notare ꝙ licȝ in pecca tore tranſeat actus peccati: tamē remanet reat9 ſcȝ obligatio ad pe nam eternam que obligatio tollit per veram contritionē: ita ꝙ rece dēte obligatiōe ad penaȝ eternam remanet in eo: ad purgabile ⁊ tūc habet actionē et ius petēdi vitam eternam. Nam ecōtra: qño eſt in peccato mortali: nō habet ius in vita eterna. Iſtud debitū ad deuȝ ꝑtinet principaliter. Vnde dicit Auguſtin9: ꝙ maius eſt peccatorē iuſtificare quam celuȝ creare. ſed nulla creatura poteſt creare celū: ergo nec iuſtificare: et qꝛ ut dicit Aug9. qui creauit te ſine te: non iuſtificabit te ſine te. Idcirco de bem9 petere ⁊ dicere. Dimitte no bis debita nr̄a ideſt pcc̄a. Poſtea ſequit peccantis uel petentis alle gatio et adopcio cū dicit. Sicut et nos dimittim9 debitorib9 noſtris. aliter enim nō fiet: ſed qḋ poteſt clare habere ex ꝑabola illa Mathei de ſeruo illo: cui dictum eſt: ſerue nequam omne debitū dimiſi tibi: qm̄ rogaſti me. nonne ergo opor tuit te miſereri conſerui tui ꝛc. Et ideo dicit Luce vi°. Dimittite et dimittetur uobis eadem quippe menſura ꝛc alias nō. Vnde eccle. xxvii°. Homo homini ſeruat irā ꝛc. quaſi dicat inconueniēter et in va num: ſi dimittis iniurias tibi illa tas: dimittet tibi deus debita: que tu ſoluere nō potes: figurat qua tuor reguȝ in muliere ſunamite: que erat debitis obligata: nec habe bat vndem ſolueret: cogitabat ven dere filios ſuos: ſed Heliſeus ideſt xp̄s: dedit oleum miſericordie et gratie: hoc uolebat dicere ps qño dicebat. Ex uſuris et iniquitate ſcȝ quas requirit diabol9 ex peccato qḋ bn̄e dicitur uſura: qꝛ ꝑ peccato et delectatione temporali requirit penam eternā redimet aīas eorū. Circa hanc petitionē videbuntur quedā. ꝑmo vtrū teneamur offen ſas dimittere. Ad qḋ dicendum ꝙ hoc poteſt intelligi dupliciter: aut quantū ad rancorem vindicte: aut quantum ad actum iuſticie. ꝑmo modo adhuc dupliciter: quia aut quantuȝ ad actum rancoris interi oris: et ſic dimittere eſt neceſſita tis: aut quantū ad act9 exteriores ſcȝ ſigna amicicie: et tūc diſtingu endum eſt: qꝛ aut ille qui offendit petit: et ſic eſt neceſſitatis: aut nō petit: et ſic non eſt neceſſitatis. Sed ſuperogationis et ꝑfectionis: niſi forte ſcḋm aliquos quantū ad perfectos. Si autem intelligitur quantum ad actum iuſticie: non oportȝ nec tenemur: imo poſſum9 iuſticiam petere: modo tamē ſerua tus uel aliter et breui9: quia hoc poteſt intelligi uel quantum ad inimiciciaȝ: et ſic eſt neceſſitatis: vel quantū ad iniuriam: et ſic eſt

ſuper erogationis: niſi forte ut pre
dixi quantū ad perfectos ⁊c̄. ¶ Et
ideo iuxta hoc querit̄ ſcōo. utrum
homo in ſtatu perfectionis poſſit
petere iuſticiam. Et dicendum ꝙ
ſic. duꝫ tamē poſcit ſine ſcandalo.
Tercio hoc qd̄ dicimꝰ ſicut et nos
dimittimꝰ. querit̄ utrū peccatores
debent nec poſſint hoc petere: vide
tur ꝙ non: quia menciūtur. ſed
menciēdo peccant: ergo nō debent
dicere. Dicēdū ꝙ peccatores poſſūt
petere ſiue dicere: nec menciūtur:
quia hec oratio eſt cōmunis: ⁊ licꝫ
non habeāt ueritatem ex pte eoꝝ:
tamē ueritatem habet ex pte eccl'e
in pſona cuius dicit̄: ut dicit ſāctꝰ
Tho. ſcōa ſcōe. q. viii. ar. iii°. vn̄
dicere nō nocet imo plus ualet di
cere quā dimittere. Quarto uidet̄
ꝙ male dicimꝰ ſicut ⁊ nos dimitti
mꝰ debitoribus noſtris: quia quis
nō poteſt dimittere niſi ſolus deꝰ:
dicitur Mathei ergo male dicimꝰ.
Dicēdum ꝙ in offendēte ſunt duo
ſcꝫ culpa et offenſa uel iniuria.
ꝑmū remittere eſt ſolius dei. ſed
ſcōm poſſumꝰ nos dimitte nobis.
Nota ꝙ ad dimiſſionē peccatoruꝫ
operantur tria. imploratio diuine
pietatis. Ideo dicit̄ dimitte. ii°.
palipo. Remitte michi remitte
michi dixit ille Manaſes. ſecundo
recognitio ꝓprie iniquitatis. ideo
additur debita nr̄a: ideſt peccata.
unde dixit ille ꝓdigus filiꝰ. pater
peccaui in celum et corā te. Tercio
impletio diuine uolūtatis uel con
ſideratio ſuperne neceſſitatis. ideo
ſubiungit̄ ſicut ⁊ nos ⁊c̄ glo. cum
oratis dimittite ſi habetis aduerſꝰ
aliquem. Et ne nos inducas intēp
tacioneꝫ ideſt nō induci pmittas:
ubi nota: ꝙ nō petimꝰ ne tempte
mur ſimpl'r: ſed petimꝰ ne induca
mur: ille enim inducit̄: qui capit̄
ſicut piſcis in rethe: xp̄s enim fuit
temptatꝰ ſed nō in temptacioneꝫ
inductus. Circa hanc petitionem
notāda ſunt aliqua. ꝑmo utrū deꝰ
temptat ad ꝓbandū: ſicut tēptauit
ut habet̄ gene. i°. ad reddēdū aliis
probatū homo tēptat ad experien
dum: ſed demon ad fallēdū et deci
piendū. ideo de hac tēptatiōe dicit̄.
Et ne nos inducas in tēptationē:
temptat deus ut probet̄ homo: nō
ut ſciat: de qua habet̄ Daniel'. i°.
Tempta nos obſecro diebꝰ decem.
diabolus ut fallat de qua habetur
actuū v°. Cur ſathanas temptauit
cor tuū ¶ Poſtea querit̄ utrū ali
quis poſſit querere a deo ut tēpte
tur. Et uidet̄ ꝙ ſic. q2 p̄s dicit.
Proba me dn̄e et tempta me. Et
Jacobi omne gaudiū exiſtimātes
fratres boni cuꝫ in temptaciones
uarias incideritis. In oppoſitum
arguit̄ per hoc qd̄ hic dicit̄. Et ne
nos. Et dicēdū ꝙ duplex eſt temp
tacio ſcꝫ exterior et interior. Iteꝫ
quidam eſt ſtatus homīs pfecti et
quidam imperfecti. Et ſcōm hoc
reſpōdeo: ꝙ ſi eſt tēptacio exterior:
ſicut ſunt pene corpales ⁊ amiſſio
rerum temporaliū: ſicut Job fuit
temptatꝰ et in corpe et in rebus.
Tunc dicēdū ꝙ ſi ſunt viri pfecti:
poſſunt licite uelle temptari: quia
talis eſt ad augmētum meriti et
aſſimilationē iheſu xp̄i: et ſic pete
bant martires temptari ⁊ affligi.
Si autem non ſunt pfecti. dico ꝙ
non debent petere ꝓpter impfecti
onē eoꝝ quia non haberent in hiis
pacienciā: et p conſequēs nō meret̄
tur immo peccarent. Si uero ſit
temptacio interior ſicut eſt carna
lis: quia talis non poteſt eſſe quin
emolliat aut inclinet nec poſſunt
fieri ſine aliqua allectione: dico ꝙ
nullus tam pfectus quā impfectus

dꝫ huiꝰ tẽptatões petere .iõ ſtulti
ſũt q̇ de ſe ipis cõfiſi occaſiõibꝰ hu
ius peccati carnales ſe exponũt. vł
dicendum ꝙ temptatõm quedã eſt
a deo et hec eſt bona. de qua dr̃ bea
tus virqui ſuffert temptatõem.
quedã eſt a carne et hec eſt mala.
quedã ab hoſte ⁊ hec ẽ aliq̃n bona
aliq̃n mala. bona eſt ſi ſtati repel
laẗ. mala eſt ſi cõſẽſꝰ adhibeatur ⁊
ẜm hoc poteſt reſpõdeꝛi ad queſitũ.
Dicit g°. Et ne nos inducas in tẽp
tatõeꝫ. hic tanguntur tria que in
ducunt ad petendum ſcilicꝫ huma
na fꝛagilitas facilis ad labendũ. iõ
dicit. et ne nos Iſayas. liii°. Oẽs
nos quaſi oues erꝛauimus. ſupna
pietas abilis ad miniſtrandum. iõ
dicit inducas apoſtolus fidelis deꝰ
qui non pacietur nos temptari ſu
pra illud ꝙ poteſt ſed faciet benũ
prouentum in temptatione ut poſ
ſitis ſuſtineꝛe temptationum mul
tiplicitatẽ difficilis eſt ad vicendũ
ideo dicit in temptationem. ideo ſe
cundum tranſlationem Iob. vii.
dicitur temptatõ eſt vita hominis
ſuper terꝛam. Et quia non ſolum
eſt nobis neceſſarium per mala pre
terita dimittantur nec ꝙ cautela
de futuris habeatur ſed etiam ꝙ
pꝛeſentia mala a nobis tollãtur.
Ideo dicitur. Sed libeꝛa nos a ma
lo ideſt non ſolum dimittas nobis
peccata et non ſolũ permittas nos
in temptationem induci imõ
mala preſentia placet tibi a nobis
auferꝛe. Vnde pſalmiſta. Libera
me de luto ideſt de peccato tenaci
et vili ut nõ ĩfingar. ſ. p cõſuetudi
nẽ et dimittã obſcẽtõeꝫ. vł a malo
.i. demone mũdo uel carne uel ĩfeꝛ
no uel purgatorio. Amẽ deſignat
affirmationem petitionũ. i. ita fiat
ut oramꝰ vel nota ꝙ hec petitõ eſt
q̇daꝫ modꝰ oꝛãdi generalis in quo

ab omni malo petimꝰ liberari. ẜm
aũt Inno. tꝛiplex eſt malũ. ſ. ina
tum additũ et datũ. Primũ cõtra
himꝰ. Scõm cõmittimꝰ. Teꝛciũ ſu
ſtinemꝰ. Primũ eſt originale. Se
cũdũ eſt actuale. Terciũ eſt penale
ab iſto g° tꝛiplici malo petimꝰ libe
rari. Circa hec quedã ſũt vidẽda et
quedã ſũt videnda ⁊ quedam petẽ
da. Pri° g° quериẗ quare dicit. ſed
libeꝛa nos a malo. Reſpõdeẗ ꝙ hoc
fit ad denotanduꝫ ꝙ orõ eſt cõmu
nis pro oĩbꝰ. iõ oẽs illã reſpõdent
quaſi approbãdo et laudãdo. Scõo
queriẗ quaꝛe ſacerdos dicit amen.
Dicẽdum ꝙ rõ eſt qꝛ de optatione
peticionum ſumus bñ certi. ſꝫ nõ
de cõfirmatõe uel exauditõe qꝛ hoc
habet fieri p dñm nr̃m Ihesũ xp̃ꝫ
et quia amen eſt confirmatio. Iõ
ſacerdos criſti vicarius dicit amen
Tercio queritur quare tacite et ſe
crete dicitur. Dicendum ꝙ hoc fa
cit ne videatur nimis preſumere
de ſe ip̃o. itẽ qꝛ nõ eſt ceꝛtꝰ de cõfiꝛ
matõe. itẽ ut docemur ſecrete ora
ꝛe qꝛ xp̃s dixit hoſtio clauſo intra
cubiculũ tuũ ⁊c̃. Et nota ꝙ amen
aliq̃n eſt nomẽ ⁊ tũc idẽ eſt vitas
Apo. . hec dicit amẽ teſtis fidelꝭ
aliquando eſt aduerbium et tunc
idem eſt fiat. ideo criſtus ubi nos
habemus fiat fiat ebrei habent
amen amen et ſic ſumitur hic.
Sed libera nos a malo ſcilicet mũ
di ne nos comburat per cupidita
tem quia totus mundus in malig
no poſitus eſt. prima Iohannis ul
timo uel a malo carnis ne nos ab
ſoꝛbeat per uoluntatem quia ſecun
dũ apoſt. ad ro. ix. Nõ hitat in me
.i. in caꝛne mea bonũ ſꝫ qꝛ noloma
lũ. ſ. ẜm rõeꝫ hec ago uel a malo di
aboli ne nos peꝛdat per ſuperbiã ⁊
uanitatẽ Mat. iii. Filia mea male
a demonio torqueẗ vñ nota ꝙ hic

petimꝰ libertatez in bono ut illud faciamus qđ dicimꝰ libera gloſa liberatio liberos facit filios. petimꝰ etiā liberatōem a malo ut illud caueamus a malo glo. Viſibili et inuiſibili. petimꝰ. iiii. cōfeſſionē in uolito ut illō obtineamꝰ amē. glo. ſignificat oībꝰ hiis petitionibꝰ ani

Circa totā orōez dñicā querūtur multa. Primo vtrū hee petitiones bene ordinent̄ et videt̄ ꝙ nō qꝛ priꝰ eſt recedere a malo ꝙ̄ cōſequi bonū incōuenient̄er gͦ uidet̄ur primo ordinari et ante poni. Primo petitiones que pertinent ad conſequendum bonum peticionibus que pertinent ad amotionez mali ſitis fit in hac oratione ergo male. Dicendum ꝙ hec oratio perfectiſſima eſt quia ſitis Auguſtin. dicit ad ꝓbā Si recte et cōgrue oramus nichil aliud dicere poſſumus: ꝙ̄ ꝙ in iſta orōe dñica poſitum eſt que qdē orō eſt quodāmoͦ nr̄i deſiderii iteꝛ pr̄es ad deum illa eniz ſolū recte petimꝰ orādo que recte deſiderare ualemꝰ in oratione autem dñica nō ſolū petimꝰ oīa que recte deſiderare ualemꝰ ſed eo ordine qͦ deſiderāda ſūt ut ſic. hec orō nō ſolū īſtruat poſtulare ſꝫ etiā ſit informatiua tociꝰ affectꝰ nr̄i. manifeſtum eſt aūt ꝙ finis primo cadit in deſiderio deinde ea que ſūt ad finē finis autem nr̄ eſt deꝰ in quē nr̄ affectꝰ tendit dupliciter. Vnoͦ ꝓut nolumꝰ gloriā dei. Alioͦ ſcḋm ꝙ uolumꝰ frui gl̄ia eiꝰ quoꝝ. Primū ptinet ad dilectōez qua deū in ſe ipō diligimꝰ: ſcḋm uero ptinet ad dilectōez qua diligimus nos in deo. prima petitio ponit̄. Sāctificet̄ nomē tuū p qđ petimꝰ gl̄iam dei. Scḋm uero ponit̄ adueniat regnū tuū p qđ petimꝰ ad gl̄iam regni eiꝰ peruenire. ad finē uero ꝑordictū ordinamꝰ nos dupliciter. Vnoͦ p ſe. Alioͦ p accidens: p ſe qm̄ de bono qđ ē vtile in fine. eſt autē vtile in fine dupliciter. Vnoͦ directe et pricipalr̄ ſcḋm meritū quo beatitudinē meremur deo obediēdo. ⁊ ꝙ̄tū ad hoc ponit̄ fiat uolūtas tua ſicut in celo ⁊ in terra. Alioͦ inſtrumētaliter. et quaſi quo adiuuans nos ad merendū et ꝙ̄tū ad hͦ ptinet qđ dr̄. panē nr̄m cotidianū da nobis hodie ſiue ītelligat̄ de pane ſacramentali cuius uſus proficit hōini in quo etiā intelligunt̄ oīa ſacramēta ſiue de pane corpali ut per panez ītelligat̄ oīs ſufficiētia victꝰ. Per accidēs ordinamur ī beatitudinē p remotiōz ꝓhibētis. Tria aūt ſūt que nos ꝓhibēt a beatitudīe. pmo quidē peccatū ꝙ directe excludit a regno ſcḋm illud ps. ad coꝝ. vi. Neque fornicarii neqꝫ ydolis ſeruientes regnuz dei poſſidebūt. et ad hoc ptinet qđ dr̄ dimitte nobis debita nr̄a. Scḋa tēptatio que nos īpedit ab obſeruātia diuine uolūtatis. et ad hoc pertinꝫ qđ dicit̄. et ne nos inducas in temptatōz ſed. p qđ nō petimꝰ ut nō tēptemur ſed ut a tēptatōe nō vincamur quod eſt in temptationem induci. Tercio penalitas preſens que impedit ſufficientiam vite. et quantum ad hoc dicitur ſed libera nos a malo ⁊ ſic patet quod petitiones conuenienter ordinantur. Ad argumentum dicendum ꝙ ſi oratio interpres deſiderii ordo petitionum non reſpondet ordini exſecutionis ſed ordini deſiderii ſiue intētionis in quo prius eſt finis ꝙ̄ ea que ſunt ad finez in cōſecutiōe boni licꝫ prior ſit amotio mali ꝙ̄ cōſecuto boni in executiōe nō tn̄ in intētōe. iō argumētū nō ualet poſtea querit̄ quare in pmis petitōibꝰ loquit̄ ipſonalr̄ in aliis aūt

ꝑſonaliter. Dicendo in primis ſcti
ficet̃ ⁊c̃. ĩ tribꝰ ultimis dicit dimit
te ⁊c̃. Reſpõdeo et dico ꝙ cauſa eſt
qꝛ in primis petitiõibus reqͥritur
coopatio ita ꝙ nõ ſoliꝰ dei nec ſolũ
nr̃i ſ; utriuſq; Auguſt. Qui fecit
te ſine te nõ iuſtificabit te ſine te
quapropter ſi dixiſſet ſãctifica videre
tur eẽ acceptator ꝑſonarum deꝰ cum
vnus ſãctificet̃ alius nõ. Sicut etiã
dixiſſet ſanctificemꝰ fuiſſet nota ꝙ
nos totalr̃ cauſa ſãctificatõis eẽmꝰ
poſtea querit̃ quare in primis pe
titionibus nõ ponitur copula in ali
is autem ſic. Dicendum ꝙ ratõ eſt
quia prime petitiones pertinẽt ad
ſtatuz petere vbi eſt ſũma coniũc
tio: vnio: et vnitas: alie autez per
tinẽt ad ſtatum vie vbi multe ſũt
imperfectiones. Ideo copula addit̃
poſtea queritur quare in aliquibꝰ
eccleſiis duz hec oratio dicitur ma
manus ſacerdotis ſuſtentantur.
Dicendum ꝙ hoc ſignificat ꝙ Hur
et Aaron ſuſtentabant manꝰ Mo
iſi orantis pro populo iſrael quan
do pugnabat contra Amalech ut le
gitur exodi. xvii°. Quarto nota ꝙ
hec oratio eſt ualde ſenɫencioſa. iõ
debet intelligibiliter dici. dicit enĩ
Rabanus ſuper Matei. ꝙ hiis ſep
tem petitionibus omnia bona pre
ſentis vite et future continentur.
Eſt breuis et cõpendioſa ut poſſit
dici frequenter ſm̃ enim ꝙ dicit
Beda. Criſtꝰ orationem hanc com
poſuit breuibus uerbis ut oſtende
ret ꝙ breuiter vult rogari ſpiritu
alis ⁊ auctentica. iõ debet dici reue
renter ſm̃ ꝙ dicit gloſa. Ma. vi°.
Nulla oracio magis ſpiritualis ꝙ̃
illa que ex ore filii dei proceſſit au
dibilis et allicioſã qꝛ nullus oracio
nem quam ipſe met fecit repellere
poteſt. ideo debet dici confidenter.
Et hec ſunt quatuor prerogatiue

quas poſui ſupra in principio orati
onis dominice. Quinto nota quod
in hac oratione in qua ſunt ſeptez
peticiones due prime pertinẽt ad
vitam contemplatiuam ſcilicet no
minis dei ſãctificatio et regni eiꝰ
aduentio. ⁊ tres ultime pertinent
ad uitã actiuam. quantum ad ma
li amotionez ſcilicet dimitte nobis
Et ne nos in ducas. et ſed libera
nos a malo Amen ¶ Seqͥtur amẽ
libera nos queſumus domine ab
omnibus malis preteritis preſen
tibus et futuris ⁊c̃ Hic petitur re
cipientium expiatio et impedienti
um amotio et diuiditur in quatu
or partes. In prima petitur pec
catorum expiatio. In ſecundo ſãc
torum commemoratio: ibi. Et in
ter cedente beata ⁊c̃. In tercia
petitur pax ſpiritualis. ibi da propi
cius pacem in diebus noſtris. In
quarto expoſitio criminalis. ibi. ut
ope miſericordie tue adiuncti ⁊c̃.
Circa hanc litteram duo ſunt faci
enda. Primo littera exponetur.
Secundo quedam notabilia ponen
tur. Quantum ad primum quod
dicit. Libera nos ⁊c̃. ¶ Nota quod
oratõ dicitur emboliſmalis. embo
liſmus idem eſt quod excreſcen
tia quia additur ad orationem do
minicam quaſi augmentum et ꝑ
modum explicationis quia in fine
oratiõis dominice petimꝰ tria ma
la a nobis amoueri. Ideo illa tria
a nobis explicant̃. dicendo. Libera
nos queſũꝰ dñe ab oĩbꝰ malis ꝑte
ritis ꝑ̃ſentibꝰ ⁊ futuris. Et inter
cedẽte ⁊ etiã. hic ponit̃ ſcõrum cõme
moratio et ſuplicatio quia ubi ali
quis reputat ſe indignũ in aliqua
cauſa adducit aduocatos ¶ Sequi
tur da propicius pacem hic petitur
pax ſpũalis ⁊ cõſeruatio eiꝰdẽ ¶ Seqͥ
tur ut ope miſericordie etiã hic peti

tur expiatio criminalis ut .ſ. ope ⁊ ad
iutorio dei ſumus a peccato liberati
⁊ ab omni ꝑturbatōne ſecuri ſcʒ ex
teriori qꝛ aliqñ t̃batio exterior in
ducit īteriorē et aliqñ et frequēter
eſt peior. Quātū ad ſm nota quare
iſti ſancti ſpecialiter nominant̃ et
quare īminēte cōmunione iſti qua
tuor ſcī ſcʒ beatiſſima Maria. Pe
trꝰ Paulꝰ ⁊ Andreas ſpecificant̃.
Et dicēdū ꝙ rō eſt qꝛ ꝑſōe iſte ma
gis cōfigurate fuerūt paſſioni xp̄i
⁊ magis cum eo crucifixi. Prima
eſt virgo Maria cuiꝰ aīam paſſōis
xp̄i gladiꝰ ꝑtrāſiuit que etiā iuxta
crucē dn̄i ſēp ſtabat ut hētur Jo
.ii. Secūda ꝑſona eſt Petrꝰ q̇ po
nit̃ hic eo ꝙ ſit caput eccleſie ⁊ etiā
qꝛ fuit crucifixꝰ in ſurſuʒ pedibus
erectis. tercia eſt Paulꝰ q̇ etiā ſtig
mata Jheſu xp̄i in ſuo corpe porta
bat ut ip̄e dicit. Quarta fuit An
dreas q̇ etiā fuit crucifixꝰ trāuerſꝰ
Et de hoc ſacramento multa egra
cum iudice diſputauit. Secūdo no
ta ꝙ hec oratio dr̃ ſub ſilētio in ſig
nū ꝙ xp̄us in triduo mortis ſiluit
a p̄dicatōe. Tercio nota ꝙ dū ſacer
dos dicit Da propiciꝰ pacē ſacerdos
patenā de altari acceptā uel de ma
nu diaconi dʒ oſculari faciēdo corā
ſe ſignuʒ crucis ꝑ qđ ſignificat̃ ꝙ
ꝑ paſſionē xp̄i ſumꝰ recōciliati deo
patri et erimꝰ regni celeſtis here
des ꝙ ſignificat̃ ꝑ patenā que eſt
figure rotunde que nō habet ꝑnci
piū nec finem. Quarto nota ꝙ ſm
modū aliquoꝝ ſubdiaconꝰ tenet pa
tenā coopertam ſed dū ſacerdos inci
pit ſed libera nos queſumꝰ dn̄e ⁊c̄
ſubdiaconꝰ dʒ eā tradere diacono.
Diaconus aūt ſacerdoti ⁊ poteſt oſ
oſculari humerū eius dextrū ꝙ ſig
nificat ꝙ vult eſſe particeps eiꝰ la
boris et per cōſequēs retributōis.
Quīto nota ꝙ lʒ hec orō dicat̃ in
ſilētio ꝓpter tridui ſilēciū ut pre
dixi tn̄ etiā eccl'ia ābroſiana ⁊ lūdi
meñ in die paraſceues non dicūt
in ſilētio qꝛ xp̄s ad limbū deſcēdit
et ſanctos p̄res liberauit. iō in ſig
nū huiꝰ dicūt alte. Sexto nota ꝙ
in quibuſdā eccl'iis cū dr̃ pr̄ nr̄ dia
conus ſuſtētat manꝰ ſacerdotis ꝙ
ſignificat ꝙ ab Aarō ⁊ hur ſuſtēta
bāt manꝰ Moiſi dū orabat dicēdū
ꝓ populo pugnāte cōtra Amalech
ut dr̃ in exodo ꝙ aūt poſtea iuuat
diaconꝰ ſacerdotem ad deponēdum
calicē ſignificat ꝙ Joſep et Nico
demꝰ poſuerūt corpꝰ xp̄i et poſue
runt eū in monumēto Jo. xviiii.
Septīo nota ꝙ in fine orōnis ſacer
dos calicē debet diſcooꝑire ac hoſtiā
reuerēter accipe et eā ſuꝑ calicem
frāgere ꝑ mediū ꝑmo cōprehēdēdo
euʒ vngula in parte inferiori ⁊ ſu
periori ⁊ media ut poſtea meliꝰ frā
gat̃ et frāgēdo dʒ dicere. per dn̄m
noſtrū Jheſū xp̄m filiū tuū qui te
cuʒ viuit et regnat in vnitate ſp̄s
ſancti deꝰ. poſtea medietate hoſtie
poſita ſuꝑ aliā in trāſuerſu ſic fran
gat in duas partes. et tūc facta frac
tione tenēdo duas partes cum ma
nu ſiniſtra et aliam tenendo cum
dextera dicat alte per omnia ſecula
ſeculorum. ad deſignandum ꝙ de
gaudio et reſurrectione criſti popu
lus communicat. iō reſpōdet. amē

Et poſtea ſequit̃ pax domini
ſit ſemꝑ uobiſcū ī qua ꝑte
petitur pacis adimpletio ⁊
diuiditur in duas partes quoniam
in prima parte petitur caritatis
augmentum. In ſecunda carita
tis complementum. ibi. hec ſacro
ſancta. Dicto ergo. Per om̄ia ſecu
la ſeculoꝝ. Et alii reſpōdēt amen
ſacerdos cū manu dextera ⁊ cū ꝑte

q̄ tenet faciat tres cruces a labio calicis uſq3 ad labiū vnam dicēdo pax dñi. Aliā dicēdo ſic ſup. terciā vobiſcū. Et reſpōſo. Et cū ſpū tuo dicat ter. Agnus dei poſtea dicēdo hec ſacro ſancta. ubi petit caritatis cōplemētū faciat comixtionē dicē. do cōmixtio. deponēdo pticulā illā intra calicē quā in dextera manu tenz aliis retentis in ſiniſtra. Et tūc oſculet calicē in illa pte anteri ori uñ ſtatī pticulā depoſuit et p9 oſculet diachonū uł patenā ut alii inde ſumere poſſūt. Circa aūt pre dicta plurima ſūt notāda. Et pmo circa fractōem notant ſex. Primo quid ſignificat fractio. Et dicēdu3 q̄ ſignificat xp̄s poſt reſurrectōem fregit panē et dedit diſcipulis ſuis Scōo querit quid ſignificant ptes et quare hoſtia in tres ptes diuidit Et dicendū q̄ in memoria trinita tis. Itē in memoriā triplicis ſtatg xp̄i. fuit enī pmo mortalis cū hōi nib9 manēs. Scōo in ſepulcro mor tu9 iacēs. Tercio īmortalis in celo exiſtēs. Itē tercio frāgit in tres p tes in ſignū q̄ tres ſūt ptes corpis miſtici. Vna eſt in celo et hec dr̄ eccłia triūphās. Alia in terra ⁊ hec dr̄ eccleſia militās. Tercia in pur gatorio et hec dr̄ eccleſia purgās. vñ vſ9. Tres hz eccleſia ptes pars prīa laborat. ptez iā fouet altera q̄ es partem que reſtat elemēto exco git ignis. Tercio querit quid una queq3 ſignificet. Et dicēdu3 q̄ ma ior pars ſignificat xp̄m. Secunda que alii coniungitur ſignificat col legiū3 ſanctorum. Sed illa que im mergit in calice deſignat illos qui ſūt in tribulatione preſentis vite. Vel ſm alios pars poſita in calice ſignificat eccleſiam militantem. Pars autem cōmeſta ſignificat eccleſiam triumphantem. Pars autem reſeruata uſq3 in finē ſm modū antiquum q2 mo° nō fit ſig nificat illos qui adhuc ſūt in purga torio. Vel alr ſm Tohnnā pars po ſita in calice ſignificat illos qui iā ſūt in corpe et anima in celo q̄ ine briantur ab ubertate domus dei ſi cut xp̄s et beata virgo. Pars autē ſecunda ſignificat illos qui ſunt in celo adhuc ſpectantes ſtolam ⁊ glo riam corporis. Pars autem que antiquitus conſueuit reſeruari uſ q3 in finem ſignificat illos q̄ ſunt in purgatorio modo autem non re ſeruat ſ3 ſignificatio adhuc remāet Quarto queritur quid ſignificet illa cōmixtio que fit de vna parte poſita in ſanguine. Et dicendum ſm Thomam q̄ commixtio corpo ris et ſanguinis ſignificat vnionē corporis et anime que facta eſt in criſto poſt mortem et in nobis fi et in iudicio finali. Quito nota q̄ tū3 ad ritum diuerſum q̄ antiqui tus vna pars ſeruabatur uſq3 in fi nem ⁊ modo etiā fratres minores vnam partem ſuper patenam ſer uant et lambunt ea3 q̄ licet bene et ex bona ſignificatione faciant tamē talis modus non eſt pulcrior Et ideo non ſeruatur modo ab ec cleſia. ¶ Sexto nota q̄ licet hoſtia frangatur in multas partes tamē criſtus totus eſt integer in utraq3 parte. vñ ſanctus Thomas dicit in proſa de corpore criſti ſic fracto de mū ſacramento ne uacilles ſed me mento tantum eſſe ſub fragmento q̄tū toto tegitur exemplū habem9 clarum. Nam ſi ponas pomum an te ſpeculum videbis ibi totum po mum poſtea frange ſpeculum in duas partes uel in quot partes uol ueris in qualib3 videbis totū pomū dictū eſt in pncipio. Sic xp̄s totus in tota hoſtia ⁊ tot9 iteger in qua

libꝫ pte hoſtie ſꝫ fractões ille fiunt in accidentibꝰ nõ aũt in corpe xpi ꝓpter qd optie fuit figuratũ ꝑ mã na de celo pluitũ de quo dr̃ in exodo ꝙ q̃ plꝰ colligebat nõ hẽbat plꝰ nec q̃ minꝰ minꝰ ⁊ ſic eſt hic. Scõo cir ca hoc ꝙ dr̃ pax dñi uidẽda ſũt mł ta. Primo quare a ſacerdote icho at. Et dicẽdũ ꝙ ſacerdos ichoat et corꝰ ꝓſequit̃ qr ſicut fides in credo in deũ et ſpes in gloria in excelſis ita caritas in pace ſignificat̃. et qr fides ſpes ⁊ caritas a xpo in nobis ſũt cũ ſint v̾tutes iſuſe iõ a ſacerdo te ichoat̃ ⁊ a choro recipit̃ ꝓſequẽ do. Scõo querit̃ quare dicit pax. et dicẽdũ ꝙ ſignificat illas tres muli eres uenientes ad ſepulcrũ. uel dicẽ dũ ꝙ ſignificat ꝙ xps fuit tribꝰ di ebus in ſepulcro. Vel ſm ſanctuꝫ Thomã cõmixtio ſignificat ut dic tũ eſt̃ vnione corporis et anime. et ideo crucis ſignatio trina que fit ſuper hiis uerbis pax domini ꝑ tinet ad reſurrectõem que virtute triuꝫ pſonarum eſt facta tercia die Terᵒ quare ſm officiũ romanũ eſt aliquale ſcilẽtiũ añ quã agnus dei dicatur. Dicendum ꝙ ad denotãdũ illud ſcilentiũ modicum poſt reſur rectõꝫ xpi ante quã teſtarent apoſt oli nec eſſent certificati priuſq̃ ap paruit mulieribus. Tercio circa ag nus dei videnda ſunt multa. Et p̃ mo nota ꝙ dicit̃ agnus dei ab ag noſcendo. Et ideo ſciendum ꝙ ag nꝰ in magno grege ſolo balatu cog noſcit matrẽ. Dicitur ergo xps ag nꝰ qr agnoſcit patrẽ ſibi obediẽdo. vñ apl̃ꝰ factꝰ obediẽs uſqꝫ ad mor tẽ. Itẽ qr agnouit matrẽ in cruce de ea curam habẽdo et recõmendã do diſcipulo quando dixit Johãnis . xixᵒ. ecce mater tua. Item dicitur agnus ab agno grece ꝙ idem eſt ꝙ piũ latine qr ut pius ſe obtulit pro

nobis mundum redimendo. Scõo dicitur agnꝰ propter vnitatẽ man ſuetudineꝫ et benignitatẽ qr ſicut agnꝰ corã tondente ſe ⁊ macerare obmuteſcit ſic iſte ſm Jſa. Tercio dicit̃ agnus qr prefiguratus eſt ꝑ agnũ paſcale qui pro nobis immo latꝰ eſt deo patri. Scõo querit̃ qua re agnꝰ dei ter cãtat̃. Et dicẽdũ ꝙ ad figurãdũ tres partes corpis mi ſtici. ſ. glorificatorũ in terra ãbulã tiũ et in ſepulcris uſqꝫ ad iudiciũ quieſcẽtium. uel dr̃ ter agnus dei propter tres partes eccleſie ſupra dicte. Vel ſm Jnnocentiũ ter ag nus dicimus quaſi dicat qui agno uiſti patrem obediẽtia miſerere no bis: qui agnouiſti matrẽ filiali cu ra miſere nobis: qui redemiſti mũ dũ tuo ſanguine da nobis pacem. Tercio queritur quare in p̃mis du obus dicimus miſerere nobis et in ultimo dicimꝰ dona nobis pacem. Dicendum ſm ſanctum Thomam ꝙ ratio eſt quia in hiis petimꝰ dei miſericordiam q̃tũ ad amotiõem mali ꝙ eſt duplex ſcilicet malum culpe et malum pene. ideo dicimꝰ bis miſerere nobis. Sed petimus pacem ſemel quantum ad conſecu tionem omnis boni. Jdeo ter ag nꝰ dicitur ⁊ bis miſerere et ſemel dona nobis pacem. uel dicitur ter qr xps ad tria uenit. ſ. ad liberãduꝫ nos a miſeria culpe. Secundo ad redimendum nos a miſeria pene. Tercio ad dandum pelnitudinẽ ſue gratie quãtũ ad p̃ma duo dicimus bis miſerere. quantum ad tercium dicimꝰ ſemel dona nobis pacẽ. vel aliter qr hic petimꝰ peccõrũ expia tõꝫ quox quedã ſũt ſpũalia ⁊ quedã corpalia iõ bis dicimꝰ miſere nobis vel qr petimꝰ peccõx expiatõꝫ ⁊ pec catox p̃uatõꝫ iõ dicimꝰ bis miſere no. ſꝫ dona. no. pa. ẽ adiectũ ꝓpter

tirānoꝝ pſecutōeꝫ. Quarto queriť quare pax dať. Et dicēdū ſm Jo. bellet in ꝑmitiua eccľa ſingulis diebꝰ q̇ canoni miſſe intererāt comunicare ſolebāt ſꝫ poſt creſcēte multitudine fideliū īſtitutū fuit ut in diebꝰ dn̄icis tm̄ cōmunicarēt poſt ꝙ hoc etiā obſuari nō potuit tunc etiā ordinatū eſt ꝙ ſalti ter in anno. ſ. in natali dn̄i in paſcha et in pētecoſte omnis xp̄ianꝰ cōmuūicaret ⁊ inuēto remedio ut ſcꝫ ſingulis diebus pro comunione que fiebat ſingulis diebꝰ oſculū pacis dareť et panis benedictꝰ. ſed quia in quadrageſima ꝙ eſt tēpꝰ deuotū ſingulis diebꝰ panis accipi non poterant ſaluo ieiunio inſtitutū fuit ut quolibet die dareť pax et collecta dicereť ſuper populū in fine miſſe dicendo humiliate capita ur̄a deo. et hoc dū ſacerdos celebrat. Dum aūt epiſcopꝰ celebrat dicit humiliate uos ad benedictōem. Quīto queriť ꝙ pax debeat dari. Dicēdū ꝙ ſacerdos accepto pacis oſculo ab eucharistia dꝫ dare diacono uel ſuitori. Et diachonꝰ uel ſeruitor aliis ⁊ alii inter ſe in ſignuꝫ ꝙ pax a xp̄o data eſt pricipaľr ſꝫ per miniſtros nūciata quā omnes filii dei debent habere. Sed cauēdū eſt ne a uiris mulieribꝰ detur ne aliqua carnalis laſciuia ſubripiat. Sexto queritur quare non datur in miſſis defunctorum ſed dicitur dona eis requieꝫ Et dicendū ꝙ ex iā dictis poteſt ſatis haberi qꝛ. ſ. mortui nō idigent tēporali ſocietate qꝛ nō ſūt in turbatōe huiꝰ mūdi ſed q̇eſcūt in dn̄o ꝙ etiā obſeruať inter monachos q̇bus nō dať pax qꝛ quēadmodū mortui ſunt ſed in miſſis viuorū bn̄ datur pax qꝛ pax ſoluꝫ neceſſaria eſt viuis. uel etiā qꝛ mortui nō ſūt in pace ſed in penis. iō dicimꝰ dona eis requieť. Septimo ſciēdū ꝙ ſacerdos poſtꝙ oſculatus fuerit dyachonum uel miniſtrum qui eū iuuat vel patenaꝫ debet dicere pax uobis et eccleſie ſancte dei eo ꝙ repreſentat xp̄m qui pacem dedit mundo.

¶ Sequitur dn̄e Jheſu criſte ⁊c. in qua parte ponitur parcipientis preparatio in ſpeciali licet ſm ordinez romanū aliqua oratio precedat que clara eſt nec indiget expoſitione in hac etiā oratione primo ponitur Jheſu conditio gratioſa cuꝫ dicitur domine iheſu criſte qui interpretatur vnctus qui dicitur filius dei uiui ratione proprietatis quam habet eternaliter procedens a patre per modum nature. Secūdo ponitur miſſio miraculoſa cum ſubditur qui ex uoluntate patris cooperante eſt ſpiritu ſancto quia tota trinitas operata eſt incarnationē qꝛ indiuiſa ſunt opera trinitatis ad extra licet diuiſa ab intra per morteꝫ tuā mundū viuificaſti hoc eſt uerꝝ quātū ad ſufficiētiā ſed nō quātū ad efficaciā nec illos q̇ deuote et debite in ip̄m credūt. Terº poniť peticio cuꝫ dicit libera me ꝑ hec ſacroſancta miſteria corporis tui que idignꝰ accipio a cūctis iniq̇tatibꝰ ⁊ vniuerſis mallis nr̄is vbi priº petiť a pcc̄is liberatio. ſcđo ab oībꝰ malis preſeruatio. Terº in bonis iſtructio cū dicit ⁊ facit me tuis ſēper obedire mādatis: quarº cū deo adheſio cū dō a te nūꝙ ſpetuū ſeꝑari ſaluator mūdi q̇ viuis ⁊ regnas ⁊c. qꝛ ſm ap̄lm adheret deo vnus ſp̄s eſt cū eo. poſtea ſequiť alia oro ſm officiū ro. que ē diſpoſitiua ad deuote cōicādum que icipit pceptō corpis et ſanguinis tui dn̄e Jheſu xp̄e ⁊ diuidiť in tres ptes qꝛ pº poniť peticio reſpectu corpis. ſcđo rē ſanguins quid retribuā dn̄o ꝑ

oībus bonis. Ter° finalis cōſuma
tio ibi. Placeat tibi ⁊ cetera om̄ia
clara patēt ⁊c̄ ¶ Sequit̄ dn̄e nō ſū
dign9 ut ītres ⁊c̄ hoc dicit ſacerdos
ad recognoſcēdū ſe hūilē et pc̄c̄orē
et ſumit̄ de euāgelio Ma. v°. ut in
p̄ncipio dictum eſt et deb3 dici ter
ꝓpter recognitōe3 triplicis pc̄ci. ſ.
cordis: oris: ⁊ opis: dictis orōib9 vł
ſolū orōe illa. Dn̄e Jheſu xp̄e ſm
ordine3 nr̄m ſacerdos d3 ſe recolli
gere et altitudinē tāti ſacramenti
cōſiderare iux̄ illud apl̄i ꝓbet autē
ſe ip̄m homo ⁊ ſic de pane illo edat
et de calice bibat. Vn̄ ſacerdos d3
cōſiderare tria. p̄mo q̇d ſumit quia
ueꝛ corp9 xp̄i iō ꝓpter q̇d ſumūt q2
ꝓ utilitate totiꝰ eccl̄ie ⁊ ꝓprie pſo
ne. tercio qualr̄ ſumit vtrū digne
uel īdigne q2 ſm apl̄m. Qui mā
ducat īdigne iudiciū ſibi māducat
et bibit ⁊c̄. vn̄ ſanct9 Tho. in ꝓſa
dicit ſic. Sumūt boni ſumūt mali
ſorte tn̄ īequali vite et iterit9 huis
factis d3 ſumere corp9 reuerēter.
Dico ꝙ ſic corp9 et ſāguis dn̄i nr̄i
Jheſu xp̄i cuſtodiat me in vitam
eternā amē. nā iſte cib9 ē cib9 aīe ⁊
vnit aīa3 xp̄o. iō dicit coūio. Quia
vnimur in hoc ſacramēto filio dei
de. cō. di. ii. Et nota ꝙ p̄mo d3 ſu
mere ptes quas tenet in manu ſi
niſtra nō nimis maſticādo ne aliq̇
remaneat inter gingiuas ⁊ poſt ſu
mere ſāguinē cū pticula ibi īmer
ſa totū ſimul caute ne aliq̇d dimit
tat̄ et poſtea bene ſuggere qn̄ facto
d3 accedere ad cornu dextru3 alta
ris ⁊ ibi ſumere de vino ſemel uel
bis ut cōſueuit ⁊ lauare digitos in
locis in q̇b9 tetigit corp9 xp̄i uel ſā
guinē poſt ſorbere et dicat tūc ora
tionē illā. Qđ ore ſumpſim9 pura
mēte capiam9 ⁊c̄. Sciēdū tn̄ ꝙ ſi
ſacerdos caſu aliquo debeat celebra
re poſt perceptōe3 corporis et ſan
guinis xp̄i nichil ſumere d3 de vi
no uel aqua q2 ſūptio iſti9 ſac̄mēti
exigit ſtomachū ieiunū ieiunio na
ture niſi in neceſſitate mortis. ſci
tilla aūt aque uel vini q̄cūq3 mo
dica facit hoīnē nō ieiunū. Vnde
uerſus ſumēda nō eſt ablutio vini
ſi iterum comode celebrare uelis.

¶ De ultima parte miſſe ſc3
gratiarum actione.

SExta pars miſſe eſt que di
citur gr̄arū actio et diuidi
tur in tres partes. in p̄ma
ponitur populi exultatio que dicit̄
cōmunio. Secunda gratiaru3 actō
in orationibus que ſequūtur in ſe
cunda omnium confirmatio ibi ite
miſſa eſt. Circa iſtam partem que
ritur quare iſta ultima pars dicit̄
cōmunio et cōpletio. Et dicendu3
ſm Johannem bellet ꝙ dicitur cō
munio eo ꝙ in primitiua eccleſia
omnes tunc comunicabant ſingu
lis diebus. Modo autem participi
debet ad min9 ſemel in anno ſub
pena peccati mortalis ut p3 ex̄ de
penitenciis et remiſſionib9. c. Om
nis utriuſq3 ſexus ⁊c̄. uel dicitur
cōmunio quaſi participatio quam
ideo cantamus ut per eam dei gra
tiam cōmunicemus cum ſanctis.
Ratō aute3 quare appellatur com
pletio eſt quia per hāc miſſa com
pletur. ¶ Sequit̄ ſecunda pars que
eſt gratiarum actio in collecta. Cir
ca qđ nota quinq3. Primo de ritu
hic obſeruando. Et dicendum ꝙ da
ta et cantata cōmunione ſacerdos
depoſitis manibus ſuper altare uel
librū deb3 ſe cōuertere honeſte ad
populū dicēdo dn̄s uobiſcum et in
conuerſiōe man9 iungat: et poſtea
ſepatis illis: ſe uertat ad altare: et
iterū dicēdo. Orem9 eas iūgāt et

poſt eas ſeparet ⁊ diuidat eas eleuã
do ad humeros: ſic ꝙ uideri poſſint
aliquãtulũ a recte ſtantibꝰ: et ſic
eas teneat vſqȝ ad per dñm: et tũc
eas coniũgat aliquãtulũ magis ele
uãdo: et in fine collecte uel collecta
rũ iteꝝ eodem modo ſe cõuertat:
et eundẽ ritũ quãtũ ad manꝰ tene
at. Scđo nota ꝙ qñ ſacerdos hẽt
diachonũ: ꝙ ex quo vltimo ṽtit ſe
ad populũ: nõ debet iteꝝ ṽtere ad
altare: donec diachonꝰ dixerit to
tum. Ite miſſa eſt. Si autẽ dicat
bñdicamꝰ: vel requieſcat ĩ pace:
nõ debȝ expectare: qꝛ tũc diachonꝰ
etiã nõ ſe uertit ad populũ ¶ Terꝰ
nota ꝙ aliqui qñ dicũt añ collectã
Dñs vobiſcũ: vadũt ad mediũ alta
ris: ⁊ poſt redeũt ad cornu dextꝝ:
et ibi dicũt Oremꝰ: ꝙ ſignificat
iudeos in fine mũdi cõuerſuros.
iuxͣ illõ apoſtoli: tũc reliq̃ iſrahel
ſalue fiẽt oĩs. Dicta tñ collecta ad
mediũ altaris redeũt dicẽdo. p xp̃ȝ
vt inde cõpetẽciꝰ ultimo ſalutent
populũ et bñdicãt ¶ Quarto nota
ꝙ tot collecte debent hic dici: quot
in principio dicte ſunt: excepto in
quadragesima: vbi vna dicit̃ plus
ſup populũ: rõe cõmuniõis que fie
bat oĩbꝰ diebꝰ: ⁊ panis bñdicti qui
ſumebat̃ poſtea: qui tp̃re quadra
geſime ſumi nõ debet: ut dictuum
eſt ſupra ¶ Quinto q̇d collecta hec
ſignificat. Dicẽduȝ ꝙ ſignificat:
ꝙ gr̃a ſubſequẽs eſt nobis neceſſa
ria ſicut ⁊ p̃cedẽs ¶ Sequit̃ tercia
pars in qua ponit̃ omniũ cõſuma
cio ibi. Ite miſſa eſt. Et diuidit̃ in
tres ptes: qꝛ p̃mo põit̃ populi licẽ
ciacio cũ dicit̃ Ite miſſa eſt. ſcđo
finalis ſupplicacio ibi. placeat. ter
cio bñdictio populi cũ cruce. Circa
p̃maȝ ptem nota ꝙ tribus modis
finit̃ et termiat̃ miſſa: aliqñ per.
Ite miſſa eſt: aliqñ p bñdicamꝰ
dño: aliqñ per requieſcãt in pace
¶ Circa ite miſſa eſt videñda ſũt ali
qua. p̃mo vñ ſumptũ eſt. Et dicen
dum ꝙ ſumptũ eſt ab exodo: non
ſcđm uerba: ſed ſcđm ſenſuȝ quan
do populus iſrahel ꝑmiſu Pharao
nis egreſſꝰ eſt de egipto: et habuit
licenciã eundi: ſiue qñ de babilo
nica ciuitate pmittẽte Ciro rege
regreſſus eſt ad ꝓpria: gratias deo
referẽtes: ſic et nos accepta bene
dictione vltima: ad celeſtẽ patriaȝ
ire debemꝰ: vbi in gratiaꝝ actione
ſemp erimꝰ: hec ſunt uerba Jo.
belet. Scđo q̇d ſignificat. Et dicẽ
dum: ꝙ qñ dr̃. Ite miſſa eſt: ſen
ſus eſt iuxta ſupradicta. Vnomodo
talis. Ite ad ꝓpria miſſa ẽ cõſump
ta. et adiſtũ ſenſuȝ loquit̃ predictꝰ
Jo. belet. Aliomꝰ talis eſt ſenſꝰ.
Ite miſſa ẽ: ideſt hoſtia cõſumpta
ſcȝ xp̃s uel oblacio que eſt miſſa ſe
quamini eam rite. Tercio querit̃
qñ debȝ dici. Et dicendũ ꝙ ſemp
quãdo cantat̃ Te deũ laudamꝰ in
matutis: et ĩ miſſa Gloria in excel
ſis: poſito etiã ꝙ Te deũ laudamꝰ
nõ fuerit cantatũ in matutinis:
ſi tñ miſſa aliqua ſolemnis cante
tur cũ gloria in excelſis: adhuc di
cetur. Ite miſſa ẽ. Quarꝰ quomꝰ
debȝ dici ⁊ ſciendũ ꝙ verſus popu
lum. Nam eſt quaſi licẽcia recedẽ
di uel denũciatio complemẽti que
verſus ppl̃m debȝ dici ¶ Sequitur
reſpõſio. Deo gr̃as: et ẽ uox quaſi
congr̃tulatiua: ĩ gratiis eniȝ finire
debemꝰ. Circa bñdicamꝰ dño no
ta tria. p̃mo vnde ſumptũ eſt. Et
dicendũ ſcđm Jo. belet ꝙ ẽ ſump
tũ ab apoſtolo: vel põt dici ꝙ bene
dicemꝰ dño: ſumit̃ de Judich vii°.
ca°. vbi ſic dicunt̃ captiui. bñdica
mꝰ dño. Et reſpõſio ſumit̃ ab apl̃o
.ii. chorin. vbi dr̃: Deo aũt gr̃as.
ſcđo qñ debet dici ⁊ ſciendũ ꝙ in

ꝓfeſtis diebus: et ſemꝑ qn̄o canta
tur ꝓ viuis ſine gloria in excelſ.
Tercio quom° debet dici: et dicen
dū ꝙ ſemꝑ uerſus orienté: verſus
qué oramꝰ: non v̄ſus populū ſicut
ite miſſa eſt: quare aūt uerſꝰ orié
tem. oramꝰ dictū eſt ſupra ¶ Circa
requieſcát in pace notáda ſunt ali
qua. p̄mū eſt qn̄o debꝫ dici. Et di
cendū ꝙ ſemꝑ in miſſis defunctoꝝ
quibꝰ requié optamꝰ. ideo reſpōde
tur amé. ſcōo quom° dici debet. et
dicendū ꝙ uerſus orienté ſemꝑ ſić
bn̄dicamꝰ dn̄o: ut mortui ad illá
regem ueniant: ubi eſt ille de quo
dicić Sacharie iii°. Ecce uir oriés
nomé eius. Dn̄ ad euidenciá pre
dictoꝝ nota: ꝙ ratio iſtiꝰ triplicis
terminatiōis miſſe é breuiter ꝙ ali
qn̄o celebramꝰ in honore ſanctorū
ſolempniū: qui iam ſunt corá deo
in gloria. ideo tunc dicimus. Ite
miſſa eſt: quaſi dicat. Feſtinate in
gredi in illaꝫ gloriá. Aliqn̄o auté
celebramꝰ ꝓ ſalute viuoꝝ: et quia
q̄diu ſumꝰ in mūdo: de ſalute nr̄a
minime certi ſumꝰ. ideo debemus
eſſe ſolliciti: ne ꝑ nr̄am ignauiam
in nobis miſſe efficatia euaneſcát.
ideo tūc dicimꝰ in fine: bn̄dicamꝰ
dn̄o: iux̄ illud p̄s. Benedicaꝫ dn̄m
in om̄i tépe: ſemꝑ laus eiꝰ in ore
meo. Aliqn̄o auteꝫ celebramꝰ pro
requie optinéda mortis. ideo tunc
optime dicimꝰ Requieſcát in pace
amé ¶ Sequić ſcōa pticula. Place
at ubi ponić completiua et utilis
ſupplicatio: ubi ſacerdos duo petit.
p̄mo ſeip̄m indignū recognoſcédo
obſequii ſui gratá acceptationé: cū
dicit. Placeat tibi ſancta trinitas
obſequiū ſuitutis mee: et preſta
vt hoc ſacr̄m qd̄ occl'is tue maieſta
tis indigꝰ obtuli: tibi ſit acceptabi
le. ſcōo petit v̄tute iſtius obſequii
ſui ip̄is: et tocius ppl'i cū ſit pſons
comunis et in comuni ꝓ om̄ibus
oret ꝓpiciatōꝝ: cū ſubdit. michiqꝫ
et om̄ibꝰ ꝓ quibꝰ obtuli: ſic te mi
ſante ꝓpiciabilé ſenſꝰ litteræ claꝛꝰ
ſte ¶ Circa hanc parté uel or̄oneꝫ
nota duo. p̄mo quom° debet dici.
Et dicendū ꝙ ſacerdos inclinatus
ꝓfūde: uerſꝰ mediū altaris: mánibꝰ
iunctis: ante pectꝰ ſuū debeat eam
dicere: ut finis correſpōdeat princi
pio: qꝛ ſicut hūiliádo ⁊ inclinando
in Confiteor incepit: ita inclinádo
terminet miſteriū ſuuꝫ. Scōo ꝙ
debet poſtea fieri: Et ſciendum ꝙ
dicta or̄one iſta: ſacerdos ſe debet
eleuare: et mánibꝰ hinc íde exténſis:
et ſuper altare poſitis ip̄m altare
oſculari. poſtea crucé accipe ipſam
oſculádo ⁊ dicédo ſi uult. Adoramꝰ
te xp̄e. Vel ſi nō uult nō oꝫ: qꝛ in
pricipio fuit dictū ¶ Sequić tercia
pticula de benedictiōe ultima: qué
datur in fine. circa quá uidebūtur
quedá. p̄mo a quo debꝫ dari. Et di
cendū ꝙ ab ep̄o ſi eſt p̄ſens: ⁊ uelit
bn̄dicere. xxi. di. deniqꝫ. Si auteꝫ
nolit benedicere bn̄dicat ſacerdos
cū ſimplici bn̄dictiōe: nō cū ſolép
nitate ſic dicédo. Sit nomé dn̄i be
nedictū: vel humilietis uos ad bn̄
dictioné: ſed ut ſtatiꝫ dicēć quom°
debꝫ dari q̇d ſignificat bn̄dictio:
qꝛ ꝑ uerbū debet dari ¶ Scōo qn̄o
debet dari. Et dicendū ꝙ ſacerdos
dicto placeat ⁊ oſculo dato ⁊ cruce
accepta: debꝫ ſe v̄tere ad populum
ter crucé faciédo ad tres ptes: dicé
do. Bn̄dicat uos diuīa maieſtas:
Pater: et filiꝰ: et ſpiritꝰ ſanctus.
Vel aliá bn̄dictoné ſm̄ ritū ordi
nis uel eccleſie illiꝰ. et hoc tenédo
crucé uel corpalia uel patenam in
manu. Tercio quid ſignificat. Et
dicéduꝫ ꝙ miſſioné ſp̄s ſancti: quá
de celo miſit in ap'los dn̄s: iux̄ illō
qd̄ dixerat: accipiétes v̄tuté ſupad

ueniētis ſp̄s ſc̄i in vos ⁊c̄. ¶ Quarto ſciendū ꝙ bn̄edictio iſta ꝑ uerbuꝫ oris: ⁊ ſignū crucis: debꝫ exprimi. qm̄ miſſio ſp̄s ſc̄i quā hec bn̄edictio ſignificat ꝑ ſonū aeris ⁊ linguam ignis innotuit: ita habet̄ actis. i°. Factꝰ eſt repēte de celo ſonꝰ aduēientis ⁊c̄. Et ſequit̄ et apparuerūt apoſtolis diſꝑtite lingue tanꝙ ignis ⁊c̄. ¶ Quinto nota ꝙ ī hac bn̄dictionē tota trinitas noīatur: et in noīe trinitatis dat̄. Ratio ē qr licꝫ ſp̄s ſcūs ſpecialr̄ fuerit miſſꝰ: tamē qr indiuiſa ſunt oꝑa trinitatis miſſionē illā: tota trinitas fuit oꝑata. ideo taꝫ pater ꝙ̄ filiꝰ ꝙ̄ ſp̄s ſcūs ibi noīant̄: hoc facto debet ſacerdos ſe vtere ꝑ eandē ꝑteꝫ ⁊ crucem deponere: et tunc pōt incipe euāgeliū ſancti Jo. vel officiū beate vginis: uel ſicut placebit ſibi: inde ſe expoliare ueſtibꝰ ſacris ſeu indutis. dicēdo aliquas orationes deuotas ⁊ ſic finit̄ ſc̄da pars pricipalis tociꝰ oꝑis que eſt de perfectione ſacramenti

¶ De periculis occurrentibus in miſſa

Nunc tercio reſtat agendū principalr̄ de ꝑiculis circa hoc ſacr̄ꝫ cōtingētibꝰ. Nā ꝙ̄uis ſciret huiuſmōi precedēcia ⁊ cōpleri hoc ſacr̄m ⁊ ſanctum miſteriū niſi ſciret ꝑicula que contingūt pluria vt poſſit homo remediare et occurrere ſi cōtingerēt parū eſſet. Et ideo in hac ꝑte tercia principali tociꝰ oꝑis poſui pericula que poſſūt cōtingere comūiter: et remedia que ponūt̄ ſequēdo doctrinā lucidā ⁊ catholicā ſc̄āꝫ: ſanctiſſimi p̄ris nr̄i beati Thome de aquino: et dicta ſua breuiter quātū nūc ſufficit ꝑtingēdo. dupl̄r aūt defectibus circa hoc ſacr̄m contingētibꝰ: pōt hō occurrere. vnom° ꝑueniēdo ne accidant ex negligētia. Aliom° ſubſequēdo: vt ſcꝫ ſi accidāt emēdētur: vl̄ adhibēdo remediū: vl̄ ſaltiꝫ faciēdo pn̄iam. qr negligēter egit circa hoc ſacr̄m. vt ergo meliꝰ fieri poſſit exꝓmēda ſūt ꝑicula que laborioſe collegi ¶ Primū ꝑiculū eſt ſi ſacerdos morte uel ḡui infirmitate preoccupet̄ anteꝙ̄ miſſa fineat. Et tūc dicendū: qr hoc cōtingit ante conſecrationem corporis ⁊ ſanguinis: uel poſt conſecrationem utriuſqꝫ uel vniꝰ illorū. ſi ante: nō oꝫ ꝙ miſſa ꝑ aliū finiat̄. vel ſuppleatur: qr de eſſencialibꝰ adhuc nichil eſt actū. Si aūt poſt cōſecrationē vtriuſqꝫ uel alteriꝰ acciderit: tūc debꝫ alter ſacerdos ſupplere ⁊ incipere: vbi ip̄e dimiſit: ita habet̄ in decretis. iiii. q. i. c. i. nec debꝫ fieri vnꝙ̄ niſi ex patēti neceſſitate uel graui egritudine primi ſacerdotis ¶ Sc̄om ꝑiculū eſt ſi ſacerdos celebrās recolit ſe aliq̊d citra mediam noctē comediſſe uel excōicatū fuiſſe ad q̄d dicendū: ꝙ ſi ſacerdos non ꝓceſſit ad cōſec̄tiōeꝫ tutiꝰ eſt ⁊ meliꝰ miſſaꝫ dimittere om̄ino: niſi de graui ſcādalo timeret̄: ſi autē proceſſit iam: et facta eſt cōſec̄tio: tūc nō debꝫ dimittere: ſed debꝫ ꝑficere cū dolore magno et ꝓpoſito cōfitēdi: et abſolutiōꝫ petēdi: ab excōicatione ⁊ ſatiſfaciēdi: et ſic abſolucionē cōſequit̄ ab inuiſibili pōtifice ¶ quātuꝫ ad hūc actū ut ꝑficiat diuina miſteria inchoata. ¶ Tercium ꝑiculū eſt ſi recordet̄ ſe eſſe in pc̄co mortali: ad q̄d dicendū ꝙ ſiue hoc ſit ante ſiue poſt cōſec̄tionē: nō oꝫ ꝙ dimittat maxīe niſi eſſet ſcandalū: ſed debꝫ multū cōteri ⁊ dolere cū ꝓpoſito ſtatiꝫ cōfitēdi: ⁊ ſatiſfa

ciendi quando poterit bono modo
¶ Quartuꝫ ꝑiculū eſt ſi ſacerdos
nō recolit ſe dixiſſe uerba cōſecrati
onis om̄ia uel aliqua. quid debꝫ fa
cere in tali caſu. Et dicenduꝫ ꝙ ſa
cerdos aut recolit ſe nō dixiſſe v̓ba
ꝓbabiliter: et quaſi certꝰ: uel dubi
tatiue ſolū. ſi ꝓbabil̓r: vel etiam
certificatꝰ: tunc in tali caſu debet
reſumere et reincipe ab illis v̓bis
cōſecratōis: ⁊ ſic totū ꝑ ordinē ꝓſe
q̇ ⁊ ꝑficere ne mutet̄ ordo. Si aūt
ſolū dubitet nec bn̄e recolit: tunc
in tali caſu nō debet mēte turbari
nec eſſe ſcrupuloſꝰ: q2 que ſepe dice
re cōſueuimꝰ: etiā cū dicta fuerit:
nō recolimꝰ qn̄oqꝫ. ideo talē dubi
tacionē poſt ponēdo ꝓcedat. Sed
ſi illa v̓ba que nō recolit ſe dixiſſe:
nō ſunt de neceſſitate ſac̄mēti: nō
eſtimo ꝙ ꝓpter hoc debeat reſume
re mutādo ordinē ſacrificii: ſed de
bet ulteriꝰ ꝓficere et ꝑficere quod
incipit ¶ Quintū ꝑiculū eſt ſi mi
niſter poſuit in calicē aquam pro
vino: ad qđ dicēdum: ꝙ ſi hoc cog
noſcit̄ ante uerba cōſecratiōis ſan
guinis: cōſecrato iam corpe debet
mutare aquā et ponere vinū ſic et
cōplere ſacr̄m. Si autē poſt conſe
cratione vtriuſqꝫ ſcꝫ taꝫ corpis ꝙ̄
ſanguinis hoc cognoſcit̄. ſed nōdū
ſumpſit corpꝰ dn̄i: tūc debꝫ illam
aquaꝫ in calice inuēta ꝓiicere in
piſcinā: et ponere vinū in calicē:
et ſic reſumere a conſecratione ſan
guinis: ⁊ totū ꝓſequi vſqꝫ ī finē.
Si autē iam ſumpſit corpꝰ dn̄i an
teꝙ̄ cognoſceret: debꝫ apponere tūc
aliam hoſtiā: et vinū ponere in ca
lice: et ſic debet reſumere a conſe
cratiōe utriuſqꝫ. Cauſa autē quare
oportet recipe aliam hoſtiā et con
ſecrare ē: q2 ſi hoſtiā nō cōſecret:
ſed ſolū ſanguineꝫ. verba ſequētia
que ſequūt̄ in canone ſup corpꝰ et

ſanguinē: non eſſent conuēiencia
ſoli cōſecrationi ſanguinis: dimit
tere etiam ſacr̄m imꝑfectū nō licꝫ
omnino. q2 ſicut dicit̄ in conſilio
Toletano. ꝑfecta uideri nō poſſunt
ſacrificia: niſi ꝑfecto ordine dicant̄
vel cōpleantur. ſed nūquid iterum
cōmūicabit ſumēdo aliam hoſtiaꝫ
ſecūdario. Dicēdū ꝙ ſic: etiā poſito
ꝙ aquā illaꝫ que erat in calice ſūp
ſiſſet: quia preceptū de ꝑfectiōe ſa
cramēti prepōderat illi qđ mādat
ꝙ a ieiuniis tm̄ ſumat̄ ¶ Sextum
periculū eſt ſi miniſter nō poſuit
aquaꝫ in vino. Ad qđ dicēdum: ꝙ
ſacerdos aut ꝑcipit hoc ante conſe
cratiōem: ⁊ tūc debet aquā ponere
et ꝓſequi ſicut faciebat: aut ꝑcipit
hoc poſt cōſec̄tionē: et tūc nō debꝫ
apponere ſanguini aquā: q2 ſeque
retur corruptio ſpecieꝝ ex aliqua
ꝑte. ſed debet ꝓſequi totum: quia
appoſitio aque nō eſt de neceſſitate
ſacramēti: vt ſupradictū eſt. ſed de
bet puniri grauiter ille ex cuiꝰ ne
gligētia hoc cōtingit ¶ Septimuꝫ
ꝑiculū eſt ſi aliqn̄o ꝓpter frigus:
qđ ſacerdos habet in māibꝰ ſeu pa
titur hoſtiā uel pars hoſtie cadat
in calicē. Ad qđ dicēdum: ꝙ in hoc
caſu nō eſt magnū ꝑiculū: quia ꝙ
vna pars mittat̄ in calice: alia nō
hoc ꝑtinet ad ſignationē corporis
miſtici. vnde imꝑfectio in his nō
facit mutationē ſacrificii ſeu in ſa
crificio: nec debet ex hoc aliquid de
precedētibꝰ iterari: licet homo de
beat cauere quātū pōt ¶ Octauum
ꝑiculū ſi muſca uel aranea repiat̄
in calice: ſeu cadat in calicē. Ad qđ
dicēdum: ꝙ ſi hoc contingit ante
cōſecratiōeꝫ debꝫ mutari vinū. Si
autē poſt conſecratōeꝫ hoc contin
gat: debet alias caute capi et deli
genter lauari: et poſt comburi et
cineres. cū abluciōe: ī ſacrario debꝫ

poni. ſed ſi fuerit muſca vel aliqđ
animal nō venenoſū: debet tūc ſu
mere ſanguinē. Si aūt fuerit ara
nea groſſa: de cuiꝰ veneno timeat̄
ꝓbabiliter. vel etiā ſi deprehendat̄
venenū ſiue uenenoſuꝫ eſſe poſitū
vł fuiſſe in calice: nō debꝫ ſumere:
nec alteri dare: ne calix uite ī mor
tem v̊tatur. ſed debꝫ diligēter in
vaſculo aliquo ad hoc apto: cū reli
quiis obſeuare: et ne ſacr̄m rema
neat impfectū: debet uinū iterum
apponere in calice: et de nouo re
ſumere a cōſecratiōe ſanguinis: et
ſacr̄m perficere. et hoc uerū eſt: ſi
dep̄hendat̄ uenenū ante ſumpſio
nē corpis. ſed ſi hoc deprehēdat̄ in
fine iam ſumpto corpe: videt̄ tūc
eſſe faciēdū ſicut dictū eſt in picł'o
quinto. ſcꝫ ut alia hoſtia cōſecret̄
⁊ totū pficiat̄ ¶ Nonū piculū eſt
ſi ſanguis de calice cadat et effūda
tur in toto uel in parte: ſicut qn̄o
aliqua ſtilla cadit. Ad qđ dicēdū ſi
cut legit̄ de cō. di. ii. ex decreto Pii
pape: ꝙ ſi p negligētiā ſtillauerit
ſanguis ſup tabulā: que ē ad pedes
ſacerdotis uel in terra: que eſt iux̄
pedes. ſtilla lambet̄ et tabula uel
terra radat̄ quātū tetigit ſtilla: et
raſura illa cōburet̄ et cinis intra
altare cōdet̄: et ſacerdos. xl. diebus
peniteat. Si aūt ſup altare ſtilla
uerit. ſi linteū p̄muꝫ non tranſit
ſtillam ſorbeat et tribꝰ diebꝰ peni
teat. Si aūt ſtilla ad ſcōm linteū
tranſeat ſeu puenerit: quatuor die
bus peniteat. Si uſqꝫ ad terciū no
uē diebꝰ. Si uſqꝫ ad quartū vigin
ti diebꝰ peniteat et linteamīa que
ſtilla tetigit: tribus vicibꝰ lauent̄
in calice ſuppoſito. et aqua illa ſu
mat̄ et bibatur a miniſtro niſi ſit
abhomīacio: et tūc iuxta altare de
bet recōdi: et illa pars linteaminū
debet incidi et comburi et cineres

in ſacrario poni ¶ Decimū piculū
eſt: ſi aliquis euomerit hoſtiā. Ad
qđ dicendū ꝙ ſicut legit̄ in penitē
ciali. vide ꝙ ſi quis p ebrietatē uł
voracitatē eucharistiaꝫ euomerit
xl. diebꝰ pēiteat. clerici autē mona
chi: diachoni: ſubdiachoni: ⁊ pbr̄i:
lxx. diebꝰ peniteāt. Ep̄s aūt lxxx.
Si autē cauſa infirmitatis euome
rit vii. diebus peniteat ¶ Vndeci
mū eſt: ſi ex negligētia ſacerdotis
mus comedat hoſtiā: vel aliđ anial
Ad qđ dicēdū ſicut legit̄ ex cōcilio
aurealeń. qui non bn̄e cuſtodierit
ſacrificiū: et mus uel aliđ animal
comederit. xl. diebꝰ peniteat: et ſi
animal pōt capi: ſtatim extrahan
tur ſpecies de uētre eius: ⁊ animal
comburat̄: et in ſacrario ponatur
¶ Duodecimū poteſt eſſe: ſi pars
hoſtie conſecrate ceciderit: nec in
ueniri poſſit: aut ſi eucharistia per
dita fuerit. Ad qđ dicendum: ꝙ in
hoc caſu ſacerdos debet. xxx. diebus
penitere: et eadem penitencia dig
nus uidet̄ eſſe ſacerdos: per cuius
negligentiaꝫ hoſtie conſecrate pu
treſcunt ¶ Tridecimū ſi hoſtia in
uenta fuit in patena uel corpali:
et dubitet̄ ſi eſt cōſecrata uel nō.
Ad qđ dicit̄ ꝙ in hoc caſu ſacerdos
in fine miſſe poſt receptionem ſan
guinis: pōt eam recipere: et idem
dico de aliqua parte hoſtie: ſi ita
inuēta fuerit in altare: et dubitet̄
vtrum cōſecrata fuerit aut non:
vel etiam diachonꝰ uel ſubdiacho
nus: ſi eſſent ieiuni et alias in m̄
te diſpoſiti: recipe poſſent: et poſt
os leuare bibendo. Sed nota ad eui
dentiā dictoꝝ: ꝙ qn̄o dicit̄ ſupra ꝙ
ſacerdos tribus diebus xl. uel xxx.
peniteat: ꝙ hec penitētia ſic debꝫ
intelligi. ꝙ illa die a cōmunione
abſtineat et ultra hoc ieiunet uel
faciat aliquā penitēciaꝫ ſcōm arbi

trium imponẽtis: qui penſare de
bet conditionẽ culpam demeritu
perſone et negocii: et ſecũdu illa
plꝰ aut minꝰ imponere vel augere
¶ Item ſecũdo nota ꝙ ubicumq
fuerint ſpecies euchariſtie: ibi ad
huc eſt euchariſtia: et ideo ſunt
ſemper reuerẽter ſeruande: uel ſu
mende niſi multa abhoiatio eſſet:
¶ Quartũdecimũ eſt quãdo appet
in formã carnis uel pueri: ad qḋ
dicendũ ꝙ talis apparicio que fit
miraculoſe: quãdoq contingit ex
parte uidentiũ quoꝝ occuli inmu
tant̃ tali mutatione: ac ſi expreſſe
viderent exterius carnẽ uel puerũ
vel ſanguinẽ nulla trãſmutatiõe
facta ex parte ſacramẽti. et ꝑ hoc
cõtingit qñ̃o vni uidet̃ ſub ſpecie
panis alteri ſub ſpecie carnis aut
pueri: et tunc ſacerdoti apparet in
ſpecie panis: ſumere debet tẽpore
ſuo quãtuncũq in altari in ſpecie
altera appareat: qñ̃oq talis appa
ricio fit nõ ꝑ ſolam inmutacione
vidẽtiũ: ſed ꝑ ſpeciẽ rõnalẽ exteriꝰ
exiſtẽtẽ ⁊ hoc eſſe uidetur qñ̃o ſub
tali ſpecie ab hominibꝰ videt̃ ⁊ nõ
ad horam: ſed ſi ꝑ longũ tempꝰ et
in tali caſu: niſi ipĩ ſacerdoti uel
alteri apparet in forma tali: nullo
modo eſſ ſumẽdũ ab illo cui appa
ret. ſed debet munde: et in uaſe
ſacro cuſtodiri et reuerenter reſer
uari ¶ Sed tunc querit̃ quid faciet
ſacerdos celebrans: ſi ſibi in tali
forma appareat: nũquid ſi nõ acci
piat peccabit: q2 dictũ eſt ſupra ꝙ
ſemꝑ utrũq ſpeciẽ ſumere debet.
Dicendũ ꝙ in tali caſu deberet ite
rũ aliam hoſtiã accipe: et de nouo
reſumẽdo cõſecrare. Sed ponat̃ ꝙ
iteꝝ alia conſecrata appet ſibi ſub
forma pueri: aut carnis. tũc dicũt
aliqui: ꝙ vſq ad terciã uicẽ temp
tare debet. et ſi appeat ſemꝑ ſibi
ſub forma illa non debet amplius
cõſecrare. ſed nec aliquomº talem
ſpeciẽ ſumere debet. nec tũc peccat
qui aliud facere non põt: niſi hoc
contingeret ex peccato ſuo: uel ex
incredulitate. Nam non eſt bonũ
ſignũ: qñ̃o xp̃s in hoſtia in tali for
ma appet. quia eſt ſignũ ꝙ aliqñ̃o
appet: q2 eſt ſignũ ꝙ aliqñ̃o fuerit
dubitans in ſacramẽto altaris. Et
ideo nõ debet adorari illa forma: et
tunc deb coteri: aut etiam penite
re: ſed nõ ſumere ſub illa ſpecie: ni
ſi illa ſpecies in panẽ cõuerteret̃ ꝙ
in vitis patrũ legit̃ ſel factũ fuiſſe.

AD honorẽ et gl̃am illiꝰ q̇ in hº
ſacramento conſecrat̃ mei dñi
nr̃i iheſu xp̃i: necnõ et illuſtriſſi
mi ⁊ eximii doctoris ſancti Thome
de aq̇no. cuiꝰ dicta ⁊ determiãcões
catholicas in hoc opere quãtu ad
queſtiões et multa etia alia circa
expoſitionẽ miſſe. Ego frater bñ̃e
dictꝰ de pentinis eiuſdẽ ordinis ſc
predicatoꝝ conuẽtꝰ ortezii ꝓuicie
tholoſane ſecutus ſum: quiq̇dem
doctor egregiꝰ ad preces omnium
magiſtroꝝ piſiꝰ ſuꝑ hoc ſacramẽto
ſcripſit: qḋ ſibi ſuꝑ hoc ueꝝ videba
tur: et poſtꝙ̃ ſcripſit libellu ſuũ:
crucifixo in altari ꝓbtulit: rogans
feruẽtiſſime: ꝙ ſi vera de ipõ ſcrip
ſerat ipẽ ſibi oſtẽderet. Tunc cruci
fixꝰ reſpõdit. bene ſcripſiſti de me
Thoma. idcirco patet liquide ꝙ ex
cõfirmatiõe et apꝓbatiõe diuina:
qui hũc doctorẽ ſequit̃ nõ ambulat
i tenebris. ſ habebit ꝑpetuo lumẽ
vite qḋ nobis concedat filius dei
benedictus qui viuit et regnat in
ſecula ſeculorum. Amen

UNIVERSIDAD ... BIBLIOTECA ... DE ZARAGOZA

henedjas. i o o.